

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

<https://hemegkongre2019.atauni.edu.tr/>

*Palandöken,
International
Nursing
Education
Congress*

Innovation
Simülasyon
Nursing
Hemşirelik
Teknoloji
Yenilik
Quality
Innovation
Hemşirelik
Eğitim
Kalite
Eğitim
Sürekli Eğitim
Yenilik
Simülasyon
Nursing
Teknoloji
Technology
Etik
Ethic
Innovation
Sürekli Eğitim
Regularity education
Hemşirelik
Education
Sürekli Eğitim
Regularity education
Yenilik
Innovation

ÖZET VE TAM METİN KİTABI

24 - 26 EKİM 2019

Atatürk Üniversitesi
Nenehatun Kültür ve
Gösteri Merkezi

HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ
Faculty of Nursing

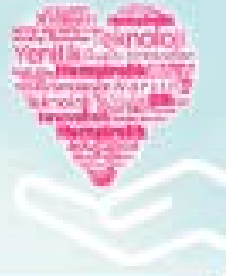

ERZURUM
ŞUBESİ

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

*Palandöken, International
Nursing Education Congress*

24 - 26 EKİM 2019

KONGRE DÜZENLEME KURULU

KONGRE ONURSAL BAŞKANI

Prof.Dr. Ömer ÇOMAKLI (Rektör)
Atatürk Üniversitesi, Türkiye

KONGRE BAŞKANI

Prof.Dr. Mağfiret KAŞIKCI (Dekan)
Atatürk Üniversitesi, Türkiye

DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

Doç. Dr. Cantürk ÇAPIK, Atatürk Üniversitesi, Türkiye

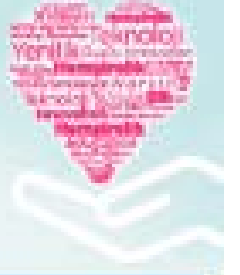
DÜZENLEME KURULU

Afife Yurttaş, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Ehsan Khan, King's College, İngiltere
Elanur Yılmaz Karabulutlu, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Esin Kavuran, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Esra Yıldız, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Jackie Sturt, King's College, İngiltere
Kübra Gökalp, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Mehtap Kavurmacı, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Nadiye Özer, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Nazlı Hacıoğlu, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Neziha Karabulut, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Paula Ingram, NHS Education For Scotland, İngiltere
Reva Balcı Akpınar, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Roger Watson, University Of Hull, İngiltere
Lilie Shortridge Baggett, Pace University, USA
Semra Köse, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Sibel Asi Karakaş, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Sonay Bilgin, Atatürk Üniversitesi, Türkiye
Souzan Hawala Druy, Howard University, USA
Stuart Cable, Edinburgh Napier University, İngiltere

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

*Palandöken, International
Nursing Education Congress*

24 - 26 EKİM 2019

BİLİMSEL KURUL

- Afife Yurttaş, Atatürk Üniversitesi
Arzu Sarılioğlu, Atatürk Üniversitesi
Arzu YILDIRIM, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Aslı Sis Çelik, Atatürk Üniversitesi
Ayda Çelebioğlu, Mersin Üniversitesi
Ayşe Karadağ, Koç Üniversitesi
Ayşe Aydın, Atatürk Üniversitesi
Ayşe PARLAK, Atatürk Üniversitesi
Ayşegül Bilge, Ege Üniversitesi
Ayşegül Sarıoğlu Kemer, Atatürk Üniversitesi
Ayşegül Yayla, Atatürk Üniversitesi
Bahar Çiftçi, Atatürk Üniversitesi
Behice ERCİ, Malatya Üniversitesi
Birsal Canan DEMİRBAĞ, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Cantürk Çapık, Atatürk Üniversitesi
Carol Reid, Yeni Zelanda
Dilek Gürçayır, Atatürk Üniversitesi
Dilek Kılıç, Atatürk Üniversitesi
Duygu Arıkan, Atatürk Üniversitesi
Eda Ay, Atatürk Üniversitesi
Ehsan Khan, King's College, İngiltere
Elanur Yılmaz Karabulutlu, Atatürk Üniversitesi
Emine Kıyak, Atatürk Üniversitesi
Emine KOL, Akdeniz Üniversitesi
Esin Kavuran, Atatürk Üniversitesi
Esra Yıldız, Atatürk Üniversitesi
Fatma GÜDÜCÜ Tüfekçi, Atatürk Üniversitesi
Fatma Kurudirek, Atatürk Üniversitesi

Fatma ORGUN, Ege Üniversitesi
Fatma Tok Yıldız, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Gülşen İpek Çoban, Atatürk Üniversitesi
Gülçin Avşar, Atatürk Üniversitesi
Gülseren Kocaman, Dokuz Eylül Üniversitesi
Gülşen Eryılmaz, Atatürk Üniversitesi
Harriet R. Feldman, Pace University, USA
Hasret Yalçınöz Baysal, Atatürk Üniversitesi
Hatice Durmaz, Atatürk Üniversitesi
Hatice Polat, Atatürk Üniversitesi
Havva ÖZTÜRK, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Helen Edwards, University of Queensland, Avustralya
Hester C. Klopper, Stellenbosch University, Güney Afrika
Hülya KAYA, İstanbul Üniversitesi
Hülya UÇAR, Hacettepe Üniversitesi
İlkay BOZ, Akdeniz Üniversitesi
Jaap van der Bijl, Inholland University of Applied Sciences, Hollanda
Jackie Sturt, King's College, İngiltere
June Alberto, Georgia State University, Gürcistan
Kübra Gökalg, Atatürk Üniversitesi
Leyla Dinç, Hacettepe Üniversitesi
Lilie Shortridge Baggett, Pace University, USA
Mehtap Kavurmacı, Atatürk Üniversitesi
Mehtap Tan, Atatürk Üniversitesi
Meltem Şirin Gök, Atatürk Üniversitesi
Merdiye Şendir, Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Mine Ekinci, Atatürk Üniversitesi
Mirjam Norris Nommensen, Hollanda
Murat BEKTAŞ, Dokuz Eylül Üniversitesi
Nadiye Özer, Atatürk Üniversitesi
Nazlı Hacılioğlu, Atatürk Üniversitesi
Neziha Karabulut, Atatürk Üniversitesi
Nihan Türkoğlu, Atatürk Üniversitesi
Nuray Dayapoğlu, Atatürk Üniversitesi
Nurhan Bayraktar, Near East University, TRNC
Nurten KAYA, İstanbul Üniversitesi
Özen KULAKAÇ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Özlem Şahin Altun, Atatürk Üniversitesi

Papatya KARAKURT, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
Paula Ingram, NHS Education for Scotland, İskoçya
Peter Draper, University of Hull, İngiltere
Rabia HACIHASANOĞLU AŞILAR
Rahşan ÇEVİK AKYIL, Adnan Menderes Üniversitesi
Reezena Malaska- Florida, USA
Reva Balcı Akpınar, Atatürk Üniversitesi
Roger Watson, University of Hull, İngiltere
Rona Levin, ABD.
Rukuye Aylaz, İnönü Üniversitesi
Sebahat Gözüm, Akdeniz Üniversitesi
Selma Görgülü, Eastern Mediterranean University, TRNC
Serap ALTUNTAŞ, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi
Sevilay Şenol Çelik- Girne University- TRNC
Sevim Buzlu, İstanbul Üniversitesi
Sevinç POLAT, Yozgat Bozok Üniversitesi
Shu-Fang Vivienne Wu, Taiwan
Sibel Asi Karakaş, Atatürk Üniversitesi
Sonay Bilgin, Atatürk Üniversitesi
Souzan Hawala Druy, Howard University, USA
Stuart Cable, Edinburgh Napier University, İskoçya
Suisie Schifield, Dundee University, İngiltere
Şerife KARAGÖZOĞLU, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Şeyda Seren İntepeler, 9 Eylül Üniversitesi
Tülin Bedük, Ankara Üniversitesi
Türkan Kadiroğlu, Atatürk Üniversitesi
Türkinaz AŞTİ, Bezmialem Vakıf Üniversitesi
Ümran Dal Yılmaz, Yakın Doğu Üniversitesi, TRNC
Vesile Eskici, Atatürk Üniversitesi
Yelda Özsunar Dayanır, Adnan Menderes Üniversitesi
Zeliha Koç, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Zeynep Karaman Özlü, Atatürk Üniversitesi

*isimler alfabetik sıraya göre konulmuştur ve davet mektubu cevaplarına göre güncellenmesi devam etmektedir

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN SAĞLIK BAKIMINDA BİLGİSAYAR KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Mine SEÇİR¹, Arzu KARABAĞ AYDIN²

¹ *Kars Sarıkamış Devlet Hastanesi, Kars/Türkiye, minesecir@gmail.com*

² *Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kars/Türkiye,*

akarabag.aydin@gmail.com

Özet:

Amaç: Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerilerinin sağlık bakımında bilgisayar kullanımına yönelik tutumlarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı-kesitsel olarak yapılmıştır. Çalışmanın uygulaması 3-7 Aralık 2018 tarihinde Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi TRA2’de bulunan bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören 587 (%73) gönüllü öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak; Tanıtıcı Bilgiler Formu, Problem Çözme Envanteri (PÇE) ve Sağlık Bakımında Bilgisayar Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği (SBBKYTÖ) kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ölçek toplam puanları, ölçek alt boyut ve alt grup puan ortalamaları hesaplanmış, tanımlayıcı özelliklerin sayı ve yüzdelikleri alınmış, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis-H testleri, ilişkiyi belirlemek için Spearman Korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin % 61.0’inin kadın ve yaş ortalamasının 20.66±1.79 olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin günde ortalama 4.57±3.19 saat internette zaman harcadıkları belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin PÇE toplam puan ortalaması 93.41±18.73 olarak bulunmuştur. SBBKYTÖ toplam puan ortalaması 8.36±9.58 olarak bulunmuş olup öğrencilerin %64.7’sinin bilgisayarın yararlılığının farkında olduğu ve sağlık bakımında bilgisayar kullanımı konusunda gerçekçi bir görüşe sahip oldukları 4. grupta yer aldığı belirlenmiştir. PÇE ile SBBKYTÖ arasında pozitif yönde zayıf anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p=0.000, r=-0.363).

Sonuç: Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerilerinin sağlık bakımında bilgisayar kullanımına yönelik tutumlarını pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: problem çözme becerileri, sağlık bakımında bilgisayar kullanımı, bilgisayara yönelik tutum, hemşirelik öğrencileri, hemşirelikte bilgisayar kullanımı

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF PROBLEM SOLVING SKILLS OF NURSING STUDENTS ON THEIR ATTITUDES TOWARDS COMPUTER USE IN HEALTH CARE

Mine SEÇİR¹, Arzu KARABAĞ AYDIN²

¹ *Kars Sarıkamış State Hospital, Kars/Turkey, minesecir@gmail.com*

² *Kars/Turkey, Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Kars/Turkey akarabag.aydin@gmail.com*

Abstract

Aim: The purpose of this study is to investigate the effects of problem solving skills of nursing students on their attitudes towards computer use in health care.

Methods: The study was conducted as a descriptive and cross-sectional study. The study's implementation was carried out on 3-7 December 2018 with 587 (73%) volunteering students from a university faculty of health sciences nursing department located in TRA2 in Northeast Anatolia. As a data collection tool; Introductory Information Form, The Problem Solving Inventory (PSI) and Pretest for Attitudes toward Computers in Healthcare (P.A.T.C.H. Assessment Scale) were used. For data evaluation; scale total scores, scale sub-dimension and sub-group mean scores were calculated, numbers and percentages of descriptive features were taken, Mann-Whitney U and Kruskal Wallis-H tests were used, and Spearman Correlation analysis was used to determine the relationship.

Results: In the study, it was determined that 61.0% of nursing students were women and the average age was 20.66 ± 1.79 . It was detected that the students spent an average of 4.57 ± 3.19 hours on the internet per day. Total PSI score average of nursing students was found as 93.41 ± 18.73 . Total P.A.T.C.H. Assessment Scale score average was found as 8.36 ± 9.58 , and it was determined that 64.7% of students are aware of the usefulness of computers and have a realist perspective on computer use in health care, which puts them in the 4th group. There was a positively low significant relationship between PSI and P.A.T.C.H. Assessment Scale ($p=0.000$, $r=-0.363$).

Conclusion: In the study, it was determined that problem solving skills of nursing students have positive effects on their attitudes towards computer use in health care.

Key Words: problem solving skills, computer use in health care, attitude towards computer, nursing students, computer use in nursing

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ İLE AKADEMİK ÖZ YETERLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Erhan Şeker,¹ Papatya Karakurt²

¹*Bartın Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Bartın/Türkiye, E-posta:eseker@bartin.edu.tr*

²*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Erzincan/Türkiye, E-Posta:papatyademirci@hotmail.com*

Özet

Amaç: Problem çözme becerisinin akademik öz yeterliği etkilemede önemli bir faktör olduğu bilinmektedir. Bu araştırma Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin problem çözme becerileri ile akademik öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde olan bu araştırmanın evrenini Bartın Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Tabakalı örnekleme yöntemi ile ulaşılabilen 917 öğrenciyle araştırma tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında tanıtıcı özellikler formu, problem çözme becerileri algısı ve akademik öz yeterlik ölçeği kullanılmıştır. Öğrencilere araştırmanın amacı, yapmaları gerekenler anlatıldıktan sonra araştırmaya katılma ya da katılmama konusunda özgür oldukları söylenerek, gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler çalışmaya alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, t testi, varyans analizi ve korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %68,3'ünün kız, %88,2'nin 17-21 yaş aralığında ve %51,6'sının birinci sınıf olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin problem çözme becerileri algısı ölçeği toplam puanından 97.91 ± 16.27 , akademik öz yeterlik ölçeği toplam puanından 3.08 ± 0.56 aldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin problem çözme becerileri konusunda kendilerini yeterli olarak algıladıkları ve akademik öz yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Cinsiyetin problem çözme becerisi ve akademik öz yeterlik ölçeğinin bazı alt boyutlarını etkilediği saptanmıştır.

Sonuç: Araştırma sonucunda öğrencilerin problem çözme becerileri azaldıkça akademik özyeterlik düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. Öğrencilerin üniversiteye başlamadan önce yaşamının son 10 yılını geçirdiği yerin ve ders çalışma düzeninin akademik öz yeterlik düzeyini etkilediği belirlenmiştir. Öğrencilerin problem çözme becerilerini ve akademik öz-yeterlik düzeylerini artırmaya yönelik eğitimler düzenlenebilir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Özyeterlik, Öğrenci, Problem Çözme Becerisi

RELATIONSHIP BETWEEN PROBLEM SOLVING SKILLS WITH ACADEMIC SELF-EFFICACY OF UNIVERSITY STUDENTS

Erhan Seker,¹ Papatya Karakurt²

¹*Bartın University, Vocational School of Health Services, Bartın/Turkey, E-posta:eseker@bartin.edu.tr*

²*Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Erzincan/Turkey, E-Posta:papatyademirci@hotmail.com*

Abstract

Aim: It is known that problem solving skills are an important factor in academic efficacy. This research was conducted to determine the relationship between students' problem solving skills and academic self-efficacy levels of Health Services Vocational School students.

Methods: The universe of this descriptive and relationship-seeking research at Bartın University Health Services Vocational School. The research was completed with 917 students who could be reached by stratified sampling method. Descriptive characteristics form, problem solving skills perception and academic self-efficacy scale were used to collect data. Number, percentage, mean, t test, variance analysis and correlation analysis were used in the evaluation of the data.

Results: It was determined that 68.3% of the students were female, 88.2% were between 17-21 years old and 51.6% were first class. It was determined that the students perceived themselves as sufficient about problem solving skills and their academic self-efficacy levels were high. It was found that gender affects some sub-dimensions of problem solving ability and academic self-efficacy scale.

Conclusion: As a result of the research, it was determined that as the problem solving skills of the students decreased, their academic self-efficacy levels increased. It was determined that the place where the students spent the last 10 years of their life and the study order before the university started to affect the academic self-efficacy level. Trainings can be organized to increase students' problem solving skills and academic self-efficacy levels.

Key Words: Academic Self-Efficacy, Student, Problem Solving Skills

HEMŞİRELERİN ÜRİNER KATETER VE KATETERE İLİŞKİN ENFEKSİYONLARI ÖNLEMENE YÖNELİK BİLGİ VE TUTUMLARI

Sevinç Köse Tuncer¹ Papatya Karakurt¹ Arzu Erdinç²

¹*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Erzincan/Türkiye, E-Posta:svnckose1024@hotmail.com, E-Posta:papatyademirci@hotmail.com*

²*Sağlık Bakanlığı Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Mengücek Gazi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Erzincan/Türkiye, E-Posta:aerdinc@hotmail.com*

Özet

Amaç: Bu araştırma, hemşirelerin üriner kateter ve katetere ilişkin enfeksiyonları önlemeye yönelik bilgi ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı türde olan bu araştırmanın evrenini bir ildeki eğitim ve araştırma hastanesinde görev yapmakta olan hemşireler oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup, çalışmaya gönüllü olarak katılan ve ulaşılabilen 131 hemşire ile çalışma tamamlanmıştır. Araştırmanın verileri Nisan-Mayıs 2019 tarihleri arasında, hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerini içeren kişisel bilgi formu ve Kateter İlişkili Üriner Sistem Enfeksiyonları Kontrol Önlemleri Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, Mann Whitney-U testi, Kruskal Wallis ve Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin %35.1'inin 35 yaş ve üzeri, %87.0'ının kadın, %60.3'ünün lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin %24.4'ünün çalışma süresinin 6-10 yıl arası olduğu ve %53.4'ünün kateter ilişkili üriner sistem enfeksiyonları hakkında eğitim aldığı saptanmıştır. Hemşirelerin ölçekten ortalama 62.18±7.11 puan aldıkları belirlenmiştir. Yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışma süresi gibi değişkenlerin hemşirelerin üriner kateter ve katetere ilişkin enfeksiyonları önlemeye yönelik bilgi ve tutumlarını etkilemediği bulunmuştur.

Sonuç: Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin yarıdan fazlasının kateter ilişkili üriner sistem enfeksiyonları hakkında eğitim aldıkları ve üriner kateter ve katetere ilişkin enfeksiyonları önlemeye yönelik bilgi ve tutumlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Üriner kateter ve üriner sistem enfeksiyonlarını önlemeye yönelik hizmet içi eğitimlerin artırılması ve sürekliliğinin sağlanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Üriner kateter, enfeksiyon, tutum

KNOWLEDGE AND ATTITUDES OF NURSES ABOUT URINARY CATHETER AND PREVENTION OF CATHETER-ASSOCIATED INFECTIONS

Sevinç Köse Tuncer¹ Papatya Karakurt¹ Arzu Erdinç²

¹*Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Erzincan/Turkey, E-Posta:svnckose1024@hotmail.com, E-Posta:papatyademirci@hotmail.com*

²*Ministry of Health Erzincan Binali Yıldırım University Mengücek Gazi Training and Research Hospital, Erzincan/Turkey, E-Posta:aerdinc@hotmail.com*

Abstract

Aim: This study was undertaken to explore knowledge and attitudes of nurses about urinary catheter and prevention of catheter-associated infections.

Methods: The population of this descriptive study was composed of nurses who worked at a training and research hospital in a province. No sampling was made and 131 nurses who volunteered to join the study and were contacted were recruited for the study. The data of the study were collected using information request form that addressed at nurses' socio-demographic characteristics and Catheter-Associated Urinary Tract Infections (CAUTI) between April and May 2019. In the analysis of the data; numbers, percentages, means, Mann Whitney-U test, Kruskal Wallis and Correlation Analysis were employed.

Results: 35.1% of the nurses were aged ≥ 35 years, 87.0% of them were female and 60.3% of them had undergraduate degrees. 24.4% of the participating nurses had a work-length of 6-10 years and 53.4% of them received training about catheter-associated urinary system infections. It was identified that nurses had an average score of 62.18 ± 7.11 . It was identified that such variables as age, sex, educational status, work-length did not affect nurses' urinary catheter and catheter-associated infections.

Conclusion: It was found that more than half of the participant nurses received training about catheter-associated urinary system infections and showed a high level of knowledge and attitudes about urinary catheter and prevention of catheter-associated infections. It may be recommended that the number of on-job trainings about preventing catheter-associated infections be elevated and continued.

Key Words: Urinary catheter, infection, attitude

KADINLARIN KANSER TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Özlem ARI¹, Meral KILIÇ²

¹Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: slymnkyr.25@gmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: m_kavak25@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma kadınların kanser tutumlarının değerlendirilmesi ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı ve zaman açısından kesitsel tipte yapılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Araştırma Erzurum Palandöken İlçe Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı Solakzade Aile Sağlığı Merkezi'nde 1 Aralık 2018 - 31 Mart 2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Bu tarihler arasında başvuran, araştırmaya dahil edilme kriterlerine uyan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 380 kadın araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında 'Kişisel Bilgi Formu' ve 'Kansere İlişkin Tutumları Ölçme Anketi -Toplum Versiyonu Ölçeği' kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, frekans, yüzde, t Testi, Tek Yönlü Varyans analizi, LSD Post Hoc testi, Kruskal Wallis H testi, Mann Whitney U testi, Dunnet T3 Post Hoc analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Bu çalışmada kadınların kansere ilişkin tutumları ölçme anketi toplam puan ortalamasının 2.06 ± 0.66 , iyileşmenin imkânsız olması alt boyutu puan ortalamasının 2.30 ± 0.91 , ayrımcılık alt boyutu puan ortalamasının 1.76 ± 0.99 , kanser tanısını ortaya çıkarma/yayma alt boyutu puan ortalamasının 1.97 ± 0.91 olduğu bulunmuştur. Yapılan istatistiksel analizde kadının yaşı, eğitim durumu, evlilik yılı, eşinin yaşı, eşinin eğitim durumu, çalışma durumu, meslek, gelir durumu ve aile tipi ile iyileşmenin imkansız olması alt boyutu arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur.

Sonuç: Bu çalışmada kadınların kansere ilişkin tutumlarının olumsuzya yakın olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle toplumun kansere yönelik olumsuz tutumunu azaltmak için halkın eğitilmesi gerekmektedir. Halkın eğitiminde iyileşmenin imkansız olması, hastalık korkusu gibi kanser ile ilgili yanlış inanışlar üzerine odaklanılmalıdır. Ayrıca, kanserle yaşayan insanların deneyimlerini toplumdaki diğer insanlarla paylaşmaları teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ebe, kadın, kanser tarama, toplum, tutum

EVALUATING THE WOMEN'S ATTITUDES TOWARDS CANCER AND EXAMINING THE INFLUENCING FACTORS

Özlem ARI¹, Meral KILIÇ²

¹Atatürk University, Faculty of Health Sciences Erzurum / Turkey, E-Posta: slymnkyr.25@gmail.com

²Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum / Turkey, E-Posta: m_kavak25@hotmail.com

Abstract

Aim: This study was conducted to evaluate the women's attitudes towards cancer and to examine the influencing factors.

Method: The study was carried out in descriptive design and cross-sectional type in terms of time. Before starting the study, an approval was obtained from Non-Invasive Clinical Trials Ethics Committee of Atatürk University, Medical Faculty. The study was conducted in Solakzade Family Health Center affiliated with Erzurum Palandoken District Health Directorate between December 1, 2018 and March 31, 2019. The sample of the study consisted of 380 women, who applied between the aforementioned dates, met the inclusion criteria and agreed to participate in the study. The data were collected using the 'Personal Information Form' and the 'Questionnaire for Measuring Attitudes Toward Cancer- Community Version' and were evaluated using frequency, percentage, t-test, One-Way Analysis of Variance, LSD Post Hoc test, Kruskal Wallis H test, Mann Whitney U test and Dunnet's T3 Post Hoc analyses.

Results: In the study, it was found that the women's total mean score of the Questionnaire for Measuring Attitudes Toward Cancer was 2.06 ± 0.66 , mean score of impossible recovery subscale was 2.30 ± 0.91 , mean score of discrimination subscale was 1.76 ± 0.99 , and mean score of revealing/spreading the cancer diagnosis subscale was 1.97 ± 0.91 . As a result of the statistical analysis, it was determined that there was a significant difference between the woman's age, educational background, marriage year, husband's age, husband's educational background, working condition, occupation, income status, family type and the impossible recovery subscale.

Conclusion: In the study, it was determined that the women's attitudes towards cancer were nearly negative. Thus, it is necessary to train people in order to decrease their negative attitudes towards cancer. In the training of people, it is required to focus on misbeliefs about cancer such as impossible recovery and fear of disease. In addition, individuals with cancer should be encouraged to share their experiences with other people in the society.

Keywords: Midwife, woman, cancer screening, society, attitude

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE ÖRTÜK PROGRAMI DEĞERLENDİRMEDE KULLANILACAK BİR ÖLÇME ARACI GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Berna AKÇAKOCA¹, Fatma ORGUN¹

¹*Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara / Türkiye,*

E-Posta: bernasarioglu.akcakoca@gmail.com

E-Posta: fatmaorgun@gmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, yükseköğretimde hemşirelik eğitimi veren kurumların örtük programlarını belirleme ve değerlendirmede yardımcı olacak bir ölçme aracı geliştirmektir.

Yöntem: Hemşirelik Eğitiminde Örtük Program Değerlendirme Ölçeği'nin geliştirmesinde ilk olarak kapsamlı bir literatür taraması yapılarak 59 maddelik bir soru havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra kapsam geçerliği için 11 uzmandan görüş alınmış ve ardından 40 hemşirelik son sınıf öğrencisi ile pilot uygulama yapılmıştır. Yapı geçerliği için Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. DFA'de ölçeğin geçerliğini değerlendirmek için Ki-Kare Uyum Testi, Uyum İyiliği İndeksi, Düzeltilmiş Uyum İyiliği İndeksi, Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü ve SRMR (Standardised Root Mean Square Residual) kullanılmıştır. Yordama geçerliği ölçeğin bütünü ile alt boyutları arasında Pearson Korelasyonları hesaplanarak ölçülmüştür. Ölçek toplamı ile alt faktörleri arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanarak aralarındaki uyum test edilmiştir. Test-tekrar test yöntemi ölçeğin zamana göre değişmezliği ve Cronbach alpha katsayısı ile ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği belirlenmiştir. Araştırma iki farklı üniversitenin hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencileri ile yapılmıştır (n: 448).

Bulgular: Yapılan faktör analizleri sonucunda 'Hemşirelik Eğitiminde Örtük Program Değerlendirme Ölçeği' nin 43 maddeden ve üç alt faktörden oluştuğu ve tersten puanlanacak olan 13 maddenin yer aldığı görülmüştür. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .912 olarak bulunmuş ve beşli likert tipi ölçek için maddelerin her biri için "Her zaman=5", "Sık sık=4", "Ara sıra=3", "Nadiren=2" ve "Asla=1" şeklinde puanlanmıştır.

Sonuç: Çalışma sonucunda "Hemşirelik Eğitiminde Örtük Program Değerlendirme Ölçeği" olarak adlandırılan ölçme aracı, amaca uygun olarak kullanılabilir psikometrik özellikleri sağlayan bir ölçme aracı olarak kabul edilebilir.

Anahtar Kelimeler: geçerlik, güvenilirlik, hemşirelik eğitimi, ölçek geliştirme, örtük program, psikometrik özellikler

DEVELOPING A MEASUREMENT TOOL TO BE USED IN EVALUATING THE HIDDEN CURRICULUM IN NURSING EDUCATION

Berna AKÇAKOCA¹, Fatma ORGUN¹

¹Ege University, Faculty of Nursing, Ankara / Turkey,

E-Posta: bernasarioglu.akcakoca@gmail.com

E-Posta: fatmaorgun@gmail.com

Abstract

Aim: The study's aim was to develop a measurement tool of the methodological type with the aim of determining and evaluating the hidden curriculum in the nursing education of institutions providing nursing education in higher education.

Methods: In the development of the scale Firstly, a comprehensive literature review was conducted and a 59-item question pool was created. Secondly, based on the opinions of 11 experts, the items' content reliabilities were calculated by content validity ratio. Afterwards, 40 nursing students were piloted with fourth year students. For construct validity on scale, exploratory and confirmatory factor analyzes were performed. To assess the validity of the scale in CFA, Chi-Square Compatibility Test, Goodness of Fit Index, Corrected Goodness of Fit Index, Mean Square Root of Approximate Errors and SRMR (Standardized Root Mean Square Residual) were performed. The Pearson Correlations were calculated between the whole scale and its sub-dimensions and the predictive validity was tested. The correlation coefficient between the scale total and its sub-factors was calculated and the compatibility between them was tested. Test-retest method was tested for invariance of the scale over time. The internal consistency reliability of the scale was determined by Cronbach alpha internal consistency coefficient. The research was conducted with the fourth year students of the nursing department of two different universities (n: 448).

Results: As a result of the factor analysis, 'Hidden Curriculum Evaluation Scale in Nursing Education' consisted of 43 items and three sub-factors. The scale has 13 items to be scored in reverse. Cronbach's alpha reliability coefficient was found to be .912. For a five-point Likert-type scale, each item was scored as "Always = 5", "Frequent = 4", "Occasional = 3", "Rarely = 2" and "Never = 1."

Conclusion: As a result of the study, the so-called "Hidden Curriculum Evaluation Scale in Nursing Education" is a measurement tool providing the psychometric properties that can be used appropriately.

Key Words: validity, reliability, nursing education, scale development, hidden curriculum, psychometric properties

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE YENİLİKÇİ EĞİTİM PARADİGMASI: ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİYLE DUYUŞSAL ALANI HAREKETE GEÇİRMEK

Gülsüm CONOĞLU¹, Nilay ÖZKÜTÜK², Fatma ORGUN³

¹Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir / Türkiye, gulsumconoglu@hotmail.com

²Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir / Türkiye, nozkutuk@gmail.com

³Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir / Türkiye, fatmaorgun@gmail.com

Özet

Eğitimde yenilikçi paradigmaların giderek daha fazla önem kazanmasıyla birlikte öğretim teknolojileri eğitime yerleşmeye devam etmektedir. Öğretim teknolojilerinin eğitimde kullanılması; öğrencilerin öğrenmeye aktif katılmasını, öğrenmenin kalıcı olmasını ve eğitimin niteliğinin artmasını sağlamaktadır. Bu makalenin amacı; duygu, ilgi, değer ve tutum gibi bireysel özelliklerin ön plana çıktığı duyuşsal alanın öğrencilerin öğretimi sırasında harekete geçirilmesinde öğretim teknolojilerinin yararını ortaya koymaktır. Hemşirelik eğitimi verirken mevcut ve gelecekteki değişiklikleri ve yenilikleri takip etmek önemlidir. Bu doğrultuda; hemşirelik eğitimi sırasında öğrencilerin öğrenme alanlarından biri olan duyuşsal alanı harekete geçirebilmek için görsel görüntülemeler, filmler ya da videolar, dijital hikaye anlatımı gibi öğretim teknolojileriyle desteklenen duyuşsal öğretim yöntemleri kullanılabilir. Öğretim sırasında kullanılan mobil teknolojiler, simülasyonlar, bilgisayar modelleri, EDpuzzle, Instagram, Kahoot!, digital öyküleme araçları gibi öğretim teknolojileri ve güncel programlar, öğrencilerin dikkatini, ilgisini, motivasyonlarını ve memnuniyetlerini arttırmaktadır. Ayrıca, teknolojinin, hemşirelik disiplini tarafından kabul gören bir paradigma olduğu, hızla büyümeye devam ettiği ve eğitimde önemli bir araç olarak kullanıldığı çalışmalarla da desteklenmektedir. Bu bağlamda; hemşire eğitimciler, öğrencilerin öğretimleri sırasında öğrencilerin duyuşsal alanlarını harekete geçirebilecek öğretim teknolojilerinden yararlanmalıdır. Sonuç olarak, hemşire eğitimciler, eğitimde/öğretimde duyuşsal alana yönelik öğrenme hedeflerini göz önünde bulundurmalı, çağın getirdiği yenilikçi eğitimi takip edebilmeli, öğretim teknolojilerini kullanmayı benimsemeli/desteklemeli ve sürekli mesleki gelişim etkinlikleriyle kendini geliştirmelidir.

Anahtar Kelimeler: duyuşsal alan, hemşirelik eğitimi, öğretim teknolojileri, paradigma

INNOVATIVE EDUCATION PARADIGM IN NURSING EDUCATION: TO MOTIVATE THE AFFECTIVE DOMAIN WITH INSTRUCTIONAL TECHNOLOGIES

Gülsüm ÇONOĞLU¹, Nilay ÖZKÜTÜK², Fatma ORGUN³

¹Ege University, Faculty of Nursing, İzmir / Turkey, gulsumconoglu@hotmail.com

²Ege University, Faculty of Nursing, İzmir / Turkey, nozkutuk@gmail.com

³Ege University, Faculty of Nursing, İzmir / Turkey, fatmaorgun@gmail.com

Abstact

With increasingly becoming more importance of innovative paradigms in education, instructional technologies continue to settle in education. Using instructional technologies in education provides active participation of students in learning, permanent learning, and increasing the quality of education. The purpose of this article is to reveal the benefits of instructional technologies to motivate affective domain in which individual characteristics such as emotions, values and attitudes come to the forefront during the teaching of students. It is important to follow current and future changes and innovations in nursing education. In this direction; during the nursing education, affective teaching methods supported by instructional technologies such as visual imaging, films or videos, digital storytelling can be used to activate the affective field which is one of the learning areas of the students. Instructional technologies and current programs such as mobile technologies, simulations, computer models, EDpuzzle, Instagram, Kahoot !, digital storytelling tools used during teaching increase the attention, interest, motivation and satisfaction of the students. Furthermore, it is supported by studies that technology is a paradigm accepted by nursing discipline, continues to grow rapidly and is used as an important tool in education. In this context; nurse educators should make use of instructional technologies that can motivate students' affective domains during students' teaching. As a result, nurse educators should take into account the learning objectives related to the affective field in education/teaching, follow the innovative education of the age, adopt/support the use of instructional technologies and develop themselves through continuous professional development activities.

Key Words: affective domain, nursing education, instructional technologies, paradigm

KLİNİK HEMŞİRELİK UYGULAMALARINA YÖNELİK ÖZ DÜZENLEMELİ ÖĞRENME ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK GÜVENİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

Aydan BAYSAN¹, Fatma ORGUN²

¹Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir / Türkiye, E-posta: aydanbaysan@gmail.com

² Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir / Türkiye, E-posta: fatmaorgun@gmail.com

Özet

Amaç: Bu araştırma, Klinik Hemşirelik Uygulamalarına Yönelik Öz Düzenlemeli Öğrenme Ölçeği'nin (KHUYÖDÖÖ) Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amacıyla yapılan metodolojik türde bir araştırmadır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini bir hemşirelik fakültesinde öğrenim gören 296 4. sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veriler Nisan-Mayıs 2018 tarihleri arasında tanıtıcı bilgi formu, KHUYÖDÖÖ ve Özyönetimli Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Ölçeği (ÖYÖHÖ) kullanılarak toplanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi için dil, kapsam/içerik, yapı ve ölçüt bağımlı geçerlik analizleri ile iç tutarlık ve değişmezlik analizleri yapılmıştır.

Bulgular: Ölçeğin kapsam geçerliği için 11 uzmandan alınan görüşlere göre KGİ hesaplanmış ve maddelerin tamamı için bu değer 0,80 üzerinde bulunmuştur. Yapı geçerliğinin incelenmesi için yapılan doğrulayıcı faktör analizi ve rasch analizi sonucunda orijinal ölçeğe benzer şekilde iki alt boyut ve bu alt boyutlara bağlı beş faktörden oluşan bir ölçek yapısına ulaşılmıştır. Alt boyutlar orijinal çalışmadaki gibi "Motivasyon" ve "Öğrenme Stratejileri" olarak isimlendirilmiştir. Ölçüt bağımlı geçerliğin incelenmesi için ölçüt olarak kullanılan ÖYÖHÖ'den alınan toplam puanla KHUYÖDÖÖ'den alınan toplam puan arasındaki korelasyon değeri hesaplanmış ve $r=0,613$ olarak bulunmuştur. Bu sonuç ölçekler arasındaki pozitif yönde anlamlı ilişkiyi doğrulamış ve KHUYÖDÖÖ'nün dış ölçüte bağımlı geçerliğe sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin iç tutarlığının incelenmesinde Cronbach alfa değerleri ölçek toplamı, Motivasyon ve Öğrenme Stratejileri alt boyutları için sırasıyla 0,898, 0,823 ve 0,883 olarak bulunmuştur. Yapılan test tekrar test sonucunda, iki uygulamadan elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısı ölçek toplamı için $r_{xx}=0,878$, Motivasyon alt boyutu için $r_{xx}=0,808$, Öğrenme Stratejileri alt boyutu için $r_{xx}=0,812$ olarak yüksek bulunmuştur.

Sonuç: 5'li likert tipinde, 16 madde ve iki alt boyuttan oluşan Klinik Hemşirelik Uygulamalarına Yönelik Öz Düzenlemeli Öğrenme Ölçeği Türk toplumu için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.

Anahtar Kelimeler: Öz düzenlemeli öğrenme; hemşirelik; klinik hemşirelik uygulamaları; hemşirelik eğitimi

THE INVESTIGATION OF THE VALIDITY AND RELIABILITY OF THE SELF-REGULATED LEARNING SCALE IN CLINICAL NURSING PRACTICE

Aydan BAYSAN¹, Fatma ORGUN²

¹Ege University, Faculty of Nursing İzmir / Turkey, E-posta: aydanbaysan@gmail.com

² Ege University, Faculty of Nursing, İzmir / Turkey, E-posta: fatmaorgun@gmail.com

Abstract

Aim: The aim of this methodological study is to investigate the validity and reliability of the Turkish version of the Self-Regulated Learning Scale in Clinical Nursing Practice.

Methods: The research was conducted on fourth grade students (n=296) from a nursing faculty. Data were collected between April and May 2018 via information form, Self-Regulated Learning Scale in Clinical Nursing Practice and Self-Directed Learning Readiness Scale. In order to examine the validity and reliability of the scale; language, scope, structure, criterion-related validity analyzes and internal consistency, test-retest analyzes were carried out.

Results: To examine scope validity, the Content Validity Index (CVI) was calculated according to the ratings of items by 11 experts and this value was found above 0.80 for all of the items. As a result of confirmatory factor analysis and rasch analysis, a scale structure consisting of two subscales and five factors was obtained similar to the original scale. The subscales were termed as "Motivation" and "Learning Strategies" as in the original study. For the criterion related validity analyzes, the "Self-regulated Readiness Scale" was used as an external criterion. The positive significant correlation between the total scores of the two scales ($r=0,613$) showed that Self-Regulated Learning Scale in Clinical Nursing Practice had criterion related validity. The Cronbach alpha value was 0.898 for the total scale, 0.823 for the Motivation subscale, and 0.883 for the Learning Strategies subscale. Also, results of test-retest analysis showed high correlation between scores obtained from two applications ($r_{xx}=0,878$ for the total scale, $r_{xx}=0,808$ for the Motivation subscale, $r_{xx}=0,812$ for the Learning Strategies subscale).

Conclusion: Based on this study, 5-point Likert-type Self-Regulated Learning Scale in Clinical Nursing Practice is consisting of 16 items and two subscales. Turkish version of the scale have good validity and reliability.

Key Words: Self regulated learning; nursing; clinical nursing practice; nursing education

BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN DELİRYUM HAKKINDAKİ BİLGİ VE TUTUMLARININ ARAŞTIRILMASI

Handan SAHİN

Avrasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Trabzon/ Türkiye, E-Posta: handanirem61@gmail.com

Özet

Giriş ve amaç: Deliryum; akut ya da subakut başlangıçlı, genel olarak bilişsel işlevlerin bozulması, bilinç durumunda değişiklik, dikkat bozuklukları, artmış ya da azalmış psikomotor aktivite ve uyku-uyanıklılık döngüsünün düzensizliği ile karakterize, geçici, organik, mental bir sendromdur. Deliryum tablosunun özellikleri ve deliryum gelişimini sağlayan faktörler sağlık çalışanları, özellikle de hemşireler tarafından iyi bilinmelidir. Bu çalışmanın amacı, bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin deliryum hakkındaki bilgi ve tutumlarının araştırılmasıdır.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı tiptedir. Araştırmanın yapılabilmesi için Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörlüğü Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Farabi Hastanesi Başhekimliğinden yazılı izin; KTÜ Tıp Fakültesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan etik kurul izni alındı. Araştırma verileri araştırmacı tarafından literatür taranarak oluşturulan, iki bölümden ve 26 sorudan oluşan anket formu kullanılarak toplandı. Anketin birinci bölümünde hemşirelerin kişisel bilgilerine yönelik; ikinci bölümünde ise deliryuma yönelik bilgileri değerlendiren sorular yöneltildi. Araştırma verileri 08.08.2016-23.12.2016 tarihleri arasında, Karadeniz Teknik Üniversitesi Farabi Hastanesi'nde görev yapan hemşirelere anket soruları yöneltilerek toplandı. Örneklem seçimine gidilmeden evrenin tümüne (700 kişi) ulaşılmak hedeflendi. Deliryumu tanımlamanın güç olacağı düşünüldüğü için ameliyathane ve pediatri bölümlerinde çalışan 175 hemşire araştırma kapsamına alınmadı. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve bilgilendirilmiş gönüllü onam formunu dolduran 420 (%80) hemşire ile çalışma tamamlandı. Veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 23.0 paket programına aktarılarak analiz edildi. Tanımlayıcı istatistikler; kategorik değişkenler için sayı ve yüzde; sürekli değişkenler için ortalama, standart sapma olarak verildi. Niteliksel verilerin karşılaştırılmasında Ki-Kare testi kullanıldı. $p < 0.05$ istatistiksel olarak önemli kabul edildi.

Bulgular: Araştırma kapsamındaki hemşirelerin %79,3'ünün deliryumu tanımlayabildiği, %60,4'ünün doğru tanım yaptığı, %81,9'unun deliryum, demans ve depresyon arasında farklılıklar olduğunu belirttiği, %76,4'ünün bakım verdikleri hastalarda halüsinasyon, illüzyon gören; korku ve kaygı içinde olan bireylerin olduğunu, %79,5'inin hastalarına yer, kişi, zaman oryantasyonu uyguladığını, %71,2'sinin çalıştıkları serviste deliryum tanısı alan bireylerin olduğu bilgilerine ulaşıldı.

Sonuç: Bu çalışmaya katılan hemşirelerin çoğunun deliryum konusunda yeterli bilgi sahibi olmadığı, bildiğini ifade eden hemşirelerin ise tam olarak deliryumu tanımlayamadığı belirlenmiştir. Bu da deliryum belirtilerinin klinik ortamda atlanmasına neden olabilmektedir. Deliryum konusuna hemşirelik eğitimi sürecinde yeterli zaman ayrılarak yer verilmesi, deliryumu tanılama, önleme ve tedaviye yönelik hemşirelere hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi ve deliryumu değerlendirmek amacıyla bütün kliniklerde kullanılmak üzere standart bir veri formu geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Deliryum, Hemşire, Bilgi Düzeyi

A STUDY ON THE KNOWLEDGE AND ATTITUDES ABOUT DELIRIUM OF NURSES WORKING AT A UNIVERSITY HOSPITAL

Handan SAHİN

Avrasya University, Institute of Health Sciences, Trabzon/ Turkey, E-Posta: handanirem61@gmail.com

Abstract

Introduction and aim: Delirium; acute or subacute begins. It is manifested by impaired cognitive functions, changes in consciousness, attention disorders, increased or decreased psychomotor activity, and disorder of the sleep-wake cycle. Delirium is a transient, organic, mental syndrome. Characteristics of delirium and factors that cause delirium development should be well known to healthcare workers, especially nurses. The aim of this study is to investigate the knowledge and attitudes of nurses working in a university hospital about delirium.

Methods: The study is descriptive. The data were analyzed by SPSS 23.0 (Statistical Package for Social Sciences). Descriptive statistics; Categorical variables were given as numbers and percentages. The mean for continuous variables was given as standard deviation. Chi-square test was used to compare qualitative data. $p < 0.05$ was considered statistically significant. Karadeniz Technical University Rectorate Health Application and Research Center Farabi Hospital written permission was obtained from the Chief Physician. Ethics committee permission was obtained from KTU Faculty of Medicine Scientific Research Ethics Committee. The data were collected by using the questionnaire which was prepared by the researcher. The questionnaire consists of two sections and 26 questions. In the first part of the questionnaire, there are questions about the personal information of nurses. In the second part of the questionnaire, there are questions about delirium. The research data were collected between 08.08.2016-23.12.2016. Questionnaires were asked to nurses working in Farabi Hospital of Karadeniz Technical University. The study was completed with 420 (80%) nurses who agreed to participate voluntarily and completed the informed consent form.

Results: At the end of the study, it was found that 79,3% of the nurses were able to identify the delirium, and 60,4% had the correct definition, 81,9% knew there were differences between delirium, dementia and depression, 76,4% indicated that the patients whom they care for, hallucinate; and there were the patients in fear and anxiety, 79,5% of the nurses orientated the patients towards place, person and time 71,2% had the patients in the diagnosis of delirium, at their working unit.

Conclusion: Consequently, delirium it has been determined that most of the nurses don't have enough information about delirium and the nurses who stated having information about it, can not describe delirium, truly. So, this can be the reason of missing the delirium signs in clinical environment it is suggested that the subject of delirium should be taught with enough time throughout nursery education, in service training about describing and a standart data form for evaluating delirium should be developed for using in all clinics.

Key Words: Delirium, Nurse, Knowledge Level

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE KOÇLUK EĞİTİCİ GELİŞİM PROGRAMI: BİR PROGRAM GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Hale SEZER¹, Hatice ŞAHİN²

¹Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İzmir/ Türkiye, E-Posta:haleyacan@yahoo.com

²Ege Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İzmir/ Türkiye, E-Posta:hatice.sahin@ege.edu.tr

Özet

Amaç: Hemşirelik eğitiminde mesleksi beceri öğretiminde kullanılabilir bir koçluk eğitici gelişimi programının geliştirilmesidir.

Yöntem: Karma yöntem stratejilerinden Eşzamanlı Üçgenleme Stratejisi kullanılan bu araştırmanın verileri Eylül 2017-Mart 2019 tarihlerinde toplanmıştır. Araştırmada, Posner'in yansıtıcı eklektik program geliştirme yaklaşımına uygun amaçsal veri toplama stratejisi izlenmiştir. Program geliştirme ihtiyacı analizi basmağı için Delphi tekniğı, literatür analizi ve beceri eğitim programı analizi verileri kullanılmıştır. Delphi tekniğı için hemşirelik fakültelerindeki öğretim üyeleriyle (n:10) gerçekleştirilen odak grup görüşmesine dayalı olarak Delphi formu geliştirilmiş ve sekiz hemşirelik fakültesindeki öğretim üyelerine (n:149) iki tur olarak uygulanmıştır. Delphi birinci tur öğretim üyeleriyle yüz yüze, ikinci tur ise E-Delphi şeklinde uygulanmıştır. Literatür analizi ve beceri eğitim program analizi için standart formlar geliştirilmiş ve kullanılmıştır.

Bulgular: Odak grup görüşmesi verilerinden yararlanılarak 145 önermeden oluşan Delphi birinci tur formu oluşturulmuştur. Öğretim üyeleri Delphi birinci turda 135 önermede, ikinci turda 51 önermede uzlaşmaya varmıştır. Araştırma konusu ile ilgili 39 araştırmaya ulaşılmış ve eğitici gelişim programı açısından analiz edilmiştir. Fakültelerin beceri eğitim programlarının ders sayısı, hedefler, öğretim stratejileri, değerlendirme bakımından benzer olduğu saptanmıştır. Koçluk Eğitici Gelişim Programı için ihtiyaçların ortaya konmasında uzlaşılan Delphi önermeleri, eğitici gelişim programları literatür bilgisi ve hemşirelik fakültelerinin beceri eğitim program analiz verileri harmanlanarak birleştirilmiştir. Geliştirilen eğitici gelişim programı, 6 modülden oluşmaktadır. Program toplam 34 saatlik etkinliği kapsamaktadır. Programın 15 günde bir modüler tarzda yürütülerek yılda üç kez gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

Sonuç: Geliştirilen Hemşirelik Eğitiminde Koçluk Eğitici Gelişim Programı Türkiye'deki tüm hemşirelik fakültelerinde uygulanabilir niteliktedir. Bu nedende fakülte eğitim yönetimlerinin bu programı desteklemesi, programın uygulanması ve güncellenmesi açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Koçluk, Eğitici Gelişim, Delphi, Program Geliştirme

COACHING FACULTY DEVELOPMENT PROGRAM IN NURSING EDUCATION: A CURRICULUM DEVELOPMENT STUDY

Hale SEZER¹, Hatice ŞAHİN²

¹Bakırçay University, Faculty of Health Sciences, İzmir/ Turkey, E-Posta:haleyacan@yahoo.com

²Ege University, Faculty of Medicine, İzmir/ Turkey, E-Posta:hatice.sahin@ege.edu.tr

Abstract

Aim: To develop a coaching faculty development program which can be used in skills training in nursing education.

Methods: The data of this study, which used the concurrent triangulation strategy of mixed method strategies, was collected in September 2017-March 2019. In the study, the objective data collection strategy according to Posner's reflective eclectic program development approach was followed. Delphi technique, literature analysis and skills training program analysis data were used for the needs analysis of the program development. For Delphi technique, Delphi form was developed based on the focus group interview conducted with faculty in nursing faculties (n: 10) and implemented in two rounds to faculty in eight nursing faculties (n: 149). Delphi was administered face to face with first-round faculty and E-Delphi as the second round. Standard forms have been developed and used for literature analysis and skills training program analysis.

Results: The Delphi first round form, consisting of 145 propositions, was formed by using focus group interview data. In the first round, the faculty reached a resolution of 135 propositions, in the second round of 51 propositions. 39 research related to the subject of research has been reached and analyzed in terms of faculty development program. The number of courses, objectives, teaching strategies and evaluation of skills training programs of faculties were found to be similar. Delphi rounds, faculty development programs, literature information and skills training program analysis data of nursing faculties are combined by integrating the needs of the Coaching Faculty Development Program. Developed Faculty development program consists of six modules. The program covers a total of 34 hours of activity. The program is planned to be carried out in a modular manner every fifteen days and three times a year.

Conclusion: Developed Coaching Faculty Development Program in Nursing Education is applicable in all nursing faculties in Turkey. For this reason, the support of this program by faculty education administrations is important for the implementation and updating of the program.

Key Words: Nursing, Coaching, Faculty Development, Delphi, Curriculum Development

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE KANITA DAYALI ÖĞRETİM STRATEJİLERİ EVIDENCE-BASED TEACHING STRATEGIES IN NURSING EDUCATION

Hale SEZER¹, Hatice ŞAHİN²

¹*Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İzmir/ Türkiye, E-Posta:haleyacan@yahoo.com*

²*Ege Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İzmir/ Türkiye, E-Posta:hatice.sahin@ege.edu.tr*

Özet

Bu derlemede hemşirelik eğitiminde öğrencilerin öğrenmesini arttıracak kanıta dayalı öğretim stratejilerinin neler olduğunun ve nasıl uygulanacağını incelemek amaçlanmıştır. Kanıta dayalı tıp kavramından evrilerek ortaya çıkan kanıta dayalı öğretim ile eğitim yeniden yapılandırılmaktadır. Başka bir deyişle öğretimin daha etkili hale getirilmesidir. Kanıta dayalı öğretimde geribildirim verme, tüm sınıf etkileşimli öğretimi sağlama, grafik düzenleyiciler ve diğer görsel temsiller kullanma, öğrencilere karar verdirme, işbirlikli öğrenme ortamı sağlama ve karşılıklı öğretimden yararlanılmaktadır. Öğrenme ortamını işbirlikli öğrenmeye olanak sağlayacak şekilde yeniden düzenleyerek kanıta dayalı öğretim stratejilerinden yararlanır. Bu stratejiler; derslerin pasif anlatım yerine öğretim teknolojilerini de dahil ederek soru cevap etkinliklerinin kullanımı, ders hedeflerinin açık ve net bir şekilde öğrenciye sunulması, ders süresince öğrencilerin anladıklarının kontrol etmede öğrenci cevap kağıtları veya bir arkadaşına söyleme gibi tekniklerin kullanımı, öğrenme sürecinde düzenli bir döngüde geribildirim kullanımı, öğrenmeyi kolaylaştırma da grafik, diyagram, kavram haritası vb. kullanımı, sınıf içi ya da sınıf dışı problemler üzerinden öğrencilerin bol uygulama yapmasına fırsat sağlama, öğrenmelerini gerçekleştirebilmeleri için zaman tanıma, küçük grup öğretim etkinliklerinin kullanımı, öğrencilerin kendi öğrenme stillerinin farkına vardırma ve metabilşi destekleyecek etkinliklere yer vermeden oluşmaktadır. Bu yapı çerçevesinde öğretim süreçleri planlandığında öğrencilerin öğrenme düzeylerinin artacağı, daha kaliteli bir eğitim yapılacağı ve öğrenmelerin daha anlamlı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle eğiticilerin öğrenme etkinliklerine yol gösterecek ve rehberlik edecek kanıta dayalı öğretim stratejilerinden yararlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik eğitimi, kanıta dayalı öğretim, öğretim stratejileri

Abstract

In this review, it is aimed to examine what evidence based teaching strategies are and how to apply them to increase students' learning in nursing education. Evidence-based teaching evolves from the concept of evidence-based medicine and education is restructured. In evidence-based teaching is feedback, using whole-class interactive teaching, using graphic organizers and other visual representations, using decision-making process, providing a collaborative learning environment, and mutual teaching. Evidence-based teaching strategies are utilized by rearranging the learning environment to allow for cooperative learning. These strategies; use of question and answer activities, including instructional technologies instead of passive lectures, presentation of course objectives to the students, use of student response papers or telling a friend to check what the students understand during the course, use of feedback in a regular cycle during the learning process, to facilitate learning with graphics, diagrams, concept maps etc. using, provide opportunities for students to practice in-class or out-of-class problems, use of small group teaching activities, it is made up of students' awareness of their own learning styles, and activities to support meta-cognition. Within the framework of this structure, when the teaching processes are planned, it is thought that the learning levels of the students will increase, a higher quality education will be provided

and the learning will be more meaningful. Therefore, it is recommended that educators benefit from evidence-based teaching strategies to guide and guide learning activities.

Key Words: Nursing Education, Evidence-Based Teaching, Teaching Strategies

GİRİŞ VE AMAÇ

Klinik tıpta, kanıta dayalı yaklaşım ilk kez doksanlı yılların başlarında literatürde açıklanmıştır¹. Kanıta dayalı uygulamaların artık kanıta dayalı eğitime doğru evrildiği görülmektedir². Köklerini tıp, hemşirelik, psikoloji ve sosyal hizmet alanlarından alan kanıta dayalı eğitim günümüzde, ilköğretimden üniversitelere eğitim ortamlarına yansıtılabilen önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır². Kanıta dayalı eğitim; karşılaştırmalı olarak eğitim sürecinde etkili olan her bir öğeye yönelik kanıt elde ederek eğitimin yeniden yapılandırılmasıdır². Kanıta dayalı eğitim, öğrenenlerin gelişimine odaklanan çıktıları gerçekleştirebilmek için neyin daha iyi olduğunu belirlemek ve bu süreçte daha güvenilir kararlar verebilmek için düzenli olarak kanıtlardan yararlanmayı amaçlamaktadır^{2,3}. Kanıta dayalı eğitimdeki öğretim stratejileri ne olursa olsun, öğrencileri motive eden, onları öğrenmeye teşvik eden ve eleştirel düşüncelerini sağlayacak, öğrenme, tam öğrenme modeli, web tabanlı eğitim, mobil uygulamalar vb. hangi çağdaş eğitimci-öğrenci özellikleri ve konu içeriğine uygun vb. olacak şekilde var olan kanıtlara yaklaşım ya da yaklaşımlar tercih edilmeli/yararlanılmalı, öğrencinin öğrenmesini sağlayacak kararlar vermektir². Bu derlemede, hemşirelik eğitiminde öğrencilerin öğrenmesini arttıracak kanıta dayalı öğretim stratejilerinin neler olduğunun ve nasıl uygulanacağına incelenmesi amaçlanmıştır.

Literatürde geleneksel öğretim yöntemleri yerine öğrenciyi merkeze alan yenilikçi öğretim yöntemlerinin öğrenci öğrenmesi ve akademik başarısı üzerinde önemli etkisi olduğuna ilişkin kanıtlar mevcuttur^{2,4}. Kanıta dayalı öğretimde, öğretimin daha etkili hale getirilmesi yatmaktadır⁴. Kanıta dayalı öğretimde en iyi işleyen yöntemleri belirleme, öğrenme aşamalarını anlamaya çalışma ve öğrenmeye engel olabilecek temel problemleri belirleme yer almaktadır⁴.

Kanıta dayalı eğitim müdahaleleri genellikle ya minimal, orta ya da oldukça etkili olarak sınıflandırılmıştır¹. Çok yönlü müdahaleler olarak sistemli inceleme, geri bildirim ve etkileşimli eğitim toplantıları, derslerin, bilgilerin ya da kılavuzların pasif yayılmasından daha etkili olduğu belirtilmektedir. Küçük grup çalışması ve uygulamaya dayalı müdahaleler gibi eğitim faaliyetleri derslerden veya pasif aktarımdan daha etkili olarak ifade edilmektedir¹.

Hemşirelik eğitiminde kanıta dayalı öğretim stratejilerinden güçlü kanıt düzeyine sahip olduğu belirtilen öğretim stratejileri olarak birden fazla öğretim yönteminin bütünleştirilerek kullanıldığı simülasyon yöntemi, harmanlanmış öğrenme (yüz yüze ve çevrimiçi öğrenme stratejileri), podcast/film uygulamaları, koçluk, mentorluk, gerçek/standardize hasta uygulamaları yer almaktadır⁵⁻⁹. Hemşirelik eğitiminde, bu öğretim stratejilerinin kullanıldığı çalışma sonuçlarında öğrencilerin daha iyi algıladıklarını, öğrenme motivasyonlarını arttırdığını, öğrenmedeki kontrollerini ve kendi kendine öğrenme becerilerini geliştirdiklerini belirtmektedir⁵⁻⁹.

Kanıta dayalı öğretimde geribildirim kullanma, tüm sınıf etkileşimli öğretimi sağlama, grafik düzenleyiciler ve diğer görsel temsiller kullanma, öğrencilere karar verdirme, işbirlikli öğrenme ortamı sağlama ve karşılıklı öğretimden yararlanılmaktadır¹⁰. Geribildirimden yararlanılırken öz ve akran değerlendirmesi gibi geribildirim yöntemlerini kullanımı, öğrencilerin ölçütleri ne derece karşıladıklarını ve öğrencilerin gelişimlerini grafiksel olarak göstermeden yararlanılmaktadır¹⁰. Tüm sınıf etkileşimli öğretim de ise tek bir öğretim yöntemi değil, birden fazla öğretim yönteminin birlikte kullanılmasıdır amaç öğrencinin aktif olmasının sağlanmasıdır¹⁰. Öğrenilmesi zor olan konular için grafikler, şekiller, kavram haritası, film şeridi, tablo, analogi, metafor ve diyagramlardan yararlanılması önerilmektedir¹⁰. Eğitsel oyunlar ile öğrencilere metin, diyagramlar, formüller, bilgisayar kodu, fotoğraf grafikleri, çizimler veya bunların bir kombinasyonunu içerebilecek kartlar verilir. Daha sonra, kartları açıklanan yollarla sıralaması, eşleştirmesi, gruplaması, sıralaması veya bunları bir grafik düzenleyiciye uygun şekilde yerleştirmesi veya bir diyagramı etiketlemesi istenir. Kartlar yerine, öğrenciler bilgisayar ekranındaki veya etkileşimli beyaz tahtadaki metin kutularını veya diyagramları vb. sürükleyip bırakabilirler. Bu oyunlar en iyi ikili veya belki üçlü olarak oynanır, böylece öğrenciler birbirlerini tartışabilir ve düzeltebilir. Sahte kartlar veya "eşleştiriciler" ile eşleşmeyen veya gruplanmayan vb. kartlar varsa oyunu çok daha etkili, zorlu ve eğlenceli hale getirir. Bu, öğrencilerin her kart hakkında düşünmesini sağlar ve kavram geliştirmeyi geliştirerek öğrencileri karar vermeye zorlar¹⁰. Öğrenme ortamını işbirlikli öğrenmeye olanak sağlama da kanıta dayalı öğretim stratejilerinden yararlanılmaktadır¹¹. Bu stratejiler:

1. Dersler, öğrenciler ve eğitmen arasında bilgilerin paylaşılacağı bir soru-cevap formatı ile değiştirilir^{12,13}. Öğrencilere öğrenme süreci için büyük sorumluluk verilir; doğrudan bilginin inşasında yer alan gerçek öğrenme gerçekleşmiş olur¹³.
2. Dersin hedefleri açık ve net olarak belirlenmeli: Her dersin öğrenme hedefi net olmalıdır. Net ders hedefleri öğrencilerin ve öğretmenlerin dersin en önemli alanı üzerinde odaklanmasına yardımcı olur^{11,14}. Öğrencilere öğrenme ile ilgili beklentilerin açıkça iletilmesini içermektedir. Öğrenme hedeflerinin açıkça iletilmesinde çeşitli kanallar kullanır. Bunlar, detaylı bir ders programı, iyi tanımlanmış öğrenme hedefleri ve sınıf etkinlikleri planı, ödevler için bir değerlendirme tablosu ve öğrenciler ile eğitici arasında sık sık sözlü ve çevrimiçi iletişimidir¹³.
3. Gösterme ve anlatma: Ders hedefleri, öğrencilerin ders sonunda öğrenmelerini ve yapabileceklerini netleştirir. Öğrencilere bilmeleri gerekenleri söylemeli ve yapmalarını istediğiniz şeyleri nasıl yapacaklarını göstermelidir^{13,14}.

4. Anladığını sorularla kontrol etme: Derslerin bir sonraki bölümüne geçmeden önce daima anlaşılma durumu kontrol edilmelidir. Rasgele örnekleme, öğrenci cevap kağıtları veya bir arkadaşına söyleme gibi tekniklerden yararlanır. Sınıf değerlendirme tekniklerini kullanarak dersin sonunda, öğrencilere şu sorular sorularak araştırılır: “Bugün en açık nokta neydi? En bulanık nokta neydi?”^{13,14}.
5. Öğrencilere geribildirim verilir. Bir geribildirim döngüsünde düzenli olarak öğrencilere geri bildirimde bulunulur^{13,14}.
6. Yeni öğrenmeyi grafiksel olarak özetleme: Görsel ve daha derin öğrenmeyi sağlamak için bilgiler grafiksel olarak kaydedilir. Grafik ana hatları kavram haritaları, akış çizelgeleri ve Venn diyagramları gibi bilgiyi görselleştirme araçlarını içerir^{10,13,14}.
7. Bol Uygulama: Uygulama, öğrencilere öğrendikleri bilgi ve becerileri korumaları ve anlatmaları için yardımcı olur. Öğrencileri eşleştirerek bir problem sağlanır. Sonra (sınıfta veya ev ödevi olarak) her öğrencinin tamamlaması için başka bir benzer problem sağlanır^{10,14}. Bu sorular ve sorunlar özellikle dikkatlice düşünülmüş olmalıdır¹³.
8. Öğrencilerin ders materyallerini anlamalarını teşvik etmek amacıyla kullanılan kanıta dayalı öğretim stratejisi, literatür tarafından desteklenen belirli işbirlikli etkinliklerin etkin kullanımınıdır¹³. Öğrencilerin çiftler, üçlü gruplar, daha büyük gruplar halinde çalışması için akran öğrenme ortamı oluşturulur, böylece öğrenciler kavramları daha iyi anlama, becerileri uygulama, öğrenme toplulukları oluşturma ve mesleki ve yaşam becerileri geliştirme konularında birbirlerine yardımcı olurlar¹⁴.
9. Başarı için zamanı yapılandırma: Planlanan zaman dilimi içerisinde zor kavramların öğrenilmesi için daha fazla zaman ayrılmasına izin verilmelidir. Zor konuların öğrenilmesindeki engellerin üstesinden gelmelerine yardımcı olmak için, öğrencilerin diğer öğrencilerin çalışmalarını gözden geçirmeleri için çalışılmalıdır^{10,13,14}.
10. Öğrencilerin başarılarını daha doğru ölçmek için öğrencilerin öğrenme stillerini tanıyarak ödevler ve değerlendirmenin yapısı değiştirilir¹³. Genel kaynakları ve bir disiplini öğrenmeye özgü teknikleri kullanarak öğrenme stratejileri öğretilir. Öğrencilerden öğrenme alışkanlıklarını sorgulamaları istenir: O gün/hafta için öğrenmeye ne kadar zaman/çaba harcadınız? gibi öğrenme alışkanlıklarına ilişkin sorular sorulur^{10,14}.
11. Metabilişi Güçlendirme: Öğrencileri nasıl düşündüklerini, bir öğrenme görevi için önceki bilgileri nasıl kullandıklarını düşünmelerini sağlamaktır. KLEW (Know, Learn, Evidence, Wonder) adlı bir etkinlikten yararlanır (K: ne biliyorsun? L: ne öğrendin? E: öğrendiğinin kanıtı nedir? W: ne merak ediyorsun?)^{10,14}.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik eğitiminde daha nitelikli hemşireler yetiştirilebilmesi için güçlü kanıtlara sahip öğretim stratejilerinden öğretim sürecinde yararlanılması gerekmektedir. Kanıta dayalı öğretim stratejileriyle eğitim yeniden yapılandırılarak öğrenme öğretme sürecinin kalitesi geliştirilmeye çalışılmaktadır. Kanıta dayalı öğretim, öğrencinin öğretme sürecinde merkezde olduğu, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde kendi stil ve stratejilerini fark ederek geliştirdikleri, sorgulama ve ifade etme becerilerinin arttığı işbirlikli öğrenme ortamının sağlandığı bir yapıya sahiptir. Bu yapı çerçevesinde öğretim süreçleri planlandığında öğrencilerin öğrenme düzeylerinin artacağı, daha kaliteli bir eğitim yapılacağı ve öğrenmelerin daha anlamlı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle hemşirelik eğitiminde eğitimcilerin öğrenme etkinliklerine yol gösterecek ve rehberlik edecek kanıta dayalı öğretim stratejilerinden yararlanması önerilmektedir. Hemşirelik eğitiminde farklı öğretim ortamlarından yararlanıldığı düşünüldüğünde kuramsal dersleri, mesleki becerilerin öğretilmesinde kullanılan laboratuvarlar uygulamalarını, klinik öğretimin gerçekleştiği uygulama alanlarını da kapsayacak öğretim yöntemleri ile ilgili randomize kontrollü çalışmalara ve sistematik meta analizlere ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

1. Abt, E., (2004). Evidence-based teaching and learning in a post-graduated dental education program. *J Evid Based Dent Pract*, 4(1):100-106. doi:10.1016/j.jebdp.2004.02.001
2. Keçeci, A., Demiray, A., (2017). Hemşirelik Eğitiminde Dönüşüm: Kanıta Dayalı Eğitim. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Derg*, 4(3):65-73.
3. Groccia, E.J., Buskist, W., (2012). Need for Evidence-Based Teaching. In: *New Directions for Teaching and Learning*, 71-84. doi:10.1002/tl
4. Efendioğlu, A., Yelken, Yapar, T., (2009). Eğitimde Yeni Yaklaşımlar: Kanıt Temelli Öğretim. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Derg*,9(2):109-123.
5. Cant, R.P., Cooper, S.J., (2010). Simulation-based learning in nurse education: Systematic review. *J Adv Nurs*, 66(1):3-15. doi:10.1111/j.1365-2648.2009.05240.x
6. Hasheesh, M.A., Al-mostafa, O., Hala, O., (2011). Traditional Versus Nontraditional Methods of Teaching: the Impact on Nursing Teaching Effectiveness and Student's Achievements at Nursing Colleges. *An - Najah Univ J Res*, 25(1):255-275.
7. Kalb, K., O'Conner, S., Brockway, C., Rierson, C., Sendelbach, S., (2015). Evidence-based teaching practice in nursing education: Faculty perspectives and practices. *Nurs Educ Perspect*, 36(4):212-219.

8. Gandhi, S., Mythili, D., Thirumoorthy, A., (2015). Nursing students perceptions about traditional and innovative teaching strategies– A pilot study. *J Krishna Inst Med Sci Univ.*, 4(1):123-129.
9. Oh, J., De Gagné, J.C., Kang, J., (2013). A review of teaching-learning strategies to be used with film for prelicensure students. *J Nurs Educ.*, 52(3):150-156. doi:10.3928/01484834-20130218-02
10. Petty, G., (2009). *Evidence Based Teaching A Practical Approach*. Second Edi. London: Nelson Thornes
11. Spinello, E.F., Fischbach, R., (2008). Using a Web-Based Simulation as a Problem-Based Learning Experience: Perceived and Actual Performance of Undergraduate Public Health Students. *Public Health Rep*, 123(2_suppl):78-84. doi:10.1177/00333549081230s211
12. Halpern, D.F., Hakel, M.D.,(2009). Applying the Science of Learning to the University and Beyond: Teaching for Long-Term Retention and Transfer. *Chang Mag High Learn*, 35(4):36-41. doi:10.1080/00091380309604109
13. Lo, C.C., Johnson, E., Tenorio, K., (2011). Promoting student learning by having college students participate in an online environment. *J Scholarsh Teach Learn*, 11(2):1-15.
14. OTEI. *Top 10 Evidence-Based Teaching : Suggested Strategies.*; 2018:10. https://www.clemson.edu/otei/documents/ebt_strategies.pdf. (E.T. 20.08.2019)

ETİK KONULARININ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF ETHICAL ISSUES IN NURSING STUDENTS

Arzu Sartalioğlu¹, Semra Köse², Duygu Arıkan³

¹*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye, E-Posta: arzu.celebi@atauni.edu.tr*

²*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye, E-Posta: semra.kose@atauni.edu.tr*

³*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye, E-Posta: darikan@atauni.edu.tr*

Özet

Amaç: Bu araştırma; etik konularının hemşirelik öğrencilerinde etkinliğini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde 20-31 Mayıs 2019 tarihleri arasında tanımlayıcı olarak gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini, çalışmanın yürütüldüğü fakülte'deki 1, 2, 3 ve 4. sınıflardan toplam 1086 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın örneklemini, belirtilen tarihlerde okula gelen gönüllü 515 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın verileri "Sosyodemografik Özellikler Formu" ve "Hemşirelikte Etik Eğitiminin Etkinliğini Değerlendirme Ölçeği" ile toplandı. Veri toplama formları 10-15 dakikalık sürede öğrenciler tarafından dolduruldu. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistikler, ortalama, bağımsız gruplarda t-testi, Anova, Kruskal Wallis testi ve cronbach alpha katsayı hesaplaması kullanıldı. Araştırmaya başlamadan önce, etik kurul onayı ve kurumdan yazılı izin alındı.

Bulgular: Araştırmada öğrencilerin %50.5'inin 21-23 yaş grubunda yer aldığı ve %77.3'ünün kız olduğu saptandı. Ölçeğin toplam ve alt boyutlarından alınan puan ortalamaları, kişisel ahlaki bilincin gelişimi alt boyutunda 15.63±3.79; etik muhakeme/etik karar verme yeteneğinin gelişimi alt boyutunda 29.36±6.39; etik davranış gelişimi alt boyutunda 10.80±2.81; toplamda 55.80±11.91 bulundu. Araştırmada sınıfın alt boyutlar ve ölçek puan ortalamasında, yaşam yerinin etik davranış gelişimi alt boyutu puan ortalamasında, anne çalışma durumunun etik muhakeme/etik karar verme yeteneğinin gelişimi alt boyutu puan ortalamasında etkili olduğu saptandı (p<0.05).

Sonuç: Öğrencilerin ölçekten aldıkları puanın yüksek olması verilen etik eğitimi ile etik bilinç ve duyarlılığın da geliştiğini göstermektedir. Profesyonel meslek yaşamında öğrenciler için etik farkındalık ve duyarlılık geliştirilmesi, etik karar vermede sorumluluk alması yönünde etkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: Etik eğitimi, hemşirelik öğrencileri.

Abstract

Aim: This study was conducted to find out to evaluate the effectiveness of ethical issues in nursing students.

Methods: The study was conducted in Atatürk University, Faculty of Nursing between 20 and 31 May 2019 as a descriptive study. The universe of the study consisted of a total of 1086 students studying in their first, second, third and fourth years in the faculty the study was conducted in. The sample of the study consisted of 515 students who came to school within the stated dates and who volunteered to participate in the study. The data of the study were collected with "Sociodemographic Characteristics Form" and "The Scale for Evaluating the Effectiveness of Ethical Education in Nursing". Data collection forms were filled in by the students within a 10-15 minute period of time. Descriptive statistics, average, independent groups t-test, Anova, Kruskal Wallis test and cronbach alpha were used in the assessment of data. Before starting the study, ethics board approval and written permission from the institution were taken.

Results: It was found that 50.5% of the students were within 21-23 years of age and 77.3% were female. Score averages taken from the total scale and sub-dimensions of the scale were as follows: 15.63±3.79 in development of personal moral consciousness sub-

dimension, 29.36±6.39 in development of ethical reasoning/ethical decision making ability sub-dimension, 10.80±2.81 in development of ethical behavior sub-dimension and 55.80±11.91 in the total scale. In the study, it was found to be effective that the sub-dimensions and scale points of the classroom, the average score of the sub-dimension of the development of ethical behavior of living place, the average score of the sub-dimension of the development of ethical reasoning/ethical decision making ability of maternal working status ($p<0.05$).

Conclusion: The high scores obtained by the students from the scale indicate that ethical awareness and sensitivity are improved with the given ethical education. Developing ethical awareness and sensitivity for students in professional life can be effective in taking responsibility in ethical decision making.

Key Words: Ethics education, nursing students.

GİRİŞ VE AMAÇ

Bilim ve teknolojideki gelişmelerin sonucu olarak sağlık bakım alanında etik sorunlara bağlı olarak bazı ikilemler yaşanmaktadır.¹ Bu konuda sağlık profesyonellerinden olan hemşirelerin hastanın bakım ve tedavi sürecinde resüsitasyona başlama, yaşam kurtarıcı destek tedavilerin sonlandırılması, hastaların tedaviyi reddetmesi, hastaların onamının alınmadan dâhil edildiği araştırmaların yapılması şeklinde sorunlarla yüzleşmesinin kaçınılmaz hale gelmesiyle bunların çözümünde aktif rol üstlenmeleri gerekmektedir. Etik karar verme, etik teoriler, etik ilkeler ve uygulamalar hakkında bilgi ve yönetim becerisi gerektirmektedir.¹ Bu nedenle hemşireler için etik eğitimi özellikle lisans ve lisansüstü düzeyde, pratik mesleki yaşamda son derece önemlidir.² Aksi halde etik karar verme sürecinde sadece sezgisel bir yol izlenmesi ve profesyonellikten uzaklaşılması söz konusu olur.¹

Son yıllarda hemşirelik eğitiminde etik öğretimi oldukça önem kazanmış ve hemşirelerin etik karar verme sürecine katılabilmesi için eğitimde daha çağdaş modeller (klinik uygulama modelleri, olgu analizleri gibi) entegre edilmeye başlanmıştır.³ Akademik literatür incelendiğinde; etik eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin gelişimi üzerinde olumlu etkileri olduğu da görülmektedir.^{3,5} Bunun yanı sıra, hemşirelik öğrencileri de etik eğitiminin aldıkları lisans eğitiminin önemli bir parçası olduğunu ifade etmektedirler.⁵⁻⁷ Buna karşın yapılan çalışmalar, hemşirelerin uygulamada etik sorunları çözebilmede kendilerini hazırlıklı hissetmediklerini ortaya koymaktadır.^{5,8} Bu durum hemşirelikte etik eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin yöntem ve içerik açısından etik bilgi ve becerilerini geliştirmede yeterince etkili olup olmadığı sorusunu gündeme getirmektedir. Bu araştırma; etik konularının hemşirelik öğrencilerinde etkinliğini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

YÖNTEM

Araştırma, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde 20-31 Mayıs 2019 tarihleri arasında tanımlayıcı olarak gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini, çalışmanın yürütüldüğü fakülte'deki 1, 2, 3 ve 4. sınıflardan toplam 1086 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın örneklemini, belirtilen tarihlerde okula gelen gönüllü 515 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın verileri "Sosyodemografik Özellikler Formu" ve "Hemşirelikte Etik Eğitiminin Etkinliğini Değerlendirme Ölçeği" ile toplandı.

Sosyodemografik Özellikler Formu: Araştırmacılar tarafından literatüre dayanarak^{2,9} hazırlanan bu form; öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, mezun olduğu lise, en uzun süre yaşadığı yer, aile tipi, sosyal güvence ve gelir durumu, anne-baba eğitim düzeyi ve iş durumunu sorgulayan sorulardan oluşturuldu.

Hemşirelikte Etik Eğitiminin Etkinliğini Değerlendirme Ölçeği: Vynckier ve ark.¹⁰ tarafından 2015 yılında hemşirelikte etik eğitiminin etkinliğini çok boyutlu olarak değerlendirmek için Flemenkçe dilinde geliştirilmiştir. Üstün ve ark.⁹ tarafından 2018 yılında Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek kişisel ahlaki bilincin gelişimi (6 madde), etik muhakeme/etik karar verme yeteneğinin gelişimi (11 madde) ve etik davranış gelişimi (4 madde) olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. 21 maddedir ve dörtlü likert tipindedir. Ölçekten en az 21 en fazla 84 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puanın artması verilen etik eğitimi ile etik bilinç ve duyarlılığın da geliştiğini göstermektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.95 bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.85 bulundu.

Veri toplama aracı verilerin toplandığı tarihlerde, araştırmacılar tarafından her sınıfta öğrencilere elden dağıtıldı. Öğrencilerin ders saati başlamadan 15-20 dakika önce doldurmaları sağlandı. Doldurma süresi yaklaşık 15-20 dakika süren formlar tekrar araştırmacılar tarafından geri toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistikler, ortalama, bağımsız gruplarda t-testi, Anova, Kruskal Wallis testi ve cronbach alpha katsayı hesaplaması kullanıldı. Araştırmanın yapılabilmesi için etik onay, ilgili kurumdan resmi izin, öğrencilerden sözlü ve yazılı onam alındı.

BULGULAR**Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımı**

Özellikler	S (515)	%
Yaş		
17-20 yaş	234	45.4
21-23 yaş	260	50.5
24 yaş ve üzeri	21	4.1
Cinsiyet		
Kız	398	77.3
Erkek	117	22.7
Okul		
Genel lise	77	15.0
Fen/Anadolu lisesi	374	72.5
Meslek lisesi	39	7.6
Özel lise	25	4.9
Sınıf		
1.sınıf	129	25.0
2.sınıf	129	25.0
3.sınıf	125	24.3
4.sınıf	132	25.7
En uzun yaşadığı yer		
Şehir	259	50.3
İlçe	135	26.2
Köy	121	23.5
Aile tipi		
Çekirdek aile	389	75.5
Geniş aile	126	24.5
Sosyal Güvence		
Var	438	85.0
Yok	77	15.0
Sosyoekonomik durum		
İyi	122	23.7
Orta	339	65.8
Kötü	54	10.5
Anne eğitim durumu		
Okur- yazar değil	127	24.7
İlköğretim	257	49.9
Ortaöğretim	113	21.9
Üniversite	18	3.5
Anne çalışma durumu		
Çalışmıyor	475	92.2
Çalışıyor	40	7.8
Baba eğitim durumu		
Okur- yazar değil	18	3.5
İlköğretim	218	42.3
Ortaöğretim	211	41.0
Üniversite	68	13.2
Baba mesleği		
Çalışmıyor	41	8.0
Memur/işçi	125	24.3
Serbest meslek	227	44.1
Emekli	122	23.6

Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1’de verildi. %50.5’inin 21-23 yaş grubunda yer aldığı, %77.3’ünün kız olduğu, %72.5’inin fen/anadolu lisesi mezunu olduğu, %25.7’sinin 4. sınıfta öğrenim gördüğü, %50.3’ünün şehir merkezinde yaşadığı, %75.5’inin çekirdek aile üyesi olduğu, %85’inin sosyal güvencesinin olduğu, %65.8’inin sosyoekonomik durumunu orta düzeyde algıladığı bulundu. Annelerinin %49.9’unun ilköğretim mezunu olduğu ve %92.2’sinin çalışmadığı, babalarının %42.3’ünün ilköğretim mezunu olduğu ve %44.1’inin mesleğinin serbest meslek grubunda yer aldığı saptandı.

Tablo 2. Hemşirelikte Etik Eğitiminin Etkinliğini Değerlendirme Ölçeği Puan Ortalamaları

Ölçek	Ort±SS
Kişisel ahlaki bilincin gelişimi	15.63± 3.79
Etik muhakeme/etik karar verme yeteneğinin gelişimi	29.36±6.39
Etik davranış gelişimi	10.80±2.81
Toplam Ölçek	55.80±11.91

Ölçeğin toplam ve alt boyutlarından alınan puan ortalamaları, kişisel ahlaki bilincin gelişimi alt boyutunda 15.63±3.79; etik muhakeme/etik karar verme yeteneğinin gelişimi alt boyutunda 29.36±6.39; etik davranış gelişimi alt boyutunda 10.80±2.81; toplamda 55.80±11.91 bulundu (Tablo 2).

Tablo 3. Çocukların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Ölçek Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tanıttıcı Özellikler	Kişisel ahlaki bilincin gelişimi X ± SS	Etik muhakeme/etik karar verme yeteneğinin gelişimi X ± SS	Etik davranış gelişimi X ± SS	Toplam Ölçek X ± SS
Sınıf	16.32±3.92	30.44±6.07	11.51±2.72	58.28±11.22
1.sınıf	15.03±3.69	28.46±6.10	10.46±2.66	53.96±11.37
2.sınıf	14.97±3.52	28.70±6.55	10.38±3.07	54.06±12.21
3.sınıf	16.18±3.86	29.80±6.68	10.85±2.69	56.84±12.37
4.sınıf	F=4.749	F=2.753	F=4.415	F=4.185
Test ve p	p=0.003	p=0.042	p=0.004	p=0.006
Yaşam yeri	15.85±4.04	29.92±6.75	11.16±2.87	56.94±12.58
Şehir	15.57±3.28	29.23±5.80	10.59±2.79	55.40±10.64
İlçe	15.23±3.79	28.28±6.12	10.29±2.63	53.82±11.57
Köy	F=1.114	F=2.759	F=4.481	F=2.953
Test ve p	p=0.329	p=0.064	p=0.012	p=0.053
Anne çalışma durumu	15.56±3.80	29.19±6.40	10.77±2.81	55.53±11.97
Çalışmıyor	16.50±3.60	31.32±5.97	11.25±2.81	59.07±10.75
Çalışıyor	t= -1.495	t= -2.029	t= -1.029	t= -1.809
Test ve p	p= 0.136	p= 0.043	p= 0.304	p= 0.071

Araştırmada sınıfın alt boyutlar ve ölçek puan ortalamasında, yaşam yerinin etik davranış gelişimi alt boyutu puan ortalamasında, anne çalışma durumunun etik muhakeme/etik karar verme yeteneğinin gelişimi alt boyutu puan ortalamasında etkili olduğu saptandı ($p<0.05$, Tablo 3).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin ölçekten aldıkları puanın yüksek olması verilen etik eğitimi ile etik bilinç ve duyarlılığın da geliştiğini göstermektedir. Profesyonel meslek yaşamında öğrenciler için etik farkındalık ve duyarlılık geliştirilmesi, etik karar vermede sorumluluk alması yönünde etkili olabilir.

KAYNAKÇA

- Dinç, L., Görgülü, S., (2002). Teaching Ethics in Nursing. *Nurs Ethics*, 9(3): 259-268.
- Akbaş, M., Tuncer, İ., Kadioğlu, S., (2014). Lisans Düzeyindeki Hemşirelik Okullarında Etik Eğitiminin Durumu. *DEUHYOED*, 7(3): 206-211.
- Lin, C.F., Lu, M.S., Chung, C.C., Yang, C.M., (2010). A Comparison of Problem-Based Learning and Conventional Teaching in Nursing Ethics Education. *Nurs Ethics*, 17(3): 373-382.
- Numminen, O.H., Van der Arend, A., Leino-Kilpi, H., (2009). Nurse Educators' and Nursing Students' Perspectives on Teaching Codes of Ethics. *Nurs Ethics*, 16(1): 69-82.
- Doane, G., Pauly, B., Brown, H., McPherson, G., (2004). Exploring the Heart of Ethical Nursing Practice: Implications for Ethics Education. *Nurs Ethics*, 11(3): 240-253.
- Nolan, P.W., Markert, D., (2002). Ethical Reasoning Observed: A Longitudinal Study of Nursing Students. *Nurs Ethics*, 9(3): 243-258.
- Kalaitzidis, E., Schmitz, K., (2012). A Study of an Ethics Education Topic for Undergraduate Nursing Students. *Nurse Educ Today*, 32(1): 111-115.
- Woods, M., (2005). Nursing Ethics Education: Are We Really Delivering the Good(s)? *Nurs Ethics*, 12(1): 5-18.
- Üstün, Ç., Korhan, E.A., Yılmaz, D.U., (2018). Hemşirelikte Etik Eğitiminin Etkinliğini Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Nobel Med*, 14(1): 31-38.
- Vynckier, T., Gastmans, G., Cannaerts, N., de Casterlé, B.D., (2015). Effectiveness of Ethics Education as Perceived by Nursing Students: Development and Testing of a Novel Assessment Instrument. *Nurs Ethics*, 22(3): 287-306.

TÜRKİYE'DEKİ HEMŞİRELİK LİSANS PROGRAMLARINDA YÜRÜTÜLEN HEMŞİRELİK FELSEFESİ DERSİNİN İNCELENMESİ

Mağfiret Kaşıkçı¹ İbrahim NAS²,

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi/ Türkiye, EPosta: magfiret@atauni.edu.tr

²Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Dursun Odabaş Tıp Merkezi, Türkiye, Eposta: ibrahimnas56@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma, Türkiye'deki hemşirelik lisans programlarında yer alan "Hemşirelik Felsefesi" dersinin müfredattaki durumuna ve dersi veren akademik personele yönelik mevcut durumu ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tasarım tipinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki devlet (n=108) ve vakıf (n=37) üniversitelerine bağlı 145 hemşirelik lisans programı oluşturmuştur. Örneklemi ise web sayfaları aracılığıyla ders bilgi paketleri incelenerek müfredat programlarına ulaşılabilen ve aktif olan 129 hemşirelik lisans programı oluşturmuştur. Veriler, 15 Nisan-15 Ağustos 2019 tarihleri arasında üniversitelerin web sayfalarındaki ders bilgi paketleri incelenerek elde edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 21.0 Windows paket programında tanımlayıcı istatistikler (frekans ve Ki-kare testleri) kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre hemşirelik eğitiminin verildiği üniversitelerin %74,4'ünün devlet üniversitesi, hemşirelik okullarının %60,5'nin Sağlık Bilimleri Fakültesi olduğu, Hemşirelik Felsefesi konusunun hemşirelik okullarının %17,1'inde tek başına bir ders olarak işlendiği, %40,3'ünde başka bir dersin içinde bir konu olarak işlendiği ve bu derslerin %13,2'sinde Hemşireliğe Giriş dersinin olduğu bulunmuştur. Ayrıca hemşirelik felsefesi konusunun tek başına bir ders olarak yer aldığı üniversitelerin %77,3'ünde I. yarıyılıda işlendiği, %86,4'ünün zorunlu olduğu, %31,8'inin ders saatinin 2, %31,8'inin kredisinin 2, %22,7'sinin AKTS'sinin 5 olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte hemşirelik felsefesi dersine giren öğretim elemanlarının durumu değerlendirildiğinde derse giren tüm öğretim elemanlarının hemşirelik lisans mezunu olduğu, %36,4'ünün Dr.Öğr.Üyesi olduğu, %72,7'sinin uzmanlık alanının hemşirelik esasları olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Hemşirelik lisans düzeyinde verilen "Hemşirelik Felsefesi" dersinin hemşirelik programlarının önemli bir kısmında tek başına bir ders olarak yer almayıp başka derslerin içinde bir konu olarak işlendiği, bazı üniversitelerde ise hiçbir şekilde işlenmediği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte derslerin saat ve içerik yönünden yetersiz olduğu, derslerin farklı dönemlerde verildiği ve ders isimlerinin çeşitlilik gösterdiği saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelikle ilgili inanç ve değerleri anlayabilmeleri ve buna uygun davranış sergileyebilmeleri için hemşirelik felsefesi dersinin tüm hemşirelik öğrencilerine verilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle hemşirelik lisans programlarında hemşirelik felsefesi dersinin müfredat programlarına entegre edilerek standardize edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, hemşirelik felsefesi, hemşirelik felsefesi dersi, lisans programı

ANALYSIS OF THE NURSING PHILOSOPHY COURSE IN NURSING UNDERGRADUATE PROGRAMS IN TURKEY

Mağfiret Kaşıkçı¹, İbrahim NAS²

¹ *Atatürk University, Faculty of Nursing / Turkey, EPosta: magfiret@atauni.edu.tr*

² *Yüzüncü Yıl University, Dursun Odabaş Medical Center, Turkey, Eposta: ibrahimnas56@hotmail.com*

Abstract

Aim: this study was carried to present the state of “nursing philosophy “ course included in nursing degree programs and situation for academic staff in Turkey .

Method: The research was conducted in descriptive design type. The population of the study, consist of the state (n=108) and private (n=37) universities in Turkey that created 145 nursing program. The sample also, consisted of 129 nursing undergraduate programs which are active and accessible to the curriculum by examining course information packages via web pages. Data were obtained from examining the course information packages on the web pages of the universities between 15 April and 15 August 2019. The data obtained from the research were analyzed by using descriptive statistics (frequency and chi-square tests) in SPSS 21.0 Windows package program.

Results: According to data obtained from research, 74.4% of the universities where nursing education is given are public universities, 60.5% of nursing schools are Faculty of Health Sciences, the subject of Philosophy of Nursing is taught as a single course in 17.1% of nursing schools, 40,3% of the subjects are covered in another course and 13.2% of these courses Introduction to Nursing were found. In addition, 77.3% of the universities, where the subject of nursing philosophy is a stand-alone course taught in the first semester, 86.4% is compulsory, 31.8% is 2 hour-course and ECTS of 31.8% was 2, ECTS of 22.7% was found to be 5. At the same time, when the status of the lecturers entering the nursing philosophy course is evaluated, it is determined that all the lecturers who have entering this course are graduate of nursing bachelor's degree, 6.4% of them are Assistant Professor and, of 72,7% them are the nursing principles of the field of expertise.

Conclusion: It was concluded that the “Nursing Philosophy course”, which is given at the undergraduate level of nursing, does not take place as a single course in a significant part of nursing programs, also is taught as a subject in other courses and in some universities it is not covered in any way. At the same time, it was found that the courses were inadequate in terms of time and content, the courses were given in different periods and the names of the courses varied. It is important that nursing philosophy course is given to all nursing students in order for nursing students to understand the beliefs and values related to nursing and to behave accordingly. For this reason, it is considered important to integrate nursing philosophy course into curriculum programs in nursing undergraduate programs.

Keywords: Nursing, nursing philosophy, nursing philosophy course, undergraduate program.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN E-SAĞLIK OKURYAZARLIĞI HAKKINDA BİLGİ DÜZEYLERİNİN VE ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

¹Dr. Öğr. Üyesi Nilay ÖZKÜTÜK, ²Doç. Dr. Fatma ORGUN, ³Ezgi TAMER

¹Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim AD, İzmir/ Türkiye, nilay.ozkutuk@ege.edu.tr

²Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim AD, İzmir/ Türkiye, fatmaorgun73@gmail.com

³Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim AD, İzmir/ Türkiye, ezgiitamer93@gmail.com

Özet

Amaç: Çalışma üniversite öğrencilerinin E-sağlık okuryazarlığı hakkında bilgi düzeylerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini oluşturan Ege Üniversitesi'nde öğrenim gören toplam 3763 son sınıf öğrencisinden bölümlere göre tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilen 384 öğrenci örneklemini oluşturmuştur. Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma Etik kurulundan, kurumlardan ve öğrencilerden etik izin alınmıştır. Veriler; tanıtıcı bilgi formu ve E-sağlık okuryazarlığı ölçeğiyle toplanmış, sayı-yüzde, ANOVA, t-testi ve korelasyon testiyle analiz edilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalamalarının $35,0 \pm 1,98$, %55.2'sinin erkek ve %37.2'sinin Sosyal Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gördüğü, %81'inin interneti sağlıkla ilgili araştırma yapmak için kullandığı, %84.6'sının sadece hastalanınca sağlık kurumuna başvurduğu belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin E-sağlık okuryazarlığı ölçeğinden aldıkları toplam puan $32,0 \pm 6,09$ 'dır. Öğrencilerin %16.4'ünün sağlıkla ilgili en fazla google arama motorundan araştırma yaptıkları, %8.6'sının hastalıklar, hastalıkların belirtilerinin neler olduğu ve hastalık durumunda ne yapmaları gerektiği konusunda internette araştırma yaptıkları, %50.5'inin internetin sağlıkla ilgili araştırma yapma konusunda faydalı olduğunu, %52.1'inin internette sağlık kaynaklarına erişiminin önemli olduğunu düşündükleri görülmüştür. 20-22 yaş aralığında, kadın, sosyal güvencesi SGK, interneti sağlıkla ilgili araştırma yapmak için kullanan, akademik başarısının iyi düzeyde olduğunu belirten, Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin E-sağlık okuryazarlığı toplam ölçek puanlarının diğerlerinden daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$).

Sonuç: Sonuç olarak, üniversite öğrencilerinin E-sağlık okuryazarlığı düzeylerinin iyi ancak sağlıkla ilgili güvenilir kaynaklara ulaşma ve sağlıklarına yön verme konusundaki etkisinin yeterli düzeyde olmadığı ve E-sağlığın, hasta ve sağlıklı bireylerin sağlık yönetimi konusunda giderek daha fazla geliştirici rol oynadığı düşünüldüğünde bu konuda eğitime gereksinim olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, sağlık okuryazarlığı, E-sağlık okuryazarlığı

DETERMINATION OF AFFECTING FACTORS AND KNOWLEDGE LEVEL OF E-HEALTH LITERACY OF UNIVERSITY STUDENTS

¹Dr. Öğr. Üyesi Nilay ÖZKÜTÜK, ²Doç. Dr. Fatma ORGUN, ³Ezgi TAMER

¹Ege University, Faculty of Nursing, the Department of Teaching in Nursing,, İzmir/ Turkey, nilay.ozkutuk@ege.edu.tr

²Ege University, Faculty of Nursing, the Department of Teaching in Nursing,, İzmir/ Turkey, fatmaorgun73@gmail.com

³Ege University, Faculty of Nursing, the Department of Teaching in Nursing,, İzmir/ Turkey, ezgiitamer93@gmail.com

Abstract

Aim: This study was conducted to determine the level of knowledge of E-health literacy of university students and the factors affecting them.

Methods: The sample of the study consisted of 384 students who were selected by stratified sampling method according to departments. Ethical permission was obtained from Ege University Scientific Research Ethics Committee, institutions and students. Data; The data were collected by using the descriptive information form and E-health literacy scale and analyzed by number-percentage, ANOVA, t-test and correlation test.

Results: The mean age of the students was 35.0 ± 1.98 , 55.2% were male and 37.2% were studying at the Faculty of Social Sciences, 81% were using the internet to conduct research on health, 84.6% were admitted to the health institution only when they became ill. It has been identified. The total score of university students on the E-health literacy scale is $32,0 \pm 6,09$. It was found that 16.4% of the students researched most of the health from google search engine, 8.6% of them researched the internet about diseases, symptoms of diseases and what they should do in case of illness, 50.5% of the students said that internet was beneficial for doing health research. 52.1 think that access to health resources on the internet is important. The E-health literacy scores of the students between the ages of 20 and 22, using social security SSI, internet for research on health, indicating that their academic success is good, are higher than the others and statistically significant. ($p < 0.05$).

Conclusion: In conclusion, E-health literacy levels of university students are good but there is not enough effect on accessing reliable sources of health and directing their health and there is a need for education when E-health plays an increasing role in health management of patients and healthy individuals. It has been identified.

Key Words: Health, health literacy, E-health literacy

COMPARATIVE STUDY OF THE EFFECT OF PAIN MANAGEMENT TRAINING VIA LECTURE AND ELECTRONIC METHODS ON KNOWLEDGE, ATTITUDE AND PRACTICE OF SURGICAL NURSES

MSc Atefe seyzedzavvar, Assistant Prof.Dr. Madineh jasemi, Assistant Prof.Dr.Haleh Ghavami, Associate Prof.Dr. Rasoul Gareh Agaji

Urmia University of Medical Sciences /Nursing and Midwifery Faculty

Abstract

Aim: This study aimed to compare the effect of pain management training via lecture and electronic methods on the knowledge, attitude and practice of surgical nurses.

Methods : This randomized clinical trial was performed on 78 nurses working in surgical wards in teaching hospitals of Tabriz. Participants were randomly assigned to two groups of lecturers and electronic training through random allocation process. Educational intervention in the lecture group was arranged for 4 sessions for each nurse. Duration of each session was one hour. Multimedia program was used in electronic group during 4 sessions (in total 4 hours) using FLASH software. Nurses' data before and four weeks after training were collected using demographic questionnaires, knowledge assessment (PMPAT) and nurses' attitudes about pain management (NAS) and nurses' performance checklists.

Results: The mean (standard deviation) of nurses' knowledge, attitude and practice about pain management after training was significantly increased in both groups ($p < 0.001$). According to the results of ANCOVA test, the mean score of knowledge in E-learning group compared to the lecture group was significantly increased (Adjusted mean difference (aMD) = 1.8: 95% CI = 1.5 to 2.1, $p < .01$). 0.001). Also, the mean scores of nurses' attitude and practice scores in the e-learning group showed a significant increase compared to the lecture-based control group (aMD = 1.8: 95% CI = 1.5 to 2.1, $p < 0.001$). (aMD = 3.2: 95% CI = 2.7 to 3.6, $p < 0.001$).

Conclusion E-learning may be more effective in increasing the knowledge, attitude and practice of nurses regarding pain management compared to lecture group. Therefore, this method is recommended for nurses in order to effective education and policy mak

GRUP ÇALIŞMASINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

Gülşah ALINCA¹, Nilay ÖZKÜTÜK¹

¹Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir/ Türkiye,

E-Posta: gulsahalinca@gmail.com, E-Posta: nozikutuk@gmail.com

Özet

Amaç: Metodolojik çalışma, Cantwell ve Andrews tarafından 2002 yılında geliştirilen Grup Çalışmasına Yönelik Tutum Ölçeği'nin (Feelings Towards Group Work) Türkçe'ye uyarlamak üzere geçerlik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören 254 öğrenci ve Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören 27 öğrenci ile yüz yüze görüşülerek Nisan 2018- Ağustos 2018 tarihleri arasında yürütülmüştür. Veriler "Grup Çalışmasına Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Araştırma verilerinin geçerliğinin değerlendirilmesinde dil geçerliği, kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve güvenirliliğin değerlendirmesinde ise iç tutarlılık ve test tekrar test analizi kullanılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için Manisa Celal Bayar Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan gerekli yasal izinler alınmıştır.

Bulgular: "Grup Çalışmasına Yönelik Tutum Ölçeği"nin dil geçerliği için Türkçe'ye çevirisi ve geri çevirisi yapılmıştır. Kapsam geçerliğinin sağlanmasında 10 uzman görüşüne başvurulmuştur. Kapsam Geçerlik İndeksi .961 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliğinin sağlanmasında Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Rasch Analizi kullanılmıştır. Yapılan bu analizde "Grup Çalışmasına Yönelik Tutum Ölçeği"nin uyum indeksleri $\chi^2=2781,29, \chi^2/sd=1.93$, AGFI=0,87, GFI=0,90, RMSA=0,061, SRMR=0,066, RMR=0,073, CFI=0,97 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin bütün maddelerin uyum değerleri Rasch modelinin beklenen sınırları içinde bulunmuştur. Güvenirliliğin sağlanmasında ölçeğin genelini Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı Bireysel Öğrenme Tercihi alt boyutu için Cronbach $\alpha = 0,863$, Grup Öğrenimi Tercihi alt boyutu için $\alpha = 0,909$ ve Grup Öğreniminden Rahatsızlık alt boyutu için $\alpha=0,832$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin zamana göre değişmezliğini değerlendirmek için iki hafta ara ile yapılan test tekrar test analizinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısına bakılmıştır. Bu analize göre yüksek düzeyde, pozitif, anlamlı bir uyum olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Sonuç olarak "Grup Çalışmasına Yönelik Tutum Ölçeği" orijinal ölçekle benzer bir yapıya sahip ve Türk toplumunda hemşirelik lisans öğrencileri için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.

Anahtar Kelimeler: Grup Çalışması; Yöntem; Öğretim Ortamı; Öğrenci

VALIDITY AND RELIABILITY OF THE ATTITUDE SCALE FOR GROUP WORK

Gülşah ALINCA¹, Nilay ÖZKÜTÜK¹

¹Ege University, Faculty of Nursing, İzmir/ Turkey,

E-Posta: gulsahalinca@gmail.com, E-Posta: nozkutuk@gmail.com

Abstract

Aim: The methodological study was conducted to test the validity and reliability of the Feelings Towards Group Work developed by Cantwell and Andrews in 2002 to adapt to the Turkish language.

Methods: The research was carried out between April 2018 and August 2018 with 254 students studying at Ege University Faculty of Nursing and 27 students studying at Manisa Celal Bayar University Faculty of Health Sciences Nursing Department. Data were collected using "Attitude Scale for Group Work". Internal consistency and test retest analysis were used for evaluating the validity of the research data, language validity, coverage validity, construct validity and reliability. The necessary legal permissions were obtained from the Scientific Research and Publication Ethics Committee of Manisa Celal Bayar University in order to conduct the research.

Results: The "Attitude Scale for Group Work" has been translated into Turkish and rejected for language validity. 10 expert opinions have been consulted in the provision of coverage. The Scope Validity Index was found to be .961. Confirmatory Factor Analysis and Rasch Analysis were used for the construction validity. In this analysis, the compliance indices of " Feelings Towards Group Work " were 2781,29, $\chi^2 / sd = 1.93$, AGFI = 0,87, GFI = 0,90 RMSA = 0,061, SRMR = 0,066, RMR = 0,073, CFI = 0,97. The compliance values of all the items of the scale were found within the expected limits of the Rasch model. The Cronbach's alpha reliability coefficient of the scale was found to be Cronbach $\alpha = 0.863$ for the Individual Learning Preference subscale, $\alpha = 0.909$ for the Group Learning Preference subscale, and $\alpha = 0.832$ for the Group Learning Disturbance subscale. The Pearson Moments Multiplication Correlation Coefficient was used in the test retest analysis performed two weeks apart to assess the time invariance of the scale. It was determined that there was a positive, meaningful fit at a high level according to this analysis.

Conclusion: As a result, "Feelings Towards Group Work " has a similar structure to the original scale and is a valid and reliable measurement tool for nursing undergraduate students in Turkish society.

Keywords: Group Work; Method; Teaching Environment; Student

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE KÜLTÜRLERARASI DUYARLIK DÜZEYLERİ VE EMPATİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Afife YURTTAŞ¹, Güzel Nur ARAS²

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye E-posta: afife-72@hotmail.com

²Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ağrı/ Türkiye E-posta: gnaras@agri.edu.tr

Özet

Amaç: Profesyonel sağlık disiplininin bir üyesi olacak olan hemşirelik bölümü öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri ile empati düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan bu araştırmanın örneklemini çalışmayı kabul eden Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi; Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde okuyan, 1, 2, 3, 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada Öğrenci Bilgi Formu, Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği(KDÖ) ve Empatik Eğilim Ölçeği(EEÖ) kullanılmıştır. Çalışmaya toplam 135 hemşirelik öğrencisi katılmıştır. İstatistiksel analizlerde SPSS programında One Way Anova, aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız t testi ve korelasyon kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin bireysel özellikleri incelendiğinde yaş ortalamasının 20.93±2.08, %59,3'ünün kadın olduğu, %97'sinin bekâr olduğu, %53,3'ünün hemşireliği isteyerek seçtiğini, %93,3'ünün kronik bir hastalığının olmadığı saptandı. Hemşirelik öğrencilerinin EEÖ toplam puan ortalaması 65.59±9.87, KDÖ toplam puan ortalamasının 90.06±10.59 olduğu saptandı. Hemşirelik öğrencilerinin EEÖ puan ortalamaları ile KDÖ puan ortalamaları arasında ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizinde zayıf anlamlı pozitif ilişki olduğu bulundu($r=0.228$, $p<0.05$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin KDÖ puan ortalaması ile EEÖ puan ortalaması arasında zayıf anlamlı pozitif ilişki bulundu. Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin yüksek olması için empati yapabilmeleri gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Empati düzeyi, hemşire öğrenciler, kültürlerarası duyarlılık.

Abstract

Aim: The aim of this course is to investigate the relationship between intercultural sensitivity and empathy levels of nursing students who will be a member of professional health discipline.

Methods: The sample of this descriptive study consisted of 1st, 2nd, 3rd, 4th year students studying at the Nursing Department of the School of Health of Ağrı İbrahim Çeçen University. In the research, Student Information Form, Intercultural Sensitivity Scale and Empathic Tendency Scale were used. A total of 135 nursing students participated in the study. One way Anova, arithmetic mean, standard deviation, independent t test and correlation were used for statistical analysis.

Results: When the individual characteristics of nursing students were examined, it was found that the mean age of the students was 20.93 ± 2.08 , 59.3% were women, 97% were single, 53.3% were willing to choose nursing, and 93.3% had no chronic disease. It was determined that the mean total score of the nursing students was 65.59 ± 9.87 and the mean total score was 90.06 ± 10.59 . There was a weak positive correlation in the correlation analysis between nursing students and the mean scores of SES scores ($r = 0.228$, $p < 0.05$).

Conclusion: There was a weak positive correlation between the mean scores of SES and the SES scores of nursing students. Nursing students need to be able to empathize in order to have a high level of intercultural sensitivity.

Key words: Empathy level, nurse students, intercultural sensitivity.

GİRİŞ VE AMAÇ

Bir yaşam biçimi ve insan gereksinimi olan kültür, evrensel bir kavramdır. Kültür bir grup insan tarafından öğrenilen, paylaşılan, kuşaktan kuşağa aktarılan; kendisine özgü bilgisi, eylemi, düşüncesi, iletişimi olan: gelenek, sanat, inanç, örf, adet, tutum, alışkanlık, davranış ve değerleri içeren dinsel, ırksal, sosyal, etnik grupları ifade eder. Kültür doğanın yarattıklarına karşılık insanın yarattığı her şeydir. Her kültür farklıdır, dinamik, çeşitlidir, görecelidir¹⁻⁷. Bu özellikleri ile kültür: sağlığı algılamayı, sağlık bilgisini, hastalığı algılama biçimini, erken tanının önemini anlamayı, sağlık davranışlarını, sağlık hizmetlerinden yararlanmayı, sağlık profesyonellerine yönelik beklentileri, bakıma dair önerileri, sağlık personeli ile iletişimi, hastalığı kabullenmeyi, sağlık inanç ve uygulamalarını, tedaviyi kabullenmeyi, sürdürmeyi ve daha birçok şeyi etkiler^{3,7}. Hemşirelere düşen sorumluluk, tüm topluma ve etnik gruplara etkin bakımı verebilmek için birey merkezli bakım vermektir. Bu durum ise toplumun kültürel gereksinimlerine yanıt verebilecek, topluma dair kültürel bilgi ve becerilere sahip hemşirelerin yetiştirilmesine dair gerekliliği ortaya koymaktadır⁸⁻¹⁰. Bütüncül hemşirelik bakımının önemli bir parçası ise hastanın kültürel inançları, uygulamaları ve değerleridir^{8,10}.

Günümüzde farklı toplulukların bir arada yaşaması hemşirelerin bakım kalitesini arttırmak ve etkin bir bakım verebilmesi için kültürel farklılıkları göz önünde bulundurması ve kültürel farklılıklara duyarlılığı gerektirmiştir^{8,11}. Kültürlerarası duyarlılık; insanlar arasındaki var olan kültürel farklılıkların ve benzerliklerin onlara bir değer yüklemekten var olduğunu kabul etmektir. İnsanların hepsinin aynı kültürden olmadığını, farklı kültürlerden olabileceğini ve kendi kültürümüzün diğer kültürlerden üstün ve ya iyi olmadığını kabul ederek; kültürel farklılıkları anlayarak, kabul ederek, değerlendirerek, farklı bakış açılarına duyarlı olarak farklı kültürlerle yönelik olumlu duygu ve tutum geliştirebilme yeteneğidir^{4-5,12-19}.

Kültürler arası duyarlılığın temel unsurlarından birisi ise empatidir. Hemşirelerin kültürel duyarlı bakım verebilmeleri ve hastanın ihtiyaçlarını doğru bir şekilde anlayıp, belirleyebilmek ve uygun bakımı planlayıp uygulayabilmek için empati yapabilmeleri gerekmektedir²⁰⁻²¹. Rogers'a (1983) göre empati; bireyin kendisini karşısındaki insanın yerine koyup, onun duygu, düşünce, algı ve hissettiklerini doğru olarak anlaması ve bu durumu ona iletmesi sürecidir²²⁻²³. Hemşirelikte empati insan ilişkilerinin yoğun olarak yaşanması ve hemşireliğin bir yardım mesleği olması nedeniyle önemli bir kavramdır ve empati hemşirelik bakımının en temel bileşenidir²²⁻²³.

Bu çalışma doğuda kültürlerarası etkileşimin fazla olduğu sınır bir ilimizde farklı kültürden insanlara bakım veren hemşirelik öğrencilerinde kültürlerarası duyarlılık ve empatik eğilim arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Tanımlayıcı tipte yaptığımız bu araştırma, gönüllülük esaslı olup çalışmayı kabul eden Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinden toplam 135 kişiden oluşmuştur. Araştırmada 15 soruluk öğrenci bilgi formu, Chen ve Starosta (2000) tarafından geliştirilen Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği ve Dökmen (1988) tarafından geliştirilen 20 soruluk Empatik Eğilim Ölçeği kullanılmıştır. Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan ise 120'dir. Chen ve Starosta'nın (2000) ölçekle ilgili olarak belirttiği şekilde; 2, 4, 7, 9, 12, 15, 18, 20 ve 22. maddeler ters kodlanmıştır. Bu olumsuz ifadeler okumada olumlu olarak anlamlandırıldı. Empatik eğilim ölçeğinde alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan 100'dür. Empatik Eğilim Ölçeğinin 8 maddesi (3,6,7,8,11,12,13,15) ters ifade edilmiştir. Bu ters ifadeler okumada olumlu adlandırıldı. İstatiksel analizler için SPSS programında One Way Anova, aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız t testi ve korelasyon kullanıldı.

BULGULAR

Hemşirelik öğrencilerinin bireysel özellikleri incelendiğinde yaş ortalamasının 20.93 ± 2.08 , %59.3'ünün kadın olduğu, %97'sinin bekâr olduğu, %53.3'ünün hemşireliği isteyerek seçtiğini, %93.3'ünün kronik bir hastalığının olmadığı saptandı.

Tablo 1: Ölçek Puan Ortalamaları

	N	Ortalama $\pm$ SS
Empatik Eğilim Ölçeği	135	65.59 $\pm$ 9.865
Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği	135	90.06 $\pm$ 10.59

Öğrencilerin EEÖ toplam puan ortalaması $65,59 \pm 9,865$ olduğu, KDÖ toplam puan ortalaması 90.06 ± 10.59 olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Hemşirelik Öğrencilerinde Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalaması ile Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği Puan ortalamasının Korelasyon Analizi Sonuçları

	Empati	
		r
Kültürlerarası Duyarlılık	p	0.008
	n	135

Hemşirelik öğrencilerinin Empatik Eğilim Ölçeği düzeyleri ile Kültürlerarası Duyarlılık düzeylerini incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizi incelendiğinde zayıf anlamlı pozitif ilişki olduğu görüldü ($r=0.228$, $p<0.05$)(Tablo 2).

SONUÇLAR

Öğrencilerin EEÖ puan ortalamasının $65,59 \pm 9,865$ olduğu, KDÖ toplam puan ortalamasının 90.06 ± 10.59 olduğu saptandı. Hemşirelik öğrencilerinin EEÖ puan ortalaması ile KDÖ toplam puan ortalaması arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizi incelendiğinde zayıf anlamlı pozitif ilişki olduğu bulundu ($r=0.228$, $p<0.05$)(Tablo 2). Hemşirelik öğrencilerinin kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin yüksek olması için empati yapabilmeleri gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Doolen, J. and York, N.L. (2007) Cultural differences with end-of-life care in the critical care unit. *Dimensions of critical care nursing* 26 (5), 194-198.
2. Itano, J. (2010) Cultural diversity among individuals with cancer. *Cancer Nursing. Yarbrow CH, Wujcik D, Gobel BH. Eds* 7, 71-94.
3. Brach, C. and Fraser, I. (2002) Reducing disparities through culturally competent health care: an analysis of the business case. *Quality management in health care* 10 (4), 15.
4. BULDUK, S. et al. (2017) Kültürlerarası duyarlılık ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Bir sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu örneği. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 7 (2), 73-77.
5. Williamson, M. and Harrison, L. (2010) Providing culturally appropriate care: a literature review. *International journal of nursing studies* 47 (6), 761-769.
6. Clark, M.J.D. (2003) *Community health nursing: Caring for populations*, Prentice Hall New Jersey.
7. Baltas, Z. and Steptoe, A. (2000) Migration, Culture Conflict and Psychological Well-being among TurkishBritish Married Couples. *Ethnicity & Health* 5 (2), 173-180.
8. Öztürk, E. and Öztaş, D. (2012) Transkültürel hemşirelik. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi* 1 (1), 293-300.
9. Giger, J.N. and Davidhizar, R. (2002) The Giger and Davidhizar transcultural assessment model. *Journal of Transcultural Nursing* 13 (3), 185-188.
10. Bekar, M. (2001) Transcultural nursing. *Toplum ve Hekim* 16, 136-141.
11. Cetişli, N.E. et al. (2016) Hemşirelik öğrencilerinin empati düzeylerine göre kültürlerarası duyarlılıkları. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 1 (1), 27-33.
12. İZ, A.G.F.B. and TEMEL, A.B. (2009) Hemşirelikte kültürel yeterlik. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 17 (17), 51-58.
13. Bulduk, S. et al. (2011) Türkçe kültürler arası duyarlılık ölçeğinin hemşirelik öğrencilerinde ölçümsel özellikleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History* 19 (1), 25-31.
14. Chen, G.-M. and Starosta, W.J. (2000) The development and validation of the intercultural sensitivity scale.
15. Cirik, İ. (2008) Çok kültürlü eğitim ve yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 34 (34), 27-40.
16. Fritz, W. et al. (2001) Measuring Intercultural Sensitivity in Different Cultural Context.
17. RENGİ, Ö. and POLAT, S. (2014) Sınıf öğretmenlerinin kültürel farklılık algıları ve kültürlerarası duyarlılıkları. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks* 6 (3), 135-156.
18. Mao, Y. and Hale, C.L. (2015) Relating intercultural communication sensitivity to conflict management styles, technology use, and organizational communication satisfaction in multinational organizations in China. *Journal of Intercultural Communication Research* 44 (2), 132-150.
19. Dabbah, M., What is cultural sensitivity, Retrieved 19/07/17, from: [http://redshoemovement.com/what-is-cultural ...](http://redshoemovement.com/what-is-cultural-...), 2016.
20. Määttä, S.M. (2006) Closeness and distance in the nurse- patient relation. The relevance of Edith Stein's concept of empathy. *Nursing Philosophy* 7 (1), 3-10.
21. Williams, J. and Stickley, T. (2010) Empathy and nurse education. *Nurse education today* 30 (8), 752-755.
22. Rogers, C.R. and AKKOYUN, F. (1983) Empatik olmak, değeri anlaşılmamış bir varoluş şeklidir. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 16 (1), 103-124.
23. Öz, F. (1998) Son sınıf hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilimleri, empatik becerileri ile akademik başarıları arasındaki ilişki. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2 (2), 32-38.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MOBİL ÖĞRENMEYE YÖNELİK HAZIRBULUNUŞLUK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Nilay ÖZKÜTÜK¹ Fatma ORGUN¹ Aydan BAYSAN¹

¹Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir / Türkiye,

E-posta: nilayozkutuk@gmail.com, fatmaorgun@gmail.com, aydanbaysan@gmail.com

Özet

Amaç: Mobil öğrenme (m-öğrenme) ortamının tercih edilmesi, mobil cihazların kullanılması; bireylerin bu teknolojileri kabullenmeleri ve benimsemeleriyle ilişkilidir. Bu çalışma ile hemşirelik öğrencilerinin m-öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki bu çalışmada, veriler Ege bölgesinde bulunan üç farklı devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 678 hemşirelik öğrencisinden tanıtıcı bilgi formu ve Mobil Öğrenme Hazırbulunuşluk Ölçeği (MÖHÖ) kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı yüzde dağılımları, ortalama, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için gereken etik kurul, kurum izinleri ve katılımcılardan onam alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %84,4'ü kadın, yaş ortalaması 20,73 ($\pm 1,60$)'tür. Ayrıca öğrencilerin %25,5'i birinci, %22,9'u ikinci, %22,9'u üçüncü ve %28,8'i dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. Gelir düzeyine bakıldığında ise öğrencilerin %40,9'unun düşük, %50,0'sinin orta ve %9,1'inin yüksek gelire sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin mobil öğrenme hazırbulunuşluk düzeylerinin, 4.44-5.29 puan aralığında olduğu ($\bar{X}=5,19$) ve "Kısmen Katılıyorum" düzeyine denk geldiği belirlenmiştir. Ayrıca MÖHÖ'den aldıkları toplam puan ortalaması 88,33(SS=17,64)'tür. Öğrencilerin MÖHÖ'den aldıkları puanlarda cinsiyete göre anlamlı fark görülmezken ($p=0,702$); gelir düzeyi ($p=0,008$), sınıf düzeyi ($p<0,001$) ve yaş gruplarına ($p=0,056$) göre anlamlı fark olduğu saptanmıştır.

Sonuç: M-öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeyi birçok faktörden etkilenmektedir. Hemşirelik öğrencilerinin m-öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluklarının kısmen yüksek olması, hemşirelik eğitimini desteklemek amacıyla öğretim sürecine m-öğrenme teknolojilerinin dâhil edilebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mobil öğrenme, M-öğrenme, Hazırbulunuşluk, Hemşirelik öğrencileri, Hemşirelik eğitimi

DETERMINING MOBILE LEARNING READINESS OF NURSING STUDENTS

Nilay ÖZKÜTÜK¹ Fatma ORGUN¹ Aydan BAYSAN¹

¹Ege University, Faculty of Nursing, İzmir / Turkey,

E-posta: nilayozkutuk@gmail.com, fatmaorgun@gmail.com, aydanbaysan@gmail.com

Abstract

Aim: Preference of mobile learning (m-learning) environment and use of mobile devices; it is related to individuals' acceptance and adoption of these technologies. The aim of this study was to determine the readiness of nursing students for m-learning.

Methods: In this descriptive study, data were collected from 678 nursing students studying at three different public universities in the Aegean region. Information form and Mobile Learning Readiness Scale were used in data collection. In the evaluation of the data, number and percentage distributions and means were calculated. Also, Mann-Whitney U and Kruskal Wallis tests were used. To conduct this study, the approval of the ethics committee, institutions and participants was obtained.

Results: 84,4% of the nursing students who involved this research were female. The average of age was calculated as 20,73 ($\pm 1,60$). In addition, the percentage of the students who were studying at the 1st, 2nd, 3rd and 4th grade was 25,5%, 22,9%, 22,9% and 28,8% in order. Income levels of students were determined as 40,9% low, 50,0% medium and 9,1% high. It was determined that the m-learning readiness levels of the nursing students were in the range of 4.44-5.29 points ($\bar{X}=5.19$) which is "Partially Agree" level. Besides, The average score from the scale was calculated as 88,33 (SS=17,64). There was no significant difference in the scores of students from the scale according to gender ($p=0.702$); conversely, there was a significant difference according to income status ($p=0.008$), class level ($p<0.001$) and age groups ($p=0.056$).

Conclusion: M-learning readiness is influenced by many factors. The fact that nursing students have a partially high level of readiness for m-learning shows that m-learning technologies can be included in the teaching process in order to support nursing education.

Key Words: Mobile learning, M-learning, Readiness, Nursing students, Nursing education

DİSİPLİNLERARASI EĞİTİM ALGISI ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE GEÇERLİLİK GÜVENİLİRLİĞİ

Pınar DOĞAN¹, Merve TARHAN¹, İlkay DOĞAN², Ahu KÜRKLÜ³

¹ İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul/Türkiye, E-posta: ppdogan@gmail.com , mtarhan@medipol.edu.tr

² Gaziantep Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Ana Bilim Dalı, Gaziantep/Türkiye, E-posta: ilkaydogan@gantep.edu.tr

³ Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul/Türkiye, E-posta: ahukurklu@gmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma, etkili disiplinlerarası eğitim anlayışına katkı sağlayacağı düşünülen Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği'nin alternatif bir modelleme ile Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Bu çalışma metodolojik olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın örneklemini İstanbul'da bulunan bir üniversitenin sağlık bilimleri alanında 5 fakülte/yüksekokulun 30 farklı programında öğrenim gören 2515 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma öncesinde etik kurul onayı alınmıştır. Ölçeğin veri toplama süreci iki aşamada gerçekleşmiştir. İlk aşamada uzman görüşü alınarak dil eşdeğerliği sağlanmış ve ölçeğin kapsam geçerlilik oranları hesaplanarak ölçeğe son şekli verilmiştir. İkinci aşamada çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden "Bireysel Özellikler Formu" ve "Disiplinlerarası Eğitim Algısı Ölçeği" sorularını yanıtlamaları istenmiştir. Öğrencilerden toplanan verilerin analizi SPSS ve AMOS paket programlarında Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yardımıyla yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmanın geçerlilik analizleri kapsamında dil geçerliliği, kapsam geçerliliği ve yapı geçerliliği değerlendirilmiştir. Bartlett küresellik testi sonucunda veri setine faktör analizinin uygulanabilir olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=15469,891$; $p<0,05$). Ayrıca KMO değeri kontrol edildiğinde örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu görülmektedir (KMO=0,925). Güvenilirlik analizleri sonucunda 3 faktör ve 18 maddeden oluşan ölçeğin iç tutarlılık katsayısı $r=0,891$ ve Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı ise $\alpha=0,895$ olarak saptanmıştır. Sonuç olarak ölçeğin güvenilir olduğuna, faktörlenebilir bir yapıda olduğuna ve ölçeğin toplanabilir özellikte olduğuna karar verilmiştir ($p=0,745$).

Sonuç: Araştırma bulgularına göre bu ölçeğinin Türk toplumu için geçerlilik ve güvenilirliği yüksek ve bireylerin disiplinlerarası eğitim algısını ölçmek için uygun bir ölçüm aracı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: disiplinlerarası eğitim, geçerlilik, güvenilirlik

INTERDISCIPLINARY EDUCATION PERCEPTION SCALE: TURKISH VALIDITY AND RELIABILITY

Pınar DOĞAN¹, Merve TARHAN¹, İlkay DOĞAN², Ahu KÜRKLÜ³

¹ Istanbul Medipol University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, İstanbul/Turkey, E-posta: ppdogan@gmail.com , mtarhan@medipol.edu.tr

² Gaziantep University, Medical School, Department of Biostatistics, Gaziantep/Turkey, E-posta: ilkaydogan@gantep.edu.tr

³ Bahçeşehir University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, İstanbul/Turkey, E-posta: ahukurklu@gmail.com

Abstract

Aim: The aim of this study was to determine validity and reliability of Interdisciplinary Education Perception Scale, which is thought contribute to effective interdisciplinary education.

Methods: This study was designed methodologically. The sample of the study consisted of 2515 students studying in 30 different programs of 5 faculties/schools of health sciences of university in Istanbul. Ethics committee approval was obtained before the study. In the first stage, language equivalence was obtained by taking expert opinion and scale's validity ratio was calculated and finalized. In the second stage, students who accepted to participate in study were asked to answer “Individual Characteristics Form” and “Interdisciplinary Education Perception Scale”. The data collected from students were analyzed with help of EFA and CFA in SPSS and AMOS programs.

Results: In the validity analysis of the study, language validity, scope validity and construct validity were evaluated. As a result of Bartlett sphericity test, factor analysis was applied to data set ($\lambda^2=15469,891$; $p<0,05$). Furthermore, when the KMO value is checked, it is seen that sample size is sufficient (KMO=0,925). As a result of reliability analyzes, was found to be $r=0.891$ internal consistency coefficient and $\alpha=0.895$ Cronbach alpha internal of scale consisting of 3 factors and 18 items consistency coefficient. As a result, it was decided that scale was reliable, it was factorable and scale was summable ($p=0,745$).

Conclusion: According to the findings of the study, it is concluded that this scale is valid instrument for Turkish society with high validity and reliability and it is suitable for measuring interdisciplinary education perception of individuals.

Key Words: interdisciplinary education, validity, reliability

MÜFREDATTA HEMŞİRELİKTE ETİK DERSİ İÇİN BİR ALT YAPI ÖRNEĞİ

AN EXAMPLE OF COURSES THAT PROVIDE AN INFRASTRUCTURE FOR THE NURSING ETHIC COURSE IN A CURRICULUM

Nurgün Platin* KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Hemşirelik Programı, Konya/Türkiye,
E-posta: nplatin2@gmail.com

Ayşe Özcan* KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Hemşirelik Programı, Konya/Türkiye,
E-posta: ayseanozcan@yahoo.com

Özet

Etik soyut bir konu olması nedeni ile öğretimi de zordur. Ancak günümüzde gün geçtikçe önemi, eksikliklerinden doğan sonuçlar bizleri etiği nasıl daha iyi öğretebilme konusunda çeşitli yaklaşım, öneri ve öğretim tekniklerini denemeye yönlendirmiştir. Bu sunumun amacı, müfredat programımızda etik dersinin alt yapısını oluşturan dersler, ders tanımları, müfredatta yer aldıkları dönemlerden söz ederek, programımızın bu yönünü paylaşmaktır.

Etik konusunun alt yapısını oluşturan dersler müfredatın ilk iki yılında ya da ilk dört döneminde yer almaktadır. Bunlar sosyal antropoloji, felsefe ve mantığa giriş, insan hakları, meslek ahlakı ve Ahilik, hemşirelikte estetik bilme, hemşirelikte etik, ve sağlık hukuku dersleridir. Bu derslere ek olarak birinci dönemde yer alan sağlık ve hemşirelik disiplinine giriş dersinde öğrenciler grup sunumu yapmak üzere beş ya da altı kişilik gruplara ayrılmakta, hemşireliğin temel etik değerleri (onur, eşitlik, önyargısızlık vb) grup isimleri olarak kullanılmaktadır.

Hemşirelik dersi uygulamalarında “yansıma raporları” (reflection raporları) yazılı olarak istenmekte. Son dönemde yer alan “internship” uygulama seminerinde de öğrenciler tarafından getirilen uygulamadaki sorunlar sınıfta tartışılmaktadır.

Anahtar kelimeler: etik eğitimi, hemşirelik, lisans etik eğitimi

Abstract

Abstract content of ethics makes it difficult to teach. The importance of the topic emerges every day, driving the teaching group to search for different approaches, suggestions and teaching techniques. Purpose of this presentation is to share the courses that form the infrastructure of the nursing ethic course in our curriculum.

Such courses take place within the first four semesters of the curriculum. These courses are social anthropology, introduction to psychology and logic, human rights, professional ethics and Ahism, aesthetic knowing in nursing, ethics in nursing and health legislation. The students taking “introduction to health and nursing discipline” course at the very first semester divide into small groups for class presentations. These small groups are named by the ethical values of nursing. Such as dignity, equity, unprejudicedness etc.

Student’s reflection reports and internship seminar are the two places where ethics are discussed.

Key words: Ethic education, nursing, undergraduate nursing ethic education

HEMŞİRELİĞE GİRİŞ ya da PROFESYONEL HEMŞİRELİK DERSİ ve ÖĞRENCİ GERİ BİLDİRİMLERİ

PROFESSIONAL NURSING or INTRODUCTION TO NURSING COURSE and STUDENT'S FEEDBACK

Nurgün Platin, KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Hemşirelik Programı, Konya/Türkiye,
E-posta: nplatin2@gmail.com

“Profesyonel Hemşirelik” dersini yabancı uyruklu öğrencilere vermek üzere hazırlanan ders içeriğinde öğrencinin dört yıl boyunca öğreneceği hemşireliği, bazı genel yönleri ile ele alıp, hemşirelik için bir çerçeve çizildi. Bu bildiri bu ders içeriğini ve bu derse ilişkin öğrenci geribildirimlerini paylaşmak amacı ile hazırlanmıştır.

Profesyonel hemşirelik dersinin içeriği dört ana konudan oluşmuştur. Bunlar:

1. Profesyonel sosyalizasyon (kültür, medya, toplumsal cinsiyet, öğrencinin değerleri, mesleki değerler ve mesleki sosyalizasyon ile ilgili görüş belirten teorisyenler)
2. Profesyonel hemşireliğin yer aldığı sağlık sistemi ve hemşirelik rolleri (DSÖ'nün tanımladığı TSH ve beraberindeki hemşirelik rolleri)
3. Profesyonel hemşireliğin kuramsal temeli (hemşirelik yaparken kullanılan, hemşirelik dışı ve hemşirelik kuramları, hemşirelik kuramlarının makro ve mikro kuramlar)
4. Profesyonel uygulama (ICN Uygulama Kodu'ndaki dört temel hemşirelik sorumluluğu-sağlığı geliştirme, hastalıkları önleme, sağlığı yeniden kazandırma ve acı çekmeyi giderme-hasta adına ya da hasta ile ilgili verdiğimiz kararlarda etik ilkeler, hemşirelik yaparken yasalar karşısında hesap vermemiz gereken durumlar)

konuları olmuştur. Dersin kazanımları, öğrencilerden dönem sonu istenen kompozisyonlarla değerlendirilmiştir. Sunumda 30 kompozisyonun bazıları örneklendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Profesyonel hemşirelik, hemşireliğe giriş, bir ders içeriği

Abstract

A course content was prepared for professional nursing course, for first year students. The content framed with some general aspects of the four year nursing education. The aim of the presentation is to share the content.

The content had covered four topics. These are professional socialization, health care systems and nursing roles, nursing and non nursing theories used in nursing, ICN's Practice Code with four basic nursing responsibilities as health promotion, prevention, restoring health and relieving suffering.

Student's learning outcome was received through student's composition assignment. A few examples of 30 students will be shared during the presentation.

Key words: professional nursing, introduction to nursing

REHBER HEMŞİRELERİN MENTORLUK BECERİLERİ İLE PROFESYONEL TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Meryem DİKMEN¹, Emine ŞENYUVA²

¹Özel Anadolu Sağlık Merkezi Hastanesi, Eğitim Hemşiresi, Kocaeli/Türkiye, E-Posta: meryem.dikmen@anadolusaglik.org

² İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelikte Eğitim Anabilim Dalı, İstanbul/Türkiye, E-Posta: esenyuva@istanbul.edu.tr

Özet

Amaç: Araştırma, göreve yeni başlayan hemşirelere rehberlik yapan klinik rehber hemşirelerin mentorluk becerileri ile profesyonel tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla ilişki arayıcı ve tanımlayıcı nitelikte gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini İstanbul ve Kocaeli’ndeki iki tıp fakültesi hastanesi, iki eğitim ve araştırma hastanesi, iki özel hastanede çalışan 245 klinik rehber hemşire oluşturmuştur.

Araştırmanın verileri “Bilgi Formu”, “Mentorluk Ölçeği”, “Mesleki Profesyonel Tutum Envanteri” ile elde edilmiştir. Veriler, SPSS 22 ile analiz edilerek, verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi, tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma), tek yönlü varyans analizi, parametrik (t-testi), parametrik olmayan (Kruskal Wallis, Mann Whitney U), güvenilirlik analizinde Cronbach’s alpha katsayısı ve korelasyon (Pearson/Spearman) analizleri kullanılmıştır.

Bulgular: Klinik rehber hemşirelerin mentorluk becerileri (4,27±,43) ve mesleki profesyonel tutumları (147,42±9,56) yüksektir. Klinik rehber hemşirelerin mentorluk becerisi arttıkça mesleki profesyonel tutumlarının da anlamlı bir şekilde yükseldiği tespit edilmiştir (p<0,001).

Rehberlikle ilgili eğitim programına katılan klinik rehber hemşirelerin, hem mentorluk becerilerinin hem de mesleki profesyonel tutumlarının, eğitim almayanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. 3 ay ve daha uzun süre rehberlik yapan hemşirelerin, 2 ay ve daha kısa süre rehberlik yapan gruba göre mentorluk becerilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Klinik rehber hemşirelerin cinsiyetleri, medeni durumları, öğrenim durumları, çalıştıkları birim ve kurumda klinik rehber hemşire olarak çalışma süresi ile Mentorluk Ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları ve MPTE toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç: Klinik rehber hemşirelerin mesleki profesyonel tutumlarını geliştirecek, mentorluk sürecini etkin olarak gerçekleştirmelerini sağlayacak Yapılandırılmış Mentor Eğitim Programlarının hazırlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi, var olan eğitimlerin yapılandırılmasına ilişkin araştırmaların yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Mentor, Klinik Rehber Hemşire, Formal Mentorluk, Mesleki Profesyonel Tutum

THE RELATIONSHIP BETWEEN PRECEPTOR NURSES MENTORING SKILLS AND PROFESSIONAL ATTITUDES

Meryem DİKMEN¹, Emine ŞENYUVA²

¹ *Private Anadolu Health Center Hospital, Training Nurse, Kocaeli/Turkey, E-Posta: meryem.dikmen@anadolusaglik.org*

² *Istanbul University, Florence Nightingale Faculty of Nursing, Department of Nursing Education, İstanbul/Turkey, E-Posta: esenyuva@istanbul.edu.tr*

Abstract

Aim: The research was performed in descriptive and comparative design to determine the relationship between the mentoring skills and professional attitudes of the nurses who guide novice nurses.

Methods: Research sample comprises 245 preceptor nurses who work in two medical faculty hospitals, two education and research hospitals and two private hospitals within the borders of Istanbul and Kocaeli province, affiliated to the Ministry of Health.

The data of the study were obtained with ‘Information Form’ Mentorship Scale” and “Inventory of Professional Attitude at Occupation”. Data were analyzed with SPSS Windows program. In the evaluation of data, content analysis, descriptive statistics (number, percentage, mean, standard deviation), one-way analysis of variance, parametric (t-test), nonparametric (Kruskal Wallis and Mann Whitney U), in the reliability analysis Cronbach's alpha coefficient and correlation (Pearson/Spearman) analyses were used.

Results: According to the research results; preceptor nurses' mentoring skills ($4.27 \pm .43$) and professional attitudes (147.42 ± 9.56) are high. It is determined that as mentor skills of preceptor nurses increased, professional attitudes increased significantly ($p < 0.001$).

Mentoring skills and professional attitudes of preceptor nurses who participated in the training program related to guidance were found to be higher than those without guidance training. It has been determined that the nurses who provide guidance for 3 months or more have higher mentoring skills than the provide guiding group of 2 months or less.

Gender, marital status, educational status, duration of study as a preceptor in the unit and institution where they work, total scores of Mentoring Scale total and sub-scale and mean total score of Professional Attitude Inventory were not found statistically significant.

Conclusion: It is recommended to conduct researches on the preparation, implementation, and evaluation of Structured Mentor Training Programs, structuring of existing trainings which will enable to preceptor nurses to develop professional attitudes, realize the mentoring process effectively and efficiently.

Key Words: Nurse, Mentor, Preceptor Nurse, Formal Mentoring, Professional Attitude

ONKOLOJİ HASTALARINDA HEMŞİRE-HASTA ETKİLEŞİMİ

Ruveyde AYDIN¹, Müslüm SIRTAKAYA², Kamile KABUKCUOĞLU³

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon/Türkiye, aydinruveyde@gmail.com

²Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon/Türkiye, muslumsirtakaya@gmail.com.

³Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, kkamile@akdeniz.edu.tr.

Özet

Hemşire; bakım, eğitim ve danışmanlık gibi konularda hasta ile birebir iletişim-etkileşim halinde olan kişidir. Hemşire-hasta etkileşimi; bakım alan bireyin gereksinimlerinin belirlenmesi, sorunlarının çözülmesi ve deneyimlerinin paylaşılmasına kadar devam eden bir süreçtir. Karşılıklı etkileşim içerisinde gerçekleştirilen bu süreçte hemşirenin empatik iletişim becerilerine sahip olması, etkin bir etkileşimi ve iletişimi sağlayarak kaliteli bir hemşirelik bakımını sağlar. Hemşire-hasta etkileşimi hassas grup olan onkoloji hastalarında da oldukça önemlidir. Kanser kalıcı bir tedavi yönteminin olmaması, tedavinin neden olduğu ağır semptomlar, ölümü çağrıştırmaları ve varoluşsal krize neden olması nedeniyle kanser hastalarının bakımı özel bir durum haline gelmektedir. Etkili iletişim; hasta iyileşme oranını, ağrı kontrolünü, tedavi rejimlerine uyumu, yaşam kalitesini kısacası fiziksel ve psikolojik sağlığı olumlu yönde etkiler. Yapılan çalışmalar, kanser tedavisinin etkinliğinde iletişimin etkili olduğunu göstermektedir. Kanser hastalarının savunuculuğunun yapılması, gerekli bilginin sağlanması ve yeterli duygusal desteğin sağlanması; hastaların iyi başa çıkma davranışı göstermesini, daha az stres yaşamasını ve bağışıklık sisteminin güçlenmesinin sağladığı belirtilmiştir. Bu durum, hemşirelerin iletişim becerilerinin yalnızca kanser hastalarının rahatsızlığı azaltmak ve yaşam kalitesini artırmakla kalmayıp aynı zamanda hastalığın seyrini de dolaylı olarak etkileyebileceği anlamına gelmektedir. Danışmanlığa ve psikolojik desteğe ihtiyacı olan onkoloji hastaları ile tüm sağlık profesyonellerinden daha fazla vakit geçiren hemşirelerin hasta iletişim ve etkileşimi hastaların psiko-sosyal sağlığı için büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, hemşirelerin hasta ile iletişim ve etkileşimini artırmak için hemşirelere; empatik iletişim becerileri, psiko-onkoloji, ölümü konuşmak ve ölümle yüzleşmek hakkında eğitimler verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire-hasta iletişimi; Etkileşim; İletişim yetenekleri; Onkoloji hemşireliği, hemşire-hasta etkileşimi

NURSE-PATIENT INTERACTION IN ONCOLOGY PATIENTS

Ruveyde AYDIN¹, Müslüm SIRT KAYA², Kamile KABUKCUOĞLU³

¹Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Trabzon/Turkey, aydinruveyde@gmail.com

²Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Trabzon/Turkey, muslumsirtkaya@gmail.com.

³Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/Turkey, kkamile@akdeniz.edu.tr

Abstract

Nurse; is the person who is in direct communication with the patient in matters such as care, education and counseling. Nurse-patient interaction; it is a process that continues until the needs of the individual receiving care, solving their problems and sharing their experiences. In this process, which is carried out in mutual interaction, the nurses have empathic communication skills, providing effective interaction and communication and providing quality nursing care. Nurse-patient interaction is also very important in oncology patients who are sensitive groups. The care of cancer patients becomes a special case because of the lack of a permanent treatment, severe symptoms caused by treatment, evocative of death and an existential crisis. Effective communication; patient recovery rate, pain control, adherence to treatment regimens, physical and psychological health in short, has a positive effect on quality of life. Studies have shown that communication is effective in the effectiveness of cancer treatment. Advocating cancer patients, providing the necessary information and providing adequate emotional support; it is stated that patients can show good coping behavior, less stress and strengthening of immune system. This means that the communication skills of nurses can not only reduce the discomfort and improve the quality of life of cancer patients but also indirectly affect the course of the disease. Patient communication and interaction between oncology patients who need counseling and psychological support and nurses who spend more time than all health professionals are of great importance for the psychosocial health of the patients. Therefore, in order to increase nurse-patient communication and interaction; nurses should be given some trainings about empathic communication skills, psycho-oncology, talking about death and facing death.

Key Words: Nurse–patient communication; Interaction; Communication skills; Oncology nursing; nurse-patient interaction.

HEMŞİRELİK ALANINDA JİNEKOLOJİK KANSERLER HAKKINDA YAPILAN TEZLERİN İNCELENMESİ

Ruveyde AYDIN¹, Müslüm SIRTAKAYA², Kamile KABUKCUOĞLU³

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon/Türkiye, aydinruveyde@gmail.com

²Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon/Türkiye, muslumsirtakaya@gmail.com.

³Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, kkamile@akdeniz.edu.tr.

Özet

Bu çalışmada; hemşirelik alanında jinekolojik kanserlerle ilgili yapılmış tezlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Böylece, artan jinekolojik kanser oranlarına, hasta ve hasta yakınlarının yaşadığı deneyimlere ve jinekolojik kanser farkındalığına dikkat çekilmiş olacaktır. Konuyla ilgili "jinekolojik kanser", "kadın kanserleri", "serviks kanseri", "rahim ağzı kanseri", "over kanseri" ve "endometriyum kanseri" gibi anahtar kelimeler kullanılarak YÖK Ulusal Tez Merkezinde bulunan yüksek lisans ve doktora tezleri taranmıştır. Çalışmalar ele alınırken herhangi bir zaman sınırlaması yapılmamış, konuyla ilgili olduğu düşünülen tüm tezler incelenmek için çalışmaya dâhil edilmiştir. İnceleme sonucunda jinekolojik kanserler hakkında 17 teze ulaşılmıştır ve 2016 yılında sonra ilgili konu hakkında yapılan tez sayısında artış görülmüştür. Tezlerin 10 tanesi tanımlayıcı, 1 tanesi nitel ve 6 tanesi deneysel araştırmadır. Deneysel araştırmalar genellikle doktora döneminde yürütülmüşken, yalnızca 3 tez kuram temelli ve 1 tez web tabanlı yürütülmüştür. 4 tez jinekolojik kanserli kadınların cinselliği hakkındayken, 6 tez kanserler hakkında bilgi, davranış ve farkındalık üzerine yürütülmüştür. 3 tez bakım vericileri bakım ve 2 tez semptom yönetimiyle ilgili olarak yalnızca 1 tez hastaların psikolojik durumu (umut ve yaşamda anlam) üzerinedir. Jinekolojik kanserler hakkında yapılan sınırlı tez çalışması bulunmaktadır. Türkiye’de deneysel tipte yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunu doktora tezleri oluşturmaktadır. Jinekolojik kanserler hakkında yapılan deneysel, kuram temelli hastaların fizyolojik ve özellikle psikolojik sağlıklarını yükselten daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Jinekolojik kanserli hastalar, bakım vericileri ve toplumun genelinde jinekolojik kanserler hakkında farkındalık artırılması ve davranış değişikliği için daha fazla web tabanlı teze ihtiyaç duyulmasının yanında herkesin ulaşımının kolay olduğu mobil tabanlı uygulamaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Jinekolojik kanserler, over kanseri, serviks kanseri, endometriyum kanseri, onkoloji.

INVESTIGATION OF THESES ON GYNECOLOGICAL CANCER IN NURSING FIELD

Ruveyde AYDIN¹, Müslüm SIRTKEYA², Kamile KABUKCUOĞLU³

¹Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Trabzon/Turkey, aydinruveyde@gmail.com

²Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Trabzon/Turkey, muslumsirtkaya@gmail.com.

³Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/Turkey, kkamile@akdeniz.edu.tr

Abstract

The aim of this study is to examine the theses about gynecological cancers in the field of nursing. Thus, increasing gynecological cancer rates, experiences of patients and their relatives and gynecological cancer awareness will be highlighted. Master's and doctoral theses were searched by using keywords such as "gynecological cancer", "women's cancer", "cervical cancer", "cervical cancer", "ovarian cancer" and "endometrial cancer" in YÖK National Thesis Center. There is no time limitation in the studies, and all theses related to the subject are included in the study for review. As a result of the study, 17 theses about gynecological cancers were reached and after 2016, the number of theses on the subject was increased. 10 theses are descriptive, 1 is qualitative and 6 is experimental research. Experimental research was generally carried out during the doctoral period, while only 3 theses were theory-based and 1 theses were web-based. While 4 theses are about sexuality of women with gynecological cancer, 6 theses are about knowledge, behavior and awareness about gynecological cancers. While 3 theses are caregivers and 2 theses are symptom management, only 1 is about the psychological state of the patients (hope and meaning in life). Further experimental and theory-based on studies are needed to improve the physiological and especially psychological health of patients. To increase awareness of cancers and behavior change in the patients with gynecological cancer, caregivers and the general population, web-based theses are more needed. In addition, it is recommended that mobile-based applications be made because of easy for everyone to access for that.

Key Words: Gynecologic cancers, ovarian cancer, cervical cancer, endometrial cancer, oncology.

BİR ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI: HEMŞİRELİKTE GEÇİŞ ŞOKU ÖLÇEĞİ

Merve TARHAN¹, Aytolan YILDIRIM²

*¹İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul / Türkiye,
E-Posta: mtarhan@medipol.edu.tr*

²İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İstanbul / Türkiye, E-Posta:mehmet@yahoo.com

Özet

Amaç: Hemşirelik mesleğinin akademik dünya, sağlık bakım sistemi ve bu ikisi arasındaki derin uçuruma konumlanması, yeni mezun hemşirelerin mesleki yaşama geçiş sürecini zorlaştırmaktadır. Bu noktadan hareketle araştırma, yeni mezun hemşirelerin geçiş şoku düzeylerinin belirlenmesinde geçerli ve güvenilir ölçek geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Metodolojik nitelikteki araştırma, Ocak-Eylül 2018 tarihleri arasında İstanbul Avrupa Yakası'nda yer alan özel bir üniversite hastanesinde mesleki yaşamına başlayan 287 yeni mezun hemşire ile gerçekleştirildi. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu ve araştırmacılar tarafından hazırlanan Hemşirelikte Geçiş Şoku Ölçeği (HGŞÖ) Taslağı kullanıldı. Kapsam geçerliği Davis tekniği, yapı geçerliği açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirliği madde-toplam puan ve Cronbach's alfa kat sayıları ile değerlendirildi. Araştırmanın kurum izni ve etik onayı alındı.

Bulgular: Uzman görüşleri ve önerileri doğrultusunda 46 madde olarak oluşturulan HGŞÖ taslağı, temel bileşenler analizi sonucunda dört alt boyut ve 23 madde olarak son halini aldı. Ölçeğin, ortak yük değerlerinin ,468 - ,795 ve faktör yük değerlerinin ,461 - ,786 arasında değiştiği belirlendi. Doğrulayıcı faktör analizinde, beş maddenin daha elenmesiyle 18 madde ve dört alt boyut olarak oluşturulan modelin uyum iyiliği istatistiklerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu saptandı. HGŞÖ'nin Cronbach's alfa iç tutarlılık kat sayısı, tüm ölçek için ,922 olarak belirlenirken, alt boyutlarda ,803 - ,899 arasında değiştiği görüldü.

Sonuç: Ölçeğin, on sekiz madde ve "kişilerarası ilişkilerde yetersizlik algısı, mesleki karar ve uygulamalarda yetersizlik algısı, sosyal yaşamda yetersizlik algısı, rol ve sorumluluklarda yetersizlik algısı" olmak üzere dört alt boyuttan oluşan geçerli ve güvenilir araç olduğu sonucuna varıldı.

Anahtar Kelimeler: geçiş şoku, gerçeklik şoku, hemşire, sağlık bakım sistemi, yeni mezun

A SCALE DEVELOPMENT STUDY: NURSING TRANSITION SHOCK SCALE

Merve TARHAN¹, Aytolan YILDIRIM²

¹ Istanbul Medipol University, Faculty of Health Sciences, İstanbul / Turkey, E-Posta: mtarhan@medipol.edu.tr

² Istanbul Cerrahpasa University, Faculty of Nursing, İstanbul / Turkey, E-Posta: mehmet@yahoo.com

Abstract

Aim: Positioning the nursing profession in the academic world, the health care system and the deep gap between them makes the transition process of new graduated nurses to the professional life more difficult. From this point of view, the research was carried out with the aim of developing a valid and reliable scale for determining the transition shock levels of new graduated nurses.

Methods: The methodological study was carried out with 287 new graduated nurses who started their professional life in a private university hospital on the European side of İstanbul between January-September 2018. The Personal Information Form and the Nursing Transition Shock Scale (NTSS) Draft prepared by the researchers were used to collect the data. Content validity with Davis technique, construct validity with exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis, reliability with total item correlation coefficient and Cronbach's alpha reliability coefficient were evaluated. Institutional consent and ethical approval of the study were obtained.

Results: According to expert opinions and recommendations, NTSS draft which was composed of 46 items, was finalized as four sub-dimensions and 23 items as a result of the basic components analysis. It was determined that the communalities of the scale ranged between 468 -, 795 and factor load values between 461 -, 786. In the confirmatory factor analysis, it was determined that the goodness of fit statistics of the model, which was formed as 18 items and four sub-dimensions by eliminating five more items, were acceptable. Cronbach's alpha internal consistency coefficient of the scale was determined as 922 for the whole scale, and it was seen that the subscales ranged from 803 to 899.

Conclusion: It was concluded that the scale was a valid and reliable instrument consisting of eighteen items and four sub-dimensions: perception of inadequacy in interpersonal relations, perception of inadequacy in professional decisions and practices, perception of inadequacy in social life, and perception of inadequacy in roles and responsibilities ''.

Key Words: transition shock, reality shock, nurse, health care system, new graduate

AKADEMİK USULSÜZLÜK

Serpil ÖZMEN¹, Afife YURTTAŞ²

¹*Atatürk Üniversitesi, Narman Meslek Yüksekokulu, Erzurum / Türkiye, srpozmen.25@gmail.com*

²*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, afife-72@hotmail.com*

Özet

Eğitim; bireylerin doğuştan var olan özelliklerini geliştirerek toplum kurallarını öğrenebilmeleri ve uygulayabilmeleri olarak tanımlanmaktadır. Nitelikli bir eğitim sisteminden beklenen ilk hedef bireylerde olumlu yönde davranış değişikliği oluşturmaktır. Ancak günümüz eğitiminde bireylerde olumlu davranışların yanı sıra olumsuz davranışlarda gözlenmektedir. Eğitim yaşantımızın en önemli unsurlarından birisi olan dürüstlük kavramı; bireyin yaşantısı boyunca verilen görev ve sorumluluklarını doğru bir şekilde yapabilmesi ve özgün olabilmesi olarak belirtilmektedir. Bu durumların dışına çıkılması ise akademik usulsüzlük ile açıklanmaktadır. Akademik usulsüzlük, bireyin eğitim hayatında kendi başarısını ortaya koymaya çalışırken gerçekleştirdiği usulsüz ve etik dışı davranışlar olarak ifade edilmekle birlikte akademik usulsüzlük tüm dünyada önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Hemşirelik eğitimi veren kurumlarda da bu problem azımsanamayacak kadar önemlidir.

Günümüzde yapılan çalışmaların birçoğu hemşirelik öğrencilerinin hem akademik hem klinik ortamda akademik usulsüzlük davranışı eğiliminde olduğunu göstermektedir. Hemşirelik; bilim ve sanata dayalı, kuramsal bilgi ve beceriyi içeren uygulamalı bir sağlık disiplindir. Akademik dürüstlük, profesyonel sağlık hizmeti sağlayıcıları olmaya hazırlanan yetkili ve dürüst profesyonel hemşireleri hazırlamaktan sorumlu eğitimcilerin doğruluğu, kişisel bütünlüğü, öğretme, öğrenme ve ödev olgularının adil bir biçimde yürütülmesini destekler. Hemşirelik eğitim ve uygulamanın birlikte yürütüldüğü bir disiplindir. Bu disiplinde öğrencilerin eğitim hayatı boyunca akademik dürüstlüğe ilişkin bilgi ve tutumlarına ilişkin kavramların öğrenilmesi önemlidir. Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinde akademik usulsüzlük konusunda farkındalık yaratmaktır. Bu doğrultuda çalışma, derleme-makale niteliğinde gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Usulsüzlük, Akademik Dürüstlük, Hemşirelik Eğitimi, Hemşirelik Öğrencileri

Abstract

Education is defined as the ability of individuals to learn and apply the rules of society by developing their innate characteristics. The first goal expected from a qualified education system is to create positive behavioral changes in individuals. However, in today's education, individuals are observed in negative behaviors as well as positive behaviors. The concept of honesty, which is one of the most important elements of our education; It is stated that the individual is able to perform his / her duties and responsibilities

correctly throughout his life and be original. Going beyond these situations is explained by academic dishonesty. Academic dishonesty is defined as irregular and unethical behaviors performed by the individual while trying to demonstrate his or her success in education, but academic dishonesty is an important problem all over the world. This problem is also important in nursing institutions.

Many of the current studies show that nursing students tend to have academic dishonesties both in academic and clinical settings. Nursing is a applied health discipline based on science and art, including theoretical knowledge and skills. Academic integrity supports the integrity, personal integrity, fairness of teaching, learning and homework issues of educators responsible for preparing competent and honest professional nurses who are prepared to become professional healthcare providers. Nursing is a discipline in which education and practice are carried out together. In this discipline, it is important to learn the concepts of students' knowledge and attitudes towards academic honesty throughout their education. The aim of this study is to raise awareness of academic dishonesty among nursing students. In this direction, the study was carried out as a review article.

Key Words: Academic Dishonesty, Academic Integrity, Nursing Education, Nursing Students

GİRİŞ VE AMAÇ

Eğitim; bireylerin doğuştan var olan özelliklerini geliştirerek toplum kurallarını öğrenebilmeleri ve uygulayabilmeleri olarak tanımlanmaktadır.¹ Nitelikli bir eğitim sisteminden beklenen ilk hedef bireylerde olumlu yönde davranış değişikliği oluşturmaktır. Ancak günümüz eğitiminde bireylerde olumlu davranışların yanı sıra olumsuz davranışlarda gözlenmektedir.¹ Eğitim yaşantımızın en önemli unsurlarından birisi olan dürüstlük kavramı; bireyin yaşantısı boyunca verilen görev ve sorumluluklarını doğru bir şekilde yapabilmesi ve özgün olabilmesi olarak belirtilmektedir.² Bu durumların dışına çıkılması ise akademik usulsüzlük ile açıklanmaktadır. Akademik usulsüzlük, bireyin eğitim hayatında kendi başarısını ortaya koymaya çalışırken gerçekleştirdiği usulsüz ve etik dışı davranışlar olarak ifade edilmektedir.³

Günümüz eğitim sisteminde hangi davranışların ya da yapılan hangi yanlışın akademik dürüstlük ihlaline sebep olduğunu belirten net tanımlar bulunmamaktadır.⁴ Bununla birlikte yapılan çalışmalarda; kopya çekme, intihal, başkalarının fikirlerini çalma, kaynak ve referansları yanlış gösterme, bireysel olarak yapması gereken çalışmaları yardım olarak tamamlama gibi davranışların akademik usulsüzlük ihlaline sebep olacağı belirtilmektedir.⁴⁻⁶

Hemşirelik eğitim ve uygulamanın birlikte yürütüldüğü bir disiplindir. Bu disiplinde öğrencilerin eğitim hayatı boyunca akademik dürüstlüğüne ilişkin bilgi ve tutumlarına ilişkin kavramların öğrenilmesi önemlidir. Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinde akademik usulsüzlük konusunda farkındalık yaratmaktır. Bu doğrultuda çalışma, derleme-makale niteliğinde gerçekleştirilmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışmada, PUBMED, Google Scholar ve Web of Science gibi veri tabanları kullanılarak literatür taraması yapılmıştır. Taramada akademik usulsüzlük/sahtekarlık, akademik dürüstlük, akademik hile, hemşirelik eğitimi, öğrenci hemşire gibi anahtar kelimeler kullanılmıştır. Yabancı literatür taramasında; academic dishonesty, academic integrity, academic cheating, nursing education, nursing students kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Veri tabanlarında düzenli olarak yayınlanan, editörlü ve elektronik olarak ulaşılabilen bilimsel dergilerin arşivinde yer alan makaleler ve kitaplar incelenmiştir.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİ VE AKADEMİK USULSÜZLÜK

Akademik usulsüzlük; kişinin kendi ya da başkalarının çalışmalarında kasıtlı aldatma yapması durumudur. 50.000 lisans öğrencisinin katıldığı bir çalışmada öğrencilerin %70'nin akademik hayatında mutlaka usulsüzlük yaptığı belirtilmektedir.⁷ McCabe⁸ (2009)

çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin de % 50'nin bir şekilde akademik usulsüzlük yaptığını belirtmektedir. Özellikle bu durumun öğrencilerin hem sınıf ortamında hem klinik ortamda dürüst olmayan davranışlarıyla ilgili olduğu ifade edilmektedir.⁹⁻¹¹ Aynı zamanda David ve Dalton¹² (1981) ise öğrencilerin hile davranışlarının stres, çevre, zeka ve kişilik özellikleriyle ilgili olduğunu ifade etmektedirler. İlgili literatür taramasında hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmaların birçoğunun intihal ile ilgili olduğunu göstermektedir. Arhin¹³ (2009) 44 lisans öğrencisinin katıldığı araştırmasında, %36'sının intihali bilmedikleri ve % 41'nin ise internet ortamından bilgi kesip kopyalamanın kabul edilebilir olduğunu ifade etmektedir. Arhin ve Jones¹⁴ (2009) ise 161 fakülte öğrencisinin % 50'nin usulsüzlüğü tanımlayamadığına işaret ederken, gün geçtikçe usulsüzlüğün toplum içerisinde normalleşmeye başlayacağını ve kabul edilebilir hale geleceğini söylemektedir. Keçeci ve ark.¹⁵ (2011) Türkiye'nin iki kampüsünde yaptığı çalışmalarında iki üniversite de öğrencilerin hile eğiliminde oldukları ve erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha fazla usulsüzlük yaptıkları ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan literatür taramasında; hemşirelik öğrencileri arasında hem ders hem de uygulama ortamında usulsüz davranış gösterme eğiliminin olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda eğitimcilerin; hemşirelik öğrencilerinde var olan usulsüz davranış eğilimlerini ve sebeplerini araştırmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

1. Gül G (2004). Birey toplum eğitim ve öğretmen. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 1:223-236.
2. Barutçu Yıldırım F, Eret Orhan E (2018). Yükseköğretimde akademik dürüstlüğe ilişkin öğrenci görüşleri, deneyimleri ve önerileri: bir olgu bilim araştırması, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 8(1): 202-210.
3. Ömür YE, Aydın R, Argen T (2014). Olumsuz değerlendirme korkusu ve akademik sahtekarlık, Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi, 5(9):131-149.
4. Özden M, Özdemir Özden D, Biçer B (2015). Akademik usulsüzlük: sınıf öğretmeni adayların deneyimi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 45: 130-145.
5. Dağışan A, Durmuş M, Saka T, Saka E (2017). Eğitim fakültesi öğrencilerinin intihal eğilimlerinin incelenmesi, Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi, 7(2): 15-26.
6. Özden M, Uçansoy Baştürk A, Demir M (2015). Kopya çektim çünkü...: bir olgu bilim çalışması, Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI), 6(4): 57-89.
7. McClung E.L, Kraenzle Schneider J (2018). The development and testing of the nursing student perceptions of dishonesty scale, Nurse Education Today, 61:28-35.
8. McCabe D.L (2009). Academic dishonesty in nursing school: an empirical investigation, J. Nurs. Educ., 48(11):614-623.
9. Hilbert G.A (1985). Involvement of nursing students in unethical classroom and clinical behaviors, J.Prof. Nurs, 1(4): 230-234.
10. Hilbert G.A. (1987). Academic fraud: prevalence, practice and reasons, J. Prof. Nurs, 3(1): 39-45.
11. Hilbert G.A. (1988). Moral development and unethical behavior among nursing students, J. Prof. Nurs, 4(3): 163-167.
12. David B, Dalton J (1981). Why college students cheat, Journal of College Students Personnel, 22(6): 545-51.
13. Arhin AO (2009): A pilot study of nursing student's perceptions of academic dishonesty: a generation Y perspective. The ABNF Journal: Official Journal Of The Association Of Black Nursing Faculty In Higher Education, Inc 20, 17-21.
14. Arhin AO & Jones KA (2009): A multidiscipline exploration of college students' perceptions of academic dishonesty: are nursing students different from other college students? Nurse Education Today 29, 710-714.
15. Keçeci A, Bulduk S, Oruç D, Çelik S. Academic dishonesty among nursing students: A descriptive study. Nurs Ethics. 2011;18(5):725-33.

BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK KURULUŞUNA BAŞVURAN BİREYLERİN YAŞLI AYRIMCILIĞI TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayla HENDEKÇİ¹, Birsen ALTAY²

¹Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Giresun/Türkiye, e-posta: ayla.hendekci@giresun.edu.tr

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Samsun/Türkiye, e-posta: baltay@omu.edu.tr

Özet

Amaç: Bu çalışmada amaç, birinci basamak sağlık kuruluşuna başvuran bireylerin yaşlı ayrımcılığı tutumlarının değerlendirilmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel türdeki çalışmanın evrenini, Karadeniz bölgesindeki bir ilde bulunan Aile Sağlığı Merkezi (ASM)'ne başvuran bireyler oluşturmaktadır (n=350). Çalışmaya katılmayı kabul eden 320 kişi ile çalışma tamamlanmıştır. Çalışma verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler SPSS 20.00 programı ile analiz edilmiş ve anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin %60'ı kadın, %65,6'sı evli, %30,9'u üniversite mezunudur. Bireylerin eğitim durumu ve meslekleri ile ölçekten aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Eğitim düzeyi ve yaşının yaşamını sınırlama ölçek alt puan ortalaması arasında; mesleği ile yaşının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ve yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ölçek alt puanları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Aile tipine göre yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık ölçek alt puanı arasında; bireylerin yaşlı ile birlikte yaşama durumu ve yaşlı ile aynı evde yaşamayı isteme durumu ile yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt ölçek puanı arasında anlamlılık bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Eğitim durumu yükseldikçe, çalışan bireylerin sayısı arttıkça yaşlıya yönelik olumsuz tutumun arttığı bulunmuştur. Geniş aile tipine sahip ailelerin olumlu ayrımcılık alt ölçek boyutunda olumlu tutuma sahip olduğu bulunmuştur. Öneri olarak, farklı disiplinlerle işbirliği ile yapılacak konu ile ilgili daha geniş evrene sahip araştırmaların desteklenmesi ve yaşlı ayrımcılığına karşı her sektörde bilinçlendirici faaliyetlerin yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ayrımcılık, tutum, yaşlı, yaşlı ayrımcılığı

EVALUATION OF ELDERLY DISCRIMINATION ATTITUDES OF INDIVIDUALS APPLIED TO THE FIRST STEP HEALTH ORGANIZATION

Ayla HENDEKÇİ¹, Birsen ALTAY²

¹Giresun University Faculty of Health Sciences Department of Public Health Nursing, Giresun/Turkey,

e-posta: ayla.hendekci@giresun.edu.tr

²Ondokuz Mayıs University Faculty of Health Sciences Department of Public Health Nursing, Samsun/Turkey, e-posta:

baltay@omu.edu.tr

Abstract

Objective: The aim of this study was to evaluate the elderly discrimination attitudes of individuals who applied to primary health care institutions.

Methods: The population of this descriptive and cross-sectional study consisted of individuals who applied to Family Health Center (ASM) in a province in the Black Sea Region (n = 350). The study was completed with 320 people who agreed to participate in the study. The study data were collected using the Descriptive Information Form and the Elderly Discrimination Attitude Scale. The data were analyzed with SPSS 20.00 program and the significance level was accepted as $p < 0.05$.

Results: 60% of the participants were women, 65.6% were married and 30.9% were university graduates. The difference between the educational status and occupation of the individuals and the mean scores obtained from the scale were found to be significant ($p < 0.05$). Between the level of education and the average of the subscale of the scale limiting the life of the elderly; There was a significant difference between the profession and limiting the life of the elderly, positive discrimination towards the elderly and positive discrimination towards the elderly subscales ($p < 0.05$). Among the negative discrimination scale subscale for the elderly by family type; There was a significant correlation between the living status of the individuals with the elderly and the desire to live in the same house with the elderly and the negative discrimination subscale score for the elderly ($p < 0.05$).

Conclusion: It was found that the higher the education level and the higher the number of working individuals, the negative attitude towards the elderly increased. It was found that families with extended family type had positive attitudes in terms of positive discrimination subscale. As a suggestion, it is recommended to support researches with a wider universe on the subject to be conducted in cooperation with different disciplines and to carry out awareness raising activities in every sector against elderly discrimination.

Key Words: attitude, discrimination, elderly, elderly discrimination

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİ VE İLİŞKİLİ BAZI DEĞİŞKENLER

Ayla HENDEKÇİ¹

¹Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Giresun/Türkiye, e-posta: ayla.hendekci@giresun.edu.tr

Özet

Amaç: Bu çalışmada amaç, hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri ve ilişkili olduğu düşünülen bazı değişkenleri belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı türdeki araştırmanın evrenini, Türkiye’de bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü 1. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır (n=260). Herhangi bir örneklem yöntemine gidilmemiş olup araştırmaya katılmayı kabul eden ve araştırmanın yapıldığı tarihlerde ulaşılabilen 255 öğrenci ile çalışma tamamlanmıştır (%98). Araştırma verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu ve İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (İBDÖ) ile toplanmıştır. Veriler SPSS 24.00 programı ile analiz edilmiş ve anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Çalışma kapsamındaki öğrencilerin yaş ortalaması $21,43\pm 1,69$ ve %79,2’si kız öğrencilerdir. Öğrencilerin %88,2’si hasta bakımında iletişimin önemli olduğunu ifade etmiştir. İBDÖ toplam puanı kız öğrencilerde ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerde daha yüksektir. Ayrıca öğrencilerin hemşireliği seçme nedenleri ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<0.05$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerileri yüksek düzeyde bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyet, sınıf ve mesleği seçme nedenleri ile ölçek puanı arasında ilişki vardır. Öneri olarak, öğrencilerin iletişimini artıracak doğru tekniklerin yer aldığı ders içerikleri ve meslek seçiminde bilinçlendirmeyi artırıcı faaliyetlerin desteklenerek meslek seçimi ve iletişim arasındaki ilişkiyi ortaya koyacak çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, iletişim, iletişim becerileri

COMMUNICATION SKILLS OF NURSING STUDENTS AND SOME RELATED VARIABLES

Ayla HENDEKÇİ¹

¹Giresun University Faculty of Health Sciences Department of Public Health Nursing, Giresun/Turkey,

e-posta: ayla.hendekci@giresun.edu.t

Abstract

Aim: The aim of this study is to determine the communication skills of nursing students and some variables that are thought to be related.

Methods: The population of the species descriptive study, Faculty of Health Sciences Nursing Department of a university in Turkey constitutes 1 and 4th grade students (n = 260). No sample method was used and the study was completed with 255 students (98%) who agreed to participate and could be reached at the time of the study. The research data were collected by using the Introductory Information Form and the Communication Skills Assessment Scale (SRS). The data were analyzed with SPSS 24.00 program and the significance level was accepted as $p < 0.05$.

Results: The average age of the students in the study was 21.43 ± 1.69 and 79.2% were female students. 88.2% of students stated that communication is important in patient care. IBDÖ total score in girls and 4. it is higher in students studying in the classroom. Furthermore, there was a significant relationship between the reasons for choosing nursing and communication skills of the students ($p < 0.05$).

Conclusion: Communication skills of nursing students were found to be high. There is a relationship between students' reasons for choosing gender, class and profession and scale score. As a suggestion, it is necessary to carry out studies that will reveal the relationship between profession selection and communication by supporting the course contents, which include the right techniques to increase students' communication, and activities to raise awareness in the choice of profession.

Key Words: communication, communication skills, nursing

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN USULSÜZLÜK ALGILARI ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNİN İNCELENMESİ

Gonca NÜZKET¹, Nilay ÖZKÜTÜK¹

¹Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir/ Türkiye,

E-Posta: goncanuzket@gmail.com , E-Posta: nozkutuk@gmail.com

Özet

Amaç: Metodolojik olarak yapılan çalışmada McClung ve Schneider tarafından geliştirilen Nursing Student Perceptions of Dishonesty Scale'in Türk dili ve kültürü için geçerli ve güvenilir bir araç olup olmadığını incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma Nisan- Ağustos 2018 tarihleri arasında bir Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik öğrencileriyle yürütülmüştür (n=368). Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'ndan, kurumdan ve öğrencilerden etik izinler alınmıştır. Veriler, "Öğrenci Tanıtıcı Soru Formu", "Hemşirelik Öğrencilerinin Usulsüzlük Algıları Ölçeği" ve "Akademik Sahtekarlık Eğilim Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirmesinde, dil geçerliği, kapsam geçerliği, ölçüt geçerliği, yapı geçerliği, değişmezlik ve iç tutarlılık analizleri kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular: Dil geçerliği için çeviri-geri çeviri yöntemi kullanılmıştır. Kapsam geçerliğinde kapsam geçerlik indeksleri hesaplanmış olup tüm maddelerin kapsam geçerlik indeks değerleri 0,80-1,00 arasında değişmektedir. Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliğini elde etmek için Hemşirelik Öğrencilerinin Usulsüzlük Algıları Ölçeği'nin "Kopya çekme" alt boyutu ile Akademik Sahtekarlık Eğilim Ölçeği'nin "Kopya Çekme Eğilimi" alt boyutunun toplam puanları arasında elde edilen korelasyon katsayısı ($r_{xy}= 0,617$; $p= 0,000$)'dir. Yapı geçerliğini sağlamak için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin uyum iyiliği istatistiği değerleri χ^2 /sd (Chi-square/df), (8678, 488/2018)=4,11, CFI=0,914, TLI=0,910 ve RMSEA=0,09 olarak elde edilmiştir. Değişmezlik güvenilirliğini sağlamak için yapılan test- tekrar test analizlerinde ölçeğin alt boyutlarına ait pearson momentler çarpımı katsayıları 0,724- 0,924 arasında bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarına ait cronbach α katsayıları 0,701-0,971 değerleri arasında değişmektedir.

Sonuç: Yapılan analizler sonucunda elde edilen değerler geçerlik ve güvenilirlik için gereken değerleri karşılamakta olduğu görülmüştür. Sonuç olarak "Hemşirelik Öğrencilerinin Usulsüzlük Algıları Ölçeği" Türk toplumu için geçerli ve güvenilir bir araçtır.

Anahtar kelimeler: usulsüzlük; akademik usulsüzlük; geçerlik; güvenilirlik; hemşirelik; öğrenci

THE INVESTIGATION OF THE VALIDITY AND RELIABILITY OF NURSING STUDENTS PERCEPTIONS OF DISHONESTY SCALE

Gonca NÜZKET¹, Nilay ÖZKÜTÜK¹

¹Ege University, Faculty of Nursing, İzmir/ Turkey,

E-Posta: goncanuzket@gmail.com , E-Posta: nozkutuk@gmail.com

Abstract

Aim: In this methodological study, it was aimed to investigate whether Nursing Student Perceptions of Dishonesty Scale developed by McClung and Schneider is a valid and reliable tool for Turkish language and culture.

Methods: The study was conducted with nursing students of a Faculty of Health Sciences between April and August 2018 (n=368). Ethical permissions were obtained from Manisa Celal Bayar University School of Medicine Ethics Committee, institution and students. The data were collected by the "Student Introductory Questionnaire", "Nursing Students Perceptions of Dishonesty Scale" and "Academic Dishonesty Tendency Scale". The evaluation of the data was made using language validity, content validity, criterion validity, construct validity, stability and internal consistency analyses.

Results: The translation-back translation method was used for the language validity. Content validity indexes have been calculated and for all items' the content validity index values range from 0.80 to 1.00. In order to obtain the criterion-related validity of the scale, the Pearson Correlation coefficient was calculated between the total scores of the "Cheating" subscale of Nursing Students Perceptions of Dishonesty Scale and the total scores of the "Cheating" subscale of Academic Dishonesty Tendency Scale. The correlation coefficient obtained is ($r_{xy} = 0,617$; $p = 0,000$). Confirmatory factor analysis was carried out to ensure the construct validity. The analysis result, goodness of fit values of the scale was obtained as χ^2 /sd (Chi-square/df), (8678,488/2018)=4,11 , CFI=0,914 , TLI=0,910 ve RMSEA=0,09. The Pearson coefficients of subscales of the scale were found between 0.724-0.924 in the test-retest analyzes performed to provide the stability reliability. The cronbach α coefficients for the subscales of the scale ranged from 0.701 to 0.971. The results of these analyzes, the values obtained were found to meet the values required for validity and reliability.

Conclusion: The results of these analyzes, the values obtained were found to meet the values required for validity and reliability. As a result, the "Nursing Students Perceptions of Dishonesty Scale " is a valid and reliable scale for Turkish society.

Keywords: dishonesty; academic dishonesty; validity; reliability; nursing; student

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE SİMÜLASYONUN BAŞARISI

Hülya TEMİZER

¹Yüksek İhtisas Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi, Ankara / Türkiye,

E-Posta: htemizer112@gmail.com

Özet

Çalışma, hemşirelik öğrencilerin simülasyon-beceri eğitiminde kullanımına ilişkin tecrübelerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmada örneklem grubuna üniversitemiz hemşirelik 1. sınıf lisans öğrencilerinden 40 gönüllü öğrenci seçilmiş ve her grupta 10 öğrenci olmak üzere toplam 4 odak grup görüşmesi yapılmıştır.

Bulgular: Öğrenciler klinik ortama çıkmadan önce oluşturulan laboratuvar ve dersane ortamında verilen beceri geliştirme uygulamalarının kendilerine yararlı olduğunu, güven kazandıklarını kliniğe çıktıklarında, beceri uygulaması konusunda % 99 u kendilerini güvenli hissettiğini ve bu nedenle de hasta, hemşire ve diğer ekip üyeleri ile sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Simülasyon kullanımı hemşirelik öğrencilerinin öğrenme yaşantıları ve mesleki becerilerine olumlu yönde katkı sağladığından; . kendilerine güvenlerinin artmasını ve klinik karar verme becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır, gerçek hasta bakım ortamından önce sanal ya da laboratuvar ortamında klinik yeterliliklerinin artırılması ile % 100 başarı hedefine ulaşılmaktadır.

Sonuç: Simülasyon öğretim yöntemlerinin kullanılmasına yönelik öğrencilerin olumlu görüşlerinin olması ve bu eğitim yöntemin öğrencilerin klinikte becerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunacağından, klinik ortamda kendinden emin girişimlerde bulunabilecekleri ve dolayısıyla öz güvenli hemşirelerin yetişmesine katkı sağlayacağı anlaşılmaktadır. Deneyime dayalı öğrenme imkanı sunarak, öğrencilerin kendilerine güvenlerinin artmasını ve klinik karar verme becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır. Simülasyon kullanımı hemşirelik öğrencilerinin öğrenme yaşantıları ve mesleki becerilerine olumlu yönde katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Simülasyon, hemşirelik eğitiminde simülasyon

SUCCESES OF SIMULATION IN NURSING EDUCATION

Hülya TEMİZER

¹ *Yüksek İhtisas University, Faculty of Health Sciences, Ankara / Turkey,*

E-Posta: htemizer112@gmail.com

Abstract

The aim of this study was to determine the experience of nursing students in the use of simulation-skills training.

Materials and Methods: In the study, 40 volunteer students from the first year undergraduate students of our university were selected and a total of 4 focus group interviews were conducted in each group.

Results: The students stated that the skills development practices given in the laboratory and classroom were beneficial to them, that they gained confidence when they went to the clinic, 99% felt safe about the skill practice and therefore they had no problems with patients, nurses and other team members. Since the use of simulation contributes positively to the learning experiences and professional skills of nursing students; . increase their self-confidence and improve their clinical decision-making skills.

Conclusion: It is understood that the students have positive opinions about the use of simulation teaching methods and since this training method will contribute to the development of students' skills in the clinic, they can make confident interventions in the clinical environment and thus contribute to the training of self-confident nurses. By providing experience based learning, students' self-confidence increases and clinical decision-making skills are improved. The use of simulation contributes positively to the learning experiences and professional skills of nursing students.

Key Words: nursing education; simulation.

HEMŞİRELERİN EKSTRAVAZASYONA YÖNELİK BİLGİ DÜZEYİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Fatma Tok Yıldız

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü,
Anestezi Programı, Sivas, fatmatok@yahoo.com

Özet

Amaç: Bu çalışma hemşirelerin ekstrevasyona yönelik bilgi düzeyinizi belirlemek amacıyla planlandı.

Yöntem: Tanımlayıcı olarak yapılan bu çalışma, 15.03.2019- 15.08.2019 tarihleri arasında bir üniversite ve devlet hastanesinde çalışan 274 hemşire ile yapılmıştır. Araştırma öncesinde etik kurul izni, kurum izni ve araştırmaya katılan katılımcılardan onam alınmıştır. Veriler Tanıtıcı Özellikler Formu ve Ekstrevasyon Bilgi Düzeyi Formu ile toplanmıştır. Veriler SPSS 22.0 programında değerlendirilmiş, sayı, yüzde ve ortalama olarak gösterilmiştir.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 31.96 ± 7.66 , %83.2'si kadın ve %67.2'si lisans mezunudur. Meslekte çalışma yılı ortalaması 10.01 ± 8.13 olup, %30.3'ü yoğun bakım servisinde, %81.8'i servis hemşiresi pozisyonunda ve %65'i gece-gündüz vardiyası şeklinde çalışmaktadır. Hemşirelerin %75.4'ünün ekstrevasyon ile karşılaştığı ve %77.6'sının ekstrevasyona yönelik hizmet içi eğitim almadığı belirlenmiştir. Hemşirelerin Ekstrevasyon Bilgi Düzeyi Formunda yer alan soruları doğru cevaplama yüzde ortalaması %77.03'dür. Doğru cevap yüzdesi en düşük olan maddeler: "Cilt rengi ekstrevasyona neden olabilecek bir faktördür" (%42.6) ve "Mental durumda yetersizlik ekstrevasyona neden olabilecek bir faktördür" (%48.2) olarak saptanmıştır.

Sonuç: Elde edilen bulgular doğrultusunda hemşirelerin intravenöz tedavinin istenmeyen komplikasyonlarından ekstrevasyona yönelik bilgi düzeyinin iyi olduğu söylenebilir. Aynı zamanda bu çalışma sonuçlarının hemşirelerin ekstrevasyon yönetimine ve ekstrevasyona yönelik hizmet içi eğitimlerin planlanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın daha büyük örneklerde ve ekstrevasyona yönelik ölçek geliştirilerek yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Ekstrevasyon, Bilgi

EVALUATION OF KNOWLEDGE LEVEL OF NURSES FOR EXTRAVASATION

Fatma Tok Yıldız

Sivas Cumhuriyet University, Vocational School of Health Services,

Department of Medical Services and Techniques, Anesthesia Program, Sivas, fatmatok@yahoo.com

Abstract

Aim: This study was planned to determine the level of knowledge of nurses about extravasation.

Methods: This descriptive study was conducted with 274 nurses working in a university and state hospital between 15.03.2019 and 15.08.2019. Before the study, ethics board approval, institutional permission and consent from the participants were obtained. The data were collected by the Descriptive Characteristics Form and the Extravasation Information Level Form, which were formed by the researcher in accordance with the literature. . The data were analyzed in the SPSS 22.0 software and displayed as number, percentage and average.

Results: The mean age of the nurses was 31.96 ± 7.66 , 83.2% were women and 67.2% were undergraduate. The average working year in the profession is 10.01 ± 8.13 , 30.3% in intensive care unit, 81.8% in service nurse and 65% in day and night shifts. It was determined that 75.4% of the nurses encountered extravasation and 77.6% did not receive in-service training for extravasation. The average percentage of correct answers to the questions in the Extravasation Information Level Form of the nurses was 76.1%, 77.01% and 77.03% in the university and state hospitals, respectively. Items with the lowest percentage of correct answers:

- 42.6% “Skin color is a factor that can cause extravasation”
- 48.2% “Inadequate mental status is a factor that may cause extravasation”

Conclusion: According to the findings, it was determined that the nurses' level of knowledge about extravasation from undesirable complications of intravenous treatment was good. At the same time, the results of this study may contribute to the management of extravasation and the planning of in-service trainings for extravasation to nurses.

Key words: Nurse, extravasation, knowledge

SAĞLIK PROFESYONELİ ADAYLARININ PROBLEM ÇÖZME ALGISININ BELİRLENMESİ

Sevim ULUPINAR¹ Sercan KARA²

¹*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, İstanbul / Türkiye,
E-Posta: sevim.ulupinar@istanbul.edu.tr*

²*İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi 3. Sınıf Öğrencisi, İstanbul /
Türkiye, E-Posta: sercan.kara@ogr.iu.edu.tr*

Özet

Amaç: Araştırmanın amacı; sağlık profesyoneli adaylarının sorun çözme becerisi algısını ve etkileyen faktörleri belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı türdeki araştırmanın verileri, bilgi formu ve Problem Çözme Ölçeği kullanılarak toplandı. Ölçeğin cronbach alpha katsayısının .87 olduğu belirlendi. Araştırmanın örneklemini bir üniversitenin Tıp Fakültesi, Hemşirelik Fakültesi ve Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler 590 öğrenci oluşturdu. Veri toplamadın önce etik kurul onayı ve kurum izni alındı.

Bulgular: Öğrencilerin %68,1'i kadın %31,9'u erkekti; yaş ortalaması 20,77 idi. Öğrencilerin %37,8'i Tıp Fakültesi, %22,2'si Hemşirelik Fakültesi ve %40'ı Sağlık Bilimleri Fakültesinde öğrenim görmekteydi. Öğrencilerin %76,3'ünün okuduğu bölümü isteyerek tercih ettiği belirlendi. Öğrencilerin eğitim (%33,9), ekonomik (%27,5) ve sosyal ilişkiler (%22,7) ile ilgili sorun yaşadığı belirlendi. Öğrencilerin %44,4'ü sorunlarını çözerken destek aldığını, %76,3'ü yaşadığı sorunları başkalarıyla paylaştığını, %44,3'ü ilk defa karşılaştığı bir sorunda sakin ve soğukkanlı davrandığını, %20,8'i endişelendiğini ifade etti. Öğrencilerin problem çözme ölçeği puanı ortalamasının 91,24 olduğu belirlendi.

Sonuç: Problem çözme ölçeği puanı ile cinsiyet, yaş, yaşadığı sorun türü, sorun çözmeye destek alma arasında anlamlı farklılık bulunmadı. Tıp fakültesi öğrencilerinin, bölümü isteyerek seçenlerin, arkadaşıyla birlikte kalanların, sorunlarını başkasıyla paylaşanların, sorun yaşadığında soğukkanlı davrananların problem çözme algısı daha yüksekti.

Anahtar Kelimeler: sorun çözme, öğrenci, sağlık profesyoneli

DETERMINATION OF PROBLEM SOLVING PERCEPTION OF HEALTH PROFESSIONAL CANDIDATES

Sevim ULUPINAR¹ Sercan KARA²

¹Istanbul University-Cerrahpaşa Florence Nightingale Faculty of Nursing, İstanbul / Turkey,
E-Posta: sevim.ulupinar@istanbul.edu.tr

²Istanbul University-Cerrahpaşa Florence Nightingale Faculty of Nursing, 3rd Year Student, İstanbul / Turkey, E-Posta: sercan.kara@ogr.iu.edu.tr

Abstract

Aim: The aim of the study is to determine the perception of problem solving skills of healthcare professionals.

Methods: The data of the descriptive study was collected using the information form and Problem Solving Scale. The Cronbach's alpha coefficient was .87. The sample of the study consisted of 590 students studying at the Faculty of Medicine, Faculty of Nursing and Faculty of Health Sciences of a university. Ethics committee approval and institutional permission were obtained before data collection.

Results: 68.1% of the students were female and 31.9% were male; The mean age was 20.77 years. 37.8% of the students were studying in the Faculty of Medicine, 22.2% in the Faculty of Nursing and 40% in the Faculty of Health Sciences. It was determined that 76.3% of the students willingly preferred their department. It was determined that students had problems related to education (33.9%), economic (27.5%) and social relations (22.7%). It was found that 44.4% of the students received support while solving their problems and 76.3% shared their problems with others. It was determined that 44.3% of the students behaved calmly and coolly in a problem that they encountered for the first time and 20.8% were worried. The mean score of problem solving scale of the students was 91.24.

Conclusion: No significant difference was found between the problem solving scale score and gender, age, type of problem and support in problem solving. Medical students, those who willingly chose the department, those who stayed with their friends, who shared their problems with others, who behaved calmly when they had problems had higher problem solving scale scores higher perception of problem solving.

Key Words: Problem solving, student, health care professional

HEMŞİRELİK VE MEDİKAL İLETİŞİM

Öğr. Gör. Özlem ALBAYRAK¹, Öğr. Gör. Elanur ULUDAĞ², Prof. Dr. Mağfiret KAŞIKÇI³

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Rize/Türkiye,

ozlem.albayrak@erdogan.edu.tr

²Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gümüşhane/Türkiye, runale2006@hotmail.com

³Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye, magfiret@atauni.edu.tr

Özet

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, bütün bilim dalları ve uygulama alanlarında olduğu gibi, hemşirelik alanını da önemli ölçüde etkilemektedir. Bu değişim ve gelişmeler hemşireliğin bilişsel, duyuşsal ve beceri uygulamalarında ve eğitimlerinde önemli değişikliklere yol açmaktadır.

Teknolojik gelişmelerin klinik alanda kullanılması hastalara sunulan sağlık bakım hizmetlerinin kalitesi yükselmektedir. Buna bağlı olarak sağlık uygulamalarında ileri teknoloji ürünü medikal cihazlar sıklıkla kullanılmaktadır. Medikal cihazları doğru kullanmak cihazların performansını, bu cihazlardan bakım alan bireylerin uyumunu ve dolayısıyla hemşirelik bakım kalitesini arttıracaktır.

Hemşireler, uygulamalarında kullandıkları medikal cihazlar ile iletişim içinde bulunmaktadırlar. İletişim birbirini anlama olarak tanımlandığında, hemşirelerin hastaya bakım verirken girdikleri medikal iletişimde cihazları tanımaları, terminolojik ve teknolojik bilgiye sahip olmaları ve bunları uygun bir şekilde kullanabilmek için iletişim ve psikomotor beceriye sahip olmaları kaçınılmaz olmaktadır. Kullanılan medikal cihazlar doğrudan hasta güvenliği ile ilişkili olduğu için hemşirelerin daha dikkatli olması gerekmektedir.

Canatan ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada tıbbi malzeme hata oranı 2,20, infüzyon cihazlarının kullanım hata oranını 1,72'i bulmuş ve tıbbi hata nedeni olarak tecrübe eksikliği 4,49 ile en yüksek orana sahip olarak bulmuştur. Cebeci ve arkadaşları yaptıkları çalışma sonucunda yanlış ya da uygun olmayan malzemelerin kullanılması hasta sonuçlarını doğrudan etkileyerek tedavi ve bakımın yanlış yönlendirilmesine ve hastanın zarar görmesine neden olabileceğini ifade etmektedir. Mattox ve arkadaşları yaptıkları incelemede medikal cihazların tasarım kusurları, ekipmanların arızalanması ve özellikle yanlış kullanımının tıbbi hataların ortak nedenleri arasında tutmaktadır.

Araştırma sonucunda hastaneler de teknolojinin yoğun olarak kullanılması nedeniyle karmaşık bir yapıya sahip olmasının hata oranını artırdığını ifade etmektedir. Sağlık bakımında hata veya göz ardı edilen bir hususun insan hayatına mal olduğu düşünüldüğünde, teşhis ve tedavi için kullanılan medikal cihazların doğru kullanımı büyük önem kazanmaktadır. Bu bağlamda hemşirelik eğitiminde, kullanılan medikal cihazların tanıtılması ve öğrenci hemşirelere bu cihazlar ile iletişim becerilerinin geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, medikal cihaz, eğitim, iletişim, tıbbi hata

NURSING AND MEDICAL COMMUNICATION

Öğr. Gör. Özlem ALBAYRAK¹, Öğr. Gör. Elanur ULUDAĞ², Prof. Dr. Mağfiret KAŞIKÇI³

¹Recep Tayyip Erdoğan University, School of Health, Rize/Turkey, ozlem.albayrak@erdogan.edu.tr

²Gümüşhane University, Faculty of Health Sciences, Gümüşhane/Turkey, runale2006@hotmail.com

³Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/Turkey, magfiret@atauni.edu.tr

Abstract

Scientific and technological developments, as well as all disciplines and applications, affect the nursing field to a significant extent. These changes and developments lead to significant changes in the cognitive, affective and skill applications and training of nursing. The use of technological advances in the clinical field improves the quality of health care services offered to patients. Therefore, high-tech medical devices are frequently used in healthcare applications. Proper use of medical devices will improve the performance of the devices, the compliance of individuals receiving care of these devices, and hence the quality of nursing care.

Nurses are in contact with the medical devices they use in their applications. When communication is defined as understanding each other, it is inevitable for nurses to recognize devices in medical communication they enter while providing care to the patient, to have terminological and technological knowledge and to have communication and psychomotor skills in order to use them appropriately. Because medical devices used are directly related to patient safety, nurses need to be more careful.

Canatan and colleagues in the study of medical equipment error rate of 2.20, the use of infusion devices found the error rate of 1.72 and the reason for medical errors as the lack of experience has found the highest rate of 4.49. Cebeci et al. Stated that the use of incorrect or inappropriate materials as a result of their study may directly affect patient outcomes and lead to misguided treatment and care and harm to the patient. Mattox and colleagues in their study of medical equipment design defects, equipment malfunction, and especially misuse of the common causes of medical errors are considered.

As a result of the research, hospitals state that having a complex structure due to the intensive use of technology increases the error rate. The correct use of medical devices used for diagnosis and treatment is of paramount importance when it is considered that a mistake or disregard in health care is costing human life. In this context, it is considered important to introduce medical devices used in nursing education and to improve communication skills to student nurses with these devices

Keywords: nursing, medical device, education, communication, medical error

AMELİYATHANE EKİBİNİN CERRAHİ DUMAN GÜVENLİĞİNE YÖNELİK BİLGİ DÜZEYİ

KNOWLEDGE OF THE OPERATING ROOM TEAM MEMBERS ABOUT SURGICAL SMOKE SAFETY

Şenay KARADAĞ ARLI¹, Güzel Nur ARAS²

¹Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ağrı/ Türkiye E-posta: senay1981@yahoo.com

²Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ağrı/ Türkiye E-posta: gnaras@agri.edu.tr

Özet

Amaç: Bu çalışma, ameliyathane ekibinin cerrahi duman güvenliğine yönelik bilgi düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Bu kesitsel tipteki araştırma, Türkiye'nin doğusunda yer alan bir devlet hastanesinde ameliyathanede çalışan Cerrah, Anestezist, Cerrahi Teknisyen, Anestezi Teknisyeni ve Ameliyathane Hemşiresi'nden oluşan 62 kişinin gönüllü katılımı ile yapıldı. Veriler, "Kişisel Bilgi Formu" ve "Cerrahi Duman Güvenliği Anketi (CDGA)" kullanılarak toplandı.

Bulgular: Araştırmaya katılanların yaş ortalamasının 29.11±5.94, % 66.1'inin ameliyathane hemşiresi ve % 74.2'sinin gece + gündüz nöbet usulü çalıştığı belirlendi. Ayrıca araştırmaya katılanların 83.9'unun cerrahi duman güvenliği konusunda eğitim programlarına katılmadığı belirlendi. Çalışmaya katılan ameliyathane çalışanlarının CDGA doğru cevap toplam puan ortalamasının 5.19± 1.46 (min: 2, max: 10) olduğu belirlendi.

Sonuç: Bu araştırmaya katılan ameliyathane ekibinin cerrahi duman güvenliğine yönelik bilgi düzeyinin orta düzeyde olduğu belirlendi. Ülkemizde ameliyathane çalışanlarının cerrahi dumana yönelik bilgi düzeylerinin yeterli olması, mesleki sağlık ve mesleki maruziyete karşı farkındalıklarının artırılması için kurumsal politikalara, denetime ve içeriği iyi oluşturulmuş eğitim programlarına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: mesleki sağlık, mesleki maruziyet, cerrahi duman, bilgi

Abstract:

Purpose: This study aims to identify knowledge of the operating room team members about surgical smoke safety.

Methods: This cross-sectional study was conducted with the volunteer participation of 62 personnel who were composed of surgeons, anesthetists, surgical technicians, anesthesia technicians, and surgical nurses. Data were collected through the "Personal Information Form" and the "Surgical Smoke Safety Questionnaire".

Findings: Average age of the participants was 29.11±5.94. Of all the participants, 66.1% were surgical nurses and 74.2% worked in night + day shifts. In addition, it was found that 83.9% of the participants did not participate in any training programs on surgical smoke safety. Correct answer total mean score of the operating room personnel was 5.19± 1.46 (min: 2, max: 10).

Conclusions: The operating room team members who participated in this study were found to have medium level of knowledge about surgery smoke safety. Institutional policies, supervisions, and well-designed education programs are needed in order to bring the knowledge of the operating room personnel to a sufficient level and increase their awareness about occupational health and occupational exposure.

Keywords: occupational health, occupational exposure, surgical smoke, knowledge

GİRİŞ

Doku kesildiğinde, lazerler veya elektrocerrahi cihazları ile koagüle edildiğinde cerrahi duman üretilir. Araştırmalar, cerrahi dumanın 500.000'den fazla sağlık çalışanı için ciddi bir işyeri tehlikesi oluşturduğunu belgelemiştir.¹⁻³ Cerrahi duman hasta, personel ve çevre açısından risktir. Lazer ya da elektrokoter kullanıldığında, mutajen gazlar, karsinojenler, DNA komponentlerini içeren partiküller ya da Human Papilloma Virus (HPV) dumanla havaya yayılır. Bu nedenle birçok ameliyathane çalışanı bu havayı yeterli önlemler alınmazsa solumak zorunda kalır. Bu durumda, cerrahi duman akut ve kronik akciğer hastalıklarının riskini artırabilir, akut baş ağrılarına neden olabilir; göz, burun ve boğazda tahriş ve ağrı; dermatit ve kolik yapabilir. Dumanda bulunan bakteriyel veya viral fragmanlar solunduğunda bulaşıcı hastalığın bulaşması meydana gelebilir. Cerrahi dumanda karsinojenlerin varlığı ve bunların mutajenik etkileri de endişe kaynağıdır.^{1,4}

Ameliyathane ekibi cerrahi dumanın potansiyel tehlikelerini değerlendirmeli ve olası sağlık tehlikelerini en aza indirmek için duman tahliye cihazlarının kullanımını teşvik etmelidir. Normal cerrahi maskeler ve havalandırma sistemleri bu sorunu kontrol etmek için yetersizdir.^{5,6} Özellikle son yıllarda yapılan araştırmalar, ameliyatta enerji üreten cihazların kullanımından kaynaklanan cerrahi dumanın, perioperatif ekip üyeleri ve hastalara risk oluşturan zehirli ve biyolojik olarak tehlikeli maddeler içerdiğini göstermiştir. Özellikle ameliyathane hemşireleri, rutin olarak bir dizi semptom ve yan etkiye neden olan cerrahi dumana çok fazla maruz kalmaktadır.⁵⁻⁷

Bununla birlikte, mevcut bilgi artışına rağmen, perioperatif personel, bu tehlikeler hakkında bilgi eksikliği ve cerrahi prosedürler sırasında dumanı boşaltmak konusunda uyumsuzluk göstermektedir. Bu nedenle cerrahi duman güvenliğine yönelik denetim ve eğitimler önerilmektedir.^{8,9}

Ülkemizdeki cerrahi dumana bakış açısı beklenen ve olması gereken düzeyde değildir. Sağlıkta Kalite ve Akreditasyon Daire Başkanlığı tarafından oluşturmuş olan kalite standartları içerisinde ameliyathanenin genel havalandırma sistemi ile ilgili standartların yer aldığı ama cerrahi dumana yer verilmediği dikkati çekmektedir.¹⁰ Cerrahi dumanın riskleri, korunmaya yönelik alınan önlemler, kanıta dayalı uygulamalara ilişkin yapılmış çalışmalar incelendiğinde de Türk literatüründe çok az sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu araştırma, perioperatif bakımda rolü olan sağlık çalışanlarının cerrahi duman güvenliğine yönelik bilgilerini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

YÖNTEM

Bu araştırma, perioperatif bakımda rolü olan sağlık çalışanlarının cerrahi duman güvenliğine yönelik bilgilerini değerlendirmek amacıyla kesitsel tipte bir araştırmadır. Araştırma Aralık 2018 ve Şubat 2019 tarihleri arasında yürütüldü.

Araştırmanın evrenini; Türkiye'nin doğusunda yer alan bir devlet hastanesinin ameliyathane birimlerinde çalışan Cerrah, Anestezist, Cerrahi Teknisyen, Anestezi Teknisyeni ve Ameliyathane Hemşiresi olan 88 kişi oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise; 18 yaş ve üzeri olan, iletişim problemi olmayan ve ameliyathane birimlerinde çalışan Cerrah, Anestezist, Cerrahi Teknisyen, Anestezi Teknisyeni ve Ameliyathane Hemşiresi olarak çalışan ve çalışmaya katılmayı gönüllü kabul eden 62 sağlık profesyoneli oluşturdu. Çalışmanın yapıldığı tarihler arasında raporlu veya izinli olanlar araştırmaya dâhil edilmedi.

Veriler, araştırmacı tarafından “**Kişisel Bilgi Formu**” ve “**Cerrahi Duman Güvenliği Anketi (CDGA)**” kullanılarak toplandı.

Kişisel Bilgi Formu; 10 Maddeden oluşan bu form kişisel bilgileri, deneyim süresi ve ameliyathane çalışanlarının cerrahi duman güvenliğine yönelik eğitim alıp almadığına yönelik ifadeleri kapsamaktadır.

Cerrahi Duman Güvenliği Anketi; Fencel (2017) tarafından 10 maddeden oluşturulmakla birlikte izni alınarak İngilizceden Türkçe'ye çevrilerek kullanıldı.⁸

Analiz

Verilerin analizi SPSS istatistik paket programı kullanılarak yapıldı. Verilerin analizinde sayı, yüzdelik, ortalama, Kolmogorov Smirnov testi, Kuruskal Wallis, Mann Whitney U, ve Spearman korelasyon testleri kullanıldı.

Etik Konular

Çalışmanın yürütüldüğü kurumdan yazılı izin alındı. Etik izin, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu tarafından onaylanmış ve Helsinki Deklarasyonu'nun etik ilkeleri ile kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılanların yaş ortalamasının 29.11 ± 5.94 , deneyim süresinin ortalama 5.16 ± 4.09 yıl ve haftalık çalışma saatinin ortalama 53.39 ± 14.45 olduğu belirlenmekle birlikte, % 61.3'ünün erkek, % 53.2'sinin evli, 72.6'sının lisans mezunu, % 66.1'inin ameliyathane hemşiresi ve % 74.2'sinin gece + gündüz nöbet usulü çalıştığı belirlendi. Ayrıca çalışmaya katılan grubun % 75.8'inin düzenli hizmet içi eğitim aldığı belirlendi. Fakat araştırmaya katılanların 83.9'unun cerrahi duman güvenliği konusunda eğitim programlarına katılmadığı belirlendi.

Cerrahi Duman Güvenliği Anketi (CDGA) doğru cevap toplam puan ortalamasının sağlık personelinin sosyo-demografik ve mesleki özelliklerine göre dağılımı

Çalışmaya katılan ameliyathane çalışanlarının CDGA doğru cevap toplam puan ortalamasının 5.19 ± 1.46 (min: 2, max: 10) olduğu belirlendi.

Çalışanların medeni durum, meslek, genel çalışma saatleri, düzenli hizmetiçi eğitim programlarına katılma ve Cerrahi duman güvenliği konusunda eğitim programına katılma durumlarına göre Cerrahi Duman Güvenliği Anketi (CDGA) doğru cevap toplam puan ortalaması karşılaştırıldığında; toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı saptandı ($p > 0,05$; Tablo1).

Çalışanların cinsiyet ve eğitim durumlarına göre Cerrahi Duman Güvenliği Anketi (CDGA) doğru cevap toplam puan ortalaması karşılaştırıldığında; toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlendi ($p < 0,05$; Tablo 1).

Tablo 1. Cerrahi Duman Güvenliği Anketi (CDGA) doğru cevap toplam puan ortalamasının sağlık personelinin sosyo-demografik ve mesleki özelliklerine göre dağılımı (N=62)

ÖZELLİKLER		n (%)	CDGA	
			X±SD	U/KW
Cinsiyet	Erkek	38 (61.3)	5.50 ± 1.24	U=293 p=0.016*
	Kadın	24 (38.7)	4.71 ± 1.68	
Medeni durum	Evli	33 (53.2)	5.27±1.58	U=452 p=0.70
	Bekâr	29 (46.8)	5.10±1.34	
Eğitim durumu	Sağlık Meslek Lise	11 (17.7)	4.64±1.20	KW=8.487 p=0.014*
	Lisans	45 (72.6)	5.09±1.34	
	Lisansüstü ve Doktora	6 (9.7)	7.00±1.67	
Meslek	Cerrah	3 (4.8)	6.33±1.15	KW=4.094 p=0.393
	Anestezist	3 (4.8)	6.00±1.00	

	Cerrahi Teknisyen	2 (3.2)	5.00±1.41	
	Anestezi Teknisyeni	13 (21)	5.08±1.32	
	Ameliyathane Hemşiresi (Steril ve sirküle)	41 (66.1)	5.10±1.56	
Genel Çalışma Saatleri	Gündüz	16 (25.8)	4.63±1.20	U=251
	Gece/Nöbet+Gündüz	46 (74.2)	5.40±1.52	p= 0.067
Düzenli hizmet içi eğitim programları	Evet	47 (75.8)	5.04±1.51	U=257.5
	Hayır	15 (24.2)	5.67±1.23	p= 0.109
Cerrahi duman güvenliği konusunda eğitim programına katılma	Evet	10 (16.1)	4.90±0.73	U=225.5
	Hayır	52 (83.9)	5.25±1.57	p= 0.498

*p<0.05

CDGA doğru cevap toplam puan ortalaması ile yaş, haftalık çalışma saati ve deneyim süresi arasındaki ilişki incelendiğinde; aralarında anlamlı ilişki olmadığı belirlendi (p>0.05; Tablo 2).

Fakat yaş ve deneyim süresi arasında pozitif yönde ileri düzeyde anlamlı ilişki (p<0.01; Tablo 2) olduğu bulunmakla birlikte, deneyim süresi ve haftalık çalışma saati arasında pozitif yönde bir anlamlılık (p<0,05; Tablo 2) olduğu belirlendi.

Tablo 2. CDGA doğru cevap toplam puan ortalaması ile yaş, haftalık çalışma saati ve deneyim süresi arasındaki ilişki

		CDGA doğru cevap toplam puan	Yaş	Haftalık çalışma saati	Deneyim süresi
Yaş	r	.123	1	.155	.740
	p	0.340		0.229	0.000**
Haftalık çalışma saati	r	.115	.155	1	.297
	p	0.372	0.229		0.019*
Deneyim süresi	r	.086	.740	.297	1
	p	0.505	0.000**	0.019*	

*p<0.05

**p<0.01

SONUÇ

Sonuç olarak, araştırmaya katılan ameliyathane ekibinin cerrahi duman güvenliğine yönelik bilgi düzeyinin orta düzeyde olduğu belirlendi. Perioperatif bakımda güvenli bir ortam sağlanması hem ameliyathane ekip üyeleri hem de hastalar için çok önemlidir. Bu nedenle cerrahi dumanın tehlikelerinin bilinmesi ve maruz kalma riskini azaltmak için gerekli kontrol önlemlerinin alınması sağlanmalıdır. Ayrıca kurum tarafında cerrahi duman tahliyesini sağlamak için gerekli malzemeler temin edilmeli ve kurumsal politikalar oluşturularak sürekli denetimler ve eğitimler yoluyla hasta ve çalışanların güvenliği sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Ball K. Compliance with surgical smoke evacuation guidelines: implications for practice. *AORN J.* 2010; 92(2): 142-149.
2. Barrett WL, Garber SM. Surgical smoke: a review of the literature. *Surg Endosc.* 2003; 17(6): 979-987.
3. Ulmer BC. The hazards of surgical smoke. *AORN J.* 2008; 87(4): 721-738.
4. Okoshi K, Kobayashi K, Kinoshita K, Tomizawa Y, Hasegawa S, Sakai Y. Health risks associated with exposure to surgical smoke for surgeons and operation room personnel. *Surg Today.* 2015; 45(8): 957-965.
5. Ilce A, Yuzden GE, Yavuz van Giersbergen M. The examination of problems experienced by nurses and doctors associated with exposure to surgical smoke and the necessary precautions. *J Clin Nurs.* 2017; 26(11-12): 1555-1561.

6. Romano F, Gustén J, De Antonellis S, Joppolo CM. Electrosurgical Smoke: Ultrafine Particle Measurements and Work Environment Quality in Different Operating Theatres. *Int J Environ Res Public Health*. 2017; *14*(2): 137.
7. Asdornwised U, Pipatkulchai D, Damnin S, Chinswangwatanakul V, Boonsripitayanon M, Tonklai S. Recommended practices for the management of surgical smoke and bio-aerosols for perioperative nurses in Thailand. *ACORN*. 2018; *31*(1): 33-41.
8. Fencel JL. Guideline implementation: surgical smoke safety. *AORN J*. 2017; *105*(5): 488-497.
9. York K, Autry M. Surgical Smoke: Putting the Pieces Together to Become Smoke-Free: 1.6 [www. aornjournal. org/content/cme](http://www.aornjournal.org/content/cme). *AORN J*. 2018; *107*(6): 692-703.
10. Usta E, Aygin D, Bozdemir H, N Ucar. The effects of surgical smoke in operating rooms and precautions for protection. *HSP*. 2019; *6*(1): 17-24.

KÖYLERDE İLK YARDIM EĞİTİMİ*

Mehtap KAVURMACI¹ Mehtap TAN² Duygu ARIKAN³ Hatice POLAT⁴

İdris YILDIZ⁵ Adnan KÜÇÜKOĞLU⁶ Şifanur KILIÇ⁷ Elanur KARAYEL⁸

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum/Türkiye
E-Posta: mehtap.kavurmaci@atauni.edu.tr

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum/Türkiye
E-Posta: mtan@atauni.edu.tr

³Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı,
Erzurum/Türkiye E-Posta: darikan@atauni.edu.tr

⁴Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum/Türkiye
E-Posta: haticepolat@atauni.edu.tr

⁵Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum/Türkiye
E-Posta: idris.yildiz@atauni.edu.tr

⁶Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim
Dalı, Erzurum/Türkiye E-Posta: adnank@atauni.edu.tr

⁷Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi Öğrencisi, Erzurum/Türkiye
E-Posta: sifanurkilic2519@gmail.com

⁸Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi Öğrencisi, Erzurum/Türkiye
E-Posta: elanurkarayel@outlook.com

* Bu araştırma Atatürk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Yönetim Birimince Lisans Öğrencisi Katılımlı Araştırma Kapsamında desteklenmiştir (BAP-SLP-2019/7327).

Özet

Amaç: Toplumda ilk yardım bilincinin geliştirilmesi, ilk yardım eğitimi almış kişilerin sayısının artırılması ve konuya gereken duyarlılığın gösterilmesi son derece önemlidir. Özellikle öncelikli bölgeler olan kırsal kesimlerde bu eğitimlerin verilmesi daha da önemlidir. Bu araştırmanın amacı, Toplumsal Duyarlılık Projeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi iş birliği ile Lisans öğrencilerinin de katılımıyla Erzurum il merkezine bağlı köylerde yaşayan kadınlara ilk yardım eğitimi verilmesidir.

Yöntem: Araştırma Erzurum il merkezine bağlı köylerden seçilen Dumlulu, Umudum, Güzelyurt, Dereboğazı ve Dadaşköy' de 17-19 Haziran 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamına ilgili köylerde yaşayan 18 yaş ve üstü olan ve araştırmaya

katılmayı kabul eden 88 kadın dahil edilmiştir. İlk yardım eğitimi proje ekibi tarafından ilgili köylerde bulunan okul binalarında verilmiştir. Katılımcıların ilk yardım konusunda ki bilgi düzeyindeki değişimi ölçmek için eğitim öncesinde ve sonrasında araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu uygulanmıştır.

Bulgular: Araştırma sonucunda katılımcıların %28.4'ünün 31-43 yaş aralığında olduğu, %72.7'sinin evli olduğu, %13.6'sının ekonomik durumunun kötü olduğu, %51.1'nin okuryazar/ilkokul mezunu olduğu, %94.3'ünün daha önce ilk yardım ile ilgili bir eğitim almadığı ve %78.4'ünün daha önce ilk yardım gerektiren bir durumla karşılaşmadığı saptanmıştır. Katılımcıların eğitim sonrası ilk yardıma ilişkin bilgi durumları incelendiğinde ise genel olarak bütün başlıklarda bilgi düzeyinde artma olduğu saptanmıştır

Sonuç: Köylerde yaşayan kadınlara verilen ilk yardım eğitimi kadınların ilk yardım hakkındaki bilgi ve farkındalıklarını arttırmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda ilk yardım eğitimlerin daha geniş örneklemelerde devam ettirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlk yardım, kadın, eğitim, toplumsal duyarlılık, hemşirelik, öğrenci

Abstract

Aim: It is very important to raise awareness of first aid in the community, to increase the number of people who have received first aid training and to show the necessary sensitivity to the subject. It is even more important to provide these trainings especially in rural areas which are priority regions. The aim of this study is to provide first aid training to women living in villages of Erzurum province with the participation of Undergraduate Students in cooperation with Social Responsibility Projects Application and Research Center.

Methods: The study was carried out in Dumlu, Umudum, Güzelyurt, Dereboğazi and Dadaşkøy which were selected from the villages of Erzurum city center between 17-19 June 2019. The study included 88 women aged 18 and over who agreed to participate in the study. First aid training was given by the project team in school buildings in the related villages. A questionnaire prepared by the researcher before and after the training was applied to measure the change in the knowledge of the participants about first aid.

Results: As a result of the research, 28.4% of the participants were in the 31-43 age range, 72.7% were married, 13.6% had poor economic status, 51.1% were literate / primary school graduates, 94.3% had not received any first aid training before and 78.4% did not experience any first aid. When the knowledge level of the participants about first aid after education was examined, it was found that there was an increase in the knowledge level in all topics in general.

Conclusion: First aid training for women living in villages increased their knowledge and awareness about first aid. In line with these results, it is recommended that first aid trainings be continued in larger samples.

Key Words: First aid, women, education, social sensitivity, nursing, student

GİRİŞ VE AMAÇ

İlkyardım; “herhangi bir hastalık veya kaza sonucu hayatı ya da sağlığı tehlikeye girmiş olan kişiye, olay yerinde, yardımı tamamlayacak sağlık personeli gelinceye kadar durumun kötüleşmesini önlemek amacıyla ilaç kullanmaksızın eldeki olanaklarla yapılan müdahaledir”.¹

İlkyardım, bilinçli ve doğru olarak uygulandığında hayat kurtaran bir müdahaledir. Ancak hatalı uygulandığında ciddi sakatlıklara, hatta ölümlere yol açabilmektedir. Günlük yaşamımızda meydana gelen kazalardaki ölüm ve sakatlıkların en önemli nedenleri “kaza ya da yaralanmalara zamanında müdahale edilmemesi veya müdahale eden kişilerin ilk yardım uygulamaları konusunda bilgi sahibi olmamalarıdır”.²

Kaza/yaralanmaların büyük çoğunluğu, evlerde ve evlerin yakınlarında meydana gelmektedir ve bu tür kazalardan en çok çocuklar ve yaşlılar zarar görmektedir. Ev kazaları içinde en büyük oranı, “solunum yollarına yabancı cisim kaçması, boğulma, düşme, çarpma, suyla haşlanma, ateşle yanma, başta temizlik maddeleri ve ortada bırakılan ilaçlar nedeniyle olmak üzere zehirlenmeler

oluşturmaktadır". Bütün bu yaralanmalarda ilk yardımın hiç zaman kaybetmeden hızlı ve doğru bir şekilde yapılması gerekmektedir.^{3,4}

Ancak Erzurum da özellikle kırsal kesimlerde yaşayan halkın eğitim seviyesinin düşük olması ve ilk yardım konusunda yeterli bilgi/beceriye sahip olmaması hasta/yaralıya müdahaleyi geciktirmekte ve ölümlere sebep olabilmektedir. Kırsal kesimde şehir merkezine uzaklık nedeni ile sağlık ekibinin de olay yerine ulaşması daha fazla zaman almaktadır. Özellikle kış aylarında kar yağışı ve elverişsiz hava şartlarından dolayı kapanan yollar sağlık ekibinin olay yerine ulaşmasını daha da güçleştirmektedir.

Kırsal kesimde görülen kaza/yaralanmalarda zamanında ve doğru ilk yardım müdahalelerinin yapılabilmesi için bu bölgelerde yaşayan halka temel düzeyde ilk yardım eğitimi verilmesi son derece önemlidir. Verilecek bu eğitim kaza/yaralanmalarda görülebilecek sakatlık ve ölümleri azaltacak, hasta/yaralının tedavi sürecini hızlandıracaktır. Köylerde yaşlı ve çocuk yaş grubunda meydana gelen ev kazalarında, hasta/yaralıların yanında sıklıkla anne/eş/kız kardeş bulunduğu için özellikle kadınların ilk yardım konusunda eğitilmesi yarar sağlayacaktır. Bu projenin amacı, Toplumsal Duyarlılık Projeleri Uygulama ve Araştırma Merkezi iş birliği ile Lisans öğrencilerinin de katılımıyla Erzurum il merkezine bağlı köylerde yaşayan kadınlara ilk yardım eğitimi verilmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Erzurum il merkezine bağlı köylerden seçilen Dumlu, Umudum, Güzelyurt, Dereboğazı ve Dadaşköy' de 17-19 Haziran 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya ilgili köylerde yaşayan 18 yaş ve üstü olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 88 kadın dâhil edilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından ilgili literatür doğrultusunda katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ve ilk yardım konusundaki bilgi düzeyini ölçmeye yönelik olarak hazırlanan anket formu kullanılmıştır.⁵⁻⁷

Öntest aşamasında kadınlar ilgili köylerde bulunan okul binalarında toplanmış ve ilk yardım eğitimi öncesi bütün katılımcılara anket formu uygulanmıştır. Eğitimde kullanılacak okullar; Dumlu İlkokulu, Umudum İlkokulu, Güzelyurt İlkokulu, Dereboğazı İlkokulu ve Dadaş İlkokulu olarak belirlenmiştir. Okul binalarının kullanılabilmesi için gerekli resmi izinler il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden alınmıştır. Eğitimin tarih/saat ve yerinin köy halkına duyurulabilmesi için afişler hazırlanmış, hazırlanan afişler eğitimden 15 gün önce köy muhtarlarına ulaştırılarak ve halkın görebileceği yerlere asılması sağlanmıştır.

Öntestler bittikten sonra kadınlara proje ekibi tarafından ilk yardım eğitimleri verilmiştir. Her bir eğitim yaklaşık olarak 3 saat sürmüştür. Eğitim içeriğinde; ilk yardımın temel ilkeleri, temel yaşam desteği, solunum yollarına yabancı cisim kaçması, boğulma, düşme, çarpma, yanıklar, donmalar, kanamalar ve zehirlenmeler gibi temel ilk yardım konuları anlatılmıştır. Teorik eğitimin ardından proje ekibi tarafından maketler üzerinde uygulamalı eğitimler yapılmıştır. Eğitim bittikten sonra bütün katılımcılara son testler uygulanmıştır. Her bir formun doldurulması yaklaşık 10-15 dk sürmüştür.

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 21 paket programında analiz edilmiştir. Analizde tanımlayıcı (yüzdeler, aritmetik ortalama, standart sapma, min-max) testlerle yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı

Tanıtıcı Özellikler	N	%
Yaş		
18-30	28	31.8
31-43	25	28.4
44-56	21	23.8
57 ve üzeri	14	15.9
Medeni durum		
Evli	64	72.7
Bekar	24	27.3
Ekonomik durum		
İyi	10	11.4
Orta	66	75.0
Kötü	12	13.6

Eğitim durumu		
Okuryazar değil	20	22.7
Okuryazar/İlkokul	45	51.1
Ortaokul/Lise	23	26.1
Daha önce ilk yardım eğitimi alma durumu		
Evet	5	5.7
Hayır	83	94.3
Alınan ilk yardım eğitiminin nereden olduğu		
İnternet	5	5.7
Daha önce kaza/yaralanma ile karşılaşma durumu		
Evet	19	21.6
Hayır	69	78.4

Araştırma sonucunda katılımcıların %28.4'ünün 31-43 yaş aralığında olduğu, %72.7'sinin evli olduğu, %75'inin ekonomik durumunun orta düzeyde olduğu, %51.1'nin okuryazar/ilkokul mezunu olduğu, %94.3'ünün daha önce ilk yardım ile ilgili bir eğitim almadığı ve %78.4'ünün daha önce ilk yardım gerektiren bir durumla karşılaşmadığı saptanmıştır (Tablo 1).

Katılımcıların ilk yardımla ilgili bilgi durumları genel olarak değerlendirildiğinde öntest aşamasında neredeyse bütün başlıklarda bilgi düzeylerinin oldukça kötü olduğu saptanmıştır. En yüksek oranda doğru yanıt verilen soru sadece %14.8 (13) oranıyla "İlk yardımın tanımını bilme durumu"dur. "Baş çene pozisyonunun verilme şekli ve amacı", "Yetişkinlerde Temel Yaşam Desteğini bilme", "Bebeklerde Temel Yaşam Desteğini bilme", "Epilepsi(sara) krizinde ilk yardımı bilme" başlıklarında ise doğru yanıt veren katılımcı bulunmadığı saptanmıştır (Tablo 2).

Katılımcıların eğitim sonrası ilk yardıma ilişkin bilgi durumları incelendiğinde ise genel olarak bütün başlıklarda bilgi düzeyinde artma olduğu saptanmıştır (Tablo 2). En yüksek oranda doğru yanıt verilen başlıklar arasında, "BAK-DİNLE-HİSSET yöntemini bilme (%96.6)", "Baş çene pozisyonunun verilme şekli ve amacını bilme (%95.5)", "Yetişkinlerde nabız değerlendirmesini bilme (%94.3)", "Bebeklerde Temel Yaşam Desteğini bilme (%94.3)", "Kanamalarda ilk yardımı bilme (%96.6)" ve "Kısmi/Tam solunum yolu tıkanmalarında ilk yardımı bilme (%94.3)" yer almaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Katılımcıların Eğitim Öncesi ve Sonrası İlk Yardıma İlişkin Bilgi Durumlarının Dağılımı

İLK YARDIMA İLİŞKİN BİLGİ DURUMU	EĞİTİM ÖNCESİ		EĞİTİM SONRASI	
	% (n)	% (n)	% (n)	% (n)
	Bilenler	Bilmeyenler	Bilenler	Bilmeyenler
İlk yardımın tanımını bilme durumu	14.8 (13)	85.2 (75)	93.2 (82)	6.8 (6)
BAK-DİNLE-HİSSET yöntemini bilme durumu	1.1 (1)	98.9 (87)	96.6 (85)	3.4 (3)
Baş çene pozisyonunun verilme şekli ve amacını bilme durumu	0 (0)	100 (88)	95.5 (84)	4.5 (4)
Yetişkinlerde nabız değerlendirmesini bilme durumu	2.3 (2)	97.7 (86)	94.3 (83)	5.7 (5)
Yetişkinlerde Temel Yaşam Desteğini bilme durumu	0 (0)	100 (88)	90.9 (80)	9.1 (8)
Bebeklerde Temel Yaşam Desteğini bilme durumu	0 (0)	100 (88)	94.3 (83)	5.7 (5)
Çocuklarda Temel Yaşam Desteğini bilme durumu	1.1 (1)	98.9 (87)	93.2 (82)	6.8 (6)
Donmalarda ilk yardımı bilme durumu	3.4 (3)	96.6 (85)	78.4 (69)	21.6 (19)
Epilepsi(sara) krizinde ilk yardımı bilme durumu	0 (0)	100 (88)	79.5 (70)	20.5 (18)
Gözlerde meydana gelen kimyasal yanıklarda ilk yardımı bilme durumu	9.1 (8)	90.9 (80)	78.4 (69)	21.6 (19)
Kalp krizinde ilk yardımı bilme durumu	2.3 (2)	97.7 (86)	90.9 (80)	9.1 (8)
Elektrik yanıklarında ilk yardımı bilme durumu	6.8 (6)	93.2 (82)	79.5 (70)	20.5 (18)
Sindirim yoluyla zehirlenmelerde ilk yardımı bilme durumu	1.1 (1)	98.9 (87)	87.5 (77)	12.5 (11)

Kimyasal yanıklarda ilk yardımı bilme durumu	2.3 (2)	97.7 (86)	81.8 (72)	18.2 (16)
Burkulmalarda ilk yardımı bilme durumu	8.0 (7)	92.0 (81)	81.8 (72)	18.2 (16)
Kırıklarda ilk yardımı bilme durumu	2.3 (2)	97.7 (86)	84.1 (74)	15.9 (14)
Kanamalarda ilk yardımı bilme durumu	5.7 (5)	94.3 (83)	96.6 (85)	3.4 (3)
Uzuv kopması durumunda ilk yardımı bilme durumu	1.1 (1)	98.9 (87)	80.7 (71)	19.3 (17)
Isı ile oluşan yanıklarda ilk yardımı bilme durumu	6.8 (6)	93.2 (82)	80.7 (71)	19.3 (17)
Solunum yolu zehirlenmelerinde ilk yardımı bilme durumu	5.7 (5)	94.3 (83)	79.5 (70)	20.5 (18)
Kısmi/Tam solunum yolu tıkanmalarında ilk yardımı bilme durumu	5.7 (5)	94.3 (83)	94.3 (83)	5.7 (5)
Suda boğulmalarda ilk yardımı bilme durumu	1.1 (1)	98.9 (87)	85.2 (75)	14.8 (13)
Kene ısırıklarında ilk yardımı bilme durumu	5.7 (5)	94.3 (83)	86.4 (76)	13.6 (12)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda köylerde yaşayan kadınların ilk yardıma ilişkin bilgi düzeyinin oldukça düşük olduğu saptanmıştır. Katılımcıların eğitim sonrası ilk yardıma ilişkin bilgi durumları incelendiğinde ise genel olarak bütün başlıklarda bilgi düzeyinde artma olduğu saptanmıştır. Ülkemizde ve dünyada her yıl trafik kazası, ev kazası, afet ve hastalık gibi nedenlerle binlerce insan sakat kalmakta ya da hayatını kaybetmektedir. Yaşanan bu kazalar ciddi düzeylerde iş ve güç kaybına neden olmaktadır.⁵ Bilinçli ve doğru yapılacak ilk yardım uygulamaları ile kazalar sonucu ortaya çıkan sakatlık ve ölüm oranlarını azaltmak mümkündür. Bu nedenle hasta ve yaralıların “hayatını kurtarmak, komplikasyonları önlemek ve iyileşmeyi kolaylaştırmak için ilk yardım uygulamalarının doğru bilinmesi ve uygulanması büyük önem taşımaktadır”. İlk yardımda bulunan kişilerin ilk yardım eğitimi almış olmaları, yaşamın sürdürülmesinde, sakatlanmaların önlenmesinde ve iyileşme sürecinin kısaltılmasında önemli rol oynamaktadır.^{4,6-8}

Toplumda ilk yardım bilincinin geliştirilmesi, ilk yardım eğitimi almış kişilerin sayısının artırılması ve konuya gereken duyarlılığın gösterilmesi son derece önemlidir. Tüm halkımızın ilk yardım konusundaki eksik ya da yanlış bilgilerinin giderilmesi ve güncelleştirilmesi amacıyla Temel İlk Yardım Eğitimlerinin verilmesi gerekmektedir. Özellikle öncelikli bölgeler olan kırsal kesimlerde bu eğitimlerin verilmesi daha da önemlidir. Araştırma sonucunda köylerde yaşayan kadınlara verilen ilk yardım eğitimi sonrası katılımcıların ilk yardım konusundaki bilgi düzeylerinin arttığı saptanmıştır. Literatür incelendiğinde Ülkemizde Sağlık Bakanlığı tarafından toplumda ilk yardım bilincinin geliştirilmesi, ilk yardım eğitimi almış kişilerin sayısının artırılması amacıyla ilk yardım konusunda bir dizi çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda öğretmen, polis, itfaiyeci, arama ve kurtarma hizmetlerinde görev alan kişiler gibi öncelikli meslek gruplarına yönelik eğitimler yapıldığı görülmektedir. Ancak topluma ve kırsal kesime yönelik yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu bağlamda bu çalışma sonuçları değerli olup, benzer eğitimlerin daha geniş örneklerde yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

1. Bayrakçı, N. (2008). *İlk Yardım ve Acil Bakım Ders Notları*. Ankara.
2. Dramalı, A., Kaymakçı, Ş., Özbayır, T., Yavuz, M., Demir, F. (2003). *Temel İlk Yardım Uygulamaları*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
3. Türk Kızılayı (2015). İlk Yardım Cep Kitabı. <http://www.ilkyardim.org.tr/dokumanlar/Ilk-Yardim-Cep-Kitabi.pdf> (E.T.15.09.2019)
4. Şener, S., Yaylacı, S. (2010). Kardiyopulmoner Resüsitasyon ve Acil Kardiyovasküler Bakım Kılavuzu “İki Kılavuz ve Günlük Pratiğimizdeki Önemli Değişiklikler”. *Turkish Journal of Emergency Medicine*, 10(4), 199-298.
5. Bakanlığ, T. S. (2006). Ankara İl Sağlık Müdürlüğü Acil Sağlık Hizmetleri Şubesi. *Temel İlk Yardım Uygulamaları Eğitim Kitabı*, Ankara.
6. Uçar, M. (2008). *Hepimiz için A'dan Z'ye İlk yardım*. Atlas Kitapçılık.
7. Umur, Y. F. (2012). *İlk Yardım*. TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İkinci Baskı, İstanbul: Nakış Ofset.
8. Polat, H. (2015). *Çalışma Hayatında İlk Yardım El Kitabı*. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. Ankara.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN LİSANSÜSTÜ EĞİTİME VE KARIYER PLANLAMAYA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF NURSING STUDENTS 'VIEWS ON GRADUATE EDUCATION AND CAREER PLANNING

Mehtap KAVURMACI¹ Mehtap TAN² Duygu ARIKAN³ İdris YILDIZ⁴

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum/Türkiye
E-Posta: mehtap.kavurmaci@atauni.edu.tr

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum/Türkiye
E-Posta: mtan@atauni.edu.tr

³ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı,
Erzurum/Türkiye E-Posta: darikan@atauni.edu.tr

⁴Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum/Türkiye
E-Posta: idris.yildiz@atauni.edu.tr

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime ve kariyer planlamaya yönelik görüşlerinin belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı, kesitsel tasarımda olan araştırmanın evrenini, Erzurum'da kamuya ait bir hemşirelik fakültesinde 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında dördüncü sınıfta öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 201 öğrenci oluşturdu. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini ve lisansüstü eğitim hakkındaki bilgilerini belirlemeye yönelik hazırlanan Anket Formu ve Kariyer Geleceği Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 21 paket programında analiz edilmiştir. Analizde, tanımlayıcı testler, Kruskal Wallis ve Mann Whitney U testleri yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22.22±1.20 yıl olup, %83.1'i kadın, %74.6'sının mezun olduğu lise Anadolu Lisesidir. Öğrencilerin Kariyer Geleceği Ölçeği ölçeği alt boyut puanlarına bakıldığında Kariyer Uyumluluğu: 38.86±6.71,

Kariyer İyimserliği: 37.99±5.86, iş piyasalarına ilişkin Algılanan Bilgi: 9.31± 2.06 ve ölçek toplam puanı: 86.16±12.19 olarak saptanmıştır.

Sonuç: Araştırma sonucunda hemşirelik öğrencilerinin büyük bir kısmının lisansüstü eğitim almayı düşündüğü ancak lisansüstü eğitim ile ilgili başvuru vb. süreçlerde yeterince bilgi sahibi olmadığı ve öğrencilerin kariyer geleceği ölçeği puan ortalamalarının yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Lisansüstü Eğitim, Kariyer Geleceği, Kariyer Uyumluluğu, Öğrenci

Abstarct

Determination of Nursing Students 'Views On Graduate Education and Career Planning*

Aim: The aim of this study was to determine the views of nursing students towards graduate education and career planning.

Methods: The universe of this descriptive, cross-sectional study consisted of 201 students who attended the fourth grade in a public nursing faculty in Erzurum in 2018-2019 academic year and accepted to participate in the study. Survey data and Career Futures Inventory, which was prepared by the researcher in order to determine the socio-demographic characteristics of the students and their knowledge about graduate education, were used. The data obtained from the study were analyzed in SPSS 21 package program. In the analysis, descriptive tests, Kruskal Wallis and Mann Whitney U tests were performed.

Results: The mean age of the students was 22.22±1.20 years. 83.1% of them were women and 74.6% of them were high school Anatolian High School. When the sub-dimension scores of the students' Career Future Scale were examined, Career Adaptability: 38.86±6.71, Career Optimism: 37.99±5.86, Perceived Knowledge: 9.31±2.06 and total score of the scale: 86.16±12.19.

Conclusion: As a result of the research, it was found out that most of the nursing students were considering graduate education but they did not apply to graduate education. It is determined that students do not have enough information and career prospect scale average of students is high.

Keywords: Nurse, Graduate Education, Career Future, Career Compliance, Student

GİRİŞ VE AMAÇ

Günümüzde sanayi, teknoloji, iletişim, tıp, sağlık ve eğitim alanlarında yaşanan hızlı gelişme ve değişimler her alanı olduğu gibi hemşirelik eğitimi de etkilemektedir ve günümüz sağlık bakım sistemi; liderlik özelliği olan, eleştirel düşünebilen, teknolojik araç-gereçleri doğru ve etkin kullanabilen, sorun çözebilen ve hastaya gereksinimlerine uygun, güvenli, kaliteli bakım verebilen hemşirelere gereksinim duymaktadır. Bu amaçla hemşirelik eğitimi veren dünyadaki tüm kurumlar yenilikçi stratejiler uygulayarak eğitim olanaklarını geliştirmekte ve bu gereksinimleri karşılayacak hemşireler yetiştirmeye çalışmaktadır.¹⁻³Eğitim sisteminde ortaya çıkan ve baş döndürücü bir hıza ulaşan köklü değişimler, öğrencilerin kariyer gelişimleri boyunca sözü edilen bu hızlı değişimlere ayak uydurabilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.^{4,5}

Hemşire adaylarının, öğrencilik sürecinden itibaren kariyer uyumluluğu ve iyimserliğini sağlamaları, kariyer planlamalarını yapmaları ve lisansüstü eğitim hakkında bilgi ve farkındalığa sahip olmaları onların hem bireysel gelişimlerini destekleyecek, hem de mesleki gelişimlerini olumlu yönde etkileyecektir.⁶⁻⁸

Hemşire adaylarının, kariyerlerini planlamaları, lisansüstü eğitim hakkında bilgi ve farkındalığının geliştirilmesi için öncelikle mevcut durumun saptanması gerekmektedir. Literatür incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin kariyer planlamaya yönelik durumlarının incelendiği sınırlı sayıda çalışmada, öğrencilerin kariyer uyumluluğu ve kariyer iyimserliğinin yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.^{9,10} Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin lisansüstü eğitime ve kariyer planlamaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçların hemşire adaylarının kariyer uyumluluğu ve iyimserliği kazanması için gerekli yöntemlerin belirlenmesi ve kariyer danışmanlığı uygulamalarının yaygınlaştırılması konularına rehberlik edeceği kanaatindeyiz.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı, kesitsel niteliktedir. Araştırma, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde yapılmıştır. Araştırma evrenini Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde 2018-2019 eğitim/öğretim döneminde öğrenim gören 4.sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Evrenin tamamına ulaşılması hedeflendiğinden herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmamıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini ve lisansüstü eğitim hakkındaki bilgilerini belirlemeye yönelik hazırlanan Anket Formu ve Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL) kullanılmıştır.^{5-7,9,11} Veriler ders saatleri dışında öğrencilerin uygun oldukları saatlerde toplanmıştır. Veri toplama formları araştırmacı tarafından öğrencilere dağıtılmış, öğrenciler doldurduktan sonra geri toplanmıştır. Her bir formun doldurulması yaklaşık 10-15 dk sürmüştür. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 21 paket programında analiz edilmiştir. Analizde tanımlayıcı (yüzdelik, aritmetik ortalama, standart sapma, min-max) testler, Kruskal Wallis (KW) ve Mann Whitney U (MWU) testleri yapılmıştır. Araştırmaya başlamadan önce, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulu'ndan 2019-2/11 nolu etik kurul onayı ve fakülte yönetiminden çalışma izni alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere araştırma hakkında bilgi verildikten sonra araştırmaya katılmak isteyen kişilerden sözlü onay alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22.22 ± 1.20 yıl olup, %83.1'i kadın, %59.7'sinin annesi ilköğretim mezunu, %58.2'sinin babası ilköğretim mezunu, %90.5'inin annesi ev hanımı, %40.3'ünün babası serbest meslek, % 88.1'inin gelir düzeyi orta, %74.6'sının mezun olduğu lise Anadolu Lisesidir. Öğrencilerin %60.7'si hemşirelik bölümünü ilk beş tercihi içerisinde tercih etmiş ve %43.8'i hemşirelik bölümünü kendi isteği ile tercih etmiştir. Öğrencilerin %71.6'sı mezuniyet sonrası meslekte kalmayı istemektedir ve %51.7'si yabancı dil bilgisi düzeyini kötü olarak belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik bilgi ve görüşleri incelendiğinde, %77.1'inin lisansüstü eğitim almayı düşündüğü, %45.3'ünün ise lisansüstü eğitim yapma amacının akademisyen olmak olduğu, %52.7'sinin lisansüstü eğitimde başvuru şartlarını bildiği, %50.7'sinin lisansüstü eğitim için başvurunun nereye yapılacağını bilmediği, %76.6'sının yüksek lisans bitince alınan ünvanın ne olduğunu bilmediği, %81.6'sının ise doktora bitince hangi ünvanın alındığını bilmediği saptanmıştır. Öğrencilerin %62.7'si ALES sınavına, %60.7'si ise yabancı dil sınavına girmeyi planladığını belirtmiştir. Altunkök ve ark. çalışmalarında hemşirelik öğrencilerinin %76.8'inin yüksek lisans yapmayı düşündüklerini ve %98.1'inin "hemşirelerin uzmanlaşmasının yararlı olduğuna inandığını" saptamıştır¹².

Öğrencilerin kariyer planlarına ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, %78.1'inin kariyer yapma planının olduğu ve %33.8'inin kariyer planının akademisyen olmak olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin %45.8'i hemşirelerin kariyer yapmadaki en büyük engelini çalışma şartlarının ağırlığı olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin sadece %24.3'ünün kariyer planı ile ilgili eğitim aldığı ve kariyer planı eğitimini alanların %20.9'unun bu eğitimi üniversitede aldığı saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin %90.5'inin eğitimleri içerisinde kariyer planı ile ilgili bir seçmeli ders almak istedikleri belirlenmiştir. Karadağ ve ark. çalışmalarında, öğrencilerin %67.5'inin kariyer planı olduğunu ve kariyer planı olan öğrencilerin %45.9'unun lisansüstü eğitimi almak istediğini saptamıştır.¹⁰

Öğrencilerin KARGEL ölçeği alt boyut puanlarına bakıldığında KU: 38.86 ± 6.71 , Kİ: 37.99 ± 5.86 , AB: 9.31 ± 2.06 ve KARGEL toplam puanı: 86.16 ± 12.19 olarak saptanmıştır (Tablo 1). Çetin Avcı ve ark.'nın çalışmalarında öğrenciler KU alt boyutundan 41.01 ± 6.07 , Kİ alt boyutundan 39.42 ± 6.37 , AB alt boyutundan 9.49 ± 2.00 ve KARGEL Toplam ölçeğinden 89.93 ± 11.97 puan almışlardır¹³. Karadağ ve ark. çalışmasında ise öğrencilerin KU puanı 41.36 ± 6.42 , Kİ puanı 39.91 ± 6.98 ve AB puanı 9.85 ± 2.12 olarak saptanmıştır. Çalışma sonuçlarımız literatürle uyum göstermektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Kariyer Geleceği Ölçeği Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı

Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL)	X±SD
Kariyer uyumluluğu (KU)	38.86±6.71
Kariyer iyimserliği (Kİ)	37.99±5.86
Algılanan bilgi (AB)	9.31± 2.06
KARGEL Toplam	86.16±12.19

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda hemşirelik öğrencilerinin büyük bir kısmının lisansüstü eğitim almayı düşündüğü ancak lisansüstü eğitim ile ilgili başvuru vb. süreçlerde yeterince bilgi sahibi olmadığı saptanmıştır. Öğrencilerin KARGEL puan ortalamalarının ise yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Üniversite bünyelerinde kariyer danışma merkezleri kurulup, faal bir duruma getirilmesi ve öğrencilerin üniversite birinci sınıftan itibaren bu merkezler tarafından lisansüstü eğitim ve kariyer planlama gibi konularda bilgilendirilmesi,
- Hemşirelik öğrencilerinin lisans eğitimleri içerisinde lisansüstü eğitim ve kariyer planlamaya yönelik seçmeli derslerin yer almasının sağlanması önerilebilir.

KAYNAKÇA

1. Crookes, K., Crookes, P. A., & Walsh, K. (2013). Meaningful and engaging teaching techniques for student nurses: A literature review. *Nurse Educ Pract*, 13(4), 239-243.
2. Mason, D. J., Jones, D. A., Roy, C., Sullivan, C. G., & Wood, L. J. (2015). Commonalities of nurse-designed models of health care. *Nurs Outlook*, 63(5), 540-553.
3. Oliver, J. S., Ambrose, S. M., & Wynn, S. D. (2011). Using simulation innovation to facilitate learning nursing concepts: Medical and mental health. *J Nurs Educ*, 50(2), 120.
4. Savickas, M. L. (1997). Career adaptability: An integrative construct for life-span, life-space theory. *The career development quarterly*, 45(3), 247-259.
5. Siyez, D. M., & Belkis, Ö. (2016). Üniversite öğrencilerinde kariyer iyimserliği ve uyumluluğu ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 279-285.
6. Arslan, E., Özsoy, S., & Erkin, Ö. (2013). Hemşirelik Öğrencilerinin Kariyer Planlamaya Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 29(3), 1-9.
7. Aytaç, S., Keser, A. (2017). *Çalışma Yaşamında Kariyer Planlaması Yönetimi Geliştirilmesi ve Sorunları*. 3. Baskı, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
8. Yılmaz, A. A., Ilce, A., Cicek, S. C., Yuzden, G. E., & Yigit, U. (2016). The effect of a career activity on the students' perception of the nursing profession and their career plan: A single-group experimental study. *Nurse education today*, 39, 176-180.
9. Çetin, Avcı S., Işık, G., Egelioglu, C. N., Üşümez, D., Şencandan, B., Bektaş, C. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Profesyonel Değerleri ve Kariyer Planları. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(2), 1-10.
10. Karadaş, A., Duran, S., & Kaynak, S. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin kariyer planlamaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *SDÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-8.
11. Kalafat, T. (2012). Kariyer Geleceği Ölçeği (KARGEL): Türk örnekleme için psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(38), 169-179.
12. Altunkürek, Ş.Z., Gençbaş, D., Çiçek, H., Bebiş, H., Özdemir, S. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Mesleği Tercih Etme Durumları İle Mesleki Kariyer Planları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 6(2), 74-82.
13. Çetin, Avcı S., Işık, G., Egelioglu, C. N., Üşümez, D., Şencandan, B., Bektaş, C. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Profesyonel Değerleri ve Kariyer Planları. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(2), 256-265.

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNİN UYKUYA YÖNELİK METAFORLARI: ‘UYKU YOKSA HAYAT YOKTUR’

Emine KOL¹, Fatma DURSUN ERGEZEN², Sevgi ÖZDEMİR³, Hakan KESKİN⁴, Sermin TAYFUN⁵, Abdullah ERDOĞAN⁶

¹ Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, E-posta: fatmadursn@gmail.com

² Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, E-posta: ekol@akdeniz.edu.tr

³ Akdeniz Üniversitesi Hastanesi, Antalya/Türkiye, E-posta: sevgiozdemir@akdeniz.edu.tr

⁴ Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Antalya/Türkiye, E-posta: hakankeskin@akdeniz.edu.tr

⁵ Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Antalya/Türkiye, E-posta: serminalcan@akdeniz.edu.tr

⁶ Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Antalya/Türkiye, E-posta: abdullaherdogan@akdeniz.edu.tr

Özet

Amaç: Metaforların nitel veri toplama aracı olarak kullanılabilmesi ve kavramlar yoluyla zengin bulgular elde edilebileceği bilinmektedir. Araştırma yoğun bakım hemşirelerinin uykuya yönelik metaforik yaklaşımlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı niteliksel tasarımda yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi ile araştırmaya katılımı kabul eden 17 hemşire oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama yaklaşımı olarak metafor kullanılmıştır. Hemşirelerden uykuya yönelik bir metafor ve nedenini açıklamaları istenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan 17 hemşire uykuya yönelik toplam 13 metafor üretmişlerdir. Hemşirelerin uykuyu yönelik ürettikleri metaforlar; su, pamuk, müzik, anne sütü, yemek, güneş, uzay, soba, yatak, silgi, masumiyet, inotrop, denizdir. Hemşirelerin uykuyu daha çok gereksinim, huzur verici, dinlendirici ve arındırıcı nesne/olgulara benzettiği söylenebilir. Hemşirelerin uykuya yönelik metaforları; “gereksinim”, “rahatlatıcı/huzur verici”, “canlandırma/tazelenme”, “bilinmezlik” olarak 4 kategoriye ayrılmıştır. Hemşirelerin oluşturduğu metaforlar sonucunda oluşan kategorilere göre uyku hemşireler tarafından hayati bir gereksinim olarak algılanmaktadır.

Sonuç: Araştırma sonucunda hemşirelerin uykuya yönelik oluşturduğu metaforlar ve oluşturulan kategoriler uykunun nasıl algılandığına ilişkin önemli sonuçlar göstermektedir. Yoğun bakım hemşireleri uykunun bir gereksinim, rahatlatıcı, huzur verici, tazelenmeyi sağlayan bir süreç olduğunun farkındadır.

Anahtar Kelimeler: Yoğun bakım ünitesi, uyku, hemşire, metafor

*Bu araştırma Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Merkezi tarafından desteklenen “Yoğun Bakım Ünitesinde Gürültü ve Aydınlatmaya yönelik Çevresel Düzenlemelerin Hastaların Uyku Döngüsüne Etkisi” başlıklı bir projenin ön çalışmasıdır.

METAPHORS OF INTENSIVE CARE NURSES TOWARDS SLEEP:

NO LIFE WITHOUT SLEEP

Emine KOL¹, Fatma DURSUN ERGEZEN², Sevgi ÖZDEMİR³, Hakan KESKİN⁴, Sermin TAYFUN⁵, Abdullah ERDOĞAN⁶

¹*Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/Turkey, E-posta: fatmadursn@gmail.com*

²*Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/Turkey, E-posta: ekol@akdeniz.edu.tr*

³*Akdeniz University Hospital, Antalya/Turkey, E-posta: sevgiozdemir@akdeniz.edu.tr*

⁴*Akdeniz University, Faculty of Medicine, Antalya/Turkey, E-posta: hakankeskin@akdeniz.edu.tr*

⁵*Akdeniz University, Faculty of Medicine, Antalya/Turkey, E-posta: serminalcan@akdeniz.edu.tr*

⁶*Akdeniz University, Faculty of Medicine, Antalya/Turkey, E-posta: abdullaherdogan@akdeniz.edu.tr*

Astract

Objective: It is known that metaphors can be used as a qualitative data collection tool and rich findings can be obtained through concepts. The study was conducted to determine the metaphoric approaches of intensive care nurses to sleep.

Method: The research was conducted in descriptive qualitative design. The sample of the study consisted of 17 nurses who accepted to participate in the study with easily accessible sampling method. Metaphor was used as the data collection approach in the research. Nurses were asked to explain a metaphor for sleep and why. Content analysis was performed in the evaluation of the data.

Results: Seventeen nurses produced 13 metaphors for sleep. Metaphors produced by nurses for sleep; water, cotton, music, breast milk, eat, sun, space, stove, bed, eraser, innocence, inotrop, sea. It can be said that nurses resemble sleep more than necessity, tranquility, relaxing and purifying object / phenomena. Sleep metaphors of nurses are considered in 4 categories; "Necessity", "relaxing / soothing", "revitalization / rejuvenation", "obscurity". According to the categories formed as a result of metaphors created by nurses, sleep is perceived as a vital necessity by nurses.

Conclusion: As a result of the study, metaphors and categories created by nurses for sleep show important results about how sleep is perceived. Intensive care nurses are aware that sleep is a necessity, a process that provides comfort, comfort and refreshment.

Keywords: Intensive care unit, sleep, nurse, metaphor

*This study is a preliminary study of a project titled "The Effect of Environmental Regulations for Noise and Illumination in the Intensive Care Unit on the Sleep Cycle of Patients" supported by Akdeniz University Scientific Research Projects Center.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Nilay ÖZKÜTÜK¹ Fatma ORGUN¹ Aslıhan BALABAN²

¹Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir / Türkiye

² Sağlık Bilimleri Üniversitesi İzmir Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İzmir /Türkiye

E-posta: nilayozkutuk@gmail.com, fatmaorgun@gmail.com, aslihanbalabann@gmail.com

*Sorumlu Yazar:Aslıhan Balaban, aslihanbalabann@gmail.com

Özet

Amaç: Zaman ve mekân sınırı olmadan bilgiye ulaşmayı sağlayan, öğrenme sürecinde duvarları kaldırarak bağımsız ve esnek öğrenme fırsatı sunan uzaktan eğitim, yaşam boyu öğrenmenin yaygınlaşmasına önemli katkı sağlar. Bu çalışma ile hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki bu çalışmada, veriler Ege bölgesinde bulunan üç farklı devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 665 hemşirelik öğrencisinden tanıtıcı bilgi formu ve Kışla (2016) tarafından geliştirilen “Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği (UEYTÖ)” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde sayı yüzde dağılımları, ortalama, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için gereken etik kurul, kurum izinleri ve katılımcılardan onam alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %80’i kadın, yaş ortalaması 20,64 ($\pm 1,62$)’dür. Ayrıca öğrencilerin %24,2’si birinci, %20,4’ü ikinci, %23,1’i üçüncü ve %32,1’i dördüncü sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin uzaktan eğitimin gerekliliğine ilişkin görüşleri sorulduğunda %25,1’inin evet, %37,5 hayır ve %37,2’sinin kararsızım yanıtını verdiği belirlenmiştir. Öğrencilerin UEYTÖ’den aldıkları puanlarda cinsiyete göre anlamlı fark görülmezken ($p=1,00$); uzaktan eğitimin gerekliliği ($p=0,00$), sınıf düzeyi ($p=0,001$) ve yaş gruplarına ($p=0,035$) göre anlamlı fark olduğu saptanmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 175 iken en düşük puan ise 35’tir. Yüksek puan, ölçeği uygulayan bireyin uzaktan eğitime yönelik tutumunun daha olumlu olduğunu göstermektedir. Çalışmamızda, öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutum puanlarının, 41-162 puan aralığında değiştiği, UEYTÖ’den aldıkları toplam puan ortalamalarının 96,20 ($ss=20,17$) olduğu ve ölçek değerlendirmesine göre puan aralığının kararsızım seviyesine eşdeğer olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının ne olumlu nede olumsuz olması, bu konu hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıklarını ve eğitim almadıklarını göstermektedir. Öğrencilerin bu konuya ilişkin bilgi düzeylerini arttırmak amacıyla öğretim süreçlerine uzaktan eğitimin dâhil edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, Hemşirelik öğrencileri, Hemşirelik eğitimi

DETERMINATION OF THE VIEWS OF NURSING STUDENTS ABOUT DISTANCE EDUCATION

Nilay ÖZKÜTÜK¹ Fatma ORGUN¹ Ashhan BALABAN²

¹ Ege University, Faculty of Nursing, İzmir / Turkey

² University of Health Sciences, Izmir Bozyaka Training and Research Hospital, İzmir /Turkey

E-posta: nilayozkutuk@gmail.com, fatmaorgun@gmail.com, aslihanbalabann@gmail.com

*Sorumlu Yazar: Ashhan Balaban, aslihanbalabann@gmail.com

Abstract

Aim: Distance education, which provides access to information without time and space limitation and offers independent and flexible learning opportunity by lifting walls in the learning process, makes a significant contribution to the spread of lifelong learning. The aim of this study was to determine the opinions of nursing students towards distance education.

Methods: In this descriptive study, the data were collected by using the descriptive information form of 665 nursing students from three different public universities in the Aegean region and the Attitude Scale for Distance Education developed by Kışla (2016). In the evaluation of the data, number and percentage distributions and means were calculated. Also, Mann-Whitney U and Kruskal Wallis tests were used. To conduct this study, the approval of the ethics committee, institutions and participants was obtained.

Results: 80% of the nursing students who involved this research were female. The average of age was calculated as 20,64 ($\pm 1,62$). In addition, the percentage of the students who were studying at the 1st, 2nd, 3rd and 4th grade was 24,2%, 20,4%, 23,1% and 32,1% in order. When the students' opinions about the necessity of distance education were asked, it was determined that 25.1% answered yes, 37.5% no and 37.2% undecided. There was no significant difference in the scores of the students according to gender ($p=1.00$). There was a significant difference between the necessity of distance education ($p=0.00$), class level ($p=0.001$) and age groups ($p=0.035$). The highest score that can be obtained from the scale is 175 and the lowest score is 35. A higher score indicates that the individual applying the scale has a more positive attitude towards distance education. In our study, it was determined that the attitude scores of the students on distance education varied between 41-162 points, the mean scores of the students were 96.20 ($ss = 20.17$) and the score range was equivalent to the indecision level.

Conclusion: Neither positive nor negative attitudes of nursing students towards distance education shows that they do not have enough information about this subject and do not receive education. It is considered that distance education should be included in the teaching processes in order to increase the students' knowledge on this subject.

Key Words: Distance education, Nursing students, Nursing education

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BESLENME ALIŞKANLIKLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Banu Terzi¹, Gözde Yıldız DAŞ GEÇİM²

¹Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya / Türkiye, E-Posta: banuterzi@akdeniz.edu.tr

²Amasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Amasya / Türkiye, E-Posta: gozde.das@amasya.edu.tr

Özet

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarının değerlendirilerek bu alışkanlıkları etkileyen faktörlerin incelenmesi gerekmektedir.

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarını ve etkileyen faktörleri incelemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı ve ilişkili arayıcı tipteki çalışmanın evrenini, Türkiye'nin kuzeyinde bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesinin 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında okuyan 242 hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Örneklem, %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile 149 kişi olarak hesaplandı; çalışmaya katılmaya gönüllü ve istekli olan toplam 217 öğrenci araştırmaya dâhil edildi. Araştırmanın verileri Katılımcı Bilgi Formu ve Günlük Beslenme Kayıt Formu ile toplandı. Elde edilen veriler, IBM SPSS Statistics 21 ve Beslenme Bilgi Sistemi (8.0) programına aktarıldı. Veri analizinde, ordinal değişkenler aritmetik ortalama ve standart sapma, minimum, maksimum olarak değerlendirildi. Değişkenler arasındaki farklılıklar Mann-Whitney U testi, ki-kare ve Kruskal Wallis H Testi ile analiz edildi. Değişkenler arası ilişkiler Bağımlılık (Contingency) Katsayısı ile incelendi.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %77,9 (n=169)'u kadın, ve %22,1 (n=48)'i erkek olup, %67,3 (n=146)'ü yurtda yaşamakta ve %16,1 (n=35)'i sigara kullanmaktadır. Öğrencilerin %48,4 (n=105)'ünün sık sık yağlı besinler tükettiği, %36,4 (n=79)'ünün ara öğünleri ve %31,8 (n=69)'ünün öğlen yemeklerini atladıkları saptandı. Öğrencilerin %36,9'unun (n=80) zaman bulamadıkları için öğün atladıkları ve yedikleri besinlerin seçiminde %40,1 (n=87)'inin ailesinden etkilendiği belirlendi. Gelir düzeyi çok iyi olan öğrencilerin yağdan elde ettikleri enerji miktarının diğer gelir düzeyindeki öğrencilerden istatistiksel anlamlılıkla daha yüksek olduğu bulundu (p<0,05).

Sonuç: Öğrencilerin çoğunluğunun yağ oranı yüksek gıdalarla beslendiği; öğrencilerin yaş, cinsiyet, buldukları sınıf, yaşadıkları yer ve gelir düzeyi gibi özelliklerinin beslenme alışkanlıklarını etkilediği görüldü. Hemşirelik öğrencilerinin sağlıklı ve dengeli beslenme konusunda daha fazla bilinç kazandırılması hedeflenebilir. Ayrıca bu öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını olumsuz yönde etkileyen faktörler kapsamlı bir şekilde incelenerek ortadan kaldırılması yönünde kurumsal düzenlemeler yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, Beslenme Alışkanlıkları, Beslenme Bilgi Sistemi, Hemşirelik Öğrencileri.

NUTRITIONAL HABITS OF NURSING STUDENTS AND FACTORS AFFECTING IT

Banu Terzi¹, Gözde Yıldız DAŞ GEÇİM²

¹ Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya / Turkey, E-Posta: banuterzi@akdeniz.edu.tr

² Amasya University, Faculty of Health Sciences, Amasya / Turkey, E-Posta: gozde.das@amasya.edu.tr

Abstract

Background: Nutritional habits of nursing students should be evaluated and the factors affecting these habits should be examined.

Aim: The study was conducted with the aim of examining nutritional habits of nursing students and factors affecting it.

Method: The population of the types of descriptive and correlational studies in Turkey's north of the university's health sciences faculty, 1st, 2nd, 3rd and create 242 nursing students in 4th grade reading. The sample was calculated as 149 people with 95% confidence interval and 5% error margin; A total of 217 students willing and willing to participate in the study were included in the study. The data of the study was collected with Participant Information Form and Daily Nutrition Registration Form. Obtained data were transferred to IBM SPSS Statistics 21 and Nutrition Information System (8.0) program. In data analysis, ordinal variables were evaluated as arithmetic mean and standard deviation, minimum, maximum. Differences between the variables were analyzed by Mann-Whitney U test, chi-square and Kruskal Wallis H Test. The relationships between the variables were examined using the Contingency Coefficient.

Results: Among the students who participated in the research, %77,9 (n=169) were female and %22,1 (n=48) were male, %67,3 (n=146) lived in dormitories and %16,1 (n=35) were smoking. It was detected that %48,4 (n=69) of the students consumed fatty foods, %36,4 (n=79) skipped having snacks and %31,8 (n=69) skipped lunch. It was identified that %39,9 (n=87) skipped meals due to the lack of time and %40,1 (n=87) were influenced by their families choice of food. Energy obtained from fat was found statistically higher for the high-income students than students with other levels of income (p<0,05).

Conclusion: It was observed that the majority of the students consume high-fat food; students' characteristics such as age, gender, grade, accommodation and level of income affect their nutritional habits. It could be aimed to raise awareness of nursing students on healthy and balanced nutrition. Moreover, factors which have negative effects on these students' nutritional habits can be investigated in detail and institutional arrangements can be made to resolve them.

Keywords: Nutrition, nutritional habits, nutrition information system, nursing students

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE STRESİN ÖĞRENCİLERİN OKUL BAŞARISI ÜZERİNE ETKİSİ EFFECT OF STRESS ON ACHIEVEMENT OF STUDENTS IN NURSING EDUCATION

Neziha KARABULUT¹, Dilek GÜRÇAYIR², Betül Zeynep YILDIZ³

¹*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: nezihakarabulut@hotmail.com*

²*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/ Türkiye, E-Posta: dilekgurcayir@hotmail.com*

³*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzincan / Türkiye, E-Posta: yildizbetulzeynep@gmail.com*

Özet

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin teorik ve uygulama eğitiminde yaşadıkları stres ve motivasyon düzeylerini saptamak ve bunların okul başarılarını nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan araştırma Nisan-Mayıs 2018 tarihleri arasında bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile yürütülmüştür. Veriler katılımcılara ait sosyo-demografik bilgileri içeren soru formu , “Hemşirelik Eğitimi Stres Ölçeği” ve “Akademik Motivasyon Ölçeği” ile toplanmıştır.

Bulgular: Bu çalışmaya 189 kadın (%58.9) ve 132 erkek olmak üzere toplam 321 (%41.1) hemşirelik öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.21 ± 1.99 , genel ağırlıklı not ortalaması 2.63 ± 0.56 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin çoğunluğunun (%64.5) genel ağırlıklı not ortalaması 2.00-3.00 arasındadır. İkinci sınıfta okuyan öğrencilerin akademik stres alt boyut puan ortalaması, birinci ve dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin akademik stres alt boyut puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır ($p=.019$). Not ortalaması düşük olan öğrencilerin stres düzeylerinin not ortalaması orta ve yüksek düzeyde olan öğrencilerin stres düzeylerinden daha düşük olduğu görülmüştür. Genel ağırlıklı not ortalaması 2.00-3.00 ve 3.01-4.00 olan öğrencilerin motivasyonsuzluk alt boyutu puan ortalaması genel ağırlıklı not ortalaması 0-1.99 olan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük olarak saptanmıştır ($p=.006$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinde hem teorik hem de klinik uygulamalarda stresi ortaya çıkaran durumların akademik motivasyon ve başarı düzeyini olumsuz etkilediği düşünüldüğünde stresi oluşturan durumlar elimine edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, hemşirelik eğitimi, stres, motivasyon, okul başarısı

Abstract

Aim: This study was conducted to identify the levels of stress and motivation of nursing students during their education (theoretical and practical) and to determine how they affect their school achievement.

Methods: The descriptive study was conducted between April and May 2018 with students studying at a university's Faculty of Health Sciences Department of Nursing. The data were collected using a "Personal Information Questionnaire" on the socio-demographic

characteristics of the participants, the "Nursing Education Stress Scale" and the "Academic Motivation Scale".

Results: A total of 321 nursing students, 189 female (%58.9) and 132 male, participated in this study voluntarily. The average age of the students was 21.21 ± 1.99 , and their overall GPA average was 2.63 ± 0.56 . The majority of the students (64.5%) have an overall GPA of 2.00-3.00. Academic stress subscale scores of the second grade students were significantly higher than the average scores of the first and fourth grade students' academic stress subscales ($p=.019$). It was seen that the stress levels of the students with low grade point average were lower than the stress levels of the students with medium and high grade point average. Lack of motivation subscale score average of the students with the overall GPA of 2.00-3.00 and 3.01-4.00 were found to be significantly lower than that of the students with the overall GPA of 0-1.99 ($p=.006$).

Conclusion: Considering that the situations that cause stress in both theoretical and clinical practice adversely affect academic motivation and achievement level in nursing students, these conditions that cause stress should be eliminated.

Key Words: Nursing, nursing education, stress, motivation, school success

GİRİŞ VE AMAÇ

Hemşirelik mesleği hem teorik hem de pratik eğitim gerektiren bir disiplindir. Bu mesleğin eğitimindeki asıl amaç, öğrencilerin etkili ve uygun bakımı sağlamak üzere yetiştirilmelerini gerektirir. Ancak bu eğitim sürecinde bazı öğrenciler oldukça yoğun stres deneyimlemektedir^{1,2}. Deneyimlenen stres hemşirelik öğrencilerinin profesyonelleşme aşamasında fiziksel ve mental sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir^{1,2,3}.

Öğrencilerin pratiklerini geliştirmeleri ve mesleğe hazırlanmalarında klinik uygulama alanları önemli role sahiptir. Ancak, bu ortam hata yapma şansı bulunmayan bir ortam olması sebebiyle öğrencilerde strese yol açabilmektedir⁴. Öğrencilerin stresi hafif ve orta düzeyde olduğunda öğrenciyi motive ederek akademik başarısının artmasında rol oynayabilir. Ancak yüksek düzeyde deneyimlenen stres, öğrencilerin dikkat ve konsantrasyonlarının azalmasına sebebiyet verebilir. Bu durum öğrenmeyi olumsuz etkileyerek hata yapma oranında artma, akademik başarıda azalma ve kişilerarası ilişkilerde sorunların gelişmesine neden olabilir⁵.

Akademik motivasyon, okula devam etmek ya da derece elde etmek için bireyleri etkileyen faktörler olarak tanımlanır^{6,7}. Akademik motivasyonu yüksek öğrenciler başarılı olmak için öğrenme faaliyetlerinde bulunmaya daha yatkındırlar⁸. Öğrencilerin motivasyonunun artması akademik becerilerinin gelişmesini ve öğrenme amaçlarına ulaşmalarını sağlar. Yüksek akademik motivasyona sahip bireylerin performansı daha iyi, ayrıca bu bireyler yeni bilgi ve beceri geliştirmeye daha açıktırlar⁹.

Öğrencilerin akademik başarılarının artırılması için motive edilmesi ve stres düzeylerinin düşürülmesi hemşirelik eğitiminin bir parçası haline getirilmelidir. Buradan yola çıkarak bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin teorik ve uygulama eğitiminde yaşadıkları stres ve motivasyon düzeylerini saptamak ve bunların okul başarılarını nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Tanımlayıcı tipte olan araştırma Nisan-Mayıs 2018 tarihleri arasında bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile yürütülmüştür. Veriler katılımcılara ait sosyo-demografik bilgileri içeren soru formu, "Hemşirelik Eğitimi Stres Ölçeği" ve "Akademik Motivasyon Ölçeği" ile toplanmıştır.

Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyerek öğrencilerin tamamının (N:465) örnekleme alınması planlanmıştır. Çalışma toplam 321 öğrenci ile tamamlanmıştır. Böylece evrenin %69'una ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Soru Formu: Bu form öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, kaçınıcı sınıfta olduğu, hemşirelik bölümüne isteyerek gelip gelmediği, ailesinde hemşire olup olmadığı, hemşirelik bölümünün seçiminde etkili olan faktörler, mezun olduktan sonraki planları ve genel ağırlıklı not ortalamasını içermektedir.

Hemşirelik Eğitimi Stres Ölçeği (HESÖ): Bu ölçek, Gray-Toft ve Anderson¹⁰ (1981) tarafından geliştirilen Hemşire Stres Ölçeğinden modifiye edilerek Rhead¹¹ (1995) tarafından geliştirilmiştir. Karaca ve ark.² (2014) tarafından ise 2014 yılında Türkçe'ye uyarlanmıştır. 4'lü Likert tipindeki ölçek 32 maddelidir. Akademik ve uygulama stresi olmak üzere 2 alt boyutu vardır. Her iki alt boyut puan ortalamaları 0-48, toplam puan ortalaması ise 0-96'dır. Puanın artması stresin arttığına işaret etmektedir².

Akademik Motivasyon Ölçeği (AMÖ): Vallerand ve ark.¹² (1992) tarafından geliştirilen ölçek, Karataş ve Erden⁶ (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek 28 maddeden oluşmaktadır. AMÖ, motivasyonsuzluk, dışsal motivasyon ve içsel motivasyon olmak üzere üç temel alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, yedili likert formunda düzenlenmiş ve puanlanmıştır⁶.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce bir üniversitenin İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden izin alınmış, araştırmaya katılan öğrencilere bilgi verilip, sözel izinleri alındıktan sonra anketler uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı özellikleri (n=321)

Yaş (ortalama)	21.21±1.99	
Genel Ağırlıklı Not ortalaması (ortalama)	2.63±0.56	
	N	%
Cinsiyet		
Kadın	189	58.9
Erkek	132	41.1
Sınıf		
1. sınıf	82	25.5
2. sınıf	71	21.1
3. sınıf	87	27.1
4. sınıf	81	25.2
Genel Ağırlıklı Not ortalaması		
0-1.99 (failed)	32	10
2.00-3.00 (mild-level success)	207	64.5
3.01-4.00 (high level success)	82	25.5

Bu çalışmaya 189 kadın (%58.9) ve 132 erkek olmak üzere toplam 321 (%41.1) hemşirelik öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.21±1.99, genel ağırlıklı not ortalaması 2.63±0.56 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin %27.1'i üçüncü sınıf, %25.5'i birinci sınıf, %25.2'si dördüncü sınıf ve %21.1'i birinci sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin çoğunluğunun (%64.5) genel ağırlıklı not ortalaması 2.00-3.00 arasındadır. Öğrencilerin %53.3'ü hemşirelik bölümüne isteyerek geldiğini ve %61.1'i ailesinde ya da yakın çevresinde hemşire olduğunu belirtmişlerdir. Mezun olduktan sonra öğrencilerin %39.3'ü hemşire olarak çalışmak isterken, %27.7'si mezun olduktan sonra ne yapacağına karar veremediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin %21.5'i de mezun olduktan sonra akademisyen olmak istemektedirler.

Bu çalışmada öğrencilerin uygulama stresi puan ortalaması 31.41±8.37, akademik stres puan ortalaması 32.35±7.70 ve HESÖ toplam puan ortalaması 63.76±14.75 olarak saptanmıştır. Akademik motivasyon puan ortalamalarına bakıldığında ise öğrencilerin motivasyonsuzluk alt boyut puan ortalaması 11.00±6.04, içsel motivasyon alt boyut puan ortalaması 40.49±10.38 ve dışsal motivasyon alt boyut puan ortalaması 55.04±14.97 olarak tespit edilmiştir.

Hemşirelik öğrencilerinin tanımlayıcı özellikleri ile HESÖ alt boyut puan ortalamaları ve toplam puan ortalaması karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler doğrultusunda ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin akademik stres alt boyut puan ortalaması, birinci ve dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin akademik stres alt boyut puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (p=.019).

Genel ağırlıklı not ortalaması 3.01-4.00 olan öğrencilerin uygulama stresi alt boyut puan ortalaması en yüksek, genel ağırlıklı not ortalaması 0-1.99 olan öğrencilerin uygulama stresi alt boyut puan ortalaması en düşük olarak bulunmuştur (p=.000).

Kız öğrencilerin dışsal motivasyon alt boyutu puan ortalaması, erkek öğrencilerin dışsal motivasyon alt boyutu puan ortalamasından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (p=.028).

Genel ağırlıklı not ortalaması 2.00-3.00 ve 3.01-4.00 olan öğrencilerin motivasyonsuzluk alt boyutu puan ortalaması genel ağırlıklı not ortalaması 0-1.99 olan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük olarak saptanmıştır (p=.006). Bununla birlikte genel ağırlıklı not ortalaması 3.01-4.00 olan öğrencilerin hem içsel hem de dışsal motivasyon puan ortalamaları genel ağırlıklı not ortalaması 0-1.99 ve 2.00-3.00 olan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (p=.008, p=0.21).

Mezun olduktan sonra hemşirelik mesleğini yapmak istemeyen öğrencilerin motivasyonsuzluk puan ortalaması klinikte hemşire olarak çalışmak isteyen, akademisyen olmak isteyen ve hem akademisyen hem de hemşire olarak çalışmak isteyen öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p=.003$).

Mezun olduktan sonra akademisyen olmak isteyen öğrencilerin içsel motivasyon puan ortalaması mezun olduktan sonra klinik hemşiresi olarak çalışmak isteyen, ne yapacağı konusunda kararsız olan ve başka bölüm okumak isteyen öğrencilerin puan ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek tespit edilmiştir ($p=.000$).

Tablo 3. Hemşirelik Stres Ölçeği ve Akademik Motivasyon Ölçeği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

	Motivasyonsuzluk	İçsel Motivasyon	Dışsal Motivasyon
Uygulama Stresi	$r= -0.012$	$r= 0.339^{**}$	$r= 0.144^*$
Akademik Stres	$r= 0.107$	$r= 0.199^{**}$	$r= 0.075$
Hemşirelik Stres Ölçeği Toplam Puan	$r= 0.049$	$r= 0.296^{**}$	$r= 0.121^*$

* $p<0.05$ ** $p=0.000$

Yapılan korelasyon analizinde HESÖ'nün uygulama stresi alt boyutu puan ortalaması ve toplam puanı ile AMÖ'nün hem içsel ve hem dışsal motivasyon alt boyut puan ortalamaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte HESÖ'nün akademik stres alt boyutu puan ortalaması ile yalnızca içsel motivasyon puan ortalaması arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada kız öğrencilerin HESÖ toplam ve alt boyutlarının puan ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin başarı düzeyi arttıkça stres düzeylerinin arttığı görülmüştür.

Öğrencilerin başarı düzeyi arttıkça motivasyonsuzluk alt boyutu puan ortalamasının azaldığı, içsel ve dışsal motivasyon puan ortalamalarının arttığı tespit edilmiştir

Hemşirelik öğrencilerinde hem teorik hem de klinik uygulamalarda stresi ortaya çıkaran durumların akademik motivasyon ve başarı düzeyini olumsuz etkilediği düşünüldüğünde stresi oluşturan durumlar elimine edilmelidir. Ancak belirli oranda yaşanan stres düzeyinin öğrencilerin başarı düzeyi ve motivasyonu üzerine olumlu etki yaptığı unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

1. Ağaçdiken Alkan, S., Boğa, N.M., Özdelikara, A., (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitime Yönelik Yaşadıkları Stres Düzeyinin Belirlenmesi. Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi, 1 (1): 0-0
2. Karaca, A., Yıldırım, N., Ankaralı H., Açıkgöz, F., Akkuş, D., (2014). Hemşirelik Eğitimi Stres Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 16 (2): 29-40.
3. Dil, S., Girgin, B.A., (2016). Hemşirelik Öğrencilerinin Öfke, Umutsuzluk, Stresle Baş Etme Düzeyleri İle Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 7 (3): 121-128.
4. Tel, H., Tel, H., Sabancıoğulları, S., (2004). Hemşirelik Birinci Sınıf Öğrencilerinin Laboratuvar Uygulamasında Birbirlerine IM Enjeksiyon Uygularken Ve Klinik Uygulamının İlk Gününde Anksiyete Durumları. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 7 (1): 27-32.
5. Arabacı, L.B., Korhan, E.A., Tokem, Y., Torun R., (2015). Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin ilk klinik deneyim öncesi-sırası ve sonrası anksiyete ve stres düzeyleri ve etkileyen faktörler. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 2: 1-16.
6. Karataş, H., Erden, M., (2012). Akademik motivasyon ölçeğinin dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. e-Journal of New World Sciences Academy, 7: 983-1003.
7. Aktaş, Y.Y., Karabulut, N., (2016). A Survey on Turkish nursing students' perception of clinical learning environment and its association with academic motivation and clinical decision making. Nurse Education Today, 36: 124-128.
8. Sarıkoç, G., Öksüz, E., (2017). Academic motivations and academic self-efficacy of nursing students. J Clin Anal Med, 8 (1): 47-51.
9. Özkan, N.Ö., Akın, S., Durna, Z., (2015). Hemşirelik öğrencilerinin liderlik yönelimleri ve motivasyon düzeyleri. Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 12 (1): 51-61.
10. Gray-Toft, P., Anderson, J., The nursing stress scale: development of an instrument. Journal of Behavioural Assessment 1981;3(1):11-23 içinde Rhead, M., 1995. Stress among student nurses: is it practical or academic? J Clin Nurs; 1981;4(6):369-376.
11. Rhead, M., (1995). Stress among student nurses: is it practical or academic? J Clin Nurs, 4 (6): 369-376.
12. Vallerand, R.J., Pelletier, L.G., Blais, M.R., Biere, N.M., Senecal, C., and Valleries, E.F., (1992). The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic and amotivation in education. Educational Psychological Measurement, 52, 1003-1017.

SEDEF HASTALARINDA İÇSELLEŞTİRİLMİŞ DAMGALANMA VE YAŞAM KALİTESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bedriye Cansu DEMİRKİRAN,¹ Emine KIYAK²

¹*Aşkale İlçe Devlet Hastanesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta:cansu_yl@outlook.com*

²*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum/Türkiye, E-Posta:frtemine@hotmail.com*

Özet

Amaç: Sedef hastalarında içselleştirilmiş damgalanma, yaşam kalitesi ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Evrenini önceki yıl Dermatoloji polikliniğine başvuran 500 sedef hastası oluşturdu. Evrenin belli olduğu durumlar için örneklem hacmi formülü kullanılarak gereken minimum örneklem sayısı 218 olarak hesaplandı, sayıya yüzde 10 yedek katılım eklenerek 240 hasta alınması hedeflendi ancak 18 hasta araştırmaya katılma kriterlerini (18 yaş üstü olan, yeterli iletişim kurabilen, araştırmaya katılmayı kabul eden) sağlamadığından çalışma dışı bırakıldı ve araştırma Doğu Anadolu bölgesinde bir ildeki üniversitesi hastanesinin dermatoloji polikliniğine Mart 2018 – Şubat 2019 tarihlerinde gelen 222 sedef hastasıyla yapıldı. Verilerin toplanmasında; soru formu, Psoriasisste İçselleştirilmiş Damgalanma ve Dermatolojik Yaşam Kalitesi Ölçeği kullanıldı. Değerlendirmede yüzdellikler, bağımsız gruplarda t testi, varyans analizi, Pearson ve Spearman korelasyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Sedef hastalarında yaşam kalitesi puanının 12.30 ± 5.67 , içselleştirilmiş damgalanma puanının 78.41 ± 23.14 , alt boyutlardan; yabancılaşmanın 16.87 ± 5.45 , kalıp yargıların onaylanmasının 17.60 ± 5.44 , algılanan ayrımcılığın 13.46 ± 3.92 , sosyal geri çekilmenin 16.86 ± 5.54 ve damgalanmaya karşı direncin 13.60 ± 3.70 bulundu. İçselleştirilmiş damgalanma alt boyut ve toplam puan ortalamaları ile yaşam kalitesi puanları arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki bulundu. Hastaneye tedavi ve yakınmayla gelen, tedaviyi düzenli kullanmayan, başka hastalığı, sedef artriti ve ailesinde sedef hastası olan, sigara içen, psikolojik durumu, fizyolojik ve cinsel sağlığı, aile, iş ve sosyal yaşamı etkilenenlerde içselleştirilmiş damgalanma ve yaşam kalitesi puanları yüksek bulundu. Yaşı ve hastalık süresi ile içselleştirilmiş damgalanma ve yaşam kalitesi puanları arasında pozitif yönlü düşük ilişki bulundu ($p < 0.05$).

Sonuç: İçselleştirilmiş damgalanma düzeylerinin yüksek, yaşam kalitesi düzeylerinin düşük olduğu bulundu. Yaşam kalitesi düştükçe içselleştirilmiş damgalanma, yabancılaşma, kalıp yargıların onaylanması, algılanan ayrımcılık, sosyal geri çekilme ve damgalanmaya karşı direncin arttığı bulundu.

Hastaneye tedavi ve yakınmayla gelen, tedaviyi düzenli kullanmayan, başka hastalığı, sedef artriti ve ailesinde sedef hastası olan sigara içen, psikolojik durumu, fizyolojik ve cinsel sağlığı, iş, aile ve sosyal yaşamı etkilenen hastalarda içselleştirilmiş damgalanma fazla, yaşam kalitesi düşük bulundu. Hastalık süresi ve yaş arttıkça içselleştirilmiş damgalanmanın arttığı, yaşam kalitesinin düştüğü bulundu.

Anahtar Kelimeler: İçselleştirilmiş damgalanma, sedef hastalığı, yaşam kalitesi, hemşire

EVALUATION OF INTERNALIZED STIGMATIZATION AND QUALITY OF LIFE IN PSORIASIS PATIENTS

Bedriye Cansu DEMİRKIRAN,¹ Emine KIYAK²

¹*Askale District State Hospital, Erzurum / Turkey, E-Posta:cansu_yl@outlook.com*

²*Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Internal Medicine Nursing, Erzurum/Turkey, E-Posta:frtemine@hotmail.com*

Abstract

Aim: Internalized stigmatization in psoriasis patients was performed to evaluate the quality of life and affecting factors.

Methods: The population consisted of 500 psoriasis patients who applied to the dermatology outpatient clinic the previous year. The minimum sample size was calculated as 218 using the sample volume formula for the cases where the universe is certain. It was aimed to recruit 240 patients by adding 10 percent reserve, but 18 patients were excluded from the study because they did not meet the criteria for participation in the study (over 18 years of age, able to communicate adequately, and agreed to participate in the study). The study was carried out with 222 psoriasis patients who came to dermatology outpatient clinic of a university hospital in Eastern Anatolia between March 2018 - February 2019. In the collection of data; a question form, Psoriasis Internalized Stigma Scale and Dermatology Life Quality Index were used. Percentages, independent samples t-test, variance analysis, Pearson and Spearman correlation analysis tests were used to evaluate the data.

Results: In psoriasis patients, mean score quality of life score of 12.30 ± 5.67 , of internalized stigmatization was found to be 78.41 ± 23.14 . Of the patients' internalized stigmatization sub-dimension score averages, alienation was found as 16.87 ± 5.45 , validation of stereotypes was found as 17.60 ± 5.44 , perceived discrimination was found as 13.46 ± 3.92 , social withdrawal was found as 16.86 ± 5.54 and resistance to stigmatization was found as 13.60 ± 3.70 . A positive moderate correlation was found between internalized stigmatization and subdimension scores and quality of life scores of the patients. A significant difference was found between internalized stigmatization and quality of life average scores of the patients who came to the hospital for treatment and complaint, who did not use the treatment regularly, who had another disease, psoriasis arthritis and psoriasis in the family, who were smoking, and whose psychological condition, physical and sexual health, family, work and social life were affected. A positive low correlation was found between age of the patients and duration of disease and internalized stigmatization and quality of life scores ($p < 0.05$).

Conclusion: Internalized stigmatization was found to be high, while quality of life was found to be low in psoriasis patients. As the quality of life of the patients decreased, internalized stigmatization, alienation, validation of stereotypes, perceived discrimination, social withdrawal and resistance to stigmatization were found to increase. Internalized stigmatization was found to be high, while quality of life was found to be low in patients who came to the hospital for treatment and complaint, who did not use the treatment regularly, who had another disease, psoriasis arthritis and psoriasis in the family, who were smoking, and whose psychological condition, physical and sexual health, family, work and social life were affected. It was found that as the duration of the disease and age increased, internalized stigmatization increased and quality of life decreased.

Key Words: Internalized stigmatization, psoriasis, quality of life, nurse

HEMŞİRELİK BAKIMINDA MULTİPLE SKLEROZLU HASTA EĞİTİMİNİN ÖNEMİ IMPORTANCE OF EDUCATION OF MULTIPLE SCLEROSIS PATIENT IN NURSING CARE

Aysun BAYRAM¹, Afife YURTTAŞ²

¹Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon/Türkiye
e-posta: aysnbyrm@gmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye
e-posta: afife-72@hotmail.com

Özet

Multiple skleroz (MS) merkezi sinir sisteminde bulunan ve sinir liflerini çevreleyen myelin kılıflarının demiyalizasyonu sonucu yorgunluk, spastite, cinsel bozukluklar, mesane ve barsak bozuklukları, görme bozuklukları, yürüme ve denge sorunlarının atak ve remisyon dönemleri ile seyir gösterdiği kronik bir hastalıktır. Multiple Skleroz Uluslararası Federasyonu verilerine göre MS' in Dünya' da 2,3 milyon insanı, Türkiye' de ise yaklaşık 35 bin insanı etkilediği belirtilmektedir. MS' e neden olan faktörler konusunda kesin bilgi olmamasına karşın genetik ve çevresel faktörlerin etkisinin olduğu öne sürülmektedir. Genellikle genç yaşta ilk belirtilerini gösteren MS' in, hastaların yaşam kalitesi ve sosyal yaşantısı üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. MS hastalarının yaşam kalitesini düşürücü bu olumsuz etkiler ile baş edebilmesinde hemşirelik bakımı önemli bir yer tutmaktadır. MS hastalarına sunulan bakım da hemşirenin amacı, hastalığın iyileştirilmesi değil, hastanın hastalık sürecine uyumunu kolaylaştırma ve hastalık semptomları ile nasıl baş edebileceğini öğrenmesini sağlamaktır. MS' li bireylere verilen eğitim, hemşirelik bakımının en önemli adımını oluşturmaktadır. Hemşire vereceği eğitim hizmeti ile MS hastalarının yaşam kalitesinin yükselmesine, hastalık ve hastalık süreci ile baş edebilmesine destek olmalıdır. Bu derlemede, hemşirelik bakımında MS hastalarına verilen hasta eğitiminin önemi ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik bakımı, multiple skleroz, hasta eğitimi

Abstract

Multiple sclerosis (MS) is a chronic disease characterized by fatigue, spasticity, sexual disorders, bladder and bowel disorders, visual disturbances, gait and balance problems with attack and remissions periods due to demialization of myelin sheaths which are located in the central nervous system and surrounding nerve fibers. According to the International Federation of Multiple Sclerosis, there are 2,3 million MS patients in the world and approximately 35 thousand MS patients in Turkey. Although there is no certain information about the etiologic factors, genetic and environmental factors have been told to affect. MS, which usually shows the first symptoms times of young age, has negative effects on the quality of life and social life of the patients. Nursing care has an important role in coping with these negative effects of lowering the quality of life of MS patients. In nursing care for MS patients, the aim of the nurse does not get rid of the disease, but to help the patient to adapt to the disease process and to learn how to cope with the disease symptoms. Education, which is given to MS patients, is the most important step of nursing care. Education, which is given by nurse,

supports improvement of the quality of life of MS patients and to cope with the disease and disease process. In this review, the importance of patient education in nursing care of MS patients is discussed.

Key Words: Nursing care, multiple sclerosis, patient education

GİRİŞ

Jean Martin Charcot tarafından 1868 yılında ilk kez tanımlanan Multiple skleroz (MS), merkezi sinir sisteminde bulunan ve sinir liflerini çevreleyen myelin kılıflarının demiyalizasyonu sonucu; yorgunluk, spastite, cinsel bozukluklar, mesane ve barsak bozuklukları, görme bozuklukları, yürüme ve denge sorunlarının atak ve remisyon dönemleri ile seyir gösterdiği kronik bir hastalıktır.¹⁻⁶MS'in etiyojisi kesin olarak bilinmemesine rağmen, bazı araştırmalar genetik duyarlılığı olan bireyin çevresel maddelere maruz kalması sonucu ototimmün sistemin myeline karşı gösterdiği anormal yanıt ile oluştuğunu öne sürmektedir.^{7,8}

Genellikle genç yetişkinlik döneminde gözlenen MS'in en sık başlama yaşının 15 ve 50 yaş arasında olduğu^{5,6}ve kadınlarda görülme oranının erkeklere göre iki kat daha fazla olduğu belirtilmektedir.⁹ Multiple Skleroz Uluslararası Federasyonu (Multiple Sclerosis International Federation- MSIF) verilerine göre MS'in dünya'da 2,3 milyon insanı ve ülkemizde ise yaklaşık 35 bin insanı etkilediği belirtilmektedir.¹⁰⁻¹²

Uluslararası Hemşirelik Konseyi (International Council of Nursing- ICN) hemşireliğin; her yaştan ve her toplumdaki bireyin özerk ve işbirliğine dayalı bakımını kapsadığını belirtmektedir. Bu bakım kapsamında hemşirenin sağlığı teşvik edici, güvenli çevre sağlayıcı, sağlık politikalarının şekillenmesinde araştırmacı ve hastanın sağlık ve hastalık yönetiminde eğitici rolü olduğunu belirtmektedir.¹⁴

MS hastasının hemşirelik bakımı içerisinde Uluslararası Multiple Skleroz Hemşireleri Örgütü (International Organization of Multiple Sclerosis Nurses – IOMSN) rehberi hemşirenin yönetici, işbirlikçi, araştırmacı, savunucu ve eğitici rollerinin önemli bir yere sahip olduğunu ve hemşirenin bireysel sorumluk, bilgi ve becerisinin bu rolleri etkilediğini belirtmektedir. MS'li hastaya sunulan hemşirelik bakımında hemşire sadece bakım verici rolü ile değil aynı zamanda eğitici rolü ile hastanın öz bakımını güçlendirici eğitimler vermesi gerektiğini belirtmektedir. Hemşirelik bakımının temel amaçları; sağlığın devamını ve hastalıklardan korunmayı, hastalık durumunda sağlığa yeniden kavuşmayı ve bireyin hastalık süreci ile baş edebilmesinde yardımcı olmayı içermektedir.^{11,12,15-17} Bu durum hasta eğitiminin MS' li bireyin hemşirelik bakımında önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamaktadır.⁶

Hasta eğitimi bireyin sağlığını geliştirebilmesi ve hastalığa uyum sağlayabilmesi amacı ile bilgi, beceri, tutum ve davranışlarında değişiklik oluşturma sürecidir. Hasta eğitimi kronik hastalığı olan bireyin günlük yaşantısını kontrol edebilmesi için gerekli öz yönetimi sağlamayı ve kazandırmayı amaçlamaktadır.^{15,18-21} Hemşirelik sağlık hizmetine ihtiyaç duyan her bireyi holistik olarak ele alan ve birey ile sürekli etkileşim içerisinde olan tek profesyonel sağlık grubudur. Bu durum hemşireliğin hasta eğitimi sürecinde en önemli yere sahip olduğunu ve hemşirenin bakım amaçlarını yerine getirebilmek için en çok ihtiyaç duyduğu rolünün eğitici rolü olduğunu göstermektedir.^{15,22} Devamlı ve uzun süreli bakım gerektiren MS sürecinde, hastanın ve ailesinin yaşam kalitesini yükseltici ve hastalık sürecine uyumunu kolaylaştırıcı hemşirelik bakımı hasta eğitimidir.^{20,21} Sık gözlenen fonksiyon bozukluklarında hemşireler danışmanlık ve eğitim hizmeti vererek MS hastalarının yaşam kalitesini yükseltmede önemli bir yere sahiptir. Hemşireler tarafından verilen hasta eğitiminin MS'li hastaların günlük yaşam aktivitelerini sürdürmede önemli bir yere sahip olduğu ve eğitimlerde hemşirelerin aktif bir rol alması gerektiği belirtilmektedir.^{23,24}

Hemşirelik bakımında MS'li hasta eğitiminin içeriğinde barsak ve mesane eğitimi, inkontinans yönetimi, konuşma terapisi, beslenme eğitimi, meşguliyet terapisi, walker ve tekerlekli sandalye kullanımı, travmalardan korunma, cinsel sorunlarla baş etme, cilt bakımı, pozisyon değişikliği, ilaç yönetimi ve rehabilitasyon girişimlerini kapsayan MS'e özgü konular, semptomlar, diyet ve aktivite yer almaktadır.^{21,26,27} MS'li hasta bakımında hasta eğitiminin amacı; hastanın hastalık nedeni ile meydana gelen semptomlarını kontrol edebilmesi ve bunlarla baş edebilmesini sağlamayı içermektedir.^{20,21,25}

MS'li Hasta Eğitiminde Veri Toplama/ Tanılama

MS'li hastanın durumunu ve ihtiyaçlarını tanılamada hemşirenin bireysel bilgi, beceri ve sorumluluğu önemli bir etkidir. Bu nedenle MS'li hastalara verilecek hasta eğitiminde hemşirelerin hastalığa ve bakımına özgü bilgi ve deneyimlerinin olması gerekmektedir.^{6,28}

Hemşirelerin hasta, hasta yakınları, hastanın kayıt dosyaları ve diğer sağlık profesyonellerinden hasta ile ilgili verileri toplaması MS'li hastanın formal eğitiminin önemli bir adımını oluşturmaktadır. Hemşirenin topladığı verileri analiz edip, yorumlaması hastanın durumunu ve ihtiyaçlarını tanılamada kolaylık sağlamaktadır.²⁸ MS'li hastanın bakımını üstlenen hemşire hastanın kendisini ifade etmesini sağlamalı ve hastanın semptomları ile kolay baş edebilmesi için hasta ve ailesine eğitim vermesi gerekmektedir.^{29,33}

MS hastası her birey atak ve remisyon dönemlerinde farklı fonksiyon kayıpları yaşadığı için hastalık sürecinde de farklı bakım ve eğitime ihtiyaç duymaktadır. Hemşire vereceği eğitimin amacını MS hastasının durumuna göre şekillendirmesi gerekmektedir.⁶

MS'li Hasta Eğitiminde Planlama

MS'li hastanın eğitiminde önemli yere sahip olan hemşire hastanın içinde bulunduğu atak veya remisyon dönemine göre bir eğitim planı yaparak, hastanın semptom ile kolay baş edebilmesini sağlayıcı ve özbakımını güçlendirici eğitim planı yapması gerekmektedir.^{14,21,26,30,33}

MS'li Hasta Eğitiminde Uygulama

MS'li hasta eğitiminin bu aşamasında, hemşire planladığı eğitimin amacını ve hedefini gerçekleştirebilmek için uygulayacağı tüm girişimlerini kapsamaktadır. Uygulayacağı girişimlerin hastaya, hastanın atak ve remisyon dönemine, hastanın algılama düzeyine ve hastanın ailesine uygun olmasına dikkat etmesi gerekmektedir.^{22,32} MS hastalarının durumuna göre verilecek eğitimde hastayı da eğitime katması eğitimin amacına ulaşmasında en önemli kısmını oluşturmaktadır.^{14,30} Yüz yüze ve hastanın etkin katılımı ile gerçekleştirilen eğitimin etkinliğinin daha yüksek olduğu ve eğitim sonrası hastaların semptomlar ile daha kolay baş edebildiği belirtilmektedir.⁴ MS'li bireyin eğitiminde hasta yakınlarının da eğitime katılmasının etkili olabileceği, hastalara broşür hazırlanması, sempozyum ve paneller düzenlenmesi ve ev ziyaretleri yapılmasının eğitiminin etkinliğini artıracığı önerilmektedir.³¹

MS'li Hasta Eğitiminde Değerlendirme

Değerlendirme aşaması MS'li bireyin sahip olduğu bilgi, beceri ve davranışlarında eğitim sonucu nasıl değişiklikler oluştuğunu ve bu değişimlerin kalıcılığının hemşire tarafında gözlemlendiği aşamadır.^{22,33} Planlanan hemşirelik girişimlerinin istenilen sonuca ulaşmış olup olmadığı değerlendirildiği evredir. Sonuçların değerlendirilip karara varıldığı bu aşama hasta eğitimi sürecinde son gibi görülse de aslında başlangıç aşamasıdır.³² Bu aşamada hemşire, MS'li bireye verdiği eğitimin amaç ve hedeflerine ulaşmış olup olmadığını değerlendirmektedir. Hemşire gözlem, görüşme, sözlü ve yazılı testler ile değerlendirme yapabilmektedir.²² MS'li bireye verilen eğitimin konusu ve her aşamasının kaydedilmesi hemşire sorumluluğunda yer almaktadır.^{24,32,33}

SONUÇ ve ÖNERİLER

MS, hastalarda ciddi fonksiyon kayıplarına yol açarak günlük yaşam aktivitelerini sürdürmelerine engel olmaktadır. MS hastalarının tedavilerinden ziyade semptomlar ile baş edebilmesi için hemşireler tarafından eğitimlerin verilmesi önemli bir yere sahiptir.⁶ Hemşire MS'li hastaya hastalığı, nedenlerini, etkileyici faktörleri, bakımı, eğitimi ve tedavisi konusunda eğitim vermelidir. MS'li hastanın semptomları ile baş edebilmek ve yeni bir atağı önleyebilmek için kaçınılması gereken durumları ve atak öncesi görülebilecek olan hafıza kaybı, dezoryantasyon, dizarti, vb. gibi alarm durumları konusunda hastalara eğitim verilmesi önerilmektedir.²⁷

KAYNAKÇA

1. Türk Nöroloji Derneği. Multiple Skleroz Tanı ve Tedavi Klavuzu: Multipl Skleroz, 1. Baskı, 2018. https://www.noroloji.org.tr/Tnndata/Uploads/Files/MS_Tan%C4%B1%20ve%20tedavi%202018.Pdf (E.T. 18.10.2019)
2. Gedizoğlu, M., Yumurtaş, S., Uluğ Trakyalı, A., Yıldırım, F., Ortan, P., Köşkerelioglu, A., (2015). Multiple Sklerozda Alternatif ve Tanımlayıcı Tedavi Kullanımı: Kesitsel Bir Anket Çalışması. *TJN*, 1: 13-15.
3. Patti, F., Vila, C., (2014). Symptoms, Prevalence and Impact of Multiple Sclerosis in Younger Patients: A Multinational Survey. *Neuroepidemiology*, 42: 211- 218.
4. Wandebourg, M.J., Heesen, C., Finlayson, M., Meyer, B., Pöttgen, J., Köpke, S., (2017). Patient Education for People with Multiple Sclerosis-Associated Fatigue: A Systematic Review. *Plos ONE*, 12 (3): 1-14.
5. Reich, D.S., Lucchinetti, C.F., Calabresi, P.A., (2018). Multiple Sclerosis. *New England Journal Of Medicine*, 378:169-80.
6. Köpke, S., Solari, A., Rahn, A., Khan, F., Heesen, C., Glordano, A., (2018). Information Provision for People with Multiple Sclerosis. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 10: 1-56.
7. Eraksoy, M., (2004). Multipl Skleroz'un Genetiği. *Türkiye Klinikleri Nöroloji Dergisi*, 2: 166-170.
8. International Organization of Multiple Sclerosis Nurses. (2003) Advanced Practice Nurse Advisory Consensus Meeting (Sept 2002) Monograph. Advanced Practice Nursing in Multiple Sclerosis. Advanced Skills, Advancing Responsibilities. http://iomsn.org/Wp-Content/Uploads/2016/07/APN_Monograph.Pdf (E.T. 10.10.2019)
9. Tunalı, G., (2004). Multipl Sklerozda Tanı Kriterleri. *Türkiye Klinikleri Nöroloji Dergisi*, 2: 205-209.
10. Multiple Sclerosis International Federation (MSIF) 2013. Atlas of MS. <https://www.msif.org/Wp-Content/Uploads/2014/09/Atlas-Of-Ms.Pdf,2018> (E.T. 10.10.2019)
11. Kankaya, H., Vural Doğru, B., Yıldırım, Y., Fadiloğlu, Ç., (2016). Multipl Skleroz'lu Hastaların Günlük Yaşam Aktivite Düzeyleri ile Bakım Verenlerin Gösterdiği Tepkiler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5; (1): 33-49.
12. Kurtuluş, Z., Pınar, R., (2004). Multipl Sklerozlu Hastalarda Semptomatik Tedavi. *Sendrom Dergisi*, 16; (9): 85-89.
13. <https://www.icn.ch/nursing-policy/nursing-definitions> (E.T. 09.10.2019)
14. Tülek, Z., (2007). Multiple Sklerozlu Hastanın Hemşirelik Bakımı. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11 (2): 25-32.
15. Alkan Öz, H., (2016). Hasta Eğitimi ve Davranış Değişikliği Geliştirme. *Journal of Cardiovascular Nursing*, 7 (Sup 2): 41-47.
16. Mauk, K.L. Rehabilitation Nursing A Contemporary Approach To Practice. Çeviri: Çiçek, H., Özdemir, L., (2014). Rehabilitasyon Hemşireliği Uygulamaya Güncel Yaklaşım. 1.Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 176-196.
17. Brewer, L., Phillips, BR., Boss, BJ., (2002). Cardiac and Cardiovascular Rehabilitation. In: Hoeman, SP. Editor. Rehabilitation Nursing. Process, Application-Outcomes. 3. Edition. London: Mosby; P.723-746.
18. Lacroix, A., Assal, J.P., (2000). Theapeutic Education of Patient, Paris.
19. Özer, C., Şahin, E.M., Dağdeviren, N., Aktürk, Z., (2001). Birinci Basamakta Hasta Eğitimi. *STED*, 11 (1): 11-14.
20. Ulupınar, S., (2016). Bakımda Hasta Eğitiminin Önemi. *Sağlıkta Hemşirelik Dergisi*, 12; 37- 39.
21. Leino Kilpi, H., Luoto, E., (2001). The Multiple Sclerosis Nurse As Patient Educator. *Journal Of Neuroscience Nursing*, 33 (2): 83- 89.
22. Avcı, G., (2006). Klinik Hemşirelerinin Uyguladıkları Hasta Eğitiminin Değerlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
23. Fruh, S.M., Mulekar, M.S., Dierking, J., (2013). Guiding Patients To Safe Weight Loss. *Nurse Practitioner*, 38(10):1-7.
24. Croghan, E., Johnson, C., (2005). Supporting Smoking Cessation and Dietary Change. *Nurse Standard* , 3;19(33):52-
25. Dişsiz, M., Beji Kızılkaya, N., Oskay Yeşiltepe, Ü., (2013). Multiple Sklerozun Kadının Cinsel Yaşamı Üzerine Etkisi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 1: 1-10.
26. Akkuş, Y., Kapucu, S., (2006). Multipl Skleroz ve Hasta Eğitimi. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 1: 57- 63.
27. Karadeniz, G., Nehir, S., Çakmakçı Çetinkaya, A., (2005). Multiple Skleroz ve Hemşirelik. *DİRİM*, 1: 39-45.
28. Taşoçak, G., (2003). Hasta Eğitimi. *İstanbul Üniversitesi Basım ve Yayım Evi*, 1(8): 61-93.
29. Seki Öz, H., (2013). Multiple Sklerozlu Hastaların Stresle Baş Etme Tarzlarının ve Psikiyatrik Belirtilerinin Değerlendirilmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
30. Harris, J.H., Halper, J. (2008). Multiple Sclerosis; Best Practices in Nursing Care, New York: Bioscience Communications.
31. Bek, S., Yurttaş, A., (2016). Multiple Skleroz Hastalarının Hastalık Öncesi ve Sonrası Beslenme Alışkanlıklarının Karşılaştırılması. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 17 (8): 8-12.
32. Birol, L. (2016). *Hemşirelik süreci: Hemşirelik bakımında sistematik yaklaşım*. İmaj Basım Yayın Reklamcılık.
33. Terzi, B., Kaya, N.,(2011). Yoğun Bakım Hastasında Hemşirelik Bakımı. *Yoğun Bakım Dergisi*, 1: 21-

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE FİZİKSEL MUAYENENİN YERİ THE POSITION OF PHYSICAL EXAMINATION IN NURSING EDUCATION

Aysegül KORKMAZ DOĞDU¹, Emine KOL²

¹ Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, ayseguldogdu@akdeniz.edu.tr

² Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, ekol@akdeniz.edu.tr

ÖZET

Amaç: Klinik uygulama için gerekli olan beceriler arasında yer alan sağlığın değerlendirilmesi, hemşire yetkinlik çerçevesinde yerine getirilmesi gereken uygulamalar arasındadır. Sağlığın değerlendirilmesi ve beraberinde fiziksel muayenenin hemşirelik müfredatında yerini alması yaklaşık 1970'li yıllarda başlamıştır. Ülkemiz hemşirelik müfredatında bu konuda ayrı bir dersin verilme durumu ile ilgili yazılı bir kaynağa ulaşılamamıştır. Araştırma Ülkemizde Hemşirelik eğitimi veren okulların müfredatında Sağlığın Değerlendirilmesi ve Fiziksel Muayene derslerinin bulunma durumunu araştırmak amacıyla tanımlayıcı olarak gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) sonuç raporunda Devlet ve Vakıf Üniversitelerinde öğrenim durumu aktif olan toplam 143 hemşirelik bölümü bulunmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup 143 hemşirelik bölümünün resmi web sayfası incelenmiştir. İnceleme sonucunda iki hemşirelik bölümünün web sayfasına, 19 hemşirelik bölümünün ise ders bilgi içeriklerine ulaşılamamıştır. Ders bilgi paketine ulaşılabilen toplam 122 hemşirelik bölümü incelenmiştir. İstatistiksel analiz yöntemi olarak sayı ve yüzde analizi yapılmıştır.

Bulgular: Devlet üniversitelerine bağlı hemşirelik bölümlerinin %49.46'sında, Vakıf üniversitelerine bağlı bölümlerin %62.07'sinde Sağlığın Değerlendirilmesi, Fiziksel Muayene ya da Fizik Tanılama dersleri bulunmaktadır. Dersler arasında Fizik Tanılama dersi, Devlet ve Vakıf üniversitelerinde çok düşük bir oranı temsil etmektedir (Devlet=%2.15, Vakıf=%10.34).

Sonuç: Hemşirelik okullarının Ders bilgi paketinin incelenmesi sonucu elde edilen veriler ülkemizde Sağlığın Değerlendirilmesi ve Fiziksel Muayene eğitiminin yaygın hale gelmeye başladığını göstermektedir. Bu durum yeni mezun bir hemşirenin hastanın sağlık durumunu tam olarak değerlendirebilmesi konusunda bilgi ve beceriye sahip olması bakımından umut vericidir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, hemşirelik eğitimi, sağlığın değerlendirilmesi, fiziksel muayene

ABSTRACT

Aims: Health assessment is among the practises that should be performed within the framework of nurse competence. Health assessment and accompanying physical examination began to be included in nursing curriculum in the 1970s. The research was conducted to study the availability of Health Assessment and Physical Examination courses in the curriculum of nursing schools in Turkey.

Methods: In Council of Higher Education (CoHE) report, there are 143 nursing departments in Public and Private Universities with active educational status. Sample selection was not made and the official web page of 143 nursing departments was examined. As a result of the examination, the web pages of two nursing departments and the course information contents of 19 nursing departments could not be reached. A total of 122 nursing departments that have access to the course information package have been examined. Number and percentage analysis were performed as statistical analysis.

Results: In this study, 49.46% of the nursing departments of the Public universities and 62.07% of the nursing departments of the Private universities have Health Assessment, Physical Examination, and Physical Diagnosis courses. The Physical Diagnostics course represents a very small proportion of Public and Private universities (Public = 2.15%, Private = 10.34%).

Conclusion: The data obtained as a result of the examination of the course information package of nursing departments shows that Health Assessment and Physical Examination training has started to become widespread in our country. This is promising for a newly graduated nurse to have the knowledge and skills to comprehensive assess the patient's health.

Key Words: Nursing, nursing education, health assessment, physical examination

GİRİŞ VE AMAÇ

Sağlığın değerlendirilmesi, klinik uygulamada gerekli olan beceriler arasındadır.¹ Christchurch Politeknik Teknoloji Enstitüsü, sağlığın değerlendirilmesi dersini hemşirelik lisans müfredatında anahtar bir kavram olarak tanımlamaktadır.² Sağlık bakım ortamlarında farklı konumlarda bulunan hemşireler için sağlığı değerlendirme derslerinde öğretilen bilgi ve becerilerin uygulamada önemli bir rolü bulunmaktadır.³ Hemşireler uygun eğitim, bilgi birikimi ve değerlendirme becerileri ile hastanın sağlık ve iyilik halini artıran ve koruyan rollerini gerçekleştirebilir.¹

Uluslararası düzeyde sağlığın değerlendirilmesi ve fiziksel muayene derslerinin hemşirelik eğitiminde verilmeye başlaması 1970'li yıllara uzanmaktadır. Kuzey Amerika'da 1960 yılından bu yana pratisyen hemşirelik programlarında (lisansüstü) sağlığın değerlendirilmesi dersi verilmektedir. Fiziksel muayene yöntemleri ise, 1970'li yılların başından beri lisans düzeyinde öğretilmektedir.² Kuzey Amerika ve Avustralya'da, 1977 yılından bu yana kayıt öncesi eğitimin bir parçası olarak sağlık öyküsünü alma, inspeksiyon, palpasyon, perküsyon ve oskültasyon becerileri öğretilmiştir.⁴ Avustralya'da, sağlığı değerlendirme becerileri 1980'li yılların sonlarında yüksek lisans hemşirelik müfredatında yer almış ve bu programlarda verilmeye devam etmektedir.²

Literatürde hemşirelik eğitiminde Sağlığın Değerlendirilmesi ya da Fiziksel Muayeneye derslerinin verilme durumu araştırıldığında bu derslerin herhangi birinin verildiğine yönelik güncel bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Eski tarihli bir çalışmada Bowman ve Duldt,³ 28 hemşirelik fakültesinde Sağlığın Değerlendirilmesi dersinin ayrı bir ders olarak birinci ve ikinci sınıfta verildiğini belirlemiştir. Kelley, Kopac, ve Rosselli,⁴ hemşirelik bölümlerinin büyük bir çoğunluğunda Sağlığın değerlendirilmesi dersinin olduğunu ve bu derslerin bir tam dönem ya da bir yarıyıl süresince verildiğini ortaya koymuştur.

Hangi disiplinde olursa olsun belirli bir programdan mezun olan öğrencilerde o alana ait yeterliliklerin olması beklenir.⁷ Bu doğrultuda hemşirelik programının bir hemşirelik eğitimi yeterlilikleri bulunmaktadır ve eğitim programı bu yeterliliklere göre oluşturulmaktadır.⁸ Uluslararası hemşirelik kuruluşları Sağlığın Değerlendirilmesi konusunda mezun hemşire yeterliliklerini tanımlamışlardır. Avustralya Ebeler ve Hemşireler Kuruluna göre mezun hemşire “kapsamlı ve sistematik hemşirelik değerlendirme yapar.”⁹ Avrupa Tuning Projesi, lisans mezunu hemşire için kapsamlı ve sistematik bir değerlendirme yapma yeteneğini temel bir yeterlilik olarak tanımlamaktadır.¹⁰

Ülkemizde hemşirelik müfredatının ortak bir yapıda toplanması amacıyla başlatılan Hemşirelikte Ulusal Çekirdek Eğitim Programına (HUÇEP-2013)⁸ göre belirlenen hemşirelik öğretim planı içerisinde “Sağlığın Değerlendirilmesi” konusu bulunmaktadır. Bu doğrultuda Ülkemizde “Sağlığın Değerlendirilmesi” ya da “Fiziksel Muayene” dersinin olduğu Hemşirelik bölümlerinin hangisi olduğu bilinmemektedir. Devlet ve vakıf üniversitelerine bağlı hemşirelik bölümlerinde Sağlığın Değerlendirilmesi ve Fiziksel

muayene dersinin verilme durumunu gösteren bir rapor oluşturmak bu becerilerin hemşirelik öğrencilerine kazandırılması durumunu gösteren net bir veri sağlayacaktır. Bu bağlamda araştırma Ülkemizde Hemşirelik bölümleri müfredatında sağlığın değerlendirilmesi ve ilgili derslerin verilme durumunu ortaya koymak amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma, Yüksek Öğretim Kurumuna (YÖK) göre ülkemizde hemşirelikte lisans eğitiminin verildiği Devlet ve Vakıf Üniversitelerine bağlı, öğrenim durumu aktif olan hemşirelik bölümlerinin Ders Bilgi Paketleri, Hemşirelik müfredatı ya da ders programlarının incelenmesi yolu ile gerçekleştirilmiştir. Türkiye Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) resmi verilerine göre Devlet üniversitesine bağlı 107 ve Vakıf üniversitelerine bağlı 37, toplam 144 Hemşirelik bölümü bulunmaktadır.¹¹ Öğrenim durumu pasif görünümde olan bir hemşirelik bölümü (Bayburt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü) araştırma kapsamı dışında tutulmuş olup 143 hemşirelik bölümünün resmi web sayfası incelenmiştir.

BULGULAR

Devlet ve Vakıf üniversitelerine bağlı hemşirelik bölümleri birlikte değerlendirildiğinde; web sayfası incelenen hemşirelik bölümleri arasından 17 bölümün Ders bilgi paketlerine ulaşamamıştır. İki kurumun ders içeriklerine ulaşabilmek için giriş şifresi gerekmektedir (Tablo 1). YÖK sonuç raporuna göre Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü ve İstanbul Rumeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünün öğrenim durumu aktif iken bu bölümlerin web sayfasına ulaşamamıştır.^{12,13} Sonuç olarak ders bilgi paketine ve resmi web sayfalarına ulaşamayan 21 hemşirelik bölümü araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. YÖK sonuç raporunda bulunan ve Ders Bilgi İçeriklerine ulaşılabilen toplam 122 Hemşirelik bölümü araştırmaya dahil edilmiştir.

Hemşirelik bölümlerinde Sağlığın Değerlendirilmesi, Fiziksel Muayene derslerinin bulunma durumu incelendiğinde; Devlet üniversitelerine bağlı hemşirelik bölümlerinin %24.73'ünde (n=23) Fiziksel Muayene, %23.66'sında (n=22) Sağlığın Değerlendirilmesi, %2.15'inde (n=2) Fizik Tanılama/Sağlık Tanılama dersi bulunmaktadır. Hemşirelik bölümlerinin %50.54'ünde (n=47) bu derslerin hiçbirisi bulunmamaktadır.

Vakıf üniversitelerine bağlı hemşirelik bölümlerinin %62.06'sında (n=18) Fiziksel Muayene, Sağlığın Değerlendirilmesi ya da Fizik Tanılama/Sağlık Tanılama derslerinden birisinin ders olarak verildiği, %37.94'ünde (n=11) bu derslerin hiçbirisinin verilmediği belirlenmiştir.

Tablo 1. Ders bilgi paketine ulaşılamayan hemşirelik bölümleri**Devlet Üniversitelerine bağlı bölümler**

1. Ardahan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
2. Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
3. Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
4. Batman Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü
5. Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü
6. Munzur Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
7. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
8. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
9. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
10. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
11. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü
12. Yalova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Vakıf Üniversitelerine bağlı bölümler

1. Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
2. Ankara Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
3. İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü (*Şifreli giriş*).
4. İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü (*Şifreli giriş*).
5. Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
6. Sanko Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü
7. Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu

Tablo 2. Devlet Üniversitelerinde derslerin verilme durumu (n₁= 93)

Dersler	% (n ₁)
Fiziksel Muayene	%24.73 (n= 23)
Sağlığın Değerlendirilmesi	%22.58 (n= 21)
Sağlık Tanılama/ Fizik Tanılama	%2.15 (n= 2)
Ara Toplam	%49.46 (n= 46)
Derslerin Verilmeme Oranı	%50.54 (n= 47)
Toplam	%100 (N= 93)

Tablo 3. Vakıf Üniversitelerinde derslerin verilme durumu (n₂=29)

Dersler	% (n)
Fiziksel Muayene ve Sağlığın Değerlendirilmesi	%62.06 (n=18)
Sağlığın Değerlendirilmesi	
Sağlık Tanılama/ Fizik Tanılama	
Derslerin verilmeme oranı	%37.94 (n=11)
Toplam	%100 (n=29)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda Devlet üniversitelerinin düşük bir oranında, vakıf üniversitelerinin büyük bir oranının hemşirelik müfredatında Sağlık Değerlendirilmesi ve Fiziksel Muayene dersleri bulunmaktadır. Sağlık Değerlendirilmesi ve Fiziksel Muayene derslerinin yanı sıra Fizik Tanılama/Sağlık Tanılama dersleri üniversitelerin oldukça düşük bir oranında verilmektedir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda Ülkemiz dört yıllık lisans eğitimi veren hemşirelik bölümlerinde Sağlık Değerlendirilmesi ve Fiziksel Muayene dersleri ayrı bir ders olarak verilmeye başlamıştır. Bu dersleri alan öğrenciler, hastanın sağlık durumunu kapsamlı değerlendirme bilgi ve becerisini kazanacaktır. Bu durum yeni mezun bir hemşirenin hastanın sağlık durumunu tam olarak değerlendirebilmesi konusunda bilgi ve beceriye sahip olması bakımından umut vericidir.

KAYNAKLAR

1. Cruz, Q. D., Di Bernardino, P., Endrano, B., Gonzaga, M., & Guerrero, R. (2015). Health assessment in the new curriculum: A descriptive study on student nurses' competence in performing physical examination. *CAM Res J*, 2(1): 73-95.
  2. Milligan, K., & Neville, S. (2001). Health assessment and its relationship to nursing practice in New Zealand. *Contemporary nurse*, 10(1-2), 7-11.
  3. Mahoney, J. (2002). Improving the advanced health assessment course. *The Nurse Practitioner*, 27(3): 85-86.
  4. Rushforth, H. (2008). Reflections on a study to explore history taking and physical assessment education. *Nurse education in practice*, 8(1), 31-40.
  5. Bowman, J.M., & Duldt, B.W. (1993). Health assessment in schools of nursing. *Nurse Educator*, 18(16), p. 6.
  6. Kelley, F. J., Kopac, C. A., & Rosselli, J. (2007). Advanced health assessment in nurse practitioner programs: follow-up study. *Journal of Professional Nursing*, 23(3), 137-143.
  7. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi-TYYÇ. (2010). <http://tyyc.yok.gov.tr/>
  8. Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı-HUÇEP- 2013 Ankara
  9. Nursing and Midwifery Board of Australia. (National Board). National competency standards for the registered nurse. <https://www.nursingmidwiferyboard.gov.au/documents/default.aspx?record=WD10%2F1342&dbid=AP&checksum=N5ws04xdBlZijTTSdKnSTQ%3D%3D> (E.T. 28.09.2019).
  10. Turning Educational Structures in Europe. Reference points for the design and delivery of degree programmes in nursing (p. 73). Spain: Deusto University Press. ISBN: 978-84-9830-396-4.
- İnternet Kaynakları
11. Yüksek Öğretim Kurumu. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
  12. [http://mu.edu.tr/tr/#%20target=;](http://mu.edu.tr/tr/#%20target=)
  13. <https://sby.rumeli.edu.tr/tr>

YENİ NESİL HEMŞİRELİK EĞİTİMİ: İGEN KUŞAK HEMŞİRELER

Mehtap KAVURMACI¹, Ayşenur SARIASLAN²

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/ Türkiye, m.curcani@hotmail.com

²Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars/ Türkiye, aysnrcl2525@gmail.com

Özet

Kuşak kavramı aynı dönemlerde yaşayan, ortak özelliklere sahip bireylerin oluşturduğu gruplar olarak tanımlanmaktadır ve kuşaklar Gelenekselciler, Baby Boomers, X, Y Kuşağı ve iGen Kuşak olarak sınıflandırılmaktadır. Aynı kuşakta bulunan insanların algıları, beklentileri, öncelikleri, hayata bakış açıları, öğretme ve öğrenme şekilleri benzer özellikler göstermektedir. Günümüzde hemşirelik eğitimi veren Baby Boomers, X ve Y Kuşağı bulunurken, hemşirelik eğitimi alan Y kuşağının sonu ve iGen kuşak bulunmaktadır. Hemşirelik eğitim öğretim faaliyetleri planlanırken eğitim alan kuşağın bireylerinin ortak özellikler gösterebileceği bilinmeli ve öğrencilerin özellikleri dikkate alınarak uygun öğrenme programları ve öğrenme ortamları hazırlanmalıdır. Öğrencilerin buldukları kuşağın özelliklerine yönelik olarak hazırlanacak olan eğitim öğretim faaliyetleri de daha etkili ve verimli olacaktır. Bu derlemede kuşakların özelliklerinden, öğretme ve öğrenme farklılıklarından genel olarak bahsedilerek iGen kuşağı hemşirelerin öğrenme faaliyetleri anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, eğitim, kuşaklar, iGen kuşak

Abstract

The concept of generation is defined as groups of individuals having common characteristics, living in the same period, and the generations are classified as Traditionalists, Baby Boomers, Generation X, Generation Y, and Generation iGen. The perceptions, expectations, priorities, perspectives on life, teaching and learning styles of the people in the same generation have similar characteristics. Today, there are the Baby Boomers, Generation X and Generation Y who provide nursing education, and there are the ends of the Generation Y and Generation iGen who receive nursing education. When planning educational activities for nursing, it should be considered that individuals in the generation receiving education can show common characteristics, and appropriate learning programs and learning environments should be prepared by taking into consideration the characteristics of the students. The educational activities that will be prepared suitable for the characteristics of the generation of students will be more effective and efficient. In this review, the characteristics of the generations, teaching and learning differences are discussed in general, and the learning activities of the Generation iGen nurses are discussed.

Keywords: Nursing, education, generations, Generation iGen

GİRİŞ VE AMAÇ

Yaklaşık olarak aynı tarihsel aralıklarda doğmuş, aynı ekonomik ve sosyal hareketlerden etkilenmiş, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları kaderleri paylaşmış kişilerin topluluğuna, kuşak (jenerasyon) denilmektedir.^{1,2} Her kuşağın kendine özgü bir dünya görüşü bulunmakta olup, bu görüş kuşağın değeri, inancı, otoriteye karşı tutumu gibi birçok faktörü etkilemektedir. Kuşaklar ile ilgili elli yıldan fazla zamandır çalışılmaktadır. Çalışmalar daha çok ekonomi, demografi, siyaset bilimi, klinik psikoloji ve sosyoloji gibi farklı bilimsel alanlardadır.^{3,4,5} Kuşakları ve özelliklerini tanımanın önemi sadece bu alanlarda değil, eğitimde de kendini göstermektedir. Her kuşak öğretme ve öğrenme dâhil, yaşamın tüm yönlerinde farklılıklara yol açabilecek benzersiz deneyimlerine sahiptir.^{6,7}

Günümüzde hemşirelerin öğretim ve öğrenme faaliyetlerinde aktif olarak bulunduğu dört kuşak vardır. Bu kuşaklardan üçünde hemşireler eğitim faaliyetlerinde yer alırken iki kuşakta da öğretim görmektedir.^{8,9} Hemşireler; Baby Boomers, X Kuşağı ve Y Kuşağında eğitim verirken⁸ hemşirelik mesleğinde görev almayıp, hemşirelik eğitimi alan, Y Kuşağının sonları ve 2000 yılı sonrası doğan iGen Kuşak bulunmaktadır.⁶ Hemşirelik eğitimi veren kuşaklardan Baby Boomers kuşağında bulunanlar günümüzde ortalama 73-55 yaş grubundadır. Bu kuşaktakiler hayattan en iyisini beklerler, haksızlığa isyan ederler, çalıştıkları kurumun kararlı üyeleridir, çabaları sonucu başarı elde etmişler ve ödüllendirilmişlerdir. İş ve özel hayatlarını ayırmazlar, rekabetçi ve mükemmeliyetçidirler.^{10,11} Baby Boomers kuşağındakiler öğrencilerin eğitimcilerle bağlı olduğu dönemde eğitim almışlardır ve teknolojik gelişmelerle büyümelerine rağmen teknolojik gelişmelerin hayatlarını kolaylaştırdığını düşünürler.¹² X kuşağı hemşirelik eğitimcileri günümüzde ortalama 54-39 yaş grubundadır. Kendilerine güvenirliler, antigeleneksel, açık fikirlidirler, iş ve özel hayatlarında denge isterler, esnek çalışma ortamı ve adil ücret talepleri vardır, ekip anlayışı içinde eğitime devam ederler, bilgisayar ve teknolojik aletler konusunda yetkindirler.¹³ Y kuşağı ortalama 38-19 yaş grubundadır. Bu kuşağın en belirgin özelliği teknolojinin yaşamlarına entegre olmasıdır, değişim ve gelişimden hoşlanırlar ve yeniliklere açıktırlar,¹⁴ Y kuşağının ebeveynleri çocuklarının eğitim hayatlarıyla aşırı ilgiliydi ve Y kuşağına eğitim veren kişiler öğrencilerin ailelerini de memnun etmek zorundaydı.^{15,16} 2000 ve sonrası doğumlu olan ve hemşirelik eğitimi alan grubun çoğunluğunu oluşturan kuşak ise iGen kuşak ya da z kuşağıdır. Bu kuşaktakiler tamamen teknolojik bir çağda doğduklarından teknoloji ile iç içe yaşamaktadırlar. Daha erken yaşta eğitim görmeye başlayan iGen kuşağı hızlı zihinsel gelişim göstermektedir. Önceki kuşaklara kıyasla bilgiyi daha çabuk yorumlayabilmektedir. Yenilik üretmekten haz duyar, sosyalleşme yollarının en belirginini olarak sosyal medyayı kullanır. Her şeyi çabuk isteyen ve anlık tüketen bir profilleri vardır, diğer kuşaklara göre hızı daha çok sever ve daha hızlı yaşarlar. Dijital çağın çocukları olan iGen kuşağının aynı anda birden fazla konu ile ilgilenebilme yeteneklerinin olduğu varsayılmaktadır. Kendi istedikleri zaman ve belirledikleri koşullarda öğrenmek isterler. Uzun dönemli hafızaları ezberleyerek değil; oyunlarla canlandırma, hikâyeleştirme ve hayallerle etkin hâle gelebilmektedir. İnsanlık tarihinin, el, göz, kulak vb. gibi motor beceri senkronizasyonu en yüksek nesli olmakla birlikte bu avantajlar, dikkat, odaklanma ve konsantrasyon zorluklarıyla dezavantaja da dönüşebilmektedir.^{5,17}

Kuşakların kişilik ve öğrenme özelliklerine bakıldığında iGen kuşağı bireylerinin, Baby Boomers, X ve Y kuşağından ayrılan pek çok özelliği olmakla birlikte, iGen kuşağının var olan özelliklerinin bilinmesi ve eğitim-öğretim programlarının hazırlanmasında bu unsurlara dikkat edilmesi eğitimin etkinliği açısından büyük önem taşır.¹⁸

Aynı kuşağın içinde yer alan öğrenciler hemen hemen aynı özellikleri gösterir. Bu sebeple öğrencileri tanımak beraberinde onlara yönelik hazırlanacak olan eğitim öğretim faaliyetlerini daha bilinçli olarak ele almayı ve gerekli adımları ona göre atmayı sağlayacaktır.⁴ Birey aile ve toplumun sağlığı ile ilgilenen ve uygulamalı bir disiplin olan hemşirelik, dünyada ve Türkiye’de geleneksel algılanma biçiminden sıyrılarak bilimsel, teknolojik, sosyo-kültürel değişimlerle kendini yenileyen profesyonel bir meslektir.¹⁹ Hemşirelik eğitimcilerinin kuşaksal farklılıkları bilmesi ve eğitim verirken istenen program çıktılarının yanında öğrencilerin öğrenim tercihlerine uygun bir içerik ve öğrenme ortamı sağlanması gerekmektedir.²⁰ Bu çalışmada amaç farklı kuşaktan hemşirelik eğitimcilerinin ve hemşirelik eğitimi alan iGen kuşağın eğitim ve öğretime yönelik farklılıklarını tanıtarak daha etkili hemşirelik eğitimine olanak sağlamaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik eğitim, öğretim ve uygulama faaliyetleri düzenlenirken öğrencileri tanımak ve en doğru uygulamaları yapmak için öğrencilerin mevcut olduğu kuşağın özelliklerini iyi bilmek gerekir. Günümüzde hemşirelik eğitimi alan iGen kuşak kitlesinin özellikleri göz önüne alınarak eğitim programları hazırlanmalıdır. Bu kuşağın özelliklerine bakıldığında hayatlarının teknoloji üzerine kurulu olduğu ve teknolojiden bağımsız olamayacakları görülmektedir. Etkili ve öğrenci için verimli bir eğitim programı oluşturmak isteniyorsa geleneksel yaklaşımlardan uzak bir öğretme ortamı sağlanarak web tabanlı öğretim, mobil öğretim, akıllı tahtalar, simülasyon eğitimleri, eğitsel yazılımlar gibi pek çok yöntem kullanılabilir. Bu şekilde yapılmış bir eğitimle bugünün öğrencisi ve yarının iş gücünün daha etkili eğitim alması sağlanmış olacaktır. Ayrıca ülkemizde farklı kuşak hemşirelere yönelik çalışma sayısının az olduğu ve hemşirelikte kuşak farkının eğitime etkisine yönelik yapılmış çalışmaların olmaması gerçeğinden hareketle bu derlemenin, ülkemizdeki kuşaklara ilişkin bilgi birikimine ve eğitici hemşirelere katkısı olacağı düşünülmüştür.

KAYNAKÇA

1. Kopperschmidt, B., (2000). Multigenerational Employees: Strategies For Effective Management. *Health Care Manager*, 19: ss.65–76.
2. Hu J., Herrick C., Hodgins K., (2004). Managing The Multigenerational Nursing Team. *The Health Care Manager*, 23: ss.334-340.
3. Aydın, G., Başol, O., (2014). X ve Y Kuşağı: Çalışmanın Anlamında Bir Değişme Var mı? *Electronic Journal of Vocational Colleges (Ejovoc)*, ss.1-15.
4. Kavalcı, K. ve Ünal, S. (2016). Y ve Z Kuşaklarının Öğrenme Stilleri ve Tüketici Karar Verme Tarzları Açısından Karşılaştırılması, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (3):ss.1033-1050.
5. Latif, H., Serbest, S., (2014). Türkiye’de 2000 Kuşağı ve 2000 Kuşağının İş ve Çalışma Anlayışı, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 4, ss.2147-8473.
6. Coates J.(2007) *Generational learning styles*, First Edition, LERN Books, River Falls, ss.1-149.
7. Lancaster L., Stillman D.,(2002). *When Generations Collide*. New York, NY: Harper Business.
8. Hendricks, J.M., Cope, V.C., (2013). Generational diversity: What Nurse Managers Need To Know. *Journal of Advanced Nursing (JAN)*, 69:3, ss.717-725.
9. Hutchinson, D., Brown, J., Longworth, K., (2012). Attracting And Maintaining The Y Generation In Nursing: A Literature Review. *Journal of Nursing Management (J Nurs Manag)*, 20, ss.444-450.
10. Baltaş Z.,(2011). *Kurum İçi Koçluk, İş Tatmini Yaratmak, Verimliliği Arttırmak*. Remzi Kitapevi, İstanbul.

11. Kopperschmidt B.R., (2001). Understanding Net Generation Employees. *Journal of Nursing Administration (J Nurs Adm)*, 31: ss.570–574.
12. Zemke R., Raines C., Filipczak B.,(2000). *Generations at Work*. New York, NY: American Management Association.
13. Lavoie- Tremblay M., Wright D., Desforjes N., Gélinas C., Marchionni C., Drevniok U.,(2008). Creating a Healthy Workplace for New- Generation Nurses. *Journal of Nursing Scholarship (J Nurs Scholarsh)*, 40: ss.290-297.
14. Ulrich BT.,(2001). Successfully Managing A Multigenerational Workforce. *Seminars for Nurse Managers*, 9: ss.147-153.
15. Major J., (2002). Beyond The Blackboard: Basics Of Generational Learning. *SSM*. 8(3): ss.51-53.,
16. <http://www17.homepage.villanova> (E.T. 08.10.2006)
17. Somyürek S., (2014). Öğrenme Sürecinde Z Kuşağının Dikkatini Çekme: Artırılmış Gerçeklik, Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 1, ss.63 – 80
18. Altunbay M., Bıçak N., (2018). Türkçe Eğitimi Derslerinde “Z Kuşağı” Bireylerine Uygun Teknoloji Tabanlı Uygulamaların Kullanımı, *ZfWT*. 10(1): ss.127-142.
19. Akça Ay F., (2007). *Temel Hemşirelik. Kavramlar, İlkeler, Uygulamalar*. İstanbul: Medikal.
20. Wieck K., (2003). *Faculty For The Millennium: Changes Needed To Attract The Emerging Workforce Into Nursing. The Journal of nursing education (J Nurs Educ.)* 42(4): ss.151-158.

YAŞAM AKTİVİTELERİ MODELİNDE SESSİZ KALINAN BİR ALAN: CİNSEL SAĞLIK VE CİNSELLİĞİN İFADE EDİLMESİ
AN AREA THAT REMAINS UNREVEALED IN THE LIFE ACTIVITIES MODEL: SEXUAL HEALTH AND EXPRESSION OF SEXUALITY

Elif ASLAN¹, Sevgi DOĞAN², Gülçin AVŞAR³

¹ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye, E-Posta: e.aslann099@gmail.com

² Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye, E-Posta: sevgi.dogan@atauni.edu.tr

³ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye, E-Posta: gulcin-avsar@hotmail.com

Özet

Hasta bireyin iyileşmesine ve bağımsızlığını kazanmasına yardım etmek, bireysel ve toplumsal sağlığı korumak ve geliştirmek hemşirelerin en temel görevidir. Bireylerin sorunlarının saptanmasında ve çözümünde “Yaşam Aktivitelerine Dayalı Hemşirelik Modeli” sıklıkla tercih edilmektedir. Bu modelde yer alan yaşam aktivitelerinden biri de cinselliğin ifade edilmesi aktivitesidir. Hem mental hem de fiziksel sağlığın temel göstergesi olan cinsel sağlığın değerlendirilmesi, gerekli girişimlerin yapılması holistik bakımın önemli unsurlarındandır. Hemşirelerin cinsel sağlığı etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve sorunlarla baş edilebilmesinde rehber olmaları gerekir. Hemşirelerin cinsel sağlık eğitimine sahip olmaları, bakım verdiği bireyleri yönlendirmede anahtar role sahiptir. Bu derleme ile cinselliğin değerlendirilmesinde yaşanan güçlüklerin belirlenmesi ve cinsel sağlığın önemine ilişkin farkındalık kazandırılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: cinsellik, hemşirelik, cinsel sağlık, cinsel sağlık eğitimi

Abstract

It is the main duty of nurses to help patients to recover and gain their independence and also to protect and promote individual and community health. "Nursing Model Based on Life Activities" is often preferred in determining and solving the problems of individuals. One of the life activities included in this model is the activity of expressing sexuality. Assessing sexual health, which is the main indicator of both mental and physical health, and performing the required interventions are among the important elements of holistic care. Nurses should guide in determining the factors affecting sexual health and coping with the problems. The fact that nurses have sexual health training has a key role in guiding the individuals they provide care for. The aim of this review was to determine the difficulties in assessing sexuality and raise awareness on the importance of sexual health.

Keywords: sexuality, nursing, sexual health, sexual health education

GİRİŞ

Bir bilim ve sanattan oluşan hemşireliğin, temel uğraşı alanı insan ve insan gereksinimleridir.¹ Hemşireler hem bireysel hem de toplumsal sağlığın korunması ve geliştirilmesinde önemli role sahiptir.² Hemşireler bu rolü yerine getirirken hemşirelik uygulamalarına kavramsal bir çatı oluşturan ve hemşirelik bilgi içeriğinin daha sistematik şekilde gelişmesini sağlayan modellerden faydalanırlar. Modellerin kullanılması hemşirelik bakım kalitesinin artmasını sağlamaktadır.³ Hemşirelik alanında yaygın olarak kullanılan modellerden biri de yaşam aktiviteleri modelidir. N. Roper, W. Logan ve A.T. Tierney tarafından geliştirilen modelde, insan yaşamını sürdürürken gerekli yaşam aktiviteleri gözlenmiş ve 12 günlük yaşam aktivitesi olduğu belirlenmiştir. Bu yaşam aktivitelerinden biri de cinselliğin ifade edilmesi aktivitesidir.¹⁻³

Cinsellik; doğum öncesi başlayan ve ömür boyu devam eden, insan yaşamını bütünleyen temel ve fizyolojik insan gereksinimidir.⁴⁻⁶ Cinsellik insanların değerleri, inanışları, kişilik yapıları, tutumları, davranışları, fiziksel görünüşleri, hormonal faktörleri ve içinde yaşadıkları topluma göre şekillenen, hem mental hem de fiziksel sağlığın önemli bir göstergesidir.^{5,6} Sağlıklı yaşamın önemli parçalarından biri olması nedeniyle cinsel sağlığın değerlendirilmesi önem arz etmektedir.⁷

Cinsel sağlık; sadece hastalık, fonksiyon bozukluğu veya sakatlığın olmaması değil, duygusal, zihinsel ve sosyal olarak cinsellikle ilgili iyilik halidir.⁸ Cinsel sağlığın ihmal edilmesi birçok biyopsikososyal soruna neden olmaktadır.⁶ Cinsel sağlığın korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilmesi için cinsellik ve cinsel sağlıkla ilgili yeterli ve doğru bir cinsel sağlık eğitimine ihtiyaç vardır.⁹

Cinsel sağlık eğitimi bireylerin bilgi düzeyi ve tutumları arasında olumlu etkiye sahip olup bireyin fiziksel, duygusal ve cinsel gelişimini anlaması, olumlu davranış biçimi, değer yargıları geliştirmesini sağlamaktadır.^{10, 11} Cinsel sağlık eğitimi bireyin doğduğu andan başlayarak ömür boyu sürmesi gereken bir süreçtir.^{12, 13} Ancak cinsel konuların tabu olarak görülmesi ve aile içinde rahatça konuşulamaması nedeniyle bireyler cinsel eğitimi informal yollardan öğrenmektedir.¹² Çocuk ve gençler cinsellikle ilgili bilgileri genellikle akranlarından, aileden olmayan diğer kişilerden ve televizyondan edinmektedirler.¹¹ Yapılan bir çalışmada hemşirelik öğrencilerinin % 47.6'sı cinsel sağlıkla ilgili bilgi kaynağı olarak kitap, dergi ve ansiklopediden faydalandıklarını belirtmiştir.¹⁴ Başka çalışmalarda ise öğrencilerin çoğunluğunun cinsellik hakkında bilgiyi arkadaşlarından olmak üzere, basın/internette ve sağlık personelinde edindikleri belirtilmiştir.^{15,16} Cinselliğin rahatça konuşulmadığı toplumlarda cinsel eğitimin okullarda verilmesi gerekmektedir.^{12,17} Öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalarda öğrencilerin çoğunluğunun üreme ve cinsel sağlık hizmeti sunulmasını olumlu karşıladığı, zorunlu ders olarak verilmesi gerektiğini düşündükleri belirtilmiştir.^{15, 16}

Bireysel ve toplumsal sağlığın korunması ve geliştirilmesinde önemli role sahip olan hemşirelerin bireylere yardım edebilmesi için bu konuda donanımlı olmaları ve ileri danışmanlık gerektiğinde uygun kişilere yönlendirebilmeleri gerekmektedir.¹⁸ Ancak cinsel sorunlar hakkında konuşulmadığı için, bu alandaki hemşirelik bakımı gözardı edilmektedir.¹⁹ Hastalarla çok fazla zaman geçiren sağlık çalışanlarının çok azının bireylerin cinselliğini değerlendirdiği belirtilmiştir.²⁰ Cinselliğin tanılmasında, sağlık çalışanları konuya nasıl başlayacaklarını bilmemekte, konuşmada büyük sıkıntı yaşamakta ve soru sormada zorlanmaktadır.¹⁸ Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin, hastaların cinselliğini değerlendirmedeki problemleri eğitimin ilk yılında gerçekleştirilerek, bilgi eksikliği giderilmelidir.¹⁹ Sağlık çalışanları hasta ve ailesiyle cinsellik hakkında konuşmada çekimser davranıyor olsa da aslında tüm hastaların, kendi cinsellikle ilgili bilgi almak istedikleri bildirilmektedir.¹⁸ Hastalar cinsel sağlıklarına ilişkin kendilerini rahatça ifade edebildikleri sağlık personeli olarak da ilk sırada hemşireleri belirtmektedir.²¹ Yapılan bir çalışmada hemşirelerin cinsel danışmanlıkta bulunma oranı %26.2 olarak bulunmuştur. Danışmanlıkta bulunan hemşirelerin %74'ü hastalarla cinsel konuları konuşurken kendilerini rahat hissettiklerini belirtmişlerdir. Yapılan diğer çalışmalarda ise hemşirelerin cinsel konuların tartışılması durumunda hastaların rahatsızlık, utanma, anksiyete yaşayacağını ve öfkeleneceğini düşündükleri belirtilmiştir.^{22,23} Ayrıca hemşirelerin cinsel sağlığın değerlendirilmesi konusunda yaşadığı en büyük engeller olarak hastaların cinsel sorunlarını tartışmak için zaman ayırmamaları ve hastaların cinsel sorunları hakkında hemşirenin soru sormasını beklemedikleri düşüncesi olduğu saptanmıştır.²⁴

Hemşirelerin hastalara cinsel sağlık eğitimi vermesinin dört faktörden etkilendiği belirtilmektedir. Bunlar; hemşirelerin cinsel sağlık hakkında bilgi eksikliği, cinsel sağlık hizmetinin özel olduğuna dair inançları, cinsel sağlığı tartışma konusunda ki rahatlığı ve zaman, sorumluluk, örgütsel destek ile ilgili algılanan engellerdir.²⁵ Hastaların cinselliğinin değerlendirilmesinde hemşirelik öğrencilerinin deneyimlerini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada, öğrencilerin çoğunun (%64.4) klinik uygulama sırasında veri toplayabildikleri ancak, %53,9 unun hemşirelik tanısı koyamadığı ve % 70,2'sinin hemşirelik uygulaması yapamadığı saptanmıştır.¹⁹ Öğrencilerin bu konuda yaşadığı güçlüklerin dikkate alınarak gerekli bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yönelik eğitim ve programların oluşturulması önem arz etmektedir. Yapılan bir çalışmada cinsellik değerlendirme becerileri eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin bilgi, tutum ve davranışları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir.²⁰

Onkoloji hemşirelerinde yapılan bir çalışmada hemşirelerin %76.4'ünün cinselliği hastanın özel alanı olarak gördükleri, % 77.9'unun hastalarıyla cinsellikle ilgili sorunları tartışmak için zaman ayırmadığını ve neredeyse % 70'inin kanser hastalarının cinsellikle ilgili sorunlarını tartışırken kendinden emin ve rahat hissetmediği saptanmıştır.²⁶ Başka bir çalışmada da palyatif bakımda cinselliğin göz ardı edildiği belirtilmektedir.²⁷ Hemşirelerin cinsel sağlık bakımı sağlama konusundaki bilgi ve becerilerinin farklı ortamlarda, kanserlerde geniş ölçüde değiştiği belirtilmektedir.²⁸ Bireyin yaşamını tehdit eden bir hastalığı olsa dahi bireyin cinsel yaşamının değerlendirilmesi holistik bakımın gerçekleştirilmesinde önem arz etmektedir.⁶

Cinsel fonksiyonun değerlendirilmesinde ayrıntılı ve sistematik bir şekilde öykü alınmalıdır. Öyküde hastanın cinsel deneyimleri, geçirdiği ameliyatlar, hastalıklar, kullanılan ilaçlar, risk faktörleri, değer yargıları, cinsiyete özgü rol ve beklentileri ve cinsel inançları yer almalıdır.⁷ Hasta ile cinselliğini konuşmadan önce güvenini kazanmak önemli bir unsurdur. Hastanın kültürü, inançları ve değerleri cinselliğini ve cinsel fonksiyonlarını etkilediğinden bu konuların bilinmesi gerekmektedir.¹⁸ Hemşirelerin beden dili, özgüveni, konuya hakimiyeti ve iletişim becerileri önem arz etmektedir.⁶ Cinsel öykü alınırken; bireylerin kendilerini ifade edebilecekleri rahat ve güvenli bir ortamın sağlanması, bireylerin mahremiyetine saygı gösterilmesi gerekmektedir.⁷ Hemşire iyi bir dinleyici olmalı, yargılayıcı bir tutum içinde olmamalı, danışmanlık yapabilme becerisi gelişmiş olmalı, cinsellik ve cinsel fonksiyon konusunda bilgi sahibi olmalı, doğru zamanda doğru sorular sormalı, yalın bir dille anlaşılır konuşmaya dikkat etmelidir.^{6,7} Cinsellikle ilgili konular tartışılırken en genel ifadelerden özele doğru inmek iletişimin kolaylaşmasını sağlar.⁶

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsan yaşamını bütünleyen, temel fizyolojik insan gereksinimi olan cinselliğin değerlendirilmesi, holistik yaklaşımın gereği olarak göz ardı edilmemesi gereken önemli yaşam aktivitelerinden biridir. Ancak hemşireler cinsellikle ilgili iletişimi başlatmada, cinsellikle ilgili öykü almada ve sorun saptamada güçlük yaşamaktadırlar. Toplumda cinselliğin tabu olarak görülmesi, ailede cinsellik ve cinsel sağlığa yönelik eğitimin olmaması, bireylerin cinsellik konusunda iletişim kurmalarında güçlük yaşamalarına neden olan faktörler arasındadır. Bu nedenle aile başta olmak üzere, okul müfredat programlarında cinsellik ve cinsel sağlığın yer alması, bireylerin yaşına ve gelişim dönemine uygun eğitim verilmesi, toplumsal duyarlılığın ve farkındalığın geliştirilmesi amacıyla eğitim programlarının oluşturulması, yaşamı tehdit eden bir hastalık olmasında dahi hastaların cinsel sağlığının göz ardı edilmemesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Ünsal, A. (2017). Hemşireliğin dört temel kavramı: İnsan, çevre, sağlık&hastalık, hemşirelik. *Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, Cilt1, Sayı 1,11-25.
2. Köşgeroğlu, N., & Boğa, S. M. (2011). Yaşam aktivitelerine dayalı hemşirelik modeli (YADHM)'ne göre zihinsel engelli bireylerin sorunları ve hemşirelik. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 4(1), 148-154.
3. Velioglu, P. (2012). *Hemşirelikte kavram ve kuramlar*, (2.baskı), İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık, s.395-422.
4. Gölbaşı, Z. (2003). Sağlıklı gençlik ve toplum için bir adım: cinsel sağlık eğitimi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 6(6).
5. Bozdemir, N., & Özcan, S. (2011). Cinselliğe ve cinsel sağlığa genel bakış. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 5(4).

6. Gölbaşı, Z., & Evcili, F. (2013). Hasta cinselliğinin değerlendirilmesi ve hemşirelik: engeller ve öneriler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(3), 182-189.
7. Fışkın, G., & Beji, N. K. (2014). Cinsel fonksiyonun değerlendirilmesi ve hemşirenin rolü. *Androloji Bülteni*, 56, 73-76.
8. World Health Organization. Developing sexual health programmes. WHO/RHR/HRP/10.22, 2010. (Erişim Tarihi: 10.10.2019).
9. Zeren, F., & Gürsoy, E. (2018). Neden cinsel sağlık eğitimi?. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 29-33.
10. Esen, E., & Siyez, D. M. (2017). Cinsel sağlık eğitimi programının 9. sınıf öğrencilerinin cinsel sağlık bilgi düzeyleri ve tutumlarına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3): 560-580
11. Değer, V. B., & Balçı, E. (2018). Adölesan dönemde üreme sağlığı, cinsellik ve cinsel eğitimin önemi. *Turkish Studies*, 13(4), 1423-1448.
12. Gürsoy, E., & Gençalp, N. S. (2010). Cinsel sağlık eğitiminin önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(23), 29-36.
13. Çayır, G., & Kızılkaya Beji, N. (2015). Cinsel sağlık eğitimi (Derleme). *Androloji Bülteni*, 17(62), 231-240.
14. Karabulutlu, Ö., & Kılıç, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkındaki bilgi düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(2), 39-45.
15. Aydın, M. (2019). Lisans öğrencilerinin cinsel sağlık eğitimi ve cinsel sağlık ile ilgili bilgi ve görüşleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 1-13.
16. Yanikkerem, E., & Üstgörül, S. (2019). Cinsel sağlık dersi alan ve almayan hemşirelik öğrencilerinin cinsel sağlık eğitimi hakkındaki düşünceleri. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 7(1), 12-27.
17. Sani, A. S., Abraham, C., Denford, S., & Ball, S. (2016). School-based sexual health education interventions to prevent STI/HIV in sub-Saharan Africa: a systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health*, 16 (1),1069.
18. Coşkun, A., & Özerdoğan, N. (2018). Palyatif bakımda cinsel sağlık. *ACU Sağlık Bil Dergisi*, 9(4):371-377
19. Ozan, Y. D., Duman, M., & Çiçek, Ö. (2019). Nursing students' experiences on assessing the sexuality of patients: mixed method study. *Sexuality and Disability*, 1-11.
20. Tugut, N., Golbasi, Z. (2017). Sexuality assessment knowledge, attitude, and skill of nursing students: an experimental study with control group. *Int. J. Nurs. Knowl.* 28, 123–130.
21. Taylor, B., & Davis, S. (2006). Using the extended Plassit model to address sexual healthcare needs. *Nurs Stand*, 21(11):35-40.
22. Pınar, G. (2010). Kanser tedavisi alan hastalarda cinsel disfonksiyon ve danışmanlığa ilişkin hemşirelik yaklaşımları. *Gülhane Tıp Dergisi*, 52(4): 241- 7.
23. Jaarsma, T., Strömberg, A., Fridlund, B., De Geest, S., Martensson, J., Moons, P., et al. (2010). Sexual counselling of cardiac patients: nurses' perception of practice, responsibility and confidence. *Eur J Cardiovasc Nurs*, 9 (1): 24–9.
24. Gültürk, E., Akpınar, A., Şen, Ş. R., & Balcı, H. (2018). Cinselliğin değerlendirilmesi: Hemşirelerin cinsellikle ilgili tutum ve inançları. *İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Tıp Dergisi*, 4(1), 63-70.
25. Fennell, R., & Grant, B. (2019). Discussing sexuality in health care: A systematic review. *Journal of clinical nursing*, 28, 3065–3076.
26. Zeng, Y.C., Li, Q., & Wang, N. Chinese nurses' attitudes and beliefs toward sexuality care in cancer patients. *Cancer Nursing*, 34(2):14-20.
27. Blagbrough, J. (2010). Importance of sexual needs assessment in palliative care. *Nurs Stand*, 24(52):35-9.
28. Papadopoulou, C., Sime, C., Rooney, K., & Kotronoulas, G. (2019). Sexual health care provision in cancer nursing care: A systematic review on the state of evidence and deriving international competencies chart for cancer nurses. *International Journal of Nursing Studies*, 103405.

FARKLI İKİ EĞİTİM MODELİ İLE ÖĞRENİM GÖREN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ YETKİNLİK DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARİSON OF PROFESSIONAL COMPETENCIES LEVELS OF NURSİNG STUDENTS TRAINED WITH DIFFERENT TWO EDUCATION MODELS

Reva BALCI AKPINAR¹, Meyreme AKSOY², Elif KANT³

¹*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,*

e-Posta:reva@atauni.edu.tr

²*Siirt Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, Siirt / Türkiye,*

e-Posta: meryeme_072@hotmail.com

³*Atatürk Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Erzurum / Türkiye,*

e-Posta: elif.kant@atauni.edu.tr

Özet

Amaç: Hemşirelik eğitimi öğrenciyi belirli bir yeterlilik ve yetkinliğe ulaştırmayı hedeflemektedir. Öğrencilerin, önceden belirlenmiş temel yetkinliğe ulaşarak mezun olması hemşirelik uygulamalarının kalitesi ve güvenli bakımın sağlanmasında önemlidir. Hemşirelik eğitimi öğrencinin bilişsel, duyuşsal ve yetkinlik düzeyinde gelişimini gerektiren zor bir süreç olduğundan farklı eğitim modelleri eğitimcilerin her zaman ilgisini çekmiştir. Kurumun alt yapı olanaklarının yanı sıra kullanılacak modelin öğrencilerin mesleki yetkinlik düzeyi üzerine olan etkisi de model seçiminde göz önünde bulundurulması gereken önemli bir unsurdur. Bu çalışmanın amacı hemşirelik eğitiminde ülkemizde yaygın olarak kullanılan klasik eğitim modeli ile daha az kullanılan entegre eğitim modelinin hemşirelik öğrencilerinin yetkinlik düzeyine etkisini karşılaştırmaktır.

Yöntem: Araştırmaya klasik ve entegre model kullanan iki farklı üniversitenin hemşirelik bölümlerinde kayıtlı toplam 148 dördüncü sınıf öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Veriler “Sosyo-demografik Özellikler Formu” ve “Hemşirelik Öğrencilerinin Yetkinlik Ölçeği” ile toplanmıştır. Veri toplama devam etmektedir.

Bulgular: Araştırmadan elde edilen mevcut verilere göre, her iki model için öğrenciler farklı konularda olumlu ya da olumsuz görüşler bildirmiş olmakla birlikte, entegre model ile eğitim alan öğrencilerin yetkinlik puan ortalaması 247.67±36.15, klasik model ile eğitim alan öğrencilerin yetkinlik puan ortalaması 247.23±39.19 olarak bulunmuştur. Yetkinlik puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Sonuç: Eldeki verilere göre klasik ve entegre eğitim modeli hemşirelik öğrencilerine benzer düzeyde yetkinlik kazandırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Modeli, Hemşirelik öğrencileri, Mesleki yetkinlik

Abstract

Aim: Nursing education aims to bring the student to a certain competence and competence. It is important for the quality of nursing practices and the safe care that the students graduate by reaching the predetermined basic competence. Since nursing education is a difficult process that requires the development of students at cognitive, affective and competence levels, different educational models have always attracted the attention of educators. In addition to the infrastructure opportunities of the institution, the effect of the model to be used on the students' professional competence level is an important element to be considered in the selection of the model. The aim of this study is to compare the effect of classical education model which is widely used in nursing education in Turkey and less used integrated education model on nursing students' competency level.

Methods: In this study included that total of 148 fourth grade students which enrolled in the nursing departments of two different universities that using classical and integrated models participated in the study voluntarily. Data were collected with "Socio-demographic Characteristics Form" and "Competence Scale of Nursing Students". Data collection is in progress.

Results: According to the available data obtained from the research, for both models, students reported positive or negative opinions on different topics. The average competency score of the students receiving education with integrated model was found to be 247.67 ± 36.15 and the average competency score of the students receiving education with the classical model was 247.23 ± 39.19 . The difference between the mean competence scores was not statistically significant ($p > 0.05$).

Conclusion: According to the available data, classical and integrated education model has provided nursing students a similar level of competence.

Key Words: Educational Model, Nursing Students, Professional Competence

GİRİŞ VE AMAÇ

Değişim ve gelişimin kaçınılmaz olduğu çağımız dünyasında bilimde meydana gelen hızlı gelişim, ilerleyen teknoloji kullanımı, bilgiye ulaşma yollarının değişmesi, sağlık hizmetlerinde kaliteli ve yenilikçi hizmet beklentisi, kalifiye personel gereksinimi, rekabete dayalı iş ortamlarının oluşması sağlık hizmetleri ve hemşirelik eğitiminde de kalite odaklı olmayı zorunlu hale getirmiştir^{1,2} Hemşirelik hizmetlerinin toplumun değişen sağlık gereksinimlerini karşılayabilmesi mesleki yetkinliğe sahip hemşirelerle mümkün olabilmektedir. Hemşire yetkinliği, hemşirelik uygulaması için gerekli bilgi, beceri ve tutuma sahip olmaktır.³ Mesleki yetkinliğin kazandırılmasında ise hemşirelik eğitimi ve çağdaş müfredat programlarının önemi büyüktür.^{4,5}

Hemşirelik eğitim sistemi teorik bilgi ve uygulamanın bütünleştirilmesini gerektiren farklı ancak birbirini tamamlayan bileşenlerden oluşmaktadır.⁵ Hemşirelik eğitimi öğrenciye bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlara yönelik nitelikli temel bilgi, tutum ve becerileri kazandırma, içselleştirme ve davranış haline getirmeyi amaçlar.^{5,6} Her disiplinde olduğu gibi hemşirelik eğitim programlarında da sistem ve model çeşitliliği görülmektedir. Türkiye’de hemşirelik eğitimi başta klasik eğitim modeli olmak üzere entegre eğitim ve probleme dayalı öğretim modelleri ile yürütülmektedir⁷.

Klasik eğitim modelinde dersler birbirinden bağımsız olarak yürütüldüğünden ve değerlendirildiğinden öğrenciler parçalar halinde edindikleri bilgiler arasında bağlantı kurmakta yetersiz kalabilmektedirler. Entegre eğitim modeli bütüncül öğrenmeye dayalıdır ve öğrencilerin parçaları değil bütünü görmesini sağlamaktadır. Hemşirelikte entegre eğitim programları, temel olarak ilgili konu alanlarının temel bilgi, tutum ve becerilerini içerecek şekilde sağlıktan hastalığa doğru yapılandırılmıştır.^{8,9} Hemşirelik eğitiminde 1999 yılından itibaren entegre eğitim birçok hemşirelik programında kullanılmaktadır. Ülkemizde tıp fakültelerinin tamamına yakınında da eğitim bu model ile yürütülmektedir.^{9,10}

Eğitim modellerinin tümü bireyi meslekte belirli bir yeterlilik ve yetkinliğe ulaştırmayı hedeflemektedir. Bu hedeflere ulaşma sürecinde hemşirelik öğrencilerinin temel ve mesleki yetkinlik kriterlerine sahip olup olmadığının değerlendirilmesi oldukça

önemlidir.¹¹⁻¹³ Bu araştırmanın amacı klasik eğitim modeli ve entegre eğitim modeli ile öğrenim gören hemşire öğrencilerin mesleki yetkinlik düzeylerinin karşılaştırılmasıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi: *Araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır.*

Araştırmanın Evren-Örnekleme: Araştırmanın evrenini Mayıs-Haziran 2019 tarihleri arasında, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde ve Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören 451 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Örneklem yöntemi kullanılmayarak tüm öğrencilere anket formu gönderilmiştir. Anketleri yanıtlayan 148 öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın verileri “Sosyo-demografik Özellikler Formu” ve “Hemşirelik Öğrencilerinin Yetkinlik Ölçeği” ile toplanmıştır.

Sosyodemografik Özellikler Formu: Araştırmacılar tarafından ilgili literatür^{11,12,14,15} doğrultusunda hazırlanan bilgi formunda; öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile eğitim modellerine yönelik sorular yer almıştır.

Hemşirelik Öğrencilerinin Yetkinlik Ölçeği (HÖYÖ): Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin yetkinliğini belirleyen; Hsu ve Hsieh¹⁶ tarafından 2013 yılında geliştirilen orijinal adı CINS olan yetkinlik ölçeği kullanılmıştır. Ölçek toplam 43 maddeden oluşmaktadır. 7'li Likert tipteki cevap seçeneklerini içeren araç; klinik biyomedikal bilim (5 madde), genel klinik beceriler (7 madde), eleştirel düşünme ve akıl yürütme (4 madde), bakım (6 madde), etik ve sorumluluk (15 madde), ve yaşam boyu öğrenme (6 madde) olmak üzere 6 alt bölümden oluşmaktadır. Ölçekten alınan toplam skor 43-301 puan arasında değişmektedir. Ölçeğin orijinalinin Cronbach Alpha Güvenirlilik Katsayısı 0.91-0.98 arasında olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin puanının yüksek olması öğrencinin yetkinliğinin iyi düzeyde olduğunu gösterirken, düşük puan olması yetkinliğinin iyi düzeyde olmadığını göstermektedir.¹⁶ Türkçe geçerlik güvenilirliği 2018 yılında Ülker¹⁷ tarafından yapılan ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,97 bulunmuştur.

Veri Toplama Formlarının Uygulanması: Veri toplama formları “atauni online anket programı” na aktararak oluşturulan elektronik bağlantı öğrencilerin telefonlarına mesaj olarak kurumları aracılığı iletilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi: Elektronik sistemle elde edilen veriler SPSS 20 paket programına aktarıldıktan sonra değerlendirilmiştir.

Etik İlkeler: Araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul onayı ve araştırmanın yapılacağı kurumlardan yazılı izin alınmıştır. Öğrencilerin gönüllülük esasına göre çalışmaya katılması sağlanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin HÖYÖ'nin Alt Boyut ve Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Ölçek		Atatürk Üniversitesi (n=90)	Erciyes Üniversitesi (n=58)	Test Değeri ve Anlamlılık	
		M ± SD	M ± SD	U/t	P
HÖYÖ	Klinik Biyomedikal Bilim	24.93±4.98	25.82±5.52	2220.500	0.125
	Genel Klinik Beceriler	39.04±7.44	39.70±7.17	2427.000	0.471
	Eleştirel Düşünme ve Akıl Yürütme	21.54±3.96	20.25±4.55	2199.000	0.105
	Bakım	35.38±6.29	34.62±5.79	2298.500	0.220
	Etik ve Sorumluluk	90.76±14.53	91.79±13.00	2591.500	0.942
	Yaşam Boyu Öğrenme	35.55±5.73	35.46±5.92	602.500	0.976
	Toplam	247.23±39.19	247.67±36.15	2592.500	0.945

Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi ve Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencilerini HÖYÖ'nin toplam puan ve alt boyut ortalamaları karşılaştırıldığında aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. ($p>0.05$) (Tablo 1.1).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eldeki verilere göre klasik ve entegre eğitim modeli hemşirelik öğrencilerine benzer düzeyde yetkinlik kazandırmıştır. Gelecekte nitel araştırma yöntemleri ile konunun yeniden araştırılması, aktif ve pasif öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı programlarda öğrenim gören öğrencilerin yetkinlik düzeylerinin karşılaştırıldığı araştırmaların yapılması önerilmektedir

KAYNAKÇA

1. Khorshid L, Eser İ, Zaybak A, Güneş Ü, Çınar S., (2007). Hemşirelik Yüksekokulu Mezun Öğrencilerinin Aldıkları Lisans Eğitimine İlişkin Görüşleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*,. 23(1): 1-14.
2. Şengül F., (2010). Hemşirelik Eğitim Modellerinin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimlerine Etkisi: Çok Merkezli Çalışma. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
3. Greene RR, Kropf NP., (2011). Competence: Theoretical Frameworks. New Jersey: Aldine Transaction Press.
4. Wilgis M, McConnell J., (2008). Concept Mapping: an educational strategy to improve graduate nurses' critical thinkink skills during a hospital orientation program. *Journal of Continuing Education in Nursing*. 39(3):119-126.
5. Karagözoğlu Ş, Özden D, Türk G, Yıldız FT., (2014). Klasik ve Entegre Müfredat Programı Hemşirelik Öğrencilerinin İlk Klinik Uygulamada Yaşadıkları Kaygı, Klinik Stres Düzeyi ve Etkileyen Bazı Faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*,7(4):266-274.

6. Boztepe H, Terzioğlu F., (2013).Hemşirelik Eğitiminde Beceri Değerlendirme. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(1): 57-64.
7. Özkütük N, Orgun F, Akçakoca B., (2018). Türkiye’de Hemşirelik Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarına İlişkin Güncel Durumun İncelenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*
8. Toraman AU, Temel AB, Kalkım A, Balyacı ÖE., (2013) Klasik Ve Entegre Eğitim Modeli İle Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya Yönelik Tutum ve Farkındalıkları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 6 (3), 132-138.
9. Tosun N, Oflaz F, Akyüz A, Kaya T, Yava A, Yıldız D, Akbayrak N., (2008). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin intörn eğitim programından beklentileri ile program sonunda kazanım ve önerilerinin değerlendirilmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 50(3):164-171
10. Kocaman, G. (2008). Entegrasyon. VI. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi. 23 Ekim, Nevşehir. Erişim: 20.12.2009. www.istanbul.edu.tr/yuksekokullar/.../10_gulseren_kocaman.ppt
11. Lin CC, Wu C-JJ, Hsiao YC, Han CY, Hung CC., (2017) An exploratory factor analysis for developing and validating a scale of Nursing Students Competence Instrument. *Nurse Education Today*,50:87-91.
12. Wu XV, Enskär K, Lee CCS, Wang W., (2015).A systematic review of clinical assessment for undergraduate nursing students. *Nurse education today*. 35(2):347-59.
13. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi <http://tyyc.yok.gov.tr/>. (E.T. 01.06.2018)
14. Nilsson J, Johansson E, Egmar AC, Florin J, Leksell J, Lepp M, et al.,(2014). Development and validation of a new tool measuring nurses self-reported professional competence—The nurse professional competence (NPC) Scale. *Nurse education today*. 34(4):574-80.
15. Ahmadi S, Yazdani S, Mohammad-Pour Y., (2017) Development of a Nursing Competency Framework: Thematic Content Analysis. 4.
16. Hsu LL, Hsieh SI., (2013). Development and psychometric evaluation of the competency inventory for nursing students: A learning outcome perspective. *Nurse Education Today*,33(5):492-7.
17. Ülker T. (2018) Hemşirelik Öğrencilerinin Kendi Mesleki Yetkinliklerini Değerlendirme Aracının Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara

İŞARET DİLİ EĞİTİMİ ALMIŞ VE ALMAMIŞ ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK TUTUMLARININ VE UYUM DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bahanur MALAK AKGÜN

Ardahan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ardahan / Türkiye, E-Posta:bahnur_mk@hotmail.com

Özet

Amaç: Engelli bireylere yönelik olumsuz tutumları, onları yeterince tanımamak veya sosyal öğrenme yoluyla diğer insanların olumsuz kalıp düşüncelerini öğrenerek onlara karşı önyargılı olmak etkileyebilir. Özellikle sağlık profesyonellerinin olumsuz tutumları, engelli bireylere sınırlı hizmet sunulmasına veya hizmetlerin kalitesinin yeterli olmamasına neden olabilir. Engelli bireyleri tanımalarını ve olumlu düşüncelerin gelişmesini sağlayan eğitimler olumlu tutumların gelişmesini etkileyebilir. Üniversite öğrencileriyle yapılan araştırmalarda öğrencilerin engelli bireylere yönelik olumlu tutumlarının orta düzeyde olduğu saptanmıştır. İşaret dili eğitimi almış ve almamış üniversite öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı araştırmadır, Ardahan Üniversitesinde işaret dili eğitimi almış ve almamış lisans öğrencileri ile yürütülmüştür. Rastgele örnekleme yöntemiyle çalışmaya katılmaya gönüllü olan, aydınlatılmış onam formunu dolduran 115 öğrenci örnekleme oluşturmuştur. Katılımcılara 25 Aralık 2016- 01 Mart 2017 tarihleri arasında Tanıtıcı Bilgi Formunu, Özürlülere Yönelik Tutum Ölçeği (ÖYTÖ) ve Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) uygulanmıştır.

Bulgular: Eğitim almış ve almamış öğrencilerin HKE toplam puanları arasında bir fark yoktur. Eğitim almış öğrencilerin ÖYTÖ toplam puanları ve ÖYTÖ alt faktör eğitim ortamı, kişilerarası ilişkiler, kişisel özellikler, çalışma yaşamı, yetkinlik-bağımsız yaşam puanları ve HKE alt ölçek sosyal uyum, kendini gerçekleştirme, sosyal ilişkiler, sosyal normlar puanları eğitim almamış öğrencilerden yüksektir ($p<.05$). Öğrencilerin ÖYTÖ ve HKE toplam puanları arasında bir ilişki yoktur.

Sonuç: Üniversite öğrencilerinin işaret dili eğitimi almaları onların engelli bireyleri tanımalarını ve onlara karşı olumlu tutumlar geliştirmelerini sağlamıştır. Bu ruh sağlığında toplumsal farkındalık yaratmada önemli bir strateji oluşturabilir. **Anahtar Kelimeler:** Öğrenci, ruh sağlığında toplumsal farkındalık, engellilere yönelik tutum, genel uyum

EVALUATION OF ATTITUDES AND ADAPTATION LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS WITH AND WITHOUT SIGN LANGUAGE EDUCATION TOWARDS INDIVIDUALS WITH DISABILITIES

Bahanur MALAK AKGÜN

Ardahan University, Faculty of Health Sciences, Ardahan / Turkey, E-Posta:bahnur_mk@hotmail.com

Abstract

Aim: Negative attitudes towards people with disabilities can be influenced by not knowing them sufficiently or being biased towards them by learning negative mold thoughts through social learning. In particular, the negative attitudes of health professionals may lead to limited provision of services to people with disabilities or to insufficient quality of services. Trainings that enable the development of positive thoughts can affect the development of positive attitudes and recognizing people with disabilities. Therefore, it aims to determine the attitudes of university students who have received and have not received sign language training towards individuals with disabilities.

Methods: This descriptive study was conducted with 115 undergraduate students who had received and have not received sign language training at Ardahan University. The sample consisted of students who volunteered to participate in the study by random sampling method and completed the informed consent form. March December 25, 2016 - March 01, 2017, The participants were administered Introductory Information Form, Attitude Towards Disability Scale (ATDS) and Hacettepe Personality Inventory (HPI).

Results: There is no difference between the HPI scores of students who have received education and who have not. The ATDS scores of students and the sub-factors of ATDS are educational environment, interpersonal relationships, personal features, working life, competence-independent life scores of educated students are higher than those of non-educated students. The sub-factors of HPI are social adjustment, self-realization, social relations, and social norms scores of educated students are higher than those of non-educated students ($p < .05$). There is not any correlation between the scores of the students' ATDS and HPI.

Conclusion: The sign language training of university students enabled them to recognize individuals with disabilities and develop positive attitudes towards them. This can be an important strategy in creating social awareness in mental health.

Key Words: Student, social awareness in mental health, attitude towards disabled people, general adjustment

**HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ VE KLİNİK
KARAR VERME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ
DETERMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' CRITICAL
THINKING DISPOSITIONS AND CLINICAL DECISION MAKING SKILLS**

Kezban KORAŞ SÖZEN¹, Nezîha KARABULUT²

¹*Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde Zübeyde Hanım SYO, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları
Hemşireliği AD, Niğde/ Türkiye, kezban_koras@hotmail.com*

²*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD, Erzurum/ Türkiye,
nezihekarabulut@hotmail.com*

Özet

Amaç: Bu araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve klinik karar verme becerisi arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Materyal ve Metot: Araştırma 01- 31 Mayıs 2018 tarihleri arasında bir üniversitenin hemşirelik bölümünde yürütüldü. Araştırmada evrenin tamamına (N=462) ulaşılması hedeflendi ve örneklem seçimine gidilmedi. Araştırmaya belirtilen tarihlerde Hemşirelik Bölümü'nde kayıtlı olan, gönüllü ve devamlı 329 öğrenci katıldı. Verilerin toplanmasında öğrencilerin sosyo- demografik özelliklerini sorgulayacak Tanıtıcı Özellikleri Belirleme Formu, Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği ve Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde ortalama ve yüzdelik hesapları, ANOVA, LSD posthoc testi ve ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla pearson korelasyon analizi kullanıldı. Anlamlılık düzeyi p<0.05 düzeyinde değerlendirildi.

Bulgular: Öğrenci hemşirelerin genel eleştirel düşünme düzeyleri (208.23±23.76) düşük düzey olarak belirlenirken, klinik karar verme becerileri orta düzey (135.87± 17.17) olarak saptandı. Araştırmada klinik karar verme becerisi ile eleştirel düşünme eğilimi arasında istatistiksel olarak pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu saptandı.

Sonuç: Bu bulgular doğrultusunda hemşirelik öğrencilerinin düşük eleştirel düşünme ve orta düzeyde klinik karar verme beceri düzeyine sahip olduğu tespit edildi.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Eleştirel Düşünme, Klinik Karar Verme

Abstract

Aim: The aim of this study was to determine the relationship between nursing students' critical thinking dispositions and clinical decision-making skills.

Methods: The study was carried out in the nursing department of a university between 01-31 May 2018. The aim of the study was to reach the whole population (N= 462) and no sample selection was made. A total of 329 volunteer students enrolled in the Nursing Department on the dates indicated. Data were collected using the Descriptive Characteristics Form, California Critical Thinking Trends Scale and the Nursing Clinical Decision Making Scale, which were used to question the socio-demographic characteristics of the students. Data were evaluated using mean and percentage calculations, ANOVA, LSD posthoc test and pearson correlation analysis to determine the relationship between the scales. Significance level was evaluated at p <0.05.

Results: While the general critical thinking level of the student nurses (208.23 ± 23.76) was determined to be low level, clinical decision-making skills were found to be moderate (135.87 ± 17.17). In the study, it was found that there was a statistically positive, moderate and significant relationship between clinical decision making ability and critical thinking disposition.

Conclusion: Based on these findings, it was found that nursing students had low critical thinking and moderate clinical decision-making skills.

Keywords: Nursing, Critical Thinking, Clinical Decision Making

GİRİŞ ve AMAÇ

Eleştirel düşünme bireyin karşı karşıya kaldığı durum, olgu ya da olayları; doğruluk, tutarlılık, geçerlilik ve güvenilirlik açılarından inceleme, yorumlama, yargılama ve değerlendirme sürecidir.¹ Etkili problem çözme ve karar vermenin yapı taşı olan eleştirel düşünme, bilimsel dayanağı olan düşünme süreci ve problem analiz yöntemidir.² Eleştirel düşünme, hemşirelerin problem çözme aşamalarında, hemşirelik sürecinde ve karar verme aşamasında kullanabileceği zihinsel bir aktivitedir.¹ Hemşireler profesyonel bir yaklaşımla hastanın durumunda meydana gelen veya gelebilecek sağlık problemlerini hızlı ve doğru bir şekilde saptarlar, hastanın gereksinimine uygun bakımı planlar ve uygularlar. Bu profesyonel yaklaşımı sergilerken ise eleştirel düşünme becerilerini kullanırlar.³ Hemşirelik eğitimi, hemşirelerin güvenli ve kaliteli bir hemşirelik bakımı verebilmelerinde, karşılaştıkları zorluklar ile mücadele edebilmelerinde ve yeni koşullara adapte olabilmelerinde önemli bir yere sahiptir.⁴ Günümüzde sağlık hizmetlerindeki sorunların karmaşıklığının artması mesleki rollerine hazırlanan öğrenci hemşirelerin yeterli beceri düzeyi ile mezun olmalarını zorunlu hale getirmektedir. Ayrıca sağlık gereksinimlerindeki değişime yönelik kendine güvenmesi, etkili ve doğru karar verebilmesi gibi özelliklere sahip olarak mezun olması beklenmektedir.^{4,5}

Bu nedenlerle hemşirelik eğitimi sırasında eleştirel düşünme ve klinik uygulamalarda doğru kararlar verebilme becerisi geliştirilmelidir. Klinik karar verme, sağlığı optimize eden ve olası zararları en aza indiren en iyi eylem sürecini belirlemek için eleştirel düşünme, kanıtları değerlendirme, problem çözme, bilgiyi uygulama ve klinik yargılamayı içeren bir süreçtir.⁵

Yapılan araştırmalar eleştirel düşünme becerisinin akademik başarıyı arttırdığını,^{6,7} problem çözme becerisini geliştirdiğini,^{8,9} klinik karar verme becerisi üzerinde etkili olduğunu¹⁰⁻¹² ve eleştirel düşünme puanı yüksek olan öğrencilerin mesleki uygulamalarda daha başarılı olduğunu^{11,12} göstermektedir.

Eleştirel düşünme, demokratik bir toplum temelini oluşmasında, bireylerin kişisel ve mesleki yaşamları bakımından önemli bir işleve sahiptir. Buna rağmen bireylerin meslek yaşamlarına atılma öncesi basamağı oluşturan üniversite eğitiminin eleştirel düşünme becerisini yeterince geliştirmedeği görülmektedir.^{13,14} Yapılan çalışmalar üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin düşük^{8,15-16} ya da orta düzeyde^{9,10,17-20} olduğunu göstermektedir.

Ülkemizde hemşirelik mesleğinin uygulanması ile ilgili yaşanan sorunlar göz önüne alındığında klinik uygulamalarda doğru kararlar verebilen mezunlar yetiştirmesine gereksinim duyulduğu açıktır.^{3,4}

Eleştirel düşünme ve klinik uygulamalarda karar verme becerilerinin, hemşirelerin öğrencilik ve meslek hayatlarında vazgeçilmez bir öğe olması nedeniyle bu becerilerin geliştirilmesine gereksinim vardır. Eleştirel düşünme becerisi ile ilgili literatür¹⁵⁻²⁰ incelendiğinde konuyla ilgili çalışmaların olduğu ancak klinik uygulamalarda karar verme ile ilişkisi açısından çalışmaların yeterli olmadığı düşünülmüştür. Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ve klinik karar verme becerisi arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla planlanıp yapıldı.

MATERYAL VE METHOT

Araştırmanın Tipi, Yeri ve Zamanı

Bu araştırma, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Niğde Zübeyde Hanım Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerine “Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Klinik Karar Verme Becerileri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi” amacıyla tanımlayıcı olarak planlandı ve yapıldı.

Araştırmaya etik kurul onayı ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Niğde Zübeyde Hanım Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğü’nden gerekli izinler alındıktan sonra başlandı. Araştırmada evrenin tamamına (N=462) ulaşılması hedeflendi ve örneklem seçimine gidilmedi. Araştırmaya 01- 31 Mayıs 2018 tarihlerinde Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Niğde Zübeyde Hanım Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü’nde kayıtlı olan, eğitimine devam eden gönüllü ve devamlı 329 öğrenci katıldı.

Araştırmada Kullanılacak Veri Toplama Araçları:

Araştırmada Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini sorgulayacak Tanıtıcı Özellikleri Belirleme Formu, Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (KEDEÖ) ve Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği (HKKVÖ) kullanıldı.

1. Tanıtıcı Özellikleri Belirleme Formu: Bu form literatür¹⁵⁻²⁰ doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan katılımcıların, cinsiyeti, yaş, öğrenim durumu gibi sosyodemografik bilgileri edinmeye yönelik soruları içermektedir.

2. Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimleri Ölçeği (KEDEÖ):

1990 yılında Facione²¹ tarafından geliştirilen California Eleştirel düşünme eğilim ölçeği bir beceriyi ölçmek için değil kişinin eleştirel düşünme düzeyini değerlendirmek amacı ile kullanılmaktadır. Ölçeğin Türkiye’deki geçerlilik güvenilirlik çalışması ise Kökdemir²² tarafından yapılmıştır. Ölçekte yer alan alt ölçeklerin herbirinden alınan puan toplamının 10 ile çarpılıp alt ölçekteki madde sayısına bölünmesi ile alt ölçeklerden alınan puanlar hesaplanmaktadır. Alt ölçeklerden alınan puanların toplanması ile de ölçekten alınan toplam puan hesaplanmaktadır. Değerlendirmede puanı 240’dan (40 x 6) az olan kişilerin genel eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük, puanı 300’den (50x6) fazla olanların ise bu eğilimlerinin yüksek olduğu söylenebilir. Alt ölçeklerin toplamı 40 puanın altında ise eleştirel düşünme eğilimi düşüklüğünü, 50 puanın üstünde ise eleştirel düşünme eğilimi yüksekliğini göstermektedir.^{21,22} Toplam 6

boyut ve 51 maddeden oluşan ölçeğin 37 alt boyutları; analitiklik, açık fikirlilik, meraklılık, kendine güven, doğruyu arama ve sistematiktir. Bu araştırmada Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.82 olarak bulundu.

3. Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği (HKKVÖ): 1983 yılında Jenkins tarafından geliştirilen Hemşirelikte Klinik Karar Verme Ölçeği (HKKVÖ), hemşirelik öğrencilerinin klinik karar verme algılarını değerlendirmektedir.²³ Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Durmaz tarafından yapılmıştır.²⁴

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 40 ve en yüksek puan 200 olup ölçeğin kesme noktası bulunmamaktadır. Ölçek puanının yüksek olması klinik karar verme algısının yüksekliğini, düşük puan ise klinik karar verme algısının düşüklüğünü göstermektedir.²³ Her alt ölçekten ise alınabilecek en düşük puan 10 ve en yüksek puan 50'dir.

Toplam 4 boyut ve 40 maddeden oluşan ölçeğin alt boyutları; seçenek ve fikirleri araştırmak, amaçları ve değerleri soruşturmak, sonuçları değerlendirmek, bilgiyi araştırmak ve yeni bilgiyi tarafsız olarak benimsemektir.²³ Bu araştırmada Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.83 olarak bulundu.

Araştırmanın Yöntemi:

Veri toplama araçları, her bir sınıfa ayrı zamanlarda gidilerek, öğrencilere araştırma ve ölçekle ilgili açıklamalar yapılarak, çalışmaya katılımın gönüllü olduğunun altı çizilerek araştırmacı tarafından uygulandı.

Araştırmaya katılmayı reddeden 41 öğrenci ve ölçekleri eksik dolduran 47 öğrenci ile hemşirelik bölümünde kayıtlı olup devam etmeyen 45 öğrenci çalışmaya dâhil edilemedi. Araştırma toplam 329 öğrenci ile yapıldı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen veriler araştırmacı tarafından bilgisayarda Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24 paket programı kullanılarak değerlendirildi. Elde edilen verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk testi ile değerlendirildi. Grupların karşılaştırılmasında ANOVA testi ve daha ileri analizlerde LSD posthoc testi kullanıldı. Ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla pearson korelasyon analizi yapıldı. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlanmadan önce Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Etik kurulundan 29.01.2018 tarihinde (Karar no: 2018/02-01) ile onay alındı ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Niğde Zübeyde Hanım Sağlık Yüksekokulu Müdürlüğü'nden uygulama izni alınarak çalışmaya başlandı.

BULGULAR

Araştırmanın örneklemini oluşturan 329 hemşirelik öğrencisinin yaş ortalaması 20.90 ± 1.60 'tır. Öğrencilerin %78.7'si 20-24 yaş arasında, %72.9'u kadın, %27.7'si 1. sınıf öğrencisi, %65.3'ü yabancı dil ağırlıklı lise mezunudur ve %98.8'i herhangi bir sağlık kuruluşunda çalışmamaktadır. Öğrenciler tanıtıcı özellikler açısından değerlendirildiğinde eleştirel düşünme ve klinik karar verme beceri düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmadı. ($p > 0.05$).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin KEDEÖ'den Aldıkları Puan Ortalamalarının ve Alt Boyutlarında Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı (n= 329)	
KEDEÖ ve alt boyutları	$\bar{X} \pm SS$
Analitik	45.35±7.04
Açık fikirlilik	46.70±10.48
Meraklılık	38.82±7.24
Kendine güven	28.40±6.13
Doğruyu arama	24.20±6.10
Sistematiklik	24.76±4.62
Toplam	208.23±23.76

Öğrencilerin KEDEÖ' den aldıkları toplam ve alt boyut puanları tablo 1'de görülmektedir.

Analitiklik ve meraklılık alt boyutları değerlendirildiğinde sınıflar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edildi ($p > 0.05$). Bu farkın hangi sınıftan kaynaklandığını belirlemek için yapılan posthoc teste (LSD) farkın 2. sınıflardan kaynaklandığı gözlemlendi. 1., 3. ve 4. sınıflarda eleştirel düşünme alt boyutlarından analitiklik ve meraklılık açısından anlamlı farklılık bulunmazken; 2. sınıflarda bu alt boyutların puan ortalamalarının yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptandı ($p > 0.05$).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin HKKVÖ ve Alt Boyut Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=329)	
HKKVÖ ve alt boyutları	$\bar{X} \pm SS$
Seçenek ve fikirleri araştırmak	35.39± 5.42
Amaçları ve değerleri soruşturmak	33.08± 4.13
Sonuçları değerlendirmek	34.11± 5.98
Bilgiyi araştırmak ve yeni bilgiyi tarafsız olarak benimsemek	33.28± 4.81
Toplam Ölçek Puan	135.87± 17.17

Öğrencilerin HKKVÖ' den aldıkları toplam ve alt boyut puanları tablo 2'de görülmektedir.

HKKVÖ' nin alt boyutları değerlendirildiğinde sınıflar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edildi ($p>0.05$). Bu farkın hangi sınıftan kaynaklandığını belirlemek için yapılan posthoc testte (LSD) farkın 2. sınıflardan kaynaklandığı gözlemlendi. 2. sınıflarda bu alt boyutların puan ortalamalarının yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptandı ($p>0.05$).

Araştırmada klinik karar verme becerisi ile eleştirel düşünme eğilimi arasında istatistiksel olarak pozitif yönde, anlamlı orta düzeyde bir ilişki olduğu saptandı.

Meraklılık ve açık fikirlilik, sistematiklik ve kendine güven, amaçları ve değerleri sorgulamak ve doğruyu arama, sonuçları değerlendirmek ve kendine güven alt boyutları dışında KEDEÖ alt boyutları ile HKKVÖ'den alt boyutları puan ortalamaları arasında ilişkinin olduğu ve bu ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edildi.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bulgular doğrultusunda hemşirelik öğrencilerinin düşük eleştirel düşünme beceri düzeyine sahip olduğu bulunmuştur. Günümüz şartlarında kaliteli hasta bakımını sağlayacak hemşirelerin sadece bağımlı fonksiyonlarını yerine getiren değil, mesleki otonomilerini kazanmış, problemlere çözüm getirebilecek eleştirel düşünme eğilimi yüksek birer sağlık profesyoneli olması beklenmektedir. Hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerini arttırmaya yönelik ülke çapında etkili politikalar geliştirilmelidir. Hemşirelerin eleştirel düşünme eğilimlerinin düşük olmasının nedenlerini analiz eden ileri çalışmaların yapılmasını önermekteyiz.

KAYNAKLAR

1. Taşçı, S., (2005). Hemşirelikte problem çözme süreci, *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14 (Hemşirelik Özel Sayısı,Ek Sayı): 73-78.
2. Kantek, F., Öztürk, N., Gezer, N., (2010) Bir sağlık yüksekokulunda öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications*: 186-190.
3. Kaya, N., Aştı, T., Acaroğlu, R., Kaya, H., Şendir, M., (2006). Hemşire öğrencilerin sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri ve ilişkili faktörlerin incelenmesi, *CÜ Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(3): 1-11.
4. Öztürk, N., Ulusoy, H., (2008). Lisans ve yüksek lisans hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve eleştirel düşünmeyi etkileyen faktörler, *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1): 15-25.
5. Tanner, C.A., (2006). Thinking like a nurse: a research-based model of clinical judgment in nursing, *J Nurs Edu*, 45(6): 204-211.
6. Şahinoğlu, S., Baykara, G.Z., (2013). Hemşirelikte mesleki özerklik kavramının incelenmesi, *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 16(3): 176-181.
7. Ip, WY., Lee DTF., Lee IFK., Chau JPC., (2000). Disposition towards critical thinking: A study of chinese undergraduate nursing students. *Journal of Advanced Nursing*, 32: 84-90.
8. Azak, A., Taşçı, S., (2009). Klinik Karar Verme ve Hemşirelik, *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*, 17(3): 176-183.
9. Beşer, A., Kıssal, A., (2009). Critical thinking disposition and problem solving skills among nursing student, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2: 88-94.
10. Küçükgüçlü, Ö., Kanbay, Y., (2011). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile klinik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14: 21-25.
11. Bowles, K., (2000). The relationship of critical-thinking skill and the clinical judgment skills of baccalaureate nursing students. *Journal of Nursing Education*, 39: 373-376.
12. Shin, KR., (1998). Critical thinking ability and clinical decision –making skills among senior nursing students in associate and baccalaureate programmes in korea. *Journal of Advanced Nursing*, 27: 414-418.
13. Akkuş, Y., Kaplan, F., Kaçar, N., (2010). Kars sağlık yüksekokulu hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2010, 5: 103-112.
14. Arslan, GG., Demir, Y., Eşer, İ., Khorshid, L., (2009). Hemşirelerde eleştirel düşünme eğilimini etkileyen etmenlerin incelenmesi, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12: 72-80.
15. Bulut, S., Ertem, G., Sevil, Ü., (2009). Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2: 27-38.
16. Şenturan, L., Alpar, ŞE., (2008). Hemşirelik öğrencilerinde eleştirel düşünme. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12: 22-30.
17. Korkmaz, Ö., (2009). Eğitim fakültelerinin öğrencilerin eleştirel düşünme eğilim ve düzeylerine etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7: 879-902.
18. Şen, Ü., (2009). Türkçe öğretmen adaylarının eleştirel düşünme tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Journal of World of Turks*, 1: 69-89.
19. Çetinkaya, Z., (2011). Türkçe Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünmeye İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3): 93-108.
20. Beşer, A., Utku, M., (2005). Hemşirelik ve Mühendislik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin Belirlenmesi, II. Aktif Eğitim Kurultay Kitabı, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir: 366-379.
21. Facione, P.A., (1990). A statement of expert consensus for purpose of educational assessment and instructions. *The Delphi Report. East Lansing, National Center for Research on Teacher Training*, EBSCOST ERIC Document No: ED315423.
22. Kökdemir, D., (2003). Belirsizlik Durumlarında Karar Verme ve Problem Çözme. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
23. Jenkins, HM., (1985). A research tool for measuring perceptions of clinical decision making, *J Prof Nurs*, 1(4): 221-229.

KADINLARDA MEME KANSERİ KADERCİLİĞİNİN BELİRLENMESİ, DİNİ YÖNELİM VE KADERCİLİK İLE RAHİM AĞZI KANSERİ VE PAP SMEAR TESTİ SAĞLIK İNANÇLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Ayşe Berivan BAKAN,¹ Metin YILDIZ², Gülpınar ASLAN³

¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ağrı/Türkiye, E-posta: absavci77@gmail.com

² Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ağrı/Türkiye, E-posta: yildizz.metin@gmail.com

³ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Ağrı/Türkiye, E-posta:

pinar_goksuguzel@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma, kadınlarda meme kanseri kaderciliğinin belirlenmesi, dini yönelim ve kadercilik ile rahim ağzı kanseri ve pap smear testi sağlık inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipte planlanan bu araştırma, Türkiye'nin doğusunda yer alan bir ilde Temmuz-Ağustos 2019 tarihleri arasında yapıldı. Araştırma, belirtilen tarihler arasında ASM'lere başvuran 30-70 yaş aralığında olan, meme veya rahim ağzı kanseri tanısı almamış olan ve gebelik döneminde olmayan 357 kadın ile yürütüldü. Araştırmanın verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu, Dini Yönelim Ölçeği, Kadercilik Eğilimi Ölçeği, Meme Kanseri Kadercilik Ölçeği, Rahim Ağzı Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnanç Modeli Ölçeği kullanılarak toplandı. Araştırmaya başlamadan önce Etik Kurul izni alındı. Veriler, SPSS paket programında, descriptive statistics, Kolmogrov Smirnov, Mann Whitney-U, Kruskal Wallis, One Way Anova, Spearman Korelasyon ile değerlendirildi.

Bulgular: Meme Kanseri Kadercilik Ölçeği puan ortalaması, okuma-yazma bilmeyenlerde, kronik hastalığı olanlarda, mamografi çektirenlerde ve kanserde erken tanının önemli olmadığını düşünenlerde istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek bulundu ($p<0.05$). Dini Yönelim Ölçeği toplam puan ortalaması ile Sağlık Motivasyonu ve Papsmear Yarar Algısı boyutu puan ortalaması arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulundu. Kadercilik Eğilimi Ölçeği toplam puan ortalaması ile Duyarlılık, Önem Algısı, Papsmear Yarar Algısı ve Papsmear Engel Algısı boyutları puan ortalaması arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulundu ($p<0.05$).

Sonuç: Kadınlarda meme kanseri kaderciliğinin düşük düzeyde olduğu belirlendi. Dini yönelimin ve kadercilik eğiliminin Rahim Ağzı Kanseri ve Pap Smear Testi Sağlık İnançlarını etkilediği saptandı. Benzer çalışmaların daha büyük gruplarda ve bölgelerde yapılması önerilmektedir. **Anahtar Kelimeler:** Din, Kadın, Kanser Taraması, Kadercilik, Meme ve Serviks Kanseri.

THE RELATIONSHIP BETWEEN DETERMINATION OF BREAST CANCER DESTRUCTION IN WOMEN, RELIGIOUS ORIENTATION AND FATENESS AND CELL CANCER AND PAP SMEAR TEST HEALTH BELIEFS

Ayşe Berivan BAKAN,¹ Metin YILDIZ², Gülpınar ASLAN³

¹ Ağrı İbrahim Çeçen University, School of Health, Ağrı / Turkey, E-posta: absavci77@gmail.com

² Ağrı İbrahim Çeçen University, School of Health, Ağrı / Turkey, E-posta: yildizz.metin@gmail.com

³ Ağrı İbrahim Çeçen University, Vocational School of Health Services, Ağrı/Turkey, E-posta:

pinar_goksuguzel@hotmail.com

Abstract

Objective: The aim of this study was to determine the fatalities of breast cancer in women, and to investigate the relationship between religious orientation and fatalism and cervical cancer and pap smear test health beliefs.

Methods: This cross-sectional study planned, was made between a province located in eastern Turkey in July-August 2019 Date. The study was conducted with 357 women aged between 30-70 years, who were not diagnosed with breast or cervical cancer and who were not in gestation. The data of the study were collected by using the Descriptive Information Form, Religious Orientation Scale, Fatalism Tendency Scale, Breast Cancer Fatalism Scale, Cervical Cancer and Pap Smear Test Health Belief Model Scale. Ethics Committee permission was obtained before starting the research. Descriptive statistics, Kolmogrov Smirnov, Mann Whitney-U, Kruskal Wallis, One Way Anova, Spearman Correlation were evaluated in SPSS package program.

Results: The mean score of the Breast Cancer Fatalism Scale was found to be statistically higher in illiterate, chronic disease, mammographers and those who thought that early diagnosis was not important in cancer ($p < 0.05$). It was found that there was a positive relationship between total score of Religious Orientation Scale and mean of Health Motivation and Papsmear Benefit Perception dimension scores. It was found that there was a significant positive correlation between the total score average of the Fatalism Tendency Scale and the mean scores of Sensitivity, Importance Perception, Papsmear Benefit Perception and Papsmear Barrier Perception dimensions ($p < 0.05$).

Conclusion: Breast cancer fatalities were found to be low in women. Religious orientation and fatalism tendency affected cervical cancer and Pap Smear Test Health Beliefs. Similar studies should be conducted in larger groups and regions.

Keywords: Religion, Women, Cancer Screening, Fatalism, Breast and Cervical Cancer.

SAĞLIK EĞİTİMİ ALAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALEKSİTİMİ VE EMPATİK EĞİLİM ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Gülpınar ASLAN¹, Ayşe Berivan BAKAN², Metin YILDIZ³

¹ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Ağrı/Türkiye,

E-posta: pinar_goksuguzel@hotmail.com

² Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ağrı/Türkiye, E-posta: absavci77@gmail.com

³ Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ağrı/Türkiye, E-posta: yildiz.metin@gmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma sağlık eğitimi alan üniversite öğrencilerinde aleksitimi ve empatik eğilim arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Bu araştırma Türkiye'nin doğusunda yer alan bir ildeki üniversitede 376 öğrencinin gönüllü katılımıyla yapıldı. Araştırmanın verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu, Empatik Eğilim Ölçeği ve Toronto Aleksitimi Ölçeği ile toplandı.

Bulgular: Empatik Eğilim Ölçeği toplam puan ortalaması, kadınlarda, yalnız yaşayanlarda, küçükken travmatik olay yaşamamış olanlarda, annesi hayatta olanlarda ve şiddete maruz kalmamış olanlarda, Aleksitimi Ölçeği toplam puan ortalaması ise erkeklerde, annesi veya babası okuma yazma bilmeyenlerde, ailesinin aylık geliri 2000tl'nin altında olanlarda, İmam Hatip Lisesi mezunu olanlarda ve annesi hayatta olmayanlarda istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek bulundu ($p<0.05$). Empatik Eğilim Ölçeği puan ortalaması ile Toronto Aleksitimi Ölçeği arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu bulundu ($p<0.001$).

Sonuç: Empatik Eğilim ile Aleksitimi arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu bulundu. Benzer çalışmaların daha büyük gruplarda ve farklı bölgelerde de yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aleksitimi, Empatik Eğilim, Hemşirelik, Öğrenci, Paramedik.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ALEXITISM AND EMPATHIC TENDENCIES IN HEALTH EDUCATION UNIVERSITY STUDENTS

Gülpınar ASLAN¹, Ayşe Berivan BAKAN², Metin YILDIZ³

¹ Ağrı İbrahim Çeçen University, Vocational School of Health Services, Ağrı/Turkey

E-posta: pinar_goksuguzel@hotmail.com

² Ağrı İbrahim Çeçen University, School of Health, Ağrı / Turkey, E-posta: absavci77@gmail.com

³ Ağrı İbrahim Çeçen University, School of Health, Ağrı / Turkey E-posta: yildizz.metin@gmail.com

Abstract

Objective: This study was conducted to investigate the relationship between alexithymia and empathic tendency among university students receiving health education.

Method: This is a descriptive study. This research was carried out by the voluntary participation of 376 students at the university in a province located to the east of Turkey. Data were collected by using the Descriptive Information Form, Empathic Tendency Scale and Toronto Alexithymia Scale.

Results: The total score average of Empathic Tendency Scale was in women, those who lived alone, those who had not experienced traumatic events when they were young, whose mothers were alive and who had not been exposed to violence, and the mean total score of Alexithymia Scale was in males, whose mother or father was illiterate, and whose family's monthly income was below 20000tl. Imam Hatip High School graduates and the mother whose survivors were found to be statistically higher ($p < 0.05$). There was a negative correlation between the mean score of Empathic Tendency Scale and Toronto Alexithymia Scale ($p < 0.001$).

Conclusion: A significant negative correlation was found between Empathic Tendency and Alexithymia. It is recommended that similar studies be conducted in larger groups and in different regions.

Keywords: Alexithymia, Empathic Tendency, Nursing, Paramedic, Student.

HASTANE KLİNİKLERİNDE HEMŞİRE HEMŞİRE İŞBİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Maral KARGIN¹, Elif ORAL², İbrahim KURAN³, Fatma DOĞAN⁴

¹ Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Elazığ/Türkiye maral.k2109@gmail.com

² Fırat Üniversitesi SBF, Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Elazığ/Türkiye elifforall0302@gmail.com

³ Fırat Üniversitesi SBF, Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Elazığ/Türkiye
ibrahimkuran2@gmail.com

⁴ Fırat Üniversitesi SBF, Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, Elazığ/Türkiye
lie_earthling_fatma@hotmail.com

ÖZET

Giriş: Gönüllülük ve beceri gerektiren ve aynı zamanda dinamik bir süreç olan işbirliği, otoritenin paylaşılmasına, güç ve karar vermeye, bilgi ve tecrübeye temellenen meslektaşlar arasındaki kişilerarası ilişkiler olarak tanımlanır.

Amaç: Bu araştırma klinikte çalışan bir hemşirenin diğer bir hemşire ile arasındaki işbirliğini değerlendirmek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı araştırma deseni ile tamamlanmış olup örneklem seçimine gidilmemiş, araştırmaya katılmayı kabul eden klinikte çalışan hemşirelere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırma 121 klinik hemşiresi ile tamamlanmıştır. Verilerin toplanmasında; Kişisel Bilgi Formu ile Hemşire Hemşire İşbirliği Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan ve yaş ortalaması 31.77±6.00 olan hemşirelerin çoğunluğunun (%72.7) kadın, evli (%74.4), 6-10 yıl arası çalışma yılına sahip (%33.1) ve lisans mezunu (%69.4) olduğu ve ayda ortalama 205.25±34.60 saat çalıştığı saptanmıştır. Hemşirelerin %62.8'i mesleğinden memnunken % 44.6'sının çalıştığı klinikten memnun olmadığı, %44.7'si 10 ve üzeri sayıda hastaya baktığı ve %48.8'inin 24 saatlik vardiya şeklinde çalıştığı belirlenmiştir.

HHİ ölçeği ve alt boyutlarının toplam ortalama puanlarına baktığımızda çatışma yönetimi alt boyutunun 1.68, iletişim alt boyutunun 2.27, paylaşım süresi alt boyutunun 2.15, koordinasyon alt boyutunun 2.29 ve profesyonellik alt boyutunun ise 2.11 olduğu saptanmıştır. Ölçeğin toplam puan ortalamasına baktığımızda ise 2.10 olduğu görülmüştür.

Soyodemografik veriler ve HHİ ölçeğinin karşılaştırıldığı analizlerde; cinsiyet, eğitim durumu, çalıştığı yıl, mesleğinden ve çalıştığı klinikten memnun olma durumu, vardiya şekli ve aylık çalışma saatine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir (p<0.05).

Sonuç: Tüm alt boyutlar ve ölçek toplam puan ortalamasına baktığımızda araştırmaya katılan hemşirelerin işbirliğinin ve özellikle çatışma yönetiminin düşük puana sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu bulgular doğrultusunda da klinik hemşirelerine özgü işbirliği ve çatışma yönetimi becerisini arttırabilmeye yönelik gerekli eğitimlerin planlanmasının uygun olabileceği önerilebilir.

Anahtar Kelimeler : İşbirliği, Hemşirelik, Çatışma Yönetimi

EVALUATION OF NURSING AND NURSING COOPERATION IN HOSPITAL CLINICS

Maral KARGIN¹, Elif ORAL², İbrahim KURAN³, Fatma DOĞAN⁴

¹ *Firat University Faculty of Health Sciences, Elazığ / Turkey, maral.k2109@gmail.com*

² *Firat University HSF, Department of Nursing Graduate Student, Elazığ / Turkey elifforall0302@gmail.com*

³ *Firat University HSF, Department of Nursing Graduate Student, Elazığ / Turkey ibrahimkuran2@gmail.com*

⁴ *Firat University HSF, Department of Nursing Graduate Student, Elazığ / Turkey, Elazığ/Türkiye
lie_earthling_fatma@hotmail.com*

Abstract

Introduction : Collaboration, which requires volunteering and skill and is also a dynamic process, is defined as interpersonal relationships between colleagues based on sharing authority, power and decision making, knowledge and experience.

Aims : This study was conducted to evaluate the cooperation of a nurse working in a clinic with another nurse.

Method : This study was completed with descriptive research design and sample selection was not made. The study was completed with 121 clinical nurses. In the collection of data; Personal Information Form and Nurse Nurse Cooperation Scale were used.

Results : The majority of the nurses (72.7%), married (74.4%), working years between 6-10 years (33.1%) and bachelor's degree (69.4%), who participated in the study and whose mean age was 31.77 ± 6.00 were 205.25 ± 34.60 hours per month. It was found to work. While 62.8% of the nurses were satisfied with the profession, 44.6% were not satisfied with the clinic, 44.7% were caring for 10 or more patients and 48.8% were working as 24-hour shifts.

When we look at the total average scores of the HHI scale and its sub-dimensions, it was found that the conflict management sub-dimension was 1.68, the communication sub-dimension was 2.27, the sharing time sub-dimension was 2.15, the coordination sub-dimension was 2.29, and the professionalism sub-bot was 2.11. When we look at the total score average of the scale was 2.10.

In the analyzes comparing the soyodemographic data and the HHI scale; There was a statistically significant difference in terms of gender, education, year of employment, satisfaction with profession and clinic, shift type and monthly working hours ($p < 0.05$).

Conclusions : When we look at the total score average of all sub-dimensions and scale, we can say that the cooperation of nurses participating in the study and especially the conflict management has low scores. In line with these findings, it may be suggested that it is appropriate to plan the necessary trainings to increase the cooperation and conflict management skills specific to clinical nurses.

Key Words : Cooperation, Nursing, Conflict management

PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ EĞİTİMİNDE İZLETİLEN FİMLERİN YARARLILIK, ALGILAMA VE KABUL EDİLEBİLİRLİĞİ

Nihal BOSTANCI DAŞTAN¹, Berna AKTAŞ², Fadime KAYA³, Özgü TEKİN ULUMAN⁴

¹*Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars / Türkiye, E-Posta: nbdastan@gmail.com*

²*Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars / Türkiye, E-Posta: brnaktas57@gmail.com*

³*Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars / Türkiye, E-Posta: fadimee36@hotmail.com*

⁴*Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars / Türkiye, E-Posta: ozguluman@hotmail.com*

Özet

Amaç: Araştırmanın amacı, psikiyatri hemşireliği eğitiminde izletilen filmlerin öğrencilerde yararlılık, algılanma ve kabul edilebilirliğini değerlendirmektir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki araştırmanın örneklemini 2018-2019 eğitim öğretim yılında bir devlet üniversitesinin psikiyatri hemşireliği dersini alan öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada, ruhsal bozukluklarda en çok engelliğe yol açan hastalıkları konu alan 12 film (11 sinema filmi, 1 belgesel film) seçilmiş ve her hafta birer film izletilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu ve filmlere yönelik 30 maddelik, 5'li Likert tipi Sinema Eğitiminin Yararlılık, Algılama ve Kabul Edilebilirliği Formu kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler SPSS 20.0 programında değerlendirilmiş ve istatistiksel analizde tanımlayıcı analizler ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %94.4'ünün film izleme yöntemini eğitim için uygun olarak değerlendirdiği, psikiyatride izletilen filmlerden %84.0'ının kuramsal açıdan, %72.9'unun klinik uygulamada ve %80.6'sının kişisel gelişimde yararlandığı belirlenmiştir. Sinema Formu puan ortalaması 77.16±25.26'dır. Değerlendirmede en yüksek puan ortalaması alan madde "çok terapötik bir etkiye sahiptir" (2.99±2.72) olarak görülmüştür.

Sonuç: Psikiyatri hemşireliği eğitiminde izletilen filmlerin yararlı, algılanma ve kabul edilebilirliğinin iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Algılama, film, kabul edilebilirlik, öğrenci, psikiyatri hemşireliği, yararlılık

UTILITY, PERCEPTION AND ACCEPTABILITY OF THE FILMS SHOWN IN PSYCHIATRIC NURSING EDUCATION

Nihal BOSTANCI DAŞTAN¹, Berna AKTAŞ², Fadime KAYA³, Özgü TEKİN ULUMAN⁴

¹*Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars / Turkey, E-Posta: nbdastan@gmail.com*

²*Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars / Turkey, E-Posta: brnaktas57@gmail.com*

³*Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars / Turkey E-Posta: fadimee36@hotmail.com*

⁴*Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars / Turkey, E-Posta: ozguluman@hotmail.com*

Abstract

Aim: The study aim to evaluate the utility, perception and acceptability of the films shown in psychiatric nursing education.

Methods: Study population of this descriptive type research consists of the students who took a psychiatric nursing course at a state university in the 2018-2019 academic year. In the study, 12 films (11 features movies, 1 documentary) were selected and one film was shown each week. The Personal Information Form and the 30-item, 5-point Likert type Utility, Perception and Acceptability Form of Cinema Education were used for data collection. The data obtained in the study were evaluated in the SPSS 20.0 program and descriptive analyses and Mann Whitney U test were used for statistical analysis.

Results: It was determined that 25.7% of the students watched films for educational purposes in the courses, 94.4% of the students considered the film watching method suitable for education, 84.0% was found to be benefited theoretically from the film shown in psychiatry, 72.9% in clinical practice, and 80.6% benefited in personal development. The Cinema Form score average was 77.16±25.26. The item with the highest score average was found to be the "Has a quite a therapeutic effect" (2.99±2.72).

Conclusion: The films shown in psychiatric nursing education were found to be useful and have a good level of perception and acceptability.

Keywords: Perception, film, acceptability, student, psychiatric nursing, utility

BAKIMDA KLİNİK BİLGELİK: BİLGİ, SEZGİ VE DENEYİM BİLEŞENİNDE BİR VAKA ANALİZİ
CLİNICAL WISDOM IN CARE:
A CASE ANALYSIS IN KNOWLEDGE, INTEGRATION AND EXPERIENCE COMPONENTS

Emine KOL¹, Fatma DURSUN ERGEZEN², Ayşegül KORKMAZ DOĞDU³

¹*Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, E-posta: ekol@akdeniz.edu.tr*

²*Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, E-posta: fatmadursn@gmail.com*

³*Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, E-posta: ayseguldogdu224@gmail.com*

Özet

Giriş: Bilgelik, bilgileri yorumlama ve sezgileri kullanma konusunda üstün olma, alanında söz sahibi ve otorite olma halidir. Amerikan Hemşireler Birliği bilgeliği, insani problemleri yönetmek ve çözmek için bilginin uygun kullanımı olarak tanımlanmaktadır. Hemşirelik ve tıp literatüründe bilgelik "bir duruma deneyim ve sezgi ekleme, bilgiyi empati ve şefkatle uygulama becerisi" olarak tanımlanmıştır. Bu çalışma işe yeni başlayan hemşireler ve öğrenci hemşirelerin öğrenmesine katkı sağlamak amacı ile gerçekte yaşanmış bir klinik durumda bakım veren hemşirenin klinik bilgeliği; bilgi, sezgi ve deneyimler bileşeninde analiz edilmiştir.

Yöntem: Gerçekte yaşanmış bir vakada burun kanaması ile dört kez yoğun bakıma alınan ve sonrasında kliniğe yatışı yapılan Bayan AG'ye bakım veren hemşirenin sezgileri ile sorunu fark etmesi ve bilgisi ile yorumlayıp yargıya varması incelenmiştir. Hemşire Bayan AG ile ilk karşılaşmasında onun durumunu değerlendirirken bilgisini kullanarak kanamanın nedenini ve kanamaya ilişkin vereceği bakımı belirlemiştir. Aynı zamanda tecrübelerinden yararlanarak AG'nin aile süreçleri ile ilgili bazı problemleri olduğunu fark etmiştir. Bayan AG'nin kanaması durdurulmuş taburcu edilmiş ancak sonraki süreçlerde eve dönüşün hemen arkasından yoğun burun kanaması nedeni ile tekrarlı biçimde yoğun bakıma yatışları olmuştur. Hemşire Bayan AG'nin her bir yatışında aile süreçleri ile ilgili farklı veriler elde etmiş ve kanamanın nedeninin bu probleme dayandığını tespit etmiştir. Klinik bilgeliği sayesinde hekim ve diğer disiplinlere durumu kabul ettirmiş ve hastaya aile merkezli bir bakım ve tedavi uygulanmasını sağlamıştır.

Sonuç: Vaka analizi sonucunda hemşirenin klinik bilgeliğinin hastanın iyileşmesindeki etkisi belirgin biçimde görülmektedir. Bu vakada hemşirenin bilgi, sezgi ve deneyimlerini kullanımındaki ustalığı işe yeni başlayan hemşireler için bir rehber olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Bilgelik, klinik bilgelik, sezgi, uzmanlık

Abstract

Introduction: Wisdom is a state of superiority in interpreting information and using intuition, having a say and authority in the field. The American Association of Nurses defines wisdom as the appropriate use of knowledge to manage and solve humanitarian problems. In nursing and medical literature, wisdom is defined as "the ability to add experience and intuition to a situation, to apply knowledge with empathy and compassion." In this study, the clinical wisdom of the nurses who have been cared for in a real clinical situation has been analyzed in the component of knowledge, intuition and experiences in order to contribute to the learning of the nurses and student nurses.

Method: In a real case, a nurse who was taken to intensive care unit four times with a nosebleed and admitted to the clinic after she was cared for was noticed by the nurse who noticed the problem and interpreted it with her knowledge. During her first encounter with Mrs. AG, the nurse used her knowledge to determine the cause of bleeding and the care she would provide for the bleeding. He also realized from his experience that AG has some problems with family processes. Mrs AG's bleeding was stopped and she was discharged, but following her return home, she had repeated hospitalizations for intensive care due to extensive nose bleeding. At each hospitalization of Ms. AG, the nurse obtained different data on family processes and found that the cause of the bleeding was based on this problem. Thanks to its clinical wisdom, the physician and other disciplines have accepted the situation and provided the patient with a family-centered care and treatment.

Conclusion: As a result of the case analysis, the effect of the clinical wisdom of the nurse on the patient's recovery is clearly seen. In this case, the nurse's mastery of knowledge, intuition and experience can be used as a guide for new nurses.

Key Words: Wisdom, clinical wisdom, intuition, expert

GİRİŞ VE AMAÇ

Bilgi ve bilgeden türemiş olan bilgelik kavramları, tarih boyunca çeşitli anlamlarda kullanılmıştır. Felsefenin ilk adı bilgeliktir. Antik Çağ Yunan felsefesinde bilgelik, akla uygun davranma ve kendini tanımanın bilgisidir. Tük Dil Kurumu' na (TDK) göre bilge; bilgili, iyi, ahlaklı, olgun ve örnek kimse ve bilgelik de bilge olma durumu ve niteliği, bilgi ve hikmet olarak tanımlanmaktadır (Cevizci, 2011; Yılmaz, 2014). Bilgelik, bilgileri yorumlama ve sezgileri kullanma konusunda üstün olma, alanında söz sahibi ve otorite olma halidir (Haggerty, Grace, 2008). Amerikan Hemşireler Birliği bilgeliği, insani problemleri yönetmek ve çözmek için bilginin uygun kullanımı olarak tanımlanmaktadır. Hemşirelik ve tıp literatüründe bilgelik "bir duruma deneyim ve sezgi ekleme, bilgiyi empati ve şefkatle uygulama becerisi" olarak tanımlanmıştır (McKie et al., 2012).

Sezgi kelimesi, Latince "intueor" (anlamak, görmek, gözlemlmek, dikkatini vermek, dikkatlice bakmak, dolaysız kavramak, bir anda yakalamak, sezip keşfetmek) fiilinden yapılmış bir isimdir. Bergson'a göre sezgi (intuition) başka şeylere başvurmaksızın, bir şeyin bizzat kendi bakımından bilinmesi metodudur ki böyle bir bilgi gerçek ve mutlak bir bilgidir (Eroğlu, 2012). Descartes, sezgiyi şöyle tanımlar; genel anlamda, basit ve apaçık şeyleri, bir çırpıda kavrayabilen bir zihinsel etkinlik (Öktem, 2000). Felsefede sezgi, varlık ve olaylar arasındaki mantıksal ve nedensel ilişkileri bir anda kavramayı, hatta bazen bütün bir gerçekliği, gerçekliğin nihaî ve en yüksek kaynağını doğrudan bilmeyi mümkün kılan bir yetidir (Gürsoy, 2015). Sezgi, içsel eğilimin, bilincin veya isteğin yöneldiği kavram veya varlığın bilincinde olmak olarak adlandırılabilir. Sezgi, her şeyi içsel bir duyuşla anlamak için kalp gözüyle bakmaktır. O halde sezgi, kalp ve idrakin birleşiminden oluşan bir yeti olabilir. Çünkü sezgide his ve idrak vardır. Sezgi gücü ancak bilgide derinleşmesi ile görme eylemini bilme eylemine taşır.

VAKA

Gerçekte yaşanmış bir vakada burun kanaması ile dört kez yoğun bakıma alınan ve sonrasında kliniğe yatışı yapılan Bayan AG'ye bakım veren hemşirenin sezgileri ile sorunu fark etmesi ve bilgisi ile yorumlayıp yargıya varması incelenmiştir. Vakada bazı eylemler gerçektir, ancak vakanın eğitici olması yönünden bazı eylemler kurgulanarak verilmiştir.

Bayan AG 65 yaşındadır, Malign Melanom tanısı nedeni ile aldığı yoğun radyoterapiye bağlı maksillofasiyal arter kanaması sonucu kliniğine yatışı yapılmıştır ve kanama riski yönünden yakın takip gerektirmektedir. Hemşire NS, yaklaşık 20 yıllık klinik tecrübesine sahip, alanında bilgi donanımı yüksek bir hemşiredir. Bayan AG ile hemşirenin buluşması klinikte sabah vizitinde gerçekleşmiştir.

Hemşire vizit sırasında AG'nin yatağın içinde toparlanıp bütün dikkati ile söylenenleri dinlemesine odaklanmış ve vizit boyunca AG'nin bu davranışını izlemiş-anlamlandırmaya çalışmıştır. Ayrıca AG'nin refakatçi olan oğluna “gördün mü?, bir daha kanama olmaması gerekiyormuş” ifadesi hemşire için AG ile mutlaka görüşmesi gerektiği konusunda uyarıcı olmuştur.

Hemşire, AG'nin oğlu ile iletişiminden aile süreçleri ile ilgili yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu hissetmiştir. Sanki kanama olmasından aile bireyleri suçlanıyormuş gibi düşünmüştür ve görüşme ile aile süreçleri hakkında önemli veriler elde etmiştir. AG'nin iki kız bir erkek üç çocuğu vardır ve kız çocukları erkek kardeşleri ile konuşmadıkları gibi birbirlerine karşı öfke doludur. Hemşire AG'nin bir önceki bir günlük yatış sonrası taburculukta kanama ile gelmesinin evde yaşanan kavgaya bağlı olduğunu öğrenmiştir.

AG, aynı tablo ile iki kez kliniğe yatmış ve her bir yatışında hemşire klinik ekibi kanama nedeninin sadece aile içindeki problemlere bağlı olduğunu konusunda bilgilendirmiştir. AG'nin eşi ile hekim ve hemşire birlikte görüşme yapmış, AG'nin taburculuğunu ev ortamındaki iyileştirmeler tamamlanıncaya kadar uzatmışlardır.

Hemşirenin bilgi, sezgi ve deneyimlerinin vakadaki yeri aşağıda listelenmiştir.

1. Bireydeki en küçük ipuçlarını sezgiler yolu ile fark etme; hemşire AG'nin tedirgin davranışlarını yorumlayıp sezgileri ile aile süreçlerindeki sorunu belirlemiştir.
2. Klinik deneyimle bu tür durumlar ile sıklıkla karşılaşma; hemşire hastalık durumunda aile süreçlerinin sıklıkla etkilendiğini hatta aile süreçlerinin sadece hastalığa bağlı olarak bozulduğunu 20 yıllık süreçte fazlasıyla gözlemlemiştir.
3. Klinik bilgi ile hastalığın özelliğini ve bireyin hastalığa karşı davranış özelliklerini bilme; hemşire Maksillafasiyal kanamanın arteriyel basınç artışından kaynaklandığını, üstelik radyoterapi sonrası damar çeperlerinin çok incelendiğini bilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirenin klinik bilgeliği ile bireyin yaşamında önemli bir etki yaratmıştır. Vakada hemşire bilgi, sezgi ve deneyimleri ile bakımı yönetmiş ve hastanın iyileşmesini sağlamada oldukça önemli rol oynamıştır. Bu sonuca göre bilge hemşirenin;

- Aynı anda pek çok olayı ve durumu gördüğü,
- Gereksiz uygulama ve seçenekleri kısa zamanda eleyebildiği,
- Görevden çok birey ve duruma odaklanabildiği,
- Uzman hemşirenin uygulamalarının ayırt edici en önemli özelliğinin, mevcut özel bilgilere sahip olarak, büyük resmi ve beklenmeyeni görme ve klinik durumu kavrama becerisi olduğunu söylemek mümkündür.

KAYNAKLAR

1. Cevizci, A. (2011). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.
2. Yılmaz, S. (2014). Türk Mitolojisinde Bilgelik Kavramı. *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması*, 233-251.
3. Haggerty, L.A., Grace, P. (2008). Clinical Wisdom: The Essential Foundation of “Good” Nursing Care. *Journal of Professional Nursing*, 24(4), 235-240.
4. McKie, A., Baguley, F., Guthrie, C., Jackson, C., Kirkpatrick, P., Laing, A., O'Brien, S., Taylor, R., Wimpenny, P. (2012). Exploring Clinical Wisdom in Nursing Education. *Nursing Ethics*, 19(2), 252-267.
5. Eroğlu, A., (2012). Henri Bergson'da Bilinç-Sezgi İlişkisi, SDÜ Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2012, Sayı:27, ss.81-102.
6. Güler, A., (2015). Sanatta Farklı Bir Görme Biçimi Olarak Sezgi, E-Journal of New World Sciences Academy, NWSA-Fine Arts, D0160, 10, (1), 1-10.
7. Öktem, Ü., (2000). Descartes, Kant, Bergson, Husserl' de Sezgi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 40.cilt, ss 159-188.

NİTELİKLİ ÖĞRETİM İÇİN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Samih Bayrakçeken, Nurtaç Canpolat, Suat Çelik

Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Kimya Eğitimi Anabilim Dalı, 25240
Erzurum, Türkiye

E posta: samih@atauni.edu.tr, nurtac@atauni.edu.tr, celiks@atauni.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı; katılımcıların ölçme ve değerlendirme konusundaki bilgi ve anlayışlarının iyileşmesine katkı sunmaktır. Öğretim süreçlerinin etkililiği, süreçte amaçlanan öğrenme çıktıklarına ulaşılma derecesi ile ilişkilendirilmektedir. Öğretim süreçlerinin kontrolü ölçme ve değerlendirme ile gerçekleştirilmektedir. Ölçme ve değerlendirmenin en temel amacı, öğretimin niteliğini arttırmaktır. Öğrenme büyük ölçüde ölçme ve değerlendirme yaklaşımı tarafından yönlendirilmektedir. Örneğin, ölçme ve değerlendirme etkinlikleri, yüzeysel öğrenmeleri yoklayıcı nitelikte ise öğrenciler ezbere yönelmektedirler. Diğer taraftan derinlemesine öğrenme yoklayıcı nitelikte ise öğrenciler de ders materyallerini derinlemesine anlama yönünde gayret göstermektedirler. Hemşirelik eğitiminde objektif testler, yazılı yoklamalar, sözlü sınavlar, projeler, gözlem, klinik beceri laboratuvarlar, simule ortamlarda ve hasta başında yapılan uygulamalı sınavlar, objektif yapılandırılmış klinik sınavlar (OSKE), ürün dosyaları gibi çeşitli ölçme değerlendirme teknikleri kullanılmaktadır. Ölçme işlemlerinde kullanılan tekniklerin öğrenme çıktıları ve öğretim etkinlikleri ile uyumlu bir şekilde çeşitlendirilmesi, nitelikli bir öğretim için önemsenen bir husustur. Örneğin hemşire adaylarının hastaların fiziksel muayeneleri ile ilgili bilgi ve becerilerinin çoktan seçmeli bir testle yoklanması uygun değildir.

Özellikle ülkemizde ölçme ve değerlendirme etkinlikleri daha çok öğrencilerle ilgili olarak geçme-kalma, başarılı-başarısız gibi kararların verilmesinde kullanılmasından dolayı öğrenmeye arzu edilen etkiyi yapmamaktadır. Öğrenci başarısını etkileyen değişkenler üzerine yapılan araştırmalarda öğretim süreci içerisinde öğrencilere verilen formatif dönütün etki büyüklüğünün oldukça yüksek olduğu rapor edilmektedir. Temelde uygulamalı bir disiplin olan hemşirelik eğitiminde formatif dönüt çok daha önemli olmaktadır. Ölçme ve değerlendirme sonucunda belirlenen öğrenme eksiklikleri, kavram yanlışları ve öğrenme güçlükleri hem öğrenciler hem de öğretim elemanları için bir dönüt olup iyileştirme fırsatı sağlayacaktır. Bu nedenle ölçme değerlendirme öğrenciler için bir korku aracı olmaktan çıkarılıp nitelikli öğrenmeye fırsat sağlayan etkinlikler olarak dikkate alınmalıdır. Öğretim elemanlarının hem formatif hem de summatif değerlendirmeyi etkili bir şekilde yapabilmeleri için ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri konusunda zengin bir repertuara sahip olmaları oldukça önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ölçme ve Değerlendirme; Formatif ve Summatif Değerlendirme, Nitelikli Öğretim

ASSESSMENT AND EVALUATION FOR QUALIFIED TEACHING

Samih Bayrakçeken, Nurtaç Canpolat, Suat Çelik

Atatürk University, Kazım Karabekir Faculty of Education, Department of Chemistry Education, 25240
Erzurum/Turkey

Email: samih@atauni.edu.tr, nurtac@atauni.edu.tr, celiks@atauni.edu.tr

Abstract

The aim of this study is to contribute to the improvement of participants' knowledge and understanding of measurement and evaluation. The effectiveness of teaching processes is associated with the degree to which learning outcomes are intended to be achieved. Control of teaching processes is carried out through measurement and evaluation. The main purpose of measurement and evaluation is to increase the quality of teaching. Learning is largely driven by a measurement and evaluation approach. For example, if measurement and evaluation activities are examining superficial learning, students tend to recite. On the other hand, if the in-depth learning is being examined, students tend to understand the course materials in-depth. Various measurement and evaluation techniques are used in nursing education such as objective tests, written examinations, oral exams, projects, observation, clinical skills laboratories, practical exams in simulated environments and at the bedside, objective structured clinical exams (OSKE), and portfolios. Diversification of the techniques used in the measurement processes in line with the learning outcomes and teaching activities is a matter of importance for a qualified teaching. For example, it is not appropriate to test the knowledge and skills of nursing candidates about patients' physical examinations with a multiple-choice test.

Especially in our country, measurement and evaluation activities do not have the desired effect on learning because they are mostly used in making decisions such as passing-staying, successful-failing. In the researches on the variables that affect student achievement, it is reported that the effect size of the formative feedback given to the students during the teaching process is quite high. Formative feedback is much more important in nursing education, which is basically an applied discipline. Learning deficiencies, misconceptions and learning difficulties identified as a result of assessment and evaluation are feedbacks for both students and faculty members and will provide an opportunity for improvement. For this reason, assessment should be considered as activities that provide opportunity for qualified learning rather than being a fear tool for students. It is very important that the instructors have a rich repertoire of measurement and evaluation methods and techniques in order to perform both formative and summative evaluation effectively.

Key Words: Measurement and Evaluation; Formative and Summative Evaluation; Qualified Teaching

STOMASI OLAN HASTALARA EVDE BAKIM YAPAN SAĞLIK PROFESYONELLERİNE VERİLEN EĞİTİMİN BİLGİ DÜZEYİNE ETKİSİ

Arzu KARABAĞ AYDIN¹, Duygu BAYRAKTAR¹, Sema COŞKUN²

¹Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars/Türkiye,

E-posta: akarabag.aydin@gmail.com

¹Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars/Türkiye,

E-posta: duygubayraktar2009@hotmail.com

²Kars İl Sağlık Müdürlüğü, Evde Bakım Birimi, Kars/Türkiye,

E-posta: semacoskun36@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu araştırma, stoması olan hastalara evde bakım yapan sağlık profesyonellerine verilen eğitimin bilgi düzeyine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Ön-test son-test karşılaştırmalı tipteki çalışmanın verileri, 4-15 Şubat 2019 tarihlerinde toplanmıştır. Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş, araştırma Evde Sağlık Hizmetleri İl Koordinasyon Merkezi'ne bağlı olarak çalışan, evde stoma bakımı yapan, çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden sağlık profesyonelleri (n=14) ile gerçekleştirilmiştir. Sağlık profesyonellerine teorik ve laboratuvar uygulamasından oluşan bir eğitim içeriği sunulmuştur. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanmış "Tanıtıcı Bilgiler Formu" ve "Ostomili Bireyin Bakımına İlişkin Eğitim Soruları Formu" kullanılmıştır. Veriler, yüz yüze görüşme yöntemi ile eğitim öncesinde (ön-test) ve eğitim sonrasında (son-test) elde edilmiştir. Çalışmanın yapılabilmesi için Etik kurul'dan, Evde Sağlık Hizmetleri Merkezi'nden ve katılımcılardan yazılı izin alınmıştır. Sağlık profesyonellerine ait tanıtıcı özellikleri içeren sorular sınıflandırılarak frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Verilerin analizinde Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis-H testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Sağlık profesyonellerinin % 64.3'ü kadın, % 57.2'si lisans mezunu, % 71.4'ü hemşire ve yaş ortalaması 27.92±5.10'dir. Katılımcıların %57.1'i stoma bakıma ilişkin bilgisinin ve %50'si ise stoma bakıma ilişkin uygulamasının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Sağlık profesyonellerinin ön-test puanı 28.57±3.32, son-test puanı ise 36.28±3.77 (min:0; max:50)'dir. Sağlık profesyonellerinin eğitim öncesi ve sonrası stoma bakımı bilgi puanları karşılaştırıldığında sağlık profesyonellerinin ön-test puanları ile son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (Z=-3.301 p=0.001).

Sonuç: Stoması olan hastalara evde bakım yapan sağlık profesyonellerine verilen eğitimin bilgi düzeyini önemli derecede arttırdığı saptanmıştır. Stoma bakımı konusunda hizmet içi eğitimlerinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Stoma bakımı, evde bakım, sağlık profesyoneli, eğitim

THE EFFECT OF TRAINING ON THE LEVEL OF KNOWLEDGE OF HEALTHCARE PROFESSIONALS CARING FOR STOMA PATIENTS AT HOME

Arzu KARABAĞ AYDIN¹, Duygu BAYRAKTAR¹, Sema COŞKUN²

¹Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars/Turkey,

E-posta: akarabag.aydin@gmail.com

¹Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars / Turkey,

E-posta: duygubayraktar2009@hotmail.com

²Kars Provincial Directorate of Health, Home Care Unit, Kars/Turkey,

E-posta: semacoskun36@hotmail.com

Abstract

Aim: The aim of this study was to investigate the effect of training on the level of knowledge of healthcare professionals caring for stoma patients at home.

Methods: This was a pre-test post-test comparative study. Data were collected between 04 and 15 February 2019. No sampling was performed. The study sample consisted of 14 healthcare professionals providing home care to stoma patients under the affiliation of the Provincial Coordination Center for Home Health Services. Participation was voluntary. Participants were presented training content consisting of theoretical and laboratory applications. Data were collected using a “Descriptive Characteristics Form” and a “Training Questions Form for the Care of Ostomy Patients” developed by the researchers based on literature review. Face-to-face interviews were conducted before (pretest) and after (posttest) the training. The study was approved by the Ethics Committee. Written permission was obtained from the Home Health Care Center and from participants. The descriptive characteristics items were classified, and their frequency and percentages were calculated. The Mann Whitney-U and Kruskal Wallis-H tests were used for data analysis.

Results: Of participants, 64.3% were women, 57.2% had a bachelor’s degree, 71.4% were nurses and their mean age was 27.92 ± 5.10 . 57.1% stated that they had inadequate theoretical knowledge of stoma care while 50% stated that they had inadequate practical knowledge of stoma care. Their pre-test and post-test scores were, respectively, 28.57 ± 3.32 and 36.28 ± 3.77 (min: 0; max: 50). Participants’ stoma care pre-test and post-test scores differed significantly ($Z = -3.301$ $p = 0.001$).

Conclusion: The training provided to healthcare professionals caring for stoma patients at home significantly increases their knowledge. It is recommended that the number of in-service training on stoma care be increased.

Key Words: Stoma care, home care, healthcare professional, education

İĞDIR İLİNDE YAŞAYAN 15-49 YAŞ GRUBUNDAKİ KADINLARIN DOĞUM ÖNCESİ BAKIM ALMA SIKLIĞI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Özlem KARABULUTLU¹, Gülhan AKDEMİR²

¹Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars / Türkiye,

E-Posta: okarabulutlu@gmail.com

²İğdir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İğdir / Türkiye,

E-Posta: glhn.srn@gmail.com

Özet

Amaç: İğdir ilinde yaşayan 15-49 yaş grubundaki gebe kadınların doğum öncesi bakım alma sıklıkları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel türdeki çalışmanın evrenini İğdir merkeze bağlı 44 aile sağlığı merkezine kayıtlı 7386 gebe oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini evreni bilinen örneklem hesaplaması ile Şubat 2018- Temmuz 2018 tarihleri arasında İğdir Devlet Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Polikliniğine başvuran ve çalışmaya katılmayı onaylayan 200 gebe oluşturmaktadır. Veriler yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Veriler Doğum Öncesi Bakım Rehberi ve TNSA 2013 raporu temel alınarak araştırmacı tarafından taranan literatür sonucu 'Gebe İçin Tanıtıcı Bilgi Formu', Doğum Öncesi Bakımda Yapılması Gereken Muayene ve Tetkikleri Değerlendirme Formu' ve 'Doğum Öncesi Bakımda Verilen Eğitim ve Danışmanlık Hizmetlerini Değerlendirme Formu' kullanılmıştır. Araştırma verileri SPSS for Windows 20 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma hesaplanmış, Person Chi Square ve Fisher Exact Testi kullanılmıştır.

Bulgular: Gebelerin %83'ü yeterli sayıda doğum öncesi bakım aldığını belirtmiştir. Yapılan çalışmada gebelerin doğum öncesi bakım alma sıklığı ile gebelik sayısı, gebenin aile tipi, yaşayan çocuk sayısı, akraba evliliği ve kendiliğinden ya da isteyerek düşük yapmış olmakla istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Gebe yaşı, gebenin ilk evlilik ve ilk gebelik yaşı, görücü usulü evlilik yapmış olmak, gebeliğinin planlı olması, ölü doğum yapmış olmak, canlı doğup 5 yaş altı ölen çocuğunun olması, yaşanılan yer, sosyal güvence varlığı, gebe ve eşinin eğitim düzeyi, gebe ve eşinin düzenli gelir getiren bir işinin olması ve ailenin ekonomik durumu ile istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Sonuç: Sonuç olarak çalışmanın yapıldığı grupta yeterli doğum öncesi bakım alan gebe oranına göre aldığı bakımı nitelikli olarak değerlendiren gebe oranı daha düşük bulunmuştur. İğdir İl Halk Sağlığı Müdürlüğü son 12 aylık (Ekim 2017-Eylül 2018) istatistik verilerine göre (%99,67) aile sağlığı merkezinden yeterli sayıda doğum öncesi bakım alan gebe oranı (%83) düşük bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Gebe, doğum öncesi bakım, kadın, 15-49 yaş, İğdir ili.

PREVALANCE OF THE WOMEN IN THE 15-49 AGE GROUP LIVING IN İĞDIR PROVINCE BEFORE BIRTH CARE AND THE EFFECTIVE FACTORS

Özlem KARABULUTLU¹, Gülhan AKDEMİR²

¹Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars/Turkey,

E-Posta: okarabulutlu@gmail.com

²İğdir University, Institute of Health Sciences, İğdir/Turkey,

E-Posta: glhn.srn@gmail.com

Abstract

Aim: The aim of this study was to determine the frequency and factors affecting prenatal care of pregnant women aged 15-49 in İğdir province.

Methods: The population of the cross-sectional study consisted of 7386 pregnant women enrolled in 44 family health centers of İğdir center. The sample of the study consisted of 200 pregnant women who applied to the Gynecology and Obstetrics Clinic of İğdir State Hospital between February 2018 and July 2018 and approved the study. Data were collected by face-to-face interview method. Data The Prenatal Care Guide and the TDHS 2013 report are based on the literature as a result of the literature that was reviewed by the researcher. Research data were analyzed with SPSS for Windows 20 program. Frequency, percentage, mean and standard deviation were calculated and Person Chi Square and Fisher Exacted Test were used for data analysis.

Results: 83% of the pregnant women stated that they received adequate number of prenatal care. In the study, it was found that there was a statistically significant difference between the frequency of pregnancies with pregnancies and the number of pregnancies, the type of family, the number of children living, the marriage of consanguineous and the low number of spontaneous or induced abortions ($p < 0.05$). Pregnant age, the first marriage and the first gestational age of the pregnant woman, having the marriage arranged, the birth of the pregnancy, the birth of the child, the birth of a child born under the age of 5, the place of living, the presence of social security, the level of education of the pregnant and there was no statistically significant difference between the family's economic and employment status ($p > 0,05$).

Conclusion: As a result, in the study group, the rate of pregnant who evaluated the care according to the ratio of the pregnant who took adequate prenatal care was lower. According to the statistics of the last 12 months (October 2017-September 2018) (99.67%) of the İğdir Provincial Directorate of Public Health, the rate of pregnant women who received adequate number of prenatal care (83%) from the family health center was found to be low.

Key Words: Pregnant, prenatal care, female, age 15-49, İğdir province.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE MANEVİYAT ve MANEVİ BAKIM İle BAKIM ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ: KESİTSEL BİR ÇALIŞMA

Yeliz AKKUŞ¹, Arzu KARABAĞ AYDIN²

¹Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kars/TÜRKİYE

E-posta: yelizakkus@gmail.com

²Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kars/TÜRKİYE

E-posta: akarabag.aydin@gmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinde maneviyat ve manevi bakım ile bakım algısı arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tipte yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinde TRA2’de yer alan bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde 2017-2018 bahar döneminde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur (N=820). Araştırmanın örneklemini çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 467 (%56.9) öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında öğrencilerin “Tanıtıcı Bilgiler Formu (TBF)”, “Bakım Değerlendirme Ölçeği (BDÖ)” ve “Maneviyat ve Manevi Bakım Algılama Ölçeği (MMBAÖ)” kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, ortalama, t-Test, Anova, Kruskal Wallis-H, Mann-WhitneyU ve korelasyon testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %55.0’inin kadın olduğu ve yaş ortalamasının 21.14±1.97 (min:17; max:35) olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %63.0’ünün hemşirelik mesleğini isteyerek seçtiği bulunmuştur. Maneviyat ve manevi bakım ile ilgili bilgi durumunu öğrencilerin %17.6’sı yeterli bulurken %48.0’si ise kısmen yeterli bulmuştur. BDÖ ve MMBAÖ puan ortalaması kadınlarda, mesleği tercih etme nedeni olarak “insanlara yardım etmek” nedenini belirtenlerde, mezuniyet sonrası dönemde “lisansüstü eğitim yapmak” düşüncesinde olanlarda, “bakım verme hemşirenin birincil görevidir” ifadesine katılanlarda daha yüksek olup fark istatistiksel olarak önemlidir (p<0.05). BDÖ (α :0.97) ile MMBAÖ (α :0.83) puanları arasında pozitif yönde, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (p=0.000; r=0.369).

Sonuç: BDÖ ile MMBAÖ puanları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır (p<0.05). Öğrencilere bütüncül bakım kapsamında maneviyat ve manevi bakım konusunda bilgi verilmesi ve hemşireliğin bakıma yönelik rolünün vurgulanması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Maneviyat ve Manevi Bakım, Bakım Algısı, Hemşirelik Öğrencisi.

DETERMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SPIRITUALITY AND SPIRITUAL CARE AND NURSING STUDENTS' PERCEPTIONS OF CARE: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Yeliz AKKUŞ¹, Arzu KARABAĞ AYDIN²

¹Kafkas University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Kars/TURKEY

E-posta: yelizakkus@gmail.com

²Kafkas University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Kars/TURKEY

E-posta: akarabag.aydin@gmail.com

Abstract

Aim: The aim of this study was to investigate the relationship between spirituality and spiritual care and nursing students' perceptions of care.

Methods: This was a descriptive and cross-sectional study. The study population consisted of 820 students of the nursing department of the health sciences faculty of a university in TRA2 in Northeastern Anatolia in 2017-2018 spring semester. The study sample consisted of 467 (%56.9) voluntary students. Data were collected using a "Descriptive Characteristics Form (DCF)", "Care Assessment Scale (CAS)" and "Spirituality and Spiritual Care Perception Scale (SSCPS)." Data were analyzed using frequency, percentage, mean, t-Test, Anova, Kruskal Wallis-H, Mann-Whitney U and correlation tests.

Results: The mean age of participants was 21.14±1.97 years (min: 17; max: 35), and 55.0% were women. 63.0% chose to be a nurse consciously. 17.6% and 48.0% claimed to have, respectively, adequate and partially adequate knowledge of spirituality and spiritual care. Female participants who chose to be a nurse to help people, want to get a master's degree and agree that nurses are primarily responsible for providing care had significantly higher CAS (α :0.83) and SSCPS (α :0.97) scores ($p < 0.05$). There was a weak positive correlation between CAS and SSCPS scores ($p = 0.000$; $r = 0.369$).

Conclusion: There was a significant relationship between CAS and SSCPS scores ($p < 0.05$). In the context of holistic care, nursing students should be provided with training on spirituality and spiritual care emphasizing the role of nurses in care.

Keywords: Spirituality and Spiritual Care, Care Perception, Nursing Student.

ŞİDDETİ TANIMADA VE ÖNLEMEDE HEMŞİRELERİN SORUMLULUKLARI

Reva BALCI AKPINAR¹, Arzu ÇİMEN²

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/ Türkiye,

E-Posta: reva@atauni.edu.tr

²Bayburt Üniversitesi, Aydıntepe MYO, Bayburt/ Türkiye,

E-Posta: arzucimen@bayburt.com.tr

Özet

Şiddet, sahip olunan gücün ve iktidarın, fiziksel ya da ruhsal bir yaralanmaya ve kayba neden olacak biçimde bir başka insana, kendine, bir gruba, bir fikre, bir yaşam tarzına, bir varoluşa, doğrudan ya da dolaylı yolla uygulanmasıdır. Şiddet sosyal, kültürel ve ekonomik sınıf farkı gözetmeksizin tüm dünyada yaygın olarak görülen bir halk sağlığı sorunu, bir hak ve özgürlük ihlalidir. Psikolojik sorunlardan, basit yaralanmalara ve ölüme kadar çeşitli boyutlarda sonuçları olan, bireyi, aileyi ve toplumu etkileyen şiddete en fazla kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engelliler maruz kalmaktadır. Ev içinde, okullarda, iş yerlerinde ve diğer tüm alanlarda rastlanan şiddet biyolojik, psikolojik, sosyolojik, kültürel, eğitsel ve hukuki boyutları olan bir konudur. Şiddetin önlenmesi ancak tüm yönlerinin bilinmesi ve ele alınması ile mümkündür. Sağlık kurumları şiddet mağdurlarının başvurduğu ilk birimlerden biridir ve sağlık çalışanlarının bu konuda önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Şiddete maruz kalma bakımından da diğer çalışanlara göre daha yüksek risk taşımaları nedeni ile sağlık çalışanlarının şiddeti tanıma, şiddetten korunma, yasal düzenlemeler vb. konularda yeterli bilgi, beceri ve yetkinliğe sahip olması gerekmektedir. Sağlık kurumuna başvuran bir bireyi tüm yönleri ile ele alma, danışmanlık yapma ve yönlendirme sorumluluğu bulunan hemşirelere bu bağlamda yeterli eğitim verilmeli, hemşirelik öğrencilerinin müfredatları gözden geçirilmelidir.

Bu çalışmada şiddet türleri, şiddetin bireyler üzerindeki etkileri, şiddeti tanımda ve önlemede hemşirelerin rolleri ve şiddete uğrayan bireylere hemşirelik yaklaşımı ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, hemşirelik, eğitim

RESPONSIBILITY OF NURSES IN IDENTIFICATION AND PREVENTION OF VIOLENCE

Reva BALCI AKPINAR¹, Arzu ÇİMEN²

¹Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/Turkey,

E-Posta: reva@atauni.edu.tr

²Bayburt University, Aydıntepe Vocational High School, Bayburt/ Turkey,

E-Posta: arzucimen@bayburt.com.tr

Abstract

Violence is the direct or indirect application of power to another person, self, group, idea, lifestyle, existence, causing physical or mental injury and loss. Violence is a public health problem that is common throughout the world, regardless of social, cultural and economic class distinction, a violation of rights and freedom. Women, children, the elderly and the disabled are the most vulnerable to violence affecting individuals, families and the society, with consequences ranging from psychological problems to simple injuries and death. Violence in the home, in schools, in the workplace and in all other areas is an issue with biological, psychological, sociological, cultural, educational and legal dimensions. Prevention of violence is only possible by knowing and dealing with all aspects. Health institutions are one of the first units for victims of violence and health professionals have important responsibilities in this regard. Because of the higher risk of being exposed to violence than other employees, health workers should be aware of violence, protection from violence, legal regulations and so on. have sufficient knowledge, skills and competence. In this context, nurses who are responsible for addressing, advising and guiding all aspects of an individual applying to a health institution should be provided with adequate training and the curriculum of nursing students should be reviewed.

In this study, the types of violence, the effects of violence on individuals, the roles of nurses in recognizing and preventing violence and the nursing approach to the victims of violence are discussed.

Keywords: Violence, nursing, education

HEMŞİRELER AKREDİTASYONUN FARKINDA MI?

Emrah AY¹, Mağfired KAŞIKÇI²

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/ Türkiye,

E-Posta: emrahay61@gmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/ Türkiye,

E-Posta: magfired@atauni.edu.tr

Özet

Öğrenci çeşitliliğinin ve ulusal/uluslararası öğrenci sayısının artması, yükseköğretimde kalite güvencesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Yükseköğretimde akreditasyonun amacı ise, alandaki kurumların verdiği eğitimin kabul edilebilir düzeydeki kalite seviyesine ulaşabildiğini kanıtlamaktır. Akreditasyon birçok ülke ve sektörde topluma sunulan program ve hizmetlerin niteliğinin sistematik bir yaklaşımla güvence altına alınması için geliştirilen bir yöntemdir. Yetkinlik, yetki ve güvenirliliğin onaylandığı sertifikalı bir kalite güvence süreci olan akreditasyon, kurumun/programın belirli standartlara sahip olup olmadığının, performans değerlendirme kurumları tarafından inceleme yapılarak belgelendirilmesi ve uygunluk raporu verilmesidir. Akreditasyon kalitenin sürekli olarak geliştirilmesini amaçlayan bir öz değerlendirme sürecidir.

Ülkemizde akredite edilmek amacıyla HEPDAK'a ilk olarak Ege ve Atatürk Üniversitelerinin Hemşirelik Fakülteleri ile Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü başvurmuştur. Hemşirelikte akreditasyon, sürekli öz değerlendirme, planlama ve iyileştirme yoluyla eğitim kalitesinin sürdürülmesine ve geliştirilmesine olanak sağlamaktadır. Akreditasyon kaliteyi güvence altına alarak daha iyi hizmet verilmesini, personelin kendini geliştirmesini, öğrencilerin kaliteli eğitim alarak daha iyi hasta bakımı vermelerini ve değerlerini geliştirmelerini sağlar. Akreditasyon sürecinin tüm bileşenlerinin sistematik bir şekilde gözden geçirilmesi, güncel, güvenilir ve geçerli bir akreditasyon sürecinin sağlanması için şarttır.

Joint Commission International (JCI) hastaneler için akreditasyon standartları hasta bakımının sağlanması ile ilgili olan hasta merkezli standartları ve iyi yönetilmiş bir organizasyon temini ile ilgili olan sağlık kuruluşu yönetim standartlarını içerir. Ayrıca sağlık bakım organizasyonlarında hemşirelik hizmetlerinin mükemmelliğini onaylayan "Magnet Onaylama Programı" standartları vardır. Ülkemizde Magnet Onaylama Programı belgesi alan hastane henüz bulunmamaktadır.

Sağlık hizmetlerinde kalite, sağlık hizmetleri sisteminin çeşitli öğelerinin, standartlara uygunluk derecesidir. Kalite felsefesi, kabul edilen standartlarda hastanın ihtiyaçlarına odaklanmak, hastanenin tıbbi ve idari bölümlerinde iyileşmeyi ve sürekli gelişmeyi sağlamak, birimler arası iletişim ve işbirliği içinde bütünleşmiş bir organizasyon oluşturmaktır. Günümüzde birey ve toplumun gelişen ve değişen sağlık gereksinimlerini karşılayabilmek için hemşireler, sağlıkta kalite felsefesi doğrultusunda üstlendikleri rol ve sorumluluklarını yeniden düzenlemek durumundadırlar. Hemşirenin en önemli sorumluluğu hastaya kişisel gereksinimlerini karşılamak için teknik ve bilimsel doğrultuda bakım vermektir. Bu anlayışla; hemşirelik mesleği sağlık hizmetlerinde bakımın kalite güvencesiyle sunulmasında belirleyici konumdadır.

Sağlık eğitiminde akredite olmak ve bu bilinçte hemşireler yetiştirmek, sağlık hizmetlerinde kalitenin artmasına ve hastanelerin akredite olma sürecine katkı sağlayacaktır. Bu yüzden hemşirelerin akreditasyon farkındalığının uyarılması son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Akreditasyon, Hemşirelik Eğitimi

ARE NURSES AWARE OF ACCREDITATION?

Emrah AY¹, Mağfired KAŞIKÇI²

¹Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/Turkey,

E-Posta: emrahay61@gmail.com

²Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/Turkey,

E-Posta: magfired@atauni.edu.tr

Abstract

The increase in the diversity of students and the number of national / international students revealed the necessity of quality assurance in higher education. The aim of accreditation in higher education is to prove that the education provided by the institutions in the field can reach an acceptable level of quality. Accreditation is a method developed to systematically ensure the quality of programs and services offered to the society in many countries and sectors. Accreditation, which is a certified quality assurance process in which competence, authority and reliability is approved, is whether the institution / program has certain standards and is examined and documented by the performance evaluation institutions and a conformity report is issued. Accreditation is a self-evaluation process aimed at the continuous improvement of quality.

In order to be accredited in our country, HEPDAK first applied to the Nursing Faculties of Ege and Atatürk Universities and the Nursing Department of Erciyes University Faculty of Health Sciences. Accreditation in nursing enables the maintenance and improvement of the quality of education through continuous self-assessment, planning and improvement. Accreditation ensures better service by securing quality, self-improvement of staff, and better quality of care by students and better patient care. A systematic review of all components of the accreditation process is essential to ensure a current, reliable and valid accreditation process.

Joint Commission International (JCI) accreditation standards for hospitals include patient-centered standards for the provision of patient care and health-care management standards related to the provision of a well-managed organization. In addition, there are “Magnet Validation Program” standards in health care organizations that confirm the excellence of nursing services. There is no hospital in Turkey that has received Magnet Approval Program.

Quality in health care is the degree of compliance of various elements of the health care system with standards. The philosophy of quality is to focus on the needs of the patient in the accepted standards, to ensure improvement and continuous improvement in the medical and administrative departments of the hospital, to establish an integrated organization in the communication and cooperation between the units. Today, in order to meet the developing and changing health needs of the individual and society, nurses have to reorganize their roles and responsibilities in line with the philosophy of quality in health. The most important responsibility of the nurse is to provide technical and scientific care to the patient to meet his / her personal needs. With this understanding; The nursing profession is decisive in providing care with quality assurance in health services.

Being accredited in health education and raising nurses in this awareness will contribute to the increase in the quality of health services and the accreditation process of hospitals. Therefore, stimulating the awareness of the accreditation of nurses is extremely important.

Key Words: Nurse, Accreditation, Nursing Education

HEMŞİRELERDE MESLEKİ BENLİK SAYGISI İLE MESLEKTAŞ DAYANIŞMASI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Arzu KARABAĞ AYDIN¹, Kader ÇİFCİ², Nilüfer KIRANŞAL³,

¹Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kars/Türkiye,

E posta: akarabag.aydin@gmail.com

²Ardahan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Ardahan/Türkiye,

E posta: kadercifci@ardahan.edu.tr

³Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Kars/Türkiye,

E posta: nkiransal@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma; hemşirelerde mesleki benlik saygısı ile meslektaş dayanışması arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla yapıldı.

Yöntem: Çalışma; tanımlayıcı-kesitsel olarak planlanmış olup örneklemini 26 Temmuz 2019-26 Ağustos 2019 tarihleri arasında bir devlet hastanesi ve bir üniversite hastanesinde çalışan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 263 (%77.3) hemşire oluşturdu. Veri toplama aracı olarak; “Tanıtıcı Bilgiler Formu (TBF)”, “Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MBSÖ)” ve “Hemşirelerde Meslektaş Dayanışması Ölçeği (HMDÖ)” kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde ölçek toplam puanları, ölçek alt boyut puanları hesaplanarak, tanıtıcı bilgilerin sayı ve yüzdeleri alındı, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis-H testleri, ilişkiyi belirlemek için Spearman Korelasyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya katılan hemşirelerin %59.7’si Devlet Hastanesi’nde ve %40.3’ü ise Üniversite Hastanesi’nde çalışmakta olup %81.7’si kadındır. Katılımcıların MBSÖ (α : 0.90) toplam puan ortalaması 105.66 ± 17.84 ve HMDÖ (α : 0.87) toplam puan ortalaması 96.03 ± 11.921 olarak hesaplandı. Çalışmada HMDÖ puanları kadınlarda ve hemşirelik mesleğini sevenlerde daha yüksek olup fark istatistiksel olarak önemlidir ($p < 0.05$). MBSÖ puanları en son tamamladığı hemşirelik programı SML ve lisans olanlarda, klinik hemşiresi olarak çalışanlarda, çalıştığı bölümden çok memnun ve memnun olanlarda, mesleğini severek yapanlarda daha yüksek olup fark istatistiksel olarak önemlidir ($p < 0.05$). MBSÖ ile HMDÖ arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($p = 0.000$, $r = -0.425$) saptandı. **Sonuç:** Çalışma sonucunda; hemşirelerin mesleki benlik saygısı arttıkça meslektaş dayanışmalarının da arttığı belirlendi. Çalışanların motivasyon ve iş doyumunu artırıcı uygulamaların planlanması, hemşirelerin mesleki kongrelere ve sempozyumlara katılımlarının sağlanarak mesleki gelişimleri takip etmeleri önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Dayanışma, Mesleki Benlik Saygısı,

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSES' PROFESSIONAL SELF-ESTEEM AND SOLIDARITY

Arzu KARABAĞ AYDIN¹, Kader ÇİFCİ², Nilüfer KIRANŞAL³,

¹Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars/Turkey,

E posta: akarabag.aydin@gmail.com

² Ardahan University, Vocational School of Health Services, Department of Child Care and Youth Services, Ardahan/Türkiye,

E posta: kadercifci@ardahan.edu.tr

³Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars/Turkey,

E posta: nkiransal@hotmail.com

Abstract

Objective: The aim of this study was to analyze the relationship between nurses' professional self-esteem and solidarity.

Method: This was a descriptive and cross-sectional study conducted between 26 July 2019 and 26 August 2019. The study sample consisted of 263 (77.3%) volunteer nurses in a public hospital and a university hospital. Data were collected using a "Descriptive Characteristics Form (DCF)," "Professional Self-Esteem Scale (PSES)" and "Colleague Solidarity of Nurses' Scale (CSNS)." Data were analyzed using total scale scores, subscale scores, number and percentages, Mann-Whitney U and Kruskal Wallis-H tests. Spearman Correlation analysis was used to determine the relationship.

Results: Of participants, 59.7% were public hospital nurses and 40.3% were university hospital nurses and 81.7% were women. Participants had a mean PSES (α : 0.90) and CSNS (α : 0.87) score of 105.66 ± 17.84 and 96.03 ± 11.921 , respectively. Female participants who loved their profession had statistically higher CSNS scores ($p < 0.05$). Participants who completed the SML of nursing program or an undergraduate program the latest and were very satisfied or satisfied with working as a clinical nurse and loved their profession had statistically higher PSES scores ($p < 0.05$). There was a positively low significant relationship between participants' PSES and CSNS scores ($p=0.000$, $r=-0.425$).

Conclusion: The higher the professional self-esteem, the higher the professional solidarity among nurses. Nurses should be provided with activities to increase their motivation and job satisfaction and encouraged to participate in professional congresses and symposia so that they can keep up with developments in the field.

Keywords: Nurse, Solidarity, Professional Self-Esteem,

Y VE Z KUŞAĞI HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MANEVİ BAKIM ALGILARI VE AHLAKİ DUYARLILIKLARININ İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF MORAL SENSITIVITY AND MORAL SENSITIVITY OF Y AND Z GENERATION NURSING STUDENTS

Kevser Sevgi Ünal Aslan¹, Işm Cantekin², Elif Kant³

¹Korkut Ata Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Osmaniye / Türkiye,

E-Posta: kevser-sevgi@hotmail.com

²Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Konya/ Türkiye,

E-Posta: 1_cantekin@hotmail.com

³Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: elif.kant@atauni.edu.tr

Özet

Amaç: Bu çalışma, Y ve Z kuşağı hemşirelik öğrencilerinin manevi bakım algıları ve ahlaki duyarlılıklarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde okuyan birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri (N=260), örneklemini ise araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 110 öğrenci oluşturmuştur. Veriler Sosyo-demografik özellikler formu, Manevi Bakım Verme Ölçeği ve Ahlaki Duyarlılık Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin %64'ü kadın (n:71), %36 'sı erkek öğrenci (n:39)'dir. Öğrencilerin yaş ortalamaları 20.7±1.27 olarak belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin % 39.1'i Z kuşağını, % 60.9'u ise Y kuşağını oluşturmuştur. Y kuşağı öğrencilerinin manevi bakım verme ölçeği toplam puanı 142.44 ± 24.33, Z kuşağı öğrencilerin ise; 128.60±24.37 olarak belirlenmiştir. Aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.005). Y kuşağı öğrencilerin ahlaki duyarlılık toplam ölçek puanı 97.67 ±28.21, Z kuşağı öğrencilerinin ahlaki duyarlılık toplam ölçek puanı ise; 95.58 ± 28.68'dir. Y kuşağı ve Z kuşağı hemşirelik öğrencilerinin ahlaki duyarlılıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.(p>0.005). Çalışmaya katılan öğrencilerin sadece %24.5'i etik dersi almıştır.

Sonuç: Y kuşağı hemşirelik öğrencilerinin manevi bakım algıları ve ahlaki duyarlılıklarının Z kuşağı hemşirelik öğrencilerine göre daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Y ve Z kuşağı hemşirelik öğrencileri, Manevi bakım algıları, Ahlaki duyarlılık

Abstract

Aim: This study was planned to determine the perceptions and moral sensitivity of the nurses of generation X and Y students.

Methods: The population of this study consisted of first, second, third and fourth grade students (N = 260) studying in the nursing department of the health sciences faculty of a state university and the sample of the study consisted of 110 students who voluntarily accepted to participate in the study. Data were collected by using socio-demographic characteristics form, Spiritual Care Giving Scale and Moral Sensitivity Scale.

Results: According to the results of the research, 64% of the students were female (n: 71) and 36% were male (n: 39). The mean age of the students was 20.7 ± 1.27 . 39.1% of the nursing students were the Z generation and 60.9% were the Y generation. The total score of Y care students' spiritual care giving scale was 142.44 ± 24.33 ; 128.60 ± 24.37 . The difference was statistically significant ($p < 0.005$). Moral sensitivity total scale score of the Y generation students was 97.67 ± 28.21 , whereas the total score of moral sensitivity of the Z generation students was; 95.58 ± 28.68 . There was no statistically significant difference between the moral sensitivities of Y-generation and Z-generation nursing students ($p > 0.005$). Only 24.5% of the students who participated in the study took ethics courses.

Conclusion: It was found that the Y-nursing students' moral care perceptions and moral sensitivities were higher than the Z-generation nursing students.

Key Words: Y and Z generation nursing students, Perceptions of spiritual care, Moral sensitivity

GİRİŞ VE AMAÇ

Kuşak, aynı yıllarda doğmuş olup, aynı çağın koşullarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları yaşamış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişiler topluluğudur.¹ Dünyada yaklaşık beş farklı kuşağın birlikte yaşadığı düşünülmektedir. Bu gruplar yetiştirme tarzları, gelişen teknoloji ve içinde buldukları ortamlardan kaynaklanan farklılıklara sahiptirler.² Bu farklılıklara dayanarak günümüzde aktif dört farklı kuşak bulunmaktadır. Bu kuşaklar kronolojik sıraya göre; Bebek patlaması kuşağı (1946-1964 arası doğanlar), X kuşağı (1965-1979 arası doğanlar), Y kuşağı (1980-2000 arası doğanlar) ve Z kuşağının (2000 ve sonrasında doğanlar) oluşturduğu kuşaktır.³

Her yeni gelen kuşakla birlikte kişilerin yaşam tarzları ve hayata bakış açıları da değişmektedir. Her kuşağın bireylerinin kendine özgü nitelikleri bulunurken, ortak deneyimler sonucu bazı ortak bakış açıları ve davranışlar da kazanılmaktadır. Siyaset, iş yaşamı, kültür bazı ortak eğilimler oluşturmakta ve bu eğilimler de davranışları ve bakış açılarını etkilemektedir. Teknolojik gelişmeler de bir kuşağın şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.⁴ Sosyal, politik ve toplum özellikleri ve yetiştirme tarzlarına bağlı olarak kuşaklar arasında kişilik, çalışma tarzlarında da önemli farklılıklar gözlenmektedir.^{2,3} Kuşakların demografik özellikleri insanların gereksinimlerini, değerlerini, davranışlarını, beklentilerini, tutumlarını kariyer hedeflerini ve iş ahlaklarını belirlemektedir.^{4,5,6,7,8,9,10} Her kuşak insanının özelliği diğer insanlarla olan iletişimi ve onlara verilen değeri etkilemektedir.¹¹ Hemşire öğrencilerin yer aldığı kuşağın tavırları ve inançları çalışma alışkanlıklarını, bakımdaki rolünü ve beklentilerini etkileyecektir.¹²

Sağlık; fiziksel, sosyal, kültürel, duygusal ve manevi boyutlardan oluşan holistik bir kavramdır.^{13,14} Hemşirelik mesleği, ahlaki eylem özelliği taşıyan hemşirelik bakımı üzerine temellenmiş, insanın fiziksel, psikolojik, sosyal ve manevi boyutlarının bakımını (holistik) vurgulayan bir sağlık disiplini.^{15,16} Hemşirelik öğrencilerinin manevi bakım algılarının ve ahlaki duyarlılıklarının belirlenmesi hem hemşirelik bakımının kalitesi, hasta memnuniyeti, hasta haklarının korunması ve hasta güvenliği açısından,¹⁷ hem de eğitim müfredatlarının yeniden yapılandırılması açısından önemlidir. Bu araştırmanın amacı Y ve Z kuşağındaki hemşirelik öğrencilerinin manevi bakım algıları ve ahlaki duyarlılıklarını belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi: Araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evren-Örnekleme: Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümü birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Çalışma 110 öğrenci ile tamamlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın verileri Sosyo-demografik Özellikler Formu, Manevi Bakım Verme Ölçeği ve Ahlaki Duyarlılık Ölçeği ile toplanmıştır.

Manevi Bakım Verme Ölçeği: MBVÖ, Tiew ve Creedy tarafından 2012 yılında hemşirelik öğrencilerinin maneviyat ve manevi bakımı algılayışlarını değerlendirmek amacıyla Avustralya’da geliştirilmiştir.¹⁸ Çoban ve ark.¹⁶ tarafından 2015’te ölçeğin Türkçe geçerlilik güvenilirliği yapılmıştır. 35 maddeden oluşan ölçek 6 likert’li bir yapıya sahip olup, 5 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puan 35 -210 dur. Cronbach alfa katsayısı 0.86 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.96 olarak bulunmuştur.

Ahlaki Duyarlılık Ölçeği: (ADA): Etik duyarlılığı ölçmek amacıyla Lutzen¹⁹ tarafından oluşturulmuş olup, Karolinska Hemşirelik Enstitüsü’nde 1994 yılında öncelikle psikiyatri kliniğinde daha sonra da diğer birimlerde çalışan hekim ve hemşirelerde kullanılmıştır. Türkiye’de ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği 2003 yılında Tosun²⁰ tarafından yapılmıştır. Ölçek 30 maddeden oluşan yedili likert’li bir ölçektir. 6 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puan: 30 -210 dur. ADA’nın Cronbach’s Alpha değeri 0.79 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada, ADA’nın Cronbach’s Alpha değeri 0.90 olarak bulunmuştur.

Veri Toplama Formlarının Uygulanması: Veriler anket toplama yöntemi ile yüz yüze görüşülerek yapılmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler SPSS 20 paket programına aktarıldıktan sonra değerlendirilmiştir.

Etik İlkeler: Araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul onayı ve araştırmanın yapılacağı kurumlardan yazılı izin alınmıştır. Öğrencilerin gönüllülük esasına göre çalışmaya katılması sağlanmıştır.

BULGULAR

Hemşirelik öğrencilerinin %64’ü kadın (n:71), %36 ‘sı erkek öğrenci (n:39)’dir. Öğrencilerin yaş ortalamaları 20.7±1.27 olarak belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin % 39.1’i Z kuşağını, % 60.9’u ise Y kuşağını oluşturmaktadır.

Tablo 1. Kuşaklara Göre Hemşirelik Öğrencilerinin Manevi Bakım Algıları Toplam Puan Ortalamaları

	KUŞAK	N	X ± SS	t	p
Manevi Bakım Verme Ölçeği Toplam	Y	67	142.44±24.33	2.91	.004
	Z	43	128.60±24.37		

Y kuşağı öğrencilerinin manevi bakım verme ölçeği toplam puanı 142.44 ± 24.33, Z kuşağı öğrencilerin ise; 128.60±24.37 olarak belirlenmiştir. Aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.005).

Tablo 2. Kuşaklara Göre Hemşirelik Öğrencilerinin Ahlaki Duyarlılıkları Toplam Puan Ortalamaları

	KUŞAK	N	X ± SS	t	p
Ahlaki Duyarlılık Toplam Puan	Y	67	97.67±28.21	.144	.885
	Z	43	95.58±28.68		

Y kuşağı öğrencilerin ahlaki duyarlılık toplam ölçek puanı 97.67±28.21, Z kuşağı öğrencilerinin ahlaki duyarlılık toplam ölçek puanı ise; 95.58 ± 28.68’dir. Y kuşağı ve Z kuşağı hemşirelik öğrencilerinin ahlaki duyarlılıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur (p>0.005).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eldeki verilere göre; Y kuşağı hemşirelik öğrencilerinin manevi bakım algıları ve ahlaki duyarlılıkları Z kuşağı hemşirelik öğrencilerine göre daha fazla bulunmuştur.

Öğrencilerin etik ve etik duyarlılığa ilişkin farkındalığın artırılması için etik ile ilgili derslerin dört yıllık hemşirelik eğitimi içerisine dağıtılması ve var olan manevi bakım algısının korunması ya da yükseltilmesi için ders içeriğinde maneviyat ve manevi bakıma daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

1. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts (E.T.19.05.2018).
2. Adıgüzel O, Batur HZ, Ekşili N., (2014). Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(19): 165-182.
3. Aydın, Ç. G. ve Başol, O., (2014). X ve Y Kuşağı: Çalışmanın Anlamında Bir Değişme Var mı?. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 1-15.
3. Twenge, JM., Campbell, SM., Hoffman, BR., & Lance, CE., (2010). Generational differences in work values: Leisure and extrinsic values increasing, social and intrinsic values decreasing. *Journal of Management*. 36:1117-1142.
4. Yeaton, K., (2008). Recruiting and managing the ‘Why?’ generation: Gen Y. *The CPA Journal*, April: 68-72.
5. Duchscher JEB, Cowin L.,(2004). Multi generational nurses in the work place. *JONA*, 34 (11): 493-501.
6. Hu J, Herri ck C, Hodgins K.,(2004). Managing the multi generational nursing team. *The Health Care Manager*,23(4): 334-340.
7. Sherman RO., (2006). Leading a multi generational nursing workforce: issues, challenges and strategies. *Online Journal of Issues in Nursing*, 11 (2).
8. Smola KW, Sutton CD.,(2002). Generational differences: revisiting generational work values for the new millenium. *Journal of Organizational Behavior*, 23:363-378.
9. Takaseve, M., Oba, K., Yamashita, N.,(2009). Generational differences in factors influencing job turnover among Japanese nurses: An exploratory comparative design. *International Journal of Nursing Studies*, 46: 957-967.
10. Weingarten, RM., (2009). Four generations, one workplace: A gen X-Y staff nurse’s view of team building in the emergency department. *Journal of Emergency Nursing*, 35:1, 27-30.
11. Peck, NC., Kleiner, KH., Kleiner, BH.,(2011). Managing generational diversity in the hospitals etting. *Culture and Religion Review Journal*, 1:54-68.
12. Hendricks, JM., Cope, VC., (2013). Generational diversity: What nurse managers need to know. *Journal of Advanced Nursing*, 69:3, 717-725
13. Tiew LH, Creedy DK, Chan MF.,(2013). Student nurses' perspectives of spirituality and Spiritual care. *Nurse Education Today*, 33: 574-579.
14. Chan MF.,(2009). Factors affecting nursing staff in practising spiritual care. *Journal of Clinical Nursing*, 19: 2128-2136.
15. Baykara Z, Gündüz CS, Eyüboğlu G.,(2019) Hemşirelik öğrencilerinin ahlaki duyarlılıklarının profesyonellik tutum düzeylerine etkisi. *Cukurova Med J*, 44(3):712-722.
16. Çoban Gİ, Sirin M, Yurttas A., (2015). Reliability and validity of the spiritual care-giving scale in a Turkish Population. *Journal Relig Health*
17. Shahvali EA, Mohammadzadeh H, Hazaryan M, Hemmatipour A.,(2018). Investigating the relationship between nurses' moral sensitivity and patients' satisfaction with the quality of nursing care. *Eurasian J Anal Chem*, 13(3).
18. Tiew LH, Creedy DK.,(2012). Development and preliminary validation of a composite Spiritual Care-Giving Scale. *International Journal of Nursing Studies*, 49: 682-690.

- 19.Lutzen K, Evertson M, Nordin C., (1997). Moral sensitivity in psychiatric practice. *Nursing Ethics*, 52: 76-81.
- 20.Tosun, H.,(2005). Sağlık bakım uygulamalarında deneyimlenen etik ikilemlere karşı hekim ve hemşirelerin duyarlılıklarının belirlenmesi. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

HEMŞİRELERİN KÜLTÜRLERARASI DUYARLILIK DÜZEYLERİ VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER: İSTANBUL'DAN BİR ÖRNEK

Şehrinaz POLAT¹, Banu TERZİ²

¹İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, İstanbul / Türkiye,

E-Posta: sehrinaz.polat@gmail.com

²Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya / Türkiye,

E-Posta: copurbanu@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma, hemşirelerin kültürlerarası duyarlılık düzeylerini ve ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Bu araştırma, karşılaştırmalı tanımlayıcı bir çalışmadır. Çalışma İstanbul'da yapıldı. Araştırmanın popülasyonu ve örneklemini bir üniversite hastanesinde çalışan hemşireler (n=246) oluşturuldu. Veriler, Kişisel Veri Formu ve Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği kullanılarak toplandı. Veri analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin yanı sıra niceliksel verilerin karşılaştırılmasında Student t Testi ve Oneway Anova Testi kullanıldı. Parametreler arası ilişkilerin değerlendirilmesinde de Pearson Korelasyon Analizi kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelerin Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği toplam puan ortalaması 86,23±9,80 (min=64-maks=116) olup duyarlılık düzeyi orta düzeydedir. Kültürlerarası Duyarlılık Ölçeği'nin İletişimde Sorumluluk, Kültürel Farklılıklara Saygı, İletişimde Kendine Güvenme, İletişimden Hoşlanma, İletişimde Dikkatli Olma alt ölçek toplam puan ortalamaları sırasıyla; 25,89±3,28 (min=16-maks=35), 22,61±3,32 (min=14-maks=30), 16,29±3,31 (min=8-maks=25), 10,86±2,15 (min=3-maks=15), 10,58±1,73 (min=3-maks=15)'tür. Cinsiyet, medeni durum, kurumda çalışma süresi, eğitim düzeyi, farklı kültürden insanlarla birlikte olmak ve yabancı dil bilmek ile kültürlerarası duyarlılık düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulundu (p<0,05).

Sonuç: Farklı kültürlerden bireylerle iletişimde hemşirelerin kültürlerarası duyarlılık düzeyleri önemlidir. Farklı kültürlerden insanların sağlık hizmeti almaya gittikçe daha fazla katıldığı sağlık kurumlarında çalışanların hastalarının dilini bilmesi önemlidir. Bu nedenle, kültürlerarası duyarlılığı artırmak için farklı kültürel dillerin öğretilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, kültürlerarası duyarlılık, Kültürler arası Duyarlılık Ölçeği, hemşirelik

INTERCULTURAL SENSITIVITY LEVELS OF NURSES AND RELATED FACTORS: A SAMPLE FROM ISTANBUL

Şehrinaz POLAT¹, Banu TERZİ²

¹ Istanbul University, Istanbul Faculty of Medicine, İstanbul / Turkey,

E-Posta: sehrinaz.polat@gmail.com

² Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya / Turkey,

E-Posta: copurbanu@hotmail.com

Abstract

Aim: This study was conducted in order to determine the intercultural sensitivity levels of nurses and factors related to them.

Methods: This research is a comparative descriptive study. The study was conducted in Istanbul. The population and sample of the study were comprised nurses (n=246) working in a university hospital. Data were collected using a Personal Data Form and the Intercultural Sensitivity Scale. In addition to descriptive statistical methods, Student t Test and Oneway Anova Test were used to compare quantitative data. Pearson Correlation Analysis was used to evaluate the relationships between the parameters.

Results: The average total score of the Intercultural Sensitivity Scale of nurses was 86.23±9.80 (min=64, max=116), and the level of sensitivity was moderate. The average total scores from subscales of responsibility in interaction, respect for cultural differences, self-confidence in interaction, enjoying interaction, and attention in interaction were 25.89±3.28 (min=16, max=35), 22.61±3.32 (min=14, max=30), 16.29±3.31 (min=8, max=25), 10.86±2.15 (min=3, max=15), and 10.58±1.73 (min=3, max=15), respectively. There were statistically significant differences between sex, marital status, employment duration at the institution, level of education, being with other people from different cultures, knowing a foreign language, and intercultural sensitivity levels (p<0.05).

Conclusion: Intercultural sensitivity levels of nurses in communication with individuals from different cultures are important. It is important that those working in healthcare institutions, to which people from different cultures increasingly present to receive healthcare, know the language of their patients. For this reason, teaching different cultural languages can be recommended to increase intercultural sensitivity.

Key Words: Culture, intercultural sensitivity, Intercultural Sensitivity Scale, nursing

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ “CRITICAL THINKING DISPOSITION OF NURSING STUDENTS”

Mehtap KAVURMACI¹, Büşra Ceren DEMİREL²

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: m.curcani@hotmail.com

²Siirt Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Siirt/ Türkiye,

E-Posta: busraceren58@gmail.com

Özet

İlerleyen bilgi ve teknolojinin gelişimi kendini iyi tanıyan, bireysel ve toplumsal gelişmeye önem veren, düşünen, sorgulayan, araştıran, akılcı kararlar alan ve eleştirel düşünme gücüne sahip nitelikli insana olan ihtiyacı arttırmaktadır. Eleştirel düşünmeyi; kavramsal, metotsal, kritik ve bağlamsal konularda; yorumlama, analiz, değerlendirme ve anlamlandırma sonucu amaçlı ve otonom bir şekilde karar vermeye dayanan bir düşünme şekli olarak tanımlamak yapılan birçok tanımlardan sadece biridir.

Sürekli değişen ve gelişen dünyada meslek üyelerinin yeniliklere açık olması, olayları geniş perspektifte değerlendirmesi, uygun bir şekilde yorumlaması ve doğru bir şekilde uygulaması gerekmektedir. Özellikle insan sağlığı ile ilgilenen hemşirelerin elde ettikleri verileri niteliklerine göre derleyebilmeleri, ayırtılabilmeleri ve sonuçlar elde edebilmeleri için eleştirel düşünme becerilerine sahip olması gerekmektedir.

Ancak yapılan çalışmalar göstermektedir ki hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri düşük ve orta seviyededir. Eleştirel düşünme eğilimine sahip olan hemşireler ancak iyi bir hemşirelik eğitimi sonucunda yaratıcı düşünme, problem çözme ve karar verme gibi eleştirel düşünme kavramlarına sahip olacaktır. Hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerini yükseltmek için en önemli etken kuşkusuz araştırmacı, sorgulayıcı bir eğitimidir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel düşünce, Hemşirelik Öğrencileri, Eğitim

Abstract

Advances in knowledge and technology increases the need for qualified individuals who know themselves well, who give importance to individual and social development, who think, question, explore, who make rational decisions and have the ability to think critically. The definition of critical thinking as a way of thinking based on a purposeful and autonomous decision-making in conceptual, methodical, critical and contextual issues on the basis of interpretation, analysis, evaluation and explanation is just one of

the many definitions of critical thinking.

In an ever-changing and developing world, professionals need to be open to innovations, evaluate events in a wide perspective, interpret them appropriately and apply them correctly. Nurses, who deal with human health in particular, need to have critical thinking skills in order to collect, decompose and get results according to their qualifications.

However, studies have shown that critical thinking tendencies of nursing students are low to moderate level. Nurses who have a critical thinking tendency will have the competencies of critical thinking, such as creative thinking, problem solving and decision making, as a result of good nursing education. The most important factor for increasing the critical thinking tendencies of nursing students is an exploratory and inquiring education.

Keywords: Critical thinking, Nursing students, Education

GİRİŞ VE AMAÇ

Yaşamış olduğumuz çağda bilim ve teknolojinin gelişimi, giderek nitelikli insan gücüne olan ihtiyacı arttırmaktadır. Bu durum, günümüz insanının kendini iyi bir şekilde tanımlayan, bireysel ve toplumsal ilerlemelere önem veren, düşünen, sorgulayan, araştıran, akılcı kararlar alan ve eleştirel düşünme yetisine sahip bir birey olmasını gerektirmektedir.¹

1990 yılında Amerikan felsefe birliğinin desteklemiş olduğu Delphi Projesinde eleştirel düşünmenin tanımı yapılmıştır.² Eleştirel düşünme; kavramsal, metotsal, kritik ve bağlamsal konularda; yorumlama, analiz, değerlendirme ve anlamlandırma sonucu olarak amaçlı ve otonom bir şekilde karar vermeyi sağlayan düşünme biçimidir.³ Diğer bir deyişle, eleştirel düşünme bir karar verme sürecidir.⁴

Demirel eleştirel düşünmeyi, temelde bilgiyi etkili bir şekilde elde etme, değerlendirme ve kullanma yeteneği ve eğilimi olarak belirtmektedir.⁵ Branch eleştirel düşünmenin, sıradan düşünmeden farklı olduğunu, eleştirel düşünen bireyin kendi düşünme sürecinin farkında olduğunu ve düşünmesinin kalitesini yükseltmek için kendi düşünme sürecini gözlemlediğini ifade etmektedir.⁶ McKnown ise, eleştirel düşünmenin yapılan tanımlarından yola çıkarak, muhakemeyi değerlendirme ve eleştirel düşünme çabası olduğu sentezine ulaşmıştır.⁷ Eleştirel düşünmeye yönelik yapılan tanımlar; eleştirel düşünme hakkında tek bir tanımın olmadığını ve eleştirel düşünmeyi tek bir faktörle açıklamanın yeterli olamayacağını ileri sürmektedir.

Hızlı değişimin sürekli olarak devam ettiği bir dünyada görev yapacak meslek üyelerinin, gelişmelere ve yeniliklere kolaylıkla adapte olabilen, bilgiyi seçebilen, yeni fikirler ortaya koyabilen, sosyal ve kültürel anlamda bilgi sahibi olabilen, diğer meslektaşlarıyla iletişim içinde ilişkisini devam ettiren bireyler olması beklenmektedir.⁸ Özellikle insan sağlığı ile ilgilenen hemşirelerin elde ettikleri verileri özelliklerine göre derleyebilmeleri, ayrıştırabilmeleri ve sonuçlar elde edebilmeleri için eleştirel düşünme gibi özel becerilere sahip olması ve var olan becerilerini en doğru şekilde kullanması gerekmektedir.⁹ Meslekleri gereği bireyin yaşamını etkileyen önemli kararları almak ve bu kararları uygulamak zorunda kalan hemşirelerin, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri geleneksel bakım yaklaşımının dışına çıkabilmeleri için şarttır. Değişen rol ve işlevleri çerçevesinde hemşirenin görevi sadece yatak başı bakım hizmeti olarak düşünülmemelidir.¹⁰ Hemşirenin klinik alanda kaliteli bakım sunabilmesi, otonomisini sağlayabilmesi, profesyonelliğini sürdürebilmesi, hasta bakım ve yönetimini planlayabilmesi için eleştirel düşünme becerisini kullanması şarttır.^{11, 12, 13} Hemşirelerin, eleştirel düşünme becerisini geliştirmeleri mesleğin, bilime inanan, bilimsel gerçekleri araştırıp uygulayan ve uygulamalarını kanıta dayalı olarak gerçekleştiren bir disiplin olmasında oldukça büyük bir önem ifade etmektedir.¹⁴

Hastaya güvenilir, etkili ve kaliteli hemşirelik bakımı verebilmek için hastanın gereksinimlerini saptayarak, gerekli hemşirelik uygulamalarını hemen algılayabilecek, bilgi derinliğine sahip bir hemşire yetiştirmek eleştirel düşünme için çok önemli bir unsurdur.^{15, 16, 17} Çağdaş hemşirelik eğitimi, hemşirenin hemşirelik uygulamaları konusunda yeni bilgiler kazanabilmesi, insanı anlayabilmesi ve uygulamadaki güçlüklerle karşı problem çözme yeteneğini kullanabilmesi için eleştirel düşünmeyi gerektirmektedir.¹⁸ Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinde eleştirel düşünmeyi teşvik edici, etkin eğitim ve öğretim sağlayan eğitim yaklaşımlarını araştırmak ve

uygulamak hemşire eğitimcilerinin temel sorumluluğudur. Bu şekilde verilen eğitim, öğrencilerin problem çözme yeteneklerini geliştirecek ve sağlık bakım hizmetinde oluşabilecek değişikliklere kolay şekilde adapte olmasına yardımcı olacaktır.¹⁹

Yapılan birçok yurt içi ve yurt dışı çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerine bakılmış ve çalışma sonuçlarına göre hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri hem ülke içinde hem de diğer ülkelere göre düşük ve orta düzeyde bulunmuştur.^{20, 21, 22, 23, 24} Yapılan araştırma sonuçlarına göre hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilim düzeyi puanlarının istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Peki bunun sebebi ne olabilir?

Yapılan çalışmalar göstermektedir ki hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşüncelerini açığa çıkarabilecek ve geliştirebilecek araştırmacı ve sorgulayıcı eğitim tam anlamıyla yapılmamaktadır. Oysaki bir eğitimde eleştirel düşünme kavramları olan yaratıcı düşünme, problem çözme ve karar verme yeteneklerini hemşirelik öğrencisinin mezun olmadan kazanması gerekmektedir.²⁵ Ve bunun yolu da ezberci olmayan, düşündürücü, öğrencinin fikirlerine önem veren bir eğitimden geçmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde hemşirelerde eleştirel düşünme eğilimi diğer ülkelere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Artık hemşirelerin klinikte sadece söylenileni yapan değil bunun yerine problem çözme ve karar verme becerilerini kullanarak sorumluluk alan sağlık profesyonelleri haline gelmesi gerekmektedir. Bunun içinde en önemli etken kuşkusuz araştırmacı, sorgulayıcı bir eğitimidir. Hemşirelik eğitimi ve klinikte çalışan hemşireler için eğitim programları; sözlü ve yazılı dili etkili kullanabilme, soru sorabilme, bilimsel yaklaşım gibi becerilerin gelişmesi için düzenlenmeli, hemşirelerin sezgi sahibi olma, şüphecilik, meraklı olma gibi kişilik özelliklerini fark etmeleri sağlanmalıdır. Bununla birlikte hemşireler çalışmış oldukları kliniklerde karşılaştıkları problemlere daha farklı açılardan bakabilecek ve oluşabilecek kriz anında muhakeme güçleriyle hızlı ve etkili bir şekilde karar verme gücüne sahip olacaklardır.

KAYNAKLAR

1. Taşçı, S., (2005). Hemşirelikte problem çözme süreci. Sağlık Bilimleri Dergisi, 14, Ek Sayı: Hemşirelik Özel Sayısı, 73-78.
2. Facione, N.C., Facione, P.A., (1996). Externalizing the critical thinking in clinical judgment. *Nursing Outlook*, 44: 129-36.
3. Facione, P.A., (1990). *Critical Thinking: A Statement of Expert Consensus for Purposes of Educational Assessment and Instruction, Executive Summary* "The Delphi Report" ERIC Document; 315-423.
4. Facione, N.C., Facione, P.A., (2008). "Critical Thinking and Clinical Judgment," *From Critical Thinking and Clinical Reasoning in the Health Sciences: A Teaching Anthology*, Milbrea CA:Published by Insight Assessment/ The California Academic Pres
5. Demirel, Ö., (2000). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. (4. Baskı), Ankara: Pegem Yayıncılık.
6. Branch, B., (2000). The relationship among critical thinking, clinical decision-making, and clinical practice: A comparative study. University of Idaho, unpublished doctoral dissertation.
7. <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/acsc/97-0506.pdf>. (B.C.D 03.10.2019)
8. Akkuş, Y., Kaplan, F., Kaçar, N., (2010). Kars Sağlık Yüksekokulu hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*; 5(15): 103-112.
9. Potter, P.A., (2009). Critical thinking in nursing practice. In: Potter PA, Perry AG (eds). *Fundamentals of Nursing*. 7th ed. St.Louis: Mosby incorporation: ss. 215-230.
10. Dolgun, G., Erdoğan, S., (2012). Hemşirelikte yaratıcılık eleştirel düşünme ve bulgularının yorumlanması. *Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi*;15(3): 233-237.

11. Daly, W., (1998). Critical thinking as an outcome of nursing education. What is it? Why is it important to nursing education. *J Adv Nurs*; 28(1): 323-31.
12. Adams, B.L., (1999). Nursing education for critical thinking: an integrative review. *J Adv Nurs* 38(1): 111-9.
13. Saarmann, L., Freitas, L., Rapps, J., Riegel, B., (1992). The relationship of education to critical thinking ability and values among nurses: socialization into Professional nursing. *J Prof Nurs* ;8(1): 26-34.
14. Özer, N., (2002). Kritik düşünme. *Atatürk Üniversitesi HYO. Dergisi*, 5(2): 63-67.
15. Papathanasiou, I.V., Kleisaris, C.F., Fradelos, E.C., Kakou, K., Kourkouta, L., (2014). Critical thinking: the development of an essential skill for nursing students. *Acta Inform Med*; 22(4):283-6.
16. Tajvidi, M., Ghiyasvandian, S., Salsali, M., (2014). Probing concept of critical thinking in nursing education in Iran: a concept analysis. *Asian Nurs Res (Korean Soc Nurs Sci)*;8(2):158-64.

PSİKIYATRİ KONULU FİMLERİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDEKİ RUHSAL STİGMAYA ETKİSİ

Nihal BOSTANCI DAŞTAN¹, Fadime KAYA², Berna AKTAŞ³

¹Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars / Türkiye,

E-Posta: nbdastan@gmail.com

² Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars / Türkiye,

E-Posta: fadimee36@hotmail.com

³ Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars / Türkiye,

E-Posta: brnaktas57@gmail.com

Özet

Amaç: Araştırmanın amacı psikiyatri hemşireliği eğitimi öncesi izletilen filmlerin öğrencilerin ruhsal bozukluklara yönelik damgalanmasına etkisini değerlendirmektir.

Yöntem: Araştırma yarı-deneysel olarak planlanmıştır. Araştırmanın evrenini 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi hemşirelik bölümünde okuyan ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersine kayıt yaptırmış öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem seçim yöntemine gidilmemiş ve akademik yılın ilk 2 haftasında derse devam eden tüm öğrenciler araştırma içerisine alınmıştır. Araştırma için ruh sağlığı ve hastalıkları dersinin teorik ve klinik uygulaması başlamadan önce 2 hafta boyunca ruhsal bozukluklarda en çok engelliğe yol açan hastalıkları konu alan 6 film (5 sinema filmi, 1 belgesel film) izletilmiştir. Seçilen filmlerin özellikle güncel olması, olumlu mesaj vermesi (umut, iyileşme...) ve Türkçe dublajlı olmasına dikkat edilmiştir. Araştırma öncesi izinler alınmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu, film programı uygulaması öncesi ve sonrası Ruhsal Hastalıklara Yönelik İnançlar Ölçeği (RHYİÖ) ve Sosyal Mesafe Ölçeği (SMÖ) kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler SPSS 20.0 programında değerlendirilmiştir. Veri analizinde tanımlayıcı istatistik analizler, öncesi-sonrası puan ortalamalarının karşılaştırılmasında paired sample t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin film programı uygulaması sonrası RHYİÖ alt ölçeklerinden tehlikeli ($t=3.555$; $p=0.001$), çaresizlik ve kişilerarası ilişkilerde bozulma ($t=3.312$; $p=0.001$) ve utanma ($t=2.304$; $p=0.023$) alt ölçekleri ve SMÖ ($t=4.783$; $p=0.000$) ölçeği puan ortalamalarının öncesine göre istatistiksel olarak anlamlı derecede azaldığı belirlenmiştir.

Sonuç: Derse başlamadan önce izletilen psikiyatrik filmlerin hemşirelik son sınıf öğrencilerinin ruhsal hastalıklara yönelik stigmatını azaltmada etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Film, hemşirelik, öğrenci, psikiyatri, sinema, stigma

THE EFFECT OF PSYCHIATRIC FILMS ON MENTAL STIGMA IN NURSING STUDENTS

Nihal BOSTANCI DAŞTAN¹, Fadime KAYA², Berna AKTAŞ³

¹Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars/Turkey,

E-Posta: nbdastan@gmail.com

²Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars/Turkey,

E-Posta: fadimee36@hotmail.com

³Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars/Turkey,

E-Posta: brnaktas57@gmail.com

Abstract

Aim: The study aims to evaluate the effect of movies watched before psychiatric nursing education on students' mental disorder stigma.

Methods: It was planned as a quasi-experimental study. Population consisted of students receiving mental health and disorders nursing lesson in Kafkas University Faculty of Health Sciences Department of Nursing in 2018-2019 Academic Year. No sample was selected and all students attending the lesson within the first 2 weeks of the academic year were included. 6 movies (5 cinema movies, 1 documentary) on mental disorders causing disabilities the most were watched for the study throughout 2 weeks before theoretical&clinical practice of the lesson. Especially current movies giving positive messages (like hope, recovery) and dubbed into Turkish were chosen. Permits were obtained before the research. Study data were collected using Personal Information Form developed by researchers, Mental Disorder Beliefs Scale(MDBS) before&after movies and Social Distance Scale(SDS). Data acquired were evaluated in the SPSS 20.0 software. Descriptive analyses were used for statistical analyses and paired sample t-test for comparing before-after score averages.

Results: Students' score averages of MDBS subscales; dangerous($t=3.555$; $p=0.001$), despair and deterioration in interpersonal relations ($t=3.312$; $p=0.001$), shame ($t=2.304$; $p=0.023$) and SDS ($t=4.783$; $p=0.000$) significantly decreased after the movie program application.

Conclusion: Psychiatric movies watched before the lesson were effective on reducing senior-year nursing students' mental disorder stigma.

Keywords: Movie, nursing, student, psychiatry, cinema, stigma

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE SİMÜLASYON KULLANIMININ ÖNEMİ

Asiye Gül¹, Rahime Atakoğlu¹, Meral Madenoğlu Kıvanç¹, Sevda Türen¹

İstanbul Kültür Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul/Türkiye

E-Posta: a.gul@iku.edu.tr,

E-Posta: r.atakoglu@iku.edu.tr

Özet

Giriş: Hemşirelik, teorik dersler ve klinik uygulamadan oluşan bir meslektir. Hemşirelik eğitimi, öğrencilerin belirtilen rolleri üstlenmelerini sağlayabilecek düzeyde; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenim alanlarını kapsayan bir eğitim gerektirir. Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, hemşirelik gibi sağlıkla ilgili disiplinleri büyük oranda etkilemiştir. Hemşirelik eğitimi teorik bilgilerin klinik uygulamaya yansımaları teşvik eder. Bununla birlikte, klinik uygulama alanlarının sınırlı olması, öğrencilerin gerçek hastalarla klinik deneyim yaşama fırsatlarını etkilemektedir. Simülasyon gibi eğitimsel araçların kullanımı, hemşirelik eğitiminde giderek yaygınlaşmakta ve çeşitli simülatörler kullanılmaktadır.

Amaç: Bu çalışmada amaç hemşirelik eğitiminde simülasyon kullanımının önemine dikkat çekmektir.

Tartışma: Öğrencilerin; sınırlı klinik uygulama alanları, hastaların hastanelerde daha kısa süreli kalmaları ve hastane ile ilişkili sorunlar gibi nedenlerle klinikte daha az zaman geçirmeleri sonucu uygun klinik deneyimler kazanmaları her zaman mümkün değildir. Simülasyon, insan vücudunun anatomik bir modeli üzerinde hemşirelik becerilerini uygulamaya olanak sağlar. Simülasyon, öğrencilere gerçekçi klinik durumları oluşturan ve güvenli bir ortamda pratik yapmalarını ve öğrenmelerini sağlayan aktif bir eğitim stratejisidir. Öğrenci böylece, bu klinik durumun gerçek uygulamada nasıl yönetileceğini güvenli bir ortamda öğrenebilir. Daha fazla uygulamaya ihtiyaç duyulduğunda ise öğrenci, simülatör üzerinde tekrarlayabilir. Simülasyon aynı zamanda öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirerek uygulamalarına yansıtılmaları sağlar. Simülasyon temelli eğitimin; yüksek kalite, interaktif deneyim, teorik bilgilerin uygulamaya yansıtılması, öğrenmenin duyuşsal ve duyuşal bileşenlerinin kullanılması, eleştirel düşünme ve karar vermeyi sağlama, hemşirelik öğrencileri ve sağlık ekibinin diğer üyeleriyle iletişim becerilerini ve karmaşık durumları yönetme yeteneğini geliştirdiği ve öz yeterliliği artırdığı kanıtlanmıştır.

Sonuç: Simülasyon eğitiminin geleneksel öğrenme yöntemlerinden daha etkili olduğu görülmektedir. Simülasyon eğitimini değerlendirebilecek çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Hemşire, Simülasyon

IMPORTANCE OF USING SIMULATION IN NURSING EDUCATION

Asiye Gül¹, Rahime Atakoğlu¹, Meral Madenoğlu Kıvanç¹, Sevda Türen¹

Istanbul Kultur University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Istanbul/Turkey

E-Posta: a.gul@iku.edu.tr,

E-Posta: r.atakoglu@iku.edu.tr

Abstract

Introduction: Nursing is a profession consisting of theoretical content and clinical practice. Nursing education, at the level that can enable students to undertake the mentioned roles; cognitive, affective and psychomotor learning. Advances in science and technology have greatly influenced health related disciplines such as nursing. Nursing education encourages the reflection of theoretical knowledge on clinical practice. However, the limited range of clinical practice affects students' opportunities to experience clinical experience with real patients. The use of educational tools such as simulation is becoming more common in nursing education and various simulators are used.

Aim: The aim of this study is to draw attention to the importance of the use of simulation in nursing education.

Discussion: it is not always possible to gain appropriate clinical experience because of limited clinical practice, shorter hospital stay, and less time in the clinic due to hospital-related problems. Simulation allows you to practice nursing skills on an anatomical model of the human body. Simulation is an active educational strategy that creates realistic clinical situations and enables students to practice and learn in a safe environment. Thus, the student can learn in a safe environment how to manage this clinical situation in actual practice. If more applications are needed, the student can repeat on the simulator. Simulation also allows students to develop their critical thinking skills and reflect on their practice. Simulation-based training; high quality, interactive experience, reflection of theoretical knowledge into practice, the use of emotional and sensory components of learning, critical thinking and decision-making, and communication skills with nursing students and other members of the health team to improve the ability to manage complex situations and has proven self-efficacy.

Conclusion: Simulation education seems to be more effective than traditional learning methods. It is recommended to conduct studies that can evaluate simulation training.

Keywords: *Training, Nurse, Simulation*

ÇOCUKLUK ÇAĞI EPİLEPSİSİ VE EBEVEYN EĞİTİMİ CHILDHOOD EPİLEPSY AND EDUCATION OF PARENTS

Yakup SARPDAĞI¹, Cantürk ÇAPIK²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Van/Türkiye,

E-Posta: yakup_sys@hotmail.com

²Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: c_capik36@hotmail.com

Özet

Epilepsi; beyindeki nöronların aşırı ve düzensiz boşalımı sonucu ani ortaya çıkan ve tekrarlayan nöbetlerle karakterizedir. Epilepsi çocukluk çağında yaygın görülen kronik hastalıklardandır. Türkiye’de çocuklarda epilepsi sıklığını belirlemeye yönelik sınırlı sayıda çalışma bulunmakta ve epilepsi sıklığı %0.6-%0.8 aralığında değişmektedir. Epilepsi nöbetleri; doğum travması, zehirlenmeler, endokrin bozukluklar, konjenital beyin anomalisi ve merkezi sinir sistemi enfeksiyonları gibi nedenlerle ortaya çıkar. Epilepsi tanısında anamnez, fizik ve nörolojik muayene ve laboratuvar araçları (elektroensefalogram, beyin tomografisi, manyetik rezonans görüntüleme) kullanılan yöntemlerdir. Günümüzde; anti epileptik ilaç tedavisi, cerrahi tedavi, ketojenik diyet tedavisi ve vagal sinir stimülasyonu epilepsi tedavisinde kullanılan yöntemlerdir. Ebeveynlere epilepsi hakkında genel bir bilgilendirmenin yanı sıra, özellikle epilepsi krizi anında hasta çocuğa yapılması gerekenler hakkında eğitim verilmelidir.

Anahtar kelimeler: Çocuk, Epilepsi, Eğitim, Hemşirelik

Abstract

Epilepsy is characterized by sudden and recurrent seizures caused by excessive and irregular discharge of neurons in the brain. Epilepsy is a common chronic disease in childhood. There are a limited number of studies to determine the prevalence of epilepsy in children with epilepsy in Turkey and the frequency of epilepsy ranges from 0.6% to 0.8%. Epilepsy bouts are caused by birth trauma, intoxications, endocrine disorders, congenital brain anomaly and central nervous system infections. Anamnesis, physical and neurological examination and laboratory tools (electroencephalogram, brain tomography, magnetic resonance imaging) are used in the diagnosis of epilepsy. Today; Antiepileptic drug therapy, surgical treatment, ketogenic diet therapy and vagal nerve stimulation are used in the treatment of epilepsy. In addition to general information about epilepsy, parents sick child should be educated about what to do, especially in the event of an epilepsy crisis.

Key words: Child, Epilepsy, Education, Nursing

Giriş

Epilepsi; kortekste bulunan nöronların anormal bir şekilde ve aşırı elektriksel boşalımı sonucu meydana gelen ani, tekrarlayan ve tanımlanabilen bir eylemle tetiklenmemiş epilepsi nöbetleri ile karakterize bir durumdur.¹ Nöbet, beyinde nöronların anormal aşırı elektrik boşalımı sonucu oluşan belirtileridir. Epilepsi, diğer yaş gruplarına kıyasla çocukluk çağında daha sık görülür.² Kronik bir hastalık olan epilepsinin takip ve tedavisi uzun süreli olmaktadır. Bu sebeple epilepsili çocukların sadece klinikte değil aynı zamanda evdeki bakımının da sağlanması gerekmektedir. Hasta çocuğun evde bakımında anne babalara büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu sorumlulukların anne babalar tarafından uygulanması için çocuğun evde bakımı ve tedavisi ile alakalı ebeveynler bilgilendirilmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Bilgilendirmek için doktor, hemşire, psikiyatrist, psikolog, sosyal yardım uzmanından oluşan multidisipliner bir ekip gerekmektedir.^{3,4,5,6} Çocuklara yönelik yapılan epilepsinin insidansı toplumdan topluma değişmekle birlikte genellikle yılda her yüzbin kişide yirmi ile yetmiş (20- 70/100.000) olarak belirtilmiştir.⁷ Türkiye’de çocuklara yönelik yapılan epilepsi insidans ve prevalansını belirlemeye yönelik sınırlı sayıda çalışmayı göz önüne alarak, Serdaroğlu ve arkadaşları Türkiye’de ülke geneli 0-16 yaş grubu çocuklara yönelik yapılan bir araştırmada epilepsi prevalansını %0,8 olarak saptamışlardır.⁸ Çocuklarda epileptik nöbetlerin birden fazla farklı nedenleri vardır.⁹ Bebeklikte geçirilen nöbetler, doğum travması, perinatal hipoksi, kan şekeri düzeyinin düşüklüğü ya da diğer endokrin bozukluklar, merkezi sinir sistemi (MSS) enfeksiyonları, damar içi kanama ya da doğumsal beyin anomalisi gibi faktörler epileptik nöbetlere neden olabilmektedir. Süt çocukluğu ve erken çocukluk dönemlerinde görülen nöbetlerin en sık nedeni akut enfeksiyonlardır. Üç yaş üstü çocuklarda nöbetin en sık görülen sebebi idiyopatik epilepsidir. Büyük çocuklarda görülen nöbetler ise genellikle kafa travması, MSS enfeksiyonları, zehirlenme, febril konvülsiyon gibi sebeplerle meydana gelir.¹⁰

Tanı Yöntemlerine Yönelik Ebeveyn Bilgilendirilmesi

Çocuklarda epilepsi tanısı pediatrik nörolog tarafından konmaktadır.¹¹ Epilepsi tanısı için anamnez, fizik ve nörolojik muayene ile laboratuvar araçlarına (Elektroensefalogram (EEG), Beyin tomografisi (BT), Manyetik rezonans görüntüleme (MRG)) başvurulur.¹² Laboratuvar araçlarından biri olan EEG saçlı deriye yerleştirilen elektrotlar aracılığıyla beyindeki elektriksel aktivitesinin algılanması, yükseltgenerek kaydedilmesi ve değerlendirilmesi tetkikidir.^{13,2} Anormal elektriksel aktivitenin varlığını gösterir, hastalığın tipi ile ilgili bilgi verir ve nöbet odağının lokalizasyonunu belirleyebilir.¹⁴ Diğer olan BT ise geçirilen ilk epilepsi nöbet, nöbet paterninde değişim, fokal nörolojik bulgu ve kafa travması öyküsü varsa yapılmalıdır. Beyin tomografisi çekilemeyen durumlarda, MRG yapılabilir.¹⁵ MRG özellikle şunlarda önemlidir: Anamnezde veya EEG’de herhangi bir şekilde fokal başlangıcı gösteren hastalarda ve ilk aşamada yapılan tedaviye rağmen nöbetleri halen devam eden hastalarda.¹⁶

Tedaviye Yönelik Ebeveyn Eğitimi

Epilepsi tedavisinin temel amacı; nöbetleri ortadan kaldırmak ya da sıklığını mümkün olduğunca indirmek, uzun süreli tedaviyle bağlantılı kontrendikasyonlardan kaçınmak ve epilepsi hastasının normal psikososyal ve iş adaptasyonu korumak ya da tekrardan sağlanmasına destek olmaktır.¹⁷ Günümüzde antiepileptik ilaç tedavisi, ketojenik diyet, cerrahi ve vagal sinir stimülasyonu kullanılan başlıca tedavi yöntemleridir.^{18,19} İlaç tedavisi günümüzde epilepsi nöbetlerini kontrol altına almada en etkili yöntemdir. Epilepsili çocukların evde bakımından aileleri sorumlu olduğundan dolayı aileler tarafından; epilepsi tedavisinde kullanılan ilaçların etkisi ve yan etkilerinin, güvenli dozunun, doğru uygulanma yöntemini, ilaçları düzenli olarak kullanmanın gerekliliğinin bilinmesi önemlidir.^{20,21,3,22} Epilepsi tedavisinden kullanılan antiepileptik ilaç tedavisinde (AEİ) tedaviye düşük dozda tek bir AEİ’le başlaması, aşamalı olarak artırılması gerekmektedir.²³ Tedavide kullanılan ilaçlar beyin hücrelerinin aşırı uyarılma durumunu baskılayarak nöbetlerin meydana gelmesini engeller.²⁴ Epilepsi tedavisinde kullanılan ilaçların yan etkileri, nöbetin riskini kolaylaştıran faktörler, nöbetlerin iyi izlenmesi ve kaydedilmesi, nöbetteki değişikliklerin bildirilmesi, nöbet esnasında ilk yardım ve uzamış nöbetlerde ne zaman acil servise başvurulması gerektiği gibi durumlar anne babalar ve çocuklar eğitilerek tedavide başarı oranı artırılabilir.²⁵ Epilepsi hastaların çoğunda esas tedavi seçeneği antiepileptik ilaç tedavisi olmasına rağmen, hastaların önemli bir kısmı cerrahi tedaviye yanıt verir. Nöbet geciren

hastalara epilepsi cerrahisine karar verebilmek için endikasyonun iyi bilinmesi gerekir. Endikasyonları; üç veya daha fazla ilaçın ayrı ayrı veya birlikte kullanılması sonucu devam eden nöbetleri, tanı yöntemlerinde nöbet odağının belli olması ve nöbetlerin beyin hasarına yol açması gibi durumlar epilepsi cerrahisini düşündürülebilir.²⁶ Epilepsini diğer tedavi yöntemi olan Ketojenik diyet yüksek oranda yağ ve küçük miktarlarda karbonhidrat ve protein içerir.²⁶ Ketojenik diyeti uygulayan çocuklarda vitamin ve mineral yetersizlikleri ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple diyet esnasında vitamin takviyesi gerekmektedir.²⁷ Epilepsinin son tedavi şekli olan vagal sinir stimülasyonu (VNS) ise boyun bölgesindeki deri altına yerleştirilen iki adet kablo ve jeneratör aracılığı ile belli sıklıklarla beyine elektriksel uyarılar gönderilmesini sağlayan bir yöntemdir.²⁸ VNS'nin en yaygın yan etkileri ise ses değişiklikleri, öksürük, dispne, ses kısıklığı, göğüs ağrıları ve kas ağrısıdır.²⁶

Hemşirenin Ebeveynlere Yönelik Eğitimi

Sağlığı korumak ve geliştirmek, gereken bakımı vermek üzere yetiştirilen hemşireler, bireylere, ailelere ve topluma ulaşmada, sağlık hizmeti sunmada ve danışmanlık yapmada, ebeveynlere çocuğu ile ilgili eğitim verilmesinde rol oynayan kişidir. . Ebeveynlere yönelik yapılan eğitim programlarında hemşirenin temel yaklaşımı ebeveyni, çocuğun bakımına dahil etmek ve çocuk bakımı ile ilgili bilgileri paylaşmaktır. Ebeveynler çocuğun hastalığı hakkında bilgilendirilerek farkındalıkları sağlanır.²⁹ Turner ve arkadaşı 2006 yılında, Webster-Stratton ve arkadaşları 2004 yılında hemşirelerin ebeveynlere uyguladığı program sonrası çocukların sorunlu davranışlarının azaldığı, ebeveynlerin pozitif ebeveynlik yeteneklerin ve çocuklarıyla olan etkileşiminin arttığı, ebeveynlerin ebeveyn rollerinden oldukça hoşnut oldukları ve ebeveynlerin kazandığı yeteneklerinin gözlem çalışmalarında da devam ettiğini belirtmişlerdir.^{30,31} Hemşire; hasta ve bakım vereni birlikte ele alırken bakım verenin bakım vermeyle alakalı bilgi ve tutumunu değerlendirmeli ve bakım verenin yüklendiği rolle ilgili olarak sağlık durumunu devam ettirebileceği bakım becerileri geliştirmelidir.³² Çocuğa ve ebeveynlere nöbetin fizyolojisini anlayabilecekleri şekilde izah etmelidir. Küçük çocukların anlamalarını kolaylaştırmak için örneklerle ve somut şekilde basit açıklamalar yapılmalıdır.³³ Epilepsi hemşiresi, aynı zamanda epilepsi alakalı kuruluşlarla işbirliği sağlar, aile ve çocuklara gereken bilgi ve eğitimi vererek onları destekler.³⁴ Epilepsi krizini harekete geçiren durumlara yönelik eğitim vermeli örneğin; uzun süreli açlık, uykusuzluk, aşırı derecede yorgunluk, ilaç saatlerine dikkat edilmemesi, doktordan habersiz tedavide kullanılan ilaçların kesilmesi ya da değiştirilmesi, hormonal değişiklikler vb.³⁵

Epilepside Ebeveyn Eğitimi

Epilepsili çocukların güvenliğinin sağlanmasına yönelik bilgi eksikliklerini gidermek amacıyla hemşireler sosyal destek grupları oluşturarak eğitim programları düzenlemektedir. Bu eğitim programlarının hedefleri; epilepsi hastalığı hakkında bilgi düzeyini arttırmak, epilepsili çocuğun ve ailenin sorumluluk almasını sağlamak ve onları cesaretlendirmektir.⁴ Ebeveyn eğitimi çocukların yetiştirilmesi, aile ilişkileri, ailede ve toplumda ebeveyn düşen sorumlulukların yerine getirilmesi için ihtiyaç duyulan bilgi, tutum ve becerilerin sistemli bir şekilde geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ebeveyn eğitiminin temel hedefi anne ve babaların özgüvenini arttırarak, çocuklarının fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal açıdan gelişimi için ebeveynlik becerilerini geliştirecek şekilde anne babalara öncülük etmektir.^{30,31} Epilepside güvenliğin sağlanması amacıyla ebeveynlerin ihtiyaç duydukları konular; epilepsi nöbetine yol açan faktörlerin belirlenmesi ve önlenmesi, tedavisinde kullanılan ilaçlar ve bu ilaçların uygulama özellikleri, günlük yaşamda dikkat edilecek konular ve epilepside acil durumlarda yapılması gerekenlere yönelik eğitim verilmeli. Ayrıca çocukların evde, okulda güvenliğini sağlayacak ve günlük faaliyetlerinde aşırı engellemeler yapmadan çocuğun yaralanma riskini en az düzeye indirebilecek önerilerde bulunulmasına ihtiyaç vardır. Her epilepsili hastanın kişisel güvenlik planı nöbet tipine, nöbet sıklığına, yaralanma riskine, ev ortamına, aktivitelerine göre hazırlanması gerekmektedir.²⁵ Epilepside acil durumlarda yapılması gereken uygulamalar; Sakin olunmalı, güvenli bir yere yatırılmalı, aspirasyonu önlemek için hafifçe sağ veya sol tarafı üzerine döndürülmeli, çocuğa anal yolla diazepam rektal formdaki ilaçın uygulanması, sıkı giysiler varsa gevşetilmeli, nöbet esnasında; nöbet süresi, gözlerin pozisyonu, derinin rengini ve kasılmanın

özellikleri ayrıntılı bir şekilde izlenilmeli ve kaydedilmelidir. Aynı zamanda nöbet uzun sürerse, nöbet durduktan kısa bir süre tekrar nöbet olursa en yakın sağlık kuruluşuna başvurulmalı ve nöbet ittikten sonra durumun düzelmesi beklenilmeli ve güven verici olunmalı. Yapılmaması gerekenler; hasta çocuğu yalnız bırakmak, hastanın hareketlerini durdurmaya veya engellemeye çalışmak, dilini ısırmasını engellemek için çeneyi zorlamak, nöbet anında hastanın ağzına birşeyler sokmak, nöbet anında hastanın üzerine su dökmek, soğan kolonya gibi şeyler koklatmak, zorla nefes aldirmek ve kalp masajı yapmak gibi durumlar nöbet anında yapılmaması gereken uygulamalardır.^{21,3,38,39}

KAYNAKÇA

1. Akdağ, G., Algın, D.İ., Erdinç, O.S., (2016). Epilepsi. Osman Gazi Tıp Dergisi, 38(1): 35-41.
2. Yılmaz Y. Epilepsi ile Büyümek.1. Baskı. İstanbul: Hayy grup Yayınevi; 2016: 21-113.
3. Çavuşoğlu, H. Nörolojik Sorunu Olan Çocuk ve Hemşirelik Bakımı. Çocuk Sağlığı ve Hemşireliği Cilt:1. 8.Baskı, Ankara: Dizgi Baskı, 2004: 331-348.
4. Wohlrab, G.C., Rinnert, S., Bettendorf, U., Fischbach, H., Heinen .G., ve ark. (2007). A Modular Educational Program for Children with Epilepsy and tTheir Parents. Epilepsy & Behavior, (10) 44-48.
5. Bastable, S., Doody, J.A. (2006). Behaviooral Objectives. Essentials of Patient Education., Newyork: Jones and Bartlett Publishers, 290-316.
6. Shore, P.C., Perkins, M.S., Austin, J.K., (2008). The Seizures and Epilepsy Education (SEE) Program for Families of Children with Epilepsy: A Preliminary Study. Epilepsy&Behavior, 12:157-164.
7. Öge E., Baykan B., Nöroloji. 1. Baskı. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri, 2011: 13-85.
8. Serdaroğlu, A., Ozkan, S., Aydın, K., Gücüyener, K., Tezcan, S., Aycan, S.. (2004). Prevalence of Epilepsy in Turkish Children Between the Ages of 0 and 16 Years. J Child Neurol, 19(4):271-274
9. Potts N.L, Mandleco B.L. Pediatric Nursing Caring for Children and Their Families. 3.nd ed. Thomson/Delmar Learning, 2011: 1058-1067.
10. Efe E, İşler A. Sinir Sistemi Hastalıkları. İçinden: Pediatri Hemşireliği.1.Baskı. Ankara, Akademisyen Tıp Kitabevi, 2013:611-658.
11. Ferrie, C.D., (2009). Epileptic Syndromes in Childhood and Adolescence. Paediatrics and Child Health, 19(5): 210- 215.
12. Komsuoğlu S.Ş., Epilepsi: Tanımlar ve Arka Plan. İçinde: Epilepsi El Kitabı, Komsuoğlu S.Ş (Çeviri editörü). Handbook of Epilepsy, Brown TR, Holmes GL. 3.Baskı, Ankara, Güneş Tıp Kitabevleri, 2007: 1-21.
13. Gökçil Z. Epilepside Elektroensefalografi. İçinde: Bora İ, Yeni SN, Gürses C (Editörler). Epilepsi. 1. Baskı. İstanbul, Nobel Tıp Kitabevleri, 2008: 475-503.
14. İşeri P., Tanı ve Ayırıcı Tanı. İçinde: Epilepsi El Kitabı, Komsuoğlu S (Çeviri editörü). Handbook of Epilepsy, Brown TR, Holmes GL. 3.Baskı, Ankara, Güneş Tıp Kitabevleri, 2007: 121-137.
15. Akpınar, Ç.K., Ataklı, D., Velioğlu, S., (2015). İlk Nöbete Yaklaşım. Epilepsi Çalışma Grubu Tanı ve Tedavi Rehberi, 9-27.
16. Aykut C, Bingöl C. Grubu, T. N. D. E. Ç. Epilepsi Rehberi. Türk Nöroloji Derneği Rehber Yayınları, 2007.
17. Baslo B., Gürses C. Merrit's Neurology. 1. Baskı, İstanbul, Güneş Tıp Kitabevleri, 2008: 51-116.
18. Johnston, M.V., (2008). Çocukluk Çağı Nöbetleri. Nelson Pediatri, 17: 1993-2009.
19. Conway J.M., Leppik I.E., Birnbaum A.K., Antiepileptic Drug Therapy in Children. Swaiman KF, Ashwal S, Ferriero DM, Schor NF (Eds). Swaiman's Pediatric Neurology. Principles and Practice. 5nd ed. Elsevier Saunders. USA, 2012: 35- 811.
20. Serinol, Z. (2004). Kronik Hastalığı Olan Çocuk ve Ailesinin Psikososyal Sorunları. Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Mersin.
21. Wong, D.L., The Child with Cerebral Dysfunction. Wong's Essential of Pediatric Nursing. 8nd ed. Toronto: Mosby,

22. Kwong, K.L., Wong, S.N., So, K.T. (2000). Parental Perception, Worries and Needs in Children with Epilepsy. *Acta Pediatr*, 583-596.
23. Emre M. Nöroloji. 1.Baskı. Ankara, Nobel Tıp Kitabevleri, 2013: 6-125.
24. <http://www.cocuknurolojiderneği.org.tr/epilepsiliçocuk/aile-hekim>. (E.T.27.10.2019)
25. Mısırlı, H. (2003). Epilepsili hastalarda yaşam kalitesi. *Epilepsi Dergisi*, 9(1):42-46.
26. Yıldız Y. Tedavi. İçinde: Epilepsi El Kitabı, Komsuoğlu S (çeviri editörü). *Handbook of Epilepsy*, Brownw TR, Holmes GL. 3. Baskı, Ankara, Güneş Tıp Kitabevleri, 2007: 138-162.
27. Bryant R, Schultz R. The Child with Cerebral Dysfunction. In: Wong's Nursing Care of Infants and Children. 8nd ed. Hockenbery/Wilson, Mosby Elsevier, Canada, 2007: 1652-1670.
28. Ramani, R. (2008). Vagus Nerve Stimulation Therapy for Seizures. *Journal of Neurosurgical Anesthesiology*, 20(1):29-35.
29. Webster-Stratton, C. (1997). From Parent Training to Community Building. *The Journal of Contemporary Human Services*, 78 (2), 156-171.
30. Turner, K.M.T., Sanders, M. R. (2006). Dissemination of Evidence-Based Parenting and Family Support Strategies: Learnings from the Triple P - Positive Parenting Programsystem Approach. *Aggression and Violent Behavior*, 11 (2), 176-193.
31. Webster-Stratton, C., Reid, J.M., Hammond, M. (2004). Treating Children with Early-Onset Conduct Problems: İntervention Outcomes for Parent, Child And Teacher Training. *Journal of Clinical Adolescent Psychology*, 33 (1), 105-124.
32. Yıldırım, S., Engin, E., Başkaya, V.A., (2013). İnmeli Hastalara Bakım Verenlerin Yüğü ve Yüğü Etkileyen Faktörler, *Nöropsikiyatri Arşivi*, 50: 169-174.
33. Mandleco B, Wellington M.C, Wayner R.F. Neurological Alterations. In: Potts N.L, Mandleco B.L. *Pediatric Nursing Caring for Children and Their Families*.Thomson/Delmar Learning, 2nd ed. 2007: 1058-1067.
34. National Institue for Health and Clinical Excellence. The Diagnosis and Management of the Epilepsis in Adults and Children in Primary and Secondary Care. London: NICE Available from. http://www.nice.org.uk/nicemedia/pdf/CG020NICE_guideline.pdf Access Date: 9.12. 2017.
35. http://www.epilepsyscotland.org.uk/aguidetoepilepsy/aguide_7.htm (E.T. 6.2.2013).
36. Sanders, M.R., Markie-Dadds, C., Turner, K.M.T. (2003). Theoretical, Scientific and Clinical Foundations of the Triple P - Positive Parenting Program: A Population Approach to the Promotion of Parenting Competence. *Parenting Research and Practice Monograph*, 1, 1-21.
37. Sanders, M.R., Turner, K.M.T., Markie-Dadds, C. (2002). The Development and Dissemination of the Triple P-Positive Parenting Program: A Multi-Level, Evidence-Based System of Parenting and Family Support. *Prevention Science*, 3 (3), 173-198.
38. Ashwill, J.W., Droske, S.C., (1997). *Seizure Disorders. Nursing Care of Children Principles and practise*. U.S.A., W.B. Saunders Company, 1254-1258.
39. Goodwin, M., Higgns, S., Lanfear, H.J., Lewis, S., Winterbottom, J. (2004). The Role of The Clinical Nurse Specialist in Epilepsy. A National Survey. *Seizure*, 13: 87-94.

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLÜ STRESİ İLE BENLİK SAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Maral Kargın¹, Sinem Aytop¹, Seda Hazar², Özlem DoğanYüksekol¹

¹ Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Elazığ/Türkiye

E-posta: maral.k2109@gmail.com / sinem.aytop@outlook.com / ozlem193523@gmail.com

² Munzur Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Tunceli/Türkiye

E-posta: seda_hazar97@hotmail.com

Özet

Giriş: Toplumsal cinsiyet; bireye yaşantılar sonucu, toplum tarafından öğretilen, sonradan kazanılan özellikleri belirtmektedir. Toplumsal yapı, kadın ve erkekte farklı şekilde sosyalleşmesini beklemekte ve her cinsiyete farklı rolleri uygun görmektedir. Özellikle gençlik çağında olan birey bir yandan cinsiyetine uygun rolleri gerçekleştirmeye çalışırken bir yandan da nasıl biri olduğunu, olumlu ve olumsuz yönlerini, ne olmak istediğini ve çevrenin onu nasıl gördüğünü anlamaya çalışır. Bu arada benlik ve bireyin kendine verdiği değeri ifade eden benlik saygısı kavramları oluşur.

Amaç: Bu çalışma, toplumsal cinsiyet rolü stresi ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı araştırma deseni ile tamamlanan bu çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş, araştırmaya katılmayı kabul eden sağlık bilimleri fakültesindeki tüm öğrencilere ulaşılmaya çalışılmış ve 898 öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında; Kişisel Bilgi Formu, Kadın Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (KTCRSÖ), Erkek Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi Ölçeği (ETCRSÖ) ile Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri (CBSE) kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırma kapsamına alınan ve yaş ortalaması 20.55 olan 898 öğrencinin çoğunun yaşamının büyük bölümünü Doğu Anadolu Bölgesinde (%46.0) ve şehirde geçiren (%41.0) orta düzey gelire sahip (%71.3) kadın (%74.1) olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan erkek öğrencilerin ETCRSÖ toplam puanları ile CBSE toplam puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0.005$) ancak kadınlar arasında negatif yönde ilişki olmasına rağmen istatistiksel olarak bu ilişkinin anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0.005$). Kadınlarda yaş ile KTCRSÖ toplam puanı arasında negatif yönde bir ilişki saptanırken yaş ile CBSE toplam puanı arasında da pozitif yönde ilişki olduğu ve bunun da istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.005$).

Sonuç: Toplumsal cinsiyet rolüne bağlı stresin erkeklerde kadınlara göre daha fazla olduğu ve toplumsal cinsiyet rolüne bağlı stresin arttıkça benlik saygısının azaldığı saptanmıştır. Ayrıca kadınlarda yaş ilerledikçe toplumsal cinsiyet rolüne bağlı stresin azaldığı ve benlik saygısının da arttığı söylenebilir. Bu bulgular doğrultusunda lisans eğitiminde toplumsal cinsiyet rolüne yönelik eğitimlerin planlanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi, Benlik Saygısı, Üniversite Öğrencileri

THE RELATIONSHIP BETWEEN GENDER ROLE STRESS AND SELF-RESPECT IN STUDENTS OF HEALTH SCIENCES

Maral Kargın¹, Sinem Aytıp¹, Seda Hazar², Özlem DoğanYüksekol¹

¹ Fırat University Faculty of Health Sciences, Elazığ/Turkey

E-posta: maral.k2109@gmail.com / sinem.aytop@outlook.com / ozlem193523@gmail.com

² Munzur University Faculty of Health Sciences, Tunceli/Turkey

E-posta: seda_hazar97@hotmail.com

Abstract

Background: Gender indicates the characteristics which are taught to individual by the community as a result of experiences. Social structure expects to socialize differently from man and women and approves different roles for each gender. While especially person who in youth period trying to perform gender appropriate roles on the other hands try to understand what he/she is like, his/her positive and negative aspects, what he/she wants to be and how the environment sees him/her. In the meantime, personality and self respect notion which states the value that individual attributes to himself arises.

Aim: The objective of this study was to determine the relationship between gender roles stress and self-esteem.

Methods: This study which was carried out in accordance with descriptive research principle was without sample selection, it was tried to reach all students in faculty of health sciences who agreed to participate research and 898 students were included in the study. Personal Information Form, Feminine Gender Role Stress Scale (FGRSS), Masculine Gender Role Scale (MGRSS) and Coopersmith Self-Esteem Inventory (CSEI) were used to collect data.

Results: The age average of 898 students who taken to the scope of the research was 20.55 and it was determined that most of students were women(74.1%) who spends most of her life in Eastern Anatolia(46.0%) and in the city(41.0%), have moderate income(71.3%). There was a statistically significant negative correlation between the total scores of MGRSS and the total scores of CSEI in male students who participated research, however, although there was a negative correlation among women, it was determined that this correlation was no statistically significant. In women, while there was a negative correlation between age and total scores of FGRSS, there was a positive correlation between age and the total scores of CSEI and it was found that this was statistically significant.

Conclusion: It was detected that stress related to gender role in male is higher than women and stress related to gender role increases, self-esteem decreases. Also, it can be said that as age increases in women stress related to gender role decreases and self-esteem increases. In accordance with this results, it can be suggested that trainings should be planned in undergraduate education concerning gender role.

Keywords: Gender role stress, self respect, University students

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU HAKKINDAKİ DAMGALAMA (STİGMA) ALGILARI VE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER

Nilüfer KIRANŞAL¹, Fadime KAYA²

¹Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, KARS / Türkiye

E-Posta: nkiransal@hotmail.com

²Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, KARS / Türkiye

E-Posta: fadimee36@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) hakkındaki stigma algılarını belirlemek ve bu algıyı etkileyen faktörleri değerlendirmek için tanımlayıcı ve ilişki arayıcı desende yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim öğretim yılında Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümüne devam eden 787 öğrenci oluşturmuştur. Nihai olarak 535 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırma verileri öğrenci bilgi formu, DEHB Damgalama (Stigma) Ölçeği (DDÖ) ve Ruhsal Hastalığa Yönelik İnançlar Ölçeği (RHİÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Korelasyon Analizi, one-sample t testi, Main Witney U Testi, Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %65,8'i kadın (n=352) ve %33,2'si erkektir (n= 180). Öğrencilerin yaş ortalaması 20,35±2,79'dur. Öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, uyuğu, ekonomik durumu, öğrenim gördüğü sınıf derecesi, ailesinde ve çevresinde DEHB tanısı alan birinin olma durumu, daha önce DEHB ile ilgili bilgi alma durumu, bilgi kaynağının ne olduğu ve DEHB tanısı alan bir çocuğa bakım verme durumu ile DDÖ arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki ya da fark olmadığı belirlenmiştir (p>0,05). DDÖ ile RHİÖ arasında pozitif yönde ve zayıf düzeyde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir ilişki belirlenmiştir (R=0,202; p<0,01).

Sonuç: Hemşirelik bölümü öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerinin DEHB damgalama algısı üzerine etkisi yoktur. Ruhsal Hastalıklara Yönelik İnanç puanları arttıkça DEHB damgalama algısı puanları da artmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal hastalıklara yönelik inaçları damgalama algısını etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: DEHB, Öğrenci Hemşire, Stigma.

STIGMA PERCEPTIONS AND RELATED FACTORS OF NURSING STUDENTS ABOUT ATTENTION DEFICIENCY AND HYPERACTIVITY DISORDER

Nilüfer KIRANŞAL¹, Fadime KAYA²

¹Kafkas University, Faculty of Health Sciences, KARS / Turkey

E-Posta: nkiransal@hotmail.com

²Kafkas University, Faculty of Health Sciences, KARS / Turkey

E-Posta: fadimee36@hotmail.com

Abstract

Aim: This study was made in descriptive and relationship design in order to determine the nursing students' stigma perceptions about the attention deficit and hyperactivity disorder (ADHD) and related factors

Methods: The population of the study consisted of 787 students attending Nursing Department of Kafkas University Faculty of Health Sciences in 2019-2020 academic year. Finally, 535 students were reached. The data of the research, the student information form, the ADHD Stigma (Stigma) Scale (ASQ) and Beliefs Toward Mental Illness Scale (BMI) were used. Descriptive statistics, Correlation Analysis, one-sample t test, Main Witney U Test, Kruskal Wallis Test were used to analyze the data.

Results: 65.8% of the students were female (n = 352) and 33.2% were male (n = 180). The mean age of the students was 20.35 ± 2.79 . It was determined that there was not statistically a significant relationship or difference between the students' age, gender, nationality, economic status, class degree of the students, the presence of someone diagnosed with ADHD in the family and the environment, the previous information about ADHD, the source of the information and the care of a child diagnosed with ADHD and the ASQ ($p > 0.05$). Positive and weak correlation was found between ASQ and BMI ($R = 0.202$; $p < 0.01$).

Conclusion: Sociodemographic characteristics of nursing students have no effect on ADHD stigma perception. The higher the belief scores towards mental illness, the higher the ADHD stigmatization perception scores. Nursing students affect their perception of stigmatization of mental illnesses.

Key Words: ADHD, Nursing Student, Stigma.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE AKREDİTASYON KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Raziye Engin,¹ Hüseyin Burak Uçaroğlu,² Ayşenur Ergün,³ Şifanur Kılıç⁴

¹ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: raziyeengin@hotmail.com

² Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: burakucaroglu24@gmail.com

³ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: aysenur_ergun@hotmail.com

⁴ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: sifanurkilig2519@gmail.com

ÖZET

Hemşirelik eğitiminde akreditasyonun sağlanması hemşirelik öğrencilerinin tüm meslek hayatları boyunca daha donanımlı, iş birliği yapan, meslek bilinci yüksek, bireyin ve toplumun sağlık kalitesini yükseltmeyi amaçlayan birer hemşire olabilmelerini sağlamaktadır. Bu çalışma, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi öğrencilerinin akreditasyon terimi ve akredite eğitim kavramı ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma tanımlayıcı tipte olup Nisan-Haziran 2019 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde akredite eğitim alan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 203 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan sosyo-demografik özellik ve akreditasyon eğitimi ile ilgili soruları içeren form ile toplanmıştır. Verilerin yorumlanmasında frekans, yüzde değerleri ve Ki Kare testleri kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre Araştırmada öğrencilerin sınıfları ve akreditasyon eğitimi ile ilgili anket soruları karşılaştırıldığında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki ($p < 0,05$) saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları lise ile akreditasyon eğitimi ile ilgili anket soruları karşılaştırıldığında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki ($p > 0,05$) saptanamamıştır. Bu sonuçlara göre akredite eğitim almış ve uygulamada bulunmuş öğrencilerin akreditasyona bakış açıları hemşirelik eğitimi aldıkları süre boyunca olumlu yönde gelişmiştir. Ayrıca öğrencilerimizin daha önceki eğitim hayatlarında aldığı eğitimin hemşirelik fakültesinde aldıkları akredite eğitime herhangi bir katkısının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akreditasyon, Hemşirelik Eğitimi, Öğrenci.

ABSTRACT

Providing accreditation in nursing education enables nursing students to become more equipped, collaborative, high occupational awareness nurses aiming to improve the health quality of individuals and society throughout their professional lives. This study was carried out to determine the views of the students of the Faculty of Nursing of Atatürk University on the term of accreditation and the concept of accredited education. The study was conducted on 203 descriptive students who were accredited at Atatürk University Faculty of Nursing between April and June 2019 and accepted to participate in the study. The data of the research was collected by a form containing the questions about the socio-demographic characteristics and accreditation training prepared by the researchers. Frequency, percentage values and Chi Square tests were used for the interpretation of the data. According to the findings of the study, a statistically significant relationship ($p < 0.05$) was found when comparing the questionnaire questions related to the classes and accreditation education of the students. A statistically significant relationship ($p > 0.05$) could not be found when the questionnaire questions about the accreditation education were compared with the high school they graduated from. According to these results, accredited students' attitudes towards accreditation have improved positively during the period of nursing education. In addition, it was concluded that the education of our students in their previous educational lives did not contribute to the accredited education they received in the faculty of nursing.

Keywords: Accreditation, Nursing Education, Student.

GİRİŞ VE AMAÇ

Çağımızda var olan eğitim sisteminde her alanda ve her sektörde bilginin ve eğitim sistemlerinin yenilenerek toplumların eğitim kalitelerini güncellemeleri bir gereklilik haline gelmiştir. Öğrencilerin eğitim hayatlarında mesleki bilgi ve becerilerinin gelişmesi ve eğitimde kalite algısının artması hedeflenir. Bu hedef doğrultusunda topluma eğitim ve hizmet veren kurumların güvenilirliği evrensel standartları ve kuralları günümüzde çok büyük bir tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmanın çözümü için akreditasyon kavramının önemini vurgulanması ve hayata geçirilmesi gerekmektedir. Akreditasyon Türk Akreditasyon Kurumu'nun (TÜRKAK) tanımlamasına göre "Uygunluk değerlendirme kuruluşlarınca gerçekleştirilen çalışmaların ve dolayısıyla bu çalışmalar sonucunda düzenledikleri uygunluk teyit belgelerinin (deney ve muayene raporları, kalibrasyon sertifikaları, yönetim sistemi belgeleri, ürün belgeleri, personel belgeleri vb.) güvenilirliğini ve geçerliliğini desteklemek amacıyla oluşturulmuş bir kalite altyapısıdır."⁵ (Türk Akreditasyon Kurumu 2019) Bu tanım doğrultusunda hemşirelik eğitiminde akreditasyon "Sürekli geliştirilen standartlar doğrultusunda lisans ve lisansüstü hemşirelik eğitim programlarının değerlendirilmesi ve izlenmesi ile hemşirelik biliminin, eğitiminin, bakımının ve toplum sağlığının gelişiminde kalite ve yeniliğin güvencesidir."⁶ (Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği 2019) Bu amaç ve standartlar doğrultusunda hemşirelik eğitiminde akreditasyonun sağlanması hemşirelik öğrencilerinin tüm meslek hayatları boyunca daha donanımlı, iş birliği yapan, meslek bilinci yüksek, bireyin ve toplumun sağlık kalitesini yükseltmeyi amaçlayan birer hemşire olabilmelerini sağlamaktadır. Yukarıda TÜRKAK ve HEPDAK'ın açıklamaları da dikkate alınacak olursa hemşirelik eğitiminin akreditasyon kavramı ile bir bütün olması mesleki bilincin ve eğitim sürecinin kalitesinin artmasında çok büyük bir katkı sunacaktır. Akredite eğitim alan hemşireler meslek algısını geliştirerek mesleğimizin evrensel ilkelerle yapılmasını sağlayacak ve ileri ki nesillere örnek olacaktır.

Bu bağlamda araştırmanın amacı; Öğrencilerin eğitim hayatları süresince mesleki bilgi ve becerilerinin gelişmesi ve eğitimde kalite algısının artması akreditasyon sürecinin hedeflerindedir. Akredite eğitim alan öğrenciler lisans, lisansüstü eğitimleri ve meslek hayatında daha donanımlı şartlarda çalışabilecek konuma gelmesi amaçlanır. Bu çalışmada Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi lisans öğrencilerinin akreditasyon kavramı ve eğitimde uygulanması konusunda bilgi durumları, kazançları, beklentileri ve görüşleri araştırılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı tipte olup Nisan-Haziran 2019 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde akredite eğitim alan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 203 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan sosyo-demografik özellik ve akreditasyon eğitimi ile ilgili soruları içeren form ile toplanmıştır. Verilerin toplanması için etik kurul raporu ve kurum izni alınmıştır. Verilerin yorumlanmasında frekans, yüzde değerleri ve karşılaştırılmalı tablolar (Ki Kare) kullanılmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların demografik özelliklerine göre 177'si (%87,2) 18-22 yaş arasında, 23'ü (%11,3) 23-27 yaş arasında, 3'ü (%1,5) 27 yaş ve üzeri yaşa sahiptir. Katılımcıların 30'u (%14,8) 1.Sınıf öğrencisi, 35'i (%17,2) 2.Sınıf öğrencisi, 57'si (%28,1) 3.Sınıf öğrencisi, 81'i (%39,9) 4.Sınıf öğrencisidir. Katılımcıların 61'i (%30,0) Erkek, 142'si (%70,0) Kızdır. Katılımcıların 30'u (%14,8) Düz Lise mezunu, 161'i (%79,3) Anadolu Lisesi mezunu, 6'sı (%3,0) Fen Lisesi mezunu, 6'sı (%3,0) Sağlık Meslek Lisesi mezunudur. Katılımcıların 69'u (%34,0) Devlet Bursu, 78'i (%38,4) Kredi almaktadır. 3'ü (%1,5) Özel Vakıf Bursu alırken, 53'ü (%26,1) Burs veya Kredi

almamaktadır. Katılımcıların %44,3'ünün (n=90) Annesi İlkokul mezunudur. Katılımcıların %32,0'sinin (n=65) Babası İlkokul Mezunudur. Katılımcıların %38,4'ü (n=78) Büyükşehirde daha çok yaşamıştır. Katılımcıların %43,8 (n=78) KYK (Kredi ve Yurtlar Kurumu) yurdunda ikamet etmektedir. Katılımcıların 17'si (%8,4) Öğrenci Hemşireler Derneğine üyeliği vardır. 186'sının (%91,6) herhangi bir derneğe üyeliği yoktur. Katılımcılara akreditasyon terimini ilk ne zaman duyduğu sorulduğunda %58,6'sı (n=119) Hemşirelik Fakültesindeki Akreditasyon tanıtımında öğrendiğini belirtmiştir. 2.soruda katılımcılara okulunuzda akreditasyon tanıtımı yapılıp yapılmadığı ve katılımları sorulmuştur katılımcıların %40,9 (n=83) yapıldığını ve katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların 50'si (%24,6) geri dönüşte bulunmuş, 153'ü (%75,4) geri bildirimde bulunmamıştır.

Sınıf	Akredite eğitim alan öğrenciler Hemşirelik mesleğinin gelişim ve araştırma içinde olmasını sağlar.											Test*	p	
	N	n	%**	n	%**	n	%**	n	%**	n	%**			
1.sınıf	30	3	10,0	1	3,3	14	46,7	10	33,3	2	6,7	X ² =34,054	0,001	
2.sınıf	35	0	0,0	7	20,0	11	31,4	12	34,3	5	14,3			
3.sınıf	57	3	5,3	6	10,5	9	15,8	27	47,4	12	21,1			
4.sınıf	81	1	1,2	8	9,9	9	11,1	42	51,9	21	25,9			
Akreditasyon; Öğretim elemanlarının tecrübe ve deneyimlerini daha kolay aktarmalarını sağlar.													X ² =43,631	0,000
1.sınıf	30	1	3,3	2	6,7	21	70,0	4	13,3	2	6,7			
2.sınıf	35	3	8,6	6	17,1	11	31,4	13	37,1	2	5,7			
3.sınıf	57	3	5,3	2	3,5	14	24,6	29	50,9	9	15,8			
4.sınıf	81	1	1,2	5	6,2	17	21,0	37	45,7	21	25,9			
Akreditasyon, sadece kurumsal hedeflere ulaşmaktır. Eğitime ve öğrencilere katkısı yoktur.													X ² =42,943	0,000
1.sınıf	30	1	3,3	3	10,0	18	60,0	5	16,7	3	10,0			
2.sınıf	35	6	17,1	13	37,1	8	22,9	5	14,3	3	8,6			
3.sınıf	57	8	14,0	26	45,6	5	8,8	12	21,1	6	10,5			
4.sınıf	81	24	29,6	26	32,1	16	19,8	11	13,6	4	4,9			
Akredite eğitim alan bir hemşirelik öğrencisi; problem çözme, empati kurma, eleştirel düşünme ve kriz yönetiminde etkili olur.													X ² =34,733	0,001
1.sınıf	30	1	3,3	3	10,0	18	60,0	6	20,0	2	6,7			
2.sınıf	35	1	2,9	6	17,1	9	25,7	11	31,4	8	22,9			
3.sınıf	57	1	1,8	8	14,0	13	22,8	24	42,1	11	19,3			
4.sınıf	81	4	4,9	3	3,7	12	14,8	41	50,6	21	25,9			
Akredite eğitim öğrenci ölçme ve değerlendirmede adil bir süreç yönetimi sağlar.													X ² =26,672	
1.sınıf	30	1	3,3	1	3,3	16	53,3	10	33,3	2	6,7			

2.sınıf	35	1	2,9	6	17,1	14	40,0	8	22,9	6	17,1	0,009
3.sınıf	57	1	1,8	7	12,3	22	38,6	18	31,6	9	15,8	
4.sınıf	81	2	2,5	6	7,4	13	16,0	43	53,1	17	21,0	

*Ki-kare testi $p<0,05$ **Satır yüzdesi olarak hesaplanmıştır.

Tablo 'da görüldüğü üzere; öğrencilerin sınıfları ile akreditasyon terimi ile ilgili sorularda ($p<0,05$) anlamlılık düzeyinde istatistik açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Akreditasyon yükseköğretim kurumlarında kalite standartlarının artması eğitim ve öğretimde ortak bir anlayışın hâkim olmasını sağlar. Bu anlayış aynı zamanda eğitim-öğretim kurumlarında etik anlayışın ve adil bir yaklaşımın temelini oluşturur. Akredite eğitimde amaç; eğitim ve öğretimde sürekli gelişmeyi sağlamak, kaliteyi güvence altına almak, belirlenen ilkeler doğrultusunda verilen eğitimde birliği sağlayarak kaliteli eğitim alan bireylerin ortaya çıkmasında büyük etken olmaktadır. Hemşirelik eğitiminde akreditasyon uygulaması ülkemiz ve dünya çapında verilen tüm hemşirelik eğitimlerinde meslek bilincini artırılmasıyla beraber hemşirelik mesleğinin ilkelerinin evrenselleştirilmesinde büyük önem arz etmektedir. Yapılan anket çalışmasında katılımcıların geri bildirimleri sonucu akreditasyon kavramını ile tanışmış ve uygulamalarında bulunmuş öğrencilerimizin HEPDAK(Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği 2019) akreditasyon tanımlamasına “Sürekli geliştirilen standartlar doğrultusunda lisans ve lisansüstü hemşirelik eğitim programlarının değerlendirilmesi ve izlenmesi ile hemşirelik biliminin, eğitiminin, bakımının ve toplum sağlığının gelişiminde kalite ve yeniliğin güvencesidir.”⁶ Uygun nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar hemşirelik eğitiminde akreditasyon gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Hemşirelik eğitimde akreditasyon kavramını daha tanınır hale gelmesi için hemşirelik eğitime yeni başlayan öğrencilere akreditasyon süreci, ilkeleri ve gereklilikleri hissettirecek bu eğitimi alan öğrencilere meslek bilinci kazandıracak katılımcı çalışmalarla akreditasyon farkındalığı kazanmış öğrenciler yetiştirilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

1. Şenol, S., Sevgili, S. A., Kekeç, H. B., Orhan, A., & Sevinç, L. Öğrencilerin Hemşirelik Eğitiminde Akreditasyon Konusundaki Görüşleri. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 34(3), 1-13.
2. Aktan, C. C., & Gencel, U. (2007). Yükseköğretimde akreditasyon. Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2(2), 137-146.
3. Adıgüzel, A., & SAĞLAM, M. (2009). Öğretmen eğitiminde program standartları ve akreditasyon. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(3).
4. Kavak, Y. (1999). Öğretmen eğitiminde yeni bir yaklaşıma doğru: Standartlar ve akreditasyon. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 5(3), 313-324.
5. <http://www.turkak.org.tr/turkaksite/akreditasyonakreditasyonnedir.aspx> (Erişim tarihi: 21.05.2019)
6. <http://www.hepdak.org.tr/index.html> (Erişim tarihi: 21.05.2019)
7. Bakioğlu, A., & Ülker, N. (2015). Üniversitede akreditasyon. Nobel yayıncılık 2015
8. Kahraman, S., Ertutar, Y., & Girgin, S. C. (2009). Mühendislik Eğitimi Ve Akreditasyon. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu, 277-284.
9. Ayvaz, B., Kuşakçı, A. O., & Borat, O. (2016). Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Süreçleri. Yeni Türkiye, 88, 1-8.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN DERSLERDE TEKNOLOJİ KULLANIMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Raziye Engin¹, Sifa Nur Kılıç², Hüseyin Burak Uçaroğlu³, Ayşenur Ergün⁴

¹ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: raziyeengin@hotmail.com

² Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: sifanurkiloc2519@gmail.com

³ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: burakucaroglu24@gmail.com

⁴ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: ayşenur_ergun@hotmail.com

ÖZET

Günümüzde teknoloji alanında ortaya çıkan gelişme ve değişimler, birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da gelişme ve değişimlere sebep olmuştur. Teknolojideki bu artış, hemşirelik eğitimi başta olmak üzere sağlık bakımını ve hemşirelik uygulamasını da büyük ölçüde etkilemiştir. Bu çalışmanın amacı; hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin, aldıkları hemşirelik derslerinde teknolojiye ne kadar faydalandıklarını, derslerde hangi teknolojik araçların kullanılması gerektiği ile ilgili düşüncelerini, dersleri veren öğretim elemanlarının hangi teknolojik ders materyallerini kullandıkları ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Araştırma tanımlayıcı tipte olup Nisan-Haziran 2019 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde eğitim alan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 200 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan sosyo-demografik özellik ve teknoloji kullanımı ile ilgili soruları içeren form ile toplanmıştır. Verilerin toplanması için etik kurul raporu ve kurum izni alınmıştır. Verilerin yorumlanmasında frekans, yüzde değerleri ve Ki Kare kullanılmıştır. Araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin görüşleri, genel olarak projeksiyon cihazı, sosyal gruplar ve sunum programı seçeneklerinde yoğunlaşmıştır. Demografik özellikler ve derslere çalışırken internet kullanımı karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p>0,05$). Demografik özellikler ve yargılar karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). İstatistiksel olarak anlamlı farklılığın nedenine bakıldığında, sınıf derecesi ve yaş arttığında öğrencilerin hemşirelik derslerine, derslerin işleniş şekillerine daha fazla vakıf olarak derslerde teknolojik ürünler kullanılmasının derslere ve kendilerine nasıl etki ettiğini biliyor olmalarından kaynaklanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik Dersleri, Hemşirelik Eğitimi, Teknoloji, Hemşirelik Öğrencileri

ABSTRACT

Today, the developments and changes in the field of technology have led to developments and changes in the field of education as in many other fields. This increase in technology has affected health care and nursing practice to a great extent, especially in nursing education. The aim of this study is to determine how much of the nursing students benefit from technology in nursing courses, what technological tools should be used in the courses, and the opinions of the instructors using the technological course materials. The study was descriptive and was conducted with 200 students who accepted to participate in the study between April-June 2019 at Atatürk University Faculty of Nursing. The research data were collected by using a form prepared by the researchers including questions about socio-demographic characteristics and the use of technology. Ethical committee report and institutional permission were obtained for data collection. Frequency, percentage values and Chi Square were used for the interpretation of the data. The opinions of the students within the scope of the research were mainly focused on projection equipment, social groups and presentation program options. There was no statistically significant relationship between demographic characteristics and internet usage while studying ($p > 0.05$). When demographic characteristics and judgments were compared, a statistically significant relationship was found ($p < 0.05$). When the reason for the statistically significant difference is examined, it is due to the fact that when the grade and age increases, the students know how the use of technological products in the courses as a foundation for nursing courses, the way of teaching of the courses affect the lessons and how they affect themselves.

Keywords: Nursing Courses, Nursing Education, Technology, Nursing Student

GİRİŞ VE AMAÇ

Günümüzde teknoloji alanında ortaya çıkan gelişme ve değişimler, birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da gelişme ve değişimlere sebep olmuş, tekrardan düzenlenmesini zorunlu hale getirmiştir⁷. Değişen yaşam koşulları, zamanla artan ekonomik baskılar, küreselleşme kavramı ve iş hayatına getirileri, teknolojik gelişmeler ve bunların sonucunda ortaya çıkan bilgiye ulaşımın kolaylaşması geleneksel öğretim metotlarının yetersizliğinin fark edilmesine sebep olmuş ve eğitimden beklenenlerin farklılaşmasına zemin hazırlamıştır⁵.

Teknolojideki bu artış, hemşirelik eğitimi başta olmak üzere sağlık bakımını ve hemşirelik uygulamasını da büyük ölçüde etkilemiştir. Bu sayede hemşirelik eğitimi için yeni fırsatları ve avantajları elde etmek hayli kolaylaşmıştır. Teknolojinin; geleneksel eğitim yöntemlerini değiştirip daha etkili hale getirme, bilgi aktarma, ölçme-değerlendirme, öğrencilerin motivasyonunu artırarak etkin katılımlarını sağlama, kendilerine olan benlik saygılarını ve özgüvenlerini geliştirme, problem çözme becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirme, geniş bir materyal imkanı sunma gibi eğitsel işlevleri yerine getirmede önemli bir rolü vardır¹. Günümüzde gelişen ve değişen koşullara ayak uyduracak düzeyde yetenekli, sürekli bilgiyi arayan ve öğrenen, teknolojiye hakim hemşireler yetiştirmenin temelinde yeterli düzeyde ve etkin bir hemşirelik eğitimi yer almaktadır. Dünyada ve ülkemizde hemşirelik alanında ortaya çıkan gelişmeler hemşirelik eğitimini aktifleştirecek yeni yöntem arayışlarına neden olmuştur⁶.

Hemşirelik eğitiminin her aşamasında, verilen bilgilerin yeni verilecek bilgiler ile kavranması, bilgilerin birbiri ile pekiştirilmesi, yapılacak olan uygulamalarla mümkündür. Bu bağlamda düşünüldüğünde, hemşirelik öğrencilerinin bilgiyi istenilen zamanda ve şekilde üretebilmeleri için teknolojiyi iyi kullanabiliyor olması ve ilerleme kaydedilen her günde teknolojiyle ilgili konularda kendini geliştirmesi çok önemlidir. Bu noktada hemşirelik eğitiminin verildiği üniversitelerde öğrencilerin almış oldukları veya alacakları teknolojik eğitim, teknoloji konusundaki bilgi ve becerilerini büyük ölçüde etkileyecektir. Bu sebeple geleceğin hemşireleri konumundaki öğrencilerin üniversitelerde gördükleri hemşirelik eğitimi sırasında teknolojiden faydalanma dereceleri büyük önem taşımaktadır⁶.

Bu bağlamda, çalışmanın amacı; hemşirelik eğitimi alan öğrencilerin, aldıkları hemşirelik derslerinde teknolojiden ne kadar faydalandıklarını, derslerde hangi teknolojik araçların kullanılması gerektiği ile ilgili düşüncelerini, dersleri veren öğretim elemanlarının hangi teknolojik ders materyallerini kullandıkları ile ilgili görüşlerini belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı tipte olup Nisan-Haziran 2019 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde eğitim alan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 200 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan sosyo-demografik özellik ve teknoloji kullanımı ile ilgili soruları içeren form ile toplanmıştır. Verilerin toplanması için etik kurul raporu ve kurum izni alınmıştır. Verilerin yorumlanmasında frekans, yüzde değerleri ve karşılaştırılmalı tablolar (Ki Kare) kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin 136'sı (%68,0) kadın, 64'ü (%32,0) erkektir. Öğrencilerin 173'ü (86,5) 18-22, 20'si (%10,0) 23-27, 7'si (%3,5) 27 ve üzeri yaşa sahiptir. Öğrencilerin 121'i (% 60,5) ilde yaşamaktadır ve 102'si (%51,0) evde kalmaktadır. Öğrencilerin 143'ü (%71,5) Anadolu Lisesi mezunudur. Öğrencilerin 28'i (%14,0) 1.sınıfta, 37'si (%18,5) 2.sınıfta, 56'sı (%28,0) 3.sınıfta, 79'u (%39,5) 4.sınıfta okumaktadır. Yine Tablo 1'e bakıldığında, öğrencilerin 163'ü (%81,5) gelecekte hemşirelik mesleğinde

çalışmayı düşünürken 11'i (%5,5) gelecekte hemşirelik mesleğinde çalışmayı düşünmemektedir ve öğrencilerin 26'sı (%13,0) bu konuda kararsızdır. Gelecekte hemşirelik mesleğinde çalışmayı düşünen öğrencilerden 95'i (%47,5) klinisyen, 77'si (%38,5) akademisyen olmak istemektedir.

Öğrencilerin 85'inin (% 42,5) kendine ait bilgisayarı vardır. Öğrencilerin 196'sı (%98,0) akıllı telefona sahiptir. Öğrencilerin 189'u (%94,5) okulda kablosuz internet olma durumuna ait soruya evet cevabını vermiştir. Öğrencilerin 144'ü (72,2) okuldaki internet hizmetinden faydalanma durumuna yönelik olan soruya evet cevabını vermiştir. Öğrencilerin 166'sı (%83,0) bölüm derslerine çalışırken internette faydalanma durumuna evet demiştir. Öğrencilerin 81'i (%40,5) sınavlarına çalışırken ders notlarından, 5'i (%2,5) ders kitaplarından, 4'ü (%2,0) internette ve 110'u (%55,0) da hepsinden faydalanmaktadır. Öğrencilerin 62'si (31,0) teorik derslerin uzaktan eğitimle alınması gerektiğini düşünmektedir.

Araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin görüşleri, genel olarak projeksiyon cihazı (donanım aracı), sosyal gruplar (yazılım aracı) ve sunum programı (öğretim görevlilerinin kullandığı teknolojik araç) seçeneklerinde yoğunlaşmıştır.

Öğrencilerin demografik özellikleri ile bölüm derslerine çalışırken internette faydalanma durumları karşılaştırıldığında ($p<0,05$) anlamlılık düzeyinde, istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Yaşları İle Teknolojik Ürünlerin Kullanımının Hemşirelik Derslerine Etkisi Arasındaki İlişki

Yaş	Teknolojik ürünlerin kullanımı hemşireliği sevmeyi sağlar											Test*	p
	N	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum			
	N	n	%**	n	%**	n	%**	n	%**	n	%**		
18-22	173	8	4,6	18	10,4	43	24,9	59	34,1	45	26,0	X ² =19,483	0,012
23-27	20	0	0,0	2	10,0	4	20,0	12	60,0	2	10,0		
27 ve üzeri	7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	14,3	6	85,7		

Tablo 1'de görüldüğü üzere; öğrencilerin yaşları ile "Teknolojik ürünlerin kullanımı hemşireliği sevmeyi sağlar" yargısı karşılaştırıldığında ($p<0,05$) anlamlılık düzeyinde istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 2. Öğrencilerin Sınıfları İle Teknolojik Ürünlerin Kullanımının Hemşirelik Derslerine Etkisi Arasındaki İlişki

Sınıf	Teknolojik ürünlerin kullanımı hemşirelik derslerine olan ilgiyi artırır											Test*	p	
	N	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum				
	N	n	%**	n	%**	n	%**	n	%**	n	%**			
1.sınıf	28	4	14,3	3	10,7	4	14,3	9	32,1	8	28,6	X ² =26,149	0,010	
2.sınıf	37	1	2,7	0	0,0	8	21,6	19	51,4	9	24,3			
3.sınıf	56	4	7,1	0	0,0	4	7,1	21	37,5	27	48,2			
4.sınıf	79	1	1,3	4	5,1	9	11,4	30	38,0	35	44,3			
Teknolojik ürünlerin kullanımı hemşirelik derslerinde başarıyı artırır														
1.sınıf	28	1	3,6	3	10,7	3	10,7	12	42,9	9	32,1	X ² =21,353	0,045	
2.sınıf	37	0	0,0	2	5,4	10	27,0	14	37,8	11	29,7			
3.sınıf	56	5	8,9	1	1,8	4	7,1	24	42,9	22	39,3			
4.sınıf	79	0	0,0	5	6,3	9	11,4	36	45,6	29	36,7			
Teknolojik ürünlerin kullanımı derslerin daha akılda kalıcı olmasını sağlar														
1.sınıf	28	1	3,6	1	3,6	6	21,4	9	32,1	11	39,3	X ² =21,327	0,046	

2.sınıf	37	1	2,7	1	2,7	11	29,7	15	40,5	9	24,3		
3.sınıf	56	6	10,7	2	3,6	3	5,4	23	41,1	22	39,3		
4.sınıf	79	0	0,0	5	6,3	13	16,5	32	40,5	29	36,7		
Teknolojik ürünlerin kullanımı derslere aktif katılımı artırır													
1.sınıf	28	2	7,1	3	10,7	4	14,3	9	32,1	10	35,7	$X^2=21,307$	0,046
2.sınıf	37	1	2,7	3	8,1	13	35,1	12	32,4	8	21,6		
3.sınıf	56	4	7,1	2	3,6	7	12,5	18	32,1	25	44,6		
4.sınıf	79	0	0,0	8	10,1	23	29,1	29	36,7	19	24,1		
Teknolojik ürünlerin kullanımı ile derslerle ilgili daha fazla uygulama yapılabilir													
1.sınıf	28	1	3,6	2	7,1	6	21,4	9	32,1	10	35,7	$X^2=24,675$	0,016
2.sınıf	37	0	0,0	4	10,8	2	5,4	21	56,8	10	27,0		
3.sınıf	56	5	8,9	2	3,6	2	3,6	22	39,3	25	44,6		
4.sınıf	79	0	0,0	3	3,8	10	12,7	36	45,6	30	38,0		

Tablo 2’de görüldüğü üzere; öğrencilerin sınıfları ile teknolojik ürünler kullanımının hemşirelik derslerine etkisi karşılaştırıldığında ($p<0,05$) anlamlılık düzeyinde istatistikî açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve mesleki gelişimlerini sağlamak için, teknoloji kullanım durumlarını ve derslerde teknoloji kullanımı ile ilgili genel görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma sonucunda; öğrencilerin ders çalışırken internet kullanma durumları yaş, sınıf ve mezun olunan lise seçenekleriyle karşılaştırıldığında anlamlı farklılık göstermemektedir. Yine öğrencilerin yaş ve sınıf seçenekleri ile teknolojik ürünler kullanımının hemşirelik derslerine etkisi ile ilgili yargılar karşılaştırıldığında anlamlı farklılık göstermiştir. Bu farklılığın nedeni sınıf derecesi ve yaş seçenekleri arttığında öğrencilerin hemşirelik derslerine, derslerin işleniş şekillerine daha fazla vakıf olarak derslerde teknolojik ürünler kullanımının derslere ve kendilerine nasıl etki ettiğini biliyor olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda,

- Hemşirelik derslerinde, bilgi ve iletişim teknolojilerinden, sunum amaçlı faydalanmanın dışında farklı amaçlar için de faydalanılması,
- Hemşirelik öğrencilerinin teknolojik ürünleri daha fazla kullanması konusunda cesaretlendirilmesi,
- Hemşirelik öğrencilerinin teknolojik uygulamalar ile ilgili yanlış algılamalarının düzeltilmesi,
- Gelişime ve yeniliklere açık hemşirelik eğitimi için öğretim elemanlarının teknolojik ders materyallerini daha fazla kullanması ve bu konuda gelişmeye sürekli olarak açık olmaları,
- Bilgi ve iletişim teknolojileri hemşirelik derslerinde kullanıldığında daha fazla verim elde edilebilmesi için okullarda öğrencilere sunulan teknolojik olanakların artırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

1. Akın, Ö., & Khorshid, L. (2006). Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgisayar Kullanmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 55.
2. Demir, Y., & Gözüm, S. (2011). Sağlık eğitiminde yeni yönelimler; web destekli sağlık eğitimi.
3. Fidan, M. E., Aslan, Ü., & Subasi, S. (2015). Muhasebe Derslerinde Teknoloji Kullanımı ile İlgili Öğrenci Görüşleri/The Opinion of Undergraduate Students on Technology Used in Accounting Classes. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 1(2), 34.
4. Fidancıoğlu, H., Beydağ, K. D., Gök-Özer, F., & Kızılkaya, M. (2009). Sağlık yüksek okulu öğrencilerinin internet kullanımına yönelik görüşleri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(1), 3-9.

5. Kardaş, F.,&Yeşilyaprak, B. (2015). Eğitim ve Öğretimde Güncel Bir Yaklaşım: Teknoloji Destekli Esnek Öğrenme (Flipped Learning) Modeli. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 48(2), 103-122.
6. Öztürk, S.,& Kutlu, H. A. (2017). Muhasebe Eğitiminde Teknoloji Kullanılmasına Öğrencilerin Bakışı: Kafkas Üniversitesi'nde Bir Araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(3), 781-799.
7. Şenyuva, E. A. (2017). Farklı Öğrenme Stillerine Sahip Hemşirelik Öğrencilerinin e-Ders Tasarımına İlişkin Görüşleri: Web Tabanlı Hasta Eğitimi Dersi Örneği. *Gazi Üniversitesi Gazi eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1).
8. Temelli, F. (2018). İibf Öğrencilerinin Muhasebe Derslerinde Teknoloji Kullanımı İle İlgili Görüşleri: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20, 701-720.
9. Uysal, H., Yıldız, M., Dinçer, M., &Eybek, Z. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgisayar ve Bilişim Teknolojileri Hakkındaki Farkındalıklarının Değerlendirilmesi. *JAREN/Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 3(3), 153-162.
10. Zayim, N., Akcan, A., &Metreş, Ö. (2006). Öğrenci ve eğitimcilerin hemşirelik bilişimine ilişkin tutum ve yeterlikleri. *Ulusal Tıp Bilişimi Kongre Kitabı*, (16-19 Kasım).

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNDE SAĞLIK EĞİTİMİ ALAN VE ALMAYAN KIZ ÖĞRENCİLERİN GENİTAL HİJYEN DAVRANIŞLARININ BELİRLEMESİ

DETERMINATION OF GENITAL HYGIENE BEHAVIORS OF FEMALE STUDENTS WITH AND WITHOUT HEALTH EDUCATION AT ATATURK UNIVERSITY

Raziye Engin,¹ Sifa Nur Kılıç², Hüseyin Burak Uçaroglu³, Ayşenur Ergün⁴

¹ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: raziyeengin@hotmail.com

² Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: sifanurkiloc2519@gmail.com

³ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: burakucaroglu24@gmail.com

⁴ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: aysenur_ergun@hotmail.com

Özet

Genital hijyen kadın sağlığını korumada en önemli unsurlardan birisidir.genital hijyene dikkat edilmediğinde, genital enfeksiyona yatkınlık artmakta, enfeksiyon tedavi edilmediği takdirde ise kadınıdoğurganlığı etkilenebilmekte, ilerleyerek pelvik inflamatuvar hastalığa neden olabilmektedir . Bu araştırma kadınlara genital hijyen konusunda bilgi ve uygulamaları öğretecek olan hemşire adaylarının ve üniversite mezunu olacak gençlerin genital hijyen hakkındaki tutum ve davranışlarını değerlendirmek ve eğitim ihtiyaçlarını saptamak amacıyla Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde ve Edebiyat Fakültesinde okuyan 245 kız öğrencinin gönüllü katılımı ile Haziran 2019 ‘da yapılmıştır. Anket formu katılımcıların sosyo-demografik özellikleri, iç çamaşırı materyal tercihleri, genel hijyen alışkanlıkları, genital bölge hijyeni ve menstruasyon dönemi hijyenine ilişkin davranışlarını ifade eden toplam 27 sorudan oluşturulmuştur. Verilerin toplanması için etik kurul raporu ve kurum izni alınmıştır.Verilerin yorumlanmasında frekans, yüzde değerleri ve Ki Kare kullanılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin; %48.2’si hemşirelik fakültesi öğrencisi, %51.8’i edebiyat fakültesi öğrencisi olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerin %96.6’sı ve edebiyat öğrencilerinin %70.9’u

18-22 yaş arasındadır. İki fakülte öğrencileri karşılaştırılmasında ki kare analizi uygulanmış çoğu soruda iki grup arasındaki fark istatistiki açıdan anlamlı ($p < 0,05$), bazı sorularda istatistiki açıdan anlamsızdır ($p > 0,05$). Bu sonuçlar doğrultusunda hemşirelik öğrencilerini; menturasyon, genital ve genel hijyen davranışın sürdürülmesi konusunda her iki grupta bilinçli oldukları fakat her iki grubunda bu konuda eğitim gereksinimleri olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Genital hijyen, hemşirelik, öğrenci

ABSTRACT

Genital hygiene is one of the most important factors in protecting women's health. If genital hygiene is not observed, the susceptibility to genital infection increases, and if not treated, it can affect the fertility of the woman and progressively cause pelvic inflammatory disease. This study is a descriptive study which will be conducted in June 2019 in order to determine genital hygiene behaviors of female students studying at Atatürk University Faculty of Nursing and Literature Faculty. The sample of the study consisted of 245 students who accepted to participate in the study voluntarily. The questionnaire consisted of a total of 27 questions indicating the socio-demographic characteristics of the participants, underwear material preferences, general hygiene habits, genital hygiene and menstruation hygiene. Ethical committee report and institutional permission were obtained for data collection. Frequency, percentage values and Chi Square were used for the interpretation of the data. The individuals who participated in the research; 48.2% ($n = 118$) of the participants were nursing faculty students and 51.8% ($n = 127$) were literary students. The majority of the nursing students who participated in the study were 96.6% ($n = 114$) between the ages of 18-22; 70.9% ($n = 90$) of the majority of literature students were between the ages of 18-22. When the two faculty students were compared, a statistically significant relationship was found in most of the questions ($p < 0.05$). When the two faculty students were compared, no statistically significant relationship was found in some questions ($p > 0.05$). In line with these results, nursing students; It was determined that both groups were conscious about the maintenance of mentoring, genital and general hygiene behavior, but both groups needed training.

Keywords: Genital hygiene, nursing, student

GİRİŞ VE AMAÇ

Genital hijyen, kadın sağlığını korumada en önemli unsurlardan birisidir. Genital hijyene dikkat edilmediğinde, genital enfeksiyona yatkınlık artmakta, enfeksiyon tedavi edilmediği takdirde ise kadının doğurganlığını etkileyebilmekte, ilerleyerek pelvik inflamatuvar hastalığa neden olabilmektedir. Üreme sağlığı hizmetlerinin toplumun her kesimindeki bireye ulaşması çok önemli olmakla beraber, bazı gruplar daha önceliklidir. Bu öncelikli gruplardan birisi de adölesanlar ve gençlerdir.(1,2) Dünya Sağlık Örgütüne göre 15- 24 yaş arası olarak tanımlanan gençlik dönemi çocukluk ile erişkinlik arasında yaşanan, gencin toplumsal yerini araştırdığı; fiziksel, psikolojik ve sosyal olgunluğa erişmeye çalıştığı uzun ve riskli bir dönemdir.(3,4) Türkiye Nüfus İdaresine göre (Aralık 2018), nüfusumuzun %8.02 sini 15–24 yaş arası genç kadın nüfus (6.573.457) oluşturmaktadır. Ülkemizde bu kadar geniş bir nüfusa sahip olan genç kadınlar zaman içerisinde doğru veya yanlış birçok alışkanlık kazanmakta, hayatları boyunca öğrendiklerini tatbik etmekte ve danışan pozisyonunda diğer kadınlara aktarmaktadır. Bireysel hijyen davranışları bireyin inançları, değerleri, alışkanlıkları, beden imgesi, sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri, bilgi düzeyi, bireysel tercihler, hastalıklar ve fizyolojik periyotlar (menstruasyon, gebelik, lohusalık v.b.), ailesel özellikler, yaşanan ortamın fiziksel ve sosyal özellikleri gibi pek çok faktörden etkilenmektedir.(5) Bu dönem içinde kızlar, dış genitalerin mukozal yapısı, organların yakın komşulukları gibi anatomik nedenler ve menstürasyon dönemi ve boşaltım sonrası uygun olmayan genital bölge temizliği, yetersiz el yıkama, uygun iç çamaşırı kullanmama gibi yanlış hijyenik alışkanlıklar nedeni ile erkeklere göre daha fazla risk altındadırlar. En sık görülen üreme sağlığı sorunlarından biri de genital enfeksiyonlardır .(6,7) Kadınlarda anüs, vajina ve üretranın birbirine yakın olması ve hijyen davranışlarındaki yanlış alışkanlıklar ve davranışlar sıklıkla üriner

enfeksiyonlara neden olmaktadır. Toplumumuzda ergenliğe yeni girişte kadınlarımız genital hijyen konusunda nasıl davranmaları gerektiği hakkında doğru bilgilere sahip değildirler. Ayıp sayıldığı için bilgilendirmeyi bir uzman yerine ya anne yada akran gruplarından sağlayan kadınlarımız genital hastalıklar adına risk altındadır. Genital enfeksiyonların önlenmesinde genital hijyen çok önemlidir. Genital hijyen davranışları, hassas ve farklı fizyolojik özelliklere sahip organlardan oluşan genital bölgeye yönelik olduğu ve bu konudaki bilgi eksikliğine bağlı yanlış uygulamalar yapıldığı ve bunların da kadının yaşam kalitesi üzerine önemli etkileri olduğu için büyük önem taşır. Bu nedenle bireysel ve genital hijyenin enfeksiyonların önlenmesinde büyük önemi vardır.(8) Toplumun temel unsuru olan kadınların çok yönlü görev ve sorumlulukları vardır. Bunları yerine getirebilmeleri için de sağlıklı olmaları gerekir. Kadının sağlıklı olması sadece kendisi için değil, aynı zamanda çocukları, ailesi ve toplum sağlığı için de önemlidir. Ancak toplumda bu kadar önemli görevlere sahip olan kadınlar, sağlık dönemlerine göre farklı sağlık sorunları yaşamaktadırlar.(9,10)Sağlıklı bir toplum için önemli olan ilk öğretmenlerimiz olan kadınların sağlığını korumak ve geliştirmek, onlardan ilk eğitimlerini alan genç nesillerimizin de doğru ve sağlıklı bilgilerle donatılmasını sağlamak görevimizdir. Bu bağlamda araştırmanın amacı; Kadınlara genital hijyen konusundaki bilgi ve uygulamaları öğretecek olan hemşire adaylarının ve üniversite mezunu olacak gençlerin genital hijyen hakkında tutum ve davranışlarını değerlendirmek ve eğitim gereksinimlerini saptamak amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ-YÖNTEM

Bu çalışma Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi ve Edebiyat fakültesinde okuyan kız öğrencilerin genital hijyen davranışlarını belirlemek amacıyla 1 Mayıs- 30 Haziran 2019 tarihlerinde tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde ve Hemşirelik fakültesinde eğitim öğrenim gören kız öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini çalışmaya gönüllü katılmayı kabul eden 245 öğrenci oluşturulmuştur. Araştırma evreninin oluşturulmasında; öğrencilerin 15-49 yaş aralığında olması, -Araştırma grubuna uygulanan anket sorularını, öğrencilerin kendileri tarafından okunarak cevaplamaları şeklinde (self reported) hazırlandığı için uygun ortam hazırlanması ve araştırmaya katılanların soruları cevaplamak için zaman ayırmaları sağlandı.

Verilerin toplanmasında kullanılan soru formu, araştırmacılar tarafından literatür incelemesi sonucu oluşturulmuştur. Soru formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini içeren 7 soruya, ikinci bölümde ise genital hijyen konusundaki bilgi ve davranışları ile ilgili 27 soruya yer verilmiştir. Araştırmanın uygulama sürecinde öğrencilerin mahremiyetine özen gösterilerek rahatlıkla cevap vermelerini sağlamak için uygun ortam hazırlanmıştır. Verilerin toplanması için etik kurul raporu ve kurum izni alınmıştır. Öğrencilerin anketlere verdikleri cevaplar SPSS programında değerlendirilmiş, yüzdeler ve ki kare analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyodemografik özellikleri:

Araştırmaya katılan bireylerin %48.2'si hemşirelik fakültesi öğrencisi, %51.8'i edebiyat fakültesi öğrencileridir. Demografik ankette görüldüğü gibi araştırmaya katılan 245 öğrencinin %48'i hemşirelik fakültesi, %52'si edebiyat fakültesi öğrencisidir.

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin %74.6'sı anadolu lisesi, edebiyat öğrencilerinin %63.9'u anadolu lisesi mezunudur.

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin %59'u 2. sınıf, edebiyat fakültesi öğrencilerinin %35.4'ü 4. sınıftır. Deney grubundaki hemşirelik öğrencilerin %38.1'i edebiyat öğrencilerinin %44.9'unun annesi ilk okul mezunudur.

Tablo 2:

	<i>HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ</i>		<i>EDEBİYAT FAKÜLTESİ</i>		<i>TOPLAM</i>	
	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
<u>Yaş</u>						
18-22	114	96.6	90	70.9	204	83.3
23-27	4	3.4	27	21.3	31	12.7
27 ve Üzeri	-	-	10	7.9	10	4.1
<u>Sınıf</u>						
1	30	25.4	13	10.2	43	17.6
2	59	50.0	28	22.0	87	35.5
3	26	22.0	41	32.3	67	27.3
4	3	2.5	45	35.4	48	19.6
<u>Mezun Olduğu Lise</u>						
Anadolu Lisesi	88	74.6	81	63.9	169	69.0
Fen Lisesi	3	2.5	1	0.8	4	1.6
Sağlık Meslek Lisesi	15	12.7	1	0.8	16	6.5
Diğer	12	10.2	44	34.6	56	22.9
<u>Yaşadığı Yer</u>						
Köy	10	8.5	14	11.0	24	9.8
İlçe	29	24.6	27	21.3	56	22.9
Şehir	45	38.1	43	33.9	88	35.9
Büyükşehir	34	28.8	43	33.9	77	32.4
<u>Anne Eğitim Durumu</u>						
Okur-Yazar	14	11.9	16	12.6	30	12.2
İlk Okul	45	38.1	57	44.9	102	41.6
Orta Okul	34	28.8	23	18.1	57	23.3
Lise	22	18.6	24	18.9	46	18.8
Üniversite	3	2.5	7	5.5	10	4.1
<u>Baba Eğitim Durumu</u>						
Okur-Yazar	5	4.2	1	0.8	6	2.4
İlk Okul	17	14.4	36	28.3	53	21.6
Orta Okul	32	27.1	38	29.9	70	28.6
Lise	48	40.7	27	21.3	75	30.6
Üniversite	16	13.6	25	19.7	41	16.7
<u>İkametgah Durumu</u>						
Ev	26	22.0	41	32.3	67	27.3
Aile Yanı	27	22.9	30	23.6	57	23.3

KYK	47	39.8	51	40.2	98	40.0	
Özel Yurt	17	15.3	5	3.9	22	9.4	
<u>Aile Maddi Durum</u>							
Düşük	20	16.9	12	9.4	32	13.1	
Orta	74	62.7	104	81.9	178	72.7	
Yüksek	24	20.3	11	8.7	35	14.3	
<u>Maddi Destek</u>							
Devlet Bursu	34	28.8	28	22.0	62	25.3	
Vakıf Bursu	11	9.3	3	2.4	14	5.7	
Kredi	42	35.6	60	47.2	102	41.6	
Burs Yada Kredi Almıyorum	32	26.3	36	28.3	68	27.3	
ÖZELLİKLER	N	FAKÜLTE				X²	P
		SAĞLIK		EDEBİYAT			
		n	%	n	%		
<u>Genital hijyen eğitimi kimden aldınız?</u>							
Annem							
Ablam	152	57	37.5	95	62.5	50.878	
Arkadaşım	36	30	83.3	6	16.7		
Diğer	25	23	92.0	2	8.0		
	32	8	25.0	24	75.0		
<u>Genital hijyen hakkında bilginiz sizce yeterli mi?</u>							
Evet	167	75	63.6	92	72.4	2.223	
Hayır	78	43	36.4	35	27.6		
<u>Genital bölge temizliğinde sabun kullanma durumu</u>							
Evet	111	48	40.7	63	49.6	3.021	
Hayır	81	41	24.7	40	31.5		
Bazen	52	29	24.6	24	18.9		
<u>Genital bölge temizliğinde kullanılan yöntem</u>							
Ağda	79	35	29.7	44	34.6	21.952	
Jilet	78	39	33.1	39	30.7		
Epilasyon aleti	32	19	16.1	13	10.2		
Tüy dökücü krem	39	25	21.2	14	11.0		
Diğer	17	0	0	17	13.4		
<u>Ergenliğe yeni girmiş birini genital hijyen hakkında bilgilendirecek kadar bilginize güveniyor musunuz?</u>							
Evet	166	73	61.9	93	73.2	3.616	
Hayır	79	45	38.1	34	26.8		

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin %48'i, edebiyat fakültesi öğrencilerinin %74.8'i genital hijyen hakkında ilk eğitimlerini annelerinden almıştır.

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin %63.6'sı, edebiyat fakültesi öğrencilerinin %71.7'si genital hijyen hakkında bilgisini yeterli görmekte.

Hemşirelik ve edebiyat fakültesi öğrencilerinin %61.9'u ergenliğe yeni girmiş birisini genital hijyen hakkında bilgilendirecek kadar kendisine güvenmektedir.

Tablo 3:

ÖZELLİKLER	N	FAKÜLTE				X ²	P
		SAĞLIK		EDEBİYAT			
		n	%	n	%		
Banyo yapma sıklığı							
Günde 1 kez	68	32	27.1	36	28.3	8.111	0.044
Haftada 2-3 kez	149	68	57.6	81	63.8		
Haftada 1 kez	23	17	14.4	6	4.7		
Diğer	5	1	0.8	4	3.1		
Adet döneminde banyo yapma durumu							
Evet	159	71	60.2	88	69.3	29.915	0.000
Hayır	39	33	28.0	6	4.7		
Bazen	47	14	11.8	33	26.0		

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin %39.8'i, edebiyat fakültesi öğrencilerinin %30.7'si adet döneminde banyo yapma durumu sorusuna hayır veya bazen yanıtını vermiştir.

Tablo 4:

ÖZELLİKLER	N	FAKÜLTE				X ²	P
		SAĞLIK		EDEBİYAT			
		n	%	n	%		
Kullanılan iç çamaşırı türü							
Pamuklu	162	72	61.0	90	70.9	7.918	0.095
Saten	14	11	9.3	3	2.4		
Naylon	6	4	3.4	2	1.6		
Pamuklu+naylon	62	31	26.3	31	24.4		
Diğer	1	0	0	1	0.8		
İç çamaşırı değişme sıklığı							
Günde 1	87	32	27.1	55	43.3	17.172	0.001
2 günde 1	147	85	72.0	62	48.8		
Haftada 1	5	1	0.8	4	3.1		
Diğer	6	0	0	6	4.7		
İç çamaşırım yıkandığı yer							
Yurtta kendim	68	50	42.4	18	14.2	31.108	0.000
Çamaşırhanede	85	40	33.9	45	35.4		
Evde veya akrabalarımınla	95	28	23.7	64	50.4		
Çamaşırların aile dışındaki bireylerle yıkanma durumu							
Evet	67	42	35.6	25	19.7	13.978	0.001
Hayır	138	52	44.1	86	67.7		
Bazen	40	24	20.3	16	12.6		

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin %27'si, edebiyat fakültesi öğrencilerinin %43'ü her gün iç çamaşırı değiştirmektedir.

Tablo 5

ÖZELLİKLER	N	FAKÜLTE				X ²	P
		SAĞLIK		EDEBİYAT			
		n	%	n	%		
El yıkama sıklığı							
Günde 8-10 kez	110	53	44.9	57	44.9	1.610	0.657
Günde 5-7 kez	78	41	34.7	37	29.1		
Gerektiğinde	51	21	17.8	30	23.6		
Diğer	6	3	2.5	3	2.4		
Tuvaletten önce el yıkama durumu							
Evet	102	49	41.5	53	41.7	0.004	0.998
Hayır	77	37	31.4	40	31.5		
Bazen	66	32	27.1	34	26.8		
Tuvaletten sonra el yıkama durumu							
Evet	216	89	75.4	127	100.0	35.402	0.000
Hayır	12	12	10.2	0	0		
Bazen	17	17	14.4	0	0		
Taharetlenme durumu							
Evet	216	97	82.2	119	93.7	14.930	0.001
Hayır	13	13	11.0	0	0		
Bazen	16	8	6.8	8	6.3		
Taharetlenme biçimi							
Önden arkaya doğru	150	67	56.8	83	65.4	5.941	0.115
Arkadan öne doğru	55	25	21.2	30	23.6		
Dikkat etmem	40	26	22.0	14	11.0		
Temizlenme şekli							
Su	30	17	14.4	13	10.2	8.700	0.013
Tuvalet kağıdı	28	20	16.9	8	6.3		
Su+tuvalet kağıdı	187	81	68.6	106	83.5		
Taharetlendikten sonra kurulanma durumu							
Evet	179	61	51.7	118	92.9	53.074	0.000
Hayır	22	18	15.7	4	3.1		
Bazen	44	39	33.1	5	3.9		

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin %75.4'ü, edebiyat fakültesi öğrencilerinin %100'ü tuvaletten ellerini yıkamaktadırlar.

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin 17.8'i, edebiyat fakültesi öğrencilerinin %6.3'ü taharetlenme sorusuna hayır veya bazen cevabını vermiştir.

Tablo 6:

ÖZELLİKLER	N	FAKÜLTE				X ²	P
		SAĞLIK		EDEBİYAT			
		n	%	n	%		
Adet döneminde kullanılan malzeme							
Ped	243	117	99.2	126	99.2	2.005	0.367
Bez	1	0	0	1	0.8		
Tampon	1	1	0.8	0	0		
Diğer	0	0	0	0	0		
Ped kullanma durumu							
Evet	242	116	99.2	126	99.2	1.084	0.582
Hayır	1	1	0.8	0	0		
Bazen	1	0	0	1	0.8		
Ped değiştirme sıklığı							
Günde 1	52	31	26.3	21	16.5	11.366	0.010
Günde 2-3	143	73	61.9	70	55.1		
Günde 4-5	46	13	11.0	33	26.0		
Diğer	4	1	0.8	3	2.4		
Ped değişme şekli							
Çamaşıra yapıştırma	187	79	66.9	108	85.0	11.596	0.009
Önden arkaya doğru	43	30	25.4	13	10.2		
Arkadan öne doğru	13	8	6.8	5	3.9		
Diğer	2	1	0.8	1	0.8		
Ped değişimi ve el yıkama arasındaki zaman ilişkisi							
Ped değişiminden önce	15	8	6.8	7	5.5	3.827	0.148
Ped değişiminden sonra	105	43	36.4	62	48.8		
Ped değişiminden önce ve sonra	125	67	56.8	58	45.7		

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin %61.9'u, edebiyat fakültesi öğrencilerinin %55.1'i günde 2-3 defa ped değiştirmektedirler.

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin %66.9'u, edebiyat fakültesi öğrencilerinin %85'i ped değişimini iç çamaşırlarına yapıştırarak yapmaktadır .

Tablo 7:

ÖZELLİKLER	N	FAKÜLTE				X ²	P
		SAĞLIK		EDEBİYAT			
		n	%	n	%		
Anormal kanamam olur							
Evet	53	34	28.8	19	15.0	6.927	0.013
Hayır	197	84	71.2	108	85.0		
Anormal kanamam olduğunda							
Hiçbir şey yapmam	71	45	38.1	26	20.5	16.508	0.000
Bireysel uygulama yaparım	50	29	24.6	21	16.5		
Doktora giderim	124	44	37.3	80	63.0		
Dismenore (ağrılı adet görme) görülme zamanı							
Adet başlangıcından 1-2 gün önce	81	40	33.9	41	32.3	10.376	0.016
Adet başladığında	123	51	43.2	72	56.7		
Adet başlangıcından 1-2 gün sonra	35	25	21.2	10	7.9		
Diğer	6	2	1.7	4	3.1		

Dismenore şiddeti							
Az	60	35	29.7	25	19.7		
Orta	109	50	42.4	59	46.5	7.441	0.050
Dayanılmaz	71	33	28.0	38	29.9		
Diğer	5	0	0	5	3.9		

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin %28.8'inde, edebiyat fakültesi öğrencilerinin %15'inde adet döneminde anormal kanamam olur demiştir.

Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin %38.1'i, edebiyat fakültesi öğrencilerinin %20.5'i anormal adet kanamam olunca hiçbir şey yapmam demiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak kadında ürogenital sağlığı koruma ve geliştirmede, basit gibi görünen ve sıklıkla göz ardı edilen taharetlenme davranışı, iç çamaşırı değiştirme sıklığı ve adet döneminde banyo yapma gibi alışkanlıklar önemli yer tutan davranışsal unsurlardır. Bu çalışmada, hemşirelik fakültesinde öğrenim gören kız öğrencilerin genital hijyen ile ilgili bilgi ve davranışlarının edebiyat fakültesine göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %83.3'ü 18-22 yaş aralığında iken, Öğrencilerin çoğu yurttadır. Öğrenciler vajinal akıntının ve normal akıntının ne olduğunu bilmektedir. Öğrencilerin haftada 2-3 kez banyo yaptığı, adet döneminde banyo yaptıkları, genital bölge temizliğinde sabun kullandıkları, pamuklu iç çamaşırı giydikleri, 2 günde bir iç çamaşırını değiştirdikleri, önden arkaya doğru taharetlendikleri, günlük ped kullandıkları, adet döneminde günde 2-3 adet ped değiştirdikleri belirlenmiştir.

*Öğrencilerin bir arada yaşadıkları yurt vb. yerlerde ki tuvalet ve banyoların uygun hijyenik koşullarda olmasının sağlanması,

*Geleceğin anne adayları olan genç kızlara genital hijyenin önemi ve genital hijyen kuralları ile ilgili eğitimler verilmesi,

*Hemşirelik Fakültesinin dışında ve üniversitenin diğer bölümlerinde eğitimler düzenlenerek hemşirelik öğrencilerinin konu ile ilgili aktif girişimlerde bulunmasının sağlanması,

*Bireysel hijyen alışkanlıklarının önemini vurgulayan eğitimler yapılması,

*Bu tür araştırmaların yaygınlaştırılarak, sorunlara çözüm yollarının araştırılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

1. Farahmand M, Özcan M, Çerçel A ve ark. Genel Cerrahi Ders Kitabı Cilt I ve II, Editör: Ertuğrul Göksoy, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayın No:4892. p.888-930.
2. Half E, Bercovich D, Rozen P. Familial adenomatous polyposis. Orphanet J Rare Dis 2009; 12; 4-22.
3. Kadmon M. Preventive surgery for familial adenomatous polyposis coli. Chirurg 2005; 76: 1125-34.
4. Tuna B, Menigatti M, Benatti P, et al. Investigation of APC mutations in a Turkish familial adenomatous polyposis family by heterodublex analysis. Dis Colon Rectum 2005; 48: 567-71.
5. Yetkin A, Yiğitbaş C. Sağlık Yüksekokulu Birinci ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Bireysel Hijyen İle İlgili Alışkanlıklarının Karşılaştırılması. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2008; 11 (2): 72-84
6. Güler G, Bekar M, Güler N, Kocataş S. İlköğretim okulu kız öğrencilerinde menstruasyon dönemi hijyeni. STED 2005; 14: 135-39.
7. Demirbağ C. Kadınlarda idrar yolu enfeksiyonlarında hijyenik alışkanlıklarla ilgili risk faktörleri. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi. 2000; 4: 52-8.

8. Ege E, Eryılmaz G. Kadınlara verilen planlı eğitimin genital hijyen davranışlarına etkisi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2006; 9: 8-16.
9. Tatar Ö. 15-49 Yaş Kadınların Jinekolojik Sorunları ve Çözümlemedeki Davranışlarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu,1996.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN PALYATİF BAKIM HAKKINDAKİ FARKINDALIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehtap TAN¹, Yasemin ÇIRACI YAŞAR², Emre ERKAL³

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: mtan@atauni.edu.tr

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum /Türkiye,

E-Posta: yaseminciraci90@gmail.com

³Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Artvin/Türkiye,

E-Posta: emre.erkal@artvin.edu.tr

Özet

Amaç: Bu araştırmada, Hemşirelik Fakültesi öğrencilerinin palyatif bakım konusundaki farkındalıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde 2. 3. ve 4. Sınıfta öğrenim gören toplam 542 hemşirelik öğrencisi ile yapılmıştır. Verilerin toplanmasında “ Kişisel Bilgi Formu” ve “Palyatif Bakım Bilgi Testi” kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı testler, gruplar arasındaki farkın belirlenmesinde ANOVA ve Independent T testi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan 542 öğrencinin yaş ortalamaları 21,47±1,54 olup 188 öğrenci 2. Sınıf, 184 öğrenci 3. Sınıf, 170 öğrenci 4. Sınıftır. Öğrencilerden %86,5'inin palyatif bakım hakkında bilgi sahibi olduğunu bulunmuştur. Öğrencilerin % 50,7'sinin palyatif bakım ile ilgili eğitim aldığı, eğitim alanlarının ise %35,6'sının palyatif bakım hakkında aldıkları eğitimi yeterli bulduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin % 85,5'i palyatif bakımın tanımını doğru şekilde yanıtlamıştır. Öğrencilerin palyatif bakım bilgi testi ölçek puan ortalamaları 14,05±3,22 olup öğrencilerin sınıfı ve palyatif bakım hakkındaki bilgi durumları ile ölçek toplam puanları arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Sonuç: Araştırma sonuçları öğrencilerin palyatif bakım hakkındaki bilgi düzeylerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Hemşirelik eğitim müfredatlarının bu konuyla ilgili katkı sağlamaya yönelik gözden geçirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Hemşirelik Eğitimi, Palyatif Bakım

EVALUATION OF THE AWARENESS OF NURSING STUDENTS ON PALLIATIVE CARE

Mehtap TAN¹, Yasemin ÇIRACI YAŞAR², Emre ERKAL³

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/Turkey,

E-Posta: mtan@atauni.edu.tr

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/Turkey,

E-Posta: yaseminciraci90@gmail.com

³ Artvin Coruh University, Vocational School of Health Services, Artvin/Turkey,

E-Posta: emre.erkal@artvin.edu.tr

Abstract

Aim: The aim of this study was to determine the awareness of nursing students about palliative care.

Methods: The study was conducted with 542 nursing students studying in 2nd, 3rd and 4th classes at Atatürk University Faculty of Nursing. “Personal Information Form” and “Palliative Care Information Test ”were used for data collection. Descriptive tests were used to evaluate the data and ANOVA and Independent T tests were used to determine the difference between the groups.

Results: The mean age of the 542 students who participated in the study was 21,47±1,54. 188 students were 2nd grade, 184 students were 3rd grade, 170 students were 4th grade. It was found that 86,5% of the students had knowledge about palliative care. It was determined that 50,7% of the students received training on palliative care and 35,6% of the students found that the training they received about palliative care was sufficient. 85,5% of the students answered the definition of palliative care correctly. The mean score of the palliative care knowledge test of the students was 14,05±3,22 and the relationship between the students' knowledge about class and palliative care was found to be statistically significant.

Conclusion: The results of the study showed that the level of knowledge of the students about palliative care was moderate. It may be suggested that nursing education curricula should be reviewed to contribute to this issue.

Key Words: Nursing, Nursing Education, Palliative Care

HİPOTİROİDİ VE HİPERTİROİDİ HASTALARINDA CİNSEL FONKSİYON BOZUKLUKLARI

Sevgi DEMİR¹, Emine KIYAK²

¹Artvin Çoruh Üniversitesi, Şavşat Meslek Yüksekokulu, Artvin/Türkiye,

E-Posta: sevgidemir91@hotmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: frtemine@hotmail.com

Özet

Bu derleme hipotiroidi ve hipertiroidin cinsel fonksiyon üzerindeki etkilerini literatür bilgileri doğrultusunda tartışmak ve bu kapsamdaki hemşirelik rolleri hakkında bilgi vermek amacıyla yazılmıştır.

Tiroid hormon bozuklukları arasında sık görülen hipotiroidi ve hipertiroidi cinsel fonksiyon bozukluğu için önemli bir risk faktörüdür. Tiroid hormonları erkeklerde boşalma, arzu ve erektil fonksiyonu, kadınlarda ise üreme ve menstrüel dönemi etkilemektedir. Hipotiroidi ve hipertiroidi hastalarda cinsel isteği, uyarılmayı, memnuniyeti ve orgazmı azaltmaktadır. Hipotiroidi kadınlarda menstrüel bozukluklara, galaktoreye ve cinsel fonksiyonlarda azalmaya, erkeklerde boşalmanın gecikmesine cinsel isteğin azalmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda hipotiroidi sperm sayısını, morfolojisini ve hareketliliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Hipertiroidi kadınlarda oligomenoreye, amenoreye erkeklerde ise cinsel isteğin az olmasına, erektil disfonksiyona sebep olmaktadır. Çözülmemiş cinsel problemler kişilerin sosyal yaşamlarını, yaşam kalitelerini, tedavi sürecindeki uyumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Cinsel fonksiyonun değerlendirilmesi, sorunların tespit edilmesi, sorunlara yönelik girişimler uygulanması hemşireliğin rolleri arasındadır. Hemşireler eğitim ve danışmanlık rollerini kullanarak hipotiroidi ve hipertiroidi hastalarının cinsel fonksiyonlarını sürdürmesine yönelik girişimlerde bulunmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hipotiroidi, hipertiroidi, cinsel fonksiyon

SEXUAL FUNCTION DISORDERS IN HYPOTHYROIDY AND HYPERTHYROIDY PATIENTS

Sevgi DEMİR¹, Emine KIYAK²

¹ Artvin Coruh University, Savsat Vocational School, Artvin/Turkey,

E-Posta: sevgidemir91@hotmail.com

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/Turkey,

E-Posta: frtemine@hotmail.com

Abstract

This review was written to discuss of hypothyroidism and the effects of hyperthyroidism on sexual function in the light of literature and to give information about nursing roles in this context.

Hypothyroidism and hyperthyroidism, which is common among thyroid hormone disorders, is an important risk factor for sexual dysfunction. Thyroid hormones affect ejaculation, desire and erectile function in men and reproductive and menstrual period in women. Hypothyroidism and hyperthyroidism reduces sexual desire, arousal, satisfaction and orgasm in patients. Hypothyroidism causes menstrual disorders, galactorrhea and decreased sexual function in women, delayed ejaculation in men and decreases sexual desire. At the same time, hypothyroidism negatively affects sperm count, morphology and motility. Hyperthyroidism causes oligomenorrhea and amenorrhea in women, and low sexual desire, and erectile dysfunction in men. Unresolved sexual problems negatively affect the social life, quality of life and adaptation of the treatment process. Assessment of sexual function, identification of problems, and implementation of interventions for problems are among the roles of nursing. Nurses should use their training and counseling roles to attempt to maintain the sexual function of hypothyroid and hyperthyroid patient.

Key Words: Hypothyroidism, hyperthyroidism, sexual function

ROMATOLOJİK HASTALIKLARDA D VİTAMİNİ

Emre ERKAL¹, Emine KIYAK²

¹Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Artvin / Türkiye,

E-Posta: emre.erkal@artvin.edu.tr

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: frtemine@hotmail.com

Özet

Güneş vitamini olarak bilinen D vitamini güneş ışığı ile temas sonucu aktive olan ve sırları yeni çözülen bir vitamindir. D vitamini eksikliği dünya genelinde bir milyardan fazla kişiyi etkileyen küresel bir sağlık problemidir. İnflamatuvar veya non-inflamatuvar olabilen romatolojik hastalıklarda D vitamininin önemli bir yeri bulunmaktadır. D vitamininin majör olarak kemik homeostazının sağlanmasında, immun sistem fonksiyonlarının sürdürülmesinde ve hücre proliferasyonunda etkileri bulunmaktadır. Özellikle immun sistemde yer alan T hücreleri üzerindeki etkisinden dolayı immunomodulator bir etkiye sahiptir. D vitamini proinflamatuvar sitokinleri azaltarak, inflamatuvar sitokinleri artırarak inflamasyona karşı koruyucu bir etki oluşturur. Büyük bir çoğunluğunda otoimmunité ve inflamasyon olan romatolojik hastalıklar çoğunlukla eklemleri ve bağ dokusunu etkilemektedir. Eksikliğinde kas iskelet sistemi hastalıklarının yanı sıra romatoid artrit, ankilozan spondilit, SLE, vaskülit gibi romatolojik hastalıklara da yatkınlığı artırmakta ve hastalığı alevlendirmektedir. D vitamini eksikliği aynı zamanda osteoartrit ve fibromiyalji gibi non-inflamatuvar romatolojik hastalıkların klinik tablosunu da ağırlaştırmaktadır. Günümüzde eksikliği pandemi şeklinde görülmekte olan D vitamininin en iyi tedavi şekli güneşlenmedir. Bununla birlikte D vitamini içeren besinler ve D vitamini takviyeleri de kullanılmaktadır. D vitamini eksikliği olan bireylerin değerlendirilmesi, eksikliğe neden olan sorunların tespit edilmesi, uygulanması hemşireliğin rolleri arasındadır. Bu kapsamda hemşireler D vitamini eksikliği olan bireylere D vitamini kaynakları ve kullanımı konusunda eğitim ve danışmanlık hizmeti vermelidir.

Anahtar Kelimeler: D vitamini, Romatolojik Hastalıklar, İnflamasyon

VITAMIN D IN RHEUMATOLOGIC DISEASES

Emre ERKAL¹, Emine KIYAK²

¹ Artvin Coruh University, Savsat Vocational School, Artvin/Turkey,

E-Posta: emre.erkal@artvin.edu.tr

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/Turkey,

E-Posta: frtemine@hotmail.com

Abstract

Vitamin D, also known as sun vitamin, is a vitamin that is activated by contact with sunlight. Vitamin D deficiency is a global health problem affecting more than one billion people worldwide. Vitamin D has an important role in rheumatologic diseases which may be inflammatory or non-inflammatory. Vitamin D has major effects on the maintenance of bone homeostasis, maintenance of immune system functions and cell proliferation. It has an immunomodulatory effect due to its effect on T cells in the immune system. Vitamin D has a protective effect against inflammation by decreasing proinflammatory cytokines and increasing inflammatory cytokines. Rheumatologic diseases, mostly autoimmunity and inflammation, mostly affect the joints and connective tissue. Deficiency increases the susceptibility to rheumatologic diseases such as rheumatoid arthritis, ankylosing spondylitis, SLE and vasculitis, and exacerbates the disease. Vitamin D deficiency also aggravates the clinical picture of non-inflammatory rheumatologic diseases such as osteoarthritis and fibromyalgia. The best treatment of vitamin D, which is currently seen as deficiency pandemic, is sunbathing. However, vitamin D-containing foods and vitamin D supplements are also used. The role of nursing is to evaluate the individuals with vitamin D deficiency, to identify the problems that cause deficiency and to implement them. In this context, nurses should provide training and consultancy services to individuals with vitamin D deficiency on the sources and use of vitamin D.

Key Words: Vitamin D, Rheumatic Diseases, Inflammation

HEMŞİRELİKTE KURAM VE MODELE DAYALI LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

EXPLORATION OF THE GRADUATE THESIS STUDIES BASED ON THEORY AND MODEL IN NURSING

Sevda TÜREN¹, Rahime ATAKOĞLU¹, Meral MADENOĞLU KIVANÇ¹, Asiye GÜL¹

¹**İstanbul Kültür Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, İstanbul / Türkiye**

E-Posta: s.turen@iku.edu.tr

Özet

Amaç: Hemşirelik kuram ve modellerine dayalı tasarlanan araştırmalar, hemşirelik bilgi birikimine katkı sağlamakla birlikte hemşirelik uygulamalarını da geliştirir. Bu çalışmanın amacı, ülkemizde hemşirelik alanında kuram ve modele dayalı yapılan lisansüstü tez çalışmalarının nitelik ve niceliğinin incelenmesidir.

Yöntem: Çalışmanın örneklemini 2009-2019 yılları arasında Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) veri tabanına yüklenmiş, on-line tam metnine ulaşılabilen, hemşirelik kuram ve modellerine dayalı tasarlanmış 43 lisansüstü tez (11 yüksek lisans, 32 doktora) çalışması oluşturdu. Değerlendirme Fawcett ve Gigliotti'nin kuram/model kullanımında tanımladıkları beş basamak göz önünde bulundurularak yapıldı. Bu çalışmaya dahil edilen tüm araştırmaların etik kurul onayının olmasına dikkat edildi.

Bulgular: Çalışmaların çoğunlukla (%74,4) doktora tez çalışmalarından oluştuğu ve kullanılan modellerin başında sağlık inanç modeli (%25,0) ve Roy adaptasyon modelinin (%22,5) yer aldığı belirlendi. Çalışmaların %48,8'inin (n=21) randomize kontrollü olarak tasarlandığı ve sıklıkla Halk sağlığı hemşireliği (%25,6) alanında çalışıldığı görüldü. Doktora çalışmalarının %62,5'inde (n=20) kullanılan kuram veya modelin kavram, kuram ve deneysel yapısının belirtilmediği saptanırken; yüksek lisans çalışmalarında bu oran %63,6 (n=7) olarak belirlendi. Altı çalışmada (%14) aynı kuram veya model kullanılarak yapılmış benzer çalışmaların sonuçlarına yer verilmediği, sadece iki doktora çalışmasında ise (%4,7) kullanılan kuram veya modelin zayıf yönleri ve uygulamasında yaşanan zorlukların açıklandığı saptandı.

Sonuç: İncelenen çalışmalarda, hemşirelik araştırmalarında kural ve model kullanımının sınırlı olduğu, kuram ve model kullanımı basamakları doğrultusunda bir standardizasyonun olmadığı belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, model, teori.

Abstract

Aim: Researches designed based on nursing theories and models make a great deal contribution to the accumulation of nursing knowledge alongside improvement in nursing practices. This study aims to analyse the quality and quantity of graduate dissertation studies based on theory and model in the field of nursing in ourcountry.

Methods: The sample of the study consisted of 43 graduate theses (11 master's, 32 doctorates) studies designed based on nursing theories and models, which were uploaded to the Higher Education Council database between the years of 2009 and 2019, and which were accessible to the full text. Assesment was made considering the five steps defined by Fawcett and Gigliotti in the use of theory / model. All the researches included in this study had ethics committee approval.

Results: Most of the studies (74.4%) consisted of doctoral dissertation studies and health belief model (25.0%) as well as the Roy adaptation model (22.5%) were the leading models. It has been seen that 48.8% (n=21) of the studies were designed as randomized controlled and frequently practised in the field of Public Health Nursing (25.6%). While 62.5% (n=20) of the doctoral studies did not specify the concept, theory and experimental structure of the theory or model used; this rate was 63.6% (n=7) in graduate studies. It did not include the results of similar six studies (14%) using the same theory or model, whereas it has been determined that only two doctoral studies (4.7%) explained the weaknesses and difficulties experienced in the theory or model used.

Conclusion: In the studies analysed, it was determined that the use of rules and models in nursing research was limited and there was no standardization in line with the theory and model usage scales.

Key Words: Nursing, model, theory.

GİRİŞ VE AMAÇ:

Hemşirelik; felsefe, kuram, uygulama ve araştırma üzerine kurulmuş bir sağlık disiplini'dir.¹ Kuramlar, olayları tanımlamak, açıklamak ve/veya kontrol etmek amacıyla kullanırken; modeller ise uygulamayı daha açık ve belirgin hale getirerek daha bilinçli karar vermeyi sağlar.¹⁻² Hemşirelik uygulamalarında kullanılan kuram ve modeller bilgi ve uygulamayı sistematize ederek geleneksel uygulamalar ve sağduyu yerine kaliteli ve standardize edilmiş bakım verilmesini sağlar.²⁻⁴

Hemşirelik kuram ve modellerine dayalı tasarlanan araştırmalar, hemşirelik bilgi birikimine katkı sağlamakla birlikte hemşirelik uygulamalarını da geliştirir.^{3,6} Bu nedenle, kuram ve modellerin araştırmalarda etkili kullanımı önem kazanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, ülkemizde hemşirelik alanında kuram ve modele dayalı yapılan lisansüstü tez çalışmalarının nitelik ve niceliğinin incelenmesidir.

YÖNTEM:

Çalışmanın örneklemini 2009-2019 yılları arasında Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) veri tabanına yüklenmiş, on-line tam metnine ulaşılabilen, hemşirelik kuram ve modellerine dayalı tasarlanmış 43 lisansüstü tez (11 yüksek lisans, 32 doktora) çalışması oluşturdu. Tarama "hemşire, kuram, model" sözcükleri kullanılarak yapıldı. Çalışmalar Fawcett ve Gigliotti'nin^{4,7} kuram/model kullanımında tanımladıkları beş basamak göz önünde bulundurularak değerlendirildi. Bu çalışmaya dahil edilen tüm araştırmaların etik kurul onayının olmasına dikkat edildi.

BULGULAR:

Yapılan taramada 2009-2019 yılları arasında hemşirelik alanında yapılmış 5319 lisansüstü tez çalışması saptandı. Bu çalışmalar içerisinden kuram ve model kullanılarak tasarlanan 64 adet (18 yüksek lisans-36 doktora model ve 10 kuram temelli araştırma) çalışma belirlendi. On-line tam metnine ulaşılamayan ve hemşirelik kuram/modelleri dışında tasarlanan araştırmalar çalışma dışı bırakıldı. Çalışmaya 3 kuram ve 40 model araştırması dahil edildi.

Çalışmaların çoğunlukla (%74,4) doktora tez çalışmalarından oluştuğu ve kullanılan modellerin başında sağlık inanç modeli (%25,0) ve Roy adaptasyon modelinin (%22,5) yer aldığı belirlendi. Çalışmaların %48,8'inin (n=21) randomize kontrollü olarak tasarlandığı ve sıklıkla Halk sağlığı hemşireliği (%25,6) alanında çalışıldığı görüldü. Ayrıca, çalışmaların örneklemi değerlendirildiğinde, sıklıkla (%93) yetişkin bireylerde yapılan çalışmalar olduğu belirlendi.

Doktora çalışmalarının %62,5'inde (n=20) kullanılan kuram veya modelin kavram, kuram ve deneysel yapısının belirtilmediği saptanırken; yüksek lisans çalışmalarında bu oran %63,6 (n=7) olarak belirlendi. Dört çalışmada (%9,3) kullanılan kuram veya model ile ilgili birincil kaynağa yer verilmediği görüldü. Altı çalışmada (%14) aynı kuram veya model kullanılarak yapılmış benzer çalışmaların sonuçlarına yer verilmediği, sadece iki doktora çalışmasında ise (%4,7) kullanılan kuram veya modelin zayıf yönleri ve uygulamasında yaşanan zorlukların açıklandığı saptandı.

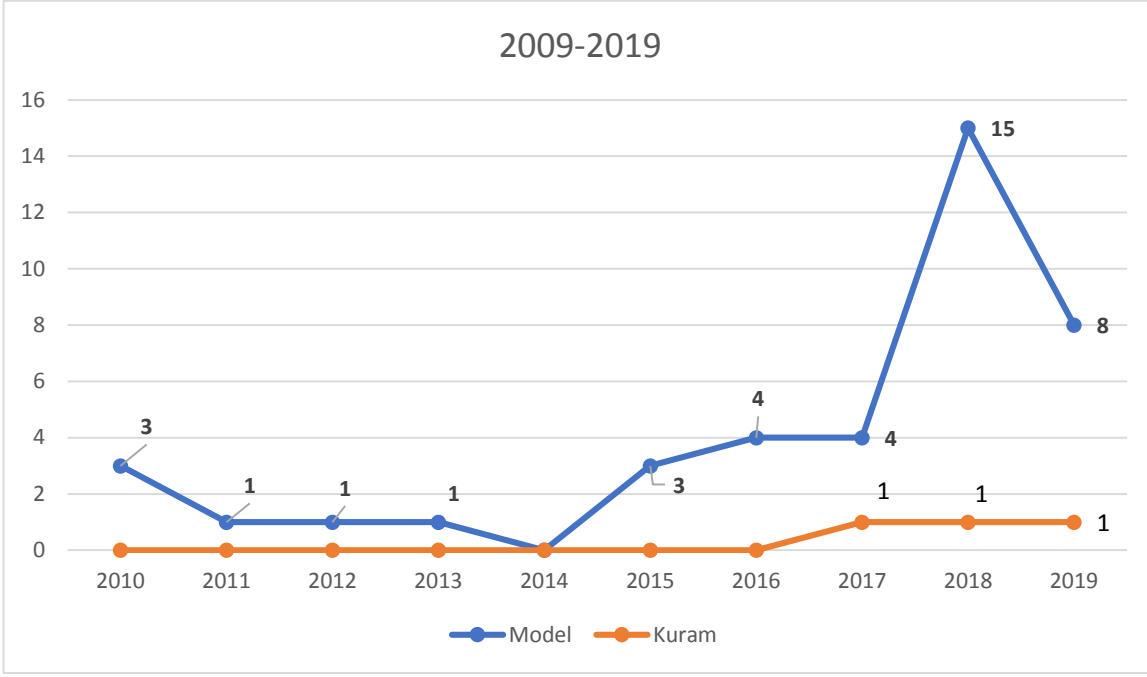
Literatürde hemşirelik araştırmalarında kuram/model kullanımının sınırlılığına vurgu yapılmakta,^{4,8} son yıllarda ise çalışmalarda hemşirelik kuram ve model kullanımında artış görüldüğü bildirilmektedir.⁴ Bu çalışmada da, literatürle paralel olarak (özellikle 2018 yılında, n=15) kuram ve model temelli araştırmaların artışı gözlenmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

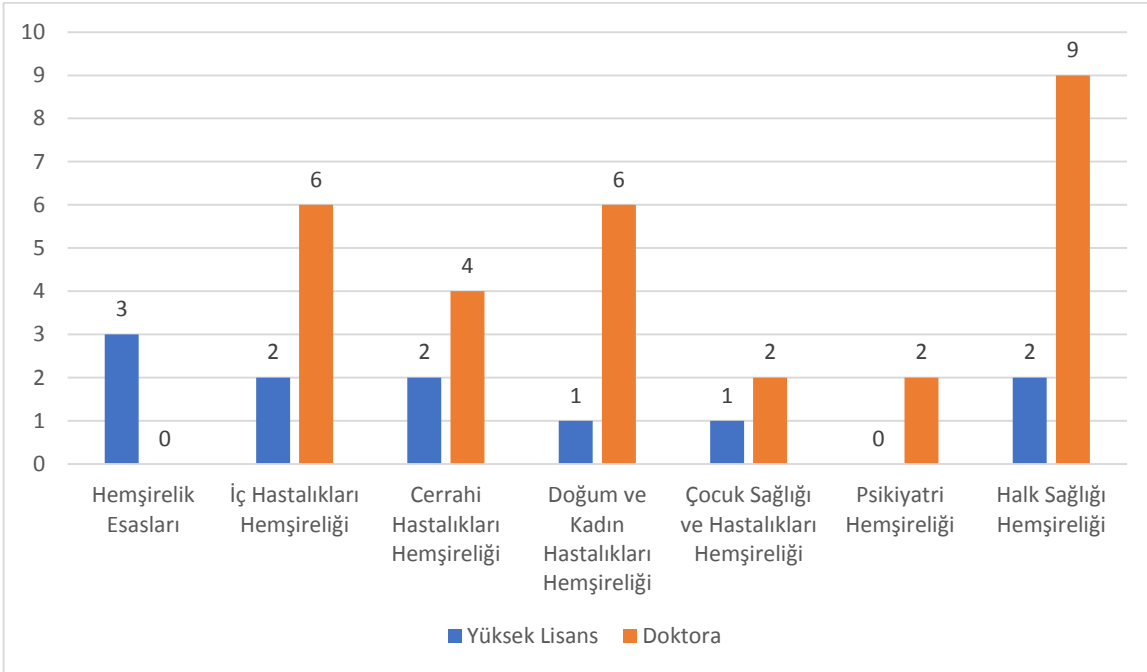
Sonuç olarak; incelenen çalışmalarda hemşirelik araştırmalarında kural ve model kullanımının sınırlı olduğu, kuram ve model kullanımı basamakları doğrultusunda bir standardizasyonun olmadığı belirlendi. Bu araştırmaların hemşirelik bilgi birikime olan katkısı göz önüne alındığında, kuram ve model temelli hemşirelik araştırmalarının desteklenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA:

1. Pektekin ., (2013). Hemşirelik Felsefesi: Kuramlar-Bakım Modelleri ve Politik Yaklaşımlar. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi. ss. 3,33-39.
2. Türen, S., (2017). Semptomatik Kalp Yetersizliği Hastalarının Hemşirelik Bakımında Gordon'un Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli ve Standart Bakımın Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
3. Koç, Z., Keskin Kızıltepe, S., ınarlı, T., Şener, A., (2017). Hemşirelik Uygulamalarında, Araştırmalarında, Yönetiminde ve Eğitiminde Kuramların Kullanımı. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 14(1):62-72.
4. Fawcett, J., (1992) Conceptual Models and Nursing Practice: The Reciprocal Relationship. *J Adv Nurs*, 17(2):224-228.
5. Şengün İnan, F., Üstün, B., Bademli, K., (2013). Türkiye'de Kuram/Modele Dayalı Hemşirelik Araştırmalarının İncelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(2):132-139.
6. Erdoğan, S., Nahcivan, N., Esin, N., (2014) Hemşirelikte Araştırma. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, ss. 8.
7. Fawcett, J., Gigliotti, E., (2001). Using Conceptual Models of Nursing to Guide Nursing Research: The Case of The Neuman Systems Model. *Nurs Sci Q*, 14(4):339-345.
8. Wu, H.L., Volker, D., L., (2009) The Use of Theory in Qualitative Approachs to Research: Aplication in End-of-Life Studies. *J Adv Nurs*, 65(12):2719-2732.

Şekil 1. Lisansüstü Tez Çalışmalarında Model ve Kuram Kullanımının Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2. Lisansüstü Tez Çalışmalarının Hemşirelik Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

HEMŞİRELİK VE EBELİK SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMA ETKİLİLİK DÜZEYİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nihal ALOĞLU

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kahramanmaraş/Türkiye

***E-Posta:* nihales@hotmai.com**

Özet

Amaç: Araştırma hemşirelik ve ebelik son sınıf öğrencilerinin yapmış oldukları klinik uygulamaların etkililik düzeyleri hakkında düşüncelerini değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evreni bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik (N:80) ve Ebelik (N:53) bölümünde okuyan 133 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Çalışma için Sağlık Bilimleri Fakültesi dekanlığından izin alınmıştır. Ayrıca, katılan öğrencilerden sözel izin alınmış, gönüllü katılım ilkesine bağlı kalınmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından bilimsel kaynaklar desteğiyle hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programında değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin %75'i kadın %25'i erkektir. Öğrencilerin %96,7'si Hastanelerde beceri eğitimlerinin mesleki gelişim için önemli olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %35i Hastanelerde beceri eğitiminin süresinin yeterliliklerin kazanılması için yeterli olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların %66,7'si beceri eğitim faaliyetlerine isteyerek katılmaktadır. Öğrencilerin %43,3'ü uygulama alanında birebir uygulama şansı bulamadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %45'i okulda verilen eğitimin hastanelerde bulunan hastalarla etkili iletişim kurabilmek için yeterli olduğu konusunda kararsızdır. Katılımcıların %38,3'ü okulda verilen bilgilerin hastanelerdeki pratik uygulamalar için yeterli olmadığını düşünmektedir. Öğrencilerin %50'si acil müdahale durumunda nasıl hareket edileceği konusunda verilen eğitimi yetersiz bulmaktadır. Bu araştırmaya katılan öğrenciler, genel olarak uygulama eğitimi olan staj etkinliğinin etkili olduğu görüşündedirler. Beceri eğitiminin meslekleri için önemli olduğu, beceri eğitim süresinin kısmen yeterli olduğunu ve beceri eğitimlerinin mesleki gelişim için önemli olduğunu ve bu eğitime katılmaktan memnun olduklarını ifade etmişlerdir (p>0.05).

Sonuç: Öğrencilerin kliniklerdeki uygulamalarını yapmaktan memnun oldukları fakat birebir uygulama şansı bulamadıkları sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğrenciler acil müdahale ve ilk yardım konusunda okullardaki eğitimin yeterli olmadığını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Eğitim, Klinik Uygulama, Etkililik

EVALUATION OF NURSING AND MIDWIFERY SENIOR STUDENTS ' VIEWS ON THE LEVEL OF CLINICAL PRACTICE EFFECTIVENESS

Nihal ALOĞLU

Kahramanmaraş Sutçu Imam University, Faculty of Health Sciences, Kahramanmaraş/Turkey

***E-Posta:* nihaleless@hotmail.com**

Abstract

Aim: The research was planned as a descriptive study in order to measure the thoughts of nursing and midwifery senior students about the effectiveness levels of clinical applications.

Methods: The population of the study consisted of 133 senior students studying in the Nursing (N: 80) and Midwifery (N: 53) departments of the Faculty of Health Sciences of a public university. The study was approved by the Dean of the Faculty of Health Sciences. In addition, verbal permission was obtained from the participating students and adherence to the principle of voluntary participation. As a data collection tool, a questionnaire prepared by the researcher with the support of scientific resources was used. The data obtained were evaluated in SPSS 20.0 package program.

Results: the students are 75% of female and 25% are male. 96.7% of the students stated that skill training in hospitals is important for professional development. 35% of the students stated that the duration of skills training in hospitals is not sufficient to acquire qualifications. 66.7% of the participants willingly participate in skills training activities. 43.3% of the students stated that they could not find the chance to apply one-to-one in the field of application. 45% of the participants are undecided that the education given at the school is sufficient for effective communication with the patients in the hospitals. 38.3% of the participants think that the information given in the school is not sufficient for practical applications in hospitals. 50% of the students think that the training given on how to act in case of emergency response is insufficient.

Conclusion: It was concluded that the students were satisfied with the practice in the clinics but did not have the chance to practice one-to-one. In addition, the students stated that the education in the schools on emergency response and first aid was not sufficient.

Key Words: Nursing, Education, Clinic Practice, Effectiveness.

HEMŞİRELERİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME EĞİLİMLERİNİN ÖZ ETKİLİLİKLE OLAN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Sonay BİLGİN¹, Hasan EVCİMEN², Büşra EKİN³

¹ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-posta: sonayverepbilgin@hotmail.com

² Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Muş/Türkiye,

E-posta: hsn_evcimen@hotmail.com

³ Erzurum Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Yanık Tedavi Merkezi, Erzurum/Türkiye,

E-posta: busraekin0083@gmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin öz etkililikle olan ilişkisinin incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı ilişkisel tipte yapılan çalışma 20.04.2019-20.06.2019 tarihleri arasında Erzurum Atatürk Araştırma Hastanesinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini hastanede çalışan 750 hemşire oluşturmaktadır. Evreni bilinen örneklem hesabı sonucu 254 hemşire ile çalışma yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi formu, Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi Ölçeği ve Öz Etkililik Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS 25.0 paket programında sayı, yüzde ,ortalama, t testi, varyans analizi ve korelasyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 27.44 ±5.26 dır. Çalışmaya katılan hemşirelerin %68.5'i kadın, %56.3'ü lisans mezunu ve %57.9'u 0-5 yıl arası mesleki deneyime sahip olduğu görülmektedir. Hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimi ölçeğinden alınan toplam ortalama puan 92.59±17.12 olup öz etkililik ölçeği toplam puanı ise 77.12±13.59 dur. Hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile öz etkililik düzeyleri arasında negatif yönlü zayıf ve anlamsız bir ilişki saptanmıştır (r:-0.119 p>0,005).

Sonuç: Hemşirelerin orta düzeyde öz etkililiğe sahip oldukları ve yaşam boyu öğrenmeye karşı olumlu bir tutum geliştiremedikleri saptanmıştır. Hemşirelerin mezuniyet sonrası öğrenme faaliyetlerine devam etmesi ile bu konuda bir iyileşme olacağı düşünülmektedir. Çalışmanın daha büyük örneklemle yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, yaşam boyu öğrenme, öz etkililik.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LIFELONG LEARNING TENDENCIES OF NURSES AND SELF EFFICACY

Sonay BİLGİN¹, Hasan EVCİMEN², Büşra EKİN³

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/ Turkey,

E-posta: sonayverepbilgin@hotmail.com

² Mus Alparslan University, Vocational School of Health Services, Muş/ Turkey,

E-posta: hsn_evcimen@hotmail.com

³ Erzurum Regional Training and Research Hospital, Burn Treatment Center, Erzurum/ Turkey,

E-posta: busraekin0083@gmail.com

Abstract

Aim: The aim of this study is to examine the relationship between nurses' lifelong learning tendencies and self-efficacy.

Methods: The study of descriptive relational type was conducted between 20.04.2019-20.06.2019 at Erzurum Atatürk Research Hospital. The selection of samples has not been made and it is aimed to reach the entire universe. Personal information form, lifelong learning tendency scale and self efficacy scale were used in the collection of data. Data were evaluated using number, percentage, Average, t test, variance analysis and correlation analysis in SPSS 25.0 package

Results: The average age of nurses is 27.44 ± 5.26 . Of the nurses involved in the study, 68.5% were female, 56.3% had undergraduates and 57.9% had 0-5 years of professional experience. The nurses had a total average score of 92.59 ± 17.12 on the lifelong learning tendency scale and a total average score of 77.12 ± 13.59 on the self-efficacy scale. A negative weak and meaningless relationship was found between nurses' lifelong learning tendencies and self-efficacy levels ($r: -0.119$ $p > 0,005$)

Conclusion: The nurses were found to have moderate self-efficacy and were unable to develop a positive attitude towards lifelong learning. It is thought that there will be an improvement in this issue with nurses continuing their learning activities after graduation. It is recommended that the study be conducted with larger samples.

Key Words: Nurse, lifelong learning, self efficacy

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME EĞİLİMİ İLE E-ÖĞRENMEYE YÖNELİK TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİ

Emine ŞENYUVA¹, Hüllya KAYA²

¹İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, İstanbul / Türkiye

E-Posta: esenyuva@istanbul.edu.tr

² İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, İstanbul / Türkiye

E-Posta: hulyakay@istanbul.edu.tr

Özet

Amaç: Günümüzde bilimsel bilgide, teknolojiye ve sağlık bakımı hizmetlerinde yaşanan değişme ve gelişmeler hemşirelik öğrencilerinin eğitimleri sırasında kazandıkları bilgi ve becerilerin zaman içinde yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Bu durum hemşirelik öğrencilerinin mezuniyet sonrasında mesleki gelişmelerini sürdürmelerini zorunlu kılmakta, yaşam boyu öğrenme ve e-öğrenmenin önemini artırmaktadır. Araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimi ile e-öğrenmeye yönelik tutumunun belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı tasarım tipindedir. Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin hemşirelik fakültesinde öğrenim gören toplam 1202 öğrenci oluşturdu. Araştırma, araştırmaya katılmayı kabul eden 1041 öğrenci ile gerçekleştirildi. Veriler; Bilgi Formu, Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği ve E-öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği ile toplandı. Diğer Coşkun (2009) tarafından geliştirilen Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği, 27 maddeden ve motivasyon/güdülenme, sebat, öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk ve merak yoksunluğu olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin güdülenme, öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk ve sebat alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 6, en yüksek puan 36'dır. Merak yoksunluğu alt boyutundan alınabilecek en düşük puan 9, en yüksek 54'tür. Ölçeğin öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk ve merak yoksunluğu alt boyutlarının maddeleri tersine çevrilerek puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 27, en yüksek puan 162'dir. Wilkinson, Roberts ve While (2010) tarafından geliştirilen E-öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği Haznedar (2012) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutlu ve 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan 100'dür. Ölçekten alınan puanın artması, e-öğrenmeye yönelik tutumun olumlu yönde arttığını göstermektedir. Araştırmanın etik kurul izni, İstanbul Üniversitesi İ.Ü Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığı'ndan (Tarih ve Sayı: 04.05.2016 – 162689) alındı. Elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for windows 21.0 programı kullanıldı. Sürekli değişkenlerin aritmetik ortalama, standart sapma, minimum, maksimum ve medyan değerleri; kategorik değişkenlerin frekans ve yüzdeleri hesaplandı. Ölçek puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için pearson korelasyon testi kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin %83,8'i kadın, yaş ortalamaları 20,63±1,37'dir, %73,3'ü Anadolu lisesi mezunudur. Hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçeğinden aldıkları en düşük puan 70,00, en yüksek puan 152,00 olup ölçek ortalaması 122,80±21,35'tir. Hemşirelik öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik tutum ölçeğinden aldıkları en düşük puan 34,00, en yüksek puan 95,00 olup ölçek ortalaması 62,56±8,72'dir. Hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimi ile e-öğrenmeye yönelik tutumu arasında istatistiksel olarak pozitif yönde zayıf düzeyde bir ilişki olduğu saptandı ($r = ,238$ $p > 0,01$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin; yaşam boyu öğrenmelerini destekleyecek kongre, konferans ve bilimsel etkinliklere erişimlerinin desteklenmesi, öğrenimleri sırasında olumlu e-öğrenmeleri deneyimleyecek öğrenme ortamlarının sağlanması ve farklı örneklem grupları yaşam boyu öğrenme ve e-öğrenmeye ilişkin görüşlerinin niteliksel araştırmalarla derinlemesine incelenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam boyu öğrenme, e-öğrenme, uzaktan eğitim, hemşirelik öğrencisi, hemşirelik

THE RELATIONSHIP BETWEEN LIFELONG LEARNING TENDENCIES AND E-LEARNING ATTITUDES AMONG NURSING STUDENTS

¹ Istanbul University- Cerrahpaşa, Florence Nightingale Faculty of Nursing, İstanbul / Turkey

E-Posta: esenyuva@istanbul.edu.tr

² Istanbul University- Cerrahpaşa, Florence Nightingale Faculty of Nursing, İstanbul / Turkey

E-Posta: hulyakay@istanbul.edu.tr

Abstract

Aim: The changes and developments in information, technology and healthcare services today lead the knowledge of nursing students that they gather in their training to become insufficient in time (Gopee, 2005; Şenyuva, 2015). This situation makes it a necessity for nursing students to continue their professional development after graduation and increases the importance of lifelong learning and e-learning (Goppe, 2001; Şenyuva, & Kaya, 2014). This study aimed to determine the life-long learning tendencies and e-learning attitudes of prospective nurses and the relationship between these variables.

Methods: This was a descriptive study looking for a relationship. The population of the study consisted of a total of 1202 students who were enrolled in the nursing faculty of a state university. The study was carried out with 1041 students who agreed to participate in the study. The data were collected by an Information Form, the Life-Long Learning Tendencies Scale and the E-Learning Attitudes Scale. Lifelong Learning Tendencies Scale which was developed by Diker Coşkun (2009) consists of 27 items and four sub-dimensions as motivation, persistence, deficiency in organizing learning and lack of curiosity. The minimum score in the motivation, deficiency in organizing learning and persistence sub-dimensions of the scale is 6, while the maximum score that can be obtained is 36. The lowest possible score in the lack of curiosity sub-dimension is 9, while the highest possible score is 54. The deficiency in organizing learning and lack of curiosity sub-dimensions of the scale are scored with a negative sign. The lowest score that can be obtained in the scale is 27, while the highest score is 162. E-Learning Attitudes Scale was developed by Wilkinson, Roberts and While (2010) were developed by Haznedar (2012) by improvement and updates for the conditions in Turkey. The scale is one-dimensional, and it has 20 items. The lowest possible score that can be obtained from the scale is 20, while the highest possible score is 100. The ethics board approval for the study was obtained from the Clinical Research Ethics Board of the Cerrahpaşa Faculty of Medicine at Istanbul University (Date and Number: 04.05.2016 – 162689). The data were analyzed using the SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for windows 21.0 software. The data was analyzed using frequency, arithmetic mean, standard deviation, Pearson-correlation.

Results: 83.8% of the nursing students were women, whereas their mean age was 20.63±1.37. 73.3% graduated from Anatolian high schools. The minimum score of the nursing students was 70.00 and their maximum scores was 152.00 in the Life-Long Learning Tendencies Scale, with a mean score of 122.80±21.35. The minimum scores of the participants was 34.00 and their maximum score was 95.00 in the E-Learning Attitudes Scale, with a mean score of 62.56±8.72. There was a positive and weak statistically significant relationship between the life-long learning tendencies and e-learning attitudes of the prospective nurses ($r=0.238$, $p>0.01$).

Conclusion: It may be recommended that nursing students' involvement in seminars, conferences and scientific activities that will support their life-long learning is supported, and learning environments where they will experience positive e-learning are supported and different samples are used for in-depth investigation of their views on lifelong learning and e-learning for qualitative research.

Key Words: Life-long learning, e-learning, distance education, nursing students, nursing

LİSANS DÜZEYİNDE ÖĞRENİM GÖREN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KANITA DAYALI UYGULAMALARA YÖNELİK YETKİNLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Esra YILDIZ¹, Doç. Dr. Zeynep GÜNGÖRMÜŞ², Elif SARAÇ³

¹Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği AD. Erzurum/Türkiye

E-Posta: esra.yildiz@atauni.edu.tr

²Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği AD. Gaziantep/Türkiye

E-Posta: gungormusz@yahoo.co.uk

³Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği AD. Doktora Öğrencisi, Erzurum/Türkiye

E-Posta: elif.sarac@msb.gov.tr

Özet

Amaç: Bu araştırmanın amacı hemşirelikte lisan öğrenimi gören öğrencilerin kanita dayalı uygulamalarda yetkinliklerinin değerlendirilmesi ve yetkinlikleri üzerine etki eden faktörlerin incelenmesi amaçlandı.

Materyal Metot: Bu çalışma tanımlayıcı tipte olup bir üniversitede lisans düzeyinde hemşirelik öğrenimi görmekte olan öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama araçları olarak, öğrencilerin demografik özelliklerinin belirlenmesi için tanıtıcı bilgiler soru formu ve hemşirelik öğrencileri için kanita dayalı uygulamalar yetkinlik ölçeği kullanıldı. Verilerin analizinde SPSS programı ile Levene homojenlik testi dikkate alınarak bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı hesaplandı.

Bulgular: Öğrencilerin 143'ü kız, 39'u erkektir. Öğrencilerinin kanita dayalı uygulamalar yetkinlik ölçeği puan ortalaması 83.17 ±12.78min-mak (42-170)'tir. Hemşirelikte lisans öğrenimi gören kanita dayalı uygulamalarda yetkinlik ölçeği puan ortalamaları üzerinde cinsiyetin istatistiksel olarak fark oluşturmadığı saptandı. Öğrencilerinin sınıflarının ise puan ortalamaları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı fark oluşturduğu saptandı.

Sonuç: Lisans düzeyinde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin kanita dayalı uygulamalara yönelik yeterlilikleri orta düzeydedir. Hemşirelikte öğrenim gören lisans öğrencilerin kanita dayalı uygulamalar yetkinliklerine etki eden diğer etkenlerin değerlendirilmesi önerilir.

Anahtar Kelimeler: Kanıt, Yetkinlik, Hemşirelik, Lisans

EVALUATION OF THE COMPETENCE OF NURSING STUDENTS STUDYING AT THE UNDERGRADUATE LEVEL FOR EVIDENCE-BASED PRACTICES

Doç. Dr. Esra YILDIZ¹, Doç. Dr. Zeynep GÜNGÖRMÜŞ², Elif SARAC³

¹ Atatürk University Faculty of Nursing Department of Public Health Nursing, Erzurum/Turkey

E-Posta: esra.yildiz@atauni.edu.tr

²Gaziantep University Faculty of Health Sciences Department of Public Health Nursing, Gaziantep/Turkey

E-Posta: gungormusz@yahoo.co.uk

³ Atatürk University Faculty of Nursing Department of Public Health Nursing, Doktora Öğrencisi, Erzurum/Turkey

E-Posta: elif.sarac@msb.gov.tr

Abstract

Aim: The aim of this study was to evaluate the competence of students studying language in nursing in evidence-based practices and to examine the factors affecting their competences.

Materials and Methods: This study consisted of descriptive students who were studying nursing at undergraduate level in a university. In the study, descriptive information questionnaire and evidence-based competence scale for nursing students were used as data collection tools to determine the demographic characteristics of the students. In the analysis of the data, t test in independent groups, one-way analysis of variance (ANOVA) and Pearson -Moment Correlation coefficient were calculated by considering Levene homogeneity test with SPSS program.

Results: Of the students, 143 were female and 39 were male. The average score of the students' evidence-based practices competence scale was 83.17 ± 12.78 min-mak (42-170). It was found that gender does not make a statistical difference on the average scores of competency scale in the evidence-based practices of undergraduate education in nursing. It was determined that the students' classes made a statistically significant difference on the mean scores

Conclusion:

Nursing students at undergraduate level have a moderate level of competence for evidence-based practices. It is recommended to evaluate other factors affecting the competence of evidence-based practices of undergraduate students studying in nursing.

Keywords: Evidence, Competence, Nursing, Undergraduate

BASI YARASI GELİŞEN HASTALARIN EVDE BAKIM SÜRECİNDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN GÜNLÜK YAŞAM AKTİVİTELERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Handan AYDIN KAHRAMAN¹, Mağfired KAŞIKÇI²

¹ Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Erzincan/Türkiye

E-Posta: hndnaydn25@gmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye

E-Posta: magfired@atauni.edu.tr

Özet

Amaç: Bu araştırma, evde bakım alan bası yarası gelişmiş hastaların günlük yaşam aktivitelerine göre yaşadığı sorunları değerlendirmek amacı ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini Erzincan Mengücek Gazi Eğitim Araştırma Hastanesine bağlı Evde Sağlık Hizmetleri Birimi'ne kayıtlı olan hastalar, örneklemini ise, bası yarası gelişen ve araştırma kriterlerine uyan 68 hasta oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Özellikler Formu ve Katz Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği (KGYAÖ) kullanılmıştır. Araştırmanın verileri 01.08.2018–31.12.2018 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin yanı sıra kategorik verilerin karşılaştırılmasında Ki-Kare analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan hastaların %57,4'ünün 80 yaş ve üstü yaş grubu, %66,2'sinin kadın, %51,5'inin bekâr olduğu ve %32,4'ünün okuryazar olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca hastaların %64,7'sinde bası yarası oluştuktan sonra 5 kg'dan fazla kilo kaybı olduğu, hastaların %91,2'sinde bası yarası dışında farklı bir hastalık bulunduğu, %42,6'sında bası yarasının I. Evrede, %45,6'sında bası yarasının sakrumda olduğu saptanmıştır. Yine hastaların %44,1'inin bası yarası ilk açıldığında evde olduğu, %41,2'sinin bası yarası ilk açıldığında hastaneye başvurduğu, %25'inin bası yarası çok rahatsız edince sağlık hizmeti aldığı ortaya konulmuştur. Evde bakım alan ve bası yarası gelişen hastaların GYA ölçeği sonuçlarına göre %88,2'sinin bağımlı olduğu, hastaların %82,4'ünün beslenme, %95,6'sının yemek hazırlama, %86,8'inin tuvalet ihtiyacı, %83,8'inin inkontinans, %94,1'inin temizlik, %86,8'inin yıkanma, %86,8'inin giyinme, %92,6'sının alışveriş, %91,2'sinin ulaşım, %89,7'sinin transfer konusunda bağımlı oldukları tespit edilmiştir.

Sonuç: Araştırma sonunda evde bakım alan bası yarası gelişen hastaların birçok konuda bağımlı oldukları belirlenmiştir. Evde bakım ekibinin desteği ile özellikle de hemşirelerin bakım verici rolüyle bası yarası gelişen hastaların yaşadıkları sorunların en aza indirilebileceği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bası yarası, evde bakım, günlük yaşam aktiviteleri, hemşirelik

EVALUATION OF PROBLEMS ENCOUNTERED IN PATIENTS WITH DECUBITUS ULCER DURING HOME CARE PROCESS ACCORDING TO DAILY LIFE ACTIVITIES

Handan AYDIN KAHRAMAN¹, Mağfired KAŞIKÇI²

¹ Erzinan Binali Yıldırım University Vocational School of Health Services, Erzinan/Turkey,

E-Posta: hndnaydn25@gmail.com

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/Turkey,

E-Posta: magfired@atauni.edu.tr

Abstract

Aim: This study has been conducted as a descriptive study in order to evaluate the problems experienced by patients with decubitus ulcer receiving daily home care according to their daily living.

Methods: The universe of the research has been composed in the places where the Home Health Services Unit of Erzinan Mengücek Gazi Training and Research Hospital and the sample of the research has been composed a total of 68 patients with decubitus ulcer. Data were collected using the Descriptive Characteristics Form and the Katz Daily Life Activities Scale. The data of the study were collected by face to face interview method between 01.08.2018–31.12.2018. In addition to descriptive statistical methods, Chi-Square analysis was applied to compare categorical data.

Results: It has been determined that 57.4% of the patients participating in the study are 80 years and older, 66.2% are women, 51.5% are single and 32.4% are illiterate. In addition, 64.7% of the patients have more than 5 kg weight loss after comprising decubitus ulcer, 91.2% of the patients have a different disease other than the decubitus ulcer, 42.6% have the decubitus ulcer in Stage I, 45% In 6, decubitus ulcer has been found in the sacrum. It has been revealed that 44.1% of the patients are at home when the decubitus ulcer has been first opened, 41.2% applied to the hospital when the decubitus ulcer has been first opened, 25% receive health care when the decubitus ulcer is very uncomfortable. According to the GYA scale results of patients receiving home care and developing decubitus ulcer, it has been determined that 88.2% of the patients are dependent, 94.1% cleaning, 92.6% shopping, 91.2% transportation, 95.6% food preparation, 86.8% washing, 86.8% dressing, 86.8% toilet needs, 89.7% transfer, 82.4% feeding, 83.8% ' are dependent on continence.

Conclusion: At the end of the study, it has been specified that patients who grew decubitus ulcer receiving home care has been dependent in many issues. With the support of the home care team, especially the nursing role of nurses, it has been thought that the problems with decubitus ulcer experienced by patients could be minimized.

Key Words: Decubitus ulcer, daily life activities, home care, nursing.

KORZUL KLİNİK UYGULAMA TUTUM ÖLÇEĞİ GEÇERLİLİK ve GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI

Yalcın KANBAY¹, Pınar Tektaş², Elif Işık³, Özgür Aslan⁴, Aysun Akçam⁵

¹Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği AD. Artvin/Türkiye,

E-Posta: yalcinkanbay@hotmail.com

²Lefke Avrupa Üniversitesi, Kıbrıs,

E-Posta: pnrenkya@hotmail.com

³Artvin Çoruh Üniversitesi, Artvin / Türkiye,

E-Posta: elifsy@gmail.com

⁴Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği AD. Artvin /

Türkiye, *E-Posta:* ozguraslan36@hotmail.com

⁵Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir / Türkiye,

E-Posta: akcamaysun1@gmail.com

Özet

Bu çalışmada klinik uygulama yapan sağlık branşındaki öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla “Korzul klinik uygulama tutum ölçeği” geliştirilmesi amaçlanmıştır. Dil ve psikometrik geçerliliği yapılmış olan 44 ifadeli deneme formu; % 68’i kadınlardan oluşan ve yaş aralığı 18-34 olan 1203 kişilik bir örnekleme uygulanmıştır. Ölçeğin geçerliliğine yapı geçerliliği ve iç geçerliliği incelenerek karar verilmiştir. Yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla faktör analizi, iç geçerliliği belirlemek için ise alt- üst grup karşılaştırılması yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla Cronbach α güvenilirlik katsayısı ve test-tekrar test tutarlılığı hesaplanmıştır. Geliştirilmiş olan “Korzul klinik uygulama tutum ölçeği” 4 alt boyut ve 25 maddeden oluşmakta olup, klinik uygulama tutumlarına yönelik toplam varyansın 52.9’unu açıklayabilmektedir. Ölçekten alınabilecek toplam puan 25 ile

125 arasında değişmekte olup puanın artışı klinik uygulamaya yönelik olumlu tutumun artması anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach α güvenirlik katsayısı .90 olarak hesaplanmış olup bu değer yüksek güvenirliği ifade etmektedir.

Anahtar kelimeler: Klinik uygulama, geçerlilik, güvenirlik

* *Bu çalışma Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir (Proje No: 2017.M84.02.02)*

ABSTRACT

In this study, it was aimed to develop the "Korzul clinical practice attitude scale" in order to determine the attitudes of students in health branch, who perform clinical practices such as nursing, midwifery and elderly care program, etc., towards clinical practice. An experiment form consisting of 44 expressions validated in terms of language and psychometry was applied to a sample of 1203 participants, of which 68% were female and whose age range was 18-34 years. The scale development study consisted of the steps of examination of the theoretical structure, obtainment of the work permit, the stage of item writing, the language and psychometric controls, pilot application for item selection, obtainment of an expert opinion, creation of the experiment form and its application to the sample, validity and reliability, and finalization of the scale. The validity of the scale was determined by examining the structural validity and internal validity of the scale. Factor analysis was used to determine the structural validity, and subgroup and supergroup comparison was used to determine the internal validity. In order to test the reliability of the scale, the Cronbach's alpha reliability coefficient and test-retest consistency were calculated. The developed "Korzul clinical practice attitude scale" consists of 4 sub-dimensions and 25 items, and it can explain 52.9 of the total variance for clinical practice attitudes. The total score of the scale ranges from 25 to 125, and the increase in score means a positive attitude towards clinical practice. The general Cronbach's alpha reliability coefficient of the scale was calculated as .90, which indicates high reliability.

Keywords: Clinical practice, validity, reliability

* *This study has been supported by Artvin Çoruh University Scientific Research Projects Coordination Department (Project No: 2017.M84.02.02).*

GİRİŞ

Klinik uygulama öğrencilerin, gerçek ortamda yaparak/ yaşayarak öğrenmesini sağlayan, profesyonel bilgi ve becerilerini kullanarak sağlıklı/ hasta birey ile iletişim kurmalarına, problem çözme ve karar verme becerilerine olumlu yönde katkı sağlayan uygulamalardır.^{1,2} Klinik uygulama alanları öğrencilere rol modellerini gözlemlene, sorumluluk alarak tek başına uygulama yapabilme, hastanın klinik tablosuna göre davranma, karar verme ve bir ekip üyesi olarak çalışabilme olanağı sağlamakta; öğrencilere okul ortamında öğretilen teorik bilgi ve pratiği gerçek ortamda yaşayarak ve yaparak bütünleştirme fırsatı vermektedir.³ Buna karşın yapılan çalışmalar; klinik uygulamaların öğrenciler için stres oluşturduğunu göstermektedir. Ayrıca uygulamaların kısa süreli olması, beceri odaklı olmaması, klinik ortamın öğrenme hedefini karşılamaması, rol modeli görmekteki sorunlar ve iş merkezli çalışmalar nedeniyle tam olarak istenik şekilde uygulanmadığını göstermektedir.^{4,5}

Klinik uygulamanın tam olarak uygulanamamasının sebeplerinden biri de öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik olumsuz tutumlara sahip olmalarıdır. Tutum, "bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir" Bir tutum, bireyin düşünce, duygu ve davranışlarını birbirleriyle uyumlu kılarak etkiler.

Bireyin ulaşmak istediği amacına, bu amaca ulaşmak için yapacağı eylemlere, eylemler sonucunda elde edeceği sonuca, kısaca tüm öğrenme durumuna ve buna ek olarak kendi kişilik özelliklerine ilişkin olumlu tutum takınması gerekir. Duruma karşı takınılan olumsuz tutum, bireyin durumu reddetmesi yüzünden durumu irdelemede, bilgi ve becerilerini eylemleri için kullanmada öğrenmeye karşı hazır bulunuşluk ve güdülenmede aşılması güç bir engeldir.⁶⁻⁸

Tutumlar tam olarak geliştiğinde, bireyi davranışa hazırlayan karmaşık bir eğilim halini alır. Böylece bireyin çevresindeki çeşitli objelere beslediği duyguları, o obje hakkındaki düşünceleri ve onlara karşı davranışları devamlılık ve düzen gösterir.⁶ Buna göre klinik uygulamaya yönelik olumlu tutumun, öğrencilerin mesleğe atıldıklarında gösterdikleri davranış ile tutarlılık göstermesi, meslek ile ilişkili tüm unsurları da olumlu yönde etkileyecektir.

YÖNTEM

Teorik yapının incelenmesi: Bu aşamada klinik uygulama ile ilgili literatür taranarak konunun kavramsal çerçevesi belirlenmiş, konuyla ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalar gözden geçirilmiştir.

Etik uygulamalar: Çalışma için gerekli etik izinler Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan alınmıştır (18.05.2017 Tarih ve 2017/3 nolu oturum ve karar no: 9).

Soru havuzunun oluşturulması: Bu aşama literatür taraması, kompozisyon yazımı, odak grup görüşmesi ve araştırmacı gözlemleri gibi alt aşamalarından oluşmuş ve 55 ifade üretilmiştir.

Taslak formun oluşturulması: Soru formunun bu çalışma için 5'li likert tipte olmasının kullanışlı ve elverişli olacağına karar verilmiştir. Likert tipi ölçekler; birden çok likert tipte sorunun bir araya getirilerek⁹ düşünceleri, inançları ve tutumları ölçen araçlarda yaygın bir biçimde kullanılan ölçeklerdir.¹⁰

Pilot uygulama: Literatürde pilot uygulama için 30-50 kişinin yeterli olabileceği belirtilmektedir.¹¹ Bu nedenle 55 ifadelik taslak form çalışma örnekleme ile benzer özelliklere sahip olan 52 kişilik bir örnekleme uygulanmıştır. Uygulama sonucunda öğrenciler tarafından anlaşılmayan ya da yanlış anlaşılan ifadeler olduğu belirlenmiş ve düzeltmeler yapıldıktan sonra 49 ifadeden oluşan bir taslak form elde edilmiştir.

Uzman görüşü: Taslak form kapsam geçerliliği amacıyla; psikometrik ve Türkçe dil geçerliliği açısından değerlendirilerek uzman görüşü alınmış, düzeltmeler sonrası deneme form toplam 44 ifadeden oluşmuştur.

Deneme formunun örnekleme uygulanması: Bu çalışmanın amacı klinik uygulama yapan sağlık branşındaki öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutumlarını belirlemek olduğundan çalışmanın örnekleme sadece klinik uygulama yapan sağlık branşları dâhil edilmiştir (n:1203).

Geçerlilik ve Güvenilirlik: Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla "Açıklayıcı Faktör Analizi", ölçeğin iç geçerliliği için %27'lik alt- üst grup karşılaştırması yapılmıştır. Ölçekte güvenilirlik için ise Cronbach α güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alpha) ve buna ek olarak test- tekrar test tutarlılığı kullanılmıştır.

BULGULAR

Verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek için faktör analizi öncesinde, madde güvenilirliğinin yapılması, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısının hesaplanması ve Barlett küresellik testinin yapılması önerilmektedir.^{12,13}

Madde güvenilirliği yani madde – toplam puan korelasyonu katsayılarının ortalaması: Tutum ölçeklerinde (indekslerde) beş ya da yedi dereceli ölçeğin, bilgi ve başarı testlerinde ise çift rakamlı değerlerden de oluşabilen ölçeğin/testin toplam puanlarıyla her bir maddeye ait puanların korelasyonlarının alınmasıdır. Madde-toplam puan korelasyon katsayısı .30'un altındaysa maddede problem olduğu düşünülmeli ya değiştirilmeli ya da ölçekten çıkarılmalıdır.¹⁴

Yapılan analizde 6 maddenin (M_8 , M_{20} , M_{28} , M_{42} , M_{43} ve M_{44} maddeler) korelasyon katsayısının .30'un altında olduğu belirlenmiş ve bu nedenle ölçek dışında tutulmuştur. Geri kalan 38 maddenin korelasyon katsayısı ise .36 ile .64 arasında değişmektedir.

Tablo 1. Madde -Toplam Madde Test Korelasyonu Değerleri

Madde No	Madde Korelasyonu	Madde No	Madde Korelasyonu	Madde No	Madde Korelasyonu	Madde No	Madde Korelasyonu
M1	.607	M12	.488	M23	.538	M34	.359
M2	.381	M13	.478	M24	.505	M35	.589
M3	.513	M14	.482	M25	.505	M36	.544
M4	.491	M15	.576	M26	.210	M37	.550
M5	.551	M16	.469	M27	.586	M38	.473
M6	.644	M17	.385	*M28	.238	M39	.535
M7	.540	M18	.583	M29	.513	M40	.576
*M8	.264	M19	.508	M30	.571	M41	.532
M9	.403	*M20	.276	M31	.530	*M42	.296
M10	.431	M21	.419	M32	.577	*M43	.284
M11	.545	M22	.487	M33	.442	*M44	.224

*Madde-madde toplam korelasyonu sonucu değeri .30'un altında olan ve ölçekten çıkarılan maddeler

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett küresellik testi: Değerlendirmeye alınan 38 madde için KMO değeri .95, Bartlett testi sonucu 21444,388 ($p<.0001$) olarak bulunmuştur. Bu değerler deneme formunun faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.¹³

Geçerlilik

Yapı Geçerliliği: Ölçekteki faktörleşmeyi belirlemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktörler belirlenirken her bir faktörün öz değerinin 1'den büyük olması ve varyansın en az %5'ini açıklayabilmesi, toplam varyansın ise %50'nin üzerinde olmasına özen gösterilmiş ve madde seçimi bu yönde yapılmıştır. Bu kriterler doğrultusunda yapılan faktör analizi ve çizgi grafiğinin incelenmesi sonucu ölçeğin her biri varyansın en az %5'ini açıklayan ve özdeğeri 1'den büyük olan 4 faktörden oluşabileceğine karar verilmiştir.

Tablo 2. Klinik uygulama tutum ölçeğinin faktör değerleri ve varyans oranları

Faktörler	Özdeğer	Varyans Yüzdeleri (%)	Toplam Varyans Yüzdeleri (%)
Faktör 1	7.61	31.7	31.7
Faktör 2	2.41	10.0	41.8
Faktör 3	1.46	6.1	47.8
Faktör 4	1.23	5.1	52.9

Elde edilen 4 faktörlü bu ölçekte, faktör 1 toplam varyansın %31.7'sini, faktör 2 toplam varyansın %10.0'ını, faktör 3 toplam varyansın %6.1'ini ve faktör 4 toplam varyansın %5.1'ini açıkladığı belirlenmiştir. Dört faktörün ise birlikte toplam varyansın % 52.9'unu açıkladığı belirlenmiştir.

İç geçerlilik: Ölçekte kalmasına karar verilen maddelerin iç geçerliliğe sahip olup olmadığı "bağımsız gruplarda t testi" ile sınanmıştır.

Tablo 3. Klinik uygulama tutum ölçeğinin iç geçerliliğine ait bulgular

Grup	n	Ortalama	Standart Hata	t	p
Alt Grup	324	69.65	.397	-72.840	.000
Üst Grup	324	107.33	.332		

* $P<0.001$

Alt grupla üst gruba ait klinik uygulama tutum ölçeği puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu gözlenmiştir ($p<0.001$). Bu bulguya göre klinik uygulama tutum ölçeğinin, klinik uygulamaya yönelik olumlu tutuma sahip bireylerle olumsuz tutuma sahip bireyleri birbirinden ayırdığı yani iç geçerliliğe sahip olduğu söylenebilir.

Güvenilirlik

Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacı ile Cronbach α güvenilirlik katsayısı ve test-tekrar test tutarlılığı hesaplanmıştır.^{15,16}

Cronbach Alpha: Ölçeğin Cronbach α değeri .90 olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu değer ölçekteki maddelerin güvenilirliklerinin yüksek ve aynı tutumu ölçmeye yönelik olduklarını göstermektedir.

Test- Tekrar Test Tutarlılığı: Elde edilen form çalışma evreninden 54 kişiye geçerliliği 4 hafta ara ile uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda iki ölçüm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Bu bulguya göre elde edilen ölçeğin güvenilir olduğu ve klinik uygulamaya yönelik tutumları güvenilir bir şekilde ölçtüğü belirlenmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğrencinin klinik performansı, klinik ve akademik başarısı, hasta bakımının kalitesi, iş doyumunu, öğrenci ekip ilişkileri, mesleki tatmin ve daha sayılamayacak pek çok faktör öğrencide gelişen klinik tutuma göre şekillenmektedir. Bu nedenle öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik tutumlarının belirlenmesi ve buna yönelik girişimlerin yapılması önemlidir. Geliştirilmiş olan bu ölçeğin araştırmacılara bu konuda imkân sağlaması amaçlanmıştır.

KAYNAKLAR

1. Ayık, G. , Altuğ-Özsoy, S. , Çetinkaya, A. Hemşirelik Öğrencilerinin İlaç Uygulama Hataları. İ.Ü.F.N. Hem. Derg 2010; 18(3):136-143.
2. Atalay M, Tel H. Gelecek yzyılda hemşirelikte lisans eğitiminin vizyonu. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 1999;3 (2): 47-54.
3. Jefferies H, Chan KK. Multidisciplinary team working: is it both holistic and effective?. International Journal of Gynecological Cancer 2004; 14 (2): 210–211.
4. Bayar K, Çadır G, Bayar B. Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya yönelik düşünce ve kaygı düzeylerinin belirlenmesi. TAF Preventive Medicine Bulletin 2009; 8(1): 37-42
5. Dutile C, Wright N, Beauchesne M. Virtual Clinical Education: Going the full distance in nursing education. Newborn Infant Nurs Rev.2011; 11(1): 43-48.
6. Kağıtçıbaşı, Ç. (1985). İnsan ve insanlar. İstanbul: Sermet Matbaası.
7. Başaran, İ.E. (1990). Eğitim psikolojisi: Modern eğitimin psikolojik temelleri, Ankara: Gül Yayınevi.
8. Feldman, R.S. (1993). Understanding psychology. McGraw-Hill Inc, New York.
9. Tosun N, Oflaz F, Akyüz A, Kaya T, Yava A, Yıldız D, Akbayrak N. Hemşirelik Yüksek Okulu öğrencilerinin intörn eğitim programından beklentileri ile program sonunda kazanım ve önerilerinin değerlendirilmesi. Gülhane Tıp Dergisi 2008; 50: 164-171.
10. DeVellis , R. F. (2014). *Ölçek Geliştirme*. (3. B. Çev. Ed. Tarık Totan, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
11. Şeker, H., & Gençdoğan, B. (2006). *Psikolojide ve Eğitimde Ölçme Aracı Geliştirme* (1. b.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
12. Erkuş, A. (2014). *Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme-1* (2. b.). Ankara: Pegem Akademi.
13. Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (12. b.). Ankara: Pegem Akademi.
14. Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. (1. b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
15. Pallant, J. (2016). *SPSS kullanma kılavuzu (Çev: Sibel Balcı, Berat Ahi)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
16. Tezbaşaran, A. A. (2008). Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu. Mersin: e kitap. 3. sürüm

LOMAŞEN YAŞLILIK İNANÇ ÖLÇEĞİ GEÇERLİLİK GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI

Yalçın KANBAY¹, Meryem FIRAT², Burcu DEMİR³, Aysun AKÇAM⁴, Şenay AKPINAR⁵

¹ Artvin Çoruh Üniversitesi, Artvin / Türkiye, *E-Posta:* yalcinkanbay@hotmail.com

²Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan / Türkiye, *E-Posta:* meryemfirat@hotmail.com

³Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı / Türkiye, *E-Posta:* burcudmr04@gmail.com

⁴ Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir / Türkiye, *E-Posta:* akcamaysun1@gmail.com

⁵ İstanbul Maltepe Üniversitesi, İstanbul / Türkiye, *E-Posta:* senayakpinar@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada Lomaşen yaşlılık inanç ölçeği geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 15-65 yaş arası; değişik cinsiyet, eğitim durumu ve sosyoekonomik düzeyden toplam 1255 kişi oluşturmuştur. Yaşlılık inanç ölçeği geliştirme çalışması teorik yapının incelenmesi, çalışma izninin alınması, madde yazımı aşaması, dil ve psikometrik kontroller, madde seçimi için pilot uygulama, uzman görüşü alınması, deneme formunun oluşturulması ve örnekleme uygulanması, geçerlik ve güvenirlik ve ölçeğe son şeklinin verilmesi aşamalarından oluşmuştur. Ölçeğin geçerliliğine yapı geçerliliği ve iç geçerliliği incelenerek karar verilmiştir. Yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla faktör analizi, iç geçerliliği belirlemek için ise alt- üst grup karşılaştırılması yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliğini test etmek amacı ile Cronbach α güvenirlik katsayısı ve test-tekrar test tutarlılığı hesaplanmıştır. Geliştirilmiş olan “Lomaşen yaşlılık inanç ölçeği” 25 maddeden oluşmakta olup, yaşlılık inancına yönelik toplam varyansın 53.4’ünü açıklayabilmektedir. Ölçeğin genel Cronbach α güvenirlik katsayısı ise .91 olarak hesaplanmış olup bu değer yüksek güvenirliği ifade etmektedir. Ölçeğin genelinden alınabilecek toplam puan 25 ile 125 arasında değişmektedir.

Anahtar kelimeler: Yaşlılık, yaşlı, tutum, geçerlilik, güvenirlik

ABSTRACT

This study aimed to develop an Lomaşen old age belief scale in order to determine the beliefs of individuals towards old age. The sample of the study consisted of a total of 1255 individuals aged between 15-65 years from different gender, educational status, and socioeconomic level. Artvin Coruh University Scientific Research and Publication Ethics Committee was authorized for this study. The study on developing an old age belief scale consisted of the stages of examining the theoretical structure, obtaining permission for the study, writing items, performing language and psychometric controls, pilot implementation for item selection, obtaining expert opinion, forming the trial form and applying it to the sample, conducting a validity and reliability study, and giving the final form to the scale. The validity of the scale was decided by examining its construct validity and internal validity. Factor analysis was performed in order to determine the construct validity, and the lower-upper group comparison was performed in order to determine the internal validity. In order to test the reliability of the scale, Cronbach's α reliability coefficient and test-retest consistency were calculated. The developed "Lomaşen old age belief scale" consists of 25 items and can explain 53.4% of the total variance towards the belief about old age. The overall Cronbach's α reliability coefficient of the scale was calculated as .91, and this value represents high reliability. The total score to be obtained from the overall scale ranges from 25 to 125.

Keywords: Old age, elderly, attitude, validity, reliability

GİRİŞ

İlk kez 1969 yılında Butler tarafından kullanılan yaşlı ayrımcılığı yaşlı bireylere karşı, yaşları nedeni ile olumsuz ve önyargılı tutum veya davranışa doğru giden bir durum şeklinde tanımlanmıştır. Yaşlı ayrımcılığı en çok çalışma yaşamı, sosyal yaşam ve aile yaşamı içinde görülmektedir. Bunların yanı sıra sağlık bakım sistemleri içinde de yoğun olarak yaşandığı vurgulanmaktadır (Allan et al. 2014; Lou et al. 2013).

Günümüzde özellikle gençlerin yaşlı bireylere yönelik ayrımcı davranışlar gösterme açısından riskli bir grup olduğuna işaret edilmektedir (Güven et al. 2012; Soyuer et al. 2010; Ucu et al. 2015; Yılmaz and Özkan 2010). Yaşlı ayrımcılığını etkileyen çeşitli etkenler bulunmaktadır. Bunların arasında; cinsiyet, yetiştirilme tarzı, toplum kuralları, empati düzeyi, minnettarlık hisleri ve yaşlılık kaygısı sayılabilir (Bousfield and Hutchison 2010; Dinçer et al. 2016).

Çok boyutlu bir kavram olan yaşlı ayrımcılığı incelenirken, olumlu ve olumsuz tutumlar bir arada yer almaktadır. Olumlu tutumlar arasında bilgelik, politik güç, zenginlik, güvenilirlik, özgürlük ve merhamet sayılabilirken, olumsuz tutumlar arasında çirkinlik, fiziksel ve zihinsel gerileme ve hastalık, verimsizlik, işe yaramazlık, izolasyon ve depresyon sayılabilir (Buz 2015; Çilingir et al. 2017).

Yaşlılık döneminin sadece yaşlı bireyi değil aileyi tüm toplumu etkilediği için önemli bir psikolojik alan olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Ayrıca yaşlı nüfusun sürekli artış göstermesi nedeni ile yaşlı nüfusa ait sorunların daha titizlikle ele alınmalı ve daha fazla girişimde bulunulması gerektiği düşünülmektedir. Yaşlanma artık son bulma, eskime olarak nitelendirildiği, birçok ülkede yeni yeni sorun olarak ele alındığı için diğer gelişim dönemlerine göre daha az dikkat çekmektedir. Ancak yaşlanma ve yaşlılıkla ilgili daha doğru sorun tespitlerinin yapılabilmesi için ölçme araçlarının tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak yaşlılık ile ilgili çeşitli çalışmalara ve politikalara yön verecek, daha kolay bilgi elde etmeyi sağlayacak güncel bilgilere dayalı, geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Amaç ve Önem

Literatür incelendiğinde yaşlılığa yönelik inançları ölçmeye yönelik ölçüm araçlarının varlığına ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada bireylerin yaşlılığa yönelik inançlarını ölçülmeye yönelik olarak kullanılacak bir ölçüm aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Teorik yapının incelenmesi: Bu aşamada literatür taranarak konunun kavramsal çerçevesi belirlenmiş, konuyla ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalar gözden geçirilmiştir.

Çalışma izninin alınması: Çalışma için gerekli etik izinler Artvin Çoruh Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 23.01.2018 Tarih ve 2018/2 nolu oturum ve karar no:4 ile alınmıştır.

Madde yazımı: Bu aşamada literatür taraması, kompozisyon yazımı ve odak grup görüşmesi yapılmış ve soru havuzu 48 maddeden oluşmuştur.

Dil ve Psikometrik kontroller: Gerekli incelemeler sonucunda bazı maddeler dil ve psikometrik olarak uygun olmadığı düşünülerek soru havuzundan çıkartılmıştır. Bunun sonucunda taslak formda 45 ifade kalmıştır.

Madde seçimi için pilot uygulama: Literatürde pilot uygulama için 30-50 kişinin yeterli olduğu belirtilmektedir (Şeker and Gençdoğan 2006). Bu çalışmada ise pilot uygulama için örnekleme benzer özelliklere sahip 45 kişiye pilot uygulama yapılmıştır.

Uzman görüşü: Uzman önerileri sonrası gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra taslak formu 31 ifadeye düşürülmüştür.

Deneme formunun örnekleme uygulanması: Çeşitli işlemler sonrası elde edilmiş olan 31 ifadeli deneme formu; 1255 kişilik bir örnekleme sınanmıştır. Bu çalışmada örneklem sayısının 1000'in üzerinde olması ve KMO değerinin ise 0.912 olması örneklem sayısının mükemmel sayıda olduğunu ve örneklemden alınan verilerin ise gerekli yeterlilikte olduğunu göstermektedir.

Geçerlilik ve Güvenilirlik: Yaşlılığa yönelik inançları belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla "Açımlayıcı Faktör Analizi" tekniklerinden biri olan "Temel Bileşenler Analizi (principal components)" kullanılmıştır. Ölçeğin iç geçerliliği için %27'lik alt-üst grup karşılaştırması yapılmıştır. Ölçekte güvenilirlik için ise Cronbach Alpha ve buna ek olarak test-tekrar test tutarlılığı kullanılmıştır.

BULGULAR

Ön istatistikler: Verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek için faktör analizi öncesinde, madde güvenilirliğinin yapılması, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısının hesaplanması ve Barlett küresellik testinin yapılması önerilmektedir (Erkuş 2014; Büyüköztürk 2010).

Madde güvenilirliği yani madde – toplam puan korelasyonu katsayılarının ortalaması: Yapılan analizde 2 maddenin (1 ve 31. maddeler) korelasyon katsayısının 0.30'un altında olduğu belirlenmiş ve bu nedenle ölçek dışında tutulmuştur. Geri kalan 29 maddenin korelasyon katsayısı ise 0.42 ile 0.61 arasında değişmektedir.

Tablo 1. Madde toplam madde test korelasyonu değerleri

Madde No	Madde Korelasyonu	Madde No	Madde Korelasyonu	Madde No	Madde Korelasyonu	Madde No	Madde Korelasyonu
*1	0.289	9	0.518	17	0.446	25	0.603
2	0.430	10	0.549	18	0.464	26	0.553
3	0.426	11	0.599	19	0.487	27	0.602
4	0.488	12	0.555	20	0.533	28	0.525
5	0.524	13	0.604	21	0.611	29	0.601
6	0.580	14	0.508	22	0.601	30	0.517
7	0.472	15	0.548	23	0.575	*31	0.279
8	0.467	16	0.464	24	0.529		

*Madde-madde toplam korelasyonu sonucu değeri .30'un altında olan ve ölçekten çıkarılan maddeler

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett küresellik testi: Değerlendirmeye alınan 1255 adet 29 maddelik deneme formu için KMO değeri 0.94, Bartlett testi sonucu 13094,866 ($p < .0001$) olarak bulunmuştur. Bu değerler deneme formunun faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk 2010).

Geçerlilik

Yapı Geçerliği: Yapılan faktör analizi sonucu faktör yük değeri 0.40'ın altında kalan 2 madde (3 ve 14 maddeler) ve binişik olan bir madde (8. madde) çalışma dışında tutulmuş ve çalışmaya 26 maddelik deneme formu ile devam edilmiştir. Maddelerin faktör analizi ile incelenmesi sonucu öz değeri 1'den büyük 5 bileşenin olduğu görülmüştür. Ayrıca 22. Maddenin ölçekten çıkarıldığında toplam varyansı önemli derecede arttırdığı görüldüğünden bu madde formdan çıkarılmıştır.

Tablo 2. Yaşlılık inanç ölçeğinin faktör değerleri ve varyans oranları

Faktörler	Özdeğer	Varyans Yüzdesi (%)	Toplam Varyans Yüzdesi (%)
Bileşen 1	9.92	34.32	34.32
Bileşen 2	1.84	7.06	41.38
Bileşen 3	1.26	4.85	46.24
Bileşen 4	1.07	4.13	50.36
Bileşen 5	1.05	4.02	54.38

Bileşen 1 toplam varyansın %34.3'ünü, bileşen 2 toplam varyansın %7.1'ini'sını, bileşen 3 toplam varyansın %4.9'unu, bileşen 4 toplam varyansın %4.1'ini ve bileşen 5 toplam varyansın %4.0'ını açıklamaktadır. Bu beş bileşenin ise birlikte toplam varyansın % 54.4'ünü açıkladığı belirlenmiştir (Tablo 2). Ölçek maddelerinin beş bileşen altında toplandığı görülmekle birlikte, bu beş bileşen birlikte toplam varyansı güçlü bir şekilde açıklayabilmektedir. Ayrıca faktör analizine ait çizgi grafiği incelendiğinde çizgi grafiğinin 1. faktörden sonra eğimini önemli derecede kaybettiği görülmüştür. Bu nedenle ölçeğin değerlendirilmesinde bütün maddelerin tek bir faktör altında toplanabileceğine karar verilmiştir ve faktörler adlandırılmamıştır.

İç geçerlilik: İç geçerliğe ait bulgular incelendiğinde alt grupla üst gruba ait tutum puanlarının aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu gözlenmiştir ($p < 0.001$). Bu bulguya göre yaşlılık inanç ölçeğinin, olumlu yaşlılık inancına sahip bireyler ile olumsuz yaşlılık inancına sahip bireyleri birbirinden ayırdığı yani iç geçerliğe sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Yaşlılık inanç ölçeğinin iç geçerliğine ait bulgular

Grup	n	Ortalama	Standart Hata	t	p
Alt Grup	338	81.63	0.822	10.544	0.000
Üst Grup	338	67.47	1.062		

* $P < 0.001$

Güvenilirlik

Cronbach Alpha: Ölçeğin Cronbach α değeri 0.91 olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu değer ölçekteki maddelerin güvenilirliklerinin yüksek ve aynı tutumu ölçmeye yönelik olduklarını göstermektedir (Tezbaşaran 2008).

Test- Tekrar Test Tutarlılığı: Test- tekrar test güvenilirliği, bir ölçme aracının uygulamadan uygulamaya tutarlı sonuçlar verebilme gücünün bir ölçüsüdür (Tezbaşaran 2008). Bu çalışmada test-tekrar test güvenilirliği için çalışma evreninden 45 kişiye geçerliliği yapılmış olan 25 maddelik form 4 hafta ara ile uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda iki ölçüm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

görülmemiştir ($p>0.05$). Bu bulguya göre elde edilen ölçeğin güvenilir olduğu ve yaşlıya yönelik tutumları güvenilir bir şekilde ölçtüğü belirlenmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bireylerin belli bir olguya yönelik inançları aynı zamanda o olguya karşı tutumlarını da şekillendirmektedir. Olgulara karşı olumsuz inançlara sahip bireylerin stresörlerle daha zor baş edebildikleri ve ruhsal bozuklukları daha fazla yaşadıkları bilinmektedir. Benzer şekilde yaşlılıkla ilgili inançlarda bireylerin ya da grupların ruh sağlığı, yaşlılığın kabullenebilmesi, yaşam kalitesi ve daha pek çok faktör üzerinde etkilidir. Bu nedenle bireylerin yaşlılık ile ilgili inançlarının belirlenmesi ve buna yönelik girişimlerin yapılması önemlidir. Bu nedenle geçerlik ve güvenilirliği sağlanmış olan “Lomaşen yaşlılık inanç ölçeğinin” yaşlılık ve yaşlı sağlığı ile ilgili çalışmalarda araştırmacılara ve sağlık profesyonellerine faydalı olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Allan L. J., Johnson, J. A., & Emerson S. D. (2014). The role of individual difference variables in ageism. *Personality and Individual Differences*, 59, 32-37.
- Bousfeld, C., & Hutchison, P. (2010). Contact, anxiety and young people's attitudes and behavioral intentions towards the elderly. *Educational Gerontology*, 36, 451-466.
- Buz, S. (2015). Age discrimination against elderly persons. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 268-278. **(In Turkish)**.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (12th ed.). Ankara: Pegem Akademi. **(In Turkish)**.
- Çilingir, D., Bulut, E., & Hintistan, S. (2017). Attitudes of nursing students towards ageism. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10, 137-143 **(In Turkish)**.
- Dinçer, Y., Usta, E., & Bulduk, S. (2016). How do university students view elderliness?. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 9, June, 26-38 **(In Turkish)**.
- Erkuş, A. (2014). Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-1. (2nd ed.). Ankara: Pegem Akademi. **(In Turkish)**.
- Güven, D.Ş., Muz, U. G., & Ertürk, E. N. (2012). The attitudes of university students towards elderly discrimination and the relation of these attitudes with some variables. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15, 2-10. **(In Turkish)**.
- Luo, B., Zhou, K., Jin, E.J., Newman, A., & Liang, J. (2013). Ageism among college students: a comparative study between U.S. and China. *Journal of Cross Cultural Gerontology*, 28, 49-63.
- Soyuer, F., Ünalın, D., Güleser, N., & Elmalı, F. (2010). Attitudes of the students of health vocational high schools towards elderly discrimination and their relationship with some demographic changes. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3, 20-25. **(In Turkish)**.
- Şeker, H., & Gençdoğan, B. (2006). Psikolojide ve eğitimde ölçme aracı geliştirme. (1st ed). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. **(In Turkish)**.
- Tezbaşaran, A. A. (2008). Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu. Mersin: e kitap. 3rd. **(In Turkish)**.
- Ucun, Y., Mersin, S. & Öksüz, E. (2015). Attitudes towards elderly of youngs. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8, 1143-1148. **(In Turkish)**.
- Yılmaz, E., & Özkan, S. (2010). Attitudes of nursing students towards ageism. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3, 35-53. **(In Turkish)**.

HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELERİNİN AHLAKİ YETKİNLİK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Doç. Dr. Esra YILDIZ¹, Prof. Dr. Fatma GÜDÜCÜ TÜFEKÇİ²

¹Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği AD. Erzurum/Türkiye

E posta: esra.yildiz@atauni.edu.tr

²Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Çocuk Hastalıkları Hemşireliği AD. Erzurum-Türkiye

E posta: fatma.guducutufekci@atauni.edu.tr

ÖZET

Amaç: Hemşirelik mesleğini icra edenlerde değerlendirilmelidir. Çalışma ortamında kuralların işlerliği ve etik konulara yaklaşımda gereklidir. Bu çalışmada birinci basamakta görev yapan hemşirelerin ahlaki yetkinliklerini değerlendirmeyi amaçladık.

Materyal-Metot: Tanımlayıcı tipte yapılan bu çalışma, Türkiye’de bir şehirde bulunan aile ve toplum sağlığı merkezlerinde görev yapan 138 hemşire ile çalışma yapıldı. Veriler cinsiyet, medeni durum, yaş ve eğitim durumunu sorgulayan sorular ve halk sağlığı hemşireleri için ahlaki yetkinlik ölçeği kullanılarak toplandı. Çalışmanın yapılabilmesi için etik kurul onayı ve sağlık il müdürlüğünden yazılı izin alındı. Katılımcılardan sözlü onam alındı. Verilerin değerlendirilmesinde t, testi, One Way ANOVA ve korelasyon analizleri kullanıldı.

Bulgular: Hemşirelerin %51.4’ü lisans mezunu, %63.8’i evlidir. Çalışma yılı ortalaması 8.39±6.50, yaş ortalaması 31.44±6.61’dir. Hemşirelerin ahlaki yetkinlik puan ortalamaları yüksek düzeyde (57.23±8.25 min-Max: 20-75) idi. Hemşirelerin medeni durumu, yaşları ve çalışma yılları ahlaki yetkinlik üzerine etkili değildi. Ancak eğitim durumu ahlaki yetkinlik üzerine etkili bulundu. Yüksek lisans mezunu hemşirelerin ahlaki yetkinlik puan ortalamaları en yüksek (62.94±6.54) puan ortalamasına sahipti.

Sonuç: Hemşirelerin eğitim seviyelerinin artması ahlaki yetkinlik üzerine etkilidir. Eğitim düzeyinin ahlaki yetkinliğe etkili olduğu bulunmuştur. .Bu sebeple hemşirelerin eğitim seviyesinin artırılması ve ahlaki yetkinliğe etkili diğer faktörlerin araştırılması önerilir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, ahlak, yetkinlik, halk sağlığı

DETERMINATION OF MORAL COMPETENCE LEVELS OF PUBLIC HEALTH NURSES

Doç. Dr. Esra YILDIZ¹, Prof. Dr. Fatma GÜDÜCÜ TÜFEKÇİ²

¹ Atatürk University Faculty of Nursing Department of Public Health Nursing, Erzurum/Turkey

E posta: esra.yildiz@atauni.edu.tr

² Atatürk University Faculty of Nursing Department of Pediatric Nursing, Erzurum/Turkey

E posta: fatma.guducutufekci@atauni.edu.tr

Abstract

Objective: It should be evaluated in the nursing profession. It is necessary to approach the ethical issues and the functioning of the rules in the work environment. In this study, we aimed to evaluate the moral competence of nurses in primary care.

Materials and Methods: This descriptive study, families and communities in a city in Turkey has conducted the study with 138 nurses who work in health centers. Data were collected using questions that question gender, marital status, age and educational status, and the moral competence scale for public health nurses. Ethics committee approval and written permission from the provincial directorate of health were obtained for the study. Verbal consent was obtained from the participants. Data were analyzed by t, test, One Way ANOVA and correlation analysis.

Results: Of the nurses, 51.4% were undergraduate and 63.8% were married. The mean age of the study was 8.39 ± 6.50 and the mean age was 31.44 ± 6.61 . The mean score of moral competence of the nurses was high (57.23 ± 8.25 min-Max: 20-75). The marital status, age and working years of the nurses were not effective on moral competence. However, educational status was found to have an impact on moral competence. The average scores of moral competence of graduate nurses had the highest average score (62.94 ± 6.54).

Conclusion: Increasing the education level of nurses has an effect on moral competence. The level of education was found to be effective on moral competence. For this reason, it is recommended to increase the level of education of nurses and to investigate other factors influencing moral competence.

Key words: Nursing, morality, competence, public health

“KURAM TEMELLİ HASTA BAKMAYI ÖĞRENİYORUM”: OLGU ANALİZİ

Fatma DURSUN ERGEZEN¹, Ayşegül KORKMAZ DOĞDU²

¹ Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye

E-posta: fatmadursn@gmail.com

² Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye

E-posta: ayseguldogdu224@gmail.com

Özet

Giriş: Hemşirelik kuramları, hemşirelik uygulamalarının doğasını anlamayı, hemşirelerin mesleğe özgü esas rollerini ayırt edebilmeyi, mesleki felsefelerini ve değerlerini tanımlamayı sağlamaktadır. Doktora eğitiminde, holistik bakış açısının kazanılması ile hemşirelik uygulamalarındaki deneyimler, kuramların daha derinden anlaşılmasını ve uygulamada yararlanılmasını sağlamaktadır. Özellikle doktora derslerinde kuramların uygulamalı olarak aktarılması, kuram kullanmaya eğilimin artmasını ve teori-uygulama arasındaki boşluğun azalmasını sağlayan öğretim stratejisidir. Bu çalışma ile kuram temelli hasta bakma konusunda lisansüstü öğrencilerin eğitimine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, iki doktora öğrencisinin eğitim sürecindeki kuram temelli hasta bakımı öğrenme deneyimleri olgu şeklinde analiz edilmiştir.

Yöntem: Olgu iki doktora öğrencisinin yüksek lisans ve doktora süreçlerindeki deneyimlerini kapsamaktadır. Öğrenme sürecinde kuram temelli hasta bakmayı öğrenmek için; derslerde kuramların teorik bölümünün grupla tartışılması, danışman rehberliğinde klinik uygulamaya çıkma, danışman rehberliğinde örnek bir vaka hazırlama ve grupla tartışma, danışman ile birlikte klinikte hasta başında hemşirelik bakımlarını isimlendirme yöntemleri ile kuram temelli hasta bakma süreci öğrenilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda, yüksek lisans sürecinde kavram ve kuramlarla tanışma, ders kapsamında danışmanla birlikte klinikte hasta bakım deneyimi, kurama göre hasta bakım deneyiminde uygulamadaki eylemleri anlamlandırmaya çalışmayı kapsamaktadır. Benzer şekilde doktora sürecinde kendini, hemşirelik ve hayat felsefesini sorgulama, insan ve insan bakımına ilişkin anlam arayışı, birey olarak eğiticiden bakım alma, klinikte bireyin dünyasını keşfetme, bireyin bakımındaki mucizeleri keşfetme ve anlamlandırma süreçlerini içermektedir.

Bulgular: Olguda kuram temelli hasta bakımı deneyimi ile bireye daha kapsamlı bakma ve klinik uygulamada hemşirelik uygulamalarını kavramsal olarak adlandırma becerilerinin geliştiği görülmektedir. Aynı zamanda danışman ile birlikte uygulamalı olarak hasta bakım deneyiminin yararlı ve etkili olduğu, danışman rehberliğinde bakımı öğrenme deneyimini “eğiticiden öğrenciye bakım” olarak algılandığı ve adlandırıldığı belirlenmiştir.

Sonuç: Hemşirelik kuramlarının lisansüstü eğitim süreçlerinde uygulamalı olarak öğretilmesinin oldukça faydalı ve öğretici öğretim stratejisi olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Kuram, bakım, eğitici rehberliği, deneyim, olgu

“I’M LEARNING THEORY-BASED PATIENT CARE ”: CASE ANALYSIS

Fatma DURSUN ERGEZEN¹, Ayşegül KORKMAZ DOĞDU²

¹ Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/Turkey

E-posta: fatmadursn@gmail.com

² Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/Turkey

E-posta: ayseguldogdu224@gmail.com

Abstract

Introduction: Nursing theories provide an understanding of the nature of nursing practice, distinguishing the essential roles of nurses, and identifying their professional philosophy and values. In the doctoral education, gaining a holistic perspective and experiences in nursing practices provide a deeper understanding of the theories and their utilization in practice. In particular, the transfer of theories in doctorate courses is an instructional strategy that increases the tendency to use theory and reduces the gap between theory and practice. The aim of this study is to contribute to the education of graduate students in theory based patient care. In this respect, the theory-based patient care learning experiences of two doctoral students in the education process were analyzed as case studies.

Method: The case includes the experiences of two doctoral students in the graduate and doctoral processes. In the learning process, in order to learn how to care for a theory-based patient; the theoretical part of the theories will be discussed with the group, clinical practice with the guidance of the counselor, preparation of a case study with the guidance of the counselor and discussion with the group, the theory based patient care process will be learned with the methods of naming nursing care at the clinic with the counselor. In this context, acquainting with the concepts and theories in the graduate process, the patient care experience in the clinic together with the counselor, and trying to make sense of the actions in practice in the patient care experience according to the theory. Similarly, it includes the process of questioning oneself, nursing and philosophy of life, seeking meaning for human and human care, receiving care from the educator as an individual, discovering the world of the individual in the clinic, discovering and making sense of the miracles in the care of the individual.

Results: It was seen that the patient developed a more comprehensive view of the individual and the conceptual naming of nursing practices in clinical practice with the experience of theory-based patient care. At the same time, it was determined that the patient care experience was beneficial and effective, together with the counselor, the experience of learning care under the guidance of the counselor was perceived and named as “care from educator to student”.

Conclusion: It is determined that teaching nursing theories practically in graduate education processes is a very useful and instructive teaching strategy.

Key words: Theory, care, trainer guidance, experience, case

X Y KUŞAĞI HEMŞİRELERİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME YETENEKLERİNİN İNCELENMESİ: ELAZIĞ ÖRNEĞİ

Fatoş UNCU¹, Hasan EVCİMEN²,Ufuk DOĞAN³

¹Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Elazığ / Türkiye,

E-Posta: funcu@firat.edu.tr

²Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Muş / Türkiye,

E-Posta: hsn_evcimen@hotmail.com

³Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi, AMATEM Servisi, Elazığ / Türkiye,

E-Posta: ufukdgn.82@gmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı farklı kuşakta yer alan hemşirelerin eleştirel düşünme yeteneklerinin incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte yürütülen bu çalışma 01.01.2019- 01.03.2019 tarihleri arasında Elazığ’da bir devlet hastanesinde yapılmıştır. X kuşağı 1965-1979 arası doğanlar, Y kuşağı ise 1980-1999 arası doğan hemşirelerden seçilmiştir. Araştırmanın evrenini hastanede çalışan 164 hemşire oluşturmaktadır. Örneklem seçimine gidilmemiş ve evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiş olup çalışmaya katılmayı kabul eden 107 hemşire ile çalışma yürütülmüştür. Araştırma verilerinin toplanmasında kişisel bilgi formu ve ‘‘Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği’’ kullanıldı. Ölçekten en az 51 en fazla 306 puan alınabilmekte ve alınan puan arttıkça eleştirel düşünme becerisinin de arttığı kabul edilmektedir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdeleme, t testi ve kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin %58,9’u kadın, %74,8’i evli %68,2’si lisans ve lisansüstü mezundur. Katılımcıların %43’ü eleştirel düşünme kavramını bildiklerini belirtirken %57’si Y kuşağındadır. Çalışmaya katılan hemşirelerin ölçek toplam ortalama puanı 224,64±20,83 dür. X kuşağı hemşirelerin ölçek toplam ortalama puanı 215,21±22,90 iken Y kuşağı hemşirelerinin ölçek toplam ortalama puanı 231,76±15,936’dür. Y kuşağındaki hemşirelerin X kuşağındaki hemşirelere göre eleştirel düşünme beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu ve anlamlı farklılık oluşturduğu saptanmıştır (p<0,001) Ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0,82 olarak saptanmıştır

Sonuç: X kuşağındaki hemşirelerin eleştirel düşünme becerilerinin istenen düzeyde olmadığı saptanmıştır. Hastanede çalışan hemşirelere yönelik seminerler, kurs ve çalıştaylar düzenlenerek konuya olan farkındalıkları yükseltilebilir. Çalışmanın daha büyük örneklerde farklı parametlerle karşılaştırılarak yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kuşak, hemşire, eleştirel düşünme, yetenek.

EXAMINATION OF THE CRITICAL THINKING SKILLS OF X Y GENERATION NURSES: ELAZIĞ SAMPLE

Fatoş UNCU¹, Hasan EVCİMEN^{2,3}, Ufuk DOĞAN³

¹ Fırat University, Faculty of Health Sciences, Elazığ / Turkey,

E-Posta: funcu@firat.edu.tr

² Mus Alparslan University, Vocational School of Health Services, Muş / Turkey,

E-Posta: hsn_evcimen@hotmail.com

³ Elazığ Mental Health and Diseases Hospital, AMATEM Department, Elazığ / Turkey,

E-Posta: ufukdgn.82@gmail.com

Abstract

Aim: The aim of this study is to examine the critical thinking skills of nurses in different generations.

Methods: This descriptive study was conducted between 01.01.2019 - 01.03.2019 at a state hospital in Elazığ. Generation X was chosen from those born between 1965 and 1979 and Generation Y from nurses born between 1980 and 1999. The universe of the research consists of 164 nurses working in the hospital. The study was conducted with 107 nurses who agreed to participate in the study. A personal fact sheet and the 'California critical thinking trend scale' were used in the collection of research data. A minimum score of 51 to a maximum of 306 can be obtained from the scale, and as the score increases, it is accepted that the ability to think critically also increases. Number, percentile, t test were used in the evaluation of the data.

Results: 58.9% of nurses were female, 74.8% were married, 68.2% were undergraduate and graduate graduates. 43% of respondents stated that they knew the concept of critical thinking, while 57% were in Generation Y. The total scale score of the nurses participating in the study was 224.64±20.83. The total average score of X generation nurses is 215,21±22,90 while the total average score of Y Generation nurses is 231,76±15,936.. It was determined that nurses in Generation Y had higher critical thinking skill levels than those in Generation X and had significantly different ($p<0.001$) the cronbach Alpha coefficient of the scale was 0.82.

Conclusion: It was determined that the critical thinking skills of the X generation nurses were not at the desired level. Seminars, courses and workshops for nurses working in the hospital can be organized to raise awareness of the issue. It is recommended that the study be performed by comparing different parameters in larger samples.

Key Words: Generation, nurse, critical thinking, ability.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AMELİYATHANE UYGULAMASI İLE İLGİLİ DENEYİMLERİ: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Burcu TOTUR DİKMEN¹, Nurhan BAYRAKTAR¹

¹Yakın Doğu Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Lefkoşa / Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti,

E-posta: nurhan.bayraktar@neu.edu.tr

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı farklı kuşakta yer alan hemşirelerin eleştirel düşünme yeteneklerinin incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte yürütülen bu çalışma 01.01.2019- 01.03.2019 tarihleri arasında Elazığ'da bir devlet hastanesinde yapılmıştır. X kuşağı 1965-1979 arası doğanlar, Y kuşağı ise 1980-1999 arası doğan hemşirelerden seçilmiştir. Araştırmanın evrenini hastanede çalışan 164 hemşire oluşturmaktadır. Örneklem seçimine gidilmemiş ve evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiş olup çalışmaya katılmayı kabul eden 107 hemşire ile çalışma yürütülmüştür. Araştırma verilerinin toplanmasında kişisel bilgi formu ve "Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği" kullanıldı. Ölçekten en az 51 en fazla 306 puan alınabilmekte ve alınan puan arttıkça eleştirel düşünme becerisinin de arttığı kabul edilmektedir. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzdeleme, t testi ve kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin %58,9'u kadın, %74,8'i evli %68,2'si lisans ve lisansüstü mezundur. Katılımcıların %43'ü eleştirel düşünme kavramını bildiklerini belirtirken %57'si Y kuşağındadır. Çalışmaya katılan hemşirelerin ölçek toplam ortalama puanı 224,64±20,83 dür. X kuşağı hemşirelerin ölçek toplam ortalama puanı 215,21±22,90 iken Y kuşağı hemşirelerinin ölçek toplam ortalama puanı 231,76±15,936'dır. Y kuşağındaki hemşirelerin X kuşağındaki hemşirelere göre eleştirel düşünme beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu ve anlamlı farklılık oluşturduğu saptanmıştır (p<0,001) Ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0,82 olarak saptanmıştır

Sonuç: X kuşağındaki hemşirelerin eleştirel düşünme becerilerinin istenen düzeyde olmadığı saptanmıştır. Hastanede çalışan hemşirelere yönelik seminerler, kurs ve çalıştaylar düzenlenerek konuya olan farkındalıkları yükseltilebilir. Çalışmanın daha büyük örneklerde farklı parametlerle karşılaştırılarak yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kuşak, hemşire, eleştirel düşünme, yetenek.

NURSING STUDENTS' EXPERIENCES RELATED TO OPERATING THEATRE PRACTICE: A QUALITATIVE STUDY

Burcu TOTUR DİKMEN¹, Nurhan BAYRAKTAR¹

¹Near East University Faculty of Nursing, Lefkoşa, / Turkish Republic of Northern Cyprus,

E-posta: nurhan.bayraktar@neu.edu.tr

Abstract

Aim: The operating theatres are distressing for students. In spite of the importance of clinical education, little is known about experiences of nursing students in operating theatre. The purpose of the study was to examine experiences of nursing students about operating theatre practice.

Methods: A qualitative design was used in this study. The universe of the study consisted of 208 undergraduate students in the second year of a nursing faculty in the Turkish Republic of Northern Cyprus in the spring of 2017-2018. Eighteen students who completed the operating theatre practice were included in the study. After obtaining the approval of the ethical committee, the data were collected through a semi-structured interview form containing open-ended questions about nursing students' experience in the operating theatre.

Results: The study data regarding experiences of nursing students about operating theatre practice were evaluated under three themes including “operating theatre environment”, “emotions”, and “career plans after graduation”. Nine subthemes emerged: Educational experience, teamwork and communication, excitement, enjoyment, anxiety, fear, different emotions, working as surgical nurse, working in departments other than operating theatre. **Conclusion:** It is recommended that managers, health workers and trainers develop the necessary strategies in order for the student nurses to cope with the negative emotional experiences they have in the operating room environment, to obtain meaningful learning experiences, to make the operating room environment an effective learning environment and a preferred working field by the students.

Key words: Operating room nursing, students, nursing, practice

**HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN OSCE VE CORE İLE İLGİLİ
GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ**

**ETERMINATION THE VIEWS OF NURSING STUDENTS ABOUT
OSCE AND CORE**

¹Ayşegül KORKMAZ DOĞDU, ²Fatma DURSUN ERGEZEN

¹ Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye,

E- Posta: ayseguldogdu@akdeniz.edu.tr

² Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye,

E- Posta: fatmadursn@gmail.com

ÖZET

Amaç: Araştırma Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin Klinik Merkezli Muhakeme Sınavı (CORE) ve Objektif Yapılandırılmış Klinik Sınav (OSCE) ile ilgili görüşlerinin alınması amacıyla gerçekleştirildi.

Yöntem: Araştırma anket çalışması olarak yürütüldü. Veriler Öğrenci Geri Bildirim Anket formu ile 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Döneminde “Hemşirelik- Esasları I” ders değerlendirmesi kapsamında toplandı. Araştırmanın evreninin 210 birinci sınıf hemşirelik öğrencisi oluşturdu. Araştırmada örneklem seçimi yapılmamış olup evrenin tamamına ulaşılması planlandı. Geri toplanan ve eksiksiz doldurulan 164 form değerlendirmeye alındı. Verilerin analizinde sayı ve frekans analizi kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin %68.6’sı OSCE, %63.8’i ise CORE sınavının öğrenmeyi sağlayan bir yöntem olduğu, %68.1’i CORE ve OSCE sınav formatının iyi organize edildiği görüşündedir. Öğrencilerin düşük bir oranını oluşturan %37.3’ü OSCE sınav süresinin uygulamayı yapmak için yeterli olduğunu, %42.7’si CORE sınav süresinin vakaları anlamak için yeterli olduğu görüşündedir.

Sonuç: Öğrencilerin büyük çoğunluğu CORE-OSCE değerlendirme yönteminin öğrenmeyi sağladığını düşünmekte iken her iki yöntem için sınav süresinin yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Klinik Yapılandırılmış Objektif Sınav (OSCE), Klinik Merkezli Muhakeme Sınavı (CORE), klinik akıl yürütme, hemşirelik eğitimi, anket çalışması

ABSTRACT

Aim: The research was performed to get the opinions of first year nursing students of Akdeniz University Faculty of Nursing about [Clinical Orientation Reasoning Exam](#) (CORE) and Objective Structured Clinical Exam (OSCE).

Method: The research was conducted as a questionnaire. The data were collected with the Student Feedback Questionnaire form in the scope of “Fundamentals of Nursing I” course evaluation in 2018-2019 Academic Year Spring Semester. The population of the study consisted of 210 first-year nursing students. Sample selection was not made in the study and it was planned to reach the whole universe. A total of 164 forms were collected and completed. Number and frequency analysis were used for data analysis.

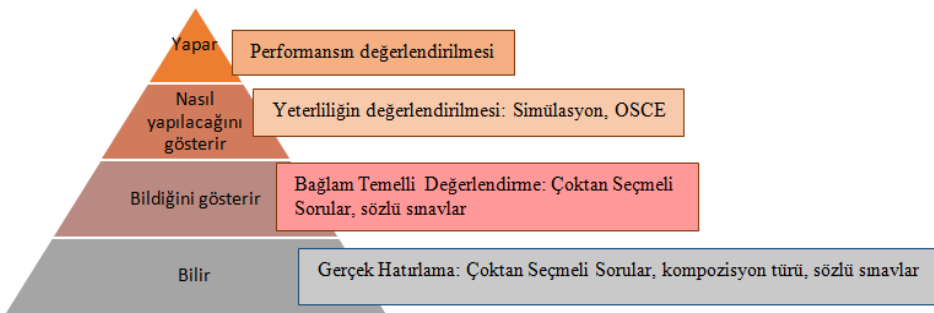
Results: 68.6% and 63.8% of the students respectively think that the CORE and OSCE exams provide learning and 68.1% believe that the CORE and OSCE exam format is well organized. A low percentage of the students (37.3%) think that the OSCE exam time is sufficient to perform the application, and 42.7% think that the OSCE exam time is sufficient to understand the cases.

Conclusion: The majority of students believe that the CORE-OSCE evaluation methods provides learning, while the duration of the exam is insufficient for both methods.

Key Words: Objective Structured Clinical Examination (OSCE), Clinically Oriented Reasoning Exam (CORE), clinical reasoning, nursing education, survey work.

GİRİŞ VE AMAÇ

CORE, Klinik Merkezli Muhakeme Sınavı, OSCE ise Objektif Yapılandırılmış Klinik Sınav olarak tanımlanmaktadır. Muhakeme ya da klinik akıl yürütme “reasoning” kelimesinin Türkçe çevirisidir. Klinik akıl yürütme, klinik karar vermeyi içeren ancak bunlarla sınırlı olmayan, bir hastanın değerlendirilmesi, teşhisi ve yönetiminde ortaya çıkan bilişsel süreçlerin olduğu geniş bir kavramdır. ¹ CORE-OSCE’nin günümüzde tıp ve hemşirelik eğitiminde klinik akıl yürütme ve klinik uygulama becerisinin değerlendirilmesinde kullanıldığı bilinmektedir. Klinik yeterliliğin gelişim evrelerinin nasıl değerlendirileceğini belirten Miller yeterlilik pramidinde²; CORE, neden sonuç grubunda (nasıl yapılır)³, OSCE ise “Nasıl yapılacağını gösterir” grubunda yer almaktadır (Şekil 1).⁴

Şekil 1. Klinik beceri, yeterlilik ve performansın gelişimi ⁵

Literatürde CORE ile ilgili net bir bilgi bulunmamaktadır. CORE organizasyonuna benzeyen Hasta Yönetim Problemi değerlendirme yöntemini Şenol ve arkadaşları (2004) tıp eğitiminde kullandıklarını belirtmiştir.⁶ Buna göre, Hasta Yönetimi Problemi, tıp beşinci sınıfta Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon staj grubunu bitiren iki gruba (her grup 30 öğrenci) uygulanmıştır. Her iki grup için altı istasyon açılmış, her istasyonda klinik tabloyu açıklayan bir metin ve kartonlara yazılı olası seçenekler belirtilmiştir. Öğrenci seçtiği cevap

kartonunda yaptığı tercihle ilgili geri bildirimini okumaktadır. Her istasyonda öğrencilere verilen süre dört dakika olarak belirlenmiştir.⁶ CORE sınav yapısına oldukça benzeyen bir yöntemdir.

CORE değerlendirme yönteminin kullanımı ile ilgili olarak; Bu yöntemin Avrupa Radyoloji Birliği (ESR) tarafından geliştirilen Avrupa Radyoloji Diploma (EDIR) sınavı kapsamında çoktan seçmeli sorular ve kısa vakalar ile birlikte kullanıldığı belirtilmiştir. EDIR, Hollanda'da radyoloji uygulamalarını gerçekleştirebilmek için, adayların geçmesi gereken sınavdır.⁷ Turhan ve arkadaşları (2006), CORE'un neden ve sonuç ilişkisinin öğretilmesinde hekimler tarafından kullanıldığını ve karar verme sürecinde akıl yürütme becerilerini geliştirdiğini aktarmıştır.⁶

Objektif Yapılandırılmış Klinik Sınav (OSCE); sağlık profesyonellerini klinik ortamda değerlendirmek amacıyla kullanılan çok yönlü ve amaçlı bir değerlendirme yöntemi ya da spesifik olarak iyi tanımlanmış klinik becerilerin değerlendirilmesidir. Doğrudan gözlem yoluyla objektif testlere dayanarak klinik yetkinlik değerlendirilmektedir.^{8,9} OSCE, tıp eğitiminde, Harden tarafından 1975 yılında geliştirilmiştir.¹⁰ Hemşirelik eğitiminde kullanımı ise 1984 yılında Mac Master Üniversitesi'nde başlamıştır.¹¹ Klinik yeterliliğin değerlendirilmesi, sağlık profesyonelleri eğitiminin temel bir gereksinimidir. OSCE tanımlanmaya başladığı zamandan bu yana, klinik beceri değerlendirmesinde bir kriter olarak kabul görmüş ve Avustralya ve Uluslararası tıp programları, ebelik ve hemşirelik programlarında düzenli yapılan değerlendirme yöntemlerinden birisi haline gelmiştir.^{12,13}

OSCE'nin olumlu ve olumsuz özellikler bulunmaktadır. Harden (1975)'e göre OSCE'nin en belirgin dezavantajı, yoğun bir hazırlık süreci gerektirmesidir (p. 451)¹¹. OSCE'nin diğer bir olası dezavantajı, öğrencilerin gözünde bilgi ve becerilerin bölümlere ayrıldığı algısının oluşması ve öğrencinin hastaya bütüncül bakmaktan vazgeçmesi ya da hastayı bütüncül değerlendirememesidir.^{10,14} Yanı sıra OSCE'nin yapılacağı ortam yapay görünebilir, öğrenci çevresel etmenler tarafından engellenmiş hissedebilir, sınav organizasyonu pahalı ve zaman alıcıdır ve çok sayıda değerlendiriciye gereksinim duyulabilir.^{9,14}

OSCE'nin kullanımının avantajı/yararı; objektif olması, sınav sonuçlarında bias riskini azaltması, fazla sayıda becerinin değerlendirilebilmesi, geleneksel değerlendirme yönteminde görülen "çekiliş şansı"nı azaltması/öğrenciler arasında yaşanan deneyimin tutarlı olması, öğrenmeye yönelik motivasyon oluşturmaya ve yüksek düzeyde geçerlik ve güvenilirliğe sahip olması şeklinde sıralanabilir.¹⁵ Ayrıca öğrencinin standart hasta, simüle ya da basit manken ve modellerin olduğu, değerlendiricinin bulunduğu güvenilir bir ortamda uygulama yapma şansını bulması, hastaya zarar verme ya da yanlış uygulama yapma korku ve endişesinin azalması, klinik karar verme ve klinik beceri kullanımını desteklemesi OSCE kullanımının diğer avantajları arasında yerini almaktadır.¹⁴

Hemşirelik okullarında OSCE'nin kullanılmasına yönelik öğrenci ve değerlendirici görüşlerinin ortaya koyulduğu çalışmalarda OSCE'nin objektif bir değerlendirme yöntemi olduğu, eğitim için önemli olduğu ve öğrencilerin klinik uygulamalara uyum sağlamalarını kolaylaştırdığı belirtilmiştir.^{16,19} Bununla birlikte OSCE'nin öğrenciler, sınav süresi, değerlendiricinin tutum ve davranışları, koridorda bekleme süresi nitelikleri bakımından sınavın stres oluşturduğunu belirtmişlerdir.¹⁶

CORE ve OSCE değerlendirme yöntemi, Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde 2014 yılından bu yana 1. sınıf hemşirelik öğrencilerine birinci ve ikinci yarıyıl dönemi sonunda uygulama değerlendirme yöntemi olarak kullanılmaktadır. Araştırma, birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin CORE- OSCE sınavları ile ilgili görüşlerinin alınması amacıyla anket çalışması formatında yürütülmüştür.

YÖNTEM

Anket çalışması Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde birinci sınıf hemşirelik öğrencileri ile Hemşirelik Esasları I ders değerlendirmesi kapsamında yapılmıştır. Hemşirelik Fakültesi'nde Hemşirelik Esasları dersi birinci ve ikinci yarıyıl kuramsal uygulamalı ders olarak verilmektedir. Birinci sınıf öğrenciler Şube I ve Şube II olarak iki gruba ayrılmaktadır.

Ders değerlendirmesi kapsamında öğrenci görüşlerinin alınabilmesi amacıyla Hemşirelik Esasları öğretim üyeleri tarafından “Öğrenci Geri Bildirim Anket Formu” oluşturulmuştur. Geri bildirim formunda dersin teorik işleyişi ve laboratuvar uygulaması ve OSCE-CORE sınav yöntemi, süresi ve sorularına ilişkin likert tipi 17 madde bulunmaktadır. Likert tipi maddeler “katılıyorum”, “kararsızım” ve “katılmıyorum” şeklinde değerlendirilmiştir. Veriler SPSS veri setine kayıt edilmiş, verilerin analizinde sayı ve frekans analizi yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini Hemşirelik Esasları I dersini alan 210 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem seçimine gidilmemiş olup, evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Anket çalışması 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Döneminde yürütülmüştür. Öğrencilere anket çalışmasının amacı ile ilgili bilgi verilmiş, katılımın gönüllülük esasına dayandığı açıklanmıştır. Her iki şube için toplam 164 öğrenci geri bildirim formunu eksiksiz doldurmuştur. Çalışma sonuçları 2018-2019 Bahar döneminde klinik uygulama öncesi yapılan toplantıda öğrencilere açıklanmıştır.

BULGULAR

Hemşirelik öğrencilerinin %68.1'i CORE'nin iyi organize edildiği ve %63.8'i öğrenmeyi kolaylaştırma bakımından yararlı bir yöntem olduğu görüşlerine sahiptir. Yanı sıra öğrencilerin %42.7'si CORE'de her bir istasyonda verilen sürenin vakanın anlaşılması için yeterli olduğu görüşündedir (Tablo 1).

OSCE ile ilgili olarak hemşirelik öğrencilerinin %68.6'sı yöntemin öğrencinin öğrenimi için yararlı bir yöntem olduğu ve %68.1'i sınavın iyi organize edildiği görüşündedir. Öğrencilerin %37.3'ü OSCE'de verilen sürenin yeterli olduğu görüşüne katılmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1: Hemşirelik öğrencilerinin CORE-OSCE değerlendirme yöntemine ilişkin görüşleri (n=164)

CORE-OSCE İle İlgili Maddeler	(%) Katılıyorum	(%) Kararsızım	(%) Katılmıyorum
1. CORE sınav süresi vakaları anlamak için yeterliydi.	%42.7	%34.1	%23.2
2. CORE sınavındaki vakalar anlaşılırdı.	%51.9	%35.1	%13.0
3. CORE sınavı iyi organize edilmişti.	%68.1	%26.5	%5.4
4. CORE öğrencinin öğrenimi için yararlı bir sınav yöntemidir.	%63.8	%20.0	%16.2
5. CORE sınavında vaka ile ilgili seçenekler çelişkiliydi.	%48.6	%31.4	%20.0
6. OSCE sınav süresi uygulamayı yapmak için yeterliydi.	%37.3	%25.4	%37.3
7. OSCE sınavında malzemeleri rahatlıkla kullanabildim.	%49.2	%33.5	%17.3
8. OSCE sınavı iyi organize edilmişti.	%68.1	%23.8	%8.1
9. OSCE öğrencinin öğrenimi için yararlı bir sınav yöntemidir.	%68.6	%20.0	%11.4

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda öğrencilerin CORE-OSCE ile ilgili olumlu görüşlerinin olduğu, ancak sınav süresinin yetersiz buldukları belirlenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin CORE-OSCE'ye ilişkin olumlu görüşleri sınav formatının öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve iyi organize edildiği yönündedir.

Bir konuya ilişkin gerekli düzenleyici uygulamaların yapılabilmesi için o konuya ilişkin geri bildirimlerin alınması önemlidir. Anket çalışması sonucunda CORE-OSCE sınav süreleri 5 dakikadan 7 dakikaya çıkarılmıştır. Sınav organizasyonu ile ilgili olumlu görüşlerine rağmen bekleme odalarında bulunan öğrenci sayısı azaltılmış, öğrenciye sorulan sorularda vaka içerikleri yeniden revize edilmiştir. Konuya ilişkin düzenleyici girişimlerin alınabilmesi adına her yarıyıl sonunda öğrencilerden geri bildirim alınması düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Hrynchak, P. (2015). Written Assessment of Clinical Reasoning. Available from: https://uwaterloo.ca/centre-for-teaching-excellence/sites/ca.centre-for-teaching-excellence/files/uploads/files/written_assessment_of_clinical_reasoning.pdf
2. Miller, G. E. (1990). The assessment of clinical skills/competence/performance. *Academic medicine*, 65(9), S63-7.
3. Turhan, K., Unsal, S., Kalayci, N., Kayikci, V., & Uzun, E. (2006). Computer Supported Clinically Oriented Reasoning Exam Management System with Client/Server Architecture: CORE-Builder.
4. Hamdy, H. (2006). Blue printing for the assessment of health care professionals. *The Clinical Teacher*, 3(3), 175-179.
5. Mitchell, M. L., Henderson, A., Groves, M., Dalton, M., & Nulty, D. (2009). The objective structured clinical examination (OSCE): optimising its value in the undergraduate nursing curriculum. *Nurse education today*, 29(4), 398-404.
6. Şenol, Y., Çubukçu, S., Alimoğlu, K., & Gürpınar, E. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesinde Bir Değerlendirme Uygulaması: Hasta Yönetim Problemleri. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 15(15).
7. European Board of Radiology (EBR) diploma @ myebr. org. (2018). The European Diploma in Radiology (EDiR): investing in the future of the new generations of radiologists. *Insights into imaging*, 9, 905-909.
8. Ward, H., & Willis, A. (2006). Assessing advanced clinical practice skills. *Primary Health Care (through 2013)*, 16(3), 22.
9. Lawrence, S., & Selvan, A. Perception of Undergraduate Nursing Students Towards Objective Structured Clinical Examination (OSCE).
10. Harden, R. T. M., Stevenson, M., Downie, W. W., & Wilson, G. M. (1975). Assessment of clinical competence using objective structured examination. *BrMed J*, 1(5955), 447-451.
11. Milutinović, D. (2013). Assessing clinical skill competence of nursing students through Objective Structured Clinical Examination. *South Eastern Europe Health Sciences Journal (SEEHSJ)*, 3(1), 13-18.
12. Bartfay, W. J., Rombough, R., Howse, E., & LeBlanc, R. (2004). The OSCE approach in nursing education: Objective structured clinical examinations can be effective vehicles for nursing education and practice by promoting the mastery of clinical skills and decision-making in controlled and safe learning environments. *The Canadian Nurse*, 100(3), 18.
13. Contemporary Issues An implementation framework forusing OSCEs in nursing curricula. *Nurse Education Today*, 33 (2013) 1459–1461.
14. Alsenany, S., & Al Saif, A. (2012). Developing skills in managing Objective Structured Clinical Examinations (OSCE). *Life Science Journal*, 9(3), 597-602.
15. Rushforth, H. E. (2007). Objective structured clinical examination (OSCE): review of literature and implications for nursing education. *Nurse education today*, 27(5), 481-490.
16. Brosnan, M., Evans, W., Brosnan, E., & Brown, G. (2006). Implementing objective structured clinical skills evaluation (OSCE) in nurse registration programmes in a centre in Ireland: A utilisation focus devaluation. *Nurse education today*, 26(2), 115-122.
17. El-Nemer, A., & Kandeel, N. (2009). Using OSCE as an assessment tool for clinical skills: nursing students' feedback. *Australian Journal of basic and applied sciences*, 3(3), 2465-2472.

18. Mårtensson, G., & Löfmark, A. (2013). Implementation and student evaluation of clinical final examination in nursing education. *Nurse education today*, 33(12), 1563-1568.
19. Nouhi, E., Sabzevari, S., & Hosainrezaee, H. Improvement of the Quality of Basic Clinical Skills Training and Evaluation of the Efficacy of Objective Structured Clinical Examination (OSCE): An Action Research with a Mixed Method. *Strides in Development of Medical Education*, 15(1).

SAĞLIK HİZMETİ ALAN BİREYLERİN HASTA GÜVENLİĞİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ VE HEMŞİRELİK HİZMETLERİNDEN MEMNUNİYET DÜZEYİ

Yeşim BAĞCI¹, Serap SÖKMEN²

¹Gümüşhane Üniversitesi, Şiran Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Gümüşhane/ Türkiye,

E-Posta: yesim.bagci@gumushane.edu.tr

²Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzincan / Türkiye,

E-Posta: ssokmen@erzincan.edu.tr

Özet

Amaç: Bu araştırma hastaneden sağlık hizmeti alan bireylerin hasta güvenliğine yönelik görüşlerini ve hemşirelik hizmetlerinden memnuniyet düzeyini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel türde olan bu araştırmanın evrenini, bir Sağlık Bakanlığı Hastanesinde tedavi gören bireyler, örneklem hacmini ise servislere göre tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen 390 birey oluşturdu. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Hasta Güvenliği Anket Formu” ve “Newcastle Hemşirelik Bakımından Memnuniyet Ölçeği” kullanıldı. Veriler Şubat-Nisan 2018 tarihleri arasında toplandı. Verilerin analizinde; sayı, yüzde, en az ve en çok değerler, ortalama, standart sapma, varyans analizi, t testi ve korelasyon analizi kullanıldı. Araştırma için ilgili yerlerden etik kurul izni, kurum izni ve ölçek izni alındı. Ayrıca araştırmaya katılacak bireylerin onamları alındı.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin %65.9’unun hasta güvenliği kavramını duyduğu ve hemşirelik bakımından memnuniyet ortalamasının 67.08 ± 13.41 olduğu; lisans mezunu bireylerin memnuniyet puan ortalamalarının daha yüksek olduğu, bireylerin yaş ortalamaları ile memnuniyet puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü, düşük düzeyde ilişki olduğu belirlendi. Hasta güvenliği hakkında eğitim alanların hemşirelik bakımından memnuniyet ölçeği puan ortalamalarının yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı ($p < 0.05$).

Sonuç: Araştırma sonucunda bireylerin çoğunun hasta güvenliği kavramını duyduğu ve önemli bulduğu; ayrıca hemşirelik hizmetlerinden memnun olduğu belirlendi. Araştırmada bireylerin hasta güvenliği hakkında eğitim almalarının hemşirelik bakımından memnuniyeti olumlu etkilediği belirlendi. Araştırma sonucunda sağlık hizmeti alan bireylerin daha fazla hasta güvenliği konusunda bilgilendirilmeleri ve hasta güvenliği uygulamalarına katılımlarını sağlamak için kurumların stratejiler geliştirmeleri; hemşirelik bakımından memnuniyetsizlik alanlarının giderilmesine yönelik araştırmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hasta güvenliği, hasta memnuniyeti, hemşirelik bakımı, sağlık bakımı, yatan hasta

THE OPINIONS OF THE INDIVIDUALS RECEIVING HEALTH SERVICE ON PATIENT SAFETY AND THEIR LEVEL OF SATISFACTION WITH NURSING CARE

Yeşim BAĞCI¹, Serap SÖKMEN²

¹ Gümüşhane University, Şiran Vocational School of Health Services, Gümüşhane/ Turkey,

E-Posta: yesim.bagci@gumushane.edu.tr

² Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Health Sciences, Erzincan / Turkey,

E-Posta: ssokmen@erzincan.edu.tr

Abstract

Purpose: The aim of this study was to determine the opinions of patients receiving health care from the hospital about patient safety and satisfaction level from nursing care.

Method: The population of this descriptive and cross-sectional study consisted of individuals who were treated in a Ministry of Health Hospital, and the sample size consisted of 390 individuals who were determined by stratified sampling method according to wards. In this study, Descriptive Characteristics Form, Patient Safety Questionnaire Form and Newcastle Nursing Satisfaction Scale were administered as data collection instruments. Data were collected between February and April 2018. In order to analyze data, number, percentage, minimum and maximum values, mean, standard deviation, variance analysis, *t*-test and correlation analysis were used. The approval of the scale, ethical board, and institutional committee were obtained from the relevant places for the research. In addition, an informed consent was obtained from the participants.

Results: It was determined that 65.9% of the participants participated in the study have heard of the concept of patient safety with the average scores of 67.08 ± 13.41 in nursing satisfaction, and that the average satisfaction scores of the undergraduate individuals were higher. There was a statistically positive and low level relationship between the mean ages and satisfaction scores of the individuals. It was found that the mean scores of satisfaction scale in nursing care of those who trained about patient safety were high and this difference was found statistically significant ($p < 0.05$).

Conclusion: As a result of the research, it was determined that most of the individuals have heard of the concept of patient safety and found it important, and that they were satisfied with the nursing services. In the study, it was determined that training of individuals about patient safety had a positive effect on satisfaction with nursing. As a result of the research, it may be suggested that further researches should be conducted in order to inform the individuals receiving health services more on patient safety and institutions should develop strategies to ensure their participation in patient safety practices, and conduct researches to eliminate the areas of dissatisfaction in terms of nursing.

Key words: Patient safety, patient satisfaction, nursing care, health care, hospitalized patient

MİKROBİYOLOJİ LABORATUVARINDA PREANALİTİK HATALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

M.Hülya ASLAN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Erzurum Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarı, Erzurum/Türkiye,

***E-Posta:* hulya_mehtab@hotmail.com**

Özet

Amaç: Klinik laboratuvarlarda, örneklerinin çalışılması süreçleri; preanalitik, analitik ve postanalitik süreç olarak üç başlık altında toplanmıştır. Preanalitik hatalar, analiz öncesi döneme ait süreçlerde (örnek alımı, taşınımı, depolanması vs.) ortaya çıkan hataların genel adı olup laboratuvar performansını büyük oranda etkiler. Multidisipliner laboratuvar iş akışı içerisinde görülen laboratuvar hatalarının %75'ini preanalitik süreç hatalarının oluşturduğu bildirilmiştir. Bu sebepten her bir tıbbi laboratuvarın preanalitik evredeki hataları sınıflandırması, hangi hatanın, hangi sıklıkta yapıldığı, hangi birimlerce, hangi hatanın daha sık yenilendiğinin, hatanın kaynağının anlaşılması için gereklidir. Bu çalışmada Erzurum Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Mikrobiyoloji Laboratuvarına gönderilen numunelerin preanalitik sürece yönelik hata oranlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: 1 Ocak 2019-30 Eylül 2019 tarihleri arasında Erzurum Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi Mikrobiyoloji Laboratuvarına gönderilen, analiz için uygun olmayan ve numune red kriterlerine göre red edilen numuneler hastane otomasyon sisteminden retrospektif olarak incelenerek, preanalitik sürece yönelik hata analizi yapılmıştır. Hata nedenleri olarak; hemolizli numune, pıhtılı numune, lipemik numune, uygun olmayan materyal, yanlış kaba numune alınması, yetersiz materyal, hatalı barkot, diğer indikatörleri kullanılmıştır.

Bulgular: 01 Ocak 2019-01 Ekim 2019 tarihleri arasında Laboratuvara gönderilen 224.003 numunenin 413'ü (%0,18) red edilmiştir. Red edilme nedenleri; hemolizli numune 26 (%6,29), pıhtılı numune 4 (%0,96), lipemik numune 6 (%1,45), uygunsuz numune 63 (%15,25), yanlış numune kabı 140 (%33,89), yetersiz numune 46 (%11,13), hatalı istem 70 (%16,94) ve diğer 58 (%14,04) olarak tespit edilmiştir.

Sonuç: Preanalitik evre hataları analitik ve postanalitik evreyi etkileyerek doğru, zamanında ve kaliteli sonuç verilmesi için bir engel oluşturmaktadır. Preanalitik süreçler, örnek almada kullanılan tüpler, örnek alma teknikleri, hasta güvenliği ve laboratuvara güvenli örnek transferi konularında, servis ve polikliniklerde kan alan ve laboratuvara örnek transferi yapan tüm personele eğitimler planlanması preanalitik hata oranını düşürecektir.

Anahtar kelimeler: Preanalitik süreç, Mikrobiyoloji, Eğitim

EVALUATION OF PREANALYTICAL ERRORS IN MICROBIOLOGY LABORATORY

M.Hülya ASLAN

Health Sciences University, Erzurum Regional Training and Research Hospital Microbiology Laboratory, Erzurum/Turkey,

***E-Posta:* hulya_mehtab@hotmail.com**

Abstract

Objective: The process of working samples in clinical laboratories; Preanalytic, analytical and postanalytic process are grouped under three headings. Preanalytic errors are the general names of the errors that occur during the pre-analysis period (sampling, transport, storage, etc.) and affect laboratory performance to a great extent. It is reported that preanalytical process errors constitute 75% of the laboratory errors seen in the multidisciplinary laboratory workflow. For this reason, it is necessary for each medical laboratory to classify the errors in the preanalytic phase, in order to understand which error, how often it is made, by which units, which error is renewed more frequently and the source of the error. The aim of this study was to evaluate the error rates of samples sent to Erzurum Regional Training and Research Hospital Microbiology Laboratory for preanalytical process.

Method: The specimens which have been rejected according to the laboratory's specimen red criteria and not suitable for analyzing investigated retrospectively in our laboratory from January 2019- October 2019 so that the preanalytical errors analyzed. Causes of error; Hemolyzed samples, lipemic samples, clotted samples, inappropriate sample, sample collected in inappropriate containers, Insufficient sample, faulty barcode indicators were used.

Results: Of the 211.430 samples sent to the Laboratory between 01 January 2019-01 October 2019, 413 (0.19%) were rejected. Reasons for rejection; Hemolysis 24 (5.8%), Clotted 4 (0.96%), Lipemic 6 (1.45), Inappropriate Sample 65 (15.73%), sample collected in inappropriate containers 149 (36.07%), Insufficient sample 46 (11.13%), faulty barcode 67 (16.22%) other 58 (%14,14) was identified as.

Conclusion: Preanalytic phase errors affect the analytical and postanalytic phase and constitute an obstacle for accurate, timely and quality results. Preanalytic processes, tubes used for sampling, sampling techniques, patient safety and safe sample transfer to the laboratory, blood sampling training for all transferring personnel will reduce the preanalytical error rate

Key words: Preanalytic process, Microbiology laboratory, Education

SWANSON ORTA DÜZEY BAKIM MODELİ IŞIĞINDA HİPERTİROİDİ TANISI ALMIŞ GEBE BİREYİN BAKIMI: OLGU SUNUMU

Fatma DURSUN ERGEZEN¹, Ayşegül KORKMAZ DOĞDU², Emine KOL³

¹ Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, *E-posta:* fatmadursn@gmail.com

² Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, *E-posta:* ayseguldogdu224@gmail.com

³Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye, *E-posta:* ekol@akdeniz.edu.tr

Özet

Giriş: Hemşirelikte kuram ve modeller bireye bütüncül olarak bakabilmeyi ve bakımın sistematik iletilmesini sağlamaktadır. Hemşirelik kuram ve modelleri disipline özgü bilgiyi genelleme, test etme, yayma ve uygulamada kritik öneme sahiptir. Bu bildiri de hipertiroidi tanısı almış gebe bireye Swanson Orta Düzey Bakım Modeli rehberliğinde verilen bakım analiz edilmiştir.

Yöntem: Olgu Bayan SB (24) graves tanısı ve tiroidektomi planlanması nedeniyle hastanede tedavi görmektedir. Bayan SB hastalığı nedeniyle sürekli olarak kendini suçlamakta, bebeğine zarar gelirse yaşayamayacağını, hayatının anlamının sadece bebek olduğunu ve bu dünyadaki tek amacının bebeğini dünyaya getirmek olduğunu sürekli olarak ifade etmektedir. Bayan SB anksiyeteli, gergin, korku dolu bir süreç geçirmektedir. Hemşire FE Bayan SB ile ilk karşılaşmasında onun durumunu değerlendirmiş ve aile süreçleri ile ilgili bazı problemleri olduğunu fark etmiştir. Hemşire FE Bayan SB'nin hayatı anlamlandırma ve kendini tanıma ile ilgili problemleri olduğunu tespit etmiştir. Bu amaçla bireyin kendisini keşfetme ve güçlendirmeye gereksinimi olduğunu fark etmiştir. Kristen Swanson'un Orta Düzey Bakım Modeli bireyin güçlendirilmesine ve onun dünyasına girmeye rehberlik eden, bireyi çevresi ile bütün şekilde ele alan bir model olması nedeniyle Bayan SB'nin bakımında yol gösterici olacağını düşünülmüş ve bu model doğrultusunda bakım verilmiştir.

Sonuç: Swanson Orta Düzey Bakım Modelinin Bayan SB'nin güçlendirilmesinde ve kendini keşfetmesinde yararlı bir model olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Swanson Orta Düzey Bakım Modeli, hemşirelik, hipertirodi

CARE OF A PREGNANT INDIVIDUAL DIAGNOSED WITH HYPERTHYROIDISM THE LIGHT OF SWANSON MIDDLE RANGE CARING THEORY: CASE REPORT

Fatma DURSUN ERGEZEN¹, **Ayşegül KORKMAZ DOĞDU**², **Emine KOL**³

¹ Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/Turkey, *E-posta:* fatmadurn@gmail.com

² Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/Turkey, *E-posta:* ayseguldogdu224@gmail.com

³ Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/Turkey, *E-posta:* ekol@akdeniz.edu.tr

Introduction: Nursing theories and models provide a holistic approach to the individual and systematic delivery of care. Nursing theories and models are critical to generalize, test, disseminate and apply discipline-specific knowledge. In this report, the care given to the pregnant women diagnosed with hyperthyroidism under the guidance Swanson Middle Range Caring Theory was analyzed.

Method: Female SB (24) was hospitalized for a diagnosis of graves and planned thyroidectomy. Mrs. SB is constantly blaming herself for her illness, expressing that she cannot survive if her baby is harmed, that the meaning of her life is only a baby and that her only purpose in the world is to give birth to her baby. Mrs. SB is going through an anxious, tense, fearful process. During her first encounter with Mrs. SB, the nurse evaluated her condition and realized that she had some problems with family processes. The nurse FE found that Mrs. SB had problems with understanding life and self-knowledge. For this purpose, he realized that the individual needs to discover and strengthen himself. Kristen Swanson's Middle Range Caring Theory is thought to be a guide in the care of Mrs. SB because it is a model that guides the individual in empowerment and entry into her world, and treats the individual as a whole in her environment.

Conclusion: The Swanson Middle Range Caring Theory was found to be a useful model for MRs. SB's empowerment and self-discovery.

Key words: Swanson Middle Range Caring Theory, nursing, hyperthyroidism

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE AKREDİTASYON VE PROGRAM DEĞERLENDİRME

Gülsüm CONOĞLU¹, Fatma ORGUN²

¹Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir / Türkiye,

E-Posta: gulsumconoglu@hotmail.com

¹Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir / Türkiye,

E-Posta: fatmaorgun@gmail.com

Özet

Akreditasyon, bir eğitim programının kalitesinin önemli bir göstergesidir. Hemşirelik eğitim programlarında, programların ortak kalite standartlarına uymasını sağlamak amacıyla akreditasyon giderek önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, akreditasyon ve program değerlendirme birbiriyle ilişkili süreçlerdir. Program değerlendirme, kaliteli bir eğitim programının amaçladığı hedeflere ne kadar ulaştığını ortaya koymakta, kurumların bilgi edinmelerine ve kalite iyileştirme çalışmalarına yardımcı olmaktadır. Program değerlendirme çalışmalarının yararlı olabilmesi için düzenli ve sistematik olması gerekmektedir. Bu doğrultuda, hemşirelik eğitim programlarının etkinliğini sistematik olarak değerlendirmek ve değerlendirme sürecine rehberlik etmesi amacıyla program değerlendirme modelleri kullanılabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akreditasyon, hemşirelik eğitimi, programı değerlendirme

ACCREDITATION AND PROGRAM EVALUATION IN NURSING EDUCATION

Abstract

Accreditation is an important indicator of the quality of a education program. In nursing education programs, accreditation is increasingly gaining importance in order to ensure that the programs comply with common quality standards. In this context, accreditation and program evaluation are interrelated processes. Program evaluation reveals how much a quality education program has achieved its objectives, and helps to institutions obtaining information and in quality improvement studies. Program evaluation studies should be regular and systematic in order to be useful. Accordingly, program evaluation models can be used in order to systematically evaluate the effectiveness of nursing education programs and guide the evaluation process.

Key Words: Accreditation, nursing education, program evaluation

GİRİŞ VE AMAÇ

Akreditasyon, bir okulun belirli bir disiplinde yükseköğretim standartlarını karşılayan programlar sunduğunun önemli bir göstergesidir.¹ Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği'ne göre akreditasyon; “bir dış değerlendirici kurum tarafından belirli bir alanda önceden belirlenmiş akademik ve alana özgü standartların bir yükseköğretim programı tarafından karşılanıp karşılanmadığını ölçen değerlendirme ve dış kalite güvence süreci”ni ifade etmektedir.² Akreditasyonda, akredite eden kurum tarafından standartlar oluşturulmakta ve akredite edilecek olan kurumun bu standartları en azından minimum düzeyde sağladığı onaylanmaktadır.³ Hemşirelik eğitiminde akreditasyonun amacı; programların ortak kalite standartlarına uymasını sağlamaktır.⁴ Bu derlemenin amacı da hemşirelik eğitiminde akreditasyon ve program değerlendirme ilişkisini ve program değerlendirme çalışmalarında yararlanılabilecek bazı program değerlendirme modellerini açıklamaktır.

Akreditasyon süreci bir kurumda çalışanlar arasındaki iletişimi iyileştiren, kurumun daha iyiye gidebilmesi için vizyon belirleyen ve verilen hizmetten yararlanan tüketicilere hizmetin niteliği hakkında bilgi veren bir yöntemdir.³ Program akreditasyonu, bir hemşirelik eğitim programının kaliteli bir ürün sunduğunun göstergesi olup, profesyonel meslektaşlara ve kamuya, hemşirelik lisans eğitimi veren kurumun hemşirelik eğitimi için yaygın olarak kabul edilen standartları karşıladığını göstermektedir.¹ Hemşirelikte akreditasyon, sürekli öz değerlendirme, planlama ve iyileştirme aracılığıyla eğitim kalitesinin sürdürülmesine ve geliştirilmesine fırsat sağlamaktadır. Ayrıca, akreditasyon, daha iyi hizmet verilmesini, çalışanların kendini geliştirmesini, öğrencilerin kaliteli eğitim alarak daha iyi hasta bakımı vermelerini ve kendi değerlerini geliştirmelerini sağlamaktadır.⁵

Akreditasyon, program değerlendirme ve sürekli kalite iyileştirme, hemşirelik eğitiminde kompleks, birbiriyle ilişkili süreçlerdir.¹ Akreditasyonun amaçlarından biri koşullar ve belirlenen standartlar doğrultusunda **sürekli iyileştirmenin** sağlanmasıdır. Değişim ve gelişimlerin hız kazandığı günümüzde hemşirelik eğitiminde standardizasyonun sağlanmasında ve eğitim kalitesinin artırılmasında, hemşirelik programlarının akreditasyon için gerekli şartları sağlaması büyük önem taşımaktadır.⁵ Kaliteli eğitim programlarının amaçlanan hedeflerine ulaşip ulaşılmadığının belirlenmesinde de **program değerlendirme** önemli bir yere sahiptir.⁶ Hemşirelik eğitimi veren kurumlarda yapılan program değerlendirme çalışmaları, hemşirelik eğitimi veren kurumların denetleyici, düzenleyici ve akreditasyon kurumları tarafından belirlenen kalite standartlarını ne ölçüde karşıladığını açıkça göstermektedir.⁷

Hemşirelik lisansı veren kurullar ve akreditasyon kuruluşları, müfredatın zamana bağlı olarak sürekli değişmesini veya dinamik olmasını beklemektedir. Dinamik bir eğitim programı geçerliliğini kaybetmemiş, amacına uygun ve sürekli değişim göstermektedir.⁸ Birçok hemşirelik eğitim programı, öğrenme için önemli hiyerarşik bir yapı olan Bloom'un Taksonomisi kullanılarak geliştirilmiştir. Bu hiyerarşide yer alan basamaklardan biri de değerlendirmedir. Örgütsel bir bakış açısına göre ders değerlendirmeleri; bakım standartlarını sağlamada, hasta güvenliğini arttırmada ve akreditasyonun gereksinimlerini karşılamada önemli bir yere sahiptir.⁶ National League for Nursing Accreditation Commission (NLN CNEA 2016), Accreditation Commission for Education in Nursing (ACEN 2017) ve Commission on Collegiate Nursing Education (CCNE 2018) tarafından geliştirilen akreditasyon standartları, programın etkinliğinin değerlendirilmesi için rehber niteliğindedir.⁹ Ülkemizde de hemşirelik programlarını akredite eden Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (2018)'nin hemşirelik lisans eğitim programı 2.standardı “**Eğitim Programı**” kapsamında yer alan “**T.S.2.16. Kurumun, eğitim süreçlerine, program çıktılarına ve eğitim programında yapılan değişikliklere/iyileştirmelere odaklanan bir program değerlendirme sistemi olmalıdır.**”; 6.standardı “**Eğitim Yönetimi**” kapsamında yer alan “**TS.6.6. Hemşirelik lisans programı yönetimi, eğitimi izleme, değerlendirme ve sürekli iyileştirme sistemi ile birlikte tüm süreçleri kaydetmek üzere bir kayıt sistemi oluşturmalıdır.**” ve 9.standardı olan “**Sürekli İyileştirme**” kapsamında yer alan “**TS.9.1.Değerlendirme ve sürekli iyileştirme sistemi oluşturulmuş ve kanıtlarla kayıt altına alınmış olmalıdır. TS.9.2.Değerlendirme ve sürekli iyileştirme çalışmaları; eğitim programının amaçları, eğitim programı program çıktıları ile ilgili standartlar başta olmak**

üzere gelişmeye açık tüm alanları kapsamalıdır. **TS.9.3.**Değerlendirme ve sürekli iyileştirme sonuçları ilgili kişi ve kuruluşlarla paylaşılmalıdır.” temel standartları¹⁰, program değerlendirme ve sürekli iyileştirmenin akreditasyonda önemli kriterler olduğunu ortaya koymaktadır.

Değerlendirme, eğitim programının önemli bir bileşeni olup akreditasyon standartlarını ve tüm paydaşların beklentilerini karşılayan sürekli, sistematik bir süreçtir.^{9,11} Başka bir ifadeyle, program değerlendirme, kurumların bilgi edinmeleri ve kalite iyileştirmeleri için karar almalarına yardımcı olan sürekli ve sistematik olarak devam eden kanıta dayalı bir akıl yürütme süreci olarak tanımlanmaktadır.^{7,12,13} Tüm fakültenin katılımı ve sorumluluk almasıyla yapılan düzenli ve sistematik bir program değerlendirme; nitelikli bir hemşirelik programının sürdürülmesine, hemşirelik programının güçlenmesine, güçlü yönlerinden faydalanmasına ve zayıf alanlarını iyileştirmesine olanak sağlayabilmektedir.^{14,15} Ayrıca, değerlendirmeler, hemşire eğitimcilere öğretim stillerini değiştirme ve yaşam boyu öğrenenler olarak eğitsel liderliklerini gösterme fırsatı vermektedir.⁶ Program değerlendirme çalışmalarının yararlı olabilmesi için düzenli olarak devam etmesi gereklidir. Düzenli toplanan program değerlendirme verileri; anlamlı, güvenilir, nesnel ve duyarlı olmalı⁹, analiz edilmeli ve raporlanmalıdır.¹⁵

Hemşirelik programlarını değerlendirmek için çerçeveler ya da modeller gereklidir, çünkü, bu çerçeve ya da modeller, hemşirelik programlarının eğitsel etkinliğini sistematik olarak değerlendirmek için bir yol sunmaktadır.⁸ Program değerlendirme modelleri; eğitim programının niteliği, verimliliği ve etkililiği hakkında karar verilmesini sağlayan, programın değerlendirilmesine rehberlik ederek değerlendiricilere sürecin tüm yönleriyle yardımcı olan ve değerlendirme sürecini yöneten adımları içeren bir yol haritasıdır.¹⁶⁻¹⁸ Bir değerlendirme modeli ya da çerçevesi kullanmanın çeşitli avantajları vardır. Kullanılan bir model; değişkenleri açık hale getirmekte, genellikle hangi değişkenlerin önce ya da en sık değerlendirilmesi gerektiği konusunda bir önceliği yansıtmakta ve ilgili herkese görünür olan bir yapı vermektedir. Ayrıca, bir değerlendirme modeli kullanmak, değerlendirmeye odaklanmaya yardımcı olmaktadır.¹⁹

Program değerlendirme modelleri, program geliştirme ve değerlendirme alanında yapılan çalışmalara göre farklılık göstermektedir.¹⁶ Bir model, değerlendirme sorularına, bağlama ve paydaşların ihtiyaçlarına göre seçilmelidir.¹⁹ Hemşirelik programında kullanılacak bir değerlendirme modelinin seçilmesi, değerlendirmenin planlama sürecinde çok önemli bir adımdır. Bu nedenle, değerlendirme modeli, program planlama aşamasında seçilmelidir.²⁰ Bir modele dayalı olarak yapılan program değerlendirme; yöntem, örneklem ve veri çeşitliliği sağlayarak daha nitelikli çalışmaların ortaya çıkmasına destek olmaktadır.²¹ Veriler temele alınarak programda yapılan değişiklikler, öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından daha kolay kabul edilebilmektedir. Bu nedenle, program değerlendirme, değişikliklerin gerekçesini sağlamada yardımcı olabilmektedir.¹⁵ Hemşireliğe yönelik eğitim programı değerlendirme çalışmalarında kullanılan program değerlendirme modellerinden bazıları şunlardır: CIPP (Context, Input, Process, Product), Logic model, Kirkpatrick modeli, Stake'in yanıtlayıcı program değerlendirme modeli.²²⁻²⁷

CIPP modeli, akreditasyon kuruluşları tarafından geliştirilen çeşitli formatları ve kriterleri birleştirmeye kolayca uyum sağlayan bir program değerlendirme modelidir.⁹ CIPP'deki kısaltma harflere karşılık gelen bu model; *bağlam* (context), *girdi* (input), *süreç* (process) ve *ürün* (product) değerlendirmelerinden oluşmaktadır.²⁸⁻²⁹ Modelde yer alan bağlam değerlendirme; programın misyon ve hedeflerini, programın işlediği ortamı ve paydaşların karar verme süreçlerine ne ölçüde dâhil olduğunu incelemektedir. Girdi değerlendirmesi, programı sürdürmek için ihtiyaç duyulan insani ve fiziki kaynakları sağlamak için kurumsal sorumluluğu tanımlamaktadır. Süreç değerlendirmesi, müfredatın uygulanmasını incelerken, ürün değerlendirmesi de öğretim kadrosunun ve öğrencilerin memnuniyetini, performansını ve başarılarını incelemektedir.⁹ CIPP program değerlendirme modelinde de değerlendirmenin en önemli amacının programı sorgulamak değil geliştirmek olduğu görüşü temel alınmaktadır.^{18,28-30} CIPP modelinin, hemşirelik eğitim programlarında karar verme ve değerlendirme için yararlı olduğu²⁰, program değerlendirmede etkili ve sistematik olarak kullanılabilmesi²⁴ ve programın kalitesini, değerini ve üstünlüklerini değerlendirmede güvenilir bir araç olarak kullanılabilmesi²⁵ belirtilmiştir.

Logic/Mantık modeli, bir programın bileşenlerinin ana hatlarını belirlemek amacıyla kavram haritası olarak kullanılmaktadır. Bu model; girdi, etkinlik, çıktı ve sonuçlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.²² *Girdiler* (insan kaynakları, maliyet, zaman), *etkinlikler* (program uygulamasının amaçlı bölümünü oluşturan yöntem, araç gereç, teknoloji), *çktular* (programın sonunda ne elde edilmek istendiği) ve *sonuçlar* (program katılımcılarının davranış, yetenek, statü ve etkililik durumlarındaki belirgin değişiklikler), bu modele ait bileşenlerdir.^{22,31,32}

Kirkpatrick'in dört düzey yaklaşımı, özellikle yetişkin eğitimi ve hizmet içi eğitimde kullanılan bir program değerlendirme modelidir. Model, adından da anlaşılacağı üzere dört düzeyden oluşmaktadır. Bu düzeyler, eğitim programlarının değerlendirilmesine ilişkin bir sıralama izlemektedir. Modelde yer alan tüm düzeyler önemli olmakla birlikte, her düzey bir sonraki düzey üzerine etki etmektedir. Bu düzeyler sırasıyla; tepki, öğrenme, davranış ve sonuçlardır. Birinci düzey olan tepkide, programa katılanların tepkisi ölçülmektedir. İkinci düzey öğrenmede, eğitim programı sonunda bilgi, tutum ve becerilerin artması, davranış değişikliğinin ortaya çıkması beklenmektedir. Üçüncü düzey davranışta, programına katılanların istedik ya da istenmedik davranışlarında ortaya çıkan değişimin derecesidir. Son düzey olan sonuçlar düzeyi ise katılımcıların eğitim programına devam etmesinden kaynaklanan kazançlar, üretim ve nitelikte artma, maliyet ve kaza sıklığında azalma vb. kesinleşen sonuçlardır.³¹⁻³⁴ Model, tepki ve öğrenme değerlendirmesinin öğrenme ortamında, davranış ve sonuçlar değerlendirmesinin iş ortamında yapılmasını öngörmektedir.³⁴

Stake'in yanıtlayıcı program değerlendirme modeli, programın paydaşların düşüncelerine ve tepkilerine göre değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Modelin temel odak noktasında, paydaş kitlenin endişeleri ve sorunları ele alınmaktadır.^{31,32} Bu model, katılımcı yönelimli bir değerlendirme yaklaşımına sahiptir. Değerlendiriciler, sonuçlardan çok program etkinliklerini ve sürecini değerlendirmekte ve eleştirici paydaşlar olarak görülmektedir. Paydaşlar ise değerlendirmenin teknik boyutu da dahil olmak üzere her yönüne katılmaktadır. Değerlendirme raporlarında, değerlendiriciler ile başkalarının görüşlerine aynı oranda önem verilmektedir.^{31,35}

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik eğitiminde program değerlendirme ve akreditasyon kompleks bir süreç olsa da, büyümeyi, değişimi ve gelişmeyi teşvik eden bir süreçtir.¹ Bu doğrultuda; programları akredite olan ya da programlarını akreditasyona hazırlayan hemşirelik eğitimi veren kurumlarda, program değerlendirme çalışmalarının düzenli ve sistematik olması kaçınılmazdır. Program değerlendirme modelleri de kurumların program değerlendirme çalışmalarını sistematik olarak yapmasını sağlayacak ve değerlendirme sürecine rehberlik edecektir.

KAYNAKLAR

1. Matthiesen, V., Wilhelm, C., (2006). Quality outcomes and program evaluation in nursing education: An overview of the journey. *Quality Management in Health Care*, 15 (4): 279–284.
2. Resmî Gazete. (2015). Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği, p. Sayı : 29423. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/07/20150723-3.htm> (E.T. 15.10.2019)
3. Gencil, U., (2001). Yükseköğretim Hizmetlerinde Toplam Kalite Yönetimi ve Akreditasyon. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (3): 164–218.
4. Gardenier, D., Gibson-Young, L. M., Robinson, F. P., (2019). Should Nursing Programs at Schools That Prohibit Same-sex Marriage be Accredited? *The Journal for Nurse Practitioners*, 15 (4): 272–273.
5. Korkut Bayındır, S., Sezer Efe, Y., Başer, M., (2018). Hemşirelik Eğitiminde Akreditasyon. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5 (1): 17–23.
6. Lannan, S. A., (2017). Nursing program evaluation for Nurse Educators. *Nurse Education Today*, 55: 17–19.
7. Escallier, L. A., Fullerton, J. T., (2012). An innovation in design of a school of nursing evaluation protocol. *Nurse Educator*, 37 (5): 187–191.
8. Pross, E. A., (2010). Promoting Excellence in Nursing Education (PENE): Pross evaluation model. *Nurse Education Today*, 30 (6): 557–561.
9. Suhayda, R., Miller, J. M., (2006). Optimizing evaluation of nursing education programs. *Nurse Educator*, 31 (5): 200–206.

10. Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği Hemşirelik Lisans Programı Standartları, (2018). http://www.hepdak.org.tr/images/belgeler/b3_v3.pdf (E.T. 15.10.2019)
11. Loriz, L. M., Foster, P. H., (2001). Focus Groups: Powerful Adjuncts for Program Evaluation. *Nursing Forum*, 36 (3): 31–36.
12. Kavgaoğlu, D., Alcı, B., (2016). Application of context input process and product model in curriculum evaluation: Case study of a call centre. *Educational Research and Reviews*, 11 (17): 1659–1669.
13. Turan, S., Akalın, A. A., (2016). Program değerlendirme modelleri. In İ. Sayek (Ed.), *Tıp eğitimcisi el kitabı* (pp. 241–252). Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri.
14. Gard, C. L., Flannigan, P. N., Cluskey, M., (2004). Program evaluation: An ongoing systematic process. *Nursing Education Perspectives*, 25 (4): 176-179.
15. Lewallen, L. P., (2015). Practical Strategies for Nursing Education Program Evaluation. *Journal of Professional Nursing*, 31 (2), 133–140.
16. Altıncı, G., Işık, A., Yamaç, A., (2011). Yeni Bir “Program Değerlendirme Modeli”ne Göre Bir Yabancı Dil Programının Değerlendirilmesi. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 21 (1): 1–32.
17. Goldie, J., (2006). AMEE Education Guide no. 29: Evaluating educational programmes. *Medical Teacher*, 28 (3): 210–224.
18. Öncü, S., (2014). Klinik beceri eğitiminin değerlendirilmesinde CIPP Modeli örneği. Ege Üniversitesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, İzmir.
19. Bourke, M. P., Ihrke, B. A., (2012). The Evaluation Process: An Overview. In D. M. Billings & J. A. Halstead (Eds.), *Teaching in Nursing A Guide for Faculty* (4th edition, p. 422–440). United States of America: Elsevier.
20. Lee, M. B., (2005). Curriculum evaluation. In L. R. Uys & N. S. Gwele (Eds.), *Curriculum Development in Nursing Process and Innovation* (p. 98-111). London and Newyork: Routledge Taylor & Francis Group.
21. Turan, S., (2017). Program Değerlendirmede Bağlam , Girdi , Süreç , Ürün (Context , Input , Process , Product-CIPP) Modeli. *Türkiye Klinikleri Tıp Eğitimi*, 2 (1): 21–26.
22. Hatipoğlu, S., Şengün, G., Üstünsöz, A., Akbayrak, N., (Eds.). (2012). *Program Değerlendirme GATA Hemşirelik Yüksekokulu Deneyimi*. Ankara: GATA Basımevi.
23. Şeref, M., Gözütok, F. D., (2018). Bir Program Değerlendirme Örneği: Doğum Eğitimi. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3 (1): 64–77.
24. Clark, T., Goodwin, M., Mariani, M., Marshall, M. J., Moore, S., (1983). Curriculum evaluation: an application of Stufflebeam’s model in a Baccalaureate School of Nursing. *The Journal of Nursing Education*, 22 (2): 54–58.
25. Lippe, M., Carter, P., (2018). Using the CIPP Model to Assess Nursing Education Program Quality and Merit. *Teaching and Learning in Nursing*, 13 (1): 9–13.
26. Ashghali-Farahani, M., Ghaffari, F., Hoseini-Esfidarjani, S. S., Hadian, Z., Qomi, R., Dargahi, H., (2018). Neonatal Intensive Care Nursing curriculum challenges based on context, input, process, and product evaluation model: A qualitative study. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*, 23 (2): 111–118.
27. Bijani, M., Rostami, K., Momennasab, M., Yektatalab, S., (2018). Evaluating the Effectiveness of a Continuing Education Program for Prevention of Occupational Exposure to Needle Stick Injuries in Nursing Staff Based on Kirkpatrick’s Model. *Journal of the National Medical Association*, 110 (5): 459–463.
28. Stufflebeam, D. L., (2007). CIPP Evaluation Model Checklist. A tool for applying the CIPP Model to assess long-term enterprises. *Evaluation Checklists Project.*, (March), 17. https://www.wmich.edu/sites/default/files/attachments/u350/2014/cippchecklist_mar07.pdf (E.T. 15.10.2019)
29. Stufflebeam, D. L., (2000). The CIPP model for evaluation. In D. L. Stufflebeam, G. F. Madaus, & T. Kellaghan (Eds.), *Evaluations Models viewpoints on educational and human services evaluation* (2nd edition., pp. 279–317). United States of America: Kluwer Academic Publishers.
30. Dinçer, B., Saracaloğlu, A. S., (2017). 7.sınıf İngilizce öğretim programının Stufflebeam’ın Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün (CIPP) modeline göre değerlendirilmesi. *Qualitative Studies (NWSAQs)*, 12 (2): 1–24.
31. Uşun, S., (2016). *Eğitimde program değerlendirme süreçler-yaklaşımlar ve modeller* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
32. Fitzpatrick, J. L., Sanders, J. R., Worthen, B. R., (2004). *Program evaluation alternative approaches and practical guidelines* (3.Edition). United States of America: Pearson.
33. Sönmez, V., Alacapınar, F. G., (2015). *Örnekleriyle eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

34. Özdemir, S., (2017). Eğitim Programlarının Değerlendirilmesinde Dört Düzey Yaklaşımı-Kirkpatrick Model. *Türkiye Klinikleri Tıp Eğitimi - Özel Konular*, 2 (1): 31-39.
35. Demirel, Ö., (2015). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya* (24. Baskı). Ankara: Pegem Akademi

KANSER HASTASI OLAN ÇOCUKLARIN BAKIM VERİCİLERİNE EVDE YAPILAN EĞİTİMİN BAKIM YÜKÜ DEPRESYON VE YAŞAM DOYUMUNA ETKİSİ

Ela VAROL¹, Nazlı HACIALİOĞLU²

¹Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ağrı/Türkiye,

E-Posta: erisikela@outlook.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: nazli@atauni.edu.tr

Özet

Amaç: Bu araştırmanın amacı, kanser hastası olan çocukların bakım vericilerinin eğitilmeleri ile bakım yüklerinin azaltılması, depresyon düzeylerinin düşürülmesi ve yaşam doyumlarının artırılmasıdır.

Materyal ve Metot: Araştırma, ön-test son-test tek gruplu yarı deneysel olarak yapılmıştır. Araştırmanın verileri Mayıs 2017 – Eylül 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmanın evrenini lösemi veya lenfoma tanısı alan, Atatürk Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde kayıtlı, Erzurum il merkezinde oturan, 6-12 yaş aralığında kanser hastası çocuğa bakım veren bireyler oluşturmuştur. Araştırma, örneklem seçme yoluna gidilmeden araştırmaya katılmayı kabul eden 30 bakım verici üzerinde yapılmıştır. Verilerin toplanmasında “Hasta Tanıtım Formu” “Bakım Verici Tanıtım Formu” “Bakım Verme Yükü Ölçeği” “Beck Depresyon Ölçeği” “Yaşam Doyumu Ölçeği” kullanılmıştır. Katılımcılara kanser ve tedavisine yönelik hazırlanmış olan eğitim ev ziyaretleriyle sunulmuştur. Verilerin değerlendirilmesinde; yüzdellik dağılım ve bağımsız gruplarda *t* testi kullanılmıştır.

Bulgular: Eğitim öncesinde bakım vericilerin bakım yüklerinin orta seviyede depresyon düzeylerinin düşük ve yaşam doyumlarının orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Bakım vericilerin toplam puan ortalamaları eğitim öncesi ve sonrasında karşılaştırıldığında; eğitim sonrası bakım yükünün anlamlı olarak azaldığı ($p < 0.01$), depresyon düzeyinin önemli ölçüde düştüğü ($p < 0.01$), yaşam doyumunda artış olduğu ve bu artışın istatistiksel açıdan da önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.01$).

Sonuç: Kanser hastası olan çocukların bakım vericilerine evde yapılan eğitimin, bakım vericilerin bakım yüklerini ve depresyon düzeylerini azaltmada, yaşam doyumlarını arttırmada etkili olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bakım verici, bakım yükü, depresyon, yaşam doyum.

THE EFFECTS OF HOME EDUCATION ON CAREGIVER CARE BURDEN DEPRESSION AND LIFE SATISFACTION FOR CAREGIVERS OF CHILDREN WITH CANCER PATIENTS

Ela VAROL¹, Nazlı HACIALİOĞLU²

¹Ağrı İbrahim Çeçen University, High School of Health, Ağrı/Turkey,

E-Posta: erisikela@outlook.com

²Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/Turkey,

E-Posta: nazli@atauni.edu.tr

Abstract

Aim: The aim of this study is to reduce care burden, decrease depression levels and increase life satisfaction by educating caregivers of children with cancer.

Materials and Methods: The research was conducted as quasi-experimental with pre-test post-test. The data were collected between May 2017 and September 2018. The population of the study consisted of individuals who were diagnosed with leukemia or lymphoma, who were registered in Atatürk University Health Research and Application Center and who were living in the city center of Erzurum and gave care to the cancer patient between the ages of 6-12. The study was conducted on 30 caregivers who agreed to participate in the study without sampling. Data collection “Patient Information Form” “Care Verification Form” “Care Delivery Burden Scale” “Beck Depression Scale” “Life Satisfaction Scale” were used. Participants were presented with home visits prepared for cancer and treatment. In the evaluation of data; percentage distribution, and independent groups t test were used.

Results: Prior to the training, it was determined that the care burden of caregivers was moderately low levels of depression and life satisfaction was moderate. The mean scores of caregivers were compared before and after the training; It was found that the burden of care after education decreased significantly ($p < 0.01$), the level of depression decreased significantly ($p < 0.01$), there was an increase in life satisfaction and this increase was statistically significant ($p < 0.01$).

Conclusion: It was determined that home care training for caregivers of cancer patients was effective in decreasing the care burden and care levels of caregivers and increasing life satisfaction.

Key Words: Caregiver, care burden, depression, life satisfaction.

KOLOREKTAL KANSER TARAMALARINA KATILIMDA EĞİTİM

Muhammet Ali AYDIN¹, Cantürk ÇAPIK²

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: maliaydin_25@hotmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: c_capik36@hotmail.com

Özet

Kanser, hücrelerin kontrolsüz bölünmesi ve çoğalması ile ortaya çıkan genetik ve çevresel koşulların etkisi altında olan kompleks bir hastalıktır. Bağırsak kanserine kolon kanseri, rektum kanseri ya da KRK da denir. Kanser her yaşta görülmesine rağmen görülme sıklığı yaşla birlikte artan bir hastalıktır. Nüfusun büyük bir kısmını yaşlıların oluşturduğu ülkelerde kanserin görülme sıklığı ve kanserden ölüm oranı yüksektir. Ülkemizde KRK görülme sıklığındaki artış ve görülme yaşındaki düşüş göz önüne alındığında KRK farkındalığı ve tarama programlarının önemi gün geçtikçe daha da artmaktadır. Kanserın önlenmesi, halk sağlığı probleminin en iyi çözümü olarak gösterilmektedir. Risk faktörlerinin farkındalığını artıran ve toplumun genelinde sağlıklı yaşam biçimlerini teşvik eden kanser eğitim programları ise kanserin önlenmesinde en temel girişimler olarak düşünülmektedir. Bu programların toplumda uygulanması ile toplumun büyük bir kesimine yayılması mümkündür. Toplum merkezli kanser önleme eğitim programları bireylerin erken tanıya olan ilgisini artırabilir, daha da önemlisi uzun vadeli davranışsal değişimler üzerinde gelişmiş bir etkiye sahip olabilir. Etkin bir kanser tarama programı için toplumsal farkındalık şarttır. Devamlılık arz eden bir eğitim stratejisi ile bu farkındalığın sağlanması, toplumdaki yüksek riskli hastaların tespitine olanak veren, fırsatçı taramadan ziyade ülke koşullarına uygun şekillendirilmiş geniş tabanlı bir toplumsal tarama programı oluşturmak asıl hedef olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kanser, Kolorektal kanser, Tanı, Eğitim

Abstract

Cancer is a complex disease which develops with the uncontrollable division and proliferation of cells and is affected by genetic and environmental factors. Bowel cancer is also called as colon cancer, rectum cancer or CRC (colorectal cancer). Although cancer is encountered at every age, its prevalence increases with age. Prevalence and mortality rate of cancer are higher in countries where a great part of the population consists of the elderly. When considering the increase in the prevalence of CRC and the decrease in its age of incidence in Turkey; the importance of CRC awareness and screening programs has increased further every passing day. Prevention of cancer is considered as the best solution of the public health issue. On the other hand, cancer education programs which increase the awareness of risk factors and encourage healthy lifestyles throughout society are thought as basic interventions in the prevention of cancer. Application of these programs in society may help to spread them to a large part of society. Community-centered cancer prevention education programs may increase the individuals' interest in early diagnosis and even more importantly, they may have an advanced effect on the long-term behavioral changes. Social awareness is essential for an effective cancer screening program. It should be a primary aim to provide this awareness with a sustainable education strategy and to create a broad-based community screening

program enabling the detection of high-risk patients in society and being prepared in accordance with the country's conditions, instead of an opportunistic screening.

Keywords: Cancer, Colorectal cancer, Diagnosis, Education

GİRİŞ VE AMAÇ

Günümüzde sürekli gelişen teknolojiye, kanserden korunma ve tedavi ile ilgili araştırmalar yapılmasına rağmen kanser, ölüm oranı yüksek olan hastalıklar arasında yer almaktadır.¹ Kanser dünyada meydana gelen ölümlerin ikinci nedenidir.² Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre 2018 yılında dünyada kanser kaynaklı 9.6 milyon ölüm olduğu düşünülmektedir.¹ Kanserinin neden olduğu ölümlerin %70'i düşük ve orta gelirli ülkelerde görülmektedir.¹ Kanserinin neden olduğu ölümler arasında 1.76 milyon ölümle akciğer kanseri birinci sırada, 862 bin ölümle kolorektal kanser (KRK) ikinci sırada yer almaktadır.¹ Avrupa'da her yıl ortalama 435 bin kişiye KRK tanısı konulmakta, bu hastaların yarısından fazlası hayatını kaybetmektedir.³ Gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede, bulunulan coğrafyaya göre insidans farklılıkları gösteren KRK, ciddi oranlarda mortalite ve morbiditeye neden olurken, ülkemizde en sık görülen on kanser türünden birisidir.^{4,5} 2014 yılı verilerine göre Kolorektal kanserler hem kadınlarda hem de erkeklerde üçüncü sırada yer almaktadır.⁶ Yirmi birinci yüzyılda kanser konusunda en önemli kontrol stratejisinin korunma ve erken teşhis olduğu bilinmektedir.⁷ Tüm kanser vakaları gerekli tedbirlerin alınması ile önlenir.¹ Başlıca risk faktörleri; yüksek beden kitle indeksi (BKİ), düşük meyve sebze tüketimi, fiziksel aktivite eksikliği, tütün ve alkol kullanımı olarak sıralanabilir.^{1,8} KRK risk faktörü ise tam olarak bilinmemekle beraber; 50 yaş ve üzerinde olmak, kolon veya rektumun iç duvarında polip varlığı, ailede KRK öyküsü bulunması, ülseratif kolit veya Chron hastalığı, genetik bozukluklar, sigara ve alkol kullanımı, kırmızı etten zengin beslenme ve obezite olarak sıralanabilir.^{8,9}

KRK, sık olarak rastlanmasına ve ciddi boyutta sağlık sorunu oluşturmasına rağmen, yavaş ilerlemektedir. Bu durum tanı ve tedaviye zaman tanımaktadır.¹⁰ KRK taramasının amacı, KRK'yı erken evrede tespit ederek hastalık insidansını ve mortalitesini azaltmaktır.^{11,12} Erken evrede tespit edilen KRK'nın tedavi maliyetini düşürmesi bu sayede ülke ekonomisine yüksek oranda katkı sağlayacağı bilinen bir gerçektir.⁷ Kanser taramalarına toplumun ilgi göstermesi için sağlık çalışanlarına özellikle de hemşirelere büyük görevler düşmektedir. Hemşirelerin korunma ve erken tanıdaki rolleri primer, sekonder ve tersiyer olmak üzere üç başlık altında toplanabilir.

Primer korunma, risk faktörlerinden ve karsinojenlerden uzak durmakla, aşılama yöntemleri ve sağlık eğitimi ile sağlanır.^{13,14} Primer korunmada hemşirenin temel sorumluluklarından biri olan sağlık eğitiminin de çok önemli bir yeri vardır. Toplum ve bireyle sürekli iletişimde bulunan hemşireler bu konuda sağlık danışmanlığı yaparak ve uygun veri toplayarak bireyleri doğru sağlık alışkanlıkları konusunda bilgilendirmelidir.¹⁵ Bu bağlamda hemşirelerin toplumu, özellikle de risk altında olan bireyleri kanserden korunma ve erken tanı belirtileri konusunda bilgilendirmeleri oldukça önemlidir.¹⁶ Genelde insanlar bir şikayeti olmadığı sürece genel sağlık kontrolüne gitmezler. Ancak, sağlık personeli tarafından risk altında bulunan bireylere gerekli uyarılar ve eğitimler yapıldığı zaman kişiler, sağlık kuruluşuna giderler ve hastalıkların taranmasında pasif rolden, aktif role geçirilmiş olurlar.^{17,18} Sekonder korunmada ise hemşire, bireylere düzenli sağlık taramalarının ve erken tanının önemini vurgulamalıdır.¹⁵ Böylece kanserde erken yakalama sağlanmış olur. Erken yakalama; "Belli bir hastalığı, hastalık sürecinin başlangıcında, hastalığın belirti ve bulguları henüz ortaya çıkmadan önce saptamak amacı ile sağlıklı toplumun bütününe ya da risk altında olduğu kabul edilen bölümünü hedef alarak yürütülen her türlü sağlık hizmeti faaliyeti" olarak tanımlanmaktadır.¹⁹ Erken tanı amacıyla yapılan tarama çalışmalarında tüm nüfusun taranması yerine risk altındaki grupların seçilerek taranması daha başarılı sonuçlar vermektedir. Tersiyer korunma programı kapsamında da hemşireler hastaları eğiterek ve düzenli izleyerek komplikasyonları önleyebilirler. Ayrıca, semptom kontrolünü sağlayarak ve komplikasyonlar için anında girişimde bulunarak sakatlıkları ve ölümleri azaltabilirler.²⁰

Topluma verilen eğitim ve danışmanlık sayesinde toplumun KRK taramalarına katılımları artırılabilir. KRK taramalarında kullanılan yöntemler Gaitada Gizli Kan Testleri (GGK), Fekal DNA Testi, Sigmoidoskopi, Kolonoskopi, Bilgisayarlı Tomografi ve Kolonografi ve Kapsül Endoskopiden oluşmaktadır.³ Sayılan tarama yöntemlerinden ülkemizin altyapısı ve olanakları ve bölgesel farklılıklara rağmen her bölgede uygulanabilir olması göz önüne alındığında en ideal yöntem, iki yılda bir uygulanacak olan GGK ve 10 yılda bir yapılacak olan kolonoskopi yöntemleridir.^{6,7} GGK ile tarama programı Toplum Sağlığı Merkezleri (TSM), Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri (KETEM) ve aile hekimlerinin entegrasyonu ile birlikte yürütülmektedir.⁶ Birinci basamakta basit ve uygulanabilir olması nedeniyle kolaylıkla uygulanabilir bir yöntemdir. Sağlık Bakanlığı Kanserle Savaş Daire Başkanlığı'nca hazırlanan ve tutanak karşılığı dağıtılan kitler demonstrasyon eğitimi sonrası bireylere dağıtılmaktadır. Bireylerin evde veya o an bulunduğu birimde kitleri kullanması ve bireyin sadece kit içerisindeki test kasetini teslim etmesi beklenmektedir.²¹

Kolorektal Kanser Tanısı

Tarama programları, risk altında olan bir toplumun çeşitli testler veya fizik muayene yöntemleriyle, hastalık ortaya çıkmadan önce tanı konulmasını sağlayan halk sağlığı hizmetidir.²² Dünya Sağlık Örgütü, hastalıkların taranması için birtakım ölçütlerin karşılanması gerektiğini ifade etmektedir. Bunlar:

- Toplum için önemli bir sağlık sorunu taranmalıdır.
- Taranacak hastalık erken dönemde tanılabilen bir hastalık olmalıdır.
- Hastalıkla ilgili yeterli bilgi sahibi olunmalıdır.
- Tarama sonucu hastaların iyileştirilmesi için uygulanabilecek bir tedavi yöntemi olmalıdır.
- Hastalıkların teşhisi ve tedavisi için gerekli personel, ekipman gibi olanaklar yeterli olmalıdır.
- Tarama için kullanılacak olan testler toplum tarafından kabul edilebilir olmalıdır. Ayrıca testler geniş kitlelerde kullanılacağı için kolay uygulanabilir olmalıdır.
- Testlerin seçicilik ve hassasiyeti maksimum oranda olmalıdır.
- Tarama sürekli bir işlem olarak uygulanmalıdır.²³

Erken tanı amacıyla tarama yapılırken tüm nüfusun sistematik olarak alınıp taranmasının programı zorlaştıracağı düşünülecek olursa, risk altındaki gruplar seçilerek tarama yapıldığında sağlanacak başarının daha da artacağı söylenebilir. Kanser taramasının asıl amacı ise, kanserin iyileşme şansının en yüksek olduğu dönemde belirlenerek gerekli önlemlerin alınmasıdır.²⁴ İnvaziv KRK önenebilir bir hastalık olarak bilinmektedir. Bu nedenle erken tanı için geniş tarama programlarının önemi dikkat çekmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde tarama önerilerinin tam olarak uygulanması mortalite oranlarını yarı yarıya düşürmüştür. Ayrıca son 10 yılda tarama testlerini uygulamada devamlılık sağlayan ülkelerde uygulanan yeni tedavi yöntemlerinin metastatik (yayılım gösteren) hastalık ile başvuran hasta sayısını azalttığı ifade edilmektedir.²⁵

KRK birinci basamak sağlık hizmetlerinde önenebilir kanserler içinde bulunmaktadır. Aile hikayesi ve diğer risk faktörleri gibi etkin bireysel risk değerlendirmesi, seçiciliği ve duyarlılığı yüksek tarama programlarıyla (GGK, sigmoidoskopi, kolonoskopi vb.) erken dönemde tanı konabilen ve tedavi olasılığı yüksek bir hastalıktır. Hastalığın yavaş gelişimi nedeniyle bireylerin birinci basamakta yıllık periyodik muayene ve tarama programları ile hastalığı yakalama şansları yüksektir.²⁶ KRK taramasında kullanılan testler şunlardır:

Rektal Muayene

KRK'ların %10-30'unun parmak mesafesinde olduğu düşünüldüğünde rektal muayenenin önemi ortaya çıkmaktadır.²⁷

Gaitada Gizli Kan Testi

GGK'nın, bağırsakta meydana gelen gizli kanamaların tespitinde kullanılan ve uygulanan bu test ile KRK'nın erken evrede teşhis edilip uygun tedavinin başlanmasıyla mortalite oranını azalttığı bilinmektedir.^{28,29}

Guaiac Bazlı GGK: Uzun yıllardır KRK'nın teşhisinde kullanılan bu yöntem, gaitadaki hemoglobini yıkarak peroksidaz enziminin ortaya çıkmasını sağlar. Kolondaki kanamalarda, üst gastrointestinal sistem kanamalarına göre daha hassas bir testtir. Fakat yine de test öncesi dışkıda hemoglobin rastlanmaması için diyet kısıtlamasına gidilmesi önerilerek, testin yalancı pozitiflik oranı en aza indirilmektedir.^{30(s.29)}

Gaita İmmünokimyasal Test: Guaiac bazlı GGK'da peroksidaz reaksiyonuna bağlı olması nedeniyle yalancı pozitif sonuçlara yol açması farklı testlerin geliştirilmesini sağlamıştır. Bu testlerden birisi insan hemoglobinine karşı antikorlar geliştirilerek üretilmiş olan Gaita İmmünokimyasal Test'tir. Sadece insan hemoglobinine duyarlı olan bu test gaitaya bir tampon yerleştirilerek gaitadaki hemoglobinin mililitre cinsinden ölçümünü sağlamaktadır.^{30(s.32)}

Fleksible Sigmoidoskopi

Rektum ve sigmoid kolondaki kanser ve adenomların %75 oranında tespit ettiği bilinen bir yöntemdir. Tek başına uygulanan Fleksible Sigmoidoskopi yöntemi ile kolondaki adenomların alınması KRK nedeniyle meydana gelen mortalite oranını önemli ölçüde azaltmaktadır.^{30(s.35)} Fleksible Sigmoidoskopi yönteminin GGK'ya göre mortaliteyi yüksek oranda azalttığı bilinmektedir. Fakat erken evrede yapılan Fleksible Sigmoidoskopi'de etkinliğin azaldığı bilinmektedir. En doğru sonuçlar, GGK ile birlikte yürütülen Fleksible Sigmoidoskopi testi sonuçlarının birlikte değerlendirilmesi ile ortaya çıkmaktadır.³⁰

Kolonoskopi

Kolonoskopi, kalın bağırsağın görüntülenmesinde en doğru sonuç veren bir yöntemdir. Ayrıca adenomların çıkarılmasında kullanılan bu yöntem KRK'ya karşı koruyucu en etkili yöntem olarak tanımlanmaktadır. Yanlış pozitif sonuç mümkün değildir, spesifitesi (özgüllük) %100, sensitivitesi (duyarlılık) ise %100'e yakındır. Bu nedenle ideal bir tarama testi olarak değerlendirilir.³¹

Dünyada Tarama Yöntemleri

Avrupa Birliği üye devletlerinden birçoğu 2007 yılı sonlarında ulusal toplum tarama programlarını uygulamaya başlamışlardır. Toplum tabanlı programlarının yalnızca Finlandiya, Fransa, İtalya, Polonya ve Birleşik Krallık ülkelerinde yürütülmekte olduğu

bilinmektedir. Ayrıca Avusturya, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Almanya, Yunanistan, Letonya ve Slovak Cumhuriyeti toplum tabanlı olmayan programlar uygulamışlardır.³²

Macaristan, Kıbrıs, Portekiz, Romanya ve Slovenya ülke genelinde toplum tabanlı programı planlayan veya uygulayan ülkeler arasındadır. Bu on yedi ülkeden sadece onunun GGK testini kabul ettiği, altısının gerek GGK testi gerekse endoskopi, bir tanesinin de sadece kolonoskopi kullandığı bilinmektedir. Sonrasında, on üye devlet KRK tarama programlarını kurup uygulamaya başlamışlardır. Bu ülkeler Çek Cumhuriyeti, Fransa, İrlanda, Litvanya, Portekiz, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, İspanya, İsveç ve Birleşik Krallık'tır. Bunlara ek olarak Danimarka ve Hollanda KRK tarama programını uygulama stratejileri geliştirmektedir.³² Avrupa Birliği tarama politikası toplum tabanlı tarama için sadece GGK testini kullanmaktadır.³² Gaitada gizli kan testi, toplum taraması için uygunluğu kanıtlanmış bir testtir.³³

Türkiye'de Tarama Yöntemleri

Ülkemiz şartları göz önüne alındığında gerçekleştirilebilir hedef 50 ve 70 yaşları arasındaki bireylere uygulanacak olan toplum tabanlı taramadır. Aile Sağlığı Merkezleri'ne kayıtlı olan bireyler taramaya dahil edilerek tarama yapılmalıdır.³⁴ GGK ile tarama iki senede bir, kolonoskopi ile tarama ise on senede bir uygulanmalıdır. Son iki GGK testi sonucu negatif olan bireylerde tarama programı sonlandırılmalıdır. Yüksek riskli (adenomatöz polip, ülseratif kolit, Crohn hastalığı, kalıtsal polipozis veya polipozis dışı sendrom öyküsü olan bireyler) bireylerde taramalar 40 yaş ile beraber başlatılmalıdır.³⁴

Ulusal toplum tabanlı KRK tarama programları ASM, Toplum Sağlığı Merkezleri (TSM), veya KETEM tarafından yürütülmektedir. Tarama için gereken GGK kitleri; Sağlık Müdürlükleri tarafından temin edilmekte ve gerekli birimlere aktarılmaktadır. Ücretsiz dağıtılan GGK Testi kitleri birey tarafından bireyin evinde veya ASM'de uygulanmasının ardından kit içindeki kaset, kasetin verildiği birime getirilerek sonuçlar değerlendirilmektedir.³⁴ GGK Testinin değerlendirilmesi hususunda, negatif çıkan test sonucu normal sonuçtur ve birey iki yıl sonra tekrar GGK testi yaptırılması hakkında bilgilendirilir. Testin pozitif çıkması anormal sonuçtur, birey kolonoskopi yapılması için ikinci basamağa yönlendirilir. Testin belirsiz çıkması durumunda iki kez daha GGK Testi yapılması önerilmektedir. GGK Testi her defasında negatif çıkan bireyler, on yılda bir kolonoskopi yaptırılması için ikinci basamağa yönlendirilir.³⁴

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşireler sağlığın korunmasında ve sürdürülmesinde önemli bir role sahiptir. Riskli bireylerin hastalık hakkında bilgi sahibi olmaları ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını kazanmaları için girişimler planlamalı ve uygulamasını yapmalıdır. Riskli bireylerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları kazandıklarında taşıdıkları hastalık risklerinin minimal seviyede tutabilecekleri hakkında eğitim verilmelidir. KRK'nın erken tanılabilen bir kanser olduğu düşünülecek olursa hemşireler eğitimler düzenleyerek toplumun bilinçli hale gelmesini sağlamalıdır. Hemşireler bireyleri tarama programlarına katılımı konusunda hem eğitmeli hem de cesaretlendirmelidir.

KAYNAKÇA

1. www.who.int/mediacentre/factsheets/fs297/en/ erişim tarihi: 25 Eylül 2019
2. Siegel R, De Santis C, Jemal A. Colorectal cancer statistics. *CA Cancer J Clin.* 2014, 64:104-117.
3. Segnan ve ark. Kolorektal Kanser Taraması ve Teşhisinde Avrupa Birliği Kalite Rehberi. T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu
4. <http://kanser.gov.tr/Dosya/tarama/kolorektal.pdf> erişim tarihi: 25 Eylül 2019
5. Karahasanoğlu T. Kolorektal Kanserler: Tanı ve Cerrahi Tedavi. İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri. Gastrointestinal Sistem Hastalıkları Sempozyumu. 2001, 272-279. İstanbul
6. <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler/324kal%C4%B1nba%C4%9F%C4%B1rsakkanseri-kolorektal-kanser.html> Erişim tarihi: 27 Eylül 2019
7. Keskinlik B. ve ark. (Ed). (2016). Türkiye Kanser Kontrol Programı. Ankara
8. Boyle P, Langman JS. ABC of colorectal cancer. *Epidemiology. BMJ.* 2000, 321(7264): 805-808.
9. Tozan-Beceran A, Omurtag GZ, Yeğen C, Şardaş S. Kolorektal kanser tanısı konmuş olgularda ve birinci derece yakınlarında DNA hasarının araştırılması. *MÜSBED.* 2011, 1:155-161.
10. Aksoy G, Güven E. Kolorektal Kanser Öncesi Beslenme Alışkanlığının İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Haliç Üniversitesi, 2010.
11. Koç Ş, Esin M.N. Kolorektal Kanser Risk Danışmanlığının Riskli Bireylerin Birincil ve İkincil Koruma Davranışlarını Geliştirmeye Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2014.
12. Açıkgöz A, Çehrel R, Ellidokuz H. Kadınların kanser konusunda bilgi ve tutumları ile erken tanı yöntemlerine yönelik davranışları. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi.* Eylül 2011, 25:145-154.

13. Arvas M, Gezer A. Ailevi (Hereditör) over kanserlerinde yönetim over kanserlerinin önlenmesi–cerrahi yaklaşımlar ve kemoprevensiyon. *Türk Jinekolojik Onkoloji Dergisi* 2004; 7(3): 89-98.
14. Turgay A, Sarı D. Türkistanlı Ç. Knowledge attitudes, risk factors, and early detection of cancer relevant to the school teachers in İzmir, Turkey. *Preventive Medicine* 2005; 40(6): 636-641.
15. Pınar G, Algier L, Doğan N, Kaya N. Jinekolojik kanserli bireylerde risk faktörlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Hematoloji-Onkoloji Dergisi* 2008; 18(4):208-216.
16. Nural N, Akdemir N. Dahiliye servislerinde yatan hastalarda kanser risk faktörleri ve erken tanı belirtilerinin saptanması. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2000; 4(2): 1-13.
17. Akbayrak N, Akdemir N. Kanserinin önlenmesi ve erken tanısında hemşirenin etkisinin belirlenmesi. *Hemşirelik Forumu* 1998; 1(S): 226-229.
18. Croghan IV, Omoto MK. Cancer Prevention and Risk Reduction. In: SB Baird, ed. A cancer source book for nurses. 6th ed. By The American Cancer Society Printed in the United States of America: 1991. p.31-40.
19. Fidaner C. Kanserinde erken yakalama: Erken tanı ve taramalar. In: Tuncer AM, editör. Türkiye’de kanser kontrolü. Ankara: Onur Matbaacılık; 2007. p.319-331.
20. Platin N. Hemşireler için kanser el kitabı. Amerikan Kanser Birliği, T.C. Sağlık Bakanlığı, Kanserle Savaş Daire Başkanlığı ve Onkoloji Hemşireliği Derneği Yayını. 2. Baskı. Ankara: Akşam Sanat Okulu Matbaası; 1998.
21. Tuncer M, Özgül N, Olcayto E, Gültekin M, Dede, İ. Kanser Erken Teşhis,Tarama ve Eğitim Merkezi. TC Sağlık Bakanlığı Kanserle Savaş Daire Başkanlığı.
22. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetlerinde Okul Sağlığı Kitabı, Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü, 2008.
23. https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanserdb/yayinlar/raporlar/Ulusal_Kanser_Kontrol_Plani_2013_2018.pdfErişim tarihi: 26 Eylül 2019
24. Türk S. Özmen D. Kolon Kanserinin Erken Tanısına Yönelik Tutumların “Sağlık İnanç Modeline” Temellendirilerek İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi, 2015.
25. Demirbaş S. Kolorektal Kanser Karşımıza Nasıl Çıkar? Semptomları, Süresi ve Yerleşim Yeri Hakkında Bilgiler, Kolon ve Rektum Kanserleri içinde Editör: Baykan A, Zorluoğlu A, Geçim E, Terzi C. Türk Kolon ve Rektum Cerrahisi Derneği, İstanbul: 2010, sayfa 39-68.
26. Turan E, Yalçın B, Yücel İ, Unal M. İlk Kez Tanı Konan Kolorektal Kanser Hastalarının Epidemiyolojik Özellikleri, *Türk Aile Hek Derg*, 2012, 16:169-177.
27. <http://www.turkcerrahi.com/wp-content/uploads/kolon-ve-rektum-kanseri.pdf> Erişim Tarihi: 1 Ekim 2019
28. Young GP, St John DJ, Winawer SJ, Rozen P. Choice of fecal occult blood tests for colorectal cancer screening: recommendations based on performance characteristics in population studies: WHO (World Health Organization) and OMED (World Organization for Digestive Endoscopy) report. *Am J Gastroenterol* 2002; 97: 2499-2507.
29. Nakama H, Yamamoto M, Kamijo N, Li T, Wei N, Fattah AS, Zhang B. Colonoscopic evaluation of immunochemical fecal occult blood test for detection of colorectal neoplasia. *Hepatogastroenterology*, 1999, 46: 228-31.
30. Scolhefield, JH., Eng, C. *Kolorektal Kanser Tanı ve Klinik Yönetimi*. (Çeviri Editörü) Alabaz Ö. Ankara, Akademisyen Tıp Kitabevi, 2016.
31. Rex DK, Cutler CS, Lemmel Gİ et ai. Colonoscopic miss rates of adenomas determined by back-to-back colonoscopies. *Gastroenterology*, 1997, 112: 24-8.
32. https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/kanserdb/yayinlar/Kitaplar/Kolorektal_Kanser_Taramasi_ve_Teshisinde_Avrupa_Birligi_Kalite_Rehberi.Pdf Erişim Tarihi: 1 Ekim 2019
33. Utku ÖG, Ergül B, Oğuz D. Gaitada Gizli Kan Testi Pozitifliği Nedeni ile Kolonoskopi Yapılan Hastaların Kolonoskopik ve sonuçlarının Değerlendirilmesi. Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji Bölümü, 2018. DOI: 10.17941/agd.431639
34. Botteri E, Iodice S, Bagnard: V Raimondi S, Lowenfels AB, Maisonneuve P Smoking and colorectal cancer: a meta-analysis. *JAMA*, 2008, Dec 17- 300: 2765-78.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ZİHİN HARİTASI YÖNTEMİNİ BİLME VE UYGULAMA DURUMLARININ İNCELENMESİ

Meryem FIRAT¹, [Seçkin KARAKUŞ²](#)

¹Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzincan / Türkiye,

E-Posta:meryemfirat@hotmail.com

² Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzincan / Türkiye,

E-Posta:seckin.karakus@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinin zihin haritası yöntemini bilme ve uygulama durumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel türde gerçekleştirilen araştırmanın evrenini Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencileri oluştururken; örneklemini hemşirelik bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan 21 soruluk anket formu ile toplanmıştır. Araştırma, ders saatlerinde derste bulunan, araştırmaya katılmayı kabul eden, anket formunu eksiksiz dolduran 354 öğrenci ile tamamlanmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programında değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalaması $20,22 \pm 0,5$; %70,1'i kadın ve %29,7'si birinci sınıf öğrencisi, genel ağırlıklı not ortalamaları $2,75 \pm 0,5$ olarak bulunmuştur. %76,8'i idealindeki meslek olduğu için hemşireliği seçtiğini belirtmiştir. Ders çalışma alışkanlıkları incelendiğinde %67,2'sinin kütüphaneyi tercih ettiği, %43,2'sinin haftalık, %68,6'sının ezberleyerek çalıştığı belirlenmiştir. Sadece %19,5'inin zihin haritası yöntemini daha önce duyduğu ve yöntemi duyan öğrencilerin %78,3'ünün bu yöntemi denediği ancak deneyen öğrencilerin %44,4'ünün uygularken zorlandığı bulunmuştur.

Sonuç: Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre zihin haritası yönteminin hemşirelik öğrencilerince iyi bilinen ve sık kullanılan bir yöntem olmadığı ve uygulanmasında zorlanıldığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, öğrenci, zihin haritası

INVESTIGATION OF NURSING STUDENTS' KNOWLEDGE AND IMPLEMENTATION OF MIND MAP METHOD

Meryem FIRAT¹, Seçkin KARAKUŞ²

¹ Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Health Sciences, Erzincan / Turkey,

E-Posta: meryemfirat@hotmail.com

² Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Health Sciences, Erzincan / Turkey,

E-Posta: seckin.karakus@hotmail.com

Abstract

Aim: Research was conducted to investigate the knowledge and practice of mind map method of nursing students.

Methods: The universe of this descriptive and cross-sectional study is the students of Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Health Sciences and the sample consisted of nursing students. The data were collected with a 21 question questionnaire prepared by the researchers. The study was completed by 354 students, who agreed to participate in the course, completed the questionnaire completely. The data obtained were evaluated in the SPSS package program.

Results: The mean age of the students included in the study was $20,22 \pm 0,5$ and the overall weighted grade point average was found to be $2,75 \pm 0,5$. 70,1% of the students are women and 29,7% are first-year students. 76,8% stated that they chose nursing because it was an ideal profession. When study habits were examined, it was determined that 67,2% preferred the library, 43,2% worked weekly and 68,6% worked by memorization. It was found that only 19,5% had heard the mind map method before and 78,3% of the students who had heard the method tried this method, but 44,4% of the students who had tried it had difficulty in applying it.

Conclusion: According to the results of the study, it was determined that mind map method is not a well known and frequently used method by nursing students and it was found difficult to apply.

Key Words: Nursing, student, mind map

HEMŞİRELİK LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME EĞİLİMLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Ömer TAŞCI¹, Mustafa DURMUŞ², Abdullah GERÇEK³, Abdulsamed KAYA⁴

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Muş/Türkiye,

E-posta: o.tasci@alparslan.edu.tr

²Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Muş/Türkiye,

E-posta: m.durmus@alparslan.edu.tr

³Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Muş/Türkiye,

E-posta: a1.gercek@alparslan.edu.tr

⁴Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Muş/Türkiye,

E-posta: a1.kaya@alparslan.edu.tr

Özet

Amaç: Bu araştırmada hemşirelik bölümü lisans öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini, bir devlet üniversitesinin Sağlık Yüksekokulu'nda 2018-2019 eğitim öğretim yılında hemşirelik lisans eğitimi gören tüm öğrenciler (n=213) oluşturmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden 190 öğrenci ile çalışma yürütülmüştür. Veriler, öğrencilere yönelik "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Kaliforniya Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği (KEDEÖ)" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde frekans, yüzdeler hesaplanmıştır, Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin, %57.9'unun kadın, %35.3'ünün 4. Sınıf, %33.2'sinin genel not ortalaması 2-2.5 arasında, %49.5'unun 21-23 yaş arasında, %53.2'sinin orta düzeyde kitap okuduğu ve %71.1'inin bilimsel çalışmaları takip etmediği saptanmıştır. Öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerinin orta düzeyde (214,710±22.43) olduğu belirlenmiştir. KEDEÖ alt boyut puanları incelendiğinde; öğrencilerin sistematiklik, açık fikirlilik, meraklılık ve analitiklik alt boyutlarında orta düzeyde, doğruyu arama ve kendine güven alt boyutlarında ise düşük düzeyde eleştirel düşünme eğilimi gösterdiği saptanmıştır.

Öğrencilerin tanıcı özellikleri ile eleştirel düşünme eğilimi ölçeği toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; sınıf, üniversiteden önce yaşanan yer, kitap okuma sıklığı, hemşirelik alanında yapılan bilimsel çalışmaları takip etme, sosyal etkinliklere katılma ve üniversiteden önceki okul başarı durumu değişkenleri ile eleştirel düşünme eğilimi toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu (p<0.05), cinsiyet, yaş, genel not ortalaması, üniversite öncesindeki okul yaşantısında bilimsel çalışmalara, projeler vb. katılma durumu ve meraklı olma durumu değişkenleri ile eleştirel düşünme eğilimi toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark olmadığı saptanmıştır (p>0.05).

Sonuç: Araştırma sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel düşünme, hemşirelik öğrencileri, hemşirelik eğitimi

FACTORS AFFECTING CRITICAL THINKING DISPOSITIONS OF NURSING UNDERGRADUATE STUDENTS

Ömer TAŞCI¹, Mustafa DURMUŞ², Abdullah GERÇEK³, Abdulsamed KAYA⁴

¹ Muş Alparslan University, Faculty of Health Sciences, Muş/Turkey,

E-posta: o.tasci@alparslan.edu.tr

² Muş Alparslan University, Faculty of Health Sciences, Muş/Turkey,,

E-posta: m.durmus@alparslan.edu.tr

³ Muş Alparslan University, Faculty of Health Sciences, Muş/Turkey,,

E-posta: a1.gercek@alparslan.edu.tr

⁴ Muş Alparslan University, Faculty of Health Sciences, Muş/Turkey,,

E-posta: a1.kaya@alparslan.edu.tr

Abstract

Aim: The aim of this study is to investigate the factors that affect the critical thinking dispositions of undergraduate nursing students

Methods: The population of the study consisted of all students (n=213) who received nursing undergraduate education in 2018-2019 academic year at the School of Health of a state university. The study was conducted with 190 students who agreed to participate in the study. The data were collected by using the “Descriptive Information Form” for the students and the “California Critical Thinking Disposition Inventory (CCTDI)”. Frequency, percentage calculation, Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U tests were used to evaluate the data.

Results: The students who participated in the survey, was determined %57.9 were female, %35.3 were 4th grade, %33.2 had a grade point average of 2-2.5, %49.5 were between the ages of 21-23, %53.2 were reading books at intermediate level and %71.1 of did not follow scientific studies. The students' critical thinking dispositions were found to be moderate (214,710±22.43). When the subscale scores of CCTDI were examined; It was found that students had a moderate tendency in systematicity, open-mindedness, inquisitiveness and analiticity sub-dimensions, and low level of critical thinking in search for truth-seeking and self-confidence sub-dimensions.

When the students' descriptive characteristics and the critical thinking disposition scale total score means were compared; It was found that there was a significant difference between the variables of classroom, place of residence before the university, frequency of reading books, following scientific studies in nursing, participating in social activities, and the school achievement status variables before the university and the total thinking averages (p <0.05), gender, age, transcript average, pre-university school life in scientific studies, projects and so on. It was found that there was no significant difference between the variables of participation status and being curious, and the total scoremeans of critical thinking disposition (p> 0.05).

Conclusion: As a result of the study, it was found that nursing students' critical thinking disposition was moderate.

Key Words: Critical thinking, nursing students, nursing education

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE YAŞANILAN YER ALGISI EĞİTİM-ÖĞRETİM MEMNUNİYETİNİ ETKİLER Mİ?

Türkan KADİROĞLU¹, Gamze AKAY²

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E posta: t.kadiroglu@atauni.edu.tr

²Artvin Çoruh Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Artvin/Türkiye,

E posta: gamzeakay_25@artvin.edu.tr

Özet

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin yaşadıkları yeri algılama durumu, eğitim öğretim memnuniyetleri, aralarındaki ilişki ve etkileyen faktörleri incelemektir.

Yöntem: Araştırma ilişki arayıcı tiptedir. Araştırmanın evrenini, bir fakültenin hemşirelik bölümünde 2019-2020 akademik döneminde öğrenim gören 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Örneklemeye gidilmeden evrenin tümüyle çalışılmıştır. Verilerin toplanmasında; Öğrenci Tanıtıcı Bilgi Formu, Yaşanılan Yer Algısı Ölçeği, Yükseköğretimde Eğitim Öğretimle İlgili Öğrenci Memnuniyeti Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterme durumlarına göre; yüzdelik, ortalama±standart sapma, ortanca (minimum-maksimum), Mann Whitney-U/Kruskal Wallis ve Spearman korelasyon analizi yapılmıştır. Araştırma için Etik Kurul ve kurum izni alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 21,08±1.92, %66'sının kız, %34,5'inin üçüncü ve yine %34,5'inin dördüncü sınıfta okuduğu, %53'ünün devlet yurdunda ikamet ettiği, %70,5'inin çekirdek ailede yaşadığı, %62,5'inin gelir durumunun gidere denk ve %71'inin bölümünü sevdiği belirlenmiştir. Dördüncü sınıfta okuyan ve çekirdek ailede yaşayan öğrencilerin yer algısı puan ortalaması daha yüksek ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<.05$). Geliri giderinden daha fazla olan ($p<.05$) ve bölümünü severek okuyan öğrencilerin ($p\leq.001$) eğitim-öğretimle ilgili memnuniyet puan ortalaması daha yüksek ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin yer algısı ile eğitim öğretim memnuniyeti puan ortalaması arasında zayıf düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$).

Sonuç: Bu araştırmada; sınıf düzeyinin artması ve çekirdek ailede yaşamının, yaşanılan yer algısını artırdığı ve iyi ekonomik duruma sahip olma ve bölümünü severek okumanın eğitim-öğretimle ilgili memnuniyeti artırdığı sonuçlarına ulaşıldı. Ayrıca, hemşirelik öğrencilerinde yaşanılan yer algısı ile eğitim öğretim memnuniyeti arasında pozitif yönde ilişki olduğu tespit edildi.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, yer algısı, eğitim öğretim memnuniyeti

DOES LOCATION PERCEPTION AFFECT THE EDUCATIONAL SATISFACTION OF NURSING STUDENTS?

Türkan KADİROĞLU¹, Gamze AKAY²

¹Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum/Turkey,

E posta: t.kadiroglu@atauni.edu.tr

²Artvin Coruh University, Vocational School of Health Services, Artvin/Turkey,

E posta: gamzeakay_25@artvin.edu.tr

Abstract

Aim: The aim of this study is to investigate nursing students' perceptions about the locations they live in, their educational satisfaction and the relationship between these and the factors influencing their perceptions and educational satisfaction.

Methods: This study is a regression type study. The sample of the study consists of sophomore, junior and senior nursing students attending a health faculty in 2019-2020 academic year. Instead of sampling, the study was conducted with the whole universe. For collecting data, student introductory information questionnaire, location perception scale, and student satisfaction in higher education scale were used in the study. Whether the distribution was normal or not was determined with the results of percentages, mean, standard deviation, median, (minimum-maximum) Mann Whitney-U/Kruskal Wallis and Spearman correlation analyses. The permission for the study was obtained both from the ethical committee and the organization.

Results: The average age of the participants was 21,08±1.92 and 66% of them were females. 34,5% of the students were junior students and another 34,5% were senior students. 53% of the participants stayed at state dormitories, 70,5% had nucleus families, 62,5% of the participants' families had a balanced income and expenditures and 71% enjoyed their departments. The average location perceptions of the senior students living in nucleus families were higher and the differences between the groups were found to be statistically significant ($p<.05$). Students having families with more income than expenditures ($p<.05$) and enjoying the departments ($p\leq.001$) they are attending had higher educational satisfaction means and differences between the groups were found to be statistically significant. There was a poor level and positive correlation between the participants' location perceptions and educational satisfaction.

Conclusion: The results of the study suggest that grade level and living in a nucleus family enhance location perception and having good economic conditions and enjoying studying in the department enhance educational satisfaction. Furthermore, it was also determined that nursing students' there was a positive correlation between the location perception and educational satisfaction.

Key Words: Nursing student, location perception, educational satisfaction

TÜRK HEMŞİRELİK EĞİTİM PROGRAMLARINDA ETİK ÖĞRETİMİ: MEVCUT DURUM ANALİZİ

Sinem ÇALIŞKAN¹, Duygu YILDIRIM², Esra AKIN KORHAN³

¹İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir/Türkiye,

E-Posta: caliskansnm@gmail.com

²İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İzmir/Türkiye,

E-Posta: duyguyildirim6@gmail.com

³İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İzmir/Türkiye,

E-Posta: akinesra80@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de lisans düzeyinde hemşirelik eğitimi veren kurumlarda etik dersinin öğretiminin mevcut durumunun belirlenmesidir.

Yöntem: Bu çalışmada, yükseköğretim kurumlarına bağlı olan okulların resmi internet sitelerinde yer alan ders bilgi paketlerine başvurulmuş ve mevcut durumun betimlenmesi amaçlandığı için tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya, lisans düzeyinde hemşirelik eğitimi veren ve Türkiye’de yer alan bütün üniversiteler dâhil edilmiştir. Hemşirelik eğitimi veren kurumların statüsü, etik öğretiminin tek başına bir ders mi yoksa başka bir ders kapsamında mı gerçekleştirildiği, kaç hafta ve kaç saat etik konusunun işlendiği, teorik mi uygulama mı, zorunlu bir ders mi, kaçınıcı sınıf ve dönemde öğretildiği, ders kapsamında herhangi bir ödev verilip verilmediği ve bu dersi veren öğretim elamanlarının uzmanlık alanları gibi bilgiler taranmıştır.

Bulgular: Araştırma kapsamında yer alan ve Türkiye’de bulunan bu kurumların %72.2’sinde etik dersi herhangi bir ders kapsamında değil, ayrı bir ders olarak okutulmaktadır. Yanı sıra etik öğretiminin başka bir ders kapsamında gerçekleştirildiği kurumların %52.8’inde etik konuları 1-5 hafta arasında ve bunların da %50’sinde konular bir dönemde toplam 14 saat olarak ele alınmaktadır. Kurumların %35.4’ünde etik dersi ikinci sınıf ve %35.4’ünde üçüncü sınıf programında yer almaktadır. Etik dersi, kurumların %72’sinde zorunlu, %63.4’ünde 2 kredilik bir derstir ve %94.4’ünde teorik olarak anlatılmaktadır. Etik dersini %28.6 oranında doktor öğretim üyeleri tarafından verilmektedir ve dersi veren öğretim üyelerin %34.2’sinin uzmanlık alanının hemşirelik esasları anabilim dalı olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Türkiye’de hemşirelikte lisans programlarındaki etik eğitimi incelendiğinde, etik dersinin ağırlıklı olarak ayrı bir ders kapsamında verildiği göze çarpmaktadır. Ancak verilen eğitimin büyük oranda teorik boyutta kaldığı uygulama boyutunun olmadığı, özellikle klinik alanla etkileşim sürecinin söz konusu olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etik eğitimi, lisans eğitimi, etik öğretimi, hemşirelik

ETHICS TEACHING IN TURKISH NURSING EDUCATION PROGRAMS: CURRENT SITUATION ANALYSIS

Sinem ÇALIŞKAN¹, Duygu YILDIRIM², Esra AKIN KORHAN³

¹ İzmir Kâtip Çelebi University, Institute of Health Sciences, İzmir/Turkey,

E-Posta: caliskansnm@gmail.com

² İzmir Kâtip Çelebi University, Institute of Health Sciences, İzmir/Turkey,

E-Posta: duyguyildirim6@gmail.com

³ İzmir Kâtip Çelebi University, Institute of Health Sciences, İzmir/Turkey,

E-Posta: akinesra80@hotmail.com

Abstract

Aim: The aim of this study is to determine the current state of ethics teaching at the nursing education institutions of level of bachelor degree in Turkey.

Methods: In this research, the lesson information packages on the official websites of schools affiliated to higher education institutions were checked and the survey method was used as it was aimed to describe the current situation. Institutions that has nursing education at level of bachelor and located in Turkey, were included in the study. In this study was scanning information that the status of institutions providing nursing education, whether ethics education is carried out in one lesson or another lesson, how many weeks and hours of ethics are studied, whether it is theoretical or practical, compulsory lesson, in which class and semester whether homework is given or not, and areas of expertise of the lecturers teaching this lesson.

Results: In 72.2% of institutions that partaking within the scope of these research and in Turkey, ethics lesson is taught as a separate lesson. Besides, in 52.8% of the institutions where ethics teaching is carried out within the scope of another lesson, ethical issues are considered between 1-5 weeks and in 50% of these subjects, 14 hours are handled in one semester. The ethics lesson takes place in the second class programme of 35.4% of the institutions and third class programme in 35.4% of the institutions. Ethics lesson is a compulsory lesson in 72% of the institutions, a 2-credit lesson in 63.4%, and theoretically is taught in 94.4%. The ethics lesson is given by faculty members that 28.6% of these are the assistant professor and it has been determined that 34.2% of the faculty members are fundamentals of nursing of the specialty field.

Conclusion: Considering ethics education in nursing degree program in Turkey, mainly in the ethics lesson it is outstanding given under a separate lesson. However, it has been concluded that there is no practical dimension in which the education is largely theoretical, and there is no interaction process especially with the clinical field.

Key Words: Ethics education, undergraduate education, ethics teaching, nursing

ACİL OBSTETRİK BAKIM: OLGU TEMELLİ BİR DERS MODÜLÜ ÖĞRENCİ GERİ BİLDİRİMLERİ

Esra ÇINAR TANRIVERDİ¹

¹Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum / Türkiye

E-Posta: esracinart@yahoo.com

Özet

Giriş ve Amaç: Olgu temelli öğrenme, “yaşanmış ya da yaşanma ihtimali olan ve önceden hazırlanmış bir durumun çözümlenerek öğrenmenin gerçekleşmesi”dir. Öğrenen merkezli bir eğitim modeli olan bu yöntem öğrencilere, kullanılan örnekler eşliğinde yaşanmış bir durumu, bir gerçek olguyu tartışma, analiz etme, çözümlenme, bilgi ile gerçek hayat arasındaki ilişkiyi kurma ve karar verme fırsatı sunar (1).

Postpartum kanamalar tüm dünyada halen en önemli ve önlenemez maternal mortalite sebebidir. Postpartum kanama nedenli anne ölümlerinin önlenmesinde en önemli yaklaşım riskli hastaların tespiti, önleyici girişimler, erken tanı ve zamanında yapılan uygun tedavidir. Anne ölümlerinin azaltılması kapsamında dünyada önerilen sistem Acil Obstetrik Bakım (AOB) Sistemidir. Buna göre uzmanlık alanına bağlı olmadan, her hekimin konu ile ilgili farkındalık ve acil durumları yönetme yeterliliği kazanmış olması çok önemlidir (2,3).

Bu çalışmada, Aile Hekimliği stajı alan intörn hekimlerin, postpartum kanamalar ve Acil Obstetrik Bakım konusunda olgu temelli bir ders modülü ile bilgi ve farkındalıklarının artırılması, hayat kurtarıcı temel yaklaşımlarının öğretilmesi, bu sayede anne ölümlerinin azaltılmasına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Aile Hekimliği stajı alan intörn hekimlere, “Postpartum Kanamalara yaklaşım ve Acil Obstetrik Bakım” adıyla yapılandırılmış, olgu temelli bir ders modülü başlatıldı. 2018-2019 eğitim öğretim yılında Aile Hekimliği stajı alan ve önceden Kadın Hastalıkları ve Doğum stajını almış olan altı staj grubunda, toplam 82 öğrenciye, üç bölüm halinde yapılandırılan bir eğitim modülü uygulandı. İlk bölümde anne ölümünün tanımı, nedenleri, önemi, Türkiye ve dünyadaki durumu ve yıllar içindeki değişimi, ülkemizde anne ölümlerini önleme konusunda yapılan çalışmalar ile ilgili 30 dakikalık kuramsal bir ders yapıldı. İkinci bölümde postpartum kanamanın tanımı, sıklığı, nedenleri, sonuçları, önlenirliği ve postpartum kanamalarda hayat kurtarıcı temel yaklaşımlar, gecikme modelleri ile ilgili 30 dakikalık kuramsal bir ders yapıldı. Üçüncü bölümde, 60 dakikalık, yapılandırılmış, olgu temelli bir oturum yapıldı. Kuramsal derste

öğrenilen bilgiler ışığında, beş gerçek olgu üzerinden, interaktif, olgu analizleri yapıldı. Bu oturumlarda, postpartum kanama nedeniyle yaşanmış anne ölümü olguları, gebeliğin başlangıcından itibaren, gebelik süreci, sağlık kurumuna başvuru, yapılan tedavi, müdahale, sevk, operasyon gibi her aşama ayrı ayrı ele alınarak tüm yönleriyle derinlemesine incelendi. Olgulardaki gecikme modelleri tanımlandı, her olgu medikolegal yönden değerlendirildi. Dersin bir sonraki dönemde devam ettirilip ettirilmemesinin, öğrencilerden alınan geribildirim sonuçları doğrultusunda yapılması planlanarak, eğitim modülü sonunda tüm öğrencilerden yazılı ve sözlü geribildirim alındı.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerden %43'ü kadın (n=35), %57'si (n=47) erkekti. Tüm gruplar intörlük dönemi sırasında Kadın Hastalıkları ve Doğum Stajını almışlardı. AOB olgu temelli çalışma modülüne katılan öğrencilerin tamamının yüksek düzeyde memnuniyetlerinin olduğu görüldü. Geribildirimlerde, öğrencilerin en çok memnun kaldıkları uygulamanın, gerçek olgular üzerinden yapılan analizler olduğu görüldü. Öğrenciler kuramsal dersler sayesinde bilgi ve farkındalıklarının arttığını, olgu temelli oturumlarla derse olan ilgi ve katılımlarının, olgu çözümlenmeleri sayesinde bütüncül değerlendirme, kritik karar verme becerilerinin arttığını bildirmişlerdir.

Olumlu görüşler arasında “dersin çok faydalı olduğu, gerçek hissettikleri, konuyu kavramalarının arttığı, derste hiç sıkılmadıkları, bu tür derslerin artırılması gerektiği, olayları daha iyi değerlendirdikleri, teorik derslere göre daha eğitici olduğu” öne çıkan görüşlerdir. Oniki öğrenci dersle ilgili olumlu görüşlerinin yanında, olumsuz görüş de bildirmiş (%14.6), on tanesi (%12.1) kuramsal dersin uzun olduğunu, iki tanesi ise olgular ve medikolegal değerlendirmenin cesaretini kırdığını (%0.02) belirtmiştir. Öğrenciler ders ile ilgili, dersin teorik kısmının kısaltılması (n= 10,%12.1), acil durumlara ilgili bu gibi derslerin artırılması (n= 73, %89), olgu temelli derslere tüm stajlarda yer verilmesi (n=66, %80) dersin simülasyonun da yapılması (n=18, %22), öğrencilerin tümü (n=82, % 100) dersin sonraki yıllarda da devam ettirilmesi önerilerinde bulunmuşlardır. Olgu temelli AOB ders modülü ile ilgili olumlu, olumsuz görüşleri ve önerileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Sonuç: Olgu temelli öğrenmenin öğrencilerin derse katılımı, ilgisi ve memnuniyetleri üzerinde son derece olumlu bir etkisinin olduğu görülmüştür. Kritik karar verme sürecinde zamanın çok önemli olduğu, postpartum kanama gibi acil kriz durumları için, olgu temelli oturumlar öğrencide ilgi ve heyecan oluşturmakta, derse aktif katılımlarını sağlamakta, analiz ve karar verme süreçlerini geliştirmekte, olgulara bütüncül bakışla yaklaşımın yanı sıra, örnek olguda sürecin yönetim şeklinin değerlendirilmesini de sağlamaktadır. Öğrenci merkezli olması nedeniyle öğrencilerin tercih ettiği, ilgi duyduğu ve katılımı teşvik eden bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, özellikle önemli aciller için olguya dayalı derslerin programa eklenmesi ve özellikli olgular için simülasyon eğitimlerinin de planlanmasının sürece katkısı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Olgu temelli öğrenme, geri bildirim, acil obstetrik bakım

Tablo 1. Öğrencilerin ders ile ilgili geribildirimleri

	Ders ile ilgili geri bildirimler
Olumlu görüşler	<p>“Çok faydalı bir dersti” “Sonraki dönemlerde de devam etmeli” “Eğitici bir ders” “Ders çok güzeldi hiç sıkılmadım” “Olgu sunumlarının her biri bir ders niteliğindedi, çok faydalandım” “Kanamalı hastada hayat kurtarıcı bilgileri öğrendim” “Gerçek olgular üzerinden ders yapmak çok güzeldi” “Eksiklerimi farkettim” “Böyle dersler çok faydalı, kesinlikle olmalı ve sayıları arttırılmalı” “Olguları sanki gerçekten yaşadım” “Teorik derslere göre daha eğiticiydi, kesinlikle devam etmeli” “Postpartum kanamalarla ilgili farkındalığım ve bilgim arttı. Dersin olgular üzerinden anlatılması dikkatimi ve ilgimi arttırdı ” “Bu dersin faydasını göreceğime eminim. Kanamalara acil yaklaşımı öğrendim” “Tüm dersler böyle olgular üzerinden işlenirse daha çok şey öğreniriz” “Hiç sıkılmadan, altın değerinde bilgiler öğrendim” “Kendime güvenim arttı” “Bu olguları hayat boyu unutmam” “Meslek hayatına başlamadan önce böyle bir dersin yapılması bana çok şey kattı” “Derse ilgim ve heyecanım hiç azalmadı, çok etkili bir ders oldu” “Olgular çok eğiticiydi, kendimi orada hissettim” “Acil Obsterik Bakımda altın bir saati öğrendim, en çok zevk aldığım ve en çok öğrendiğim derslerden biriydi” “Mesleğimizin ne kadar ciddi bir sorumluluk olduğunu, bir hastanın hayatının elimizde olabileceği zor anları kavradım” “Postpartum kanamalarda ölümün ne kadar hızlı gelişebildiğini gördüm” “Anne ölümlerinin ne kadar dramatik olduğunu, kanamalarda zamanın ne kadar önemli olduğunu öğrendim” “Bu ders bana çok şey kattı” “Yaşanmış vakalara dışarıdan bir gözle bakınca insan daha iyi kavlıyor. Bütün resmi görebiliyor. Çok faydalıydı” “Mezun olmadan böyle bir ders gördüğüm için şanslı hissettim. Çok önemli, hayat kurtarıcı bilgiler öğrendim” “ Bir insanın yaşamının nasıl birden bire değişebildiğini farkettim” “Diğer acil durumlar için de böyle dersler planlanmalı”</p>
Olumsuz Görüşler	<p>“Ders teorik kısmı uzundu” “Olgular cesaretimi kırdı”</p>
Öneriler	<p>“Teorik dersin kısaltılması” “Acil durumlarla ilgili bu tür derslerin arttırılması” “Örnek olgu sayısının arttırılması” “Olgu temelli eğitime tüm stajlarda yer verilmesi” “Dersin simülasyonu da yapılması”</p>

ACİL OBSTETRİK BAKIM: OLGU TEMELLİ BİR DERS MODÜLÜ

ÖĞRENCİ GERİ BİLDİRİMLERİ

Esra ÇINAR TANRIVERDİ¹

¹Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum / Türkiye

E-Posta: esracinart@yahoo.com

Abstract

Introduction and Aim:

Case-based learning is the realization of learning by analyzing a situation that has been or is likely to be experienced. It is a learner-centered educational model. It offers an opportunity to discuss, analyze, analyze an event through real facts, establish the relationship between knowledge and real life and make decisions (1). Postpartum hemorrhage is still the most important and preventable cause of maternal mortality worldwide. The most important approach in the prevention of maternal deaths due to postpartum hemorrhage is the detection of risky patients, preventive interventions, early diagnosis and appropriate timely treatment. The world recommended system for reducing maternal mortality is Emergency Obstetric Care (EOC) System. Accordingly, it is very important that each physician, regardless of his / her field of expertise, has gained awareness and competence to manage emergency situations (2,3).

In this study, it was aimed to increase the knowledge and awareness of intern physicians receiving Family Medicine internship with a case-based course module on postpartum haemorrhage and Emergency Obstetric Care (EOC), to teach basic life-saving approaches and thus to contribute on reducing maternal deaths.

Methods: A case-based course module was introduced to the intern physicians in Family Medicine under the title of "Approach to Postpartum Bleeding and EOC". An education module structured in three parts was practised on six different internship groups of 82 students in total who took their Family Medicine internship in 2018-2019 academic year and their Gynecology and Obstetrics previously.

In the first part, a 30-minute-theoretical-course was delivered on the definition of maternal mortality, its reasons and significance, the changes in the condition of Turkey and the world within the years and on preventing maternal deaths. In the second part, a 30-minute theoretical course was delivered on the definition, frequency, causes, consequences, preventability and life-saving approaches of postpartum haemorrhage and delay models. In the third part, a 60-minute structured case-based session was conducted. Under the light of the theoretical framework delivered before, interactive case studies were conducted through five real cases. In these sessions, cases of maternal death due to postpartum haemorrhage were examined in detail with all its processes separately from the beginning of the pregnancy along with all the pregnancy process such as admission to health institution, treatment, intervention, referral and operation.

Delay models in the cases were defined, and each case was evaluated in terms of medicolegal. Planning whether to continue the course in the next term by following the students' feedback, written and oral feedback were received from all students at the end of the training module.

Results: 43% of the participating students were female (n = 35) while 57% (n = 47) were male. All groups had already received Gynecology and Obstetrics Internship during their internship. It was observed that all the students participating in the EOC case-based course module were highly satisfied. It was also observed in the feedbacks that the most satisfying part was the students' analysis through real cases. Students reported that their knowledge and awareness increased through theoretical courses, their interest and participation in case-based sessions and their holistic assessment and critical decision-making skills increased through case analysis. Among the positive opinions, the highlighted ones are as follows: "the course is very useful, they feel real, their understanding of the subject increases, they are never bored with the course, such courses should be increased, they evaluate the events better, they are more educative than theoretical courses". In addition to their positive opinions, twelve students (14.6%) also reported negative opinions. Ten of them (12.1%) stated that the theoretical course was long, two of them (0.02%) reported that they were discouraged by cases and medicolegal evaluation. Students recommended shortening the theoretical part of the course (n = 10, 12.1%), increasing such courses related to emergencies (n = 73, 89%), including case-based courses in all internships (n = 66, 80%), also having simulation of the course (18, 22%). All of the students (n = 82, 100%) suggested continuing the course in the next years. Positive and negative opinions and suggestions on case-based EOC course module are presented in Table 1.

Conclusion: It was observed that case-based learning had a very positive effect on student participation, interest and satisfaction. For emergency crises such as postpartum haemorrhage when time is rather crucial in the critical decision-making process, case-based sessions turn to be exciting and interesting for the students, they ensure their active participation in the course, improve the analysis and decision-making processes, provide holistic approach to the facts as well as evaluate the management of the process in the case study. It provides an encouraging learning environment that students prefer and are interested since it is student-centred. In parallel with these results, the inclusion of case-based courses into the program, especially for important emergencies, and the planning of the simulation training for specific cases will contribute to the process.

Key Words: Case-based learning, feedback, emergency obstetric care

Tablo 1. Öğrencilerin ders ile ilgili geribildirimleri

	Ders ile ilgili geri bildirimler
Olumlu görüşler	<p>“Çok faydalı bir dersti”</p> <p>“Sonraki dönemlerde de devam etmeli”</p> <p>“Eğitici bir ders”</p> <p>“Ders çok güzeldi hiç sıkılmadım”</p> <p>“Olgu sunumlarının her biri bir ders niteliğindedi, çok faydalandım”</p> <p>“Kanamalı hastada hayat kurtarıcı bilgileri öğrendim”</p> <p>“Gerçek olgular üzerinden ders yapmak çok güzeldi”</p> <p>“Eksiklerimi farkettim”</p> <p>“Böyle dersler çok faydalı, kesinlikle olmalı ve sayıları arttırılmalı”</p> <p>“Olguları sanki gerçekten yaşadım”</p> <p>“Teorik derslere göre daha eğiticiydi, kesinlikle devam etmeli”</p> <p>“Postpartum kanamalarla ilgili farkındalığım ve bilgim arttı. Dersin olgular üzerinden anlatılması dikkatimi ve ilgimi arttırdı ”</p> <p>“Bu dersin faydasını göreceğime eminim. Kanamalara acil yaklaşımı öğrendim”</p> <p>“Tüm dersler böyle olgular üzerinden işlenirse daha çok şey öğreniriz”</p> <p>“Hiç sıkılmadan, altın değerinde bilgiler öğrendim”</p> <p>“Kendime güvenim arttı”</p> <p>“Bu olguları hayat boyu unutmam”</p> <p>“Meslek hayatına başlamadan önce böyle bir dersin yapılması bana çok şey kattı”</p> <p>“Derse ilğim ve heyecanım hiç azalmadı, çok etkili bir ders oldu”</p> <p>“Olgular çok eğiticiydi, kendimi orada hissettim”</p> <p>“Acil Obsterik Bakımda altın bir saati öğrendim, en çok zevk aldığım ve en çok öğrendiğim derslerden biriydi”</p> <p>“Mesleğimizin ne kadar ciddi bir sorumluluk olduğunu, bir hastanın hayatının elimizde olabileceği zor anları kavradım”</p> <p>“Postpartum kanamalarda ölümün ne kadar hızlı gelişebildiğini gördüm”</p> <p>“Anne ölümlerinin ne kadar dramatik olduğunu, kanamalarda zamanın ne kadar önemli olduğunu öğrendim”</p> <p>“Bu ders bana çok şey kattı”</p> <p>“Yaşanmış vakalara dışarıdan bir gözle bakınca insan daha iyi kavlıyor. Bütün resmi görebiliyor. Çok faydalıydı”</p> <p>“Mezun olmadan böyle bir ders gördüğüm için şanslı hissettim. Çok önemli, hayat kurtarıcı bilgiler öğrendim”</p> <p>“ Bir insanın yaşamının nasıl birden bire değişebildiğini farkettim”</p> <p>“Diğer acil durumlar için de böyle dersler planlanmalı”</p>
Olumsuz Görüşler	<p>“Ders teorik kısmı uzundu”</p> <p>“Olgular cesaretimi kırdı”</p>
Öneriler	<p>“Teorik dersin kısaltılması”</p> <p>“Acil durumlarla ilgili bu tür derslerin arttırılması”</p> <p>“Örnek olgu sayısının arttırılması”</p> <p>“Olgu temelli eğitime tüm stajlarda yer verilmesi”</p> <p>“Dersin simülasyonu da yapılması”</p>

ATILGANLIK EĞİTİMİ VE UYGULAMASI DERSİNİN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİK EĞİLİM DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Eda AY¹, Sibel ASİ KARAKAŞ¹

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye

E posta: edaay25@gmail.com, sibelasi_36@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine ‘Atılganlık Eğitimi ve Uygulaması’ dersinin etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metod: Çalışmanın örneklemini 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde seçmeli ders olarak ‘Atılganlık Eğitimi ve Uygulaması’ dersini seçen ve çalışmaya katılmayı kabul eden 26 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmaya başlamadan önce gerekli izinler alınmıştır. Veriler ‘Kişisel Bilgi Formu’ ve ‘Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ)’ ile toplanmıştır. Öğrenciler atılganlık eğitimi dersi verilmeye başlamadan önce ve ders sonrasında sorulara cevap vermiştir. Ders öncesi-sonrası öğrencilerin verdikleri puanlar karşılaştırılmıştır. Veriler bilgisayar ortamında tanımlayıcı istatistikler ve t testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin %92.3’ü kadın ve bekar olup, %69.2’si hemşirelik bölümünü isteyerek seçmiştir. Öğrencilerin %65.4’ü çekirdek aile yapısına sahip olduğunu ve %53.8’i şehirde yaşadığını ifade etmiştir. Ders öncesi ilk ölçümde öğrencilerin EEÖ puan ortalaması 68.52 ± 5.00 , ders bitimi son ölçümde EEÖ puan ortalamaları ise 71.68 ± 6.09 olarak bulunmuştur.

Sonuç: Eğitim sonrasında öğrencilerin empatik eğilim ölçeğinden aldıkları toplam puanlarının değiştiği, atılganlık eğitimi dersinin öğrencilerin empatik eğilim düzeylerini anlamlı düzeyde arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Atılganlık, empatik eğilim, hemşirelik.

THE EFFECT OF ATTACHMENT EDUCATION AND PRACTICE COURSE ON EMPATHIC TRENDS LEVEL OF NURSING STUDENTS

Sibel ASİ KARAKAŞ¹, Eda AY¹,

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Psychiatric Nursing, Erzurum, Turkey

***E posta:* edaay25@gmail.com, sibelasi_36@hotmail.com**

Abstract

Aim: This study was made to determine the effect of ‘Assertiveness Training and Practice’ course on empathic tendency levels of nursing students.

Materials and Methods: The sample of the study consisted of 26 nursing students who chose ‘Assertiveness Training and Practice’ as the elective course in the spring term of 2018-2019 academic year and accepted to participate in the study. Necessary permits were obtained before working. Data were collected with ‘Personal Information Form’ and ‘Empathic Tendency Scale (ETS)’. The students answered the questions before and after the assertiveness training course. The scores of the students before and after the course were compared. The data were analyzed with descriptive statistics and t test on computer.

Results: The students were 92.3% female and 69.2% were chose the nursing department voluntarily. 65.4% of the students stated that they have nuclear family structure and 53.8% stated that they live in the city. In the first measurement before the course, the mean ETS score of the students was found to be 68.52 ± 5.00 and at the end of the lesson the mean ETS score was 71.68 ± 6.09 .

Conclusion: It was concluded that the total scores of the students on the empathic tendency scale changed after the training and the assertiveness training course significantly increased the empathic tendency levels of the students.

Key words: Assertiveness, empathic tendency, nursing.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN ELEŞTİREL DÜŞÜNME DERSİNİN ÖZ ETKİLİLİK-YETERLİLİK DÜZEYLERİNE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ

Eda AY¹, Sibel ASİ KARAKAŞ¹

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye

E posta: edaay25@gmail.com, sibelasi_36@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin öz etkililik yeterlilik düzeylerine eleştirel düşünme dersinin etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Materyal-Metod: Çalışmanın örneklemini 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde seçmeli ders olarak eleştirel düşünme dersini seçen 52 hemşirelik öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında ‘ Kişisel Bilgi Formu’ ve ‘Öz etkililik- Yeterlilik Ölçeği (ÖEYÖ)’ kullanılmıştır. Formlar dersler başlamadan önce ve ders bitiminden sonra öğrencilere uygulanmıştır. Ders öncesi ve sonrası öğrencilerin ölçeklerden aldıkları alt puanlar ve toplam puan ortalaması karşılaştırılmıştır. Veriler SPSS 18 paket programı ile bilgisayar ortamında tanımlayıcı istatistik ve t testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin %79.2’si kadın ve %98’i bekarıdır. Ders öncesi ve sonrası puan ortalamalarına bakıldığında ÖYEÖ ölçeği *davranışa başlama* alt boyutu puan ortalamasının 17.62 ± 5.35 ’ten 29.07 ± 6.18 ’e; *davranışı sürdürme* alt boyutu puan ortalamasının 16.28 ± 5.35 ’ten 25.5 ± 4.64 ’e; *davranışı tamamlama* alt boyut puanının 17.96 ± 3.00 ’ten 19.23 ± 3.07 ’e; *engellerle mücadele* alt boyut puan ortalamasının 8.63 ± 2.17 ’ten 9.32 ± 1.88 ’e yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. İlk ölçümde 62.3 ± 8.28 olarak bulunan ölçek toplam puanı ise son ölçümde 81.43 ± 12.5 olarak bulunmuş ve aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p=0.000$).

Sonuç: Eleştirel düşünme dersinin öğrencilerin öz etkililik- yeterlilik ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamalarını, davranışı başlatma, davranışı sürdürme, davranışı tamamlama ve engellerle mücadele alt boyutlarını istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde arttırdığı söylenebilir. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin kişisel gelişimini destekleyecek derslerin hemşirelik eğitimi müfredatına dahil edilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel düşünme, hemşirelik, öz etkililik- yeterlilik

DETERMINATION OF THE EFFECT OF CRITICAL THINKING COURSE ON NURSING STUDENTS TO SELF-EFFECTIVENESS LEVELS

Eda AY¹, Sibel ASİ KARAKAŞ¹

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Psychiatric Nursing, Erzurum, Turkey

E posta: edaay25@gmail.com, sibelasi_36@hotmail.com

Abstract

Aim: This study was conducted to determine the effect of critical thinking course on self-efficacy levels of nursing students.

Materials and Methods: The sample of the study consisted of 52 nursing students who chose the critical thinking course as an elective course in the spring semester of 2018-2019 academic year. 'Personal Information Form' and 'Self-Efficacy-Competence Scale' were used for data collection. The forms were applied to the students before and after the lessons started. Before and after the course the sub-scores and the total average score of the students were compared. The data were analyzed with descriptive statistics and t test on computer using SPSS 18 package program.

Results: 79.2% of the students were female and 98% were single. When the mean scores before and after the course were examined, SECS subscale of the scale to start behavior of the average score from 17.62 ± 5.35 to 29.07 ± 6.18 ; the subscale of maintaining the behavior of the average score from 16.28 ± 5.35 to 25.5 ± 4.64 ; the sub-dimension score of completing the behavior was 17.96 ± 3.00 to 19.23 ± 3.07 ; It was concluded that the average score of the struggle against obstacles sub-dimension increased from 8.63 ± 2.17 to 9.32 ± 1.88 . The total score of the scale, which was 62.3 ± 8.28 in the first measurement, was 81.43 ± 12.5 in the last measurement, and the difference was statistically significant ($p = 0.000$).

Conclusion: Critical thinking effectiveness- course of students' self sufficiency scale total score mean they receive from the behavior Initiating, maintaining the behavior, conduct and completion of the dimensions of the fight against obstacles in a way it can be said to be statistically significant increase.

Keywords: Critical thinking, nursing, self-efficacy

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE AKRAN DESTEĞİNİN EĞİTİM STRESİNE ETKİSİ

Semra ERDAĞI ORAL¹, Muhammed DENİZ¹

¹Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars/ Türkiye

Eposta: semraerdagi@hotmail.com, m.deniz476474@gmail.com

Özet

Amaç: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikteki çalışma hemşirelik öğrencilerinde akran desteğinin eğitim stresine etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırmanın evrenini Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde öğrenim gören 835 öğrenci oluşturdu. Araştırmada evrenin ulaşılabilirliği dikkate alınarak herhangi bir örneklem yöntemine gidilmedi, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 352 öğrenci ile çalışma tamamlandı. Çalışma verileri eğitim öğretim döneminin ilk haftalarında toplandığı için birinci sınıfta okuyan 202 hemşirelik öğrencisi örneklem dışında tutuldu. Verilerin toplanmasında “Öğrencileri Tanıtıcı Bilgi Formu”, ‘Akran Desteği Ölçeği’ ve “Hemşirelik Eğitimi Stres Ölçeği” kullanıldı. Öğrencilerinin en çok katılımlarının olduğu temel derslerde ilgili derslerin öğretim elemanından derse başlamadan önce veri toplamak için izin alındı. Anket formları uygulanmadan önce öğrenciler ile görüşme yapılarak araştırmaya ilişkin bilgi verildi ve öğrencilerin araştırmaya katılımı konusunda sözel izinleri alındı. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere anket formları verildi ve formları dolduran öğrencilerden anketler geri toplandı. Veriler toplanmadan önce çalışmanın yürütüldüğü kurumdan Etik Kurul ve izin alındı. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, korelasyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin % 60.5’i kadın, % 42’si 4. Sınıftadır. Öğrencilerin uygulama stres puanı ortalaması 29.82±8.40, Akademik stres puan ortalaması 30.54±8.19, toplam stres puan ortalamaları da 60.37±15.7 olarak bulundu. Akran desteği toplam puan ortalamaları 41.06±10.74’dür. Öğrencilerin akran desteği ölçeği puan ortalamaları ve hemşirelik eğitim stresi ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı ilişki bulunmadı (p>0.05).

Sonuç: Akran desteğinin hemşirelik eğitim stresini yönetmede etkili olmadığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Akran desteği, eğitim stresi, hemşirelik.

THE EFFECT OF PEER SUPPORT ON EDUCATION STRESS IN NURSING STUDENTS

Semra ERDAĞI ORAL¹, Muhammed DENİZ¹

¹ Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars/ Turkey,

Eposta: semraerdagi@hotmail.com, m.deniz476474@gmail.com

Abstract

Objective: This descriptive and relationship-seeking study was conducted to determine the effect of peer support on educational stress in nursing students.

Method: The population of the study consisted of 835 students studying at Kafkas University Faculty of Health Sciences Nursing Department. In the study, no sampling method was applied considering the accessibility of the universe and the study was completed with 352 students who voluntarily accepted to participate in the study. Since data were collected in the first weeks of the education period, 202 nursing students in the first class were excluded from the sample. Data were collected using the “Student Identification Information Form”, “Peer Support Scale” and “Nursing Education Stress Scale”. In the basic courses at which the students had the most participation, permission was obtained from the instructor of the related courses_ to collect data before starting the lesson. Before applying the questionnaire forms, the students were interviewed and informed about the research and verbal consent was obtained from the students for their participation in the research. Survey forms were given to the students who accepted to participate in the study and this were collected from the students who completed the forms. Before the data were collected, the Ethics Committee and permission were obtained from the institution. Number, percentage, mean, standard deviation and correlation analysis were used to evaluate the data.

Results: 60.5% of the students are female and 42% are in 4th grade. The mean application stress score of the students was 29.82 ± 8.40 , the mean academic stress score was 30.54 ± 8.19 , and the mean total stress score was 60.37 ± 15.7 . The mean score of peer support was 41.06 ± 10.74 . There was no significant relationship between the mean scores of the peer support scale and the nursing education stress scale.

Conclusion: It can be said that peer support is not effective in managing nursing education stress.

Key Words: Educational stress, nursing, peer support.

CERRAHİ KLİNİKLERDE YATAN HASTALARDA AĞRI VE ANKSİYETENİN UYKU KALİTESİNE ETKİSİ

Semra ERDAĞI ORAL, Nilüfer KIRANŞAL, Muhammed DENİZ

Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars/ Türkiye

Eposta: semraerdagi@hotmail.com, m.deniz476474@hotmail.com

Özet

Amaç: Tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikteki çalışma cerrahi kliniklerde yatan hastalarda ağrı ve anksiyetenin uyku kalitesine etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırmanın evrenini bir üniversite hastanesinin cerrahi kliniklerinde 2019 yılı Nisan-Haziran aylarında yatışı yapılan hastalar oluşturdu. Bu tarihlerde araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 204 hasta araştırmanın örnekleme alındı. Veriler toplanmadan önce çalışmanın yürütüldüğü kurumdan Etik Kurul ve izin alındı. Veriler hasta tanıtım formu, Sayısal Ağrı Ölçeği (SAÖ), Durumluk Anksiyete Ölçeği (DAÖ) ve Richard-Campbell Uyku Ölçeği (RCUÖ) kullanılarak toplandı. Araştırmacılar öncelikle hastalara yapılan çalışmanın amacını açıklayarak, onamlarını aldı. Araştırmaya katılmayı kabul eden hastalarla bire bir yüz yüze görüşme tekniği ile veriler toplandı. Bir hastadan veri toplama süreci ortalama 10-15 dakika arasında sürdü. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, korelasyon analizi kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan hastaların % 50.5'inin kadın, % 43.1'inin ilköğretim mezunu ve yaş ortalamaları 53.59 ± 19.31 'dir. Hastaların % 32.8 i genel cerrahi servisinde yattığı ve % 51.0'inin ameliyat olduğu belirlendi. Hastaların % 48'inin hastanede buldukları süre içerisinde uyku sorunları yaşadığı ve uyku sorunu yaşayan hastaların % 54.1 inin ağrı nedeniyle uyku sorunu yaşadığı bulundu. SAÖ puan ortalaması; 3.77 ± 2.52 , DAÖ puan ortalaması; 42.15 ± 9.99 RCUÖ puan ortalaması; 49.61 ± 25.34 olarak bulundu. Hastaların SAÖ ve DAÖ puan ortalaması ile RCUÖ puan ortalaması arasında negatif yönde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulundu ($p < 0.05$).

Sonuç: Cerrahi kliniklerde yatan hastaların ağrı ve anksiyete durumlarının uyku kalitesini olumsuz etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı, anksiyete, cerrahi klinik, uyku kalitesi

THE EFFECT OF PAIN AND ANXIETY ON SLEEP QUALITY IN PATIENTS IN SURGICAL CLINICS

Semra ERDAĞI ORAL, Nilüfer KİRANŞAL, Muhammed DENİZ

Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars / Turkey

Email: semraerdagi@hotmail.com, m.deniz476474@gmail.com

Abstract

Objective: This descriptive and relational study aimed to determine the effect of pain and anxiety on sleep quality in patients who hospitalized in surgical clinics.

Method: The population of the study consisted of patients hospitalized in the surgical clinics of a university hospital in April-June 2019. 204 patients who met the inclusion criteria were included in the study. Before the data were collected, the Ethics Committee and permission were obtained from the institution. Data were collected using the patient identification form, Numerical Pain Rating Scale (NPRS), State Anxiety Scale (STAI-I), and Richard-Campbell Sleep Scale (RCSS). The researchers first explained the purpose of the study and gave their consent. Data were collected through one-to-one face-to-face interviews with patients who agreed to participate in the study. The process of collecting data for one patient lasted an average of 10-15 minutes. Number, percentage, mean, standard deviation and correlation analysis were used to evaluate the data.

Results: 50.5% of the patients were female, 43.1% were primary school graduates and the mean age was 53.59 ± 19.31 . It was determined that 32.8% of the patients were hospitalized in the general surgery service and 51.0% of them were operated. It was found that 48% of the patients had sleep problems during their stay in the hospital and 54.1% of the patients had sleep problems due to pain. Mean NPRS score; 3.77 ± 2.52 , mean STAI-I score; The mean score was 42.15 ± 9.99 RCSS; 49.61 ± 25.34 . There was a statistically significant negative correlation between the mean NPRS and STAI-I score and the mean RCSS score ($p < 0.05$).

Conclusion: It can be said that pain and anxiety status of the patients hospitalized in surgical clinics adversely affect sleep quality.

Keywords: Anxiety, pain, sleep quality, surgical clinic,

YAŞAM BOYU ÖĞRENME VE ÖZNEL MUTLULUK

Afife YURTTAŞ¹ Nazlı HACIALİĞLU² Tuğçe KABAK³

¹Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları AD, Erzurum, Türkiye,

E-posta: afife-72@hotmail.com

²Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD, Erzurum, Türkiye,

E-posta: naz23mart@hotmail.com

³Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları AD, Erzurum, Türkiye,

E-posta: tugcekbk22@gmail.com

Özet

İçinde bulunduğumuz bilgi çağının vazgeçilmez gereksinimlerinden biri olan yaşam boyu öğrenme, giderek dikkat çekmekte ve daha fazla önem kazanmaktadır. Yaşam boyu öğrenme sosyal, kişisel ve toplumsal düzeyde bilgi, beceri ve yetkinlik düzeyini artırmak amacıyla, bireylerin doğumundan ölümüne kadar geçen sürede her türlü öğrenme faaliyetlerini içermektedir. Bireylerin yeni sorunlara yanıt verebilmesi, sürekli değişen ve gelişen iletişim teknolojilerini etkin olarak kullanabilmesi, böylece yeni bilgilere ulaşabilmesi, ulaştığı bilgileri kullanabilmesi yaşam boyu öğrenmeyle mümkündür. Literatürde yaşam boyu öğrenme, insanların yaşamları boyunca kişisel gelişimlerini sağlamak ve yaşam kalitelerini arttırmak için amaçlı yürüttükleri öğrenmeler olarak tanımlanmaktadır. Bunun için meslek üyelerinin sürekli öğrenme becerilerini kazanması, öğrenmeyi yaşamın bir kesiti değil, yaşam boyu devam eden bir süreç olarak görmesi önemlidir. Mesleki kimliğin gelişmesinde yaşam boyu öğrenmenin gerekli olduğunu vurgulayan ve buna inanan mesleklerden biri hemşireliktir.

Hemşireler sağlık alanında hızla değişen teknolojik ve medikal gelişmelerle baş etmek zorundadır. Sağlık sistemi hızlı değişimlere ayak uydurabilen, mücadele edebilen ve nitelikli bakım veren hemşireler tercih etmektedir. Bu nedenle üniversite düzeyinde verilen temel hemşirelik eğitimi toplumun değişen gereksinimlerine yanıt verebilen, sorun çözebilen, bilgiyi arayan ve iletişim becerilerini kullanabilen hemşireler yetiştirmeye odaklanmalıdır. Bu noktada hangi yaşta olursa olsun eğitim konusunu öne çıkaran yaşam boyu öğrenme yaklaşımı bireylerin mutluluk ve öznel iyi oluşları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilmektedir. Özellikle yetişkin dönemde alınan eğitimlerin, bireylerin psikolojisini olumlu yönde etkilediği ve öznel mutluluklarına katkı sağladığı belirtilmektedir.

Öznel mutluluk kavramı, bireylerin hayatlarına bakış açısı bakımından önemli bir kavramdır. Bu kavram üst seviyede yaşam doyumuyla karakterize olmasının yanında, düşük düzeydeki olumsuz algıları taşıma, hoş giden etkinlikler gerçekleştirme ve olumlu duygular besleme şeklinde tanımlanabilmektedir. Öznel mutluluk bireyin kendi bakış açısına göre ölçülmekte ve bireyin yaşamının iyi gittiğini düşünmesi durumunda yüksek olduğu bilinmektedir. Bireylerin yaşamının olumlu bir şekilde seyrettiğini algılamasına öğrenmenin olumlu katkı yapması nedeniyle, yaşam boyu öğrenme ve öznel iyi oluş arasında pozitif anlamda bir ilişki olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam boyu öğrenme, öznel mutluluk, hemşirelik

LIFELONG LEARNING AND SUBJECTIVE HAPPINESS

Afife YURTTAŞ¹ NazlıHACIALIĞLU² Tuğçe KABAK³

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Nursing., Erzurum, Turkey,

E-posta: afife-72@hotmail.com

² Atatürk University Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing, Erzurum, Turkey,

E-posta: naz23mart@hotmail.com

³ Atatürk University, Institute of Health Sciences, Department of Nursing, Erzurum, Turkey,

E-posta: tugcekbk22@gmail.com

Abstract

Lifelong learning, which is one of the indispensable requirements of the information age, is gaining attention and gaining more importance. Lifelong learning includes all kinds of learning activities from birth to death of individuals in order to increase their level of knowledge, skills and competence at social, personal and social level. It is possible for individuals to respond to new problems, effectively use ever-changing and evolving communication technologies, so that they can access new information and use the information they reach through lifelong learning. In the literature, lifelong learning is defined as the learning that people carry out in order to ensure their personal development and improve their quality of life. For this purpose, it is important for the occupational members to acquire continuous learning skills, and to see learning as a process that continues throughout life, not as a cross-section of life. One of the professions that emphasize and believe that lifelong learning is necessary for the development of professional identity is nursing.

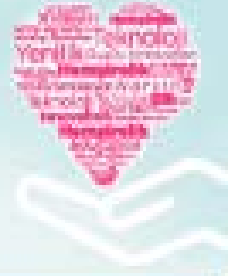
Nurses have to cope with rapidly changing technological and medical developments in the field of health. The health system prefers nurses who are able to keep up with the rapid changes, struggle and provide qualified care. Therefore, basic nursing education at university level should focus on raising nurses who can respond to changing needs of society, solve problems, seek information and use communication skills. At this point, lifelong learning approach, which emphasizes the subject of education at any age, can have a positive effect on the happiness and subjective well-being of individuals. It is stated that the education received especially during the adult period affects the psychology of the individuals positively and contributes to their subjective happiness.

The concept of subjective happiness is an important concept in terms of viewpoint of individuals' lives. This concept is characterized by high level of life satisfaction, carrying low-level negative perceptions, performing pleasant activities and feeding positive emotions. Subjective happiness is measured from an individual's own perspective and is known to be high if an individual thinks that their life is going well. It is thought that there may be a positive relationship between lifelong learning and subjective well-being, since learning contributes positively to the perception that individuals' lives are watching in a positive way.

Key Words: Lifelong Learning, Subjective Happiness, Nursing

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

TEKNOLOJİ KULLANIMININ HEMŞİRELERİN EĞİTİMİNE KATKILARI

Elif SARAC¹, Esra YILDIZ²

*MSB 55.Bakım Fabrika Müdürlüğü, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği
AD Başkanlığı, Erzurum / Türkiye, E-Posta: elif.sarac@msb.gov.tr*

*Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği AD. Başkanlığı Erzurum/Türkiye,
E-Posta: esra.yildiz@atauni.edu.tr*

Özet

Amaç: Hemşirelik; bakım rolüyle tanınmış, gelişen teknolojiye paralel olarak ilerlemesini sürdüren değişimlere açık bir sağlık disiplindir. Bireylerin sağlığını koruma ve yükseltmeyi hedef alan, sağlık hizmet alanında farklı bilim dalları ile etkileşim içerisinde olan bir meslek dalıdır. Hemşirelik hizmetlerinde kalitenin daima ön planda olması esastır. Kaliteli bakım ve uygulamalar için de gelişen teknolojiyi etkin şekilde takip etmek gereklidir. Kliniklerde kullanılan bilgisayarlar, hasta başı monitörler ve tıbbi cihazların en küçüğünden en büyüğüne; tümünün, sağlık hizmeti sunumunda kolaylıklar sağladığı göz ardı edilemez. Bu kapsamda çalışmanın amacı, klinik uygulamaların yanında hemşirelik öğrencileri için vazgeçilmez bir unsur haline gelen ve aynı zamanda değişen ve gelişen teknolojinin, hemşirelik eğitime katkılarını değerlendirmektir.

Yöntem: Çalışma; 2009-2019 yılları arasında hemşirelik eğitiminde kullanılan teknolojik cihazlar ve bunların mesleğe katkılarına ilişkin konularda literatür taraması yapılarak hazırlanmıştır.

Sonuç: Teknolojik gelişmeler ve kullanılan cihazlar hemşirelerin hem eğitiminde hem de bakım uygulamalarında büyük kolaylıklar sağlamıştır. Ateşli hasta takibinde cıvalı termometrelerin yerini dijitalerin alması, gebe takiplerinde kullanılan fetoskopların yerini bilgisayarlı ultrason cihazlarının alması gibi değişimler hem hizmetlerin kolaylaştırılmasına hem de zamandan kazanılmasına yardımcı olmuştur. Geçmişten günümüze hemşirelik girişimleri, teknolojik yöntem ve cihazların yardımıyla ilkel yöntemlerden modern uygulamalara doğru gelişimini sürdürmektedir. Klinik uygulamalarının yanı sıra hemşirelik öğrencilerinin ve çalışanların eğitiminde mobil cihaz ve uygulamalarının kullanılması da başarılarının artmasına yol açmaktadır. Ayrıca teknolojinin, meslek profesyonelleri tarafından etkin kullanımının evrensel sağlık düzeyine ulaşımı kolaylaştırdığı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Eğitim, Teknoloji.

THE CONTRIBUTIONS OF UTILIZING TECHNOLOGY TO NURSING EDUCATION

Elif SARAC¹, Esra YILDIZ²

MSB 55. Factory Maintenance Department, Atatürk University Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing , Erzurum / Turkey,

***E-mail:* elif.sarac@msb.gov.tr**

Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing, Erzurum/ Turkey,

***E-Mail:* esra.yildiz@atauni.edu.tr**

Abstract

Aim: Nursing; is a health discipline known for its role in care and open to changes that continue to progress in line with developing technology. It is a profession that aims to protect and increase the health of individuals and interacts with different disciplines in the field of health service. Quality in nursing services should always be at the forefront. For quality maintenance and applications, it is necessary to follow the developing technology effectively. From the smallest to the largest of computers, bedside monitors and medical devices used in clinics; all of them provide convenience in the provision of health care. In this context, the aim of the study is to evaluate the contribution of the changing and developing technology, which has become an indispensable element for nursing students in addition to clinical applications, to nursing education.

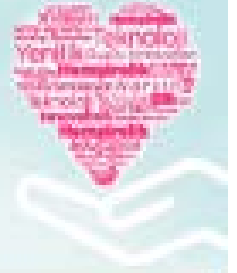
Method: Current study is prepared by conducting a literature search on technological devices pertaining to nursing education which were utilized between the years of 2009-2019 and their contributions to the nursing occupation.

Conclusion: Technological developments and devices being utilized provided great convenience in both nursing education and care practices. In the follow-up of febrile patients, changes such as the replacement of mercury thermometers by digital devices, and the replacement of fetoscopes used in pregnant follow-up by computerized ultrasound devices have helped to facilitate services and save time. From past to present, nursing interventions continue to develop from primitive methods to modern applications with the help of technological methods and devices. In addition to clinical applications, the use of mobile devices and applications in the education of nursing students and employees leads to an increase in their success. Furthermore, it is considered that effective use of technology by nurse professionals facilitates access to universal health level.

Key Words: Nursing, Education, Technology.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE AKREDİTASYON

Fatma ORGUN¹, Nilay ÖZKÜTÜK², Büşra İSLAMOĞLU³

¹Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim AD, İzmir/Türkiye,

E-Posta: fatma.orgun@gmail.com

²Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim AD, İzmir/Türkiye,

E-Posta: nozkutuk@gmail.com

³Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim AD, İzmir/Türkiye,

E-Posta: busra_x200@hotmail.com

Özet

Eğitimde akreditasyon, eğitim kurumlarının belirli standartlara göre değerlendiren bir kontrol mekanizması olarak tanımlanabilir (Bakioğlu, Baltacı 2017). Bu derleme literatürde “hemşirelik eğitiminde akreditasyon” konusu yönelik yapılan araştırmaların incelenmesi ve sonuçlarının sunulması hedeflenmiştir. Hemşirelik eğitiminde akreditasyon konusuna ilişkin ülkemizde ve yurtdışında yapılan çalışmalar derlemede kullanılmıştır. Makale taraması Google akademik arama motorunda “nursing education accreditation” ve “eğitim akreditasyon” anahtar kelimeleri ile yapılmıştır. Aynı zamanda MEDLINE, ProQuest, Scopus, ScienceDirect ve ULAKBİM gibi birçok veritabanından yararlanarak derleme yazılmıştır. Akredite bir belgelendirme kuruluşunun vermiş olduğu sertifikalar, saygınlık ve güvenilirliğin göstergesi olmaktadır. Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) tarafından akredite edilmiş bir uygunluk değerlendirme kuruluşundan alınan hizmetin uluslararası tanınırlığı olmasından dolayı, TÜRKAK markasına sahip sertifikalar, diğer ülkelerde de kabul görmektedir. Hemşirelik Eğitim Programları Akreditasyon Derneği (HEPDAK)’nin temel amacı; hemşirelik eğitim programları için akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaparak Türkiye’de hemşirelik eğitiminin kalitesinin yükseltilmesine, daha iyi eğitilmiş ve daha nitelikli hemşireler yetiştirilerek güvenli ve etkili bakım sunulması ve toplumun sağlığının geliştirilmesine katkıda bulunmaktır. Hemşirelik eğitiminde akreditasyon; akredite olan kurumun öncelikli olarak tercih edilmesi sağlarken, öğrenciye de hem iş başvurularında yeterliliğinde güvence hem de eğitim kariyerin ilerlemesinde olanak sağlar.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik eğitimi, akreditasyon, standart, kalite

ACCREDITATION IN NURSING EDUCATION

Fatma ORGUN¹, Nilay ÖZKÜTÜK², Büşra İSLAMOĞLU³

¹*Ege University, Faculty of Nursing, Department of Teaching in Nursing, İzmir/Turkey,*

E-mail: fatma.orgun@gmail.com

²*Ege University, Faculty of Nursing, Department of Teaching in Nursing, İzmir/Turkey,*

E-mail: nozkutuk@gmail.com

³*Ege University, Faculty of Nursing, Department of Teaching in Nursing, İzmir/Turkey,*

E-mail: busra_x200@hotmail.com

Abstract

Accreditation in education can be defined as a control mechanism that evaluates educational institutions according to certain standards (Bakioğlu, Baltacı 2017). The aim of this review is to examine the researches on accreditation in nursing education in the literature and to present the results. The studies on the issue of accreditation in nursing education in Turkey and abroad were used in the review. The article was searched with the keywords “nursing education accreditation ve and“ education accreditation in Google academic search engine. Because of the international recognition of the service received from an accredited conformity assessment body accredited by the Turkish Accreditation Agency (TÜRKAK), certificates with the TÜRKAK brand are accepted in other countries as well. For accreditation, evaluation and information work by improving the quality of nursing education in Turkey, better educated and more qualified nurses and growing to provide safe and effective care and to contribute to the health of the community. Accreditation in nursing education; While the accredited institution is preferred primarily, it provides the student with the assurance of proficiency in job applications and the education to enable him to advance in his career.

Keywords: nursing education, accreditation, standard, quality

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN UYGULAMALI DERSLERE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: FENOMENOLOJİK ÇALIŞMA

Nurcan KIRCA¹, Şadiye ÖZCAN²

¹Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/Türkiye,

E-posta: nurcan1224@gmail.com

²Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzincan/Türkiye,

E-posta: sadiyeozcan24@gmail.com

Özet

Amaç: Bu araştırmanın amacı hemşirelik lisans programında eğitim gören öğrencilerin, lisans eğitiminde uygulamalı derslere ilişkin görüş ve deneyimlerine ilişkin derinlemesine veriler sunmaktır.

Yöntem: Nitel araştırma yöntemi ile yürütülen çalışmada fenomenolojik desen kullanılmıştır. Çalışma grubunu, Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Veriler bireysel görüşme yöntemi ile toplanmış, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Ayrıca uygulamalı derslere ilişkin metaforik yaklaşım kullanılmıştır.

Bulgular: Analiz sonucunda elde edilen temalar; “uygulamalı dersleri ilişkin tanımlar”, “uygulamalı derslere ilişkin olumlu ve olumsuz deneyimler” ve “çözüm önerileri” dir.

Uygulamalı derslere ilişkin tanımlar arasında “teorik olarak gördüğümüz bilgilerin pekiştirilip kendimizi geliştirmemiz için bir fırsat olduğunu düşünüyorum”, “öğrencinin bilgisini kullanmayı öğrendiği derslerdir” şeklinde ifadeler yer almaktadır.

Çalışmada öğrencilerin olumlu deneyimleri; öğretim elemanlarının ve klinik hemşirelerinin desteği, teorik olarak öğrendiklerini uygulamalarda pekiştirdikleri, öz güvenlerinin artması olarak belirtilmiştir.

Öğrenciler uygulamalı derslerin uygulama saatlerinin az olması, yaptıklarıyla değil yazdıklarıyla değerlendirilmeleri yaşadıkları olumsuzluklar olarak ifade edilmiştir.

Çözüm önerileri olarak “teorik ve uygulama saatleri artırılmalı, öğretim elemanları daha yapıcı, yol gösterici olmalıdır” ifadesini kullanmışlardır.

Öğrenciler metaforik yaklaşım ile uygulamalı dersleri; “çiçek”, “kuş”, “test sürüşü”, “sanat eseri”, “bebek”, “usta çırak ilişkisi”, “ısınma hareketleri” ve “cam” olarak ifade etmişlerdir.

Sonuç: Öğrencilerin uygulamalı dersleri yararlı olarak algıladığı, uygulama saatlerinin artırılması ve öğretim elemanlarının danışmanlık süreçlerine ilişkin bazı önerileri sunduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fenomenoloji, hemşirelik, uygulamalı ders

NURSING STUDENTS ' VIEWS ON APPLIED COURSES: PHENOMENOLOGICAL STUDY

Nurcan KIRCA¹, Şadiye ÖZCAN²

¹Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/Turkey,

E-mail: nurcan1224@gmail.com

²Binali Yıldırım University, Faculty of Health Sciences, Erzincan/Turkey,

E-mail: sadiyeozcan24@gmail.com

Abstract

Aim: The aim of this study is to provide in-depth data on the views and experiences of the students studying in the undergraduate program in nursing related to practical courses in undergraduate education.

Methods: Phenomonological pattern was used in the study conducted by qualitative research method. The working group was composed of students studying at Akdeniz University Faculty of Nursing. The data was collected by individual interview method and analyzed by content analysis method. In addition, a metaphorical approach to applied courses has been used.

Results: The themes obtained from the analysis are “definitions related to applied courses”, “positive and negative experiences related to applied courses” and “suggestions for solutions”.

Definitions related to applied courses include statements such as “I think it is an opportunity for us to consolidate the knowledge we see in theory and improve ourselves” and “it is the lessons that the student learns to use his knowledge”.

In the study, the positive experiences of the students, the support of the teaching staff and the clinical nurses, the theoretical knowledge they have learned in practice, and the increase in self-confidence were stated as.

The students' lack of practice hours for the practical courses, their evaluation of what they wrote, not what they did, was expressed as the negativity they experienced.

As solution proposals,” theoretical and practical hours should be increased, lecturers should be more constructive and guiding " stated. The students expressed the practical lessons with the metaphorical approach as “flower”,”bird”,”test drive”, “work of art”, “baby”, “master apprentice relationship”, “warm-up movements” and”glass”.

Conclusion: It was determined that the students perceived the practical lessons as useful, increased the practice hours and offered some suggestions for the mentoring processes of the instructors.

Key Words: Phenomenology, nursing, applied course

GİRİŞ VE AMAÇ

Hemşirelik eğitimi, kuramsal ve uygulamalı eğitimden oluşmaktadır. Hemşirelik eğitimde amaç, mesleki bilgi-beceriye sahip, mesleki etik ilke ve değerlere, tutumlara ve sağlık sorunlarına nasıl yaklaşılması gerektiğini bilen hemşireler yetiştirmektir.¹⁻³ Öğrencilerin uygun ve kaliteli bakımı verebilmeyi öğrenebilmesi için uygulamalı dersler eğitimin ayrılmaz ve bütünleyici bir parçası olmuştur.^{1,4,5} Öğrenciler uygulama alanlarında gözlem yapabilmeyi, sorumluluk almayı, hastanın durumuna göre karar verebilmeyi, ekip üyesi olarak çalışabilmeyi, okulda öğrendiği kuramsal dersleri uygulama ile birleştirmeyi, gerektiğinde hastasına uygun ve kaliteli bakım verebilmeyi yapabilmektedir.^{6,7} Klinik ortamlar öğrenim hedefleri doğrultusunda seçilmekte ve öğrencinin akademik gelişimine önemli katkıları olmaktadır.⁸

Bu araştırmanın amacı hemşirelik lisans programında eğitim gören öğrencilerin, lisans eğitiminde uygulamalı derslere ilişkin görüş ve deneyimlerine ilişkin derinlemesine veriler sunmaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın tasarımı: Çalışma, nitel araştırma tasarımlarından biri olan fenomenolojik yaklaşım kullanılarak yapılmıştır. Fenomenoloji, yaşanmış bir olayı açıklamada kullanılan, insan deneyimlerini anlamayı kolaylaştıran tümevarımsal ve açıklayıcı bir yöntemdir.⁹

Araştırmanın Örnekleme: Amaca yönelik örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden, hemşirelik fakültesinde eğitim gören, birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile yapılmıştır. Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğünü önceden belirlemek güçtür, araştırmacı görüşmelerini sürdürür, bireylerin aynı ifadeleri/kavramları kullanması ve bu kavramların tekrarlanması, yeni bir bilgi ve kavram ortaya çıkmadığında örneklem sayısının yeterliliğine karar verir.⁹ Bu araştırmanın örneklem sayısı da bu ilkeye bağlı kalınarak belirlenmiştir ve 16 öğrenci ile görüşülmüştür.

Verilerin Toplanması: Veriler araştırmacılar tarafından bireysel derinlemesine görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmada literatür incelenerek oluşturulan öğrencilerin sosyo demografik özelliklerine ilişkin verileri içeren 5 sorudan oluşan “Kişisel Bilgi Formu” ile araştırmacının görüşmelerini yönlendiren 5 soruluk “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır.

Hemşirelik fakültesinde bir oda belirlenerek öğrencilerle bireysel görüşmeler yapılmıştır. Görüşme süresi ortalama 30 dk. sürmüştür. Görüşmelerin tamamı, katılımcılardan gönüllü katıldıklarını gösteren yazılı onamları alınarak ses kayıt cihazı ile kayıt edilmiştir. Araştırmada veri doygunluğu elde edilinceye kadar veri toplanmaya devam edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İlk aşamada, ses kayıtları dinlenerek katılımcıların ifadeleri bire bir kendi sözcükleri ile yazılmıştır. İçerik analizinde, dokümanlardan elde edilen nitel araştırma verilerinin işlenmesi, verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde dört aşama bulunmaktadır.⁹ Öğrencilerden elde edilen veriler işlenerek kodlanmış olup temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Bu temalar aynı zamanda yorumlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde öğrencilerin deneyimleri; “uygulamalı dersleri tanımlama, hemşirelik programında yaşadıkları olumlu ve olumsuz deneyimler, hemşirelik öğrencisi olarak yaşadıkları olumsuzlukların ortadan kaldırılması için çözüm önerileri ve metaforik algıları” temaları çerçevesinde verilmiş, katılımcıların alt temalara ilişkin konuşmalarından örnekler sunulmuştur.

Uygulamalı dersleri tanımlama

Katılımcılar uygulamalı dersleri tanımlama temasına ilişkin görüşlerini “bilgilerin işlenmesi”, “teorik derslerin anlaşılması”, “alışma süreci”, “deneyim”, “beceri geliştirme” alt temaları ile belirtmişlerdir. Bireysel görüşmelerde katılımcıların tamamına yakını uygulamalı dersleri: “bilgilerin işlenmesi”, olarak tanımlamışlardır. Bir öğrencinin bu konudaki görüşü şöyledir: “*Öğrendiğimiz bilgilerin işlenmesi. Çok büyük bir emekle nakış şeklinde bilgilerin ilmek ilmek işlenmesi olarak düşünüyorum... (K1).*”

Başka bir öğrencinin bu konudaki görüşü: “Uygulamalı dersler dersin anlaşılmasını ve teorik bilgilerin kalıcı daha iyi anlaşılması için yapılmış, becerilerimiz bu uygulamalardan oluşuyor... Klinikte yapacaklarımıza alışma sürecidir. Klinikte ne yapacağımızı nasıl uygulayacağımızı gösteren dersin bir tekrarıdır, başlangıcıdır....(K 13).”

Uygulamalı derslere ilişkin olumlu deneyimler

Katılımcılar uygulamalı derslere ilişkin görüşlerini; “öğretim elemanlarının desteği”, “klinik hemşirelerinin desteği” “teorik olarak öğrendiklerini uygulamalarda pekiştirdikleri”, “öz güvenlerinin artması”, alt temaları altında belirtmişlerdir. Katılımcılar bireysel görüşmelerde olumlu deneyimlerini “öğretim elemanlarının desteği”, “teorik olarak öğrendiklerini uygulamalarda pekiştirdikleri” ve “öz güvenlerinin artması” olarak belirtmişlerdir. Bir öğrencinin görüşü şöyledir: “Hocaların anlayışlı ve eğitici olmaları, aynı uygulamayı bize hem öğretiyorlar hem de uygulatıyorlar...Uygulamalı dersler sayesinde öz güvenim arttı, korkum azaldı, bilgi artışı beni daha cesur yaptı.. Her şeyi elime alarak bizzat yapmam bana daha çok güven veriyor.... (K9).”

Uygulamalı derslere ilişkin olumsuz deneyimler

Katılımcılar uygulamalı derslere ilişkin görüşlerini; “yaptıklarıyla değil, yazdıklarıyla değerlendirilmesi”, “gündüz öğrenci sayısının fazla olması”, “iletişim sorunu”, “öğretim elamanının kızması”, “hemşirenin kızması”, “sınavlar”, “öğretim elamanıyla yaşanan kötü bir anı”, “çekimser kalmak”, “uygulamalı derslerin azlığı”, alt temaları altında belirtmişlerdir. Katılımcılar bireysel görüşmelerde en çok gündüz öğrenci sayısının fazla olması, uygulamalı derslerin süresinin azlığı ile ilgili olumsuz deneyimleri olduğunu bildirmiştir. Daha az sayıda öğrenci ise iletişim sorunu, hemşirenin kızması, sınavlar olarak en olumsuz deneyimlerini belirtmişlerdir. Bazı öğrencilerin bu konudaki görüşü şöyledir: “Benim olumsuz olarak yaşadığım tek konu öğrencilerin yaptıklarıyla değil, yazdıklarıyla değerlendirilmesiydi.... klinikte gündüz fazla olmamız uygulamalara/tedavilere hepimizin katılımını engellediğini düşünüyorum (K4).”

Uygulamalı derslerde yaşanan olumsuzlukların ortadan kaldırılması konusunda öneriler

Katılımcılar uygulamalı dersler ana temasına ilişkin görüşlerini; “eksik bilgilerin yerine konulması”, “uygulama saatlerinin artırılması”, “öğretim elemanlarını yapıcı yol gösterici olmaları”, “araç ve gereçlerin yeterli olması”, “sınavların uygun olması”, “öğrenci sayılarının azaltılması” alt temaları altında belirtmişlerdir. Bireysel görüşmelerde katılımcılar, uygulamalı derslerde “uygulama saatlerinin artırılması”, “öğretim elemanlarının daha yapıcı, yol gösterici olması”nı bir çözüm önerisi olarak belirtmiştir. Bir öğrencinin bu konudaki görüşü şöyledir: “Uygulamalı derslerin saatlerinin biraz daha artırılması. ... Bunu derste kaç defa anlattık. Öğrenmediniz mi”” demek yerine gel birlikte uygulamayı yapalım dedikten sonra bir yandan da uygulamayı anlatması, öğretmesi. ...(K12).”

Uygulamalı dersler ile ilgili üretilen metaforlar

Katılımcılara uygulamalı dersleri bir şeye benzetmeleri istendiğinde “çiçek” (K1, K3), “kuş” (K2), “test sürüşü” (K15, K16), “sanat eseri” (K4), “bebek” (K5) ve “usta çırak ilişkisi” (K6, K12, K14), “futbol” (K7, K8), “ısınma hareketleri” (K9, K10, K13) ve “cam” (K11). şeklinde metaforlar ortaya çıkmıştır. “Uygulamalı dersleri bir çiçeğe benzetiyorum. Çünkü üzerinde ne kadar durursanız, ne kadar önem verirseniz sonuç o kadar güzel olur. Yeşerir. Renklenir. Yani bilgiler işleve geçmiş olur ve verim sağlama şansı artar. (K1).

TARTIŞMA

Bireysel görüşmeler sonucunda öğrenciler uygulamalı dersleri bilgilerin işlenmesi, becerilerin geliştirildiği dersler olarak tanımlamışlardır. Windsor (1987) hemşirelik öğrencileri için gerçek anlamda öğrenmenin klinik uygulamada gerçekleştiğini göstermiştir.¹⁰ Uygulamalı dersler öğrencilerden beklediğimiz bilgi tutum ve becerilerini yaşayarak yaparak deneyimledikleri derslerdir.⁷

Öğrenciler bireysel görüşmelerde olumlu deneyimlerini öğretim elemanlarının desteği, teorik olarak öğrendiklerini uygulamalarda pekiştirdikleri ve başardıkça öz güvenlerinin artması olarak belirtmişlerdir. Özbayır ve ark.(2011) çalışmasında teorik derslerin ve laboratuvar uygulamalarının klinik uygulamalarla uyumlu olduğunu ve iletişim becerilerini de geliştirdiklerini belirtmişlerdir.⁸ Uygulamalı derslerde beceri geliştirme özellikle öğrenciden beklenmektedir. Bu becerilerin geliştirilmesinde öğretim

elemanlarının öğrenciyi destekleyerek uygulamaların öğretilmesi öğrencinin algılamasını da kolaylaştırabilir. Öğrenciler başardıkça özgüvenlerinin artmasına neden olabilir.

Öğrencilerin uygulamalı derslere ilişkin yaşadıkları olumsuz deneyimlerini öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle yeterince uygulama yapamamaları, iletişim sorunu, öğretim elemanlarının bazılarıyla yaşadıkları iletişim sorunu olarak yorumlayabiliriz. Uygulamalı derslerde öğrenci sayısına, uygun sayı ve nitelikte eğiticieye gereksimim vardır. Bu öğrencilerin bilgi, beceri kazanmalarını kolaylaştırmada, öğrencilerin eksiklerini gidermede ve öğrenmelerini kolaylaştırmada önemli bir faktördür. Öğrenci sayıları ülkemizde hemşire azlığı ileri sürülerek her yıl artmaktadır. Buna karşın öğretim elemanı sayı ve niteliğindeki artışlar çok yavaş olmaktadır.⁷ Bu durum özellikle uygulamalı derslere olumsuz olarak yansımaktadır. Kliniklerde öğrenci sayılarının fazla olması öğrencinin bazı uygulamaları yapamaması da öğrenciyi mutsuz edebilir.

Öğrencilerin uygulamalı derslerde yaşanan olumsuzlukların ortadan kaldırılması konusunda önerileri, uygulama saatlerinin artırılması, uygulamalarda daha az sayıda öğrenci olması, öğretim elemanlarının destekleyici ve yol gösterici olması, uygulama yaparken araç gereçlerin yeterli olması konusunda önerilerin olduğu belirtilebilir. Öğrenciye yapılan eleştiriler açık ve spesifik olmalıdır. Öğrenciye eksikliğini giderecek kaynaklar gösterilmelidir. Öğretim elemanları başkalarının yanında öğrenci eleştirilmemelidir daha uygun yer ve zamanda eleştiriler yapılması gerekir. Öğretim elemanlarının eleştirileri olumlu, güdüleyici, mesleği sevdirebilecek özellikte olması gerekir.

Öğrencilerin metaforik algıları çiçek, kuş, test sürüşü, sanat eseri, bebek, usta çırak ilişkisi, futbol, ısınma hareketleri ve cam şeklinde ortaya çıkmıştır. Uygulamalı dersleri çiçeğe benzetmesinin nedeni emek verildiği zaman yeşerip rengarenk çiçeklerin açabileceğini düşünmüş olabilir. Öğrendiği bilgilerle geliştirdiği becerileri ile hastalarına kaliteli bakım verdiğinde onlardaki değişimleri görebilmesidir. Bu değişimlerinde her hastada farklı güzellikler olarak ortaya çıkabileceğini düşünmüş olabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

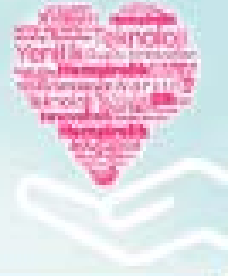
Öğrencilerin uygulamalı dersleri yararlı olarak algıladığı, uygulama saatlerinin artırılması ve öğretim elemanlarının danışmanlık süreçlerine ilişkin bazı önerileri sunduğu belirlenmiştir.

KAYNAKÇA

1. Karaöz, S., (2003). Hemşirelikte Klinik Öğretime Genel Bir Bakış Ve Etkin Klinik Öğretim İçin Öneriler. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 1, 15-21.
2. Çelikkalp, Ü., Aydın, A., Temel, M., (2010). Bir Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Aldıkları Eğitime İlişkin Görüşleri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(2): 3-14.
3. Arifoğlu, B., Razi, G.S., (2011). Birinci Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin Empati Ve İletişim Becerileriyle İletişim Yönetimi Dersi Akademik Başarı Puanı Arasındaki İlişki. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 4(1): 7-11.
4. Eşer, İ., Khorshid, L., Denat, Y., (2008). Hemşirelik Mesleğini Algılamada İlk Klinik Uygulamanın Etkisi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 24(1): 15-26.
5. Aytekin, S., Özer, F.G., Beydağ, K.D., (2009).Denizli Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Klinik Uygulamalarda Karşılaştıkları Güçlükler. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(10): 137-149.
6. Chong, M.C., (2009). Is Reflective Practice a Useful Task for Student Nurses? *Asian Nursing Research*, 3(2): 111- 119.
7. Karaöz, S., (2013). Hemşirelik Eğitiminde Klinik Değerlendirmeye Genel Bakış: Güçlükler ve öneriler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(3): 149-158.
8. Özbayır, T., Yavuz, M., Taşdemir, N., Dirimeşe, E., Seki, Z., Okgün, A., (2011). Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği İntörn Öğrencilerinin Klinik Uygulamayı Değerlendirmeleri ve Akademik Başarı Durumları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 27(1): 1-9.
9. Yıldırım, A., Şimşek, H., (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
10. Windsor, A., (1987). Nursing Students' Perceptions of Clinical Experience. *Journal of Nursing Education*, Apr;26(4):150-154.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNİN GÖRÜNMEYEN YÜZÜ: ÖRTÜK PROGRAMA YÖNELİK ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Ayşegül YAYLA¹, Vesile ESKİCİ İLGİN², Bevzanur TOPALLI³, Zeynep KARAMAN ÖZLÜ⁴

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: ayseguul21@hotmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye, E-Posta: vesile_eskici_86@hotmail.com

³Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/ Türkiye, E-Posta: beyzaa.yarenn@gmail.com

⁴Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye, E-Posta: zynp_krmnzl@hotmail.com

ÖZET

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin fakültelerindeki örtük program ile ilgili görüşlerini belirlemek amacı yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki çalışmanın evrenini Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim gören 2, 3, ve 4. sınıflardan 887 öğrenci oluştururken, örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden ve kullanılabilir veri elde edilen 573 öğrenci oluşturdu. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan “Anket Formu” ve “Hemşirelik Eğitiminde Örtük Program Değerlendirme Ölçeği” kullanıldı. Araştırmada elde edilen veriler, bilgisayar programında yüzdeler dağılım, ortalamalar, Independent-Samples *t*-test, One-Way ANOVA ve Cronbach alfa analizi kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin %55.8’inin 21-23 yaş grubunda, % 61.8’inin kız, % 37.5’inin 2.sınıf ve %74.3’ünün örtük programla ilgili bilgisinin olmadığı belirlendi. Ölçeğin okul iklimi alt boyutu puan ortalamasının 66.78±7.55, mesleki kazanım alt boyut puan ortalamasının 39.38±6.27, öğrenci-öğretmen iletişimi alt boyutu puan ortalamasının 30.98±5.35 ve toplam puan ortalamasının 137.14±13.14 olduğu ve örtük program algısının orta düzeyde olduğu saptandı.

Hemşirelik Eğitiminde Örtük Program Değerlendirme Ölçeği incelendiğinde; “okulda aldığım eğitim boyunca hasta ve hasta yakınlarıyla iyi iletişim kurmayı öğrendim” (3.45±1.40), “okulda aldığım eğitim boyunca insanların değer, inanç ve görüşlerine saygı duymayı öğrendim” (3.40±1.32), “hemşire olmaktan gurur duymak gerektiğini öğrendim” (3.31±1.40) ve “okulda aldığım eğitim toplumsal değişimlere duyarlılığımı arttırdı” (3.31±1.40) maddeleri en yüksek puan ortalamalarına sahipken; “okul yönetimi ve öğretim elemanları dersler kadar sosyo-kültürel faaliyetlere de önem verirler” (2.84±1.30), “okulun mimari özellikleri hemşirelik eğitimi için uygun yapıdadır” (2.86±1.32) ve “okulda iyi bir yardımlaşma duygusu vardır” (2.88±1.26) maddeleri en düşük puan ortalamalarına sahipti.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin fakülteye yönelik örtük program algısının orta düzeyde olduğu ulaşıldı. Hemşirelik eğitimi veren kurumlar mezunlarının kalitesini artırmak için kurumun örtük programını ortaya çıkarabilmeli ve geliştirebilmelidir. Hemşirelik eğitimi için oldukça önemli olan bu konu ile ilgili başka çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Örtük Öğretim, Eğitim, Hemşirelik, Öğrenci

THE INVISIBLE SIDE OF NURSING EDUCATION: DETERMINING OF STUDENTS' VIEWS OF THE HIDDEN CURRICULUM

Ayşegül YAYLA¹, Vesile ESKİCİ İLGİN², Beyzanur TOPALLI³, Zeynep KARAMAN ÖZLÜ⁴

¹ Ataturk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: ayseguul21@hotmail.com

² Ataturk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: vesile_eskici_86@hotmail.com

³ Ataturk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: beyzaa.yarenn@gmail.com

⁴ Ataturk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: zynp_krmnzl@hotmail.com

Abstract

Aim: This study was conducted to determine the views of nursing students about the hidden curriculum program in their faculties.

Method: The study is a descriptive type of study conducted at a nursing faculty. The population of the study consisted of 887 students from the 2nd, 3rd, and 4th grades of Ataturk University Faculty of Nursing in 2019-2020 academic year, and the data required for the research were collected from 573 1st, 2nd, 3rd and 4th grade nursing students who accepted to participate the investigation and obtained usable data. "Questionnaire Form" and "Hidden Curriculum Program Evaluation Scale in Nursing Education" prepared by the researcher were used to collect the data. The data obtained from the study were evaluated in computer program. In the evaluation of the data; percentage distribution, means, independent-samples t-test, One-Way ANOVA and cronbach alpha analysis were used.

Results: It was determined that 55.8% of the nursing students who participated in the study were in the 21-23 age group, 61.8% of them were girls, 37.5% of them were second grade and 74.3% of them had no knowledge about the hidden curriculum program. The mean score of the school climate sub-dimension of the scale was 66.78 ± 7.55 , the mean score of professional achievement sub-dimension was 39.38 ± 6.27 , the mean score of the student-teacher communication sub-dimension was 30.98 ± 5.35 and the total score average was 137.14 ± 3.14 , and the hidden curriculum program perception was moderate.

When the hidden curriculum program evaluation scale in nursing education is examined; "I learned to communicate well with patients and their relatives during my education at school" (3.45 ± 1.40), "I learned to respect the values, beliefs and opinions of people throughout my education at school" (3.40 ± 1.32), "I learned to be proud of being a nurse" (3.31 ± 1.40) and "my education at school increased my sensitivity to social changes" (3.31 ± 1.40). "school management and teaching staff give importance to socio-cultural activities as much as lessons" (2.84 ± 1.30); "mimari the architectural features of the school are suitable for nursing education" (2.86 ± 1.32) and "there is a good feeling of help in the school" (2.88 ± 1.26) items had the lowest average score.

Conclusions: It was concluded that the perception of the hidden curriculum program of the nursing students towards the faculty was moderate. Nursing education institutions should be able to reveal and develop the hidden curriculum program of the institution in order to improve the quality of its graduates. further studies on this subject which is very important for nursing education are recommended.

Key Words: Hidden Curriculum, Education, Nursing, Student

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELERİN MANEVİYAT VE MANEVİ BAKIM DURUMLARININ ÖLÜM ALGISINA ETKİSİ: BİR ŞEHİR HASTANESİ ÖRNEĞİ

Papatya Karakurt¹

Serhat Yıldırım²

¹Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Erzincan/Türkiye,

E-Posta: papatyademirci@hotmail.com

²T.C. Sağlık Bakanlığı Elazığ Fethi Sekin Şehir Hastanesi, Elazığ/Türkiye,

E-Posta: syildirim663@gmail.com

Özet

Amaç: Bu araştırma, hemşirelerin maneviyat ve manevi bakım durumlarının ölüm algısını nasıl etkilediğini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı türde olan bu araştırmanın evrenini bir ildeki şehir hastanesinde bulunan palyatif bakım kliniği ve yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşireler oluşturmuştur. Araştırmada herhangi bir örneklem seçim yöntemi kullanılmamış olup, araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 91 hemşire ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında hemşirelerin sosyo-demografik özellikleri ile manevi bakım ve ölüm kavramlarına ilişkin tanımlayıcı özellikler formu, Maneviyat ve Manevi Bakım Dereceleme Ölçeği ve Ölüme Karşı Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde yüzdeler, ortalama, Kruskal Wallis, Mann Whitney-U, t testi, varyans analizi ve korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalamasının 31.87 ± 7.0 olduğu, %67'sinin kadın, %63.7'sinin lisans mezunu olduğu, %37.4'ünün çalışma süresinin 6-10 yıl arası ve %81.3'ünün yoğun bakım ünitesinde çalıştığı belirlenmiştir. Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin %64.8'inin manevi bakımla, %53.8'inin ise ölüm kavramı ile ilgili hizmet içi eğitim almadığı saptanmıştır. Hemşirelerin Maneviyat ve Manevi Bakım Dereceleme Ölçeği puan ortalaması 42.93 ± 6.08 , Ölüme Karşı Tutum Ölçeği toplam puan ortalamasının ise 108.67 ± 18.08 olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin maneviyat ve manevi bakım durumları ile ölüme karşı tutumları arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki bulunmuştur.

Sonuç: Araştırma sonucunda hemşirelerin maneviyat ve manevi bakım kavramlarını algılama durumları ile ölüme karşı tutumlarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Hemşirelerin maneviyat ve manevi bakım kavramlarını algılama düzeyi arttıkça ölüme karşı olumlu tutum düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. Palyatif bakım kliniği ve yoğun bakım üniteleri gibi kritik alanlarda görev yapan hemşirelere maneviyat, manevi bakım ve ölüme ilişkin eğitimlerin verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Maneviyat, manevi bakım, ölüm algısı, hemşire

THE EFFECT OF NURSES' SPIRITUALITY AND SPIRITUAL CARE STATUS UPON DEATH PERCEPTIONS: A CITY HOSPITAL SAMPLE

Papatya Karakurt¹

Serhat Yıldırım²

¹Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Erzincan/Turkey,

E-mail: papatyademirci@hotmail.com

²T.C. Ministry of Health, Elazığ Fethi Sekin City Hospital, Elazığ/Turkey,

E-mail: syildirim663@gmail.com

Abstract

Aim: This study was done to investigate how nurses' spirituality and spiritual care status affected death perceptions.

Methods: The population of this descriptive study was consisted of nurses who worked at palliative care clinic and intensive care unit of a city hospital located in a city. No sampling was made in the study and the study was completed with 91 nurses who volunteered to join the study. To collect study data; Information Request Form –used to collect characteristics of nurses' socio-demographic characteristics and spiritual care and death concept- and Spirituality and Spiritual Care Rating Scale and Death Attitude Profile Scale were used. To analyze the data; percentages, means, Kruskal Wallis, Mann Whitney-U, t test, variance analysis and correlation analysis were used.

Result: It was identified that nurses' average age was 31.87 ± 7.0 , 67% of them were female, 63.7% of them had undergraduate degree, 37.4% of them had a working period of 6-10 years and 81.3% of them were employed at intensive care units. 64.8% of the participant nurses did not receive on-job-training on spiritual care whereas 53.8% of them did not receive on-job-training on death concept. Nurses' average total score of Spirituality and Spiritual Care Rating Scale was 42.93 ± 6.08 and average total score of Death Attitude Profile Scale was 108.67 ± 18.08 . It was understood that there was a positive and weak correlation between nurses' spirituality, spiritual care status and their attitudes towards death.

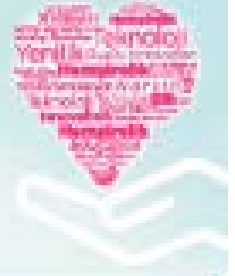
Conclusion: According to the study result; it was found that status of nurses' perceiving spirituality and spiritual care concepts and their attitudes towards death were at moderate level. As the level in which nurses perceived spirituality and spiritual care concepts increased, so did their level of positive attitudes towards death. It may be recommended that nurses who are employed at critical units such as palliative care clinics and intensive care units should be given trainings about spirituality, spiritual care and death.

Key Words: Spirituality, spirituality care, death perceptions, nurse

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AKRAN DESTEĞİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Nihan TÜRKOĞLU¹

Beyzanur TOPALLI²

¹ *Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye E-posta: nihan-25-kilic@hotmail.com*

² *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye E-posta: bezyaa.yarenn@gmail.com*

Özet

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin akran desteğine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç Ve Yöntem: Araştırmanın evrenini Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 1187 öğrenci oluşturmuştur. Örneklemeye yöntemine gidilmeden araştırmaya katılmayı kabul eden 511 öğrenci çalışma kapsamına alınmıştır. Verilerin toplanmasında 7 soruluk kişisel bilgi formu ve Türkçe geçerlilik güvenilirliği Çalışkan ve Çınar (2012) tarafından yapılan Akran Desteği Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma için etik kurul onayı ve ilgili kurumdan resmi izin alınmıştır. Soru formu bir sanal anket oluşturma programı yardımıyla hazırlanmıştır. Daha sonra öğrencilerin üye olduğu sanal ortamda oluşturulan gruplarda link halinde paylaşılmıştır. Toplanan veriler bilgisayar ortamında istatistik paket programlarının yardımı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile Akran desteği ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; kardeş sayısı ve öğrencinin ikamet yerine göre gruplar arasında istatistiksel olarak fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Öğrencilerin cinsiyet, yaş grubu, sınıf, aile tipi ve arkadaş grubu olma durumuna göre akran desteği ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Sonuç: Hemşirelik öğrencileri genel olarak akran desteğini fiziksel, akademik ve duygusal anlamda aldığını ve kardeş sayısı fazla olan ve sınıf arkadaşlarıyla aynı evde kalan öğrencilerin akran desteği puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akran Eğitimi, Hemşirelik, Öğrenci

VIEWS OF NURSING STUDENTS ABOUT PEER SUPPORT

Nihan TÜRKÖĞLU¹

Beyzanur TOPALLI²

¹ *Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: nihan-25-kilic@hotmail.com*

² *Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: beyzaa.yarenn@gmail.com*

Abstract

Objective: This study was conducted to determine the views of nursing students towards peer support.

Material and Method: The study population consisted of 1187 students studying at the Atatürk University Faculty of Nursing in the 2018-2019 academic year. Without sampling selection, 511 students, who agreed to participate in the study, were included in the study. In the data collection, 7-item Personal Information Form, and the Peer Support Scale, which its Turkish validity and reliability study has been carried out by Çalışkan and Çınar (2012), were used. Ethical committee approval and permission from the related institution was obtained for conducting the research. The questionnaire was prepared with the help of an online questionnaire development program. Then, the questionnaire was shared as a link in the social groups of the students in the Internet environment. The data collected were evaluated with the help of statistical package programs in a computer environment.

Results: In the comparison of introductory characteristics of the students and the peer support scale score averages, a statistically significant difference was found between the groups in terms of the number of siblings and the place of residence of the students ($p < 0.05$). There was no statistically significant difference between peer support scale score averages in terms of the gender, age group, year in school, family type and peer group of the students ($p > 0.05$).

Conclusion: Nursing students were found to receive peer support physically, academically and emotionally in general, and the peer support scores of the students who had more siblings and stayed in the same house as their classmates were found to be higher.

Key Words: Peer education, Nursing, Student

GİRİŞ

Akran eğitimi, ortaklaşa ve işbirlikçi öğretim ve öğrenme stratejisini tanımlayan bir terimdir. Öğrenciler aktif ve eşit statüye sahip, birbirlerini yönlendirmekte, uygulamalarda paylaşım yapmakta, tartışma ve geri bildirim sürecine aktif şekilde katılmaktadırlar. Eğitim öğrenme ve öğretme alanındaki gelişmelere paralel olarak öğreten merkezli yaklaşımdan, öğrenen merkezli uygulamalara doğru değişim göstermektedir. Hemşirelik eğitiminde laboratuvar ve klinik ortam, öğrenciye “yaparak öğrenme” fırsatı sağlar. Burada yaşanan olumsuz deneyimler, ortaya çıkardıkları anksiyete nedeniyle öğrenme üzerinde olumsuz etki yapmaktadır. Laboratuvar ve klinik ortamın; öğrenciye bilgi-beceri, problem çözme becerileri kazandıran, mesleğin normlarını-değerlerini meslek dilini öğrenmesini kolaylaştırıcı şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Akran eğitiminin klasik eğitim yöntemlerinden farkı; klasik eğitim yöntemleri hiyerarşik bir ilişkiyi içermekte, eğiticiler ve öğrenciler arasında güç dengesizliği oluşturmaktadır. Klasik eğitimde bilginin akışı eğiticiden öğrenciye doğru tek yönlü olma eğilimindedir. Akran eğitiminde ise; akranların birbirlerine ödül veya ceza vermeye yönelik pozisyonlarının olmaması, benzer dil kullanıyor olmaları, birbirlerini etkilemeleri uygun bir öğrenme ortamının oluşmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla hemşirelik eğitiminde; öğrencilerin zihinsel, laboratuvar ve klinik beceri eğitimlerinin geliştirilmesinde geleneksel yöntemlerin yanında alternatif modellerin kullanılması zorunlu hale gelmiştir. Akran desteği birbirleriyle etkileşim gücünden hareketle sağlık eğitimine yeni başlayan öğrencilerin teorik dersler ve klinik uygulamada oryantasyona ilişkin problemlerinin aşılmasında, öğrenmelerini kolaylaştırmada, bireysel ya da gruplar arası çözümlenemedikleri çatışmaların giderilmesinde kullanılabilir. Akran desteğinin gruplar arasındaki olumlu etkisi hastane uygulamaları planlanmasında, büyük ve küçük sınıfların rotasyon planlarının birlikte yapılmasında kullanılabilir. Buradan yola çıkarak, araştırma hemşirelik öğrencilerinin akran eğitimine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı tasarımda yapılmıştır.

MATERYAL METOT

Araştırmanın Türü: Tanımlayıcı tipte tasarlanmıştır.

Araştırmanın Yapılacağı Yer Zaman: Araştırma; Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi’nde Eylül2019- Ekim 2019 tarihleri arasında yapılacaktır.

Evren- örneklem: Araştırmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi’nin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrenciler (n=1187) oluşturmuştur. Araştırmada, herhangi bir örneklem seçim yöntemine gidilmeden, araştırmaya katılmayı kabul eden 511 öğrenci çalışma kapsamına alınmıştır.

Veri toplama araçları: Verilerin toplanmasında 7 soruluk kişisel bilgi formu ve Türkçe geçerlilik güvenilirliği Çalışkan ve Çınar (2012) tarafından yapılan Akran Desteği Ölçeği kullanılmıştır.

Akran Desteği Ölçeği: Kuo ve ark. (2007) tarafından geliştirilen Akran Desteği Ölçeği, 17 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar Fiziksel Yardım (1,2,3,4,5,6,7,12,13), Akademik Yardım (8,9,10,17) ve Duygusal Yardım (11,14,15,16)’dır. Fiziksel Yardım, sınıf arkadaşlarının yaşadıkları problemleri fark etmeleri, birbirlerine yardım ve önerilerde bulunmalarıdır. Aralarında bir problem yaşandığında grubun dışında bırakmak yerine problemin çözümüne yönelik yapıcı davranışlar sergileyebilme kabiliyetidir. Akademik Yardım, sınıf arkadaşlarının birbirleriyle akademik bilgilerini paylaşmalarıdır. Performansını artırmak isteyenler birbirleriyle akademik bilgilerini paylaşırlar. Duygusal Yardım, sınıf arkadaşlarının birbirlerini dinlemeleri, paylaşımları ve birbirlerine destek olmalarıdır. Akran grubu için dostluğun önemini de belirtir. Akran Desteği Ölçeği’nin tüm maddeleri olumludur ve 4’lü Likert ölçeği şeklindedir: Katılmıyorum (1), Kısmen Katılmıyorum (2), Katılıyorum (3), Tamamıyla Katılıyorum (4) olarak derecelendirilerek puanlanmıştır. Ölçeğin tamamı için en düşük puan 17, en yüksek puan 68’dir.

Verilerin toplanması ve değerlendirilmesi: Araştırma için etik kurul onayı alındıktan sonra ilgili kurumdan resmi izin alınmıştır. Daha sonra internet ortamında akran eğitimine yönelik kısa bilgi aktarımı verilerek ankete çalışmaya katılmak isteyenlere form link halinde gönderilmiştir. Toplanan veriler bilgisayar ortamında istatistik paket programları ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmada öğrencilerin %66.1’inin 21-23 yaş aralığında, %59.3’ünün kadın, %30.1’inin 2. Sınıf öğrencisi olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %68.9’unun çekirdek aile tipinde olduğu, %28’inin dört kardeş ve üzerinde kardeşi olduğu ve %84.5’inin arkadaş grubunun olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Öğrencilerin akran eğitimi ölçeği puan ortalamalarının dağılımı incelendiğinde; toplam puan ortalaması 40.49±15.37, Fiziksel Yardım alt boyutundan 21.68±8.19, Akademik Yardım alt boyutundan 9.29±3.74, Duygusal Yardım alt boyutundan 9.51±3.75 puanı almışlardır (Tablo 2).

Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile Akran desteği ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; kardeş sayısına göre gruplar arasında istatistiksel olarak fark olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Kardeşi olmayan öğrencilerin en düşük puan ortalamasına sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile Akran desteği ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; öğrencinin ikamet yerine göre gruplar arasında istatistiksel olarak fark olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Sınıf arkadaşlarıyla aynı evde kalan öğrencilerin en yüksek puan ortalamasına sahip oldukları belirlenmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Dağılımı (n=237)

Sosyo-demografik Özellikler	S	%
Yaş Grupları		
18-20 yaş	139	27,2
21-23	338	66,1
24 ve üzeri	34	6,7
Cinsiyet		
Kadın	303	59,3
Erkek	208	40,7
Sınıf		
1.sınıf	127	24,9
2.sınıf	154	30,1
3.sınıf	130	25,4
4.sınıf	100	19,6
Aile Yapısı		
Çekirdek Aile	352	68,9
Geniş Aile	159	31,1
Kardeş Sayısı		
Kardeşi yok	42	8,2
1 kardeş	110	21,5
2 kardeş	105	20,5
3 kardeş	111	21,7
4 kardeş ve üzeri	143	28
İkamet Ettiği Yer		
Ailesi ile birlikte yaşama	122	23,9
Akrabasının yanında kalma	42	8,2
Kredi yurtlar kurumunda kalma	203	39,7
Özel yurttta kalma	65	12,7
Sınıf arkadaşlarıyla evde kalma	59	11,5
Yalnız yaşama	20	3,9
Arkadaş Grubu		
Var	432	84,5
Yok	79	15,5

Tablo 2. Öğrencilerin Akran Eğitimi ölçek Puan Ortalamalarının Dağılımı

Akran Eğitimi Ölçeği	Madde Sayısı	X±SS	Min-Max	Cronbach Alfa
Fiziksel Yardım	9	21.68±8.19	9-36	0.97
Akademik Yardım	4	9.29±3.74	4-16	0.93
Duygusal Yardım	4	9.51±3.75	4-16	0.93
Toplam	17	40.49±15.37	17-68	0.98

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik öğrencileri genel olarak akran desteğini fiziksel, akademik ve duygusal anlamda aldığını ve kardeş sayısı fazla olan ve sınıf arkadaşlarıyla aynı evde kalan öğrencilerin akran desteği puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlardan yola çıkarak;

Akran grubunun birbirleriyle etkileşim gücü sağlık eğitimine yeni başlayan hemşirelik öğrencilerinin teorik dersler ve klinik uygulamada oryantasyona ilişkin problemlerinin aşılmasında, öğrenmelerini kolaylaştırmada, bireysel ya da gruplar arası çözümleyemedikleri çatışmaların giderilmesinde kullanılabilir.

Çalışma aynı grupta öğrenime başladıkları birinci yıldan itibaren son sınıfa gelene dek dört yıl ard arda uygulanarak birlikte geçirilen sürenin fazlalığının yardımlaşma davranışı üzerindeki olumlu etkileri daha net gözlenebilir.

Akran desteğinin gruplar arasındaki olumlu etkisi hastane uygulamaları planlanırken büyük sınıflar ve küçük sınıfların rotasyon planlarının birlikte yapılmasında da kullanılabilir.

KAYNAKLAR

1. Aladağ, M. (2016). Üniversiteye uyum konusunda yürütülen akran danışmanlığı programının değerlendirilmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4(31).
2. Atasoy, I., & Özlem, D. O. Ğ. U. (2017). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinde Akran Desteğinin Önemi. Journal of Human Rhythm, 3(1).
3. Çalışkan, T., & Çınar, S. (2010). Akran desteği: öğrencilerin sınıf ortamı ve uygulama alanlarında birbirleriyle yardımlaşma durumlarının değerlendirilmesi. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı, 226-233.
4. Kou CL, Turton MA, Lee-Hsieh J, Tseng HF, Hsu CL. Measuring peer caring behaviors of nursing students: Scale development. Int J Nurse Stud. 2007;44: 105-114.
5. Ünver, V., & Akbayrak, N. (2013). Hemşirelik eğitiminde akran eğitim modeli. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 6(4).
6. Yıldırım, T., & Canpolat, N. Akran Öğretiminin Etkililiğine İlişkin Öğrenci Görüşleri. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(24), 515-526.

PERCEIVED CONTROL MODERATES THE RELATIONSHIP BETWEEN ANXIETY AND IN-HOSPITAL COMPLICATIONS AFTER ST SEGMENT ELEVATION MYOCARDIAL INFARCTION

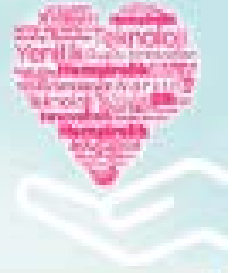
Mohannad Eid Rajab AbuRuz

Abstract

Purpose: Anxiety is a common psychological response after acute myocardial infarction and might be associated with higher levels of in-hospital complications. Perceived control might moderate this relationship, but the effect of this method has not been checked in developing countries. Therefore, the objectives of this study: (a) to check if anxiety was an independent predictor of in-hospital complications after acute myocardial infarction; and (b) to check if perceived control moderates the relationship between anxiety and in-hospital complications after acute myocardial infarction. **Patients and Methods:** This was a prospective observational study among 500 patients with a confirmed diagnosis of ST segment elevation myocardial infarction recruited from three private hospitals in Amman, Jordan. Anxiety was measured by Anxiety subscale of hospital anxiety and depression scale, and perceived control was measured by the Arabic version of the control attitude scale-revised. **Results:** 140 patients (28%) developed at least one complication during hospitalization. 255 patients had low anxiety scores (≤ 7), and 245 patients had high anxiety scores (≥ 8). Patients with high levels of perceived control had lower levels anxiety (Mean [SD]; 5.3 [3.6] vs. 14.1 [6.3], $P < .001$) than those with low perceived control. In logistic regression, anxiety was an independent predictor of in-hospital complications after controlling for socio-demographic and clinical variables (OR: 1.24, 95% CI, 1.08-1.41, $P < .01$). Moreover, the interaction of anxiety and perceived control was a significant predictor of complications. **Conclusions:** Anxiety was associated with increased risk of in-hospital complications after acute myocardial infarction independent of socio-demographic and clinical variables. Perceived control had a moderating effect for this association since the combination of low perceived control and high anxiety scores was associated with the greatest risk for complications. Supporting patients' levels of perceived control can decrease complications, morbidities and mortality after acute myocardial infarction.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ETİK DUYARLILIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Hasret YALÇINÖZ BAYSAL¹

Metin YILDIZ²

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye, E-posta: h.yalcinoz@hotmail.com

²Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ağrı/Türkiye, E-posta: yildizz.metin@gmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin etik duyarlılık düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan bu araştırma, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü'nde yürütülmüştür. Araştırma evrenini, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Hemşirelik Bölümü'nde okuyan 272 öğrenci oluşturmuştur. Örneklemeye, yöntemine gidilmeksizin belirtilen tarihler arasında hemşirelik okuyan ve gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden 170 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce Etik Kurul onayı, kurum izni ve araştırmaya katılan öğrencilerden, araştırmayla ilgili bilgi verilerek, sözlü onam alındı. Araştırmanın verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu, Ahlaki Duyarlılık Ölçeği (ADA) ile toplanmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından, hemşirelik bölümü öğrencilerinden yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Veriler, SPSS paket programında, sayı, yüzde, Kolmogorov Smirnov, Mann-Whitney U, Kruskal Wallis Testi ve Spearman korelasyon analizleri ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Ahlaki Duyarlılık Ölçeği toplam puan ortalaması, erkeklerde istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek bulundu ($p<0.05$). Hemşirelik öğrencilerinin, Ahlaki Duyarlılık Ölçeği toplam puan ortalaması 96.75 ± 24.37 'dir. Ahlaki Duyarlılık Ölçeği Alt Boyutlarından Otonomi 21.17 ± 8.00 , Yarar Sağlama 13.48 ± 4.28 , Bütüncül Yaklaşım 14.20 ± 5.71 , Çatışma 11.72 ± 3.62 , Uygulama 14.29 ± 4.14 ve Oryantasyon Alt Boyutu Puan Ortalaması 10.57 ± 5.67 'dir.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin etik duyarlılık düzeylerinin orta düzeyde olduğu bulundu. Benzer çalışmaların daha büyük gruplarda ve farklı bölgelerde yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ahlaki Duyarlılık, Hemşirelik, Öğrenci.

DETERMINATION OF ETHICAL SENSITIVITY LEVELS OF NURSING STUDENTS

Hasret YALÇINÖZBAYSAL¹   Metin YILDIZ²

¹Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: h.yalcinoz@hotmail.com

²Ağrı İbrahim Çeçen University, High School of Health, Ağrı/ Turkey,

E-mail: yildizz.metin@gmail.com

Abstract

Aim: This study was conducted to determine the ethical sensitivity level of nursing students.

Methods: This descriptive study was conducted in the Department of Nursing, School of Health, Ağrı İbrahim Çeçen University. The universe of the study consisted of 272 students studying in the Nursing Department of Ağrı İbrahim Çeçen University. A total of 170 students who studied nursing between the specified dates and who voluntarily agreed to participate in the study were included in the study. Prior to the study, the approval of the Ethics Committee, the permission of the institution and the students participating in the study were informed and informed consent was obtained. The data of the study was collected with the Descriptive Information Form and the Moral Sensitivity Scale (MSS). Data were collected by face to face interviews from nursing students. Percent, number, Kolmogorov Smirnov, Mann-Whitney U, Kruskal Wallis Test and Spearman correlation analysis were used for data analysis.

Results: The total score average of the Moral Sensitivity Scale was found to be significantly higher in men ($p < 0.05$). The total score average of the Moral Sensitivity Scale of nursing students is 96.75 ± 24.37 . Autonomy from the Moral Sensitivity Scale Sub-dimensions was 21.17 ± 8.00 , Benefit 13.48 ± 4.28 , Holistic Approach 14.20 ± 5.71 , Conflict 11.72 ± 3.62 , Application 14.29 ± 4.14 and Orientation Sub-Dimension Average Score was 10.57 ± 5.67 .

Conclusion: Nursing students' ethical sensitivity levels were found to be moderate. Similar studies should be conducted in larger groups and in different regions.

Key Words: Moral Sensitivity, Nursing, Student.

GİRİŞ VE AMAÇ

Hümanistik ve holistik bakım felsefesini temel alan hemşirelik, gereksinimlerini kendi kendine karşılayamayan bireylerin bakım sorumluluğunu üstlenmektedir. Hemşireler bu sorumluluklarını yerine getirirken aynı zamanda bireyin iyiliği için karar vermekte ve eylemde bulunmaktadır.¹ Bakım sürecinde zaman zaman hemşirenin kendi değerleri ile bakım verilen hasta ve yakınlarının değerleri ve beklentileri arasında çatışmalar yaşanabilmekte ve bu çatışmalar etik ikilemlerin oluşmasına neden olmaktadır.^{1,2} Günümüz dünyasında sağlık çalışanları, küreselleşmeye bağlı olarak farklı kültür, dil, din, ırk ve etnik kökenden insanlarla karşılaşmakta, onların yaşamlarını etkileyen kararlarda sorumluluk almak durumunda kalmaktadır. Bu nedenle iyi bir bakımın verilebilmesi için hemşirelerin, hastalarının değer, inanç, tutum ve davranışlarını göz önüne almaları, karar verme süreçlerinde etik ilkelere ve mesleki değerlere bağlı olmaları gerekmektedir.^{3,4} Etik, sağlık profesyonellerinin hasta ve sağlıklı bireyler ile ilişkisinde yer alan tutum, davranış ve değerlerinin, ahlaki açıdan iyi veya kötü, doğru veya yanlış olarak değerlendirilmesini sorgulayan felsefenin bir dalıdır.⁵ Hemşirelik mesleğinde etik kararlar verebilme, etik düşünebilme yetisine ve etik duyarlılığın gelişimine bağlı olmaktadır. Etik sorunları ayırt edebilme yeteneği olarak tanımlanan etik duyarlılık, etik karar vermenin öncüsünü oluşturmaktadır. Etik duyarlılık, etik bir çatışmayı tanımayı, hastanın içinde bulunduğu savunmasız duruma karşı bağlamsal ve sezgisel bir anlayış göstermeyi ve kişi adına alınan kararların etik sonuçlarına ilişkin fikir sahibi olmayı içermektedir.⁶ Etik açıdan doğru karar verebilmede etik duyarlılık kadar^{7,8} mesleki değerler de önem taşımaktadır.⁹ Mesleki değerler, hemşirelik uygulamalarının temel kaynağını oluşturmakta ve hemşirelerin hastalarıyla, meslektaşlarıyla, toplumla etkileşiminde ve etik ikilemlerin çözümünde onlara yol göstermektedir.^{3,10} Kuramsal ve klinik uygulamalardan oluşan eğitim süreci; hemşirelik öğrencilerinde, temel mesleki değerlerin ve etik ilkelerin benimsenmesi ve etik duyarlılığın geliştirilmesi açısından önemlidir.¹¹ Yapılan çalışmalara göre, hemşirelik öğrencileri, klinik uygulamalarda, hasta mahremiyetine özen gösterilmemesi, hastanın tedaviyi reddetmesi, kötü davranışla karşılaşma, sosyoekonomik statü farklılıklarından kaynaklanan ayrımcılık, sağlık çalışanları tarafından yapılan eksik ya da yanlış bilgilendirme gibi birçok etik ikilemlerle karşılaşmaktadır. Bu ikilemler öğrencilerin motivasyonlarını etkilerken aynı zamanda değer çatışması yaşamalarına da neden olmaktadır.^{12,13} Bu nedenle, hemşirelerin eğitim yıllarında etik duyarlılık düzeylerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi, meslek yaşamlarında karşılaşacakları etik ikilemlerde doğru kararlar verebilmeleri açısından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Türkiye'nin doğusunda yer alan bir ildeki üniversitede Ekim 2019 tarihinde yapıldı. Araştırmanın evrenini üniversitenin Sağlık Yüksekokulu'nda yer alan hemşirelik bölümünde eğitim almakta olan 272 öğrenci oluşturdu. Araştırma, örneklem seçimine gidilmeksizin belirtilen tarihlerde eğitimine devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 170 öğrenci ile yürütüldü.

Etik İlkeler

Araştırmaya başlamadan önce Etik Kurul onayı, kurum izni ve araştırmaya katılan öğrencilerden, araştırmayla ilgili bilgi verilerek, sözlü onam alındı.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, Tanıtıcı Bilgi Formu(EK-I), Ahlaki Duyarlılık Anketi-ADA (Moral Sensitivity Questionnaire- MSQ) (EK-II) kullanılarak toplandı.

1. Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan ve hemşirelik öğrencilerinden tanıtıcı özelliklerini içeren sorulardan oluşmaktadır.

2. Ahlaki Duyarlılık Anketi-ADA (Moral Sensitivity Questionnaire- MSQ) (EK-II)

Kim Lutzen¹⁴ tarafından geliştirilen Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA), 1994 yılında, öncelikle Karolinska Hemşirelik Enstitüsü'nde (İsveç-Stockholm) psikiyatri kliniğindeki, sonra da diğer birimlerde çalışan hekim ve hemşirelerin etik karar verme sürecinde

gösterdikleri etik duyarlılığı belirlemek amacıyla kullanıldı.^{14,15} ADA toplam 30 madde ve 6 alt boyuttan (Otonomi, Yarar Sağlama, Bütüncül Yaklaşım, Çatışma, Uygulama, Oryantasyon) oluşan likert tipte bir ölçüm aracıdır.¹⁵ ADA'nın Türk toplumuna uyarlanması için geçerlik-güvenirlik çalışması Tosun tarafından 2005 yılında yapılmış ve Cronbach Alpha değeri 0.84 olarak bulunmuştur.⁷ Bizim çalışmamızda ise Cronbach Alpha değeri 0.87 bulunmuştur.

Likert tipte bir kağıt kalem ölçeği olan ADA'nın ifadelerinin 1 puan (Tamamen Katılıyorum) ile 7 puan (Hiç Katılmıyorum) arasında derecelendirilmesi istenmiştir. 1 puan tamamen katılma yönünde yüksek duyarlılığı, 7 puan hiç katılmıyorum yönünde düşük duyarlılığı ifade etmektedir. ADA'dan alınabilecek en düşük puan 30, en yüksek puan 210'dur. Düşük puan etik açıdan yüksek duyarlılığı, yüksek puan ise düşük duyarlılığı göstermektedir.^{7,15}

Verilerin Toplanması

Veriler, sınıf ortamında, araştırmacılar tarafından araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere verilen anket formlarının doldurulmasıyla toplandı. Her bir anketin doldurulması yaklaşık 10-15 dakika sürdü.

Verilerin Değerlendirilmesi: Veriler, SPSS paket programında, descriptive statistics, Kolmogorov Smirnov, Mann-Whitney U, Kruskal Wallis Testi ve Spearman korelasyon analizleri ile değerlendirildi. İstatistiki anlamlılık için sınır değer $p < 0.05$ olarak kabul edildi.

BULGULAR

Araştırma kapsamındaki öğrencilerin yaş ortalaması 20.02 ± 1.57 olarak bulundu. %61.2'sinin kadın olduğu, %40'ının 1. sınıf öğrencisi olduğu, %50.6'sının ailesinin aylık gelirinin giderine denk olduğu saptandı. Öğrencilerin %40.6'sının mesleği kolay iş bulma için tercih ettiği, %69.4'ünün Anadolu Lisesinden mezun olduğu bulundu (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (N=170)

		n	%
Cinsiyet	Kadın	104	61.2
	Erkek	66	38.8
Sınıf	1. sınıf	68	40.0
	2. sınıf	48	28.2
	3. sınıf	29	17.1
	4. sınıf	25	14.7
Aylık gelir durumu	Gelir giderden fazla	9	5.3
	Gelir gidere denk	86	50.6
	Gelir giderden az	75	44.1
Mesleği tercih etme nedeni	Mesleği sevmek	14	8.2
	İnsanlara yardım etmeyi sevmek	63	37.1
	Kolay iş bulma	69	40.6
	Maddi getirisi	12	7.1
	Diğer	12	7.1
Mezun olduğu lise	Anadolu Lisesi	118	69.4
	Fen Lisesi	11	6.5
	Meslek Lisesi	20	11.8
	İmam Hatip Lisesi	4	2.4
	Düz Lise	11	6.5
	Diğer	6	3.5
		$\bar{X} \pm SD$	
Yaş		20.02 ± 1.57 (min. 17 max. 29)	

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin Ahlaki Duyarlılık Ölçeği toplam puan ortalamalarının 96.75 ± 24.37 , alınan en düşük puanın 51 ve en yüksek puanın 181 olduğu bulundu. Ahlaki Duyarlılık Ölçeği Alt Boyutlarından Otonomi 21.17 ± 8.00 , Yarar

Sağlama 13.48±4.28, Bütüncül Yaklaşım 14.20±5.71, Çatışma 11.72±3.62, Uygulama 14.29±4.14, Oryantasyon 10.57±5.67'dir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Ahlaki Duyarlılık Ölçeği Puan Ortalamaları (N=170)

Ölçekler	$\bar{X} \pm SD$	Min	Max
Ahlaki Duyarlılık Ölçeği	96.75 ± 24.37	51	181
Otonomi Alt Boyutu	21.17 ± 8.00	7	47
Yarar Sağlama Alt Boyutu	13.48±4.28	4	28
Bütüncül Yaklaşım Alt Boyutu	14.20±5.71	5	33
Çatışma Alt Boyutu	11.72±3.62	3	21
Uygulama Alt Boyutu	14.29±4.14	4	26
Oryantasyon Alt Boyutu	10.57±5.67	4	28

Öğrencilerin Ahlaki Duyarlılık Ölçeği toplam puan ortalaması, erkeklerde daha yüksek bulunmuştur. Puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Ölçek Puan Ortalamasının Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı (N=170)

		n	Ahlaki Duyarlılık Ölçeği	
			$\bar{X} \pm SD$	Test and Significance
Cinsiyet	Kadın	104	93.79 ± 24.41	U=2602.0 p=.008
	Erkek	66	101.40 ± 23.74	
Sınıf	1. sınıf	68	96.32 ± 17.92	KW=5.498 p=.139
	2. sınıf	48	102.87 ± 31.07	
	3. sınıf	29	92.79 ± 25.96	
	4. sınıf	25	90.76 ± 21.82	
Ailesinin aylık gelir durumu	Gelir giderden fazla	9	98.55 ± 33.69	KW=2.126 p=.345
	Gelir gidere denk	86	93.94 ± 21.70	
	Gelir giderden az	75	99.76 ± 25.95	
Mesleği tercih etme nedeni	Mesleği sevmek	14	99.92 ± 25.47	KW=.695 p=.952
	İnsanlara yardım etmek	63	96.98 ± 27.22	
	Kolay iş bulmak	69	96.42 ± 22.54	
	Maddi getirisi	12	97.41± 21.36	
	Diğer	12	93.08 ± 23.49	
Mezun olduğu lise	Anadolu Lisesi	118	94.68 ± 22.99	KW=10.250 p=.068
	Fen Lisesi	11	114.27 ± 28.05	
	Meslek Lisesi	20	103.40 ± 25.41	
	İmam Hatip Lisesi	4	118.50 ± 42.85	
	Düz Lise	11	87.81 ± 18.39	
	Diğer	6	85.00 ± 14.95	

Yaş ile ahlaki duyarlılık ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı (Tablo 4).

Tablo 4. Yaş ile Ahlakî Duyarlılık Ölçeği Toplam Puanları Arasındaki İlişki

	Ahlakî Duyarlılık Ölçeği Toplam Puanı	Yaş
Ahlakî Duyarlılık Ölçeği Toplam Puanı	r	1
	p	
Yaş	r	-.063
	p	.417

SONUÇ VE ÖNERİLER

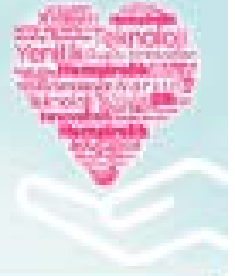
Hemşirelik öğrencilerinin etik duyarlılık düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Benzer çalışmaların daha büyük gruplarda ve farklı bölgelerde de yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Dalcalı, B. K., Şendir, M. (2016). Hemşirelerin kişisel değerleri ile etik duyarlılıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 24:1, 1-9. <https://doi.org/10.17672/fnhd.72011>
- Aitamaa, E., Leino-Kilpi, H., Puukka, P., Suhonen, R. (2010). Ethical problems in nursing management: The role of codes of ethics. Nursing Ethics, 17:4, 469-482. <https://doi.org/10.1177/0969733010364896>
- Babadağ K. (2010). Hemşirelik ve Değerler. Ankara: Alter Yayıncılık.
- Filizöz, B., Mescib, G., Ascic, A., Bağcıvand, E. (2015). Hemsirelerde etik duyarlılık: Sivas ili merkez kamu hastanelerinde bir araştırma. İş Ahlakı Dergisi, 8:1, 47.
- Aydın, E. (2006). Tıp Etiği. Ankara: Güneş Kitabevi.
- Lützn, K., Blom, T., Ewalds-Kvist, B., Winch, S. (2010). Moral stress, moral climate and moral sensitivity among psychiatric professionals. Nursing Ethics, 17:2, 213-224. <https://doi.org/10.1177/0969733009351951>
- Tosun, H. (2005). Sağlık Bakımı Uygulamalarında Deneyimlenen Etik İkilere Karşı Hekim ve Hemşirelerin Duyarlılıklarının Belirlenmesi. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, H., Hindistan, S., Kasım, S., Candaş, B. (2009). Yoğun bakım ünitelerinde hekim ve hemşirelerin etik duyarlılığı. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi, 13:2, 77-84.
- Kaya, H., Işık, B., Şenyuva, E., Kaya, N. (2012). Hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve profesyonel değerleri. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 15:1,18-26.
- Weis, D., Schank, M. J. (2000). An instrument to measure professional nursing values. Journal of Nursing Scholarship, 32:2, 201-204. <https://doi.org/10.1111/j.1547-5069.2000.00201.x>
- Turesson, H., Lützn, K. (2017). Demographic factors associated with moral sensitivity among nursing students. Nursing Ethics, 24:7, 847-855. <https://doi.org/10.1177/0969733015626602>
- Erdil, F., Korkmaz, F. (2009). Ethical problems observed by student nurses. Nursing Ethics, 16:5, 589-598. <https://doi.org/10.1177/0969733009106651>
- Akça, N. K., Şimşek, N, Arslan, D. E., Şentürk, S., Akça, D. (2017). Moral sensitivity among senior nursing students in Turkey. International Journal of Caring Sciences, 10:2, 1031-1039.
- Lutzen K, Evertson M, Nordin C. Moral sensitivity in psychiatric practice. Nursing Ethics 1997;52:76-81. <http://dx.doi.org/10.1177/096973309700400604>.
- Pekcan, H.S. (2007). Yalova İli ve Çevresinde Görev Yapan Hekimlerin ve Hemşirelerin Etik Duyarlılıkları. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

SAĞLIK HİZMETLERİ MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNDE NOMOFOBİ İLE KAYGI DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Nurgül KARAKURT¹, Hatice DURMAZ², Meltem ORAL¹

¹Atatürk Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: nurgultercanli@ymail.com, meltem_oral@yahoo.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,

E-Posta: haticedurmaz_25@hotmail.com

Özet

Amaç: Araştırma, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek okulunda eğitim gören öğrencilerin nomofobi ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem: Bu araştırma, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı niteliktedir. Araştırmanın verileri, Mayıs - Ekim 2019 tarihleri arasında, Sağlık Meslek Yüksekokulunda eğitim gören öğrenciler üzerinden toplanmıştır. Araştırmanın evrenini SHMYO'nda eğitim gören öğrenciler (n=2620) oluşturmaktadır. Örneklem seçimi için herhangi bir yöntem uygulanmamış araştırmaya alınma kriterlerini taşıyan tüm gönüllü öğrenciler (n=1299) örnekleme oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında, Kişisel Bilgi Formu, Nomofobi Ölçeği ve Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; sayı, ortalama, yüzdelik dağılımlar, standart sapma, Pearson Korelasyon analizi ve tek yönlü Anova analizi kullanılmıştır. Araştırmayı yapmadan önce Hemşirelik Fakültesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan etik onam alınmıştır (2019-2/13)

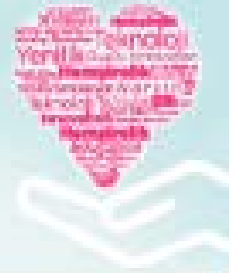
Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20,5±5,33'tür. Öğrencilerin %73,7'si kız ve %96,1'i bekadır. %56,4'ü birinci sınıfta olan öğrencilerin %61,5'i yurttadır. Akıllı telefon kullanımı ile ilgili sorulan sorulardan günde 5 saatten fazla telefonunu kullananların %45,3, gün içinde 40'tan fazla ekrana bakanların %32,2, sabah uyanır uyanmaz telefonunu kontrol edenlerin %54,3, yatmadan hemen önce bakanların ise %56,4 oranında olduğu saptanmıştır. Telefon kullanma nedeni olarak en fazla sosyal medya, en az ise alışveriş yapma tercih edilmiştir. Öğrencilerin %41,3'ü bağımlı olduğunu düşünürken, %63'ü telefonunu herhangi bir yerde unuttuğunu, %69,3'ü ise telefonu unuttuğunda kaygı yaşadığını belirtmiştir. Öğrencilerin Nomofobi Ölçeği toplam puan ortalaması 84,31±29,01, Durumluk Kaygı Ölçeği toplam puan ortalaması 44,22±11,37 ve Süreklilik Kaygı Ölçeği toplam puan ortalaması 46,39±9,58'dir. Nomofobinin kesme noktalarına göre değerlendirildiğinde Durumluk-Süreklilik Kaygı Ölçeği arasında anlamlı fark olduğu saptandı (p<0,01). Yapılan ileri analizde durumluk ve süreklilik kaygıda farkın nomofobisi olmayan ve hafif düzeyde olanlardan kaynaklandığı belirlendi. Nomofobi Ölçeği toplam puan ortalaması ile Durumluk-Süreklilik Kaygı Ölçeği toplam puan ortalaması arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (p<0,01).

Sonuç: Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri arttıkça hem durumluk hem de süreklilik kaygı puanları da artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Nomofobi, Kaygı

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN NOMOPHOBIA AND ANXIETY LEVEL IN VOCATIONAL SCHOOL OF HEALTH SERVICES STUDENTS

Nurgül KARAKURT¹, Hatice DURMAZ², Meltem ORAL¹

¹Atatürk University, Vocational School of Health Services, Erzurum/Turkey,
E-mail: nurgultercanli@gmail.com, meltem_oral@yahoo.com

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,
E-mail: haticedurmaz_25@hotmail.com

Abstract

Objective: The aim of the study was to investigate the relationship between nomophobia and the level of anxiety of Vocational School of Health Services.

Method: Descriptive and correlational research design was used in the study. The data for the study were collected from the students of the Vocational School of Health Services between May 2019 and October 2019. The research population consisted of 2620 students. Convenience sampling method was used for selection. Student volunteers (n = 1299) who met the study criteria were included in the study. A Socio-demographic Information Form, Nomophobia Scale and State and Trait Anxiety Scale were used to collect the data. For statistical analysis, number, mean, percentage distributions, standard deviation, Pearson Correlation analysis and one-way Anova analysis were used. Ethical approval was obtained from the Ethics Committee of the Faculty of Nursing before conducting the study (2019-2 / 13).

Results: The average age of the students in the study were 20,5±5,33. Of the students, 73.7% of them were women and 96.1% were single. 56.4% of them were first year students and 61.5% of them were staying at a dormitory. When the students were asked questions about the use of smartphones, 45.3% reported using it more than 5 hours a day. 32.2% reported checking their phones for more than 40 times a day. 54.3% indicated checking their phones first thing in the morning and 56.4% right before going to bed. The most common reason for using the phone was to access social media and the least common reason was for shopping. 41.3% of the students thought that they had smartphone dependency. 63% of them said they have forgotten their phones somewhere at some point. 69.3% of the students reported feeling anxious due to forgetting their phones at some place. The mean score of the students for the Nomophobia Scale was 84.31±29.01, the mean score of State Anxiety Scale was 44.22±11.37 and the mean score of the Trait Anxiety Scale was 46.39±9.58. The results of the study indicated that there was a significant relationship between nomophobia and anxiety (p <0.01). Further analysis revealed that the mean state and trait anxiety scores of the students with absence of nomophobia and mild level of nomophobia were significantly lower than those with moderate level and severe nomophobia. Therefore, there was a positive correlation between the average mean score of the Nomophobia Scale and the mean score of the State-Trait Anxiety Scale (p <0.01).

Conclusion: Smartphone dependency appears to be associated with increased anxiety among the Vocational School of Health Services.

Keywords: Health, Nomophobia, Anxiety.

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNETE YÖNELİK EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARININ BELİRLENMESİ

Nihan TÜRKOĞLU¹ Esin KAVURAN² Serkan KARACA³

¹ *Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye E-posta: nihan-25-kilic@hotmail.com*

² *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye E-posta: esinkavuran@hotmail.com*

³ *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye E-posta: srkkaraca@gmail.com*

Özet

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç Ve Yöntem: Araştırmanın evrenini Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 1187 öğrenci oluşturmuştur. Örneklemeye yöntemine gidilmeden araştırmaya katılmayı kabul eden 608 öğrenci çalışma kapsamına alınmıştır. Verilerin toplanmasında 12 soruluk kişisel bilgi formu ve Türkçe geçerlilik güvenilirliği Kılıç Çakmak, Karaoğlan Yılmaz ve Yılmaz (2015) tarafından yapılan İnternete Yönelik Epistemolojik İnanç Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma için etik kurul onayı ve ilgili kurumdan resmi izin alınmıştır. Soru formu bir sanal anket oluşturma programı yardımıyla hazırlanmıştır. Daha sonra öğrencilerin üye olduğu sanal ortamda oluşturulan gruplarda link halinde paylaşılmıştır. Toplanan veriler bilgisayar ortamında istatistik paket programlarının yardımı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırma sonucunda öğrencilerin internete yönelik epistemolojik inançlarında yaş grubu, sınıf, ikamet ettiği yerde internet bağlantısı olma durumu, günlük internet kullanma süresi, interneti kullanma amacı ve internete bağlanma aracı değişkenleri açısından bir farklılık görülmezken; cinsiyet ve öğrencinin hemşirelik bölümünü seçme nedenleri açısından anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Ölçek puan ortalamasına bakıldığında; kesinlik ve bilginin kaynağı alt boyutundan 45.41 ± 14.15 , bilginin gerekçelendirilmesi alt boyutundan 16.72 ± 8.42 , bilginin yapısı alt boyutundan 24.30 ± 7.49 ve toplamda 86.37 ± 16.74 olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin internete yönelik epistemolojik inançlarının orta/net olmayan düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, Epistemiyolojik İnanç, Hemşirelik

DETERMINATION OF THE EPISTEMOLOGICAL BELIEFS OF NURSING STUDENTS TOWARDS THE INTERNET

Nihan TÜRKOĞLU¹ Esin KAVURAN² Serkan KARACA³

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: nihan-25-kilic@hotmail.com

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: esinkavuran@hotmail.com

³ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: srkkaraca@gmail.com

Abstract

Objective: This study was conducted to determine the epistemological beliefs of the nursing students about the Internet.

Methods: The study population consisted of 1187 students studying at the Atatürk University Faculty of Nursing in the 2018-2019 academic year. Without sampling selection, 608 students, who agreed to participate in the study, were included in the study. A 12-item Personal Information Form and the Internet-oriented Epistemological Belief Scale, which its Turkish validity and reliability by Kılıç Çakmak, Karaoğlan Yılmaz and Yılmaz (2015), was used for the data collection. Ethical committee approval and permission from the related institution was obtained for conducting the research. The questionnaire was prepared with the help of an online questionnaire development program. Then, the questionnaire was shared as a link in the social groups of the students in the Internet environment. The data collected were evaluated with the help of statistical package programs in a computer environment.

Results: There was no difference in the epistemological beliefs of the students towards the Internet in terms of age group, year in school, presence of an Internet connection in their places of residence, daily Internet use time, the purpose of using the Internet and means of connection to the Internet; however, a significant difference was found in terms of students' gender and reasons for choosing the department of nursing. Looking at the scale score averages, the accuracy and source of information sub-scale score average was 45.41 ± 14.15 , realization of the information sub-scale score average was 16.72 ± 8.42 , structure of the information sub-scale score average was 24.30 ± 7.49 , and the total scale score average was 86.37 ± 16.74 .

Conclusion: It was found that the epistemological beliefs of nursing students towards the Internet were at a moderate/unclear level.

Key Words: Internet, Epistemological Beliefs, Nursing

GİRİŞ

Teknolojik gelişmelerle birlikler insanlar günlük hayatlarını kolaylaştırmak ve bilgi edinmek için internet ortamında ki birçok veriden yararlanmaktadır. Bununla beraber internet, informal eğitimin en önemli bilgi kaynağı haline gelmesinin yanı sıra formal eğitiminde vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Bu gelişmeler doğrultusunda hemşirelik fakültesi öğrencileri de eğitimlerinde internet veri tabanlarından elde ettikleri bilgileri kullanıp, bu bilgiler doğrultusunda akademik gelişimleri ile mesleki yeterliliklerini arttırmaya yönelik birçok araştırma yapmaktadırlar. Öz-düzenleyici öğrenme sürecinde bir öğrenenin, belirli bir akademik görevi yerine getirirken kendi öğrenme sürecini planlaması, süreci izlemesi ve sürecin etkililiğini ve sonuçlarını değerlendirmesi üzerinde etkili olan pek çok faktör söz konusudur. Örneğin; akademik görevin niteliği, öğretmenin ya da öğretim materyallerinin yönlendirmeleri, öğrenenin ön bilgi düzeyi, amaçları, öğrenenlerin öğrenmeye yönelik tutumları, güdülenme tür ve düzeyi ile inançları bu faktörler arasında sayılabilir. Bireylerin bilginin ne olduğuna ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiğine yönelik inançları olarak adlandırılan epistemolojik inançlar da yukarıda sayılan faktörler arasında önemli bir yere sahiptir. Araştırmalar bireylerin sahip olduğu epistemolojik inançların; öz-düzenleme stratejilerinin kullanımı, internet temelli öğrenme ve bilgi kaynaklarından yararlanma ile çevrimiçi bilgi arama davranışları üzerinde etkili olabildiğini göstermektedir. Elde edilen tüm bu bilgilerin kesinliği hakkında ki belirsizlikler ise internette bulunan bilgiler için farklı düşüncelerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle araştırmacılar internet temelli öğrenme ortamlarına yönelik öğrenenlerin sahip olduğu epistemolojik inançların araştırılması gerektiğini ifade etmektedir. İnternete yönelik epistemolojik inanç, bireyin internet ortamındaki bilginin kaynağına, kesinliğine, yapısına ve bu ortamdaki bilgi ve bilgi kaynaklarının değerlendirilmesine yönelik inançlarını kapsamaktadır.

Bu gelişmeler doğrultusunda hemşirelik fakültesi öğrencilerinin eğitimlerini bitirmeden önce internette bilgi elde etmek, bu bilginin güvenilirliğini doğrulayabilmek, nitelikli bilgiye ulaşmak için teknolojik veriyi nasıl doğru şekilde kullanacaklarını öğrenmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin teknolojik bilgi okuryazarı olmaları, internete yönelik epistemolojik inançlarında ki gelişmeleri gözlemlemek açısından elde edilecek verilerin sonuçlarına dayalı analizler yapılması gerekmektedir.

Buradan yola çıkarak araştırma, hemşirelik öğrencilerinin dersleri hakkında internette edindikleri bilgilerin doğruluğuna olan inançlarını belirlemek amacıyla tanımlayıcı tasarımda yapılmıştır.

MATERYAL METOT

Araştırmanın Türü: Tanımlayıcı niteliktedir.

Araştırmanın Yapılacağı Yer ve Zaman: Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde Eylül 2019- Ekim 2019 tarihleri arasında yapılmıştır.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören öğrenciler (n=1187) oluşturmuştur. Araştırmada, herhangi bir örneklem seçim yöntemine gidilmeden, araştırmaya katılmayı kabul eden 608 öğrenci çalışma kapsamına alınmıştır.

Veri Toplama Araçları: Verilerin toplanmasında 12 soruluk kişisel bilgi formu ve Türkçe geçerlilik güvenilirliği Kılıç Çakmak, Karaoğlan Yılmaz ve Yılmaz (2015) tarafından yapılan İnternete Yönelik Epistemolojik İnanç Ölçeği kullanılmıştır.

İnternete Yönelik Epistemolojik İnanç Ölçeği; kesinlik ve bilginin kaynağı (certainty and source of knowledge) sekiz madde, bilginin gerekçelendirilmesi (justification for knowing) dört madde ve bilginin yapısı (structure of knowledge) dört madde olmak üzere toplam üç faktör ve 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki bilginin gerekçelendirilmesi faktörü altındaki 9, 10, 11, 12. maddeler ters madde olup diğer maddeler olumlu ifadelerden oluşmaktadır.

Ölçek onlu likert şeklinde olup; katılma düzeyleri "(1) Kesinlikle Katılmıyorum" ve "(10) Kesinlikle Katılıyorum" arasında değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan toplam puanın yüksek olması öğrencilerin internete yönelik epistemolojik inançlarının gelişmemiş / olgunlaşmamış (naive) olduğunu, düşük puan alınması ise internete yönelik epistemolojik inançlarının gelişmiş / olgunlaşmış (sophisticated) olduğunu göstermektedir. Özgün ölçekteki faktörler için bulunan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları

sırasıyla; kesinlik ve bilginin kaynağı için .82, bilginin gerekçelendirilmesi için .81 ve bilginin yapısı için .75 biçimindedir. Bu araştırmada ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; kesinlik ve bilginin kaynağı için .91, bilginin gerekçelendirilmesi için .91, bilginin yapısı için .86 ve toplamda .75 biçimindedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Öğrencilere internet ortamında çalışma ile ilgili kısa bilgi aktarımı verilerek çalışmaya katılmak isteyenlere form link halinde gönderilmiştir. Toplanan veriler bilgisayar ortamında SPSS 20 istatistik paket programı ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmada öğrencilerin %50.8'inin 22 yaş ve üzerinde olduğu, %72.9'unun kadın, %39.8'inin 2. Sınıf öğrencisi olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %70.7 'sinin ikamet ettiği yerin internet bağlantısı bulunmakta, %36.3'ünün 5-8 yıldır internet kullanmakta, %54.3'ü günde 1-4 saat internet kullanmaktadır. Öğrencilerin %70.7'si doğru bilgiye ulaşmak için interneti kullanmayı güvenli bulmakta, %96.2 'si internete mobil telefonla ulaşmakta ve %53.0'ı interneti zaman geçirme amacıyla kullanmaktadır.

Öğrencilerin internete yönelik epistemiyolojik inanç ölçeği puan ortalamalarının dağılımı incelendiğinde; toplam puan ortalaması 86.37 ± 16.74 , Kesinlik ve Bilginin Kaynağı alt boyutundan 45.41 ± 14.15 , Bilginin Gerekçelendirilmesi alt boyutundan 16.72 ± 8.42 , Bilginin Yapısı alt boyutundan 24.30 ± 7.49 puanı almışlardır (Tablo 1).

<i>İnternete Yönelik Epistemolojik İnanç Ölçeği</i>	<i>Madde Sayısı</i>	<i>X±SS</i>	<i>Min-Max</i>	<i>Cronbach Alfa</i>
Kesinlik ve Bilginin Kaynağı	8	45.41±14.15	8-80	0.91
Bilginin Gerekçelendirilmesi	4	16.72±8.42	4-40	0.91
Bilginin Yapısı	4	24.30±7.49	4-40	0.86
Toplam	16	86.37±16.74	25-127	0.75

Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile internete yönelik epistemiyolojik inanç ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; cinsiyete göre gruplar arasında istatistiksel olarak fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Kadın öğrencilerin puan ortalamasının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile internete yönelik epistemiyolojik inanç ölçeği puan ortalamaları karşılaştırıldığında; hemşirelik bölümünü seçme nedenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bölüme severek gelen öğrencilerin bilginin gerekçelendirilmesi alt boyutundan en düşük puan ortalaması olduğu belirlenmiştir.

SONUÇ

Araştırma sonucunda öğrencilerin internete yönelik epistemiyolojik inançlarında yaş grubu, sınıf, ikamet ettiği yerde internet bağlantısı olma durumu, günlük internet kullanma süresi, interneti kullanma amacı ve internete bağlanma aracı değişkenleri açısından bir farklılık görülmezken; cinsiyet açısından bakıldığında kadınların erkeklere oranla epistemiyolojik inançlarının daha gelişmiş/olgunlaşmış olduğu görülmektedir.

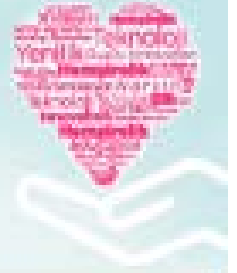
Sonuç olarak hemşirelik öğrencilerinin internete yönelik epistemiyolojik inançlarının orta/net olmayan düzeyde olduğu belirlenmiştir.

KAYNAKLAR

1. Bråten I. Personal Epistemology, Understanding of Multiple Texts, and Learning within Internet Technologies. In M. S. Khine (Ed.), Knowing, Knowledge and Beliefs: Epistemological Studies Across Diverse Cultures 2008; 351–376.
2. Çakmak E.K, Yılmaz F.G.K, Yılmaz R. İnternete yönelik epistemiyolojik inanç ölçeğinin uyarlama çalışması. Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama; 2015; 5(1), 53-71.
3. Hartley K, Bendixen L. D. Educational Research in the Internet Age: Examining the Role of Individual Characteristics. Educational Researcher 2001; 30(9): 22-6.
4. Strømsø H. I, Bråten I. The Role of Personal Epistemology in the Self-Regulation of Internet-Based Learning. Metacognition and Learning 2010; 5(1): 91-111.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE DERSLERİN YENİDEN TASARIMI: TERS YÜZ SINIF YÖNTEMİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİ NELERDİR?

Ciğdem Gamze ÖZKAN¹, Zeynep TURAN², Birsal Canan DEMİRBAĞ³

¹ *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon / Türkiye,
E-Posta: cgozkan@ktu.edu.tr*

² *Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum / Türkiye,
E-Posta: zeynepturan@atauni.edu.tr*

³ *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon / Türkiye,
E-Posta: cdemirbag@gmail.com*

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı Hemşirelik Esasları dersinin “Ters Yüz Sınıf” yöntemi ile öğretimine ilişkin hemşirelik öğrencilerinin görüşlerini belirlemektir.

Yöntem: Çalışmada durum çalışması yöntemi kullanılmış olup, çalışmanın örneklemini amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen hemşirelik birinci sınıfta öğrenim gören 35 öğrenci oluşturmuştur. “Hemşirelik Esasları” dersi kapsamında 4 hafta boyunca “Ters Yüz Sınıf” yöntemi ile dersler gerçekleştirilmiş ve derse ilişkin etkinlikler, uygulamalar ve değerlendirmeler ders esnasında laboratuvar ortamında yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak öğrenci bilgi formu ve “Ters Yüz Sınıf” yöntemine ilişkin öğrencilerinin görüşlerinin sorgulandığı görüş anketi kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Bulgular: Çalışma sonucunda, öğrencilerin %60’ının ders saatleri dışında, %57’sinin ise ders esnasında dersin öğretim elemanı ile 5’den fazla sayıda iletişime geçtiği tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin %77’si ders esnasında arkadaşları ile 5’den fazla sayıda çalışma fırsatı bulmuştur. Öğrencilerin tamamı yapılan işbirlikli grup çalışmalarının derse karşı motivasyonlarını ve konuyu öğrenmelerini olumlu yönde etkilediğini, kullanılan “Ters Yüz Sınıf” yönteminin dersi eğlenceli hale getirdiğini, öğrenmeyi kolaylaştırdığını, hemşirelik esasları dersi için gerekli bir yöntem olduğunu belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak, öğrencilerin %91’i yöntemin dersin kalıcılığını artırdığını, %97’si klasik yönteme göre daha etkili olduğunu ve derse karşı bakış açılarını olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

Sonuç: Ters yüz sınıf yönteminin öğrencilerin derse karşı motivasyonlarını ve ders esnasında arkadaş/ öğretim elemanı ile olan etkileşimlerini artırdığı, dersi eğlenceli hale getirerek öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve bilginin kalıcılığını artırdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: tersyüz sınıf, tersyüz öğrenme, hemşirelik eğitimi, hemşire öğrenci

REDESİGN OF NURSİNG EDUCATION COURSES: WHAT ARE THE STUDENTS' VIEWS ON THE FLIPPED CLASSROOM METHOD?

Ciğdem Gamze ÖZKAN¹, Zeynep TURAN², Birsal Canan DEMİRBAĞ³

¹ *Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Trabzon / Turkey,
E-mail: cgozkan@ktu.edu.tr*

² *Atatürk University, Kazım Karabekir Education Faculty, Erzurum / Turkey,
E-mail: zeynepturan@atauni.edu.tr*

³ *Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Trabzon / Turkey,
E-mail: cdemirbag@gmail.com*

Abstract

Aim: The aim of this study is to determine the nursing students' views on "Flipped Classroom" method.

Method: In the study, case study method was used and the sample of the study consisted of 35 first-year nursing students, selected using purposeful sampling method. The courses were taught with the "Flipped Classroom" method for four weeks. A student information form and a questionnaire examining the students' experiences and views concerning the "Flipped Classroom" method were used to collect data. In the data analysis, descriptive analysis methods were used.

Results: It was determined that 60% of the students contacted with the relevant instructor more than five times outside course hours and 57% during the course. Moreover, 77% of them had the opportunity of studying with their friends more than five times during the course. All of the students stated that the cooperative group studies affected their motivation towards the course and learning the subject positively, and the "Flipped Classroom" method made the course fun. Additionally, 91% of the students indicated that the method increased the permanence of the course and 97% stated that the method was more effective than the classic method and affected their viewpoint of the course positively.

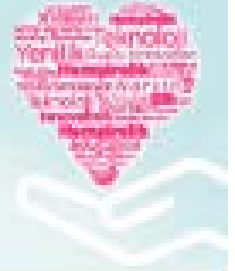
Conclusion: It was determined that the Flipped Classroom method increased the students' motivation towards the course and their interaction with their friends/instructor during the course, made the course fun, facilitated learning and increased the permanence of knowledge.

Keywords: flipped classroom, flipped learning, nursing education, nursing student

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI VE UYKU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Neziha KARABULUT¹, Yeşim YAMAN AKTAŞ², Büşra ARSLAN³, Dilek GÜRÇAYIR⁴

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,
E-posta: nezihekarabulut@hotmail.com

²Giresun Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Giresun/ Türkiye,
E-posta: yesimyaman28@hotmail.com

³Atatürk Üniversitesi, Araştırma Hastanesi Erzurum/ Türkiye
E-posta: busrarslann@gmail.com

⁴Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye,
E-posta: dilekgurcayir@hotmail.com

Amaç: Mevcut kesitsel çalışma, hemşirelik öğrencilerinin dijital bağımlılığı ile uyku bozuklukları arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamayı amaçlamaktadır.

Yöntem: Katılımcıların tümü, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf lisans öğrencileriydi. Veriler, öğrenciler için demografik form, “19 Yaş ve Üzeri Dijital Bağımlılık Ölçeği” ve “Seviye 2-Uyku Bozukluğu -Yetişkin ölçeği” kullanılarak araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Bu çalışmayı yürütmek için yazılı onay, Atatürk Üniversitesi etik kurulundan alınmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin demografik özellikleri frekans, yüzde ve ortalama testleri ile analiz edildi. Verilerin analizinde Spearman Korelasyonu kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin ortalama uyku bozukluğu skorları ile ortalama toplam dijital bağımlılık skorları arasında pozitif bir ilişki bulundu ($p < 0.05$). Ayrıca öğrencilerin uyku bozukluğundaki ortalama puanları ile dijital bağımlılık ölçeği-yoksunluk alt ölçeği ($p < 0.05$), dijital bağımlılık ölçeği-dürtüsellik alt ölçeği ($p < 0.05$), dijital bağımlılık ölçeği-düşük performans alt ölçeği ($p < 0.05$), dijital bağımlılık ölçeği-düşük öz algı alt ölçeği ($p < 0.05$) ve dijital bağımlılık ölçeği-sosyal yalıtım alt ölçeği ($p < 0.05$) skorları arasında pozitif bir ilişki bulundu.

Sonuç: Bu çalışmada uyku bozukluğunun dijital bağımlılıktan etkilendiği bulundu. Bu bulgular göz önüne alındığında, insanlarda artan farkındalık ve fiziksel olarak olumsuz etkilerin yaşanması çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, dijital bağımlılık, uyku bozukluğu

DIGITAL ADDICTION AMONG NURSING STUDENTS AND ITS ASSOCIATION WITH SLEEP DISTURBANCE

Neziha KARABULUT¹, Yeşim YAMAN AKTAŞ², Büşra ARSLAN³, Dilek GÜRÇAYIR⁴

¹ *Ataturk University, Nursing Faculty, Erzurum/Turkey,*

E-mail: nezihekarabulut@hotmail.com

² *Giresun University, Faculty of Health Sciences, Giresun/Turkey,*

E-mail: yesimyaman28@hotmail.com

³ *Ataturk University, Faculty of Medicine Hospital, Erzurum/Turkey,*

E-mail: busrarslann@gmail.com

⁴ *Ataturk University, Nursing Faculty, Erzurum/Turkey,*

E-mail: dilekgurcayir@hotmail.com

Abstract

Aim: The present cross-sectional study aims to better understand the relationship between nursing students' digital addiction and their sleep disturbance.

Methods: Participants were all second, third and fourth-year undergraduate students in the Bachelor of Nursing Science Degree at the University of Ataturk. The data was collected by the researchers using the demographic form for students, 'Digital Addiction Scale for 19 Years and Over' and 'Level 2-Sleep Disturbance-Adult'. Written approval to conduct this study was obtained from the ethics committee of Ataturk University. The demographic characteristics of the nursing students were analysed with frequency, percentage, and mean tests. In the data analysis, Spearman Correlation was used.

Results: A positive correlation was found between the nursing students' average sleep disturbance scores and average total digital addiction scores ($p < 0.05$). Furthermore, there was a positive correlation between the students' average scores on the sleep disturbance and the digital addiction scale-deprivation sub-scale ($p < 0.05$), the digital addiction scale-impulsivity sub-scale ($p < 0.05$), the digital addiction scale-underperformance sub-scale ($p < 0.05$), the digital addiction scale-low self-perception sub-scale ($p < 0.05$), and the digital addiction scale-social isolation sub-scale ($p < 0.05$).

Conclusion: It was found that sleep disturbance was affected by digital addiction in this study. Considering these findings, the growing awareness in people and experiencing the negative effects physically are crucially important.

Key Words: Nursing students, digital addiction, sleep disturbance

Introduction

Technology is the meaning of the word “all of the tools and the information it has developed to control and change the material environment of human beings. Nowadays, it is very difficult to maintain daily life without using technology. Communication technologies has become an important element in enabling people to interact with each other as well as planning and managing their daily activities.¹ Technology is essential for making rapidly growing information more effective in human life.²

Addiction is an uncontrollable desire for an object despite the negative impact on people's health and social life.³ Although the concept of addiction is generally thought of as drug addiction, nowadays increasing interest in technology and easy accessibility especially in young people have revealed the term “technology addiction”. With the widespread use of computers and the increase in the use of the internet; addiction types such as internet, computer and social media addiction, each of which is technology addiction, have emerged.¹

Digital addiction interacts with physical, social and mental health of individuals. The results of a study revealed that the individuals who spend their time in the media face of a variety of problems related to socialization or in the work life.⁵ On the basis of these problems, the amount of time spent with technological devices decreases as well as the time spent in sleep.⁶ Individuals with impaired sleep patterns or insomnia are late to places that need to go on time, which adversely affects their social and school life.⁶ In this context, the study was planned as a descriptive study in order to examine the relationship between technology addiction and sleep among nursing students.

Methods

Aim and Design of the Study

The present cross-sectional study aims to better understand the relationship between nursing students' digital addiction and their sleep disturbance. The study sought to answer the question “Is there a relationship between nursing students' digital addiction and their sleep disturbance?”

Sample and Setting

Participants were all second, third and fourth-year undergraduate students in the Bachelor of Nursing Science Degree at the University of Ataturk. Four hundred-twenty nine (429) nursing students were enrolled in this study. In this study, sampling was not used and all students who chose to participate were included. The incomplete questionnaire, unwillingness and absenteeism were considered the exclusion criteria.

Instruments

The data was collected by the researchers using the demographic form for students, ‘Digital Addiction Scale for 19 Years and Over’ and ‘Level 2-Sleep Disturbance-Adult’. The demographic form included the socio-demographic characteristics of the students.

“Digital Addiction Scale for 19 Years and over” was developed by Dilci (2009). The scale has a total of 40 items under five sub-scales, namely, Deprivation (10 items), Impulsivity (15 items), Underperformance (5 items), Low Self Perception (5 items), and Social Isolation (5 items). The scale is a 5-point Likert-type scale, which is scored as strongly agree (5), agree (4), neutral (3), disagree (2), and strongly disagree (1). Cronbach's alpha coefficient of the total scale was found to be 0.97 (Dilci, 2019).

“The DSM-5 Level 2—Sleep Disturbance—Adult” measure is the 8-item PROMIS Sleep Disturbance Short Form that assesses the pure domain of sleep disturbance in individuals age 18 and older. Each item on the measure is rated on a 5-point scale (1=never; 2=rarely; 3=sometimes; 4=often; and 5=always) with a range in score from 8 to 40 with higher scores indicating greater severity of sleep disturbance. The raw scores on the 8 items should be summed to obtain a total raw score. Next, the T-score table should be used to identify the T-score associated with the individual’s total raw score and the information entered in the T-score row on the measure.

Ethical Considerations

Written approval to conduct this study was obtained from the ethics committee of Ataturk University. The study was conducted according to the ethics guidelines set out in the Declaration of Helsinki, and written consent was obtained from the director of the faculty. The aim of the study was explained to the students and participation in the study was voluntary. Confidentiality and anonymity were offered to respondents and guaranteed by the absence of identifying marks or numbers on the questionnaires.

Data Analysis

Statistical analysis was performed using SPSS Statistics software for Microsoft Windows XP (Version 21.0, SPSS Inc., Chicago, IL). The demographic characteristics of the nursing students were analyzed with frequency, percentage, and mean tests. In the data analysis, Spearman Correlation was used. A value of $p < 0.05$ was considered statistically significant.

Results

The nursing students' socio-demographic characteristics are shown in Table 1. Four hundred-twenty nine (429) undergraduate students completed the questionnaire. More than half of the students were 21-23 years. Of the respondents in this study, 79 (18.4%) were first-year students, 154 (35.9%) were second-year students, 131 (30.5%) were third-year students, and 65 (15.2%) were fourth-year students. As shown in Table 1, most of the students were female (76.2%); 64.3% lived at state dormitory; 89% have internet connection lived in; 77.9% used youtube social network; 96.3% used whatsapp messaging program; 37.5% used crossword/puzzle online games; and 56.2% used shopping websites.

The nursing students' average total SD raw score was 23.04 ± 6.05 , and SD T-Score was 53.06 ± 6.96 . The nursing students' average total DAS score was 104.23 ± 23.57 , and their mean sub-scale scores were 25.55 ± 6.78 for Deprivation, 39.37 ± 9.36 for Impulsivity, 13.27 ± 3.56 for Underperformance, 13.26 ± 3.53 for Low Self Perception, and 12.76 ± 3.61 for Social Isolation (Table 1).

A positive correlation was found between the nursing students' average SD T-scores and average total DAS scores ($r = 0.176$, $p = 0.001$) (Table 3). Furthermore, there was a positive correlation between the students' average scores on the SD T-scores and the DAS deprivation sub-scale ($r = 0.151$, $p = 0.006$), impulsivity sub-scale ($r = 0.150$, $p = 0.006$), underperformance sub-scale ($r = 0.200$, $p = 0.000$), Low self-perception sub-scale ($r = 0.135$, $p = 0.014$), and social isolation sub-scale ($r = 0.149$, $p = 0.007$).

Conclusion

It was found that sleep disturbance was affected by digital addiction in this study. Considering these findings, the growing awareness in people and experiencing the negative effects physically are crucially important.

Key Words: Nursing students, digital addiction, sleep disturbance

References

1. Aydın F. Teknoloji bağımlılığının sınıf ortamında yarattığı sorunlara ilişkin öğrenci görüşleri. Yüksek lisans tezi, Ankara (2017).
2. Cabı E. Dijital teknolojiye yönelik tutum ölçeği. Kastamonu Eğitim Dergisi (2016) 24 (3): 1229-1244.
3. Karaaziz M, Keskindağ B. Gençler arasındaki popüler psikoaktif madde; sentetik kannabinoid (bonzai): Bir gözden geçirme. Klinik psikiyatri dergisi (2016) 19: 137-144
4. Cengizhan C. Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: "İnternet bağımlılığı". M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi (2005) 22: 83-98.
5. Akgül B, Yıldız E, Turşucuoğlu B. Medya bağımlısı bireyin, medyada harcadığı fazla zamanın bireye sosyo-ekonomik zararları. Akademia Sosyal Bilimler Dergisi (2018) Özel Sayı – 1.
6. Güçlü G. Yaşam boyu öğrenme argümanı olarak teknoloji bağımlılığı ve yaşama yansımaları. Yüksek lisans tezi, Sivas (2015)
7. Yüzeren S, Herdem A, Aydemir Ö. DSM-5 Uyku bozukluğu ölçeği Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirliği. Anadolu Psikiyatri Dergisi (2017) 18 (Ek sayı 2): 79-84

8. Dilci T. A Study on Validity and Reliability of Digital Addiction Scale for 19 Years or Older Universal Journal of Educational Research 7(1): 32-39, 2019

Tables

Table 1. Socio-demographic characteristics of nursing students (n=429)

Characteristics	N	%
Age		
17 and lower	4	0.9
18-20	188	43.8
21-23	223	52.0
24-26	14	3.3
Gender		
Female	327	76.2
Male	102	23.8
Class		
First class	79	18.4
Second class	154	35.9
Third class	131	30.5
Fourth class	65	15.2
AGNO		
2.00-2.30	79	18.4
2.30-3.00	216	50.3
3.00-3.30	76	17.7
3.30-4.00	58	13.5
Living place		
Home (Family)	96	22.4
Home (Friends)	25	5.8
Home (Single)	3	0.7
Dormitory (Private)	29	6.8
Dormitory (State)	276	64.3
Internet connection lived in		
Yes	382	89.0
No	47	11.0
Social networking sites used*		
Facebook	120	28.0
Twitter	146	34.0
Instagram	349	81.4
Linkedin	11	2.6
Youtube	334	77.9
Google Plus	60	14.0
Foursquare	3	0.7
Tiktok	19	4.4
Tumblr	16	3.7
Time spent on social network (hour/day)		
Less than 1 hour	35	8.2
1-2	137	31.9
3-4	185	43.1
5-6	61	14.2
7 hours or more	11	2.6
Instant messaging programs used*		
Whatsapp	413	96.3
Snapchat	51	11.9
Skype	8	1.9
Facebook Messenger	41	9.6
Time spent in instant messaging programs (hour/day)		
Less than 1 hour	107	24.9

1-2	171	39.9
3-4	102	23.8
5-6	35	8.2
7 hours or more	14	3.3
Types of online games used*		
Action	71	16.6
Crossword / Puzzle	161	37.5
Race	74	17.2
Sport	38	8.9
Adventure	63	14.7
Simulation	27	6.3
War	77	17.9
Strategy	74	17.2
Virtual Life	26	6.1
Fight	17	4.0
Time spent in online games (hour/day)		
Less than 1 hour	301	70.2
1-2	89	20.7
3-4	31	7.2
5-6	6	1.4
7 hours or more	2	0.5
Types of website used*		
hopping	241	56.2
Blogs	49	11.4
Travel	67	15.6
Online Movies / Series	218	50.8
Search Engines	218	50.8
Finance	31	7.2
Online Music / Video	223	52.0
Friendship	102	23.8
Fashion	90	21.0
Online Newspaper	64	14.9
Technology	86	20.0
Time spent on websites (hour/day)		
Less than 1 hour	116	27.0
1-2	186	43.4
3-4	97	22.6
5-6	25	5.8
7 hours or more	5	1.2

*Multiple options were marked

Table 2. Mean scores for SD^a and DAS^b sub-scales (n = 429).

	X ± SD	Min	Max
SD Raw Score	23.04 ± 6.05	8.00	40.00
SD T-Score	53.06 ± 6.96	28.90	76.50
Deprivation	25.55 ± 6.78	10.00	50.00
Impulsivity	39.37 ± 9.36	15.00	72.00
Underperformance	13.27 ± 3.56	5.00	32.00
Low Self-Perception	13.26 ± 3.53	5.00	44.00
Social Isolation	12.76 ± 3.61	5.00	22.00
Total DAS	104.23 ± 23.57	41.00	187.00

^a SD = Level 2-Sleep Disturbance-Adult

^b DAS = Digital Addiction Scale

Table 3. The correlation between the DAS^a and the SD T-Score^b scores of nursing students (n = 429).

DAS	Sleep Disturbance	
	r	p
Deprivation	0.151**	.006
Impulsivity	0.150**	.006
Underperformance	0.200**	.000
Low Self-Perception	0.135*	.014
Social Isolation	0.149**	.007
Total DAS	0.176**	.001

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

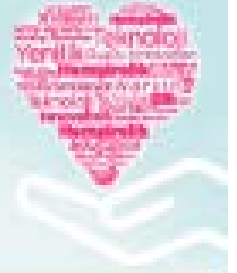
* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

^a DAS = Digital Addiction Scale

^b SD T-Score = Level 2-Sleep Disturbance-Adult T-Score

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

PSİKİYATRİ HEMŞİRELİĞİ EĞİTİMİNE GENEL BİR BAKIŞ

Filiz ERÖĞÜTCÜ¹, Mine EKİNCİ²

¹*Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Elazığ / Türkiye, E-Posta:fersogutcu@firat.edu.tr*

²*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta:mekinci@atauni.edu.tr*

Özet

Psikiyatri hemşireliğinde profesyonel bir uygulayıcı olmanın en temel ölçütü, hemşirelik bilgi ve becerisi ile ruh sağlığı ve hastalıkları ilgili bilgileri bütünleştirebilecek bilgi ve beceriye sahip olmaktır. Psikiyatri hemşireliği eğitiminde klinik öncesi öğrenme deneyimleri, psikiyatri hemşireliği uygulamaları için gerekli olan bilgi, beceri ve değerleri geliştirmeyi sağlayan en önemli noktadır. Ülkemizde psikiyatrik bir klinik karşılaşmayı simüle etmek için standart hastalar olarak da bilinen gerçek aktörlerin kullanımının yaygın olmaması, fiziksel becerileri öğretmek ve geliştirmek için kullanılan simülasyon laboratuvarlarının diğer hemşirelik alanlarında kullanılması, psikiyatrik simülasyonun yetersiz olması, didaktik öğrenme ortamlarının yaygın olması, iletişim becerilerinin gelişmesine yönelik eğitim müfredatının yenilikçi olmaması, konuyla ilgili yetersiz bilimsel araştırmalar psikiyatri hemşireliği eğitiminde klinik öncesi öğrenme sürecinde en sık karşılaşılan problemlerdir. Hemşirelikte ve diğer disiplinlerde iletişim becerileri eğitiminde düzeylendirilen bir başka eksiklik ise, tüm eğitim sisteminin fiziksel ve görevle ilgili işlevleri vurgulayan gizli bir müfredat ve ayrıca hiyerarşik öğrenmeyi içeren iletişimsel veya duygusal işlevler üzerinde bir sosyal kontrol biçimi olarak hareket etmesidir. Bu nedenle öğrencilerin psikiyatri hemşireliğini öğrenmesi ve değerlendirilmesi ülkemiz eğitim şartlarında kolay bir görev olmayabilir. Öğrenciler psikiyatrik sorunları olan hastalarla ilk etkileşime girinceye kadar, hastalardan ya da kendisinden ne bekleyeceklerini bilemeyebilirler. Psikiyatri hemşireliğinin resmi çalışmalarına etkileşimli güçlerinin daha fazla farkına varmaları ve etkili iletişim becerileri geliştirmeleri için lisans öğrencilerine yardımcı olmak, psikiyatri hemşireliği eğitiminin en önemli rollerinden biridir. Standart hasta kullanımı ve simülasyonun yaygınlaşması, sınıf ortamında öğrenme yöntemlerinin geliştirilmesi psikiyatri hemşireliği ve iletişim becerileriyle ilgili mevcut öğretim stratejilerini geliştirilmesi gereklidir. Böylece psikiyatri hemşireliği öğrencilerine gerçekçi klinik karşılaşması, hasta ile zihinsel bir statü sınavı yapma, kriz durumu ve intihar risk değerlendirmesi yapma fırsatı vermek, sürdürülebilir eğitim ortamları sağlanmış olabilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, psikiyatri hemşireliği, öğretim

AN OVERVIEW OF PSYCHIATRIC NURSING EDUCATION

Filiz ERÖĞÜTCÜ¹, Mine EKİNCİ²

¹ Fırat University, Faculty of Health Sciences, Elazığ / Turkey, E-mail:fersogutcu@firat.edu.tr

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail:mekinci@atauni.edu.tr

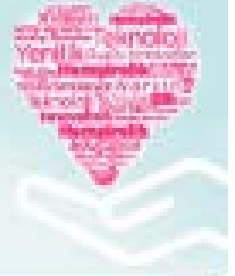
Abstract

The most basic criterion of being a professional practitioner in psychiatric nursing is to have the knowledge and skills to integrate the knowledge and skills of nursing with the knowledge of mental health and diseases. Pre-clinical learning experiences in psychiatric nursing education are the most important factors that enable to develop the knowledge, skills and values required for psychiatric nursing practices. In our country, the most common problems experienced in the pre-clinical learning process in psychiatric nursing education are the lack of widespread use of real actors, also known as standardized patients, to simulate a psychiatric clinical encounter, the use of simulation laboratories used to teach and develop physical skills in other nursing areas, inadequate psychiatric simulation, widespread use of didactic learning environments, non-innovative curriculum for the development of communication skills and inadequate scientific research on the subject. Another deficiency in communication skills education in nursing and other disciplines is that the entire education system acts as a form of social control system over communicative or emotional functions, including hierarchical learning that emphasizes physical and task-related functions. Therefore, it may not be an easy job for students to learn and evaluate psychiatric nursing under educational conditions of our country. Students may not know what to expect from patients or from themselves until they first interact with patients with psychiatric problems. One of the most important roles of psychiatric nursing education is to help undergraduate students to become more aware of their interactive power and develop effective communication skills in formal studies of psychiatric nursing. Standardized patient use and widespread simulation, the development of learning methods in classroom settings, and the development of existing teaching strategies for psychiatric nursing and communication skills are required. Thus, sustainable education environments can be provided for students by giving psychiatric nursing students the opportunity to have a realistic clinical encounter, a mental status exam with the patient, an assessment of crisis situation and suicide risk.

Key Words: Nursing, psychiatric nursing, teaching

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMININ ÖNEMİ

Zühal YETİŞ DEMİR¹, Nadiye ÖZER², Tülay KILINÇ³

¹Atatürk Üniversitesi, Araştırma Hastanesi, Erzurum/ Türkiye

E-posta: zuhal.artvinli@gmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/ Türkiye

E-posta: _nozer@atauni.edu.tr

³Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye

E-posta: tlyhmsre@hotmail.com

Özet

Günümüzde bilim ve teknolojide yaşanan hızlı gelişmelerin hemşirelik alanına yansımaları hemşirelik eğitimi alanında da teknoloji kullanımını zorunlu hale getirmiştir. Özellikle kuşaklar değiş-tikçe eğitimcilerin öğretmede geleneksel yöntemler dışında yöntem arayışları önemlidir. Literatür eğitimde kullanılan eski yöntemlerin karmaşık ve entelektüel öğrenmeyi başarmada yeterli olmadığını, bilgileri bütünleştirmede öğrenenlerin zorlandığını ve ekip yaklaşımı, sorun çözme, eleştirel düşünme, iletişim becerileri geliştirme ve duyuşsal kavramların öğretilmesinde etkili bulunmadığını belirtmektedir. Hemşirelik eğitiminde öğrenci sayısı, bilimsel bilgi birikimi, içerik ve bireysel farklılıklarda artış eğitimde teknoloji kullanımı ve bu alandaki gelişmeleri takip etmeyi gerektirmektedir. Bu hızlı gelişim ve değişimlerle birlikte öğrenme/öğretme alanlarında kullanılan teknolojiye uyum sağlayarak sisteme entegre etmek, eğitimi daha etkin ve verimli hale getirmektedir. Hemşirelik alanındaki kurum ve kuruluşlar da teknoloji kullanımını hemşirelik eğitiminin vaz geçilmez bir unsuru, eğitimde öğrenmeyi kolaylaştırıcı fırsatlar olarak görmekte ve öğrenme/öğretme ortamlarında kullanılmasını önermektedir. Eğitimde bilgi, beceri, tutum ve davranış kazandırmak ya da varolanları geliştirmek için bilgisayar, internet, uzaktan eğitim, simülasyon, video, mobil araçlar, sanal gerçeklik, sosyal medya gibi teknoloji-jilerin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, eğitim, öğretim, teknoloji

THE IMPORTANCE OF USING TECHNOLOGY IN NURSING EDUCATION

Zühal YETİŞ DEMİR¹, Nadiye ÖZER², Tülay KILINÇ³

¹ Atatürk University, Research Hospital, Erzurum/ Turkey,
E-mail: zahal.artvinli@gmail.com

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,
E-mail: nozer@atauni.edu.tr

³ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey
E-mail: tlyhmsre@hotmail.com

Abstract

Today, reflections of rapid advancements in science and technology on the field of nursing make the use of technology necessary in field of nursing education. Especially as generations change, method searches of educators in teaching except for traditional methods are important. In the literature, it is stated that the older methods used in the education are complicated and insufficient in achieving intellectual learning, learners have difficulty in integrating information and these methods are not effective in developing team approach, problem solving, critical thinking, and communication skills and teaching affective concepts. The increase in student number, scientific knowledge, content and individual differences in nursing education requires the use of technology and following advancements in this field. In addition to such fast advancements and changes, adapting technology used in learning/teaching fields and integrating it to the system make the education more effective and productive. Nursing institutions and organizations also consider the use of technology as an integral part of the nursing education and opportunities facilitating learning in the education and recommend the use of technology in learning/teaching environments. The use of technologies such as computer, the Internet, distance education, simulation, video, mobile tools, virtual reality, and social media in education to have students gain knowledge, skills, attitudes, and behaviors or improve the existing ones has becoming more and more widespread.

Key Words: Nursing, education, teaching, technology

GİRİŞ

Hemşirelik eğitimini etkileyen önemli gelişmelerden biri olan teknolojinin etkin ve verimli bir şekilde kullanılması ile zengin eğitim ortamı yaratılmakta, eğitim sürecinde öğrencilerin öğrenme hızları artmakta, kaliteli ve kalıcı öğrenme gerçekleşmektedir. Teknoloji, hemşirelik öğrencilerini klinik ortamlara hazırlayarak, kuramsal bilgi ile uygulama arasındaki uçurumu kapatmaya yardımcı olmaktadır. Hemşirelik eğitiminde, öğrencilerin psikomotor ve bilişsel becerileri öğrenme etkinliklerinin güçlendirilmesi için çeşitli öğretim araçları kullanılmaktadır. Bu araçlar öğrencinin dikkatini artırırken, eğitimi monotonluktan kurtarmakta ve öğrencinin aktif katılımını sağlayarak öğretimin kalıcılığını sağlamaktadır. Eğitimde bilgi, beceri, tutum ve davranış kazandırmak ya da varolanları geliştirmek için bilgisayar, internet, uzaktan eğitim, simülasyon, video, mobil araçlar, sanal gerçeklik, sosyal medya gibi teknolojilerin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır.¹⁻⁵

Bilgisayar Kullanımı

Teknolojik ilerlemelerin hızlı olduğu bu dönemde tüm mesleklerde olduğu gibi hemşirelik mesleğinde de bilgisayarı doğru ve etkin kullanmanın önemi giderek artmaktadır. Bilgisayarlar bilgiye ulaşmada ve depolamada eğitim için bulunmaz bir fırsattır. Bilgisayarın güncel bilgilere kolay ulaşmak, haberleşmek, veri depolamak gibi birçok özelliğinden dolayı yarının hemşirelerine bilgisayar kullanma becerisinin hemşirelik eğitimi süresince kazandırılması önemlidir. Hemşirelik eğitiminde bilgisayar kullanımı; öğrencilerin bireysel özelliklerini dikkate alarak bireyselleştirilmiş bilgisayar destekli eğitim ortamları sağlamak, klinik deneyimlere benzer kontrollü bir klinik simülasyon ortamı sağlamak, kaliteli ve etkili ders materyalleri geliştirmek, ders içeriğini sunmak için kullanılır. Elektronik sunum programlarıyla daha canlı ve ilginç bir yol olan hemşirelik eğitiminde bilgisayar kullanımı hasta bakım ve uygulamalarını da kaydetmek için kullanılmaktadır. Hemşirelik öğrencilerine eğitimleri sırasında mezun olduklarında bilgisayar kullanabilecek yeterlikte olmaları için bilgisayar okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması gerekmektedir.^{1,6-8}

İnternet

Dünya çapında yaygın olarak kullanılan internet öğrencinin rolünü değiştirmiş, öğrenciyi bilgiyi aramaya, ondan yararlanmaya ve böylece yaşam boyu öğrenmeye yönlendirmiştir. Hemşirelik eğitiminde internet kullanımı; bilgileri paylaşmak, fikir alışverişinde bulunmak, meslek ile ilgili güncel gelişmeleri takip etmek, ders materyallerine ulaşmak ve ders materyalleri hazırlamak gibi bir çok nedenle kullanılmaktadır. Hemşirelik bakımının planlanması, eğitim amaçlarının tespit edilmesi ve değerlendirilmesi gibi eğitimin her safhasında internetten faydalanılabilmektedir. Çok geniş bir veri tabanı sağlamasından dolayı araştırma yaparken birçok kaynağa ulaşma imkânı sunan internet; öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştiren eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.^{1,9,10}

Uzaktan Eğitim

Sağlık sisteminde yaşanan hemşire sıkıntısı ve mesleğin eğitim seviyesini artırma düşüncesi bilgisayar teknolojilerine dayalı uzaktan hemşirelik programlarının artmasına yol açmıştır. Uzaktan hemşirelik programı eğitimcilerle öğrenciler arasındaki etkileşimin belirli bir merkezden yapıldığı, bilgisayar tabanlı öğrencinin kendi isteği ile eğitime katıldığı bir eğitim yaklaşımıdır. Hemşirelik öğrencileri mezuniyet sonrasında da uzaktan eğitim ile sürekli eğitim ve öğretime devam edebilmekte, mesleki beceri ve uygulamalarını geliştirebilmektedirler. Uzaktan eğitim, hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve mesleki gelişimlerini sağlaması açısından fırsat eşitliği sağlayarak yaşam boyu öğrenme sunmaktadır.^{5,7,11}

Simülasyon

Günümüzde, sağlık bakımında sunulan hizmetlerin karmaşık yapısı, hemşirelik eğitimine yansımakta ve özellikle öğrencilerin uygulama gereksinimlerini karşılayabilecek yeterli klinik uygulama alanlarının bulunmasında güçlük yaşanmaktadır.¹² Bu güçlükler öğrencilerin klinik uygulamalarında temel mesleki becerilerini yerine getirmede yetersizlik yaşamasına neden olurken, sağlık bakımında etik öğretilerden olan "önce zarar vermeme" ilkesinin ihlal edilmesine yol açabilmektedir.¹³ Bu nedenle, hemşirelik eğitimine simülasyonun entegrasyonu ile kuramsal bilgi ile klinik uygulama arasındaki boşluğun en aza indirgenebileceği öngörülmektedir. Simülasyon insan etkileşimini içeren ve bir rehber öncülüğünde hemşirelik öğrencilerine gerçek ortamı önceden deneyimleme fırsatı

sunmaktadır. Hemşirelik eğitiminde simülasyon öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine aktif katılımını sağlayarak onların psikomotor becerilerinin yanı sıra bilişsel ve duyuşsal alanlardaki gelişimleri de desteklenmektedir.^{2,4,5} Yapılan çalışmalarda, nitelikli ve güvenli bakımın sağlanması ve sürdürülmesinde hemşirelik öğrencilerine kazandırılması gereken bilgi, beceri, tutum ve davranışların simülasyonla kazandırılabilceği vurgulanmaktadır.^{3,14-16} Hemşirelik eğitiminde simülasyon deneyimi ile öğrenciler hata yapma korkusu olmadan güvenli bir ortamda teknik beceri, değerlendirme, karar verme, yönetim becerisi kazanmakta ve öğrencilere uygulama esnasında geri bildirim verilerek eksik olan bilgilerin tamamlanması sağlanmaktadır. Bu bağlamda hemşirelik öğrencilerinin hasta ile karşılaşmadan önce hasta bakımını deneyimleyebilecekleri simülasyon uygulamalarının gerçekleştirileceği ortamların oluşturulması önem taşımaktadır.^{1,2,15}

Eğitim Videoları

Eğitim videoları; hemşirelik öğrencilerine zaman ve mekândan bağımsız, kendi hızlarına göre öğrenebilecekleri bir ortam yaratmakta, etkili iletişim ortamı sunmakta, eğitmen ve öğrenciye kaçırdığı bir dersi izleme ve tekrar etme, bilgi ve fikirlere erişme, planlı ve programlı hareket etme gibi fırsatlar sunmaktadır. Eğitim videolarının eğitim ve öğretim alanında kullanımı öğrencilerin psikomotor becerilerinin gelişimine, eleştirel düşünme, sorun çözüme, bellekte tutma, dikkat toplama gibi aktivitelere yardımcı olmaktadır.^{5,17} Ayrıca eğitim videolarının öğrenimde kullanılması hatırlama, motivasyonu artırma, öğrenmeyi zevkli hale getirme ve bilgileri görselleştirme kolaylığı sağlamaktadır.¹⁸ Yapılan çalışmalarda eğitim videolarının hemşirelik öğrencilerinin öğrenmesini, dikkatini toplamasını, konuları daha iyi kavramasını sağladığı, fakat uzun videoların sıkıcı olabileceği, yazılı materyaller yerine video teknolojisinin daha faydalı olduğunu belirtmişlerdir.^{19,20}

Mobil Araçlar

Hemşirelik eğitiminde mobil cihaz uygulamaları ilaç doz hesaplamaları, ilaç bilgisi, laboratuvar sonuçlarını yorumlama gibi birçok amaç için etkili bir şekilde kullanılabilir. Mobil cihazlar, hemşirelik eğitiminde öğrencilere lisans programlarında kanıta dayalı hemşirelik veritabanları, yönergeler, ilaç kılavuzları ve e-kitaplara ulaşımını kolaylaştırarak kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarında önemli bir adım atılmasını sağlamaktadır. Mobil cihazlarda kullanılan eğitim araçlarından biri olan podcastler yani e-kayıtlar sayesinde öğrenciler eğitim içeriğine tekrar tekrar ulaşabilme imkanına sahiptir.²¹ Öğrenciye istenilen yer ve zamanda eğitim olanağı sunan mobil cihazlar hemşirelik eğitiminde hasta bakımıyla ilgili kaynaklara hızlı ulaşılabilme, klinik karar verme, hasta bakım planlarını kanıta dayalı olarak destekleyebilme ve klinik öğrenmeyi geliştirmede önemli katkı sağlamaktadır. Ayrıca veri depolaması, veri saklaması ve veriyi aktarabilmesini destekleyen uygulamalar gibi özelliklerden dolayı hemşirelik eğitiminde kullanımı görüldüğü edilmemelidir.^{1,22}

Sanal Gerçeklik

Sanal gerçeklik, geleneksel eğitim yönteminde karşılaşılan problemleri çözmeyi amaçlayan ve hemşirelik eğitiminde yeni bir dönem başlamasına neden olan simülasyon yöntemlerinden biridir. Hemşirelik eğitiminde kullanılan sanal gerçeklik, teorik bilginin uygulamaya aktarılması ile ilgili yaşanan güçlüklerin çözüme ulaştırılması ve daha kısa sürede bir çok öğrenciye ulaşım imkanı sağlamaktadır.²³ Öğrenciye daha fazla erişim ve esneklik sunan, güvenli ve tehdit içermeyen bir ortamda, klinik eğitim sağlayan etkileşimli ve internet-tabanlı bir yaklaşım olan sanal gerçeklik uygulaması, hemşirelik eğitiminde öğrencilerin bire bir eğitim algısını güçlendirmesi, eğitime daha aktif katılımlarının sağlanması ve öğrencilerin uygulamayı birden fazla deneyimlemesine fırsat sunmaktadır.^{24,25} Ayrıca hemşirelik eğitiminde sanal gerçeklik, öğrencilere gerçek bir ortamda beceri eğitimi verilme imkanı sunduğundan onların kaygı düzeylerinin azalmasına, motivasyonlarının artmasına ve bilginin özümlemesine yardımcı olmaktadır.^{10,26,27}

Sosyal Medya

Sosyal medya zaman ve mekan sınırlaması olmadan bireyselleştirilmiş öğrenme imkanı sunan, anlık donüt veren, hızlı bilgi akışı sağlayan, harmanlanmış eğitim deneyimlerini zenginleştiren öğrenim değerlendirme sürecini destekleyen teknolojik bir eğitim aracıdır.²⁸ Hemşirelik eğitiminde sosyal medya kullanımı; öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerini geliştirme, akran desteğini

güçlendirme, işbirliğine dayalı öğrenmeyi gerçekleştirme ve gerekli bilgilere hızlı bir şekilde erişebilmelerini sağlamaktadır. Sosyal medyanın sürekli güncellenebilir olması, kolay ulaşılabilirliği, bilgiye farklı zaman dilimlerinde ulaşım kolaylığı sunması ve hızlı donüt vermesi gibi özelliklerinden dolayı eğitimde yerini almıştır.^{1,29}

SONUÇ

Hemşirelik alanında ilerlemeler, hemşireliğin doğasından uzaklaşmadan eğitimin yenilikçi yaklaşımla yapılandırılması ile mümkündür. Bu nedenle hemşirelik eğitiminde standardizasyon çerçevesinde değişime açık, dijital çağ, milenyum kuşağı ve gelecek kuşaklarla uyumlu ve teknoloji ile entegre eğitim planlamaları yapılmalı, uygulanmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Ayrıca bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler yakından izlenmeli, ihtiyaç duyulan yeni teknolojiler eğitim sistemine dahil edilmelidir.

KAYNAKÇA

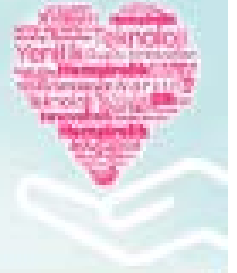
1. Şenyuva, E. (2019). Teknolojik Gelişmelerin Hemşirelik Eğitimine Yansımaları. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 27(1): 79-90.
2. Şendir M , Yılmaz Coşkun E (2016) Hemşirelik Eğitiminde Teknolojik Bir Adım IMventro-sim. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 2(2): 103-108.
3. Şendir, M., Doğan, P. (2015). Hemşirelik Eğitiminde Simülasyonun Kullanımı: Sistematik İnceleme. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 23(1): 49-56.
4. Görüş, S., Bilgi, N., Bayındır, S. (2014). Hemşirelik Eğitiminde Simülasyon Kullanımı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(2): 25-29.
5. Aydınlı, A., Biçer, S. (2019). Hemşirelik Eğitiminde Güncel Yaklaşımlar. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 28: 38-42.
6. Uysal, H., Yıldız, M., Dinçer, M., Eybek, Z. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Bilgisayar ve Bilişim Teknolojileri Hakkındaki Farkındalıklarının Değerlendirilmesi. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 3(3):153-162.
7. Boz, Yüksekdağ, B. (2015). Hemşirelik Eğitiminde Bilgisayar Teknolojisinin Kullanımı. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1): 103-118.
8. Köse, A. (2012). Hemşirelerin Bilgisayar Kullanım Durumlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Ampirik Çalışma – Trabzon İli Örneği. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 5(1): 37-43.
9. Karasar, Ş. (2004). Eğitimde Yeni İletişim Teknolojileri-İnternet ve Sanal Yüksek Eğitim. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(4): 117-125.
10. Sukekik, M., Küçükdurmaz, F. (2014). Sanal Dünyada Gerçek Eğitim Fırsatları. *Türk Ortopedi ve Travmatoloji Birliği Derneği Dergisi*, 13:516–520.
11. Süt, H., Küçükkaya, B. (2016). Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 13 (3): 235-243.
12. Rhodes, LM., Curran, C. (2005). Use of the Human Patient Simulator the Teach Clinical Judgement Skills in a Baccalaurate Nursing Program. *Computers, Informatics, Nursing*, 23(5): 256-262.
13. Boztepe, H., Terzioğlu, F. (2013). Hemşirelik Eğitiminde Beceri Değerlendirme. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(1): 57-64.
14. Mete, M., Gümüş, F., Zengin, L., Erkan, M., Sürücü, HA., Yigitalp, G., Evinç, E., Duman, M., Ozan, YD. (2017). Mesleki Beceri Laboratuvarında Uygulanan Simülasyon Yönteminin Öğrencilerin Sorun Çözme Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Hemşirelik Akademik Araştırma Dergisi*, 3(2):92-96.
15. Ulusoy, EÇ. (2018). Hemşirelik Eğitiminde Simülasyon Kullanımı: Öğrencilerin Görüşleri *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(2):13-18.

16. Eker, F., Açıkgöz, F., Karaca, A. (2014). Hemşirelik Öğrencileri Gözüyle Mesleki Beceri Eğitimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7(4):291-294.
17. Bulun, M., Gülnar, B., Güran, S. (2004). Eğitimde Mobil Teknolojiler. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(2):165-169.
18. Korhan, E., Üstün, Ç. (2015). Öğretimsel Videoların Hemşirelik Beceri Eğitiminde Kullanımı. *Ege Tıp Dergisi*, 54(4):213.
19. Chan, YM. (2010). Video Instructions as Support for Beyond Classroom Learning. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9:1313-1318.
20. Palmer, S. (2007). An Evaluation of Streaming Digital Video Resources in on- and off-campus. Engineering Management Education. *Computer Education*, 49(2): 297-308
21. Şahin, G., Başak, T. (2017). Hemşirelikte Mobil Öğrenme “M-Öğrenme”. *Journal of Human Sciences*, 14(1):4480-4491.
22. Bozkurt, A. (2015). Mobil Öğrenme: Her Zaman, Her Yerde Kesintisiz Öğrenme Deneyim. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(2):65-80.
23. Erdem, H., Sarı, D. (2018). Sanal Gerçeklik Devrimi: Hemşirelik eğitiminde Değişen Teknoloji. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 34(1):109-117.
24. Sezer, H., Orgun, F. (2017). Hemşirelik .Eğitiminde Simülasyon Kullanımı ve Simülasyon Eğitimi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 33(2):140-152.
25. Kayabaşı, Y. (2005). Sanal Gerçeklik ve Eğitim Amaçlı Kullanılması. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(3): 151-158.
26. Sarıkoç, G. (2016). Sağlık Çalışanlarının Eğitiminde Sanal Gerçekliğin Kullanımı. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 13(1):11-15.
27. Aslan, R., Erdoğan, S. (2017). 21. Yüzyılda Hekimlik Eğitimi: Sanal Gerçeklik, Artırılmış Gerçeklik, Hologram. *Kocatepe Veterinary Journal*, 10(3): 204 – 210.
28. Kilis, S., Rapp, C., Gülbahar, Y. (2014). Eğitimde Sosyal Medya Kullanımına Yönelik Yükseköğretim Düzeyindeki Eğitimcilerin Algısı: Türkiye-Almanya Örneği. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 3(3): 20-28.
29. Mendi, B. (2015). Sağlık İletişiminde Sosyal Medyanın Kullanımı: Dünyadaki ve Türkiye’deki Uygulamalar. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 11(44):275-290.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

PSİKİYATRİ HİZMETLERİNİ GELİŞTİRME PROGRAMLARI; PSİKİYATRİ BİRİMLERİNDE HEMŞİRELİK HİZMETLERİ SERTİFİKALI EĞİTİM PROGRAMI

Filiz ERÖĞÜTCÜ¹, Mine EKİNCİ²

¹Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Elazığ / Türkiye, E-Posta:fersogutcu@firat.edu.tr

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta:mekinci@atauni.edu.tr

Özet

Günümüzün değişen yaşam koşulları ve yükselen hayat standartları, bireylerin kurumlara ve mesleklere yönelik beklentilerini artırmıştır. Bu sonuç, sağlık bakım sistemine ve onun bir alt sistemi olan hemşirelik mesleğine de yansımıştır. Çevredeki hızlı gelişim ve değişim yüzünden kurumlarda görev değişmesi, teknoloji yenilenmesi gibi nedenlerle de çalışanlar, görevinde yetersizleşme, yabancılaşma veya uyum sorunu gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Değişimi yakalayabilmek için çalışanların eğitimi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bilim ve teknoloji alanındaki hızlı değişim ve gelişim süreci, araştırma ve incelemelerden elde edilen veriler hemşirelik bakım girişimlerini direkt olarak etkilemektedir ve hemşirelerin sürekli eğitimini gerekli kılmaktadır. Bir meslek üyesi değişim ve gelişimleri mesleki çalışmalarına yansıtabileceği sürece mesleğinin varlığını devam ettirebilir. Değişim ve gelişime uyum sağlayabilecek meslek üyelerinin yetişmesi o alandaki eğitimin sürekliliği ile mümkündür. Ülkemizde psikiyatri hemşireliği eğitime yönelik Sağlık Bakanlığı Sertifikalı Eğitim Yönetmeliğine göre hazırlanan 'Psikiyatri Birimlerinde Hemşirelik Hizmetleri Sertifikalı Eğitim Programı' uygulanmaktadır. Bu program 94 saat teorik, 156 saat uygulamalı olmak üzere toplam 250 saatlik eğitimden oluşmaktadır. Eğitim sonunda katılımcılara 5 yıl süreyle geçerli olacak sertifika verilmektedir. Psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin sertifika programları ile desteklenerek geliştirilmesi, psikiyatri hemşireliğinin gelişimine katkı sağlayacağı gibi psikiyatri hastalarına yönelik bakım hizmetinin sunumunu da kolaylaştıracaktır. Eğitim hemşirelerin psikiyatri alanındaki ulusal ve uluslararası hemşirelik uygulamaları, hasta ve yakınları ile sağlıklı iletişim kurma, danışmanlık modelleri, psikoeğitim gibi konularda bilgi sahibi olmalarına ve mesleki bilgilerinin artırılmasına, yeni beceriler kazanmalarına katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, psikiyatri hemşireliği, sertifikasyon

PROGRAMS FOR DEVELOPING PSYCHIATRIC SERVICES: NURSING SERVICES IN PSYCHIATRIC UNITS CERTIFIED TRAINING PROGRAM

Filiz ERÖĞÜTCÜ¹, Mine EKİNCİ²

¹Firat University, Faculty of Health Sciences, Elazığ / Turkey, E-mail:fersogutcu@firat.edu.tr

²Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail:mekinci@atauni.edu.tr

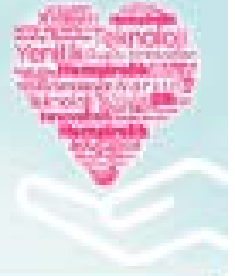
Abstract

Today's changing living conditions and rising living standards have increased the expectations of individuals from institutions and professions. This result was also reflected in the health care system and its subsystem, the nursing profession. Employees face problems such as inadequacy at work, alienation or adaptation problems due to the change of position in the institutions caused by rapid development and change in the environment, and renewing technology. Employees need to be educated and improved to adapt to changes. The rapid change and development process in the field of science and technology, the data obtained from researches and investigations directly affect nursing care initiatives and necessitates continuous training of nurses. As long as a member of a profession can reflect the changes and developments to his/her professional studies, he/she can continue the profession's existence. Training professional members who can adapt to changes and developments is possible with the continuity of education in that field. 'Nursing Services in Psychiatric Units Certified Training Program' prepared according to the Ministry of Health Certified Training Regulation is implemented in our country for psychiatric nursing education. This program consists of 250 hours of training, 94 hour of which is theoretical and 156 of which is practical training. At the end of this training, participants are given a certificate valid for 5 years. The improvement of nurses working in psychiatry clinics supported by certification programs will contribute to the development of psychiatric nursing as well as facilitate the provision of care for psychiatric patients. The training will contribute to nurses having knowledge about the national and international nursing practices in the field of psychiatry, establishing healthy communication with patients and their relatives, having information about counseling models and psychoeducation, increasing their professional knowledge and gaining new skills.

Key Words: Nursing, psychiatric nursing, certification

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE ETİK

Mağfiret KAŞIKÇI¹ Ayşe Aslı OKTAY² Selma DİLMEN KALP³

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye

E-posta: magfiret@atauni.edu.tr

²Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kahramanmaraş/Türkiye

E-posta: ayseaslioktay@ksu.edu.tr

³Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Bitlis/Türkiye

E-posta: sdkali@beu.edu.tr

Özet

Bilim ve teknolojiye yeni gelişmelerle beraber hemşireler hasta bakım uygulamalarında daha karmaşık kararlar vermek ve bu kararların sorumluluğunu üstlenmektedirler. Bu doğrultuda hemşirelik etik eğitimi, hemşirenin klinik bakım uygulamalarında etik ve sorumlu davranabilmesini ve etik kararlar verebilme becerilerini geliştirmesini amaçlamaktadır.

Hemşirelerin en çok yaşadıkları etik ikilemler arasında; doktor istemi, hasta ve ailesine tanı, tedavi ve prognoz hakkında bilgi verilmemesi, hemşirelerin görev, yetki ve sorumluluklarının belirsizliği, hastaya yanlış ilaç uygulanması, hastanın bağımsızlığına önem verilmemesi, hasta üzerinde izinsiz araştırma yürütülmesi yer almaktadır. Bu etik ikilemlerden uzak bir şekilde nitelikli bir hemşirelik bakımı sunabilmek ve öğrenciye etik davranışı kazandırabilmek için hemşirelik öğrencilerine hemşirelik etiği dersi verilmelidir. Hemşireler için etik eğitimi özellikle lisans ve lisansüstü düzeyde, pratik mesleki yaşamda son derece önemlidir. Ülkemizde hemşirelik eğitim müfredatında bu ders farklı isimlerde ve farklı ders saati sürelerinde bulunmasına karşın etik sorunlarla karşılaşıldığında etik karar verme sürecinde bir takım sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu kapsamda hemşirelerin etik davranışlarını yönlendiren ve rehberlik eden mahremiyet ve sır saklama, zarar vermeme-yarar sağlama, özerklik/bireye saygı, adalet ve eşitlik ilkeleri gibi etik ilkeler mevcuttur ve bu ilkeler bir ikilemle karşı karşıya kalındığında davranması gereken hareket biçimini belirlemede hemşireye yol göstermektedir.

Sonuç olarak hemşirelikte etik eğitimi, hemşirelerin uygulamada ne tür sorunların etik açıdan zorlanmalara yol açtığını belirlemelerinin yanı sıra, karşılaştıkları etik sorunlarla baş etmek için beceri geliştirmelerine; etik karar vermede kendilerine güvenmelerine; sahip oldukları güven ve edindikleri bilgi sayesinde etik sorunlara karşı önlem almalarına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Hemşirelik, Eğitim

ETHICS IN NURSING EDUCATION

Mağfired KAŞIKÇI¹ Ayşe Aslı OKTAY² Selma DİLMEN KALP³

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: magfired@atauni.edu.tr

²Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Faculty of Health Sciences, Kahramanmaraş/Turkey

E-mail: ayseaslioktay@ksu.edu.tr

³ Bitlis Eren University, Vocational School of Health Services, Bitlis/Turkey

E-mail: sdkali@beu.edu.tr

Abstract

Nurses have to make more complex decisions in patient care applications and take responsibility for these decisions with the innovations in science and technology. In this context, Nursing Ethics Training aims to enable nurses to act in an ethical manner and responsibly in clinical care applications and to develop the skills of making ethical decisions.

Among the ethical dilemmas nurses experience mostly, there are requests of doctors, not informing the patient and his/her family about the diagnosis, treatment and prognosis, uncertainty in the duties, competencies and responsibilities of nurses, improper drug administration to patients, lack of importance given to the independence of patients, conducting research on patients without the consent of patients. Nursing students must be taught nursing ethics to present qualified nursing care without these ethical dilemmas and to bring ethical behaviors to students. Ethical training is extremely important for nurses in their practical professional lives, especially at undergraduate and graduate levels. In our country, although this course is included in the nursing education curriculum under different names and different class hours, there are still some difficulties in the ethical decision-making processes when faced with ethical problems. In this context, there are several ethical principles like the privacy and secrecy, not bringing harm-bringing benefit, autonomy/respect for the individual, justice and equality principles, which guide the ethical behaviors of nurses, and these principles guide nurses when they face a dilemma to determine the course of action.

As a result, in nursing, ethical training contributes to nurses in practice to determine what problems lead to ethical difficulties, and help them to develop skills to cope with ethical problems they face, to be confident in making ethical decisions, and to take precautions against ethical problems with the trust they have and the knowledge they acquire.

Key Words: Ethics, Nursing, Education

GİRİŞ VE AMAÇ

Hemşirelik, sağlıklı/hasta bireylerin kendi kendilerine uygulamada yetersiz kaldıkları bakım gereksinimlerini karşılama üzerine temellenmiş bir meslek disiplindir. Hemşireliğin uğraş alanının merkezini “insan” oluştururken, uğraşma biçiminde de “bakım” yer almaktadır. İnsan etik bir özne iken, bakım ise etik bir eylemdir.¹ Bilim ve teknolojideki yeniliklerle beraber hemşireler hasta bakım uygulamalarında daha karmaşık kararlar vermek ve bu kararların sorumluluğunu üstlenmektedirler. Bu doğrultuda hemşirelik etik eğitimi, hemşirenin klinik bakım uygulamalarında etik ve sorumlu davranabilmesini ve etik kararlar verebilme becerilerini geliştirmesini amaçlamaktadır.²

Hemşirelerin kaliteli bakım sunabilmesi için gerekli bilgi ve becerilere sahip olması, bakımın insani ve ahlaki yönü konusunda duyarlı olması ve meslek ahlakına uygun hizmet sunması gerekmektedir.³ Bu kapsamda hemşirelerin etik davranışlarını yönlendiren ve rehberlik eden mahremiyet ve sır saklama, zarar vermeme-yarar sağlama, özerklik/bireye saygı, adalet ve eşitlik ilkeleri gibi etik ilkeler mevcuttur ve bu ilkeler bir ikileme karşı karşıya kalındığında davranması gereken hareket biçimini belirlemede hemşireye yol göstermektedir.^{4,5} Hemşirelerin en çok yaşadıkları etik ikilemler arasında; doktor istemi, hasta ve ailesine tanı, tedavi ve prognoz hakkında bilgi verilmemesi, hemşirelerin görev, yetki ve sorumluluklarının belirsizliği, hastaya yanlış ilaç uygulanması, hastanın bağımsızlığına önem verilmemesi, hasta üzerinde izinsiz araştırma yürütülmesi yer almaktadır.² Bu etik ikilemlerden uzak bir şekilde nitelikli bir hemşirelik bakımı sunabilmek ve öğrenciye etik davranışı kazandırabilmek için hemşirelik öğrencilerine hemşirelik etiği dersi verilmelidir. Hemşireler için etik eğitimi özellikle lisans ve lisansüstü düzeyde, pratik mesleki yaşamda son derece önemlidir.⁶

Literatürde yer alan çalışmalara göre hemşirelik eğitiminde etik eğitimi müfredatıyla ilgili konulara değinildiği fakat etik konulara çok az dikkat edildiği sonucuna varılmıştır.^{7,8} Üniversitelerin ve yükseköğretim merkezlerinin hemşirelik eğitiminde etik ilke ve değerler için en önemli kurumlardan biri olarak kabul etmek ve etik değerlere bağlı çalışan hemşirelerin eğitiminin günümüzün saygın hemşirelik bakımının köşe taşı olduğunu göz önüne almak amacıyla etik değerlerin çok iyi tanımlanmasına ihtiyaç vardır.⁸ Salminen ve ark.(2016) hemşirelik eğitiminde etik ilkeleri eğitimciler ve öğrenciler açısından değerlendirdikleri çalışmada, eğitimcilerin% 76'sı ve öğrencilerin% 18'i adaletten bahsederken, eğitimcilerin% 40'ı ve öğrencilerin % 6'sı dürüstlükten, eğitimcilerin% 9'u ve öğrencilerin% 1'i açıklıktan en önemlisi olarak bahsetmiştir.⁹ Nolan ve Markert (2002) etik derslerinin planlanmasında ve uygulanmasında sorunlar olduğunu ve bu konuda çok az yayın yapıldığını belirtmektedir.¹⁰ Araştırmalar, genel olarak etik eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin etik gelişimi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu gösterirken öğrencilerin kendileri de etiğin hemşirelik eğitiminin önemli bir parçası olduğunu iddia etmektedir.¹⁰⁻¹³ Bununla birlikte, yapılan araştırmalar hemşirelerin günlük pratikte etik sorunlarla başa çıkmak için yeterince hazırlıklı hissetmediklerini ortaya koymaktadır.^{14,15} Lisans seviyesi yöntemleri incelendiğinde, optimal etik eğitimi içeriği konusunda sınırlı bir fikir birliğine rağmen, birçok hemşirelik uzmanı akademik ve klinik alanda etik eğitimi için yenilikçi yöntemler geliştirmiştir. Lisans uygulamalı etik derslerinde aktif bir öğrenen yaklaşımı kullanılarak öğrencilerin, çeşitli ekiplerle vaka temelli egzersizlerle çalışmaları sağlanmıştır.

Ülkemizde hemşirelik eğitim müfredatında bu ders farklı isimlerde ve farklı ders saati sürelerinde bulunmaktadır ve etik sorunlarla karşılaşıldığında etik karar verme sürecinde bir takım sıkıntılar yaşanmaktadır.⁴ Akbaş ve arkadaşları tarafından(2014) hemşirelik eğitimi veren on fakülte ve yüksekokulda yapılan çalışmaya göre okullarda etik/deontoloji derslerinin hemşirelik alanında doktora, ancak alanında uzman olmayan öğretim elemanları tarafından verildiği ve çoğunlukla diğer meslek dersleri içine entegre edildiği, dersin süresinin, içeriğinin ve adının okuldan okula değiştiği görülmüştür.¹⁶ Türkiye’de Hemşirelikte Lisans Eğitimi programlarında etik ile ilgili konular birçok okulda Hemşirelik Tarihi ve Deontoloji Dersi kapsamında ele alınmaktadır.¹ Lisans eğitimi veren pek çok bölümde etik eğitimi ya teorik olarak kısıtlı zaman sürelerinde (2 saat teorik) verilmekte ya da bir dersin içeriğine yerleştirilmektedir. Oysa sağlık alanı tüm bu sorunların en yoğun yaşandığı alanlardan biri olarak mesleki uygulama alanlarında teorik eğitim yetersiz kalmakta, klinik ortamda karşılaşılan sorunlara çözüm aranırken bu yetersizliğin farkına varılmaktadır.³ Eğitim aşamasında bu

yetersizliklerin gelişmesini önlemek amacıyla öğretim elemanları hemşirelikte etik dersinin amacına ulaşması için farklı eğitim öğretim metodları uygulamalıdır. Vaka analizi ve küçük grup tartışmaları bu yöntemlerin arasında büyük bir öneme sahiptir.^{1,17}

SONUÇ VE ÖNERİLER

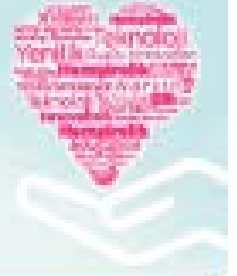
Sonuç olarak hemşirelikte etik eğitimi, hemşirelerin uygulamada ne tür sorunların etik açıdan zorlanmalara yol açtığını belirlemelerinin yanı sıra, karşılaştıkları etik sorunlarla baş etmek için beceri geliştirmelerine; etik karar vermede kendilerine güvenmelerine; sahip oldukları güven ve edindikleri bilgi sayesinde etik sorunlara karşı önlem almalarına katkı sağlamaktadır. Etik ile ilgili derslerin dört yıllık hemşirelik eğitimi içerisine dağıtılması, öğrencilerin farkındalıklarını attırmak açısından yararlı olacağı söylenebilir. Etik dersinin sınıf içerisinde klasik yöntemle anlatım şeklinde değil de, öğrencilerin etik karar verme modeliyle ve etik ilkeler kullanarak çözmeleri gereken örnek vakalara dayandırılarak işlenmesine özen gösterilmelidir. Bu şekilde, öğrenci hemşireler eleştirel düşünmeyi ve karar verebilme becerisini öğrenebilirler.

KAYNAKÇA

1. Baykara, Z.G., Çalışkan, N., Karadağ, A.(2014). Effect of the case analysis method on nursing students' assessment skills of ethical problems Vaka analiz yönteminin hemşirelik öğrencilerinin etik sorun değerlendirme becerilerine etkisi. *Journal of Human Sciences*, 11(1):236-255.
2. Gül, Ş., Aşiret, G.D., Kahraman, B.B., Devrez, N., Büken, N.Ö. (2013). Etik Dersi Alan ve Almayan Hemşirelik Öğrencilerinin Etik Karar Verebilme Düzeylerinin İncelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 2013(1):23-31
3. Gül, S., Kuzuca, İ.G., Yalım, N.Y.(2016).Hemşirelerin etik eğitiminin meslek hayatına yansımaları konusundaki görüşleri.*Türkiye Biyoetik Dergisi*, 3(2): 85-97.
4. Korhan, E.A., Ceylan, B., Üstün, Ç., Kırşan, B.(2018). Hemşirelik öğrencileri gözüyle klinik alanda etik sorunlar.*Ege Tıp Dergisi / Ege Journal of Medicine*, 57(2):75-81
5. International Council of Nurses. (2012). The ICN code of ethics for nurses. Erisim: 12.11.2019. https://www.icn.ch/sites/default/files/inlinefiles/2012_ICN_Codeofethicsfornurses_%20eng.pdf
6. Üstün, Ç., Korhan, E.A., Yılmaz, D.U.(2018). Hemşirelikte Etik Eğitiminin Etkinliğini Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe Geçerlik Güvenirlik Çalışması.*Nobel Med*, 14(1): 31-38
7. Fowler, M.D., Davis, A.J.(2013). Ethical issues occurring within nursing education. *Nursing ethics*, 20(2):126-41. <https://doi.org/10.1177/0969733012474290> PMID:23466946
8. Boozaripour, M., Abbaszadeh, A., Shahriari, M., Borhani, F.(2018). Ethical values in nursing education: a literature review. *Electron J Gen Med*, 15(3): em19 <https://doi.org/10.29333/ejgm/85500>
9. Salminen, L., Stolt, M., Metsämäki, R., Rinne, J., Kasen, A., Leino-Kilpi, H.(2016). Ethical principles in the work of nurse educator—A cross-sectional study. *Nurse education today*, 36:18-22. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.07.001> PMID:26169285
10. Nolan, P.W., Markert, D. (2002). Ethical reasoning observed: A longitudinal study of nursing students. *Nursing Ethics*, 9(3), 243-258.
11. Kalaitzidis, E., Schmitz, K.(2012). A study of an ethics education topic for undergraduate nursing students. *Nurse Educ Today*, 32: 111–115.
12. Lin, C.F., Lu, M.S., Chung, C.C., et al.(2010). A comparison of problem-based learning and conventional teaching in nursing ethics education. *Nurs Ethics*, 17: 373–382.
13. Dinc, L.,Gorgulu, R.S.(2002). Teaching ethics in nursing. *Nurs Ethics*, 9: 259–268.
14. Vynckier, T., Gastmans, C., Cannaerts, N., Casterle, B. D.(2015). Effectiveness of ethics education as perceived by nursing students: Development and testing of a novel assessment instrument. *Nursing Ethics*, 22(3) 287–306
15. Woods, M.(2005). Nursing ethics education: are we really delivering the good(s)? *Nurs Ethics*, 12(1) 5–18.
16. Akbaş, M., Tuncer, İ., Kadioğlu, S.(2014). Lisans Düzeyindeki Hemşirelik Okullarında Etik Eğitiminin Durumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 15;7(3).
17. Görgülü, R.S., Dinç, L. (2007). Ethics in Turkish nursing education programs. *Nursing Ethics*, 14 (6), 741-52.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİKTE ETİK LİDERLİK: BİR SİSTEMATİK DERLEME

Jülide Gülizar YILDIRIM¹, Sinem ÇALIŞKAN², Duygu YILDIRIM³, Esra AKIN KORHAN⁴

¹İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İzmir/Türkiye,
E-Posta: julidegulizaryildirim@hotmail.com

²İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir/Türkiye,
E-Posta: caliskansnm@gmail.com

³İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İzmir/Türkiye,
E-Posta: duyguyildirim6@gmail.com

⁴İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İzmir/Türkiye,
E-Posta: akinesra80@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelikte etik liderlik kavramının ele alındığı çalışmaların sistematik olarak incelenmesidir.

Yöntem: Bu çalışma sistematik derleme niteliğindedir ve Kasım 2018–Ocak 2019 tarihleri arasında Türkçe ve İngilizce dizinler taranarak yapıldı. Çalışmada “etik liderlik ya/ya da hemşirelikte etik liderlik (ethical leadership and/or ethical leadership in nursing)” anahtar kelimeleri ile Google Akademik, Google Scholar, EBSCO, PubMed, Science Direct, Web of Science, Proquest, COCHRANE, Ovid, Clinical Key arama motorlarından tarama yapıldı. İki araştırmacı tarafından bağımsız olarak makaleler standart form kullanılarak JBI kontrol listelerine göre değerlendirildi. Veriler tablolaştırılarak adı, yazar-yıl, ülke, amaç, araştırma tipi, örneklem, veri toplama yöntemleri ve sonuç başlıklarıyla sunuldu.

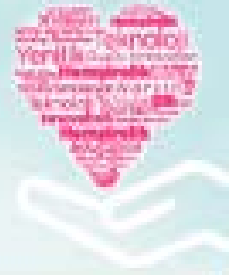
Bulgular: Çalışmaya 2009-2019 yıllarında yayımlanmış, 2436 makaleye ulaşılmıştır. Araştırmanın dahil edilme kriterlerini karşılayan toplam 23 makale bu çalışmanın kapsamına alınmıştır. Sistematik derlemedeki tanımlayıcı /yarı deneysel niteliğindeki çalışmalar incelendiğinde; örgütsel etik liderlik ya da yönetici hemşirelerin etik liderlik davranışlarının çalışan hemşirelerin örgütsel adalet algılarını, motivasyonunu, hasta güvenliği kültürü algılarını, kuruma bağlılığı, bakımın kalitesini olumlu yönde etkilediği, kurum içi sorunların ortaya çıkma olasılığını azalttığı saptanmıştır. Çalışma kapsamına alınan nitel araştırmaların sonuçlarına dayalı olarak yapılan analizde hemşire/yönetici etik liderler tarafından; etik liderlik davranışının bakım kalitesini arttırdığı ve kuruma bağlılığı güçlendirdiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda da hemşirelik okullarında etik karar verme süreci ve aşamalarının öğretilmesi gerektiğinin üzerinde durulmuştur.

Sonuç: Bu sistematik derleme sonucunda etik liderliğin etik atmosfer geliştirdiği, etik karar vermede rehberlik ettiği ve hastalara daha iyi hizmet vermeye yol açtığı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda hemşirelik bakımı kalitesini ve mesleğe bağlılığı arttırmak ve motivasyonu geliştirmek için; etik liderlik davranışlarının benimsenmesinde mezun olacak hemşirelerin hemşirelik okullarında, mezun olmuş hemşirelerin ise kurum içi eğitimlerle desteklenmesinin gerekliliği önem arz etmektedir.

Anahtar sözcükler: Etik, hemşirelik, hemşirelik eğitimi, Etik liderlik

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

ETHICAL LEADERSHIP IN NURSING: A SYSTEMATIC REVIEW

Jülide Gülizar YILDIRIM¹, Sinem ÇALIŞKAN², Duygu YILDIRIM³, Esra AKIN KORHAN⁴

¹*İzmir Kâtip Çelebi University, Faculty of Health Sciences, İzmir/Turkey,
E-mail: julidegulizarildirim@hotmail.com*

²*İzmir Kâtip Çelebi University, Institute of Health Sciences İzmir/ Turkey,
E-mail: caliskansnm@gmail.com*

³*İzmir Kâtip Çelebi University, Faculty of Health Sciences, İzmir/ Turkey,
E-mail: duyguyildirim6@gmail.com*

⁴*İzmir Kâtip Çelebi University, Faculty of Health Sciences, İzmir/ Turkey,
E-mail: akinesra80@hotmail.com*

Objective: The aim of this study is to examine systematically the studies on ethical leadership in nursing.

Methods: This study is a systematic review and was conducted between November 2018–January 2019 by scanning Turkish and English directories. In this study, scanned databases named Google Akademik, Google Scholar, EBSCO, PubMed, Science Direct, Web of Science, Proquest, COCHRANE, Ovid, Clinical Key by using keywords ethical leadership and ethical leadership in nursing. Articles were independently evaluated with using standard forms JBI checklists by two researchers. The data were tabulated and presented with title, author-year, country, purpose, research type, sample, data collection methods and results.

Results: In this study, 2436 articles published in 2009-2019 were reached. A total of 23 articles that met the inclusion criteria of the study were included in this study. When the descriptive / quasi-experimental studies in the systematic review are examined; organizational ethical leadership or ethical nursing behaviors of nurses positively affected nurses' organizational justice perceptions, motivation, perceptions of patient safety culture, commitment to institution, quality of care positively and decrease the likelihood of internal problems. In the analysis based on the results of the qualitative research included in the study, it was emphasized that ethical leadership behavior by the nurse / executive ethical leaders increased the quality of care and strengthened the commitment to the institution. In this context, it is emphasized that ethical decision making process and its stages should be taught in nursing schools.

Conclusion: As a result of this systematic review, it was concluded that ethical leadership developed an ethical atmosphere, guided ethical decision making and led to better service to patients. In this context, to increase nursing care quality and commitment to the profession and to improve motivation; in the adoption of ethical leadership behaviors, it is important to support nursing students in nursing schools and graduating nurses in service trainings.

Key words: Ethics, nursing, nursing education, ethical leadership

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME ENGELLERİNİN BELİRLENMESİ

Süheyla YARALI¹, Nazlı HACIALİOĞLU², Güler TAYLAN³

¹Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta:suheyla_sy@hotmail.com

²Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta:naz23mart@hotmail.com

³Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/ Türkiye, E-Posta:Guler_taylan02@hotmail.com

Özet

Amaç: Araştırmada, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme engellerini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı olarak yapılan araştırma, bir üniversitenin hemşirelik fakültesinde, Eylül 2019 tarihleri arasında yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini hemşirelik öğrencileri (900), örneklemini ise söz konusu tarihlerde ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden toplan 388 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın yapılabilmesi için ilgili kurumdan etik kurul onayı ve izin alınmıştır. Verilerin toplanmasında; öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini içeren bilgi formu ve dört alt boyutu bulunan (mantık yürütme, benmerkezcilik, otoriteye inanç, aşırı güven) Eleştirel Düşünme Engelleri Ölçeği kullanılmıştır. İstatistiksel değerlendirmeler yüzdeler, ortalama, Kruskal Wallis, Mannwhitney U testi ile yapılmıştır.

Bulgular: Çalışmada hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme engelleri toplam puan ortalaması 3,9 olarak bulunmuştur. En yüksek puan ortalaması 4.1 ile benmerkezcilik alt boyutunda saptanmıştır. Öğrencilerin cinsiyeti ve hemşireliği tercih etme nedenleri ile eleştirel düşünme engelleri puan ortalamaları arasında önemli fark bulunmuştur ($p<0.05$). Eleştirel düşünme engel puan ortalamaları, erkeklerde yüksek saptanmış, ancak gruplar arasındaki farkın mantık yürütme boyutu hariç diğer boyutların hepsinde anlamlı olduğu görülmüştür.

Sonuç: Bu çalışmada eleştirel düşünme engelleri değerlendirildiğinde benmerkezci olmanın öğrencilerin eleştirel düşüncelerini engellediği görülmüştür. Cinsiyet ve hemşireliği tercih etme nedenleri öğrencilerin eleştirel düşüncelerini etkileyen önemli değişkenler olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel düşünme, Eleştirel düşünme engelleri, Hemşirelik öğrencileri.

DETERMINATION OF THE CRITICAL THINKING BARRIERS OF NURSING STUDENTS

Süheyla YARALI¹, Nazlı HACIALİOĞLU², Güler TAYLAN³

¹ *Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,*

E-mail: suheyla_sy@hotmail.com

² *Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,*

E-mail: naz23mart@hotmail.com

³ *Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,*

E-mail: Guler_taylan02@hotmail.com

Abstract

Aim: The study aims to determine the critical thinking barriers of nursing students.

Methods: The descriptive type research was conducted at a university's faculty of nursing in September 2019. The study population consisted of nursing students (900), and the study sample consisted of 388 students, who could be reached at the time of the study and who agreed to participate in the research. Approval of the ethics committee and permissions were obtained to conduct the study. In the collection of data, a questionnaire for the introductory characteristics of the students, and the Critical Thinking Barriers Scale with four sub-scales (reasoning, egocentricity, belief in authority, overconfidence) were used. Statistical evaluations were carried out with percentile, average, Kruskal Wallis, Mann-Whitney U tests.

Results: In the study, the average critical thinking barriers scale score of nursing students was 3.9. The highest score average was 4.1 in the egocentricity sub-scale. A significant difference was found between the critical thinking barriers score averages in terms of their gender and the reasons to choose the nursing profession ($p<0.05$). Critical thinking barriers score averages were found to be higher in males, and the difference between the groups was found to be significant in all sub-scales, except the reasoning sub-scale.

Conclusion: In this study, considering the critical thinking barriers, it was found that egocentricity prevented students from thinking critically. Gender and reasons for choosing the nursing profession were identified as important variables affecting students' critical thinking.

Key Words: Critical thinking, Critical thinking barriers, Nursing students.

GİRİŞ

Hemşirelik mesleği kanıta dayalı bilimsel uygulamalarla bağlantılı olarak bilgi, beceri ve entelektüel güç kullanmayı gerektirir. Bu nedenle hemşirelerin kritik kararlar alıp uygularken eleştirel düşünme becerilerini kullanmaları beklenir.¹ Eleştirel düşünme hemşirelerin karşılaştığı problemlerle ilgili analiz ve sentez yapma yeteneğini geliştirir, neden-sonuç ilişkisi kurmalarını sağlar, düşünce sürecini hızlandırır ve olayları yorumlama gibi entelektüel yeteneklerini geliştirir.^{1,2} Buradan hareket edildiğinde eleştirel düşünmenin hemşirelik eğitiminde son derece önemli olduğu söylenebilir.³

Yapılan çalışmalarda; eleştirel düşünme becerisinin akademik başarıyı arttırdığı, problem çözme becerisini geliştirdiği, klinik karar verme becerisini olumlu yönde etkilediği ve eleştirel düşünme puanı yüksek öğrencilerin mesleki uygulamalarda daha başarılı olduğu belirtilmektedir.⁴⁻⁸ Ulusal ve uluslararası alandaki literatür incelendiğinde; hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalarda, daha çok hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilim düzeylerine bakıldığı görülmüştür.⁹⁻¹⁶ Söz konusu çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin düşük ya da orta düzeyde olduğu saptanmıştır.

Bu açıdan bakıldığında, öğrenci hemşirelerin eleştirel düşünme engellerinin belirlenmesi, engellerin azaltılması ya da yok edilmesine katkı sağlayacak eğitim programlarının düzenlenmesinin önemli olduğu görülmektedir. Hemşirelik öğrencilerine imkan verecek kurumsal politikaların geliştirilmesi, mesleki eğitim etkinliklerine ve bilimsel faaliyetlere katılmalarının desteklenmesi, onların eleştirel düşünmelerine yardım edebilir. Bu çalışmanın öğrenci hemşirelerin eleştirel düşünme düzeylerinin yükseltilmesi çalışmalarına veri sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi: Bu araştırma tanımlayıcı türde bir çalışmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Tarih: Araştırma, bir üniversitenin Hemşirelik Fakültesi öğrencilerinde, 10 Eylül - 16 Eylül 2019 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini fakülteye kayıtlı 2.,3. ve 4. Sınıf öğrencileri (900) kişi ve örneklemini söz konusu tarihlerde ulaşılabilen araştırmaya katılmayı kabul eden 388 öğrenci oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan ve öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini içeren toplam 14 sorudan oluşan bir formdur.

Eleştirel Düşünme Engelleri (ELDEN) Ölçeği: Semerci ve ark.¹⁷ tarafından 2019 yılında geliştirilen ölçek öğrencilerin eleştirel düşünme engellerinin belirlenmesi amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek 26 maddeden oluşmakta ve ölçeğin mantık yürütememe, ben merkezlilik, otoriteye inanç ve aşırı güven olarak tespit edilen 4 alt boyutu bulunmaktadır. Mantık yürütememe alt boyutunda 10 madde, ben merkezlilik alt boyutunda 6 madde, otoriteye inanç alt boyutunda 6 madde ve aşırı güven alt boyutunda 4 madde olmak üzere ölçekte toplam 26 madde yer almıştır. Ölçeğin bütünü için Cronbach Alpha katsayısı 0.87'dir.

Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından öğrencilere çalışmanın amacı açıklandıktan ve sözel onamları alındıktan sonra online form ve anket formları ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi bilgisayar ortamında SPSS 22 paket programında yüzdeler, ortalama, Kruskal Wallis, Mannwhitney U testi ile yapılmıştır

Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırmanın yapılabilmesi için, Etik Kurul'ndan onay ve araştırma popülasyonunun bağlı olduğu kurumdan izin alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Genellenebilirliği

Araştırmanın sonuçları öğrencilerin anketlere verdiği yanıtlarla sınırlıdır ve elde edilen sonuçlar sadece araştırmanın yapılacağı öğrencilere genellenebilir.

BULGULAR

Araştırmaya dahil olan öğrencilerin %72.7'sinin kadın, %89.3'ü 18-22 yaş arasında olduğu, %39.2'sinin 3. sınıflardan olduğu ve sınıflar arası dağılımın birbirine yakın olduğu, öğrencilerin %71.9'unun yurttan kaldığı, %44.6'sının annesinin ilköğretim mezunu olduğu, %97.2'sinin annesinin çalışmadığı, %33.8'inin babasının ilköğretim mezunu olduğu, %39.9'unun babasının çalışma alanının serbest meslek olduğu, %70.9'unun çekirdek aileye sahip olduğu, %66.2'sinin gelirinin giderine denk olduğu, %44.3'ünün hemşirelik mesleğini kendi isteğiyle tercih ettikleri bulunmuştur.

Araştırmanın elde edilen sonuçlara göre en yüksek puan ortalaması 4.11 ile benmerkezcilik alt boyutunda saptanmış, alt boyut puan ortalamaları mantık yürütmede 3.90, otoriteye inançta 3.92, aşırı güvende 3.90 olarak belirlenmiştir. Ölçek toplam puan ortalaması 3.95'dir.

Tablo 1. Ölçek ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Karşılaştırması

Sosyo-demografik Özellikler (n:388)	Mantık Yürütme X ± SS	Ben Merkezilik X ± SS	Otoriteye İnanç X ± SS	Aşırı Güven X ± SS	Toplam X ± SS
Cinsiyet					
Kız	2,09 ± ,68	2,04 ± ,72	2,04 ± ,72	2,04 ± ,81	1,94 ± ,61
Erkek	2,27 ± ,77	2,30 ± ,88	2,30 ± ,88	2,29 ± ,90	2,16 ± ,70
	U=11602,000 p=0.05	U=11296,000 p=0.030	U=11296,000 p=0.030	U=10962,000 p=0.011	U=10912,000 p=0.010
Yaş					
18-22	2,15 ± ,70	1,97 ± ,77	2,11 ± ,76	2,11 ± ,84	2,01 ± ,64
23-27	1,82 ± ,66	1,87 ± ,56	1,92 ± ,83	1,85 ± ,73	1,72 ± ,55
	U=2899,500 p=0.056	U=3256,000 p=0.229	U=3256,000 p=0.229	U=3202,500 p=0.187	U=2992,500 p=0.085
Sınıf					
2.sınıf	2,19 ± ,79	1,99 ± ,91	2,18 ± ,78	2,17 ± ,92	2,06 ± ,75
3.sınıf	2,09 ± ,60	1,88 ± ,61	2,06 ± ,61	2,07 ± ,85	1,96 ± ,52
4.sınıf	2,12 ± ,74	1,92 ± ,77	2,06 ± ,70	2,05 ± ,85	1,97 ± ,66
	KW=,670 p=0.413	KW=,567 p=0.481	KW=,567 p=0.451	KW=,410 p=0.522	KW=,378 p=0.539
Yaşanılan yer					
Aile	2,06 ± ,67	1,91 ± ,65	2,14 ± ,77	2,14 ± ,80	1,98 ± ,59
Yurt	2,15 ± ,70	1,93 ± ,78	2,07 ± ,73	2,08 ± ,83	1,99 ± ,64
Evde, arkadaşla	2,21 ± ,85	2,10 ± ,93	2,26 ± 1,11	2,22 ± 1,11	2,12 ± ,83
	KW= 1,318 p=0.517	KW=1,244 p=0.537	KW=,228 p=0.892	KW=,459 p=0.795	KW=,467 p=0.792

Aile Tipi					
Çekirdek	2.11 ± .72	2,11 ± .76	2.11 ± .76	2.07 ± .80	1.98 ± .64
Geniş	2.16 ± .68	2,03 ± .75	2.03 ± .75	2.13 ± .89	2.00 ± .64
Parçalanmış	2.61 ± .51	2,69 ± .93	2.69 ± .93	2.79 ± 1.18	2.46 ± .43
	KW=4.686 p=.096	KW= 3.616 p=.164	KW= 3.616 p=.164	KW=3.058 p=.217	KW= 5.072 p=.079
Tercih Sebebi					
İstediyim için	1.98 ± .73	2.04 ± .76	2.04 ± .76	2.02 ± .84	1.90 ± .67
Ailem istediği için	2.10 ± .55	2.01 ± .64	2.01 ± .64	1.89 ± .65	1.91 ± .48
İşsiz kalmamak için	2.35 ± .67	2.23 ± .80	2.23 ± .80	2.28 ± .83	2.15 ± .62
Puanım yettiği için	1.97 ± .70	1.89 ± .74	1.89 ± .74	2.04 ± .99	1.85 ± .66
	KW= 31.567 p=.000	KW= 7.846 p=.049	KW= 7.846 p=.049	KW=12.759 p=.005	KW= 20.435 p=.000

Öğrencilerin cinsiyeti ve hemşireliği tercih etme nedenleri ile eleştirel düşünme engelleri puan ortalamaları arasında önemli fark bulunmuştur ($p<0.05$). Eleştirel düşünme engel puan ortalamaları, erkeklerde yüksek saptanmış, bu yükseklik mantık yürütme boyutu hariç diğer boyutların hepsinde anlamlı ($p<0.05$) çıkmıştır (Tablo:1).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada eleştirel düşünme engelleri değerlendirildiğinde benmerkezci olmanın öğrencilerin eleştirel düşüncelerini engellediği görülmüştür. Cinsiyet ve hemşireliği tercih etme nedenleri öğrencilerin eleştirel düşüncelerini etkileyen önemli değişkenler olarak belirlenmiştir.

Bu nedenle, hemşirelerin eleştirel düşüncelerine fırsat sağlayacak stratejilerin oluşturulması, beyin fırtınası, soru sorma, vaka tartışması ve demonstrasyon gibi interaktif öğretim yöntemlerinin eğitimde kullanılması öğrencilerin eleştirel bakış açısı kazanmalarının sağlanması için yararlı olabilir.

KAYNAKÇA

- 1- Uçan, Ö., Taşcı, S., Ovayolu, N. (2008). Eleştirel Düşünme ve Hemşirelik. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 3(7): ss.17-27.
- 2- Dirimeşe, E., Dicle, A. (2012). Hemşirelerin ve Hemşirelik Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Eğilimlerini İncelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 15(2): ss.89-98.
- 3- Kökdemir, D. (2003). Belirsizlik Durumlarında Karar Verme ve Problem Çözme. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.

- 4- Gündoğdu, H. (2009). Eleştirel düşünme ve eleştirel düşünme öğretimine dair bazı yanılgılar. Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1): ss.57-74.
- 5- Güven, M., Kürüm, D. (2006). Öğrenme stilleri ve eleştirel düşünme arasındaki ilişkiye genel bir bakış. Sosyal Bilimler Dergisi, 1: ss.75-90.
- 6- Ennis, R. (2001). Critical Thinking: A streamlined conception. Teaching Philosophy, 14(1): ss.5-24.
- 7- Facione, NC., Facione, PA. (1996). Externalizing the critical thinking in knowledge development and clinical judgment. Nursing Outlook, 44: ss.129-36.
- 8- Garrison, A., Anderson, T. Archer, W., (2001). Critical thinking, cognitive presence, and computer conferencing in distance education. American Journal of Distance Education, 15(1): ss.7-23.
- 9- . Zaybak, A., Khorshid, L. (2006). Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi; 22(2): ss.137-146.
- 10- Adam, MH., Stover, LM., Whitlow JF, A. (1996). longitudinal evaluation of baccalaureate nursing students' critical thinking abilities. Journal of Nursing Education; 38(3): ss.139-141.
- 11- Öztürk, C., Karayağız, GM., Dicle A, A. (2007). comparison of problem-based and traditional education on nursing students' critical thinking dispositions, Nurse Education Today; 28(5): ss.627-32.
- 12- Bulut, S., Ertem, G., Sevil, Ü. (2009). Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik yüksek Okulu Dergisi (DEUHYO); 2(2): ss.27-38.
- 13- Öztürk, N., Ulusoy, H. (2008). Lisans ve Yüksek lisans Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Eleştirel Düşünmeyi Etkileyen Faktörler. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 1(1): ss.15-25.
- 14- Şenturan, L., Alpar, ŞE. (2008). Hemşirelik Öğrencilerinde Eleştirel Düşünme. Cumhuriyet Üniversitesi Hemsirelik Yuksekokulu Dergisi, 12(1): ss. 22-30.
- 15- Tiwari, A., Avery, A., Lai, P. (2003). Critical Thinking Disposition of Hong Kong Chinese and Australian Nursing Students. Journal of Advanced Nursing, 44(3): ss.298-307.
- 16- Dikmen, Y., Usta, Y. (2013). Hemşirelikte Eleştirel Düşünme Critical Thinking In Nursing Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4 (1): ss.31-38.
- 17- Semerci, N., Semerci, Ç., Ünal, F., Yılmaz, E., ve Yılmaz, Ö. (2019). Eleştirel düşünme engelleri (ELDEN) ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. Cumhuriyet International Journal of Education, 8(1): ss.281-299.

HEMŞİRELERİN ÖĞRENİM GÖRDÜKLERİ LİSANS PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehtap TAN¹, Seda KARAMAN², Süheyla YARALI³

¹*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: mtan@atauni.edu.tr*

²*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: sd.krmn@hotmail.com*

³*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: suheyla_sy@hotmail.com.tr*

Özet

Amaç: Bu araştırma hemşirelerin mezun oldukları lisans programından aldıkları eğitimi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma verileri bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerden toplanmıştır. Araştırmanın evrenini bu hastanede çalışmakta olan 264 lisans mezunu hemşire oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeden araştırmaya katılmak isteyen 112 hemşireyle araştırma yürütülmüştür. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Hemşirelikte Lisans Programını Değerlendirme Ölçeği-HLPDÖ” ile toplanmıştır. Yüzde, ortalama ve non parametrik testler kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 31.57 ± 6.04 'tır. Hemşirelerin % 83.9'u kadın, %88.4'ü devlet üniversitesi mezunu, %15.2'si yüksek lisans mezunu, %26.8'i 1-3 yıldır çalışmakta, %39.3'ü cerrahi servislerde görev yapmaktadır. Hemşirelerin HLPDÖ toplam puan ortalaması 76.89 ± 15.05 , Mesleki Gelişim ve Yeterliliği Değerlendirme, Öğretim Sürecini Değerlendirme, Bireysel Gelişimi Değerlendirme ve Evrensel, Ulusal ve Mesleki Değerleri Kazandırma alt boyutları puan ortalamaları ise sırayla; 18.71 ± 4.14 , 14.56 ± 2.55 , 21.74 ± 4.85 , 21.86 ± 4.48 olarak bulunmuştur. 1-3 yıldır çalışan hemşirelerin tüm alt boyutlar ile toplam puan ortalamaları en yüksektir. Yaş arttıkça puan ortalamaları düşmüştür. Özel üniversiteden mezun olan hemşirelerin toplam ve tüm alt boyut puan ortalamaları daha yüksektir.

Sonuç: Araştırma sonucunda hemşirelerin puan ortalamaları yüksek çıkmıştır ve genel olarak mezun olunan programdan memnun olduğu görülmektedir. Hemşirelik eğitimini güçlendirmek için mezun hemşirelerin değerlendirmeleri yapılmalı ve bu doğrultuda programlar geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: hemşire, hemşirelikte lisans eğitimi, program değerlendirme

EVALUATION OF THE UNDERGRADUATE EDUCATION PROGRAM OF NURSES

Mehtap TAN¹, Seda KARAMAN², Süheyla YARALI³

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, *E-mail: mtan@atauni.edu.tr*

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, *E-mail: sd.krmn@hotmail.com*

³ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, *E-mail: suheyla_sy@hotmail.com.tr*

Abstract

Aim: This research was conducted to evaluate the education that nurses received in their undergraduate program.

Methods: The present study is a descriptive type research. The study data were collected from nurses working at a university hospital. The study population consisted of 264 nurses with Bachelor's degree working at this hospital. The study was conducted with 112 nurses who agreed to participate in the research without any sample selection. The study data were collected by the "Personal Information Form" prepared by the researchers and by the "Evaluating the Undergraduate Program in Nursing Scale - EUPNS". Statistical tests percentile means and non-parametric were used.

Results: The mean age of the nurses was 31.57 ± 6.04 . Of the nurses, 83.9% was female, 88.4% was a state university graduate, 15.2% had a master's degree, 26.8% was working for 1-3 years, 39.3% was working in surgical services. Nurses mean EPNS total score was 76.89 ± 15.05 and the Professional Development And Competence Assessment, Education Process Assessment, Individual Development Assessment, and Gaining Universal, National and Professional Values sub-scale score averages were 18.71 ± 4.14 , 14.56 ± 2.55 , 21.74 ± 4.85 , 21.86 ± 4.48 respectively. The mean sub-scale and total scores of all nurses working for 1-3 years were the highest. As age increased. the score averages decreased. Nurses who graduated from a private university had higher total and sub-scale score averages.

Conclusion: As a result of the study, the average score of the nurses was found to be high and it was observed that they were generally satisfied with the graduated program. In order to strengthen nursing education. graduated nurses should be evaluated and programs should be strengthened accordingly.

Key Words: nurse. undergraduate education in nursing. program evaluation

GİRİŞ VE AMAÇ

Lisans eğitimi programları, ulusal ya da uluslararası seviyede kaliteli bir eğitim sistemi oluşturmak, ülkenin gelişmesini ve kalkınmasını sağlayacak nitelikli insan gücünü yetiştirmek, kültürel ve toplumsal değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini desteklemek gibi amaçlara yönelik olarak geliştirilirler.¹ Eğitim programlarını değerlendirmede kullanılan kalite ölçümleri, eğitim programını hazırlayan ve uygulayan profesyonellerin programı geliştirmesinde ve düzenlemeler yapabilmesinde rehber olmaktadır.²

Eğitim programı geliştirme ve değerlendirme ayrılmaz bir bütündür ve süreklilik isteyen bir çalışmadır.^{1,3} Geliştirilen eğitim programlarının, mevcut sağlık sistem üzerinde nasıl değişimler yaptığının belirlenmesi amacıyla kapsamlı değerlendirmelere ihtiyaç duyulur.⁴

Hemşirelik lisans eğitiminde temel hemşirelik eğitimi olarak mesleki yeterlilik kazanan öğrenciler, mezuniyet sonrasında çalışma alanlarında mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmeye devam ederler. Birey, aile ve topluma hemşirelik bakımı verecek mezunlardan analitik, eleştirel, yansıtıcı ve teorik bilgiyi beceriye dönüştürücü tutumlar göstermeleri beklenir.⁵

Mezun hemşireler tarafından lisans eğitiminin değerlendirilmesi, hemşirelik eğitim programının güçlendirilmesi açısından önemlidir. Araştırma üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin mezun oldukları lisans programlarından aldıkları eğitimi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırma tanımlayıcı olarak bir üniversite hastanesinde Eylül 2019 tarihinde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini bu hastanede çalışmakta olan 264 lisans mezunu hemşire oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmeden araştırmaya katılmak isteyen 112 hemşireyle araştırma yürütülmüştür. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve “Hemşirelikte Lisans Programını Değerlendirme Ölçeği-HLPDÖ” ile toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel Bilgi Formu araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Formda yaş, cinsiyet, medeni durum, çalıştığı servis, çalışma yılı gibi bilgiler sorgulanmaktadır.

Hemşirelikte Lisans Programını Değerlendirme Ölçeği-HLPDÖ: Demiralp ve ark⁶ tarafından geliştirilen 40 maddeden oluşan likert tipi bir ölçektir. Ölçek 4 alt boyuttan oluşmaktadır. HLPDÖ’de, 1-5. ve 28-32 arasındaki maddeler “Mesleki Gelişim ve Yeterliliği Değerlendirme”, 9-15.24. maddeler “Öğretim Sürecini Değerlendirme”, 16-23 ve 25-27 arasındaki maddeler “Bireysel Gelişimi Değerlendirme” ve 6.7.8. maddeler ile 33-40 arasındaki maddeler ise “Evrensel, Ulusal ve Mesleki Değerleri Kazandırma” alt boyutlarını içermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.95 olarak bulunmuştur. Çalışmamızda ise Cronbach alfa katsayısı 0.98 olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Tablo 1. Hemşirelikte Lisans Programını Değerlendirme Ölçeği puan ortalamaları U=Mann-Whitney U Testi KW=Kruskall Wallis Testi

	Sayı	Yüzde	MGYD X±SS	ÖSD X±SS	BGD X±SS	EUMDK X±SS	TOPLAM X±SS
Cinsiyet							
Kadın	94	83.9	18.89±4.30	14.67±2.71	21.89±5.14	22.01±4.68	77.48±15.93
Erkek	18	16.1	17.75±3.10	13.97±1.36	20.97±2.86	21.06±3.26	73.76±8.94
			U=636.000	U=675.500	U=619.500	U=649.500	U=628.000
			p=0.096	p=0.176	p=0.073	p=0.119	p=0.084
Mezun olunan üniversite							
Devlet üniversitesi	99	88.4	18.66±4.18	14.52±2.55	21.66±4.89	21.84±4.55	76.69±15.15
Özel üniversite	13	11.6	19.07±3.94	14.90±2.64	22.34±4.68	22.05±4.08	78.38±14.78
			U=618.500	U=612.500	U=593.000	U=593.000	U=620.500
			p=0.820	p=0.778	p=0.646	p=0.920	p=0.834
Eğitim düzeyi							
Lisans	95	84.8	19.05±3.57	14.77±2.42	22.27±4.15	22.37±4.00	78.46±13.15
Yüksek lisans	17	15.2	16.80±6.28	13.39±2.99	18.82±7.18	19.04±5.97	68.07±21.44
			U=703.000	U=622.000	U=593.500	U=593.500	U=606.500
			p=0.103	p=0.396	p=0.132	p=0.083	p=0.019
Çalışma süresi							
1-3 yıl	30	26.8	19.82±3.71	15.87±2.83	23.14±4.58	23.78±4.22	80.62±14.24
4-7 yıl	26	23.2	18.59±5.11	14.79±2.99	21.38±5.93	21.73±4.73	76.50±18.11
8-11 yıl	29	25.9	18.06±3.85	14.32±2.01	20.84±4.55	21.00±4.55	74.23±14.15
12-15 yıl	13	11.6	17.69±3.32	14.30±1.86	20.96±3.25	22.23±3.24	75.19±10.57
15 yıl ve üzeri	14	12.5	18.83±4.26	14.19±2.82	22.03±5.01	21.60±5.54	76.67±16.33
			KW=5.161	KW=2.021	KW=9.202	KW=3.344	KW=6.219
			p=0.041	p=0.032	p=0.048	p=0.021	p=0.013
Çalışılan yer							
Dahiliye	33	29.5	19.50±3.89	15.90±2.17	23.05±4.04	22.58±0.73	81.30±13.28
Cerrahi	44	39.3	17.95±4.95	13.40±2.82	20.15±6.17	20.77±0.83	72.29±18.71
Yogun bakım	11	9.8	19.20±3.67	14.75±2.17	22.97±3.14	23.40±1.04	80.34±11.72
Çocuk Poliklinik	10	8.9	19.75±2.59	15.42±1.84	23.62±2.52	23.77±0.85	81.32±8.52
İdare	7	6.3	16.07±2.20	14.28±1.16	20.14±2.20	21.32±0.55	71.82±5.43
	7	6.3	19.28±1.69	14.25±1.62	22.60±1.99	22.14±1.00	78.28±5.29
			KW=7.477	KW=9.910	KW=9.568	KW=2.982	KW=8.306
			p=0.188	p=0.061	p=0.088	p=0.703	p=0.140

Araştırmaya katılan hemşirelerin %83.9'u kadın. %88.4' ü devlet üniversitesi mezunu. %84.8'i lisans mezunu. %26.8'inin çalışma süresi 1-3 yıl ve %39.3'ü cerrahi serviste çalışmaktadır.

Araştırma sonucunda; kadın cinsiyette olanların, lisans mezunu olanların, çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerin toplam ve tüm alt boyut puan ortalamaları diğer gruplardan daha yüksektir fakat aradaki fark istatistiksel olarak anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$). Özel üniversiteden mezun ve çalışma yılı 1-3 yıl arasında olan hemşirelerin toplam ve tüm alt boyut puan ortalamaları daha yüksektir ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 2. Yaş ve Hemşirelikte Lisans Programını Değerlendirme Ölçeği arasındaki ilişki

	MGYD	ÖSD	BGD	EUMDK	TOPLAM
Yaş	r=-0.117 p=0.042	r=-0.313 p=0.031	r=-0.236 p=0.049	r=-0.173 p=0.048	r=-0.273 p=0.050

r=Spearman Korelasyon Testi

Hemşirelerin yaş ile Hemşirelikte Lisans Programını Değerlendirme Ölçeği arasında negatif yönlü zayıf düzeyli, anlamlı bir ilişki vardır (p<0.05).

Tablo 3. Hemşirelikte Lisans Programını Değerlendirme Ölçeği alınan puan ortalamaları

Hemşirelikte Lisans Programını Değerlendirme Ölçeği	Min	Max	Ort ± SS
Mesleki Gelişim ve Yeterliliği Değerlendirme	3,75	24,50	18.71±4.14
Öğretim Sürecini Değerlendirme	7,75	19,50	14.56±2.55
Bireysel Gelişimi Değerlendirme	4,25	27,50	21.74±4.85
Evrensel, Ulusal ve Mesleki Değerleri Kazandırma	2.75	27,50	21.86±4.48
Toplam	19,75	98,50	76.89±15.05

Hemşirelikte Lisans Programını Değerlendirme Ölçeği'nden alınan puan ortalamaları; Mesleki Gelişim ve Yeterliliği Değerlendirme alt boyutu puan ortalaması 18.71±4.14, Öğretim Sürecini Değerlendirme alt boyutu puan ortalaması 14.56±2.55, Bireysel Gelişimi Değerlendirme 21.74±4.85, Evrensel, Ulusal ve Mesleki Değerleri Kazandırma alt boyutu puan ortalaması 21.86±4.48 ve toplam puan ortalaması 76.89±15.05 olarak bulunmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

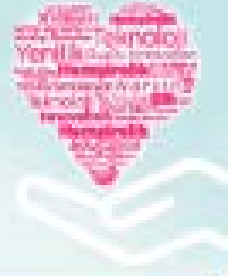
Araştırma sonucunda özel üniversite mezunlarının, çalışma süresi 1-3 yıl arasında olanların puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur ve yaş arttıkça puan ortalamaları azalmıştır. Araştırmadan alınan toplam ve alt boyut puan ortalamaları yüksek bulunmuştur ve mezun hemşirelerin genel olarak lisans eğitim programından memnun oldukları belirlenmiştir. Hemşirelik eğitimini güçlendirmek için mezun hemşirelerin değerlendirmeleri yapılmalı ve görüşleri doğrultusunda düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Özdemir, M.S., (2009). Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye'de eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi 4(2): ss. 126-149.
- Chen, H.C., Farmer, S., Barber, L., Wayman, M., (2012). Development and psychometric testing of the Nursing Student Satisfaction Scale. Nursing Education Perspectives. 33(6): ss. 369-373.
- Karataş, H., (2007). İngilizce II Dersi öğretim programının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre bağlam, girdi, süreç ve ürün (CIPP) modeli ile değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Hill, T.L., (2012). The portfolio as a summative assessment for the nursing student. Teaching and Learning in Nursing. 7: ss. 140-145.
- Hsu, L.L., Hsieh, S.I., (2009). Testing of a measurement model for baccalaureate nursing students' self-evaluation of core competencies. Journal of Advanced Nursing. 65(11): ss. 2454-2463.
- Demiralp, M., Ünver, V., Güvenç, G., Şengün, G., Üstüngöz, A., Akyüz, A., Albayrak, A., Hatipoğlu, S., (2014). Hemşirelikte Lisans Programını Değerlendirme Ölçeği (HLPDÖ): Geliştirilmesi, Geçerliliği, Güvenirliği. Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi. 11 (2): ss. 22-29.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

PSİKIYATRİ SERVİSİNDE YATAN HASTALARDA İÇSELLEŞTİRİLMİŞ DAMGALANMA VE ÖFKE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Burcu DEMİR GÖKMEN¹, Mine CENGİZ², Meryem FIRAT³

¹Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık YO Hemşirelik Böl. Ağrı/Türkiye

E-posta:burcudmr04@gmail.com

²Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi. Erzurum/Türkiye

E-posta:minecengiz25@gmail.com

³Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Erzincan/Türkiye

E-posta:meryemfirat@hotmail.com

Özet

Amaç: Araştırma psikiyatri servisinde yatarak tedavi gören hastaların bazı demografik değişkenlerini, içselleştirilmiş damgalanma ve öfke düzeylerini, ayrıca bu değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkisini incelemek amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini şehirde bulunan bir araştırma hastanesinin psikiyatri servisinde yatarak tedavi gören hastaların tamamı, örneklemini ise Mayıs-Ekim 2018 tarihleri arasında psikiyatri kliniğinde yatarak tedavi gören hastalar oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Ruhsal Hastalıklarda İçselleştirilmiş Damgalanma Ölçeği (RHİDÖ)” ve ‘Sürekli Öfke ve Öfke Tarzı Ölçeği’ kullanılmıştır. Veriler yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmış ve SPSS paket programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırma kapsamına alınan 89 hastanın damgalanma toplam puan ortalaması 67.76 ± 12.55 , öfke puan ortalaması ise 71.64 ± 11.86 olarak bulunmuştur. Ölçekler arasında yapılan korelasyon analizinde hastaların içselleştirilmiş damgalanma düzeyleri ile öfke arasında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir ($p < .05$). Ölçeklerin alt boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde “Kontrol Altına Alınmış Öfke” alt boyutu dışında genel olarak pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür ($p < .05$). Alt boyutlar açısından en yüksek korelasyon “Sosyal Geri Çekilme” ile “İçte Tutulan Öfke” alt boyutları arasındadır ($r = .377$).

Sonuç: Psikiyatri hastaları damgalanma nedeni ile toplumdan daha izole bir yaşam sürebilmektedir. Araştırmada damgalanma düzeyi yükseldikçe öfke düzeyinin arttığı sonucuna varılmıştır. Hastaların öfkelerini kontrol edebildikleri takdirde daha az damgalanma yaşadıkları ve ne kadar sosyal olarak geri çekilirlerse o kadar öfkelerini içe yansıttıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İçselleştirilmiş damgalanma, Öfke

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN INTERNALIZED STIGMA AND ANGER PSYCHIATRY PATIENTS

Burcu DEMİR GÖKMEN¹, Mine CENGİZ², Meryem FIRAT³

¹ Ağrı İbrahim Çeçen University, High School of Health, Department of Nursing, Ağrı/ Turkey,

E-mail:burcudmr04@gmail.com

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail:minecengiz25@gmail.com

³Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Erzincan/Turkey

E-mail:meryemfirat@hotmail.com

Abstract

Aim: The aim of this study was to investigate some demographic variables, internalized stigma and anger levels of patients in psychiatric wards, and the relationship between these variables.

Methods: All the patients who were hospitalized in the psychiatry clinic of a research hospital in the city and the sample of the study consisted of the patients who were treated in the psychiatry clinic between May-October 2018. Personal Information Form, Internalized Stigmatization Scale in Mental Disorders and Trait Anger Scale were used for data collection. The data were collected by face to face interview technique and evaluated with SPSS package program.

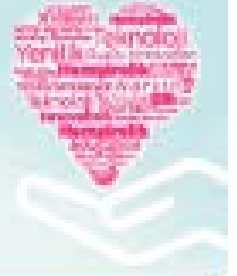
Results: The mean total stigmatization of the 89 patients included in the study was 67.76 ± 12.55 and the mean anger score was 71.64 ± 11.86 . In the correlation analysis between the scales, it was determined that there was a statistically weak positive relationship between the Stigma Resistance sub-dimension and anger.. When the relationship between the sub-dimensions of the scales was examined, it was seen that there werw generally positive and weakly significant relationships except the 'Alın Controlled Anger' sudimension. The Highest correlation was found between 'Social Withdrawal' and 'Tut Internal Anger' sub-dimensions.

Conclusion: Psychiatric patients may have a more isolated life because of stigmatization. In the study, it was concluded that the anger level increased as the stigmatization levels increased. It was determined that if the patients werw able to control their anger, they experienced less stigmatization and the more they withdrew socially, the more they reflected their anger.

Key Words: Internalized stigma, Anger.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK ÖĞRENME ORTAMI VE EĞİTİCİ DEĞERLENDİRMESİ: BİR FAKÜLTE ÖRNEĞİ

Hatice POLAT, Nadiye ÖZER, Reva BALCI AKPINAR,

Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, e-posta: haticeduyarpolat@gmail.com

Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, e-posta: nozer@atauni.edu.tr

Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, e-posta: reva@atauni.edu.tr

Özet

Amaç: Bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin klinik öğrenme ortamını ve klinik eğiticileri nasıl değerlendirdiklerini belirlemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı türde olan çalışmanın evrenini Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi birinci ve ikinci sınıfta 2018-2019 bahar döneminde Hemşirelik Esasları ve Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği derslerinin uygulamasına çıkan 533 öğrenci oluşturdu. Etik kurul onayı alındıktan sonra örneklem seçme yoluna gidilmeden araştırmaya katılmayı kabul eden 157 öğrenciyle araştırma yürütüldü. Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Form ve Klinik Öğrenme Ortamı Eğitmen Değerlendirmesi Ölçeği (KÖOEDÖ) kullanıldı. Veriler elektronik ortamda toplandı ve yüzdelik dağılım, ortalama kullanılarak değerlendirildi. Bu araştırma için ölçeğin Cronbach's alpha değerleri .840-.961 arasındadır.

Bulgular: Öğrencilerin %66'sı Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği dersi için değerlendirme yaptı. Büyük çoğunluk (%64.7) rehber hemşireyle uygulamaya çıktığını belirtti. Öğrencilerin %37'si rehber hemşirenin, %57'si öğretim elemanının kendisine yeterince zaman ayırdığını düşünüyordu. Öğrencilerin not ortalaması dördümlük sistemde 2.98 ± 0.47 idi ve %30.3'ü rehber hemşirenin, %37.3'ü öğretim elemanının değerlendirmesinin objektif olduğunu belirtti. KÖOEDÖ ölçeği alt boyutları madde puan ortalamaları Hemşirelerle İlişkiler: 3.06 ± 1.02 , Kliniğin Öğrenme Ortamı 3.09 ± 1.02 , Hemşire Eğitiminin Rolü: 3.05 ± 1.11 , Öğrenci, Klinik Hemşire ve Eğitimi Arasındaki Etkileşim: 2.53 ± 1.12 , Klinik Sorumlusunun Liderlik Stili: 3.26 ± 1.03 , Servisteki Hemşirelik Bakımı 3.15 ± 0.90 idi. KÖOEDÖ ölçeği toplam madde puan ortalaması 3.03 ± 0.84 olarak saptandı.

Sonuç: Hemşirelerin rehber hemşire olarak öğrenme ortamlarına destek oranları yüksekti. Ancak öğrenciler kendilerine yeterince zaman ayrılma ve değerlendirmenin objektifliği oranını düşük belirtti. Bununla birlikte öğretim elemanı ve rehber hemşirenin değerlendirmesini objektif bulma oranı birbirine yakındı. Öğrencilerin KÖOEDÖ puan ortalamaları orta derecede bulundu. Bu sonuçlar doğrultusunda; klinik, akademik ve öğrenci hemşirelerin birlikte klinik ortam ve öğrenme sürecini değerlendirip yapılandırmaları önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Eğitici, hemşirelik öğrencileri, klinik, öğrenme çevresi.

NURSING STUDENTS' CLINICAL LEARNING ENVIRONMENT, INSTRUCTOR ASSESSMENT: AN EXAMPLE OF A FACULTY

Hatice POLAT, Nadiye ÖZER, Reva BALCI AKPINAR,

Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, *E-mail:* haticeduyarpolat@gmail.com

Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, *E-mail:* nozer@atauni.edu.tr

Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, *E-mail:* reva@atauni.edu.tr

Abstract

Aim: The aim of this study was to determine the clinical learning environment of nursing students and how they evaluated clinical educators.

Methods: The universe of this descriptive study consisted of 533 students who applied to Nursing Principles and Surgical Diseases Nursing courses in the first and second years of Atatürk University Faculty of Nursing in the spring term of 2018-2019. The study was conducted with 157 students who accepted to participate in the study without obtaining the sample selection after the approval of the ethics committee. Data were collected using the Introductory Form and Clinical Learning Environment, Supervision and Nurse Teacher (CLES+T). Data were collected electronically, and percentage distribution was evaluated using mean. Cronbach's alpha values of the scale were between .840 and .944 for this study.

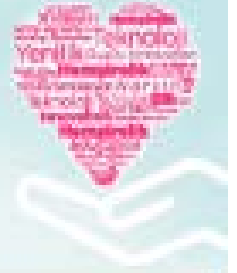
Results: Students (66%) made evaluation for Surgical Nursing course. The majority (64.7%) stated that they were going to practice with the mentor nurse. The students thought that 37% of the "mentor nurse" and 57% of the "instructor" had enough time for him/her. The mean grade of the students was 2.98 ± 0.47 in the quaternary system. The students stated that 30.3% of the nurses and 37.3% of the teachers evaluated objectively. The subscales of the CLES+T scale were item-point averages; Supervisory Relationship: 3.06 ± 1.02 ; Learning Environment of the Clinic: 3.09 ± 1.02 ; Role of Nurse Trainer: 3.05 ± 1.11 ; Interaction Between Student, Mentor Nurse and Trainer: 2.53 ± 1.12 ; Clinical Responsibility of Leadership Style: 3.26 ± 1.03 ; Nursing Care in the Service 3.15 ± 0.90 .

Conclusion: As a guide nurse, nurses had high support for learning environments. However, the rates showed that the students did not have enough time for them in the clinic and were not evaluated objectively. In addition, the rate of students who found the assessment of the instructor and the mentor nurse objective were similar. CLES+T scores of the students were found to be moderate. it may be suggested that clinic, academic and student nurses structure the clinical setting and learning process

Key Words: Instructor, nursing students. clinic, learning environment.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAPILANDIRMACI ÖĞRENME ORTAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hatice POLAT¹ Nadiye ÖZER²

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, e-posta:
haticeduyarpolat@gmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, e-posta:
nozer@atauni.edu.tr

Özet

Giriş: Yapılandırıcı öğrenme, bilginin öğrenenin kendisi tarafından oluşturulduğu bir kavramdır. Öğrenci, bilgiyi aktif olarak alır, daha önceki bilgileriyle yeni bilgiyi ilişkilendirir ve yorumunu katarak bilgiyi zihninde yapılandırır. Hemşirelik öğrencilerinden teorik bilgiyi uygulama ile ilişkilendirerek, zihinde bilgi yapılanmasını sağlaması beklenmektedir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi öğrencilerinin öğrenme ortamlarının, yapılandırıcı öğrenme ortamına uygunluğunu değerlendirmektir.

Yöntem: Tanımlayıcı türde yapılan araştırmanın evrenini 2018-2019 bahar döneminde Hemşirelik Esasları, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ve İntörnlük I ve II derslerini alan 1086 öğrenci oluşturdu. Etik kurul onayı alındıktan sonra örneklem seçme yoluna gidilmeden araştırmaya katılmayı kabul eden 235 öğrenciyle araştırma yürütüldü. Araştırma verileri elektronik ortamda tanıtıcı bilgi formu ve Yapılandırıcı Öğrenme Ortamlarını Değerlendirme Ölçeği (YÖDÖ) kullanılarak toplandı. Ölçekten alınabilecek minimum puan 28, maksimum puan 196'dır. Veriler yüzde, ortalama, ki-kare, t testi ve KW testi ile değerlendirildi. Bu araştırma için ölçeğin Cronbach's alpha değerleri .61-.93 arasındadır.

Bulgular: Araştırmaya katılanların çoğu Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği dersini alan öğrencilerdi (%38.4). Not ortalamaları dörtlük sistemde 2.95 ± 0.49 , YÖDÖ ölçeği puan ortalaması 131.66 ± 26.64 'dür. Öğrencilerin cinsiyet, not ortalaması ve aldığı derse göre YÖDÖ puan ortalamaları karşılaştırıldığında değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktu ($p > 0.05$). YÖDÖ ölçeği alt boyutlarında puan ortalamaları; Öğrenci merkezli 17.94 ± 4.89 , Düşündürücü 33.43 ± 7.43 , İşbirlikçi 16.44 ± 4.96 , Yaşamla ilgili 20.98 ± 5.08 , öğretim ve değerlendirmenin bir aradalığı 18.86 ± 4.60 , Farklı bakış açıları 24.47 ± 5.69 olarak saptandı.

Sonuç: Öğrencilerin YÖDÖ puan ortalamalarına göre, öğrencilerin öğrenme ortamını yapılandırıcı olarak değerlendirdikleri söylenebilir. Ancak puan ortalamalarının sınıflar arasında fark oluşturmaması bilgiyi yorumlama ve yapılandırmanın her sınıf düzeyinde aynı olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin özellikle daha üst sınıflarda yapılandırıcı öğrenme düzeylerini artırmak için paydaş görüşleri de dikkate alınarak düzenlemelerin yapılması ve konuya kanıt oluşturacak, kanıt düzeyini daha yukarılara taşıyacak araştırmaların yürütülmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencileri, öğrenme ortamı, yapılandırıcı öğrenme.

EVALUATION OF CONSTRUCTIVIST LEARNING ENVIRONMENTS OF NURSING STUDENTS

Hatice POLAT¹ Nadiye ÖZER²

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: haticeduyarpolat@gmail.com

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: nozer@atauni.edu.tr

Abstract

Introduction: Constructivist learning is a concept in which knowledge is created by the learner itself. The student actively receives the information, associates the previous information with the new information and constructs the information in his mind by adding his interpretation. Nursing students are expected to associate theoretical knowledge with practice and provide information structuring in mind.

Aim: The aim of this study was to evaluate the appropriateness of the learning environment of the students of Atatürk University Faculty of Nursing to the constructivist learning environment.

Methods: The universe of this descriptive study consisted of 1086 students who took Nursing Principles, Surgical Nursing, Pediatric Nursing and Internship I and II courses in 2018-2019 spring term. After obtaining the approval of the ethics committee, the study was conducted with 235 students who agreed to participate in the study without going through a sample selection. The research data were collected by using an introductory form, which was prepared electronically, and the Constructivist Learning Environments Assessment Scale (YODO). The minimum score was 28 and the maximum score was 196. Data were evaluated by percentage, mean, chi-square, t test and KW test. The Cronbach's alpha values of the scale for this study were between .615 and .932.

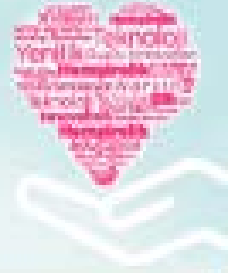
Results: Most of the participants were women (79.7%) and students taking Pediatric Nursing (38.4%). The mean success score was 2.95 ± 0.49 in the quaternary system. The mean score of the YODO scale was 131.66 ± 26.64 . There was no statistically significant difference between the variables when the mean scores of the students were compared according to gender, grade point average and the course taken ($p > 0.05$). The mean scores of the subscales of the scale were; Student-centered 17.94 ± 4.89 , Thought Provoking 33.43 ± 7.43 , Collaborative 16.44 ± 4.96 , Life Relevant 20.98 ± 5.08 , Concurrent Learning and Assessing 18.86 ± 4.60 , different view point 24.47 ± 5.69 .

Conclusion: According to the mean scores of the students, it can be said that the students evaluated the learning environment as constructivist. However, the fact that the mean scores do not make a difference between the classes shows that the interpretation and structuring of the information is the same at each grade level. In order to increase the constructivist learning levels of the students, especially in the higher classes, it may be suggested to make arrangements by taking stakeholder views into consideration, and to carry out researches that will provide increase the level of evidence.

Key Words: Nursing students, learning environments, constructivist learning.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

0-2 YAŞ BEBEK SAHİBİ ANNELERİN GELİŞİMSEL KALÇA ÇIKIKLIĞI HAKKINDA BİLGİ DÜZEYİ

Özlem KARABULUTLU¹, Eyyup TELCİ²

¹Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kars/Türkiye,

e.posta:okarabulutlu@gmail.com

²Palandöken İlçe Sağlık Müdürlüğü, Erzurum/Türkiye,

e.posta:eyyuptelci@gmail.com

Amaç: Bu araştırma 0-2 Yaş çocuk sahibi olan annelerin gelişimsel kalça çıkıklığı hakkında bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Erzurum ilinin Palandöken ilçesindeki 6 Aile Sağlığı Merkezine bağlı ve 0-2 yaş çocuğa sahip olan 10000 anne, araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Aile Sağlığı Merkezlerindeki (Solakzade, Palandöken, Yenişehir, Adnan Menderes, Yıldızkent ve Osmangazi) aile hekimlerinin sistemlerine kayıtlı olan 0-2 yaş çocuğa sahip olan 432 anne araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu ile yüz yüze görüşme yöntemiyle 14.11.2018-5.04.2019 tarih aralığında muayene için çocuklarını getiren annelerden toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler ve ki-kare testi kullanılmıştır. Etik kurul izini Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesinden, araştırma izini ise Erzurum İl Sağlık Müdürlüğü'nden alınmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan annelerin yaş aralığı (18-48) ve yaş ortalamasının $30,72 \pm 5,01$ olduğu görülmüştür. Katılımcıların %60'ı 26-35 yaş aralığında ve %44,2'si üniversite mezunudur. Araştırmada katılan annelerin çocuklarında Gelişimsel Kalça Çıkıklığı pozitif öyküsü %6,7 Gelişimsel kalça Çıkıklığı nedenlerinden olan kundaklama ise %31,5 olarak saptanmıştır. Gelişimsel Kalça Çıkıklığını doğru tanımlayan %10,9 bilgisi olmayan ve yanlış tanımlayanlar %89,1'dir.

Sonuç: Çalışma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; Annelerin %91,2'sinin gelişimsel kalça çıkıklığı hakkında kendilerini yetersiz gördükleri ve gelişimsel kalça çıkıklığı konusunda eğitim verilmesini istedikleri belirlenmiştir. Anne ve anne adaylarına gelişimsel kalça çıkıklığı konusunda Aile Sağlığı Merkezlerinde, aile sağlığı elemanları ve sağlık eğitimcileri tarafından eğitim verilmesinin faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Gelişimsel Kalça Çıkıklığı, Bilgi düzeyi, 0-2 yaş

LEVEL OF KNOWLEDGE ABOUT DEVELOPMENTAL HIP DISLOCATION OF 0-2 YEARS OLD BABY MOTHERS

Özlem KARABULUTLU¹, Eyyup TELCİ²

¹ Kafkas University, Faculty of Health Sciences, Kars/Turkey,

E.mail: okarabulutlu@gmail.com

² Palandöken District Health Directorate, Erzurum/Turkey,

E.mail: eyyuptelci@gmail.com

Aim: This study aims to determine the knowledge levels of the mothers having babies aged 0-2 years on developmental dysplasia of the hip (DDH).

Method: The research is designed as a descriptive study. The population of the study consisted of 10,000 mothers having babies aged 0-2 years and receiving services from 6 Family Health Centers (FHCs) in the district of Palandöken of the province of Erzurum. The sample of the study consisted of 432 mothers having babies aged 0-2 years and registered with the systems of the family physicians working at the Family Health Centers (FHCs) in Solakzade, Palandöken, Yenişehir, Adnan Menderes, Yıldızkent and Osmangazi. The data were collected by face to face interview method from the mothers who brought their babies for examination between 14.11.2018 and 05.04.2019 and gave their consent to data collection. Questionnaire Form was used which is based on the literature as a result of the literature that was reviewed by the researcher. In the evaluation of the datas received descriptive statistics and chi-square test were used. Permission for he study was obtained from the Ethics Committee of Medicine Faculty of Kafkas University and research permission was obtained from Erzurum Provincial Health Directorate.

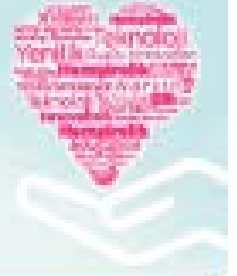
Results: The age of the participating mothers ranged between 18 and 48 years and their average age was 30.72 years. Of the participants, 18.8% were aged between 18 and 25 years, 60% between 26 and 35 years, and 21.2% 36 years, and 44.2% graduated university. Of the babies of the participating mothers, 6.7% had positive history of developmental dysplasia of the hip, and 31.5% were swaddled, which is one of the causes of developmental dysplasia of the hip. Of the participants, 10.9% were able to define developmental dysplasia of the hip correctly, whereas 89.1% had no knowledge or failed to correctly define it.

Conclusion: Based on the results of the study, it was determined that 91.2% of the mothers saw themselves incompetent regarding developmental dysplasia of the hip and wanted to receive training on it. We believe that it would be useful to give training on developmental dysplasia of the hip to mothers and expectant mothers by family health officers and health instructors at the Family Health Centers.

Keywords: Developmental Dysplasia of the Hip, Knowledge Level, 0-2 Years of Age

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE KULLANILAN BİLGİSAYAR DESTEKLİ SİMÜLASYONLAR: BİR ALANYAZIN TARAMASI

İsa BİNGÖL¹, Engin KURŞUN²

¹Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Patnos Meslek Yüksekokulu, Ağrı / Türkiye,

E-Posta: ibingol@agri.edu.tr

²Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: ekursun@atauni.edu.tr

Özet

Hemşirelik, içeriğin beceri ile anlamlı bir biçimde birleşmesini gerektiren uygulamalı bir alandır. Bu yüzden hemşirelikte bazı uygulamaların deneyerek öğrenilmesi / öğretilmesi mümkün değildir. Yani öğrencilerin hastalar üzerinde uygulama yapma gibi bir şansı bulunmamaktadır. Öğrencilerin hasta bakım yönetiminde yeterliliğini geliştirmesi ve yetkinlik kazanması için simülasyonlar tercih edilen yöntemlerinden biridir. Hemşirelik eğitiminde simülasyon türleri farklılık göstermektedir. Bu türlerden biri bilgisayar destekli simülasyonlardır. Bu sistematik alanyazın incelemesinde, hemşirelik eğitiminde bilgisayar destekli simülasyon kullanımının geleneksel öğretime göre etkililiğini, akademik başarı, beceri ve hasta güvenliği gibi değişkenler açısından çalışma sonuçlarını incelemek ve bu simülasyon uygulamalarını tanıtmak amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini Ekim 2019 tarihinde “Pubmed”, “Science Direct”, “CINAHL”, “Medline” ve “Google Scholar” veritabanlarından taranarak ulaşılan 273 makale oluşturmuştur. İncelemede “simulation in nursing”, “nursing education” ve “computer-based simulation in nursing” anahtar kelimeleriyle yayın dili Türkçe ve İngilizce olan ve tam metni bulunan makaleler seçilmiştir. Ayrıca seçilen makalelerde bir bilgisayar destekli simülasyon geliştirilmiş olması ya da var olan bilgisayar destekli simülasyonlardan birinin kullanılmış olması kriter olarak belirlenmiştir. Bu makalelerden araştırma kriterlerini karşılayan toplam 15 çalışma incelemenin örneklemini oluşturmuştur. Bu çalışmaların sonuçları incelendiğinde öğrencilerin bilgi, klinik beceri, performans puanları ve hasta güvenliği konularında geleneksel yöntemlere kıyasla olumlu yönde artma olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak bilgisayar destekli simülasyon ile yapılan eğitimde; öğrencilerin klinik düşünme ve karar verme, özgüven, motivasyon, hasta ile iletişim ve motor becerilerinde artma görülmektedir. Simülasyonların 2 ya da 3 boyutlu olarak, web tabanlı ve masaüstü uygulaması şeklinde kullanıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelikte simülasyon, hemşirelik eğitimi, bilgisayar destekli simülasyon

COMPUTER BASED SIMULATIONS IN NURSING EDUCATION: A LITERATURE REVIEW

*İsa BİNGÖL*¹, *Engin KURŞUN*²

¹ Ağrı İbrahim Çeçen University, Patnos Vocational School, Ağrı/ Turkey,

E-mail: ibingol@agri.edu.tr

²Atatürk University, Kazım Karabekir Education Faculty, Erzurum / Turkey,

E-mail: ekursun@atauni.edu.tr

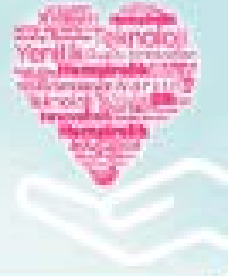
Abstract

Nursing is an applied field which requires the combination of content and skills in a meaningful way. Therefore, it is not possible to learn and teach some nursing applications by trying. That is, nursing students do not have the chance to practice on patients. Simulations are one of the methods employed in order for students to improve their competence in health care management and to gain perfection. One of these simulation types is computer-based simulation. This systematic literature review is aimed to investigate the results of the studies used simulation and examine features of these simulations in nursing education. The population of this study is consisted of 273 articles accessed by searching on “Pubmed”, “Science Direct”, “CINAHL”, “Medline” and “Google Scholar” databases sources in dates October 2019. In this review, the articles were selected as full text by searching with “simulation in nursing”, “nursing education” and “computer-based simulations” key words and they were published in English and Turkish languages. The selection of the studies is based on the criteria that a computer-based simulation has been developed or that one of the existing computer-based simulations has been used. Total 15 studies of these articles that meet the research’s criteria is the sample of the review. In the examination of the results of these studies knowledge, skills and performance scores increased in the education offered computer-based simulation. In conclusion, in the education carried out with high fidelity simulation, increases can be observed in students’ clinical thinking and decision making, confidence, motivation and motor skills. It is seen that the simulations are used in 2 or 3 dimensional as web-based and desktop applications.

Key Words: simulation in nursing, nursing education, computer-based simulation

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

TÜRKİYE'DE HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BEYİN GÖÇÜNE YÖNELİK TUTUMLARI VE İLİŞKİLİ ÖZELLİKLER

Emine ÖNCÜ¹, Sümbüle KÖKSOY VAYISOĞLU², Güldam KARADAĞ³, Burcu ALAÇAM⁴-Pinar GÖV⁵, Alime S. TOSUN⁶, Nuray ŞAHİN ORAK⁷, Aslıhan ÇATIKER⁸,

¹Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Mersin/ Türkiye, E-Posta: eeoncu@gmail.com

²Mersin Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Mersin/ Türkiye, E-Posta: sumbulekoksoy@gmail.com

³Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İzmir/ Türkiye, E-Posta: gkaradag71@gmail.com

⁴Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: burcualacam1@gmail.com

⁵Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gaziantep/ Türkiye, E-Posta: pinargov@gantep.edu.tr

⁶Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Konya/ Türkiye, E-Posta: alimeselcuk_32@hotmail.com

⁷Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul/ Türkiye, E-Posta: nurayorak@yahoo.com

⁸Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ordu/ Türkiye, aslicatiker@hotmail.com

Özet

Amaç: Göçün merkezinde bir ülke olarak Türkiye'de hemşirelerin göçüne (BG) ilişkin veriler yeterince değerlendirilmemiştir. Bu çalışmada, Türkiye'deki hemşirelik öğrencilerinin beyin göçüne yönelik tutumlarını değerlendirmek amaçlandı.

Yöntem: Etik Kurul onayı, kurumlardan izin ve katılımcılardan onamı alındı. Yedi coğrafi bölgeden basit rastgele örneklemeyle belirlenen yedi fakülte'deki dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin tümüne ulaşılması hedeflendi. Bu kesitsel çalışma 1410 öğrenci ile 14.10.2014-10.01.2019 tarihinde gerçekleştirildi. Katılım hızı %80.4 ile %94.6 idi. "Tanımlayıcı Bilgi Formu" ve "Hemşirelik Öğrencilerinde Beyin Göçüne Yönelik Tutum Ölçeği" ile toplanan veriler tanımlayıcı istatistikler, T testi, ANOVA kullanılarak analiz edildi ve $p \leq 0.05$ anlamlı kabul edildi.

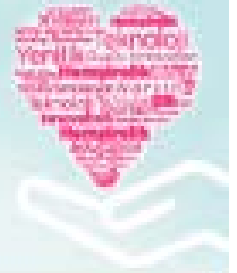
Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 21.88 ± 1.41 (19-42) yıl, % 74.3'ü kadındı, %16.95'inin yurtdışı deneyimi vardı ve BG puan ortalaması 56.30 ± 12.09 'du (16-80). En yaygın itici faktör "daha fazla düşünce özgürlüğüne sahip bir ülkede yaşamak" ve çekici faktör "yurtdışında çalışmanın yaşam standartlarını iyileştireceğini düşünmek" idi. BG puanı erkeklerde, bekarlarda, metropolde büyüyenlerde, yurtdışı deneyimi olanlarda, metropollerde okuyan ve gelecekte kariyer planı olanlarda daha yüksekti ($p < 0.05$). Öğrencilerin yaşamak ve çalışmak için öncelikli tercih ettikleri ülke ABD'di.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin göçe yönelik tutumu olumludur. Politik sorunlar, gelecek kaygısı ve yaşam koşullarından memnuniyetsizlik Türkiye'de gelecekte hemşirelerin beyin göçünü artabilecek faktörler olarak görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beyin göçü, Hemşirelik öğrencileri, Tutum, Göç.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

ATTITUDE AND RELATED PROPERTIES FOR THE BRAIN DRAIN IN NURSING STUDENTS IN TURKEY

Emine ÖNCÜ¹, Sümbüle KÖKSOY VAYISOĞLU², Gülendamar KARADAĞ³, Burcu ALACAM⁴-Pınar GÖV⁵, Alime S. TOSUN⁶, Nuray ŞAHİN ORAK⁷, Aslıhan ÇATIKER⁸,

¹Mersin University, Faculty of Nursing, Mersin/ Turkey, E-mail:eeoncu@gmail.com

² Mersin University, Faculty of Nursing, Mersin/ Turkey, E-mail:sumbulekoksoy@gmail.com

³Dokuz Eylül University, Faculty of Nursing, İzmir/ Turkey, E-mail:gkaradag71@gmail.com

⁴Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail:bureualacam1@gmail.com

⁵Gaziantep University, Faculty of Health Sciences, Gaziantep/ Turkey, E-mail:pinargov@gantep.edu.tr

⁶Selçuk University, Faculty of Nursing, Konya/ Turkey, E-mail:alimeselcuk_32@hotmail.com

⁷Marmara University, Faculty of Health Sciences, İstanbul/ Turkey, E-mail:nurayorak@yahoo.com

⁸Ordu University, Faculty of Health Sciences, Ordu/ Turkey, E-mail: aslicatiker@hotmail.com

Abstract

Aim: The data related to nurses' migration (BG) seems not adequately assessed in Turkey as a country at the centre of migration. This study was aimed to evaluate the nursing students' attitudes towards brain drain in Turkey.

Methods: Ethics Committee approval, permission from the institutions and approval of the participants were obtained. It was aimed to reach all fourth undergraduate nursing students in seven faculties determined by simple random sampling from seven geographical regions. This cross-sectional study was conducted on 11.10.2018-10.01.2019 with 1410 students. Participation rate was 80.4%-94.6%. The data collecting with "Descriptive Form" and "Attitude Scale for Brain Drain in Nursing Students Scale" was evaluated by descriptive statistics, T test, ANOVA and $p \leq 0.05$ was considered significant.

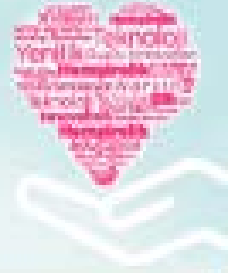
Results: The mean age of the participants was 21.88 ± 1.41 (19-42) years, 74.3% of them were women, 16.95% had experience abroad and the BG' score was 56.30 ± 12.09 (16-80). The most common driving factor was "living in a country with greater freedom of thought", and the attractive factor was "thinking that working abroad would improve living standards". BG's mean score was higher in males, singles, growing metropolis, experience abroad, studied in metropolises and had a career plan in the future ($p < 0.05$). The USA was the first country where is priority preference for working and living.

Conclusion: The attitude of nursing students towards migration is positive. Because of reasons related to political, future anxiety and dissatisfaction with living conditions, the nurses' brain drain in Turkey seem to be able to increase in the future.

Key Words: Brain drain, Nursing students, Attitude, Migration.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HEMŞİRE ALGISININ RESİM ÇİZME YÖNTEMİ İLE İNCELENMESİ: ÇİZİMLERLE ZAMAN YOLCULUĞU

¹Ciğdem Gamze ÖZKAN, ²Yeter KURT², ³Aysun BAYRAM³

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon / Türkiye,

E-Posta: cgozkan@ktu.edu.tr

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon / Türkiye,

E-Posta: ykurt6161@hotmail.com

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Trabzon/Türkiye,

E-Posta: aysnbyrm@gmail.com

Özet

Amaç: Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin resim çizme yöntemi ile hemşirelik algısını belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki araştırmada, öğrenci hemşirelerin nicel veriler ve resim çizdirme yöntemi kullanılarak hemşire algısı değerlendirilmiştir. Araştırma bir üniversitenin hemşirelik bölümünde 1. 2. 3. ve 4. sınıflarında öğrenim gören öğrenci hemşirelerle 14-16 Ekim 2019 tarihlerinde gerçekleştirildi. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş olup verilerin toplanması için ayrılan sürede çalışmaya katılmaya gönüllü 385 öğrenci araştırmannın örneklemine oluşturdu. Veriler öğrencilerin yaş, cinsiyet ve sınıflarını yazdıkları kağıtlara “Hemşirelik bir çerçeve olsa içindeki resimde neler olurdu?” sorusu hakkında bir resim çizmeleri istenerek elde edildi. Araştırmada “hemşirelerin fiziksel ve duygusal özellikleri, hemşirenin iletişimine ve çevresine ait öğeler, hemşirelik bakımının bileşenleri ve hemşirenin rolleri olmak üzere toplamda 6 ana tema üzerinden veriler değerlendirildi. Çalışmanın veri analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler ve çizilen resimlerde tematik tümevarım analiz yöntemi kullanıldı.

Bulgular: % 80’i kadın olan öğrenci hemşirelerin ortalama 20.15±1.67 yaşında ve %35’i 4. Sınıf öğrencisidir. Öğrenci hemşirelerin %57 ‘sinin hemşireyi kadın olarak algıladığı, %53’ünün yüz ifadesinin mutlu olduğu, %28’inin kep ve %39 ‘unun enjektör kullandığı belirlendi. Çizimlerdeki hasta karakterleri değerlendirildiğinde hastaların %31’inin kadın olduğu ve hastaların %29.6’sının mutlu yüz ifadesine sahip olduğu tespit edildi. Öğrenci hemşirelerin toplam rubrik puanı 7.0±2.78 olup hemşirelik algıları orta düzeye yakındır. Birinci ve dördüncü sınıftaki öğrencilerin hemşirelik algıları ikinci ve üçüncü sınıflara göre daha yüksektir (p<0.001).

Sonuç: Öğrenci hemşirelerin hemşireyi kadın, mutlu yüz ifadeli, kepli, enjektör ve steteskop kullanan, bakım verdiği hastayı kadın ve yüz ifadesi mutlu olarak algıladığı tespit edildi.

Anahtar Kelimeler: Hemşire algısı, öğrenci hemşire, çizim yöntemi

INVESTIGATION OF NURSING STUDENTS' PERCEPTION OF NURSING BY DRAWING METHOD: TIME JOURNEY WITH DRAWINGS

¹Ciğdem Gamze ÖZKAN, Yeter KURT², Aysun BAYRAM³

Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Trabzon / Turkey,

E-mail: cgozkan@ktu.edu.tr

Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Trabzon / Turkey,

E-mail: ykurt6161@hotmail.com

Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Trabzon / Turkey,

E-mail: aysnbyrm@gmail.com

Abstract

Aim: To determine the nursing students' perceptions of nursing with drawing method.

Method: In this descriptive study, students' perceptions of nursing were evaluated by using quantitative data analysis and drawing method. The research was performed on 14-16 October with students who were nursing studying from 1st to 4th grades in nursing department of a university. The sample consisted of 385 students who volunteered to participate. The data were obtained by drawing about a question which was "If nursing was a frame, what would be in it?" on a paper writing their age, gender and class. Physical and emotional characteristics, items of communication and environment of nurses, components of nursing care and roles of nurses were evaluated on six main themes. Descriptive statistical methods and thematic induction analysis were used.

Results: 80% students were female, main age was 20.15±1.67 and 35% students were 4th grade. 57% students perceived nurse as a woman and 53% facial expressions were happy, 28% used caps and 39% nurse used syringe. When patient characters were evaluated, 31% patients were female and % 29.6 happy facial expression in the drawing. The total rubric score of the student nurses is 7.0±2.78 and nursing perceptions are close to moderate level. Nursing perceptions of first and fourth year students are higher than second and third year students (p<0.001).

Conclusion: Students perceived the nurse as a woman, happy facial expression, with cap, syringe, stethoscope and the patient were perceived as a woman and happy facial expression in drawings.

Key words: Nursing perception, nursing student, drawing method

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KANITA DAYALI UYGULAMA YETKİNLİĞİ ÖLÇEĞİNİN LİSANSÜSTÜ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI

Esra Yıldız¹

Nuray DAYAPOĞLU²

Mehmet Salih YILDIRIM³

¹ Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Erzurum Türkiye

E-posta: esra.yildiz@atauni.edu.tr

² Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Erzurum Türkiye

E-posta: nbingol@atauni.edu.tr

³ Iğdır Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Iğdır-Türkiye

E-posta: mehmet.salih.yildirim@igdir.edu.tr

Amaç: Bu araştırma hemşirelik öğrencileri için geliştirilen kanıta dayalı uygulamalar yetkinlik ölçeğinin lisans üstü hemşirelik öğrencilerinde geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi amacı ile yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma Ruzafa Martinez tarafından geliştirilen Hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı uygulamalar yetkinlik ölçeğinin Türkçe ye çevirilerek Kullanıldı. Veriler Türkiyede bir üniversitede hemşirelik bölümünde yüksek lisans ve doktora eğitimi gören 62 öğrencide yapıldı. Ölçeği geliştiren yazardan, yerel etik kuruldan ve sağlık bilimleri enstitüsünden yazılı izin alındı. Katılımcılardan sözlü onam alındı. Araştırmanın verileri SPSS ve AMOS yazılımları kullanılarak doğrulayıcı ve açımlayıcı faktör analizi ile geçerlilik analizleri ile Cronbahs Alfa kat sayısı hesaplanarak güvenilirlik analizleri yapıldı.

Bulgular: Ölçeğin KMO değeri .718, açıklanan kümülatif varyans % 49.25'dir. Yapılan faktör analizinde ölçeğin 3 faktörlü yapı gösterdiği saptandı. Ölçeğin tamamı için Cronbah's alfa kat sayısının .463 olduğu saptandı.

Sonuç: Hemşirelik Öğrencileri için geliştirilen kanıta dayalı uygulamalar yetkinlik ölçeği lisansüstü öğrencilerde geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracıdır.

Anahtar Kelimeler: Kanıt, yetkinlik, ölçek, lisansüstü

THE VALIDITY AND RELIABILITY OF EVIDENCE-BASED PRACTICE COMPETENCE SCALE OF NURSING STUDENTS IN POSTGRADUATE NURSING STUDENTS

Esra Yıldız¹

Nuray DAYAPOĞLU²

Mehmet Salih YILDIRIM³

¹Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: esra.yildiz@atauni.edu.tr

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: nbingol@atauni.edu.tr

³ Iğdır University, Vocational School of Health Services, Iğdır-Turkey

E-mail: mehmet.salih.yildirim@igdir.edu.tr

Objective: This study was conducted to evaluate the validity and reliability of the evidence-based practices competency scale developed for nursing students in graduate nursing students.

Method: Evidence based practices of nursing students developed by Ruzafa Martinez were used by translating the competence scale into Turkish. Data were made 62 graduate students in master and doctoral education in nursing department at a university in Turkey. Written permission was obtained from the author, the local ethics committee and the health sciences institute. Verbal consent was obtained from the participants. The data of the study were analyzed by using SPSS and AMOS software, confirmatory and exploratory factor analysis, validity analysis and Cronbahs Alpha coefficient were calculated and reliability analyzes were performed.

Results: The KMO value of the scale was .718 and the cumulative variance explained was 49.25%. The factor analysis revealed that the scale had 3 factors. The Cronbah alpha coefficient for the whole scale was found to be .463.

Conclusion: The evidence-based competence scale developed for nursing students is a valid and reliable measurement tool for graduate students.

Keywords: Evidence, competence, scale, graduate

GİRİŞ

İspanyada 2013 yılında hemşirelik öğrencilerinin, kanıta dayalı uygulamalarda yetkinliklerini değerlendirmek ve tutumları ile ilgili kavramları kapsamlı biçimde incelenerek bir ölçek geliştirilmiştir. Bu ölçek lisans öğrencileri için geliştirilmiş kanıta dayalı uygulamalar genellikle lisans üstü düzeyde öğretildiğinden ölçeğin hemşirelikte yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde geçerlilik ve güvenilirlik analizine gerek duyulmuştur. Bu ölçek kanıta dayalı uygulamalarla ilgili bilgi, davranış ve tutum boyutlarını içermektedir. Bu konunun kişisel değerlendirmeler ve yargılardan uzak, daha nesnel biçimde standart ölçümlerle incelenmesi bilgi birikimine katkı sağlayacaktır. Araştırma Martinez ve arkadaşları tarafından geliştirilen Evidence Based Practice Evaluation Competence Questionnaire (EBP-COQ)” ölçeğinin Türkçe formunun lisans üstü hemşirelik öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirliğini saptamak amacıyla yürütüldü.

“Ölçeğin Türkçe formu geçerli bir ölçüm aracıdır”. “Ölçeğin Türkçe formu güvenilir bir ölçüm aracıdır” hipotezleri araştırmada test edilmiştir.

Amaç: Bu araştırma hemşirelik öğrencileri için geliştirilen kanıta dayalı uygulamalar yetkinlik ölçeğinin lisans üstü hemşirelik öğrencilerinde geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi amacı ile yapılmıştır.

MATERYAL METOT

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma, metodolojik bir araştırmadır.

Araştırmanın Yeri

Araştırma, Türkiye'nin doğusunda bir Üniversitede hemşirelik öğrenimini lisans yüksek lisans ve doktora derecelerinde eğitim gören öğrencilerde yürütüldü.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında sosyo-demografik özellikleri belirlemeye yönelik 3 soru içeren anket formu ve İspanyada Martinez tarafından geliştirilen orijinal adı “Evidence Based Practice Evaluation Competence Questionnaire (EBP-COQ)” olan ölçek kullanılmıştır (Martinez 2013). Likert tipinde yanıtlanan ölçek (Hiç katılmıyorum=1.Çok az katılmıyorum=2. Kısmen katılmıyorum=3. Katılmıyorum=4. Çok katılmıyorum=5). 25 madde ve 3 alt ölçek(Faktör 1: Bilgi, Faktör2:davranış, Faktör 3:tutum) içermektedir.

Verilerin Toplanması

Veriler Türkiyede bir üniversitede hemşirelik bölümünde yüksek lisans ve doktora eğitimi gören öğrencilerinde yapıldı. Ölçeği geliştiren yazardan, yerel etik kuruldan ve sağlık bilimleri enstitüsünden yazılı izin alındı. Katılımcılardan sözlü onam alındı. Araştırmanın verileri SPSS ve AMOS yazılımları kullanılarak doğrulayıcı ve açılıyıcı faktör analizi ile geçerlilik analizleri ile Cronbabs Alfa kat sayısı hesaplanarak güvenilirlik analizleri yapıldı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 13.0 istatistik paket programında kodlanarak değerlendirilmiştir. Kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indeksi, Davies tekniği ile belirlenmiştir. Yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Davies tekniğine göre; ölçeğin her bir maddesini, alanında uzman ve araştırma dersi veren 10 hemşire öğretim üyesi a) Uygun b) Madde gözden geçirilmeli c) Madde ciddi olarak gözden geçirilmeli d) Madde uygun değil şeklinde dörtlü derecelendirilme seçeneklerinden birini seçerek değerlendirmişlerdir.

BULGULAR

Katılımcıların yaş ortalaması 28.87 ± 3.86 , 30 (%48.4)'ü evlidir. Katılımcıların %72.6'sı yüksek lisans öğrencisidir. Ölçeğin KMO değeri .463, açıklanan kümülatif varyans % 49.25'dir. Yapılan faktör analizinde ölçeğin 3 faktörlü yapı gösterdiği saptandı. Ölçeğin tamamı için Cronbah alfa kat sayısının .463 olduğu saptandı.

	Component		
	1	2	3
EBP1	.685	.131	-.067
EBP2	.356	-.551	.107
EBP3	.701	.376	.011
EBP4	.554	.184	-.040
EBP5	.562	.126	.109
EBP6	.580	.443	.049
EBP7	.585	.456	-.154
EBP8	.686	.413	.088
EBP9	-.435	.156	.412
EBP10	-.426	-.318	.067
EBP11	-.670	-.064	.312
EBP12	.691	.280	.265
EBP13	.729	.317	.304
EBP14	.465	-.082	.468
EBP15	-.499	.173	.646
EBP16	-.517	.091	.631
EBP17	.561	-.425	.140
EBP18	-.650	.393	.073
EBP19	.635	-.148	.030
EBP20	.152	-.385	.145
EBP21	.625	-.358	.197
EBP22	-.290	.336	.390
EBP23	.544	-.277	.305
EBP24	-.367	.286	-.098
EBP25	.544	-.511	.220

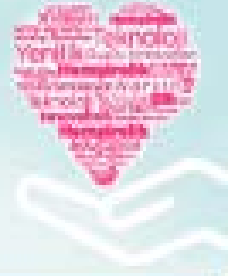
Yapılan faktör analizinde 1. alt boyutta 9, 10 ve 11. maddelerin, 2. alt boyutta 14,17 ve 19, 3. alt boyutta 24. maddelerin negatif ağırlıklandığı saptandı.

SONUÇ

Hemşirelik Öğrencileri için geliştirilen kanıta dayalı uygulamalar yetkinlik ölçeği lisansüstü öğrencilerde geçerli bir ölçüm aracıdır.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK EĞİTİMİNDE ÜLKELER ARASI FARKLILIKLAR

Dilek GÜRÇAYIR¹, Nezih KARABULUT², Seymanur YILMAZ³

*¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,
E-Posta: dilekgurcayir@hotmail.com*

*²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,
E-Posta:nezihkarabulut@hotmail.com*

*³Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşire Öğrenci, Erzurum / Türkiye,
E-Posta:seyma-ylm@hotmail.com*

Özet

Hemşirelik mesleği, bireylerin sağlığını geliştirmek, hasta bireylerin ise bakımını sürdürmek amacıyla ortaya çıkmış profesyonel bir meslek grubudur. Hem ulusal hem de uluslararası alanda sağlık sistemindeki problemlerin çözümünde hemşireler anahtar rol oynamaktadır. Hemşireliğin bilgi birikiminin artmasında ve profesyonelleşmesinde eğitim önemli bir yere sahiptir. Ancak bu eğitimin niteliği, kalitesi ve müfredat içeriği büyük bir önem arz etmektedir. Hemşirelik öğrencileri, hemşireliğin doğasına yerleşmiş inançları ile hemşirelik eğitimine başlarlar. Daha sonra müfredat, eğitimciler, klinik öğretim, okul veya diğer kurumlardaki hemşirelik uygulamaları gibi çok sayıda faktör, hemşirelik öğrencilerinin mesleki kimlik sürecini etkiler. Bireylere en iyi sağlık bakımını sunmak için sürekli bir değişim ve gelişim içinde olan hemşirelik eğitiminde hemşirelerin uzmanlaşmış, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini kazanmış olması da gerekir.

Hemşirelik eğitimi, hastane ortamında pratik yaparak bilgi ve becerileri öğretme yöntemi ile başlamıştır. Zaman içinde yeni bilimsel bilgiye yanıt olarak hemşirelik rolleri gelişmiştir. Teknolojik gelişmeler ve toplumdaki kültürel, politik ve sosyoekonomik değişiklikler hemşirelerin çeşitli alanlarda çalışmasına ve daha çeşitli roller üstlenebilmesine olanak sağlamak üzere hemşirelik eğitimi müfredatları revize edilmiştir.

Farklı ülkelerde farklı hemşirelik eğitim programları yürütülmektedir. Bu programların bazı avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Bu derlemede Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Güney Afrika, Hindistan, Japonya ve Avustralya'daki hemşirelik eğitimi ve hemşirelik eğitiminde bu ülkeler ile Türkiye arasındaki farklılıklar ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: hemşire, öğrenci, eğitim

DIFFERENCES BETWEEN COUNTRIES IN NURSING EDUCATION

Dilek GÜRÇAYIR¹, Neziha KARABULUT², Seymanur YILMAZ³

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: dilekgurcayir@hotmail.com

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail:nezihekarabulut@hotmail.com

³ Atatürk University, Faculty of Nursing, Nurse Student, Erzurum / Turkey,

E-mail:seyma-ylm@hotmail.com

Abstract

The nursing profession is a professional group that has emerged with the aim of improving of individuals and maintaining the care of sick individuals. Nurses play a key role in solving health system problems both nationally and internationally. Education has an important place in increasing the knowledge and professionalization of nursing. However, the qualification, quality and curriculum content of this training is of great importance. Nursing students start nursing education with their beliefs that are embedded in the nature of nursing. Then, a number of factors, such as the curriculum, educators, clinical teaching, nursing practices in schools or other institutions, affect the professional identity process of nursing students. In order to offer the best health care to individuals, nurses must have specialized, critical thinking and problem solving skills in nursing education, which is constantly changing and developing.

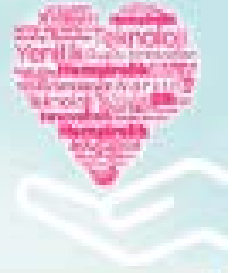
Nursing education started with the method of teaching knowledge and skills by practicing in hospital environment. Over time, nursing roles have evolved in response to new scientific knowledge. Technological developments and cultural, political and socioeconomic changes in the society have been revised nursing education curricula to enable nurses to work in various environments and to take on a variety of roles.

Different nursing education programs are carried out in different countries. These programs have some advantages and disadvantages. In this review, we investigated nursing education in different countries including Turkey, USA, Brazil, England, South Africa, India, Japan, and Australia, we investigated the differences in nursing education between these countries and Turkey.

Key Words: nursing, students, education

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

ÖĞRETİM ELEMANLARININ İLETİŞİM BECERİLERİNİN ÖĞRENCİLERİN KLİNİKTEKİ KAYGI DURUMUNA ETKİSİNİN BELİRLENMESİ

Dilek GÜRÇAYIR¹, Nezih KARABULUT²

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: dilekgurcayir@hotmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta:nezihekarabulut@hotmail.com

Özet

Amaç: Araştırmanın amacı, öğretim elemanlarının iletişim becerilerinin öğrencilerin klinikteki kaygı durumuna etkisini incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte planlanan bu araştırma Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde 2018-2019 eğitim öğretim yılında Psikiyatri Hemşireliği, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ve Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği derslerinin uygulamasına çıkan öğrenciler ile yürütüldü. Araştırmaya başlamadan önce Etik Kurul onayı, kurum izni ve öğrencilerden sözel onam alındı. Araştırmada veriler öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini içeren "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Öğretmen İletişim Becerileri Ölçeği" ve "Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği" kullanılarak toplandı. Araştırma verilerinin analizinde yüzdellik, ortalama, standart sapma, varyans analizi, student t test ve korelasyon testleri kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %75.4'ü kadın, %43.3'ü ikinci sınıf, %19.2'si üçüncü sınıf ve %37.4'ü dördüncü sınıftır. Öğretmen İletişim Ölçeği alt boyut puan ortalamaları Empati:36.47±10.28, Saydamlık: 35.99±9.59, Eşitlik:38.8±9.76, Etkinlik: 38.96±6.9, Yeterlilik:16.83±3.84 olarak saptandı. Bu sonuçlar doğrultusunda araştırmada öğrencilerin klinik uygulamalarına çıkan öğretim elemanlarının iletişim becerileri boyutları orta düzeyde tespit edildi. Öğrencilerin Durumluluk Kaygı Ölçeği puan ortalaması 42.24±10.82, Süreklilik Kaygı Ölçeği puan ortalaması 50.67±7.27 olarak saptandı. Öğrencilerin sınıfları ile Öğretmen İletişim Ölçeği alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark (p<0.05) bulunurken Durumluluk ve Süreklilik Kaygı Ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmadı(p>0.05). Yapılan korelasyon analizinde öğretim elemanlarının iletişim becerileri alt boyut puan ortalamaları ile öğrencilerin durumluluk ve süreklilik kaygı puan ortalamaları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptandı.

Sonuç: Bu çalışmada klinik uygulamalarda öğretim elemanlarının iletişim becerisinin düşük olmasının öğrencinin kaygı düzeyini artırdığını ifade edebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, öğrenci, iletişim becerisi, kaygı

DETERMINATION OF THE EFFECT OF LECTURERS' COMMUNICATION SKILLS ON STUDENTS' ANXIETY IN CLINIC

Dilek GÜRÇAYIR¹, Nezih KARABULUT²

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: dilekgurcayir@hotmail.com

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: nezihkarabulut@hotmail.com

Abstract

Aim: The aim of the study was to investigate the effect of the communication skills of the lecturers on the anxiety status of the students in the clinic.

Methods: This descriptive study was conducted with the students attending the courses of Psychiatric Nursing, Child Health and Diseases Nursing and Surgical Nursing at Atatürk University Faculty of Nursing in 2018-2019 academic year. Ethics Committee approval, institutional permission and verbal consent were obtained from the students before starting the study. The data were collected by using the Descriptive Information Form which included the socio-demographic characteristics of the students., Teachers Communication Skills Inventory and State-Trait Anxiety Scale. Percentage, mean, standard deviation, variance analysis, student t test and correlation tests were used in the analysis of the research data.

Results: In the study 75.4% of the students were female, 43.3% were second grade, 19.2% were third grade and 37.4% were fourth grade. Teachers Communication Skills Inventory subscale mean scores were Empathy: 36.47 ± 10.28 , Transparency: 35.99 ± 9.59 , Equality: 38.8 ± 9.76 , Efficacy: 38.96 ± 6.9 , Sufficiency: 16.83 ± 3.84 . According to these results, the communication skills dimensions of the lecturers who were involved in the clinical applications of the students were determined at a moderate level. The mean score of the State Anxiety Scale of the students was 42.24 ± 10.82 and the mean score of the Trait Anxiety Scale was 50.67 ± 7.27 . While there was a significant difference ($p < 0.05$) between the students' grades and the mean scores of the sub-dimensions of the Teachers Communication Skills Inventory, there was no significant difference between the mean scores of the State and Trait Anxiety Scale ($p > 0.05$). In the correlation analysis, a significant negative correlation was found between the communication skills sub-dimension scores of the lecturers and the students' mean scores of state and trait anxiety.

Conclusion: In this study, it can be stated that the low communication skills of the lecturers in clinical applications increases the anxiety level of the students.

Key Words: Nursing, students, communication skills, anxiety

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

YARATICI DRAMANIN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN HASTA HAKLARI BİLGİ DÜZEYLERİNE ETKİNİNİN BELİRLENMESİ

Esin KAVURAN¹

Halim ULAŞ²

Mağfiret KAŞIKÇI³

¹Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları AD.

e-Posta:esinkavuran@hotmail.com

² Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi AD.

e-Posta halimulas@atauni.edu.tr

³ Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları AD.

e-Posta magfiret@atauni.edu.tr.

Özet

Amaç: Bu çalışma yaratıcı dramının hemşirelik öğrencilerinin hasta hakları ile ilgili bilgi seviyelerine etkisini belirlemek amacıyla tek gruplu ön-test son-test yarı deneysel olarak yapılmıştır.

Materyal ve Metot: Araştırma Temmuz-Eylül 2019 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Hemşirelik esasları yaz okulu alan 30 öğrenci oluşturmuştur. Örneklemeye yöntemine gidilmeden evrendeki tüm öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir. Veri toplamada Kişisel Bilgi Formu ve Hastaların Hasta Haklarını Talep Etme Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma, üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Çalışmada öğrencilerin % 50 si erkek, % 100 'ü bekadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin % 56.7'sinin gelir durumu orta düzeydedir ve interneti kullanma sıklıklarına baktığımızda ise % 86.7' si her gün kullandığını belirtmiştir. %63.3'ü hasta hakları ile daha önce eğitim aldıklarını ve % 68.4' ü bu eğitimi okullarından aldıklarını belirtmişlerdir. Hastaların Hasta Haklarını Talep Etme ölçek puanı karşılaştırıldığında Sağlık Hizmeti, İnsan Hakları ve Değerleri, Bilgilendirme, Onay, Bakım ve Başvuru alt boyutları ön test-son puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunurken Mahremiyet ve Özel Hayat alt boyutu ön test-son testte istatistiksel bir anlamlılık bulunmamıştır.

Sonuç: Uygulanan yaratıcı drama eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin hasta hakları konusundaki bilgi düzeylerine olumlu etki yaptığı söylenebilir.

Anahtar Kelime: hemşire, yaratıcı drama, hasta hakları

DETERMİNİNG THE EFFECT OF CREATIVE DRAMA ON NURSİNG STUDENTS' KNOWLEDGE OF PATİENT RİGHTS

Esin KAVURAN¹

Halim ULAŞ²

Mağfiret KAŞIKÇI³

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Nursing Fundamentals, Erzurum / Turkey,
E-mail:esinkavuran@hotmail.com

² Atatürk University, Kazım Karabekir Education Faculty, Department of Class Education, Erzurum / Turkey,
E-mail:halimulas@atauni.edu.tr

³ Atatürk University, Faculty of Nursing, Department of Nursing Fundamentals, Erzurum / Turkey,
E-mail:magfiret@atauni.edu.tr.

Abstract

Objective: The aim of this study was to investigate the effect of creative drama on nursing students' knowledge of patient rights.

Materials and Methods: The study was conducted between July and September 2019 at Atatürk University Faculty of Nursing. The population of the study consisted of 30 students who took nursing principles summer school. All students in the universe were included in the study without sampling. Personal Information Form and Patient Rights Claim Scale were used for data collection.

Results: In the study, 50% of the students were male and 100% were single. 56.7% of the students participated in the study had a moderate income level and 86.7% of them stated that they use it everyday. When the Patient Rights Claim Scale score of the patients was compared, there were statistically significant differences in the pre-test-post-test scores of the Health Service, Human Rights and Values, Information, Consent, Care and Application subscales, while the Privacy and Private Life subscale was no significance was found.

Conclusion: It can be said that applied creative drama education has a positive effect on the knowledge level of nursing students about patient rights.

Keywords: nurse, creative drama, patient rights

GİRİŞ

İnsan hakları, bireyin ana rahmine düştüğü andan itibaren verilen haklarını kapsamaktadır. Hasta hakları kavramı ise son yarım yüzyıl içerisinde incelenen konular bakımından artış göstermektedir. Dolayısıyla hasta hakları, bireylerin uygun koşullarda sağlık hizmetine ulaşabilmesini ve bu hakların en temel anlamıyla uygulamaya konulmasını kapsamaktadır.¹ Hasta hakları, sağlık kurumuna tedavi amacıyla başvurmuş bireyin tedavi hizmetlerinin sunumu sırasındaki tüm haklarını kapsamaktadır.² Hasta haklarının temelinde; bireyin saygı görmesi, yüksek düzeyde sağlık hizmetini alma hakkı, bilgilendirme, tedavi için hastadan onay alınması, hasta mahremiyeti, hastanın özel hayata saygı ilkesi ve tedavi sürecinin devamlılığının sağlanması yer almaktadır.³

Hasta haklarının uygulanmasında, hastaların konuya ilişkin istemlerinin de önemli olduğu bilinmektedir. Ancak bireyin kendisi için en iyi olanı seçemediği durumlarda yardıma ihtiyacı vardır. Hastalar, genellikle hakları ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarından, bu haklarını nasıl elde edecekleri konusunda bir rehber ihtiyacı duyulmaktadır. Hasta ile hekim arasındaki iletişimin sınırlı olması, hekimin isteklerini reddetmesini, bağımsız karar vermesini ve soru sormasını engelleyen önemli bir faktördür. Drama, video oyunları ve grup çalışması gibi yöntemler yoluyla tutum ve davranış değişikliğini amaçlayan müdahaleler, bireylerde riskli davranışlarda azalmaya sebep olduğu ortaya koyulmuştur.⁵ Eğitimsel drama yaklaşımı, işbirlikçi, etkileşimli ve öğrenci merkezli eğitim teorilerine dayanmaktadır.⁵ Drama, katılımcı ve sosyo-kültürel öğrenme içinde büyüyen ve eleştirel bir yansıma için “potansiyel alan” olarak görülebilir.⁶ Eğitimde drama, genellikle hem okul müfredatı hem de çocukların kendi yaşamları ile ilgili bir konuyla ilgili tasarlanan, eşgüdümlü ve dikkatli bir şekilde yapılandırılmış faaliyetler modelidir.⁷ Sağlık eğitiminde drama; drama ile ilgili çeşitli yöntemler ve sağlık eğitimini içermektedir.⁸ Sağlık eğitiminde drama başlangıçta okullardaki rutin eğitime benzerken, şimdilerde daha çok temaların ve sorunların rol oynama ve doğaçlama yoluyla keşfedilmesiyle, diğer şeylerin yanı sıra çocuğun hayal gücünü ve sosyal becerilerini geliştirilmesine önem verildiği bir hal almıştır.⁹ Eğitimciler, dramanın her adımı için verilen örnekleri, öğrenmelerini sağlamak için eğitimleri kavramsallaştırma, oluşturma ve gerçekleştirme konusunda öğrencileri desteklemek için farklı yöntemlerle birlikte kullanabilirler. Hasta haklarına yönelik uygulamaların verimliliği hem hasta memnuniyetini artırmakta hem de son yıllarda artan hasta ve sağlık personeli arasındaki şiddet gibi problemlerin önüne geçilmesinde fayda sağlayabilmektedir. 5

İnsan olmanın temel haklarından biri olan hasta haklarının sağlık personeli tarafından benimsenmesi ve uygulanması önemli kriterlerdendir. Hemşirelerin hasta hakları konusunda bilgi düzeyleri hasta hakları uygulamalarında önemli bir etkidir.

MATERYAL METOT

Bu çalışma yaratıcı drama yönteminin hemşirelik öğrencilerinin hasta hakları ile ilgili bilgi seviyelerine etkisini belirlemek amacı ile planlanmıştır. Araştırma tek gruplu ön-test son-test yarı deneysel bir çalışma olarak planlanmıştır. Araştırmanın teorik kısmı Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi dersliklerinde, uygulama aşaması ise drama etkinliğini gerçekleştirilecek geniş alana sahip olması sebebi ile hemşirelik esasları uygulama laboratuvarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim öğretim yılı Hemşirelik esasları alan 30 öğrenci oluşturmuştur. Örnekleme yöntemine gidilmeden evrendeki tüm öğrenciler çalışmaya katılmaya gönüllü olma esasına göre çalışmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları: Çalışmaya başlamadan önce öğrencilerden bilgilendirilmiş izin alınmıştır. Veri toplama aracı olarak öğrencilerin sosyo-demografik verilerini kapsayan Kişisel Bilgi Formu ve Hastaların Hasta Haklarını Talep Etme Ölçeği kullanılmıştır.

“Hastaların Hasta Haklarını Talep Etme Ölçeği” Zülfiyar (1999) tarafından geliştirilmiş olup 22 maddeden oluşmaktadır. Yüksek puan hasta haklarını talep etme tutumunun yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçekte yer alan 1, 2, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22’nci sorular negatif etki gösterdiğinden tamamen katılıyorum yanıtına 1 puan kesinlikle katılmıyorum yanıtına 5 puan verilerek puanlanır.

Verilerin Toplanması:

Uygulama

Yaratıcı drama uygulamaları, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Abdulhak Halim ULAŞ tarafından yürütülmüştür. Araştırma, hazırlık-ön test aşaması, uygulama süreci ve son test-genel değerlendirme olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

Hazırlık-Ön Test Uygulaması: Üniversite öğrencilerine yaratıcı drama ve program hakkında bilgi verilmesini ve yapılacak çalışmalara katılımı teşvik etmeyi içermektedir. Her dersin sonunda öğrencilere drama nedir, dramanın aşamaları, drama teknikleri, ısınma, canlandırma ve değerlendirme hakkında bilgi verilmiştir. Hasta hakları konusu öğrencilere Hasta Hakları Yönetmeliği ve Hasta Hakları Uygulama Yönergesi doğrultusunda hemşirelik esasları dersi içerisinde anlatılmıştır. Bu aşamada öğrencilerden beklenenler açıklanmış ve daha sonra her öğrenciye çalışma öncesinde yirmi dakika süre verilerek veri toplama araçlarını doldurmaları istenmiştir.

Uygulama Süreci: Araştırmanın uygulama süreci birer saatlik 4 oturum biçiminde ve yaratıcı dramada bulunan doğaçlama, rol oynama ve diğer yaratıcı drama teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Son Test-Genel Değerlendirme: Oturumlar bittikten sonra öğrencilerden veri toplama araçlarını tekrar doldurmaları istenmiştir.

Verilerin Analizi: Veriler, SPSS for Windows 17 paket programı ile analiz edilecektir. Verilerin analizinde sayılar, yüzdeler, en az ve en çok değerler ile ortalama ve standart sapmaların yanı sıra, bağımsız gruplarda t testi, Varyans analizi, Wilcoxon testi korelasyon analizi kullanılacağı ön görülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Çalışma verilerinin sadece hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinden toplanmış olması bir sınırlılık olarak kabul edilebilir.

Etik İlkeler: Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulu’ndan yazılı onam alındıktan sonra araştırmaya katılacak öğrencilere çalışmanın amacı ve süresi açıklanarak aydınlatılmış yazılı onamları alınmıştır. Araştırmaya katılacak öğrencilere, bireysel bilgilerinin başkalarına açıklanmayacağı konusunda açıklama yapıp “gizlilik ilkesine” uyulmuştur.

BULGULAR

Yaratıcı dramının hemşirelik öğrencilerinin hasta hakları konusundaki bilgi düzeylerine etkisini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada öğrencilerin % 50 si erkek, % 100 ‘ü bekadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin % 56.7’sinin gelir durumu orta düzeydedir

ve interneti kullanma sıklıklarına baktığımızda ise % 86.7' si her gün kullandığını belirtmiştir. %63.3'ü hasta hakları ile daha önce eğitim aldıklarını ve % 68.4' ü bu eğitimi okullarından aldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 1. Öğrencilerin Hasta Haklarını Talep Etme Ölçek Toplam Puanı ve Alt Boyutlarının Ön Test-Son Test Puan Ortalamalarının Karşılaştırması

Alt Boyutlar	Ön test	Son test	T p
Sağlık Hizmetlerinde İnsan Hakları ve Değerleri	9.53±2.14	10.76±2.43	T=-2.242 p=0.033
Bilgilendirme	19.53±4.10	22.43±3.69	t=-2.847 p=0.008
Onay	13.90±2.97	16.00±3.54	Z=-2.327 p=0.020
Mahremiyet ve Özel Hayat	14.53±3.45	16.20±2.61	Z=-1.961 p=0.050
Bakım	12.46±2.30	14.16±2.94	t=-2.695 p=0.012
Başvuru	3.50±1.61	4.36±.85	t=-2.229 p=0.034
Ölçek Toplam Puanı	71.30±7.44	83.93±5.40	t=-8.962 p=0.000

Tablo 2' de öğrencilerin hasta haklarını talep etme ölçek toplam puanı ve alt boyutlarının ön test-son test puan ortalamalarının karşılaştırması verilmiştir. Sağlık hizmetinde insan hakları ve değerleri alt boyutu ön test puan ortalaması 9.53±2.14, son test puan ortalaması ise 10.76±2.43 olarak saptanmış ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p > 0.05$). Mahremiyet ve Özel Hayat alt boyutuna baktığımızda ön test puan ortalaması 14.53±3.45 ve son test puan ortalaması 16.20±2.61 olarak bulunmuş olup aradaki fark istatistiksel olarak anlamsızdır ($p < 0.05$). Ölçek toplam puanına bakıldığında ön test puan ortalaması 71.30±7.44 ve son test puan ortalaması 83.93±5.40 olarak saptanmış ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p > 0.05$).

Sonuç: Uygulanan yaratıcı drama eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin hasta hakları konusundaki bilgi düzeylerine olumlu etki yaptığı söylenebilir.

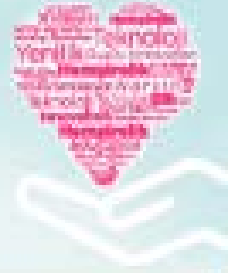
KAYNAKLAR

1. Toygar Ş.A, Akyürek Ç.E, Turaç İ.S. (2015). Hasta hakları uygulamalarına ilişkin tarafların görüşleri: Bir eğitim ve araştırma hastanesi örneği, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(1): 136-159.
2. Öztürk H, Yılmaz F, Hindistan S, Çilingir D, Yesilçiçek K. (2007).Doktor, hemşire ve hastaların hastanede uygulanan hasta haklarını değerlendirmeleri. Türkiye Klinikleri Tıp Etiği Hukuku Tarihi Dergisi, 15(3): 145- 152.
3. Sütlaş M. (2000). Hasta ve hasta yakını hakları. 1. basım, Berdan Matbaası, İstanbul, s. 52

4. Önal G, Civaner M. Hasta Hakları Uygulama Yönergesi: Türkiye’de hasta haklarının yaşama geçirilmesi için bir adım. Türkiye Klinikleri J MedEthics 2005;13:203-208.
5. Kılıçarslan N., Yılmaz F., Tarım M., (2012). Hasta Haklarının Sağlık Çalışanları Tarafından Algılanması. Sağlıkta Performans Ve Kalite Dergisi,(3):47-60
6. Stephens-Hernandez AB, Livingston JN, Dacons-Brock K, Craft HL, Cameron A, Franklin SO ve ark. Drama-based education to motivate participation in substance abuse prevention. Subst Abuse Treat Prev Policy 2007; 5 (2): 11.
7. Yavuzer Y, Gündoğdu R, Dikici A. Yaratıcı drama temelli grup rehberliği ve bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın ergenlerin kaygı düzeylerine etkileri. Edu Sci 2010; 5 (3): 1126-1140.
8. Karaosmanoğlu G, Adıgüzel Ö (2017). Yaratıcılık engellerinin yaratıcı drama ile fark edilmesine yönelik bir araştırma. Yaratıcı Drama Dergisi 12(1): 87-104.
9. Adıgüzel Ö (2015). Eğitimde Yaratıcı Drama. Beşinci Baskı. Naturel Yayınevi, Ankara.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

ETİK EĞİTİMİNİN HEMŞİRELERİN MESLEKİ YETKİNLİĞİ AÇISINDAN ÖNEMİ

¹ Nurcan Kirca, ² Kerime Bademli, ³ M. Levent Özgönül

¹ Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/ Türkiye,

E-Posta: nurcan1224@gmail.com

² Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Antalya/ Türkiye,

E-Posta: kerimedemirbas@akdeniz.edu.tr

³ Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Antalya/ Türkiye,

E-Posta: leventozgonul@akdeniz.edu.tr

Özet

Hemşirelikte yetkinlik bilginin uygulamaya aktarılması, deneyim, kritik düşünme, yeterli beceri, iletişim becerileri, destekleyici çalışma ortamı, motivasyon ve profesyonelliği içermektedir. Hemşirelerde yetkinlik hemşirenin, güvenli uygulama için gereken standartları karşılayıp karşılamadığının belirlenmesinde kullanılmaktadır. Hemşirelerde yetkinlik, sonuçları arasında güven, güvenli uygulama ve bütüncül bakım sayılabilir. Hemşirelikte yetkinlikler, verilen bakımın kalitesinin yüksek ve etkinliğinin iyi olmasını sağlar. Hemşirelikte yetkinlik bağlamında hemşirelerin etik ilkelere dayalı hasta bakımı sağlama sorumlulukları vardır. Karşılaşılan etik sorunları fark edebilme, sorunu çözümleyebilme ve sorun ile başetmede doğru kararı alabilmek için hemşirelerin etik duyarlılıklarının gelişmiş olması gerekmektedir. Hemşirenin etik ilkelere dayalı hasta bakım sorumluluğunu yerine getirebilmesi için etik bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Bunun yanı sıra hemşireler, uygulama alanında birçok konuda hasta için en doğru kararı verme çabası içinde olmak ve bu kararların sorumluluğunu almak durumundadırlar. Hemşirenin bakım uygulamaları sırasında alması gereken kararlarda doğru karar verebilmesi için etik ilkeler hakkında donanımlı olması beklenir. Hemşirelikte etik eğitimi, hemşirelik öğrencilerini etik karar alma sürecine aktif olarak katılmaya hazırlamada, hemşirelik eğitiminin temel bir unsuru olarak tanımlanmaktadır. Son yıllarda ülkemizde hemşirelikte etik eğitiminin önemi artmış ve hemşirelerin etik karar verme sürecine katılabilmeleri için eğitim müfredatlarına eklenmeye başlamıştır. Ancak ülkemizde hemşirelikte etik eğitimi ile ilgili standart bir müfredat bulunmamaktadır. Etik sorunların çözümünde ortaklaşabilmek için, etik eğitimi interdisipliner bir yaklaşımla, tüm sağlık profesyonellerini de içine alacak şekilde ve ortak bir anlayış belirlenerek verilmesi önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Yetkinlik, etik eğitimi

THE IMPORTANCE OF ETHICS EDUCATION IN TERMS OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF NURSES

¹Nurcan Kirca, ²*Kerime Bademli*, ³*M. Levent Özgönül*

¹Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/ Turkey,
E-mail: nurcan1224@gmail.com

²Akdeniz University, Faculty of Nursing, Antalya/ Turkey,
E-mail: kerimedemirbas@akdeniz.edu.tr

³Akdeniz University, Faculty of Medicine, Antalya/ Turkey,
E-mail: leventozgonul@akdeniz.edu.tr

Abstract

Competence in nursing includes the transfer of knowledge to practice, experience, critical thinking, adequate skills, communication skills, supportive working environment, motivation and professionalism. Competence in nurses is used to determine whether the nurse meets the standards required for safe practice. Competence results in nurses include trust, safe practice and holistic care. Nursing competencies ensure that the quality of care given is high and the effectiveness is good. In the context of nursing competence, nurses have a responsibility to provide patient care based on ethical principles. In order to be able to recognize the ethical problems encountered, to solve the problem and to make the right decision in dealing with the problem, the ethical sensitivity of the nurses should be improved. They need ethical knowledge in order for the nurse to fulfill patient care responsibilities based on ethical principles. In addition, nurses have to make the best decision for the patient and take responsibility for these decisions in many areas of practice. It is expected that the nurse should be equipped with ethical principles in order to make the right decisions in the decisions to be taken during the care practices. Ethical education in nursing is defined as an essential element of nursing education in preparing nursing students to actively participate in ethical decision-making. In recent years, the importance of ethics education in nursing has increased in our country and it has started to be added to the education curricula so that nurses can participate in the ethical decision-making process. However, there is no standard curriculum for ethics education in nursing in our country. In order to be able to collaborate in the solution of ethical problems, it is important to provide ethical education with an interdisciplinary approach, including all health professionals and by identifying a common understanding.

Key Words: nursing, competency, ethic education

GİRİŞ VE AMAÇ

Yetkinlik kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğünde “yetkin olma” durumu şeklinde tanımlanmıştır. Yetkin sıfatının anlamı ise “gerekli olgunluğa erişmiş, olgun, kamil, mükemmel” olarak ifade edilmiştir.¹ Yetkinlik en basit tanımı ile kişilik özellikleri, motivasyon, dürtü, yeterlilik, beceri, rol, bilgi birikimi gibi kavramların birleşimidir.² Bir başka tanıma göre, belirli bir iş bağlamında bir aktivitenin yapılabilmesi için gerekli olan ve insanların elde edebilecekleri spesifik, belirlenebilir, tanımlanabilir ve ölçülebilir tutum, davranış, fiziki beceri şeklinde tanımlanmaktadır.³ Yetkinlik, gözlenebilir ve ölçülebilir davranışlar bütünüdür. Bu özellikler kişinin en iyi performansı elde edebilmesi için gereken temel niteliklerdir.⁴

Kavram olarak yetkinlik, ulusal ve uluslararası uygulamalarda ve çalışmalarda hemşirelik alanında en fazla kullanılan kavramlardan birisidir. Yetkinlik kavramı farklı sağlık profesyonelleri tarafından farklı şekillerde tanımlanabilmektedir. Hemşire kuramcılardan Benner, yetkinliği istenen sonuçları elde etmek için hemşirelik görevlerini yapma yeteneği ile bilginin entegrasyonu olarak tanımlamaktadır. Bunun yanı sıra Benner hemşire yetkinliğinin, “acemiden” “uzmana” ilerledikçe zamanla geliştiğini ileri sürmüştür.⁵ Kaliteli ve güvenli hasta bakımı verebilmek için hemşirelikte yetkinlik çok önemli bir faktördür. Hemşirelerin yetkinlik düzeyi, hasta güvenliğini, hastanın sağlık durumunu, morbidite ve mortalite oranlarını ve hemşirelik bakımından memnuniyeti doğrudan etkilemektedir.⁶

Hemşirelikte yetkinlikler, verilen bakımın kalitesinin yüksek ve etkinliğinin iyi olmasını sağlar. Literatürde hemşirelik lisansı almış hemşirelerin sağladıkları bakımın güvenli ve yetkin olduğu düşünülmektedir. Hemşirelikte yetkinlik teorik bilgi ve klinik deneyim ile edinilen bilişsel, psikomotor ve duyuşsal becerilerin geliştirilmesini içerir. Hemşirelikte yetkinlik bilginin uygulamaya aktarılması, deneyim, kritik düşünme, yeterli beceri, iletişim becerileri, destekleyici çalışma ortamı, motivasyon ve profesyonelliği içermektedir.⁷

Hemşirelikte yetkinlik bağlamında hemşirelerin etik ilkelere dayalı hasta bakımı sağlama sorumlulukları vardır. Karşılaşılan etik sorunları fark edebilme, sorunu çözümlenebilir ve sorun ile başetmede doğru kararı alabilmek için hemşirelerin etik duyarlılıklarının gelişmiş olması gerekmektedir.⁸ Etik yetkinlik ve etik standartlar hemşirelik uygulamalarının temel unsuru olarak kabul edilmektedir. Hemşirelerin etik yetkinliği, mesleki gelişimin sorumluluğu ve hasta bakımına saygı olarak görülür ve hemşirelerin kaliteli bakım sunma sorumluluğu üstlenmelerini sağlar.⁹ Hemşirenin bakım uygulamaları sırasında alması gereken kararlarda doğru karar verebilmesi için etik ilkeler hakkında donanımlı olması beklenir. Hemşirelikte etik eğitimi, hemşirelik öğrencilerini etik karar alma sürecine aktif olarak katılmaya hazırlamada, hemşirelik eğitiminin temel bir unsuru olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda hemşirelik eğitiminde, öğrenci hemşirelerin mesleğin etik ilkeleri, etik karar verme süreci ve etik duyarlılık kazanması açısından son derece önemlidir.¹⁰

Hemşirelikte etik eğitimi ile ilgili yapılan bir çalışmada etik eğitimi sonrası hemşirelik öğrencilerinin ahlaki duyarlılıklarının anlamlı derecede yüksek olduğunu belirtmektedirler.¹¹ Öğrenci hemşireler ile yapılan bir başka çalışmada da benzer şekilde etik eğitiminde probleme dayalı öğrenme yönteminin kullanılmasının hemşirelik öğrencilerinde ahlaki gelişimi artırdığı belirtilmektedir.¹² Gül ve arkadaşlarının “Etik Dersi Alan ve Almayan Hemşirelik Öğrencilerinin Etik Karar Verebilme Düzeylerinin İncelenmesi” çalışmasında (2013); hemşirelik eğitiminde verilen etik derslerinin öğrencilerin etik karar verme düzeylerini geliştirdiği düşünülmektedir. Bu bağlamda hemşirelikte etik eğitimi, hemşirelik öğrencilerini etik karar alma sürecine aktif olarak katılmaya hazırlamada, hemşirelik eğitiminin temel bir unsuru olarak tanımlanmaktadır.¹³ Hemşirelik öğrencilerinin mesleki kimlik ve yetkin etik davranış gelişiminde etik eğitiminin rolü büyüktür.¹⁴ Son yıllarda ülkemizde hemşirelikte etik eğitiminin önemi artmış ve hemşirelerin etik karar verme sürecine katılabilmesi için eğitim müfredatlarına eklenmeye başlamıştır. Ancak ülkemizde hemşirelikte etik eğitimi ile ilgili standart bir müfredat bulunmamaktadır. Etik sorunların çözümünde ortaklaşabilmek için, etik eğitimi interdisipliner bir yaklaşımla, tüm sağlık profesyonellerini de içine alacak şekilde ve ortak bir anlayış belirlenerek verilmesi önemlidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

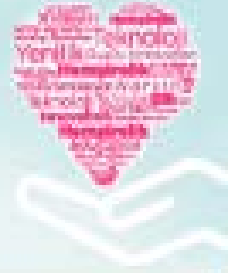
Hemşirelik öğrencilerinin etik sorunlara yaklaşım düzeylerinin iyi olabilmesi, profesyonel açıdan mesleki etik değerlerle donanımlı olması ile mümkündür. Hemşirenin profesyonel açıdan mesleki etik değerlerle donanımlı olması mesleki yetkinlik açısından önemlidir. Mesleki değerlere sahip etik duyarlılığı yüksek hastasına değer veren sağlık çalışanlarının yetiştirilmesi tıp ve sağlıkta etik eğitiminin en önemli sorunsalı olmuş ve olmaya devam edecektir. Kuşkusuz iyiyi doğruyu arama ve evrensel olarak kabul edilebilecek normlar oluşturma çabası olan etik kavramının doğası gereği tıp ve sağlık etiği eğitimi açısından da en iyiyi bulma ve normlar oluşturma arayışı ve çalışmaları kuşkusuz devam edecektir. Etik konusunda yetkin hemşireler yetiştirebilmek kapsamında hemşirelik müfredatında etik dersi kuramsal ve uygulamalı olarak yürütülmesi etkin ve etkili olabilir.

KAYNAKLAR

1. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5aa075e_e7b4129.77578447 (E.T: 2 Kasım 2019)
2. Özutku, H., & Algur, O. (2012). Uluslararası Görevler İçin Yönetici Seçiminde Ve Performans Değerlemesinde Yetkinliklerin Kullanımı: Perfetti Van Melle Gıda San. Tic. Aş Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(3), 53-73.
3. Ünal, Ö. F. (2013). Temel Yetkinlik Açığının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma (Şirketler Grubu Örneği). *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 129-146.
4. Biçer, G., & Düztepe, Ş. (2003). Yetkinlikler ve Yetkinliklerin İşletmeler Açısından Önemi. *Journal Of Aeronautics And Space Technologies*, 1(2), 13-20.
5. Garside, J. R., & Nhemachena, J. Z. (2013). A concept analysis of Competence and its Transition in Nursing. *Nurse Education Today*, 33(5), 541-545.
6. Heydari, A., Kareshki, H., & Armat, M. R. (2016) Is Nurses' Professional Competence Related to their Personality and Emotional İntelligence? A Cross-Sectional Study. *Journal of Caring Sciences*, 5 (2), 121-131.
7. Safadi, R., Jaradeh, M., Bandak, A., & Froelicher, E. (2010) Competence Assessment of Nursing Graduates Of Jordanian Universities. *Nursing & Health Sciences*, 12 (2), 147-154.
8. Borhani F, Abbaszadeh A, Mohsenpour M. Nursing students' understanding of factors influencing ethical sensitivity: a qualitative study. *Iran J Nurs Midwifery Res* 2013;18(4):310-315.
9. Poikkeus, T., Numminen, O., Suhonen, R., & Leino-Kilpi, H. (2014). A Mixed-Method Systematic Review: Support for Ethical Competence of Nurses. *Journal of Advanced Nursing*, 70(2), 256-271.
10. Dinç, L., & Görgülü, R. S. (2002). Teaching Ethics in Nursing. *Nursing Ethics*, 9(3), 259-268.
11. Dehghani, A. (2019). Factors Affecting Professional Ethics Development in Students: A Qualitative Study. *Nursing Ethics*, 0969733019845135.
12. Khatiban, M., Falahan, S. N., Amini, R., Farahanchi, A., & Soltanian, A. (2019). Lecture-Based Versus Problem-Based Learning in Ethics Education Among Nursing Students. *Nursing Ethics*, 26(6), 1753-1764.
13. Gül, Ş., Duru Aşiret, G., Bayrak Kahraman, B., Devrez, N., Örnek Büken, N. (2013). Etik Dersi Alan ve Almayan Hemşirelik Öğrencilerinin Etik Karar Verebilme Düzeylerinin İncelenmesi. *HEMAR-G*, 1, 23-31.
14. Lacobucci, TA., Daly, BJ., Lindell, D., Griffin, MQ.(2012). Professional Values, Self-Esteem, and Ethical Confidence of Baccalaureate Nursing Students. *Nurs Ethics*, 20(4):479-490.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN PSİKİYATRİ KLİNİK DENEYİMİ STRES DÜZEYLERİ VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Hatice DURMAZ

Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye

E-Posta: haticedurmaz_25@hotmail.com

Özet

Amaç: Araştırmanın amacı, Hemşirelik öğrencilerinin psikiyatri klinik deneyimi stres düzeylerini ve etkileyen faktörleri incelemektir.

Yöntem: Bu araştırma, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı niteliktedir. Araştırmanın verileri, Kasım - Aralık 2018 tarihleri arasında, Hemşirelik Fakültesi son sınıf öğrencileri üzerinden toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Hemşirelik Fakültesi 4.sınıfta eğitim gören tüm öğrenciler (N= 261) oluşturmaktadır. Örneklem seçimi için herhangi bir yöntem uygulanmamış araştırmaya alınma kriterlerini taşıyan tüm gönüllü öğrenciler (n=216) örnekleme oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında, Kişisel Bilgi Formu ve Pagana Klinik Stres Anketi kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; sayı, ortalama, yüzdeler dağılımlar, standart sapma, Pearson Korelasyon analizi, tek yönlü Anova analizi, bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır. Araştırmayı yapmadan önce Hemşirelik Fakültesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan etik onam alınmıştır (2018-10/16)

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,76±1,27'dir. Öğrencilerin % 74,1'i yurttadır. Öğrencilerin %54,6'sı mesleği isteyerek seçtiğini, %84,3'ü daha önce psikiyatri kliniği görmediğini, %54,2'si kliniği rahatsız edici bulunduğunu söylemiştir. Psikiyatri kliniğinde stres nedeni olarak en fazla hastalar, en az ise hasta yakınları tercih edilmiştir. Öğrencilerin Klinik Deneyimi Stres Anketi toplam puan ortalaması 33,39±10,92'dir. Ölçek puan ortalaması ile öğrencinin yaşadığı yer, daha önce psikiyatri kliniği görmüş olma ve psikiyatri kliniğini değerlendirme durumları arasında anlamlı fark olduğu saptandı (p<0,05). Öğrencilerin klinikte stres yaşamaya neden olduğunu düşündükleri faktörlerden hasta, hasta yakını, öğrenci fazlalığı ile zarar altboyutu arasında; klinik sınavları ile mücadele altboyutu arasında anlamlı bir ilişki saptandı (p<0,05). Hemşireler, öğretim elemanı, doktor, personel ve fiziksel ortam ile ölçek puanı arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı.

Sonuç: Öğrencilerin psikiyatri klinik deneyimi stres seviyelerinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Öğrencilerin yaşadıkları yer, kliniği değerlendirme durumları, hasta, hasta yakınları, öğrenci sayısının fazla olması ve klinik sınavlar öğrencinin psikiyatri stajında strese deneyimlemelerinde etkili olan faktörler arasındadır.

Anahtar Kelimeler: psikiyatri, klinik, deneyim, stres, hemşirelik

STRESS LEVELS OF NURSING STUDENTS' CLINICAL EXPERIENCE IN PSYCHIATRY AND AFFECTING FACTORS

Hatice DURMAZ

Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: haticedurmaz_25@hotmail.com

Abstract

Objective: The aim of the study was to investigate factors affecting and the stress levels the psychiatric clinical experience of nursing students.

Method: Descriptive and correlational research design was used in the study. The data for the study were collected from the fourth class students of nursing faculty between November 2018 and December 2018. The research population consisted of the fourth class students of nursing faculty (N=261). Convenience sampling method was used for selection student volunteers (n = 216). Any method was used for sample selection. All volunteer students (n = 216) who met the criteria for inclusion in the study formed the sample. Personal Information Form and Pagana Clinical Stress Questionnaire were used to collect the data. For statistical analysis, number, mean, percentage distributions, standard deviation, Pearson Correlation analysis, one-way Anova analysis and t test in independent groups were used. Ethical approval was obtained from the Ethics Committee of the Faculty of Nursing before conducting the study (2018-10/16).

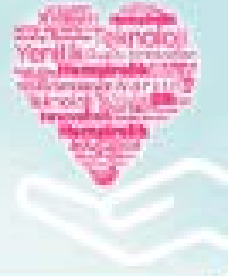
Results: The average age of the students in the study were $21,76 \pm 1,27$. Of the students 74,1 % of them were staying at a dormitory. Of the students said they, 54.6% chose the profession willingly, 84.3% had never seen a psychiatric clinic before and 54.2% found the clinic as a disturbing. The most common reason for causes of stress was patient and the least common reason was patients' relatives. The mean score of the students for the clinical experience stress questionnaire was $33,39 \pm 10,92$. There was a significant difference between the mean score of the scale and the place where the student lived and having seen a psychiatric clinic before and students' evaluation cases of psychiatry clinic ($p < 0.05$). There was a significant difference between among the factors that students think to cause stress in the clinic, the number of patients, relatives, and high number of students and harm subscale; there was a significant relationship between clinical exams and struggle subscale ($p < 0.05$). There was no significant relationship between the scale score and nurses, instructor, doctor, staff and physical environment ($p > 0,05$).

Conclusion: It can be said that the stress levels of the students' clinical experience of psychiatry are moderate. The place where the students live, the evaluation of the clinic, the patient, the relatives of the patient, the high number of students and clinical exams are among the factors that affect the students' clinical stress.

Keywords: psychiatry, clinic, experience, stress, nursing

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

MOBİL ARTIRILMIŞ GERÇEKLIK UYGULAMASININ HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN ENJEKSİYON UYGULAMALARINA İLİŞKİN BİLGİ VE BECERİ DÜZEYLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yeter KURT¹, Havva ÖZTÜRK²

¹*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Trabzon / Türkiye,
E-Posta:ykurt6161@hotmail.com*

²*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Trabzon / Türkiye,
E-Posta:havvaoszturk@hotmail.com*

Özet

Amaç: Mobil Artırılmış Gerçeklik (MAG) materyalinin, hemşirelik öğrencilerinin enjeksiyon uygulamalarına ilişkin bilgi ve beceri düzeyleri üzerindeki etkisini değerlendirmektir.

Yöntem: Kontrol gruplu deneysel çalışma, Karadeniz Bölgesindeki bir üniversitenin hemşirelik bölümünde, kurum ve etik kurul izni alındıktan sonra yürütülmüştür. Çalışma, power analizi ile belirlenen örneklem %30 fazlası alınarak 64 deney, 58 kontrol olmak üzere toplam 122 birinci sınıf hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler, bilgi formu, ön test, son test ve kalıcılık testleri, enjeksiyon değerlendirme formları kullanılarak Mart-Nisan 2018 tarihlerinde arasında toplanmıştır. Çalışmada enjeksiyon uygulamalarında deney grubu MAG uygulamalarını, kontrol grubu geleneksel öğretim yöntemlerini kullanmıştır.

Bulgular: Deney ve kontrol grubundaki öğrenci hemşirelerin ders öncesi SC, IM ve IV enjeksiyonlarına ilişkin bilgi düzeylerini belirleyen öntest puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmazken ($p>0.05$), ders sonrası deney grubundaki öğrencilerin son test ve kalıcılık test puanlarının kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarından daha yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bununla birlikte ilk ve kalıcılık beceri değerlendirmelerine göre deney grubundaki öğrencilerin belirtilen enjeksiyon uygulama beceri puanlarının kontrol grubundaki öğrencilerin beceri puanlarından yüksek olması istatistiksel açıdan anlamlıdır ($p<0.05$).

Sonuç: MAG uygulamalarının hemşirelik öğrencilerinin enjeksiyon uygulamalarına ilişkin bilgi ve beceri düzeyleri üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu, öğrenilen bilgi ve becerilerde kalıcılığı sağladığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Enjeksiyonlar, hemşirelik, hemşirelik eğitimi, öğrenciler, teknoloji

EVALUATION OF THE EFFECT OF MOBILE AUGMENTED REALITY APPLICATION ON KNOWLEDGE AND SKILLS LEVELS OF NURSING STUDENTS ABOUT INJECTION APPLICATIONS

Yeter KURT¹, Havva ÖZTÜRK²

¹ Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Trabzon / Turkey,

E-mail: ykurt6161@hotmail.com

² Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Trabzon / Turkey,

E-mail: havvaoszturk@hotmail.com

Abstract

Aim: It was to evaluate the effect of mobile augmented reality (mag) materials on knowledge and skills levels of nursing students about injection application.

Methods: The experimental study with control group was conducted in the nursing department of a university in the BlackSea Region after obtaining the permission of the institution and the ethics committee. It was carried out with 122 first class nursing students, 64 experiment and 58 control groups, taking 30% more than the sample determined by power analysis. The data were collected with the information form, pre-test, post-test and retention test, injection assessment forms. The students in the experimental group worked with MAG materials on injection applications while the students in the control group worked with traditional teaching methods.

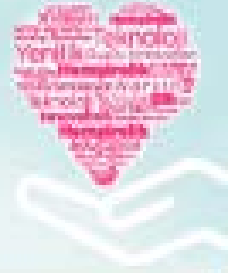
Results: There was no statistically significant difference between the pre-test scores of the students in the experimental and control groups determining their knowledge level about SC, IM and IV injections before the lesson ($p>0.05$) whereas the posttest and lasting test scores of the students in the experimental group were found to be statistically significantly higher ($p<0.05$). However, according to the first and last persistence assessments, it was found statistically significant that the injection skill scores of the students in the experimental group were higher than the skill scores of the students in the control group ($p<0.05$).

Conclusion: MAG applications had a positive effect on the knowledge and skill levels of nursing students about SC, IM and IV injection applications and provided retention in the knowledge and skills learned.

Key Words: Injections, nursing, nursing education, students, technology

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

CERRAHİ HEMŞİRELERİ GÜNCEL BAKIM UYGULAMALARINDAN HABERDAR MI?: ÜNİVERSİTE HASTANESİ ÖRNEĞİ

Kenan GÜMÜŞ¹, Gökçen AKBUĞA², Aybike BAHÇELİ³, Semra ERDAĞI ORAL⁴

¹Dr. Öğr. Üyesi. Amasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği A.D

²Dr. Öğr. Üyesi. Yozgat Bozok Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği A.D

³Araş. Gör. Yozgat Bozok Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği A.D

²Dr. Öğr. Üyesi. Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği A.D

Giriş ve Amaç: Günümüzde oluşan stres cevabı azaltmak ve iyileşme sürecini hızlandırmak için bireylerin cerrahi süreç tedavi ve bakımında geleneksel yaklaşımlardan uzaklaşmış, kanıta dayalı yeni protokoller geliştirilmiştir. Bu çalışmada hemşirelerinin cerrahi süreçte hasta bakımı ile ilgili geliştirilen güncel bilgi ve uygulamalar hakkında görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır.

Metot: Tanımlayıcı tipteki bu araştırmaya bir üniversite hastanesinin cerrahi kliniklerinde çalışan 133 hemşire dahil edilmiştir. Katılımcılara sosyo-demografik özelliklerinin sorgulandığı 7, ERAS (Enhanced Recovery After Surgery) protokollerini çerçevesindeki güncel bakım uygulamalarının sorgulandığı 16 adet soru yöneltilmiştir. Veriler bilgisayar ortamında "sayı, yüzde, ortalama, standart sapma" kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Hemşirelerin %14.2'sinin ortopedi servisinde çalıştığı, çalışma yılı ortalamasının ise 6.49 ± 4.72 olduğu, %56.4'ünün cerrahi hasta bakımına dair gelişmeleri takip ettiği, %41.3'ünün ise gelişmeleri meslektaşları vasıtasıyla takip ettiği saptanmıştır. Hemşirelerin her cerrahi işlem öncesi mekanik bağırsak temizliği yapılması (%88.7), ameliyat öncesi uzun açlık süreleri (%66.2) ve oral karbonhidrat verilmesi konularında (%45.9) yeterince güncel bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Buna ek olarak ameliyat sonu dönemde erken oral sıvı beslenmeye başlamanın yanlış olduğu (%58.6) ve beslenmeye başlamak için bağırsak seslerinin ve/veya gaz çıkışının beklenmesi gerektiği (%88.0), hasta tarafından deneyimlenen cerrahi stres ile enfeksiyon gelişimi arasında ilişki olmadığı (%43.6) ve hipoterminin cerrahi işleme bağlı stresi ve organ disfonksiyonu riskini azaltabileceği (%51.9) görüşüne sahip hemşire oranı oldukça yüksektir.

Sonuç: Cerrahi hemşireleri güncel bakım uygulamaları konusunda yeterince güncel bilgiye sahip değildirler.

Anahtar kelimeler: ERAS, cerrahi hemşire, bakım

Giriş

Cerrahi hasta bakımında meydana gelen ilerlemeler mortalitede azalmaya neden olmasına rağmen, planlı olarak ameliyat olacak hastalarda uzamış hastanede kalış süresi ve ameliyat sonrası morbidite hala sorun olarak görülmektedir. Bu nedenle cerrahi kliniklerinde cerrahi süreç bakımın iyileştirilmesine bir yaklaşım olarak ERAS (Enhanced Recovery After Surgery) protokolleri geliştirilmiştir (1).

Bu protokole göre ameliyat öncesi bağırsak hazırlığı, nazogastrik tüp kullanımı, dren uygulama, uzun yatak istirahati ve özel diyet gibi geleneksel cerrahi bakım yaklaşımının gerekli olmadığını, ameliyat öncesi açlık süresinin kısaltılmasının, oral karbonhidrat verilmesinin derlenmeyi iyileştirebileceğini göstermiştir (2-4). Cerrahi sürecin birçok aşamasında hemşire ekip içinde önemli bir aktör olarak yer almaktadır. Dolayısıyla hemşirelerin cerrahi bakım sürecindeki güncel yaklaşımları yakından takip etmeleri hasta bakım ve tedavisinin optimum düzeyde sağlanmasına olanak verecektir (5).

Amaç

Bu çalışmanın amacı cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin ERAS protokolü çerçevesinde cerrahi süreçte hasta bakımı ile ilgili güncel bilgi ve uygulamalar hakkında bilgi düzeylerini belirlemektir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Tipi ve Yeri

Tanımlayıcı tipteki bu çalışma iki Üniversite hastanesinin cerrahi kliniklerinde çalışan hemşireler üzerinde yapılmıştır.

Evren ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini, belirtilen hastanelerin cerrahi kliniklerinde (acil, ortopedi, üroloji, plastik ve rekonstrüktif cerrahi, göz hastalıkları, kulak burun boğaz, beyin cerrahisi, kalp damar cerrahisi, göğüs cerrahisi ve genel cerrahi) çalışan 155 hemşire oluşturmuştur. Örneklem yöntemine gidilmeden araştırmaya katılmaya gönüllü olan 133 hemşire örneklem dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Verileri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan, katılımcıların bireysel-mesleki özelliklerini ve güncel bakım uygulamalarını sorgulayan 23 soruluk bir anket formu kullanılmıştır. Anketin içeriğinde bulunan 7 soru katılımcıların bireysel ve mesleki özelliklerini sorgulamaktadır. ERAS protokolleri göz önünde bulundurularak oluşturulan 16 soruluk form ile hemşirelerin bakımda güncel uygulamalar konusundaki görüşleri sorgulanmıştır.

Cerrahi bakımda güncel bilgileri sorgulamak amacıyla yöneltilen sorular 3 şıklı çoktan seçmeli soru formatındadır. Soruların her biri “doğru, yanlış ya da fikrim yok” şeklinde seçenekleri içermektedir. Araştırma kapsamına alınan hemşireler anketi doldururken doğru olduğunu düşündükleri şıklı işaretlemek suretiyle soruları cevaplamıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler bilgisayar ortamında istatistiksel paket program kullanılarak değerlendirilmiştir. Veriler sayı, yüzde dağılım, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılarak gösterilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için Amasya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu’ndan etik onay ve araştırmanın yapıldığı birimlerden idari izinler alınmıştır.

BULGULAR**Tablo 1. Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerine İlişkin Bulguların Dağılımı (n:133)**

Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	109	82.0
Erkek	24	18.0
Yaş ortalaması	27.79±5.31	
Öğrenim Durumu		
Lise	38	28.6
Önlisans	24	18.0
Lisans	71	53.4
Çalışılan servis		
Cerrahi yoğun bakım	17	12.7
Ortopedi	19	14.2
Genel Cerrahi	16	12.0
Çocuk cerrahi	15	11.2
Ameliyathane	18	13.5
Kadın doğum	17	12.7
Diğer *	31	23.3
Çalışma yıl ortalaması	6.49±4.72	
Cerrahi hasta bakımı ile ilgili mesleki gelişmeleri takip etme durumu		
Evet	75	56.4
Hayır	58	43.6
Güncel gelişmelerin takip edildiği kişi/yer**		
Hemşire	55	41.3
Bilimsel yazı	24	18.0
Hekim	9	6.76

*Diğer şıkki kulak burun boğaz, göz, göğüs cerrahi, üroloji öncüllerini içermektedir.

**Birden fazla cevap verilmiştir.

Tablo 2. Hemşirelerin ERAS Protokolünde Yer Alan Öncüllere İlişkin Verdiği Cevapların Dağılımı (n:133)

Sorular	Doğru		Yalnız		Fikrim yok	
	n	%	n	%	n	%
Mevcut perioperatif hasta bakım uygulamaları postop iyileşme sürecini olumsuz etkiliyor olabilir.	62	46.6	44	33.1	22	20.3
Hastaların taburculuk eğitimi klinikten ayrılırken yapılır.	93	69.9	35	26.3	5	3.8
Her ameliyattan önce mekanik bağırsak temizliği gereklidir.	118	88.7	11	8.3	4	3.0
Ameliyat öncesi dönemde hastanın en az 12 saat aç bırakılması postoperatif komplikasyonları azaltabilir.	88	66.2	39	29.3	6	4.5
Hastaya ameliyat öncesi verilen eğitim ameliyat sonrası hastanın ihtiyaç duyduğu analjezik miktarını ve süresini azaltabilir.	105	78.9	15	11.3	13	9.8
Ameliyatta hızlı başlangıçlı ve kısa süreli uçucu anestetiklerin uygulanması postoperatif dönemde iyileşme süresini kısaltmaktadır.	64	48.1	32	24.1	37	27.8
Ameliyat edilecek hastada metabolik tokluk halinin sağlanması için ameliyattan 2-3 saat öncesinde 400 ml karbohidrattan zengin sıvı gıda verilmelidir.	42	31.6	61	45.9	30	22.6
Ameliyat sonrası dönemde ilk saatlerde sıvı gıdalarla oral beslenmeye başlanabilir.	52	39.1	78	58.6	3	2.3
Postoperatif dönemde idrar akışını engelleyecek herhangi bir durum yoksa idrar sondaları en erken dönemde çekilmelidir.	121	91.0	10	7.5	2	1.5
Elektif cerrahi opeasyonlarda rutin olarak nazogastrik tüp uygulanması gerekmez.	59	44.4	35	26.3	39	29.3
Oral beslenmeye başlamak için bağırsak sesleri ve/veya gaz çıkışı beklenmelidir.	117	88.0	14	10.5	2	1.5

İmmobilizasyon endikasyonu yoksa anestezinin etkisi geçtiğinde hastanın oda içinde erken mobilize edilmesi postoperatif komplikasyonları azaltır.	95	71.4	31	23.3	7	5.3
Hastanın cerrahi stres yaşamaması ve enfeksiyon gelişimi arasında ilişki olabilir.	56	42.1	58	43.6	19	14.3
Postop bakımda ağrı servislerinin rol alması, hastanın erken mobilizasyon ve taburculuğunun sağlanmasına olumlu etki yapmaz.	29	21.8	76	57.1	28	21.1
Cerrahi sonrası taburcu edilen hastalar 24-48 saat arayla telefon yolu ile aranmalı ve durumları öğrenilmelidir.	51	38.3	49	36.8	33	24.8
Cerrahi süreçte normal vücut ısısının düşürülmesi (hipotermi) cerrahi işleme bağlı stresi ve organ disfonksiyonu riskini azaltabilir.	69	51.9	23	17.3	41	30.8

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmaya katılan cerrahi hemşirelerinin çoğunluğu geleneksel cerrahi süreç bakım uygulamalarının ameliyat sonrası iyileşmeyi olumsuz etkileyebileceğini düşünmekte. Fakat ERAS protokollerinde odaklanılan güncel bakım uygulamalarına da hakim olmadıkları görülmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

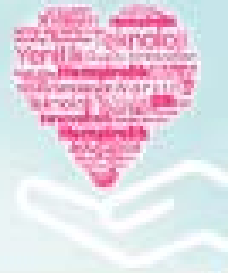
- Hemşireleri güncel cerrahi bakım uygulamaları konusunda bilgilendirmek,
- Kanıta dayalı araştırmalar sonucunda elde edilen bulguları bakıma yansıtılmalarını sağlamak,
- ERAS protokollerinin bütün cerrahi kliniklerde uygulanabilirliği ile ilgili daha çok deneysel çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Kaynaklar

1. Bayar ÖÖ, Bademci R, Sözen U, Tüzüner A, Karayalçın K. (2013). “Major karaciğer rezeksiyonunda ERAS protokolü”. Okmeydanı Tıp Dergisi, 29: 135-42.
2. Çakabay B, Demirci S, Aksel B, ve ark. (2011). “Mide kanseri cerrahisinde fast-track ve geleneksel yöntemlerin karşılaştırılması”. Ulusal Cerrahi Dergisi; 27: 74-7.
3. Kehlet H, Dahl JB. (2003). “Anaesthesia, surgery, and challenges in postoperative recovery”. Lancet;362:1921-28.
4. Kehlet H, Wilmore DW. (2010). “Surgical care - how can new evidence be applied to clinical practice? ” Colorectal Disease;12: 2- 4.
5. Demirhan İ, Pınar G. (2014). “Postoperatif iyileşmenin hızlandırılması ve hemşirelik yaklaşımları”. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik e-Dergisi; 2:43-53.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

İÇ ANADOLU BÖLGESİNDE YER ALAN DEVLET ÜNİVERSİTELERİNİN HEMŞİRELİKTE ETİK/DEONTOLOJİ DERSİ İÇERİKLERİNİN İNCELENMESİ

Handan EREN¹, Ayşe TOPUZ²

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Karaman / Türkiye,

E-Posta:erennhandan@gmail.com

²¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Karaman Türkiye,

E-Posta: aysetopuz@kmu.edu.tr

Özet

Bakım uygulamalarında etik duyarlılığın gelişmesinde etik eğitiminin yeri büyüktür. Bu çalışmada, İç Anadolu Bölgesinde yer alan devlet üniversitelerinde hemşirelik eğitimi kapsamında yer alan etik derslerinin içeriklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. İç Anadolu Bölgesinde yer alan illerdeki devlet üniversitelerinden, internet üzerinden ders içeriklerine ulaşılabilen 17 üniversite çalışma kapsamına alınmıştır. Üniversitelerin 16'sında hemşirelikte etik veya hemşirelik tarihi ve deontoloji adı altında etik dersine yer verildiği görülmüştür. Derslerin zorunlu olarak yürütüldüğü, 3 üniversitede bu derslerin seçmeli olarak da yer aldığı görülmüştür. Derslerin Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) aralığının 2 ile 6 arasında değiştiği, haftada 2 veya 3 saat sürdüğü saptanmıştır. Derslerin 16 üniversitede sadece teorik olarak yürütüldüğü, Hacettepe üniversitesinde ise sekizinci yarıyılıda seçmeli ders kapsamında yer alan hemşirelik bakımında etik vaka analizleri dersinin hem teorik hem de pratik olarak yürütüldüğü görülmüştür. Ders içerikleri incelendiğinde; hemşirelikte etik ve deontoloji kavramı, hemşirelik mesleğinin tarihsel gelişimi, etik ilkeler, etik kodlar, etik karar verme, hemşirelik kanunu, hemşirelik mesleği ile ilgili yasa ve yönetmeliklerin ders programında ortak olarak yer aldığı belirlenmiştir. İnceleme sonucunda, hemşirelikte etik derslerinin İç Anadolu Bölgesinde yer alan üniversitelerde benzer içeriklere sahip olduğu görülmüştür. Bakım uygulamalarında etik duyarlılığın geliştirilmesi ve teorik bilginin uygulamaya aktarılabilmesi için etik eğitimine yönelik laboratuvar ve uygulama saatlerinin ders programında yer alması gerektiği önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: ders bilgi paketi, deontoloji, etik, hemşirelik eğitimi

INVESTIGATION OF ETHICAL COURSE/DEONTOLOGY CONTENTS IN NURSING OF PUBLIC UNIVERSITY IN CENTRAL ANATOLIA REGION

Handan EREN¹, Ayşe TOPUZ²

¹Karamanoğlu Mehmetbey University, Faculty of Health Sciences, Karaman /Turkey,

E-mail: erennhandan@gmail.com

²Karamanoğlu Mehmetbey University, Vocational School of Health Services, Karaman /Turkey,

E-mail: aysetopuz@kmu.edu.tr

Abstract

Ethical education is extremely important for the development of ethical sensitivity in nursing practices. In this study, it is aimed to examine the contents of ethics courses within the scope of nursing education in public universities in Central Anatolia Region. The course content of 17 universities, which can be accessed via the internet, from the universities in the provinces located in the Central Anatolia Region was examined. It was observed that ethics in nursing or nursing history and deontology were included in 16 of the universities. It is seen that the courses are compulsory and these courses are also elective in 3 universities. The European Credit Transfer System (ECTS) of the courses ranged from 2 to 6 and lasted for 2 or 3 hours. It was observed that the courses were conducted theoretically only in 16 universities, and in the eighth semester of the Hacettepe University, the course of ethical case studies in nursing care was carried out theoretically and practically. When the course contents are examined; The concept of ethics and deontology in nursing, historical development of nursing profession, ethical principles, ethical codes, ethical decision making, nursing law, nursing profession related laws and regulations are found to be common in the curriculum. As a result of the study, it was seen that ethics courses in nursing have similar contents in universities in Central Anatolia Region. It has been suggested that laboratory and practice hours should be included in the curriculum for ethical education in order to develop ethical sensitivity in care practices and to transfer theoretical knowledge to practice.

Key Words: course catalog, deontology, ethic, nursing education

GİRİŞ VE AMAÇ

Günümüzde her alanda sıkça karşılaştığımız toplumsal değişimler geçmişten beri var olan ahlaki değerlere ve ilkelere olan ihtiyacı artırmaktadır¹. Bir mesleğin en önemli özelliklerinden biri, tarihsel gelişimiyle birlikte tanımlanmış etik davranış standartlarının varlığıdır^{2,3}. Birey, toplum ya da mesleğin davranışlarını düzenleyen ahlaki değerler olarak nitelendirilen etik ilkeler ile hak ve sorumlulukları netleştiren yasal düzenlemeler gerek bireysel ve toplumsal gerekse mesleki ihtiyaçların her daim verimli olarak karşılanabilmesinde önemli bir unsur haline gelmiştir^{4,5,6}. Bu kapsamda yer alan etik ilkeler ve yasal düzenlemeler sağlık bakım alanındaki bütün faaliyetlerle ilişkili olup hemşirelik uygulamalarının da dayanağını oluşturmaktadır^{3,4,6}.

Sağlık bakım sisteminin bir parçası olan hemşirelik, insanların sağlığını korumak, yükseltmek ve hastalık halinde iyileşmesine yardımcı olmayı hedefleyen, bilim ve sanattan oluşan bir meslektir^{1,7}. İnsanlar, sağlık, esenlik, hastalık ve ölüm ile sona eren yaşamlarının herhangi bir evresinde bakıma ihtiyaç duyarlar. Varoluş amacı ve temel işlevi insanlara yardım etmek olan hemşirelik, bu amacına bağımsız ve temel işlevi olan bakım eylemi ile ulaşır⁸. Hemşirelik, bu süreçte insanı, insanın doğasını, sağlık/hastalığa karşı tutumlarını, yanıtlarını ve ihtiyaçlarını anlamaya çalışır ve onların bu ihtiyaçlarını karşılamasına yardım eder. Hemşireliğin odak noktası olan insan, aynı zamanda hemşireliğin bilimsel yönünü oluşturan temel kavramlarından biridir^{7,8,9}.

Hemşirelik bakımı sürecinde, hastanın değerleri ve beklentileri ile hemşirenin kendi değer ve ödevleri çatışabilmekte, bakım esnasında yaşanan bu çatışmalar etik ikilemlere neden olabilmektedir¹⁰. Hemşirelerin en sık yaşadıkları etik ikilemler; hasta ve ailesine tanı, tedavi ve prognoz hakkında bilgi verilmemesi, hemşirelerin yetki, görev ve sorumluluklarının belirsizliği, hastaya yanlış ilaç uygulanması, hastanın bağımsızlığına özen gösterilmemesi, hasta üzerinde izni olmadan araştırma yürütülmesi, hastane harcamaları, personel sayısındaki yetersizlik, doktor istemi gibi hastadan, kurumdan ve sağlık sistemden kaynaklanan durumlar yer almaktadır^{1,4,10}. Hemşirelerin, bu etik ikilemlerle karşılaştıklarında, hangi ilke ve değerlere göre davranış biçimini benimseyeceğini ve nasıl bir tutum sergileyeceğini bilmesi, problemleri tanımlayabilmesi ve çözümlemesi beklenmektedir¹¹. Bu yeterlilik hemşirelik eğitiminin amaçları arasında yer almaktadır¹².

Bakım uygulamalarında etik duyarlılığın gelişmesinde etik/deontoloji eğitiminin yeri büyüktür¹³. En genel ifade ile değerler felsefesi olarak tanımlanmakta olan etik, hemşirelik davranışlarına rehberlik eden ve yönlendiren yaklaşımlardan olup kişilerarası ilişkilerin özünü oluşturan inanç ve değerlerin, iyi ve kötünün, doğru ve yanlışın sınırların belirlenmesine yardımcı olmakla birlikte, gittikçe sağlık alanında ve bilhassa hemşirelik mesleğinde ve eğitiminde önem kazanmaktadır^{14,15}. Deontoloji ise, doğasında bulunan tarihsel süreçler ve yasalardan beslenerek "mutlak doğru" veya "mutlak yanlış" olarak kabul edilen davranışlar anlamına gelmektedir.^{3,6} Başka bir deyişle var olan ahlak, prensip ya da kurallar bütünüdür⁶. Etik kavramı, çözümü için henüz kural ve ilkelerin tam olarak yerleşmediği durumlarda devrededir^{13,16}. Etiğin üzerinde çalıştığı problemler çözüme kavuştuğunda, yani onlarla ilgili kurallar netleştğinde söz konusu bilgiler artık deontolojinin konusu haline gelmiş sayılırlar. Bu anlamda bakıldığında etik, deontolojiyi besleyen bir havuz niteliği taşımaktadır⁶. Ülkemizde hemşirelik eğitimi müfredatında etik/deontoloji ders bulunmasına rağmen etik sorunlarla karşılaştığı zaman etik karar verme sürecinde bir takım güçlükler yaşanmaktadır^{3,17}. Hemşirelik okullarındaki etik/deontoloji eğitiminin temel amacı, nitelikli bir hemşirelik bakımı verebilmek, öğrenciye etik davranışı kazandırabilmek, hemşirelik tarihimizi ortaya koyarak geleceğine yön verecek mesleki bilinci artırabilmek ve hak ve sorumluluklar konusunda bilinçli çalışanlar yetişmesini sağlamaktır^{3,13,17}. Teorik ve klinik uygulamalardan oluşan bu süreçte; öğrencilerde, temel mesleki değerler ve etik ilkelerin benimsenmesi ve etik duyarlılığın geliştirilmesi oldukça önemlidir¹⁸. Buradan yola çıkarak, Türkiye'de hemşirelik eğitiminde yer alan hemşirelikte etik dersinin içeriğinin ve derse ilişkin özelliklerin incelenmesi gerektiği düşünülmüştür. Bu sebeple bu çalışmada, İç Anadolu Bölgesinde yer alan üniversitelerin hemşirelik programında yer alan hemşirelikte etik/deontoloji derslerinin bazı özellikler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Nitel araştırma deseninde yürütülen çalışmada, döküman incelemesi yöntemi ile veriler toplanmıştır. Araştırmada veriler 19 Ekim-23 Ekim 2019 tarihleri arasında incelenmiştir. Araştırmaya, İç Anadolu Bölgesinde yer alan, hemşirelik lisans programına sahip, internet

sayfasından Bologna sistemine/ders bilgi paketine ulaşılabilen, ders programında etik veya deontoloji kelimelerini içeren dersleri olan, devlet niversiteleri dâhil edilmiştir. Yapılan taramada dâhil edilme kriterlerini taşıyan 17 adet niversiteye ulaşılmış, hemşirelikte lisans programında ders bilgi paketinde etik/deontoloji kelimelerini içeren dersleri olan 16 niversite, 17 fakültenin (Selçuk niversitesi'ne bağlı hemşirelik programı içeren 2 adet fakülte bulunmaktadır) ders içerikleri incelenmiştir. Araştırmada, aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır.

1. Hemşirelikte lisans programında etik/deontoloji derslerinin isimleri, dersin verilme türü (Z/S) nasıl?
2. Hemşirelikte lisans programında etik/deontoloji derslerinin AKTS aralıkları ve süresi nedir?
3. Hemşirelikte lisans programında etik/deontoloji derslerinin yürütülme şekli nasıldır ve verildiği yarıyıllar nedir?
4. Hemşirelikte lisans programında etik/deontoloji derslerinin ders içerikleri nasıldır?

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan inceleme sonucunda 16 adet niversitenin, 17 adet hemşirelik eğitimi veren fakültenin hemşirelikte lisans programına ulaşılmış ve etik/deontoloji başlıklı derslerin içerikleri incelenmiştir. Derslere ilişkin bazı özellikler soru başlıkları altında gruplandırılmıştır.

Hemşirelikte lisans programında etik/deontoloji derslerinin isimleri ve verilme türleri

Derslerin isimlerinin; hemşirelikte etik, hemşirelik tarihi ve deontoloji, hemşirelikte etik ve deontoloji, hemşirelik tarihi deontolojisi ve yasalar şeklinde değiştiği grlmştir. Derslerin 16 niversitede zorunlu olarak yrtldği, 3 üniversitede bu derslerin seçmeli olarak da yer aldığı grlmştir (Tablo 1.).

Hemşirelikte lisans programında etik/deontoloji derslerinin AKTS aralıkları ve süresi

Derslerin Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) aralığının 2 ile 5 arasında değiştiği, ders saatlerinin haftada 2 (16) veya 3 (3) saat srdği grlmştir (Tablo 1.).

Hemşirelikte lisans programında etik/deontoloji derslerinin yürütülme şekli ve verildiği yarıyıllar

Derslerin bütün üniversitelerde sadece teorik olarak yrtldği, Hacettepe niversitesinde ise sekizinci yarıyılta seçmeli ders kapsamında yer alan hemşirelik bakımında etik vaka analizleri dersinin hem teorik hem de pratik olarak yrtldği grlmştir. Üniversitelerin çoğunda (7) derslerin 5. yarıyılta verildiği grlmştir.

Hemşirelikte lisans programında etik/deontoloji derslerinin ders içerikleri

Ders içerikleri incelendiğinde;

- Hemşirelikte etik ve deontoloji kavramı (8),
- Hemşirelik mesleğinin tarihsel gelişimi (13),
- Etik ilkeler (11), etik kodlar (5),
- Etik sorun (5),
- Etik karar verme (5),
- Hemşirelik kanunu (2),
- Hemşirelik mesleği ile ilgili yasa ve yönetmeliklerin (12) ders programında ortak olarak yer aldığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak; İç Anadolu Bölgesinde yer alan üniversitelerde hemşirelikte etik derslerinin çoğunlukla zorunlu olarak yrtldği, bazı üniversitelerde zorunlu olmasının yanında seçmeli olarak da tercih edilebildiği, derslerin yüksek oranda sadece teorik olarak yrtldği, ders içeriklerinin ise benzer olduğu grlmştir.

Tablo 1. Üniversitelerin etik/deontoloji derslerine ilişkin bazı özellikleri

Üniversite	Dersin İsmi	Ders Durumu*	Akts	Teori/ Lab./Uyg. **	Yarıyıl	
Aksaray Üniversitesi	Hemşirelik Tarihi ve Deontoloji	Z	2	2/0/0	5	
	Hemşirelikte Etik	S	4	2/0/0	8	
Ankara Üniversitesi	Hemşirelik Tarihi Deontolojisi ve Etik	Z	2	2/0/0	5	
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Hemşireliğin Tarihi ve Deontoloji	Z	2	2/0/0	5	
Çankırı Üniversitesi	Karatekin Hemşirelik ve Etik	Z	2	2/0/0	5	
Eskişehir Üniversitesi	Osmangazi Hemşirelik Tarihi, Deontolojisi ve Yasaları	Z	2	2/0/0	6	
Gazi Üniversitesi	Hemşirelikte Etik	Z	5	3/0/0	5	
Hacettepe Üniversitesi	Hemşirelik Tarihi ve Deontoloji	Z	3	3/0/0	5	
	Hemşirelik Bakımında Etik Vaka Analizleri	S	4	2/2/0	8	
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	Hemşirelik Tarihi Deontoloji ve Yasalar	Z	2	2/0/0	6	
Kırıkkale Üniversitesi	Hemşirelik Tarihi, Deontolojisi ve Etik	Z	4	3/0/0	5	
Kırşehir Üniversitesi	Ahi Evran Hemşirelik Tarihi ve Deontolojisi	S	3	2/0/0	6	
Necmettin Üniversitesi	Erbakan Hemşirelik Tarihi ve Deontoloji	Z	4	2/0/0	4	
Nevşehir Üniversitesi	Hacı Bektaş Hemşirelik Tarihi ve Deontolojisi	Z	2	2/0/0	4	
Niğde Üniversitesi	Ömer Halis Demir Deontoloji ve Etik	Z	2	2/0/0	3	
Selçuk Üniversitesi	Hemşirelik Tarihi ve Deontoloji	Z	3	2/0/0	4	
Selçuk Üniversitesi	Üniversitesi Seydişehir Sağlık Bilimleri Fakültesi	Hemşirelik Tarihi ve Deontolojisi	Z	4	2/0/0	4
Sivas Üniversitesi	Cumhuriyet Hemşirelik Tarihi, Deontolojisi Ve Yasaları	Z	2	2/0/0	6	
Yozgat Üniversitesi	Bozok Hemşirelikte Etik ve Deontoloji	Z	3	2/0/0	2	

KAYNAKÇA

- Gül, Ş., Aşiret, G.D., Kahraman, B.B., Devrez, N., Büken, N.Ö., (2013). Etik Dersi Alan ve Almayan Hemşirelik Öğrencilerinin Etik Karar Verebilme Düzeylerinin İncelenmesi. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 15(1): 23-31.
- Dinç, L., Görgülü, R.S., (2002). Teaching Ethics in Nursing. Nursing Ethics, 9(3): 259- 268.

3. Torun, S., (2019). Türkiye'de Hemşirelik Lisans Programlarında Hemşirelik Tarihi Dersi Öğretiminin İncelenmesi. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 9(3): 317-325.
4. Utlu, N., (2016). Hastane Ortamında Hemşirelerin Etik Yaklaşımı ve Etik İnkilemler. İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 8(29): 17-35.
5. Adıgüzel, O., Tanrıverdi, H., Özkan, D.S., (2011). Mesleki Profesyonellik ve Bir Meslek Mensupları Olarak Hemşireler Örneği. Yönetim Bilimleri Dergisi, 9(2): 235-260.
6. Sayım, F., (2011). Sağlık Piyasası ve Etik: Tıbbi Etik ve Deontoloji Kavramları. Bursa, MKM Yayıncılık, 1:51-63.
7. Acaroğlu R, Şendir M., (2012). Bireyselleştirilmiş Bakımı Değerlendirme Skalaları. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 20(1): 10-16.
8. Karaöz, S., (2000). Cerrahi Hemşireliği ve Etik. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 4(1): 1-8.
9. Şendir, M., (2012). Hemşirelik Felsefesi. Aştı, T.A., Karadağ, A. (Edt). Hemşirelik Esasları/Hemşirelik Bilimi ve Sanatı. Akademi Basın ve Yayıncılık, İstanbul, 104-112.
10. Elçigil, A., Bahar, Z., Beşer, A., Mızrak, B., Bahçelioğlu, D., Demirtaş, D., Özdemir, D., Özgür, E., Yavuz, H., (2011). Hemşirelerin Karşılaştıkları Etik İnkilemlerin İncelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 14(2): 52-60.
11. Dinç, L., (2009). Hemşirelik Hizmetlerinde Etik Yükümlülükler. Hacettepe Tıp Dergisi, 40(2): 113-119.
12. Babadağ, K., (2010). Hemşirelik ve Değerler, 1. Baskı. Ankara, Alter Yayıncılık, 82-89.
13. Akbaş, M., Tuncer, İ., Kadioğlu, S., (2014). Lisans Düzeyindeki Hemşirelik Okullarında Etik Eğitiminin Durumu. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 7(3): 206-211.
14. Gezer, D.Ş., (2010). Yoğun Bakım Hemşirelerinin Yaşadıkları Etik Sorunlar Konusunda Adana Ölçeğinde Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
15. Sünbül, F., (2017). Sağlık Çalışanlarında Güçlendirme, Başarı Güdüsü ve Etik Liderlik İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
16. Okuroğlu, G.K., Bahçecik, N., Alpar, Ş.E., (2014). Felsefe ve Hemşirelik Etiği. Kilikya Felsefe Dergisi, 1:53-61.
17. Korhan, E.A., Ceylan, B., Üstün, Ç., Kırşan, M., (2018). Hemşirelik Öğrencileri Gözüyle Klinik Alanda Etik Sorunlar. Ege Tıp Dergisi, 57(2): 75-81.
18. Tuveson, H., Lützén, K., (2017). Demographic Factors Associated With Moral Sensitivity Among Nursing Students. Nursing Ethics, 24(7): 847-855.
19. Erdil, F., Korkmaz, F., (2009). Ethical Problems Observed By Student Nurses. Nursing Ethics, 16(5): 589-598.
20. Akça, N.K., Şimşek, N., Arslan, D.E., Şentürk, S., Akça, D., (2017). Moral Sensitivity Among Senior Nursing Students İn Turkey. International Journal of Caring Sciences, 10(2): 1031-1039.
21. Gürdoğan, EP., Aksoy, B., Kımcı, E., (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Etik Duyarlılık Düzeyleri ve Mesleki Değerler ile İlişkisi. Journal of Health and Nursing Management, 5(3): 147-154.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

PSİKİYATRİ POLİKLİNİĞİNE BAŞVURAN BİREYLERDE ALEKSİTİMİ VE BENLİK SAYGISI

Filiz ERÖĞÜTCÜ¹, Sezen ASLAN², Mine EKİNCİ³, Hatice POLAT⁴

¹*Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Elazığ / Türkiye, E-Posta:fersogutcu@firat.edu.tr*

²*Sağlık Bakanlığı, Elazığ, E-posta: Sezen.aslan2192@gmail.com*

³*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta:mekinci@atauni.edu.tr*

⁴*Sağlık Bakanlığı, Malatya, E-posta: hatice_ce.polat@hotmail.com*

Özet

Amaç: Bu çalışma psikiyatri kliniğine başvuran bireylerde, aleksitimi ile benlik saygısı düzeyini ve bu iki kavramın ilişkilerini belirlemek amacı ile tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmaya Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi etik kurul onayı ile araştırmanın yapıldığı hastaneden gerekli izinler alındıktan sonra başlanmıştır. Araştırmaya Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi psikiyatri polikliniklerine Ağustos 2017- Aralık 2017 tarihleri arasında başvuran ve araştırma kriterlerini taşıyan 146 birey alınmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan ve katılımcıların demografik özelliklerinin yer aldığı kişisel bilgi formu ile Toronto Aleksitimi Ölçeği ve Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeğinden oluşan anket formları kullanılmıştır. Veriler SPSS 22.0 paket program ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmuştur (%80.1). Araştırmaya katılan bireylerin %52.1'i evlidir. Araştırmaya katılan bireylerin %39.8'i yükseköğretim mezunu, % 30.8'i ise lise mezunudur. Başvuran bireylerin %31.5'inin ailesinde psikiyatrik öykü vardı ve %80.8'i daha öncede psikiyatri poliklinik başvurusu yapmıştır. Çalışmaya katılan bireylerin %37.7'si ev hanımı, %28.1'i kamu personelidir. Araştırmaya katılan bireylerin % 74.7'si tanı ve tedavi amacıyla, % 19.9'u ise kontrol muayenesi amacıyla başvuru yapmıştır. Çalışmada bireylerin yaş ortalaması 32.39 sd±10.49 bulunmuştur. Çalışmada Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği puan ortalaması 50.54±10.49, Toronto Aleksitimi Ölçeği puan ortalaması ise 61.27±12.42 bulunmuştur. Benlik saygısı ile aleksitimi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. (r:-,323 p:,000)

Sonuç: Benlik saygısı arttıkça aleksitimi azalmakta, duygu ifade gücü artmaktadır. Hemşirenin aleksitimik özellikleri tanınması, müdahale etmesi, hastaların etkili ve zamanında tedavi ve bakım alabilmeleri açısından önemlidir. Benlik saygısını artırma girişimleri aleksitimi için önleyici faktör olabilir.

Anahtar Kelimeler: Aleksitimi, Benlik saygısı, Hemşirelik

ALEXITHYMIA AND SELF-ESTEEM IN INDIVIDUALS WITH PSYCHIATRIC OUTPATIENT CLINIC

Filiz ERÖĞÜTCÜ¹, Sezen ASLAN², Mine EKİNCİ³, Hatice POLAT⁴

¹Firat University, Faculty of Health Sciences, Elazığ / Turkey, E-mail: fersogutcu@firat.edu.tr

² Ministry of Health, Elazığ, E-mail: Sezen.aslan2192@gmail.com

³ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum /Turkey, E-mail: mekinci@atauni.edu.tr

⁴ Ministry of Health, Malatya, E-mail: hatice_ce.polat@hotmail.com

Abstract

Aim: This study was conducted as a descriptive study in order to determine the relationship between alexithymia and self-esteem levels and the relationship between these two concepts.

Methods: The study was started with the approval of the ethics committee of Atatürk University Faculty of Nursing after obtaining the necessary permissions from the hospital where the research was conducted. This study were included 146 individuals who applied to Elazığ Mental Health and Diseases Hospital psychiatry outpatient clinics between August 2017 and December 2017 . The data were collected by the personal information form prepared by the researchers and included the demographic characteristics of the participants and the questionnaire forms consisting of Toronto Alexithymia Scale and Coopersmith Self-Esteem Scale. Data were evaluated with SPSS 22.0 software

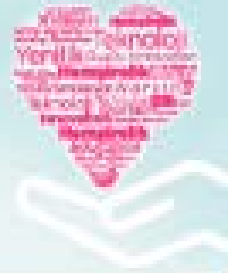
Results: The majority of the participants were women (80.1%). 52.1% of the individuals participating in the study are married. 39.8% of the individuals participating in the study are graduates of higher education and 30.8% of them are high school graduates. 31.5% of the applicants had a psychiatric history in their family and 80.8% had applied to a psychiatric outpatient clinic. 37.7% of the participants were housewives and 28.1% were public personnel. 74.7% of the participants applied for diagnosis and treatment and 19.9% applied for control examination. In the study, the mean age of the individuals was 32.39 sd ± 10.49. The mean score of Coopersmith Self-Esteem Scale was 50.54 ± 10.49 and the mean score of Toronto Alexithymia Scale was 61.27 ± 12.42. There was a negative relationship between self-esteem and alexithymia (r: -, 323 p:, 000).

Conclusion: As self-esteem increases, alexithymia decreases and emotion expression power increases. It is important for the nurse to recognize and interfere with the alexithymic characteristics and to ensure that patients receive effective and timely treatment and care. Attempts to increase the number of self may be a preventive factor for alexithymia..

Key Words: Alexithymia, Self-esteem, Nursing

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK BAKIM UYGULAMALARININ ÖĞRETİMİNDE VİDEO DESTEKLİ UYGULAMANIN ÖĞRENCİ HEMŞİRELER TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bahar ÇİFTÇİ¹, Arzu SARIALİOĞLU² Semra KÖSE³, Gülcan BAHCECİOĞLU TURAN⁴

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye

E-posta: bahar.ciftci@atauni.edu.tr

² Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye

E-posta: arzucelebi-05-1989@hotmail.com

³ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye

E-posta: semra.kose@atauni.edu.tr

⁴Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye

E-posta: glcnbah@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu araştırmanın amacı, hemşirelik bakım uygulamalarının öğretiminde video destekli uygulamanın öğrenci hemşireler tarafından değerlendirilmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte olan araştırmanın verileri, Erzurum'da Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde Mayıs-Ağustos 2019 tarihleri arasında toplandı. Araştırmanın evrenini, araştırmanın yapılacağı fakültenin 1.sınıfında okuyan 240 öğrencisi oluşturdu. Örneklemine ise, araştırmaya katılmayı kabul eden ve verilerin toplanması sırasında devamsızlık yapmayan öğrenciler oluşturdu. Araştırmada “Öğrenci Bilgi Formu ve “Video Değerlendirme Formu” kullanıldı. “İntravenöz Kateter Uygulama” videosu araştırmacılar tarafından hastane ortamında çekildi. Videonun sadece bu araştırmayla sınırlı kalmaması, Türkiye'deki hemşirelik öğrencilerine ulaşabilmesi ve tekrar tekrar izlenebilmesi için “Hemşirelik Bakım Uygulamaları” isimli bir YouTube kanalına yeni oluşturulan video yüklendi. 175 öğrencinin videoyu izleyip online anketi doldurmasıyla tamamlanan veriler, yüzdeler kullanılarak değerlendirildi.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalamasının 19.49 ± 1.35 , %73.1'inin kadın ve %77.7'sinin daha önce eğitim için YouTube'den video izlediği saptandı. Öğrencilerin %52'sinin çekilen videonun hemşirelik eğitimine yüksek düzeyde, %21.1'inin ise çok yüksek düzeyde fayda sağlayacağını düşündükleri belirlendi. Öğrencilerin %97.7'si yeni videoların çekilmesini istedikleri saptandı. Ayrıca öğrencilerin %96'sının çekilen videoların YouTube kanalına yüklenmesini ve % 25.1'i hasta, % 46.3'ü hemşire olarak eğitim videolarında rol oynamak istedikleri belirlendi. Öğrencilerin %36.6'sının videoların kalitesinin yeterli olduğunu ve önerilerinin olmadığını, %48.6'sının daha çok videoların çekilmesi gerektiğini ve %9.1'inin ise videoların daha yakından çekilmesi yönünde önerileri olduğu tespit edildi.

Sonuç: Öğrencilerin eğitim için çekilen “İntravenöz Kateter Uygulama” videosunun hemşirelik eğitimine yüksek düzeyde fayda sağlayabileceğini düşündükleri belirlendi. Öğrenci hemşirelerin de etkin katılımı sağlanarak hemşire eğitimciler tarafından spesifik videoların çekilmesi ve hemşirelik eğitimi için kullanılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik bakımı, hemşirelik uygulamaları, video, hemşirelik öğrencileri

EVALUATION OF VIDEO-SUPPORTED APPLICATION BY NURSING STUDENTS IN TEACHING OF NURSING CARE PRACTICES

Bahar ÇİFTÇİ¹, Arzu SARIALIOĞLU² Semra KÖSE³, Gülcan BAHCECİOĞLU TURAN⁴

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: bahar.ciftci@atauni.edu.tr

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: arzucelebi-05-1989@hotmail.com

³ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: semra.kose@atauni.edu.tr

⁴ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: glnbah@hotmail.com

Abstract

Aim: The aim of this study is to evaluate video assisted application by student nurses in teaching nursing care practices.

Methods: The data of this descriptive study was collected between May-August 2019 at Atatürk University Faculty of Nursing in Erzurum. The universe of the study consisted of 240 students who were in the first year of the faculty. The sample consisted of students who agreed to participate in the study and who did not attend the data collection. Bilgi Student Information Form “and“ Video Evaluation Form ”were used in the research. The “Intravenous Catheter Application” video was taken by the researchers in the hospital environment. this research not be limited only to the video, to reach its nursing students in Turkey, and to watch over and over again “Nursing Practice” newly created video is uploaded to a YouTube channel. The data was completed by 175 students watching the video and completing the online survey and data were evaluated using percentages.

Results: The mean age of the students was 19.49 ± 1.35 , 73.1% were female and 77.7% had watched YouTube for education earlier. It was determined that 52% of the students thought that the video would benefit the nursing education at a high level and 21.1% would benefit at a very high level. It was found that 97.7% of the students wanted to shoot new videos. In addition, it was determined that 96% of the students wanted to upload the videos to YouTube channel and 25.1% of them wanted to play role in educational videos as patients and 46.3% as nurses. It was found that 36.6% of the students had sufficient quality of the videos and they did not have any suggestions, 48.6% of them had to take more videos and 9.1% of them had suggestions for shooting videos more closely.

Conclusion: It was determined that the students thought that the “Intravenous Catheter Application” video taken for education could provide high level benefit to nursing education. It can be suggested that the nurses educators can take specific videos and use them for nursing education by ensuring the effective participation of student nurses.

Keywords: Nursing care, nursing practices, video, nursing students

GİRİŞ ve AMAÇ

Gelişen teknoloji ile birlikte hemşirelik lisans eğitiminde, öğrencilere bilişsel, duyuşsal ve psikomotor öğrenme alanlarını kapsayan bir eğitim sisteminin, yenilikçi ve teknolojik uygulamaların kullanılmasını zorunlu kılmaktadır.¹ Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamalarda hastaya bakım sağlamasında önemli bir faktör olan psikomotor becerilerin eğitimi çok önemlidir. Fakat sıklıkla beceri listeleriyle birlikte geleneksel yöntemlerden biri olan göstererek öğretme yöntemi kullanılmaktadır. Geleneksel yöntemlerin yerine gerçek klinik senaryoların kullanıldığı, rol oynamaların yapıldığı, eğitim videolarının gösterildiği, simülasyonların kullanıldığı eğitim yöntemlerinin kullanılması öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin artmasına katkı sağlayabilmektedir.²

Tüm eğitim uygulamalarında olduğu gibi hemşirelik eğitiminde de teknoloji, beceri eğitiminde daima önemli bir rol oynamaktadır. Uzman kişiler tarafından oluşturulmuş kaliteli eğitim videolarının, teori ile uygulamayı birleştirerek hemşirelik öğrencilerine psikomotor becerilerinin öğretilmesini ve becerilerin geliştirilmesini kolaylaştırdığı düşünülmektedir.² Ayrıca eğitim videoları, bilgileri görselleştirme kolaylığı sağlayarak bilişsel (bellekte tutma, hatırlama) ve psikolojik (motivasyon, öğrenme zevki) faydalar da sağlamaktadır.³ Hemşirelikte psikomotor beceri eğitiminde video destekli öğretimin kullanıldığı çalışmalar sınırlı olmakla birlikte kullanımı giderek artmaktadır.

Hemşirelik eğitiminde teknolojinin kullanılması, hasta bakımıyla ilgili bilimsel bilgilere kolay ve hızlı ulaşılabilme, klinik karar verme, hasta bakım planlarını kanıta dayalı olarak destekleyebilme ve klinik öğrenmeyi geliştirmede önemli katkı sağlamaktadır.^{4,5} Yurtdışında hemşire eğitimcilerin çeşitli mobil cihazları eğitimlerinde kullanmaya başladıklarını belirten araştırmalar mevcuttur.⁴⁻⁶ Ülkemizde diğer disiplinlerde mobil öğrenmeyle ilgili çalışmalar bulunmakla birlikte⁷⁻¹⁰ hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirilmiş sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır.¹¹⁻¹³

Akdemir¹¹ (2011) hemşirelik öğrencilerinde web tabanlı eğitimin hemşirelik becerilerini öğrenmeye etkisini değerlendirdiği araştırmada, derslere ilave olarak verilen web tabanlı öğretimin öğrencilerin bazı temel hemşirelik becerilerini kazandırmada etkili olduğu belirtilmiştir. Mosa ve ark.'larının¹⁴ (2012) sağlık bakımında akıllı telefon uygulamalarının kullanımını inceledikleri bir sistematik derlemede bu uygulamaların öğrencilerin eğitiminde faydalı olduğu ve kanıt temelli sağlık bakımına katkı sağladığı ifade edilmiştir. Choi ve ark.'larının¹⁵ (2015) hemşirelik öğrencilerinde iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik akıllı telefonla video gösterimine dayalı eğitim yaptıkları araştırmada, bu eğitim yönteminin öğrencilerin iletişim becerisi ve duygusal zeka düzeyleri üzerine olumlu katkı sağladığı ve öğrenci eğitiminde yararlı olduğu belirtilmiştir.

Teknoloji kullanılarak verilen hemşirelik eğitiminde öğrenmenin daha kolay olacağı ve gelecekte teknolojinin eğitim alanında çok daha önemli bir yere sahip olacağı görülmektedir.¹⁶ Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı, Bu araştırmanın amacı, hemşirelik bakım uygulamalarının öğretiminde video destekli uygulamanın öğrenci hemşireler tarafından değerlendirilmesidir.

YÖNTEM

Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırmanın verileri, Erzurum'da Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde Mayıs-Ağustos 2019 tarihleri arasında toplandı. Araştırmanın evrenini, araştırmanın yapılacağı fakültenin 1.sınıfında okuyan 240 öğrencisi oluşturdu. Örneklemi ise, araştırmaya katılmayı kabul eden ve verilerin toplanması sırasında devamsızlık yapmayan 175 öğrenci oluşturdu.

“İntravenöz Kateter Uygulama”larına ait kontrol listeleri, ilgili alanda yer alan ulusal ve uluslararası literatür doğrultusunda oluşturuldu ve ayrıntılı işlem basamakları belirlendi. Bu kontrol listeleri doğrultusunda araştırmacılar tarafından video çekimleri hastanede uygun bir ortamda gerçekleştirildi. Becerinin anlatımında standardizasyonu sağlamak için, video akış planı hazırlandı, bu plan doğrultusunda video kayıtları gerçekleştirildi.

Video akış planı; ilgili beceride kullanılacak malzemelerin tanıtılması ve uygulamanın beceri kontrol listesi doğrultusunda tüm basamaklarının araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmesini içermektedir. Video sesli, uygulayıcının görüldüğü, tüm işlem adımlarını uygulayıcının anlatarak gerçekleştirildiği şekilde yaklaşık 9-10 dakika sürdü. Çekimi tamamlandıktan sonra düzenlenen videonun

sadece bu araştırmayla sınırlı kalmaması, Türkiye’deki hemşirelik öğrencilerine ulaşabilmesi ve videonun tekrar tekrar izlenilebilmesi için video “Hemşirelik Bakım Uygulamaları” isimli bir YouTube kanalına yüklendi. Öğrenciler tarafından “<https://www.youtube.com/watch?v=1Qi76qfcmhM>”linki tıklanıp video izlendikten sonra, GoogleDocs programda hazırlanan online “Video Değerlendirme Formu” doldurularak veriler toplandı. 175 öğrenci ile tamamlanan veriler yüzdelik kullanılarak değerlendirildi.

Veri toplama aracı olarak “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Video Değerlendirme Formu” kullanıldı. “Tanıtıcı Bilgi Formu” Araştırmacılar tarafından literatüre dayanarak hazırlanan bu formda öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, AGNO’su ve hemşirelik uygulamaları için YouTube kullanma durumu vs. gibi soruları içermektedir. “Video Değerlendirme Formu” GoogleDocs programda online hazırlanan bu form öğrenciler tarafından video izlendikten sonra dolduruldu. “İntravenöz Kateter Uygulama” videosunun hemşirelik uygulamalarını öğretmede katkısı olup olmayacağını sorgulayan ve 1’den 5’e kadar değerlendirme parametreleri bulunan ve 5 uzman görüşü alınarak hazırlanan bir formdur. 1 öğrenciler için en düşük fayda sağlayacağını, 5 en yüksek fayda sağlayacağını ifade etmektedir.

Araştırma verileri, Mayıs-Ağustos 2019 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından GoogleDocs program kullanılarak hazırlanan anketle dijital ortamda toplandı. Video izletildikten sonra formların doldurulması istendi. Araştırmaya başlamadan önce, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurul Başkanlığı’ndan onay ve araştırmanın yapılacağı Hemşirelik Fakültesi’nden ve video çekimini gerçekleştirmek için belirtilen hastaneden yazılı izin alındı. Araştırma kapsamına alınan öğrencilere; araştırmanın amacı ve uygulama yöntemi hakkında gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra sözel onamları alındı. Veriler SPSS paket programında yüzdelik kullanılarak değerlendirildi.

BULGULAR

Tablo 1: Öğrencilerin Bireysel Özelliklerinin Dağılımı (n=175)

ÖZELLİKLER		n	%
Cinsiyet	Kadın	128	73.1
	Erkek	47	26.9
Eğitim için You-Tube’dan video izleme durumu	Evet	136	77.7
	Hayır	39	22.3
Eğitim videolarına hasta rolünde katılmak isteme durumu	Evet	44	25.1
	Hayır	131	74.9
Eğitim videolarına hemşire rolünde katılmak isteme durumu	Evet	81	46.3
	Hayır	94	53.7
Yaş $\bar{x}$		19.49±1.35	
AGNO $\bar{x}$		2.21±0.16	

Öğrencilerin bireysel özellikleri incelendiğinde, yaş ortalamasının 19.49±1.35, AGNO’nun 2.21±0.16, %73.1’inin kadın ve %77.7’sinin daha önce eğitim için YouTube’den video izlediği saptandı. Ayrıca, öğrencilerin % 25.1’i hasta, % 46.3’ü hemşire olarak eğitim videolarında rol oynamak istedikleri belirlendi (Tablo 1).

Öğrenciler tarafından “İntravenöz Kateter Uygulama” videosunun değerlendirme bulguları incelendiğinde, videonun katkı düzeyi ortalamasının 3.94±0.69 olduğu belirlendi. Öğrencilerin %52’sinin çekilen videonun hemşirelik eğitimine yüksek düzeyde, %21.1’inin ise çok yüksek düzeyde fayda sağlayacağını düşündükleri belirlendi. Ayrıca öğrencilerin %97.7’sinin yeni videoların çekilmesini ve %96’sının çekilen videoların YouTube kanalına yüklenmesini istedikleri saptandı. Öğrencilerin %34.9’unun enjeksiyon uygulamaları için yeni eğitici videoların çekilmesini istedikleri belirlendi. Öğrencilerin %36.6’sının videoların kalitesinin yeterli olduğunu ve önerilerinin olmadığını, %48.6’sının daha çok videoların çekilmesi gerektiğini ve %9.1’inin ise videoların daha yakından çekilmesi yönünde önerileri olduğu tespit edildi (Tablo 2).

Tablo 2: “İntravenöz Kateter Uygulama” Videosunun Değerlendirme Bulguları (n=175)

Videonun Katkı Düzeyi $\bar{x}=3.94\pm0.69$		n	%
Videonun katkı sağlama düzeyi	Çok yüksek	37	21.1
	Yüksek	91	52.0
	Orta	47	26.9
Yeni videoların çekilmesini isteme durumu	Evet	171	97.7
	Hayır	4	2.3
Videoların You-Tube’a yüklenmesini isteme durumu	Evet	168	96.0
	Hayır	7	4.0
Videosu çekilmesi istenen hemşirelik uygulamaları	Hepsi	21	12.0
	Beslenme uygulamaları	21	12.0
	Boşaltım uygulamaları	39	22.2
	Enjeksiyon uygulamaları	61	34.9
	Hijyen uygulamaları	14	8.0
	Diğer (ROM egzersizleri, Bası yarası bakımı, solunum uygulamaları vs)	19	10.9
Öneriler	Önerim yok, video uygundu.	64	36.6
	Daha çok video çekilmeli	85	48.6
	Video daha yakından çekilmeli	16	9.1
	Video öğrenci ile çekilmeli	6	3.4
	Video süresi kısa olmalı	4	2.3

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucunda;

Öğrencilerin yaş ortalamasının 19.49 ± 1.35 , AGNO'nun 2.21 ± 0.16 , %73.1'inin kadın olduğu ve % 25.1'i hasta, % 45.3'ü hemşire olarak eğitim videolarında rol oynamak istedikleri belirlendi. Öğrencilerin %52'sinin çekilen videonun hemşirelik eğitimine yüksek düzeyde fayda sağlayacağını düşündükleri belirlendi. Ayrıca öğrencilerin %97.7'sinin yeni videoların çekilmesini ve %96'sının çekilen videoların YouTube kanalına yüklenmesini istedikleri saptandı.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

Öğrenci hemşirelerin de etkin katılımı sağlanarak hemşire eğitimciler tarafından spesifik videoların çekilmesi ve hemşirelik eğitimi için kullanılması önerilebilir.

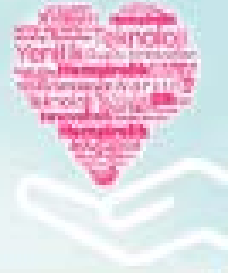
KAYNAKÇA

- Göriş, S., Bilgi, N., Bayındır, SD. (2014). Hemşirelik eğitiminde simülasyon kullanımı. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 4(2):25-29.
- Mete, S., Uysal, N. (2010). Hemşirelik mesleksi beceri laboratuvarındaki psikomotor beceri eğitiminin öğrenci ve eğitimciler tarafından değerlendirilmesi. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 2:28-38.
- Schwan, S., Riempp, R.(2004). The cognitive benefits of interactive videos: Learning to tie nautical knots. Learning and Instruction, 14(3):293-305.
- Doyle G. J., Garret B., Currie L. M. Integrating mobile devices into nursing curricula: Opportunities for implementation using Rogers' Diffusion of Innovation model, Nurse Education Today, 34. 775–782. 2014.
- Strandell-Laine, C., Stolt, M., Leino-Kilpi, H., Saarikoski, M. Use of mobile devices in nursing student–nurse teacher cooperation during the clinical practicum: An integrative. Nurse Education Today, 35(3),493–499. 2015.
- Forbes, H., Oprescu F. I., Downer T., Phillips, N.M., McTier L., Lord B, Barr N, Alla K, Bright P, Dayton J, Simbag V, Visser I. Use of videos to support teaching and learning of clinical skills in nursing education: A review. Nurse Education Today. 42, 53–56. 2016.

7. Kıcı, D. Üniversite Öğrencilerinin Mobil Öğrenmenin Üniversite Eğitimindeki Etkisi Konusundaki Beklentileri Üzerine Bir Araştırma, International Conference on New Trends in Education and Their Implications, Antalya-Turkey, 2010.
8. Menzi, N., Önal, N., Çalışkan, E. Mobil Teknolojilerin Eğitim Amaçlı Kullanımına Yönelik Akademisyen Görüşlerinin Teknoloji Kabul Modeli Çerçevesinde İncelenmesi, Ege Eğitim Dergisi, 13(1): 40-551. 2012.
9. Çavuş, N., İbrahim, D. M-Learning: An experiment in using SMS to support learning new English language words. British Journal of Educational Technology. 40(1), 78-91. 2009.
10. Saran, M., Seferoğlu, G. Yabancı dil sözcük öğreniminin çoklu ortam cep telefonu iletileri ile desteklenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 38, 252-266. 2010.
11. Akdemir, A. WEB tabanlı öğrenmenin temel hemşirelik becerileri üzerine etkisi, Hemşirelik Programı Doktora Tezi, T.C Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir. 2011.
12. Öztürk, D., Dinç, L. Effect of web-based education on nursing students' urinary catheterization knowledge and skills. Nurse Educ Today. 34(5),802-808. 2014.
13. Bahar, A. Effects of Web Based Instructional Video Supported Education on Basic Skills Training. New Journal of Medicine; 32,141-147. 2015.
14. Mosa, A.S.M., Yool, I., Sheets , L. A Systematic Review of Healthcare Applications for Smartphones, BMC Medical Informatics and Decision Making, 1-31. 2012.
15. Choi, Y., Song, E., Oh, E. Effects of Teaching Communication Skills Using a Video Clip on a Smart Phone on Communication Competence and Emotional Intelligence in Nursing Students, Archives of Psychiatric Nursing, 29. 90-95. 2015.
16. Yılmaz, F.N. (2012). İletişim becerileri istasyonundan elde edilen öz değerlendirme ve puanlayıcı değerlendirmelerinin karşılaştırılması. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 1(2): 357- 363.

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YARATICILIK DÜZEYLERİNİN BİREYSEL YENİLİKÇİLİK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Fatma KURUDİREK¹ Ayşe AYDIN² Duygu ARIKAN³

1. Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, ERZURUM
mail: fsaban@atauni.edu.tr
2. Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, ERZURUM
mail: aysea@atauni.edu.tr
3. Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, ERZURUM
mail: fsaban@atauni.edu.tr

Amaç: Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerinin bireysel yenilikçilik düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Tanımlayıcı olan araştırma Mayıs-Haziran 2019 tarihleri arasında yapıldı. Araştırmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören 1200 öğrenci oluşturdu. Örneklemine ise; kura ile seçilen her sınıftan bir şubeden çalışmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen 200 öğrenci alındı. Veriler toplanmadan önce resmi kurum ve etik kurul izni ile öğrencilerden sözlü ve yazılı izin alındı. Verilerin toplanmasında, Anket Formu, “Ne Kadar Yaratıcısınız?” Yaratıcılık Ölçeği”, “Bireysel Yenilikçilik Ölçeği” kullanıldı. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, bağımsız gruplarda t testi, Anova, Kruskal-Wallis H Testi ve korelasyon kullanıldı. Araştırmada etik ilkelere bağlı kalındı.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 21.06±1.69’dur. Öğrencilerin %71.5’inin kız, %31’inin 3. sınıfta okuduğu, %80’inin kendi ifadesine göre orta düzeyde ekonomik duruma sahip olduğu, %51’inin annesinin, %40’ının babasının ilköğretim mezunu olduğu belirlendi. Öğrencilerin yaratıcılık toplam puanı 38.29±17.58, bireysel yenilikçilik toplam puanı 62.46±8.51, bireysel yenilikçilik alt boyutlarından fikir önderliği puanı 26.48±5.28, değişime direnç puanı 20.36±5.73, risk alma puanı 15.61±2.67’dir. Alınan puanlar değerlendirildiğinde öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin ortalamanın altında, bireysel yenilikçilik toplam puanına göre “kuşkucular” sınıfında yer aldıkları bulundu.

Öğrencilerin sınıfları, anne ve babalarının eğitim durumları ile öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri arasında anlamlı fark olduğu saptandı (p<0.05). Öğrencilerin ekonomik durumları ile bireysel yenilikçilik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğu bulundu (p<0.05). Öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri ile bireysel yenilikçilik düzeyleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı bulundu.

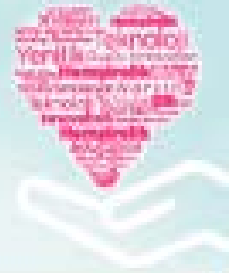
Sonuç: Öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin ortalamanın altında, bireysel yenilikçilik düzeylerinin kuşkucular sınıfında olduğu bulundu.

Anahtar Kelimeler: Bireysel yenilikçilik, hemşirelik, öğrenci, yaratıcılık

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

EFFECT OF CREATIVITY LEVELS OF NURSING STUDENTS ON THEIR INDIVIDUAL INNOVATIVENESS LEVELS

Fatma KURUDİREK¹ Ayşe AYDIN² Duygu ARIKAN³

¹Atatürk University, Faculty of Nursing, Child Health and Disease Nursing, Erzurum / Turkey,
E-mail:fsaban@atauni.edu.tr

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Obstetrics, Women's Health and Diseases Nursing, Erzurum / Turkey, E-mail: aysea@atauni.edu.tr

³ Atatürk University, Faculty of Nursing, Child Health and Disease Nursing, Erzurum / Turkey,
E-mail:fsaban@atauni.edu.tr

Objective: The study was conducted with the aim of determining the impact of the creativity levels of nursing students on their individual innovativeness levels.

Method: The descriptive type research was conducted between May and June 2019. The study population consisted of 1200 students studying at the Atatürk University Faculty of Nursing. And, 200 students, who agreed to participate in the study from each class and branch chosen randomly, were included in the study sample. Before the data collection, verbal and written consents of the students were taken, and permission of the official institution and approval of the ethics committee were obtained. In the data collection, Introductory Information Form, the 'How Creative are You?' Creativity Scale, and the Individual Innovativeness Scale were used. In the analysis of the data, numbers, percentiles, mean, independent samples t-test, Anova, Kruskal-Wallis H-test and correlation analysis were used. Ethical principles were respected in the study.

Results: The mean age of the students was 21.06±1.69. Of the students, 71.5% was female, 31.0% was a junior student, 80.0% had a moderate income, 51.0% had a primary school graduate mother, and 40.0% had a primary school graduate father.

The total creativity score of the students was 38.29±17.58, the total individual innovativeness score was 62.46±8.51, the idea leadership sub-scale score was 26.48±5.28, the resistance to change sub-scale score was 20.36±5.73, and the risk taking sub-scale score was 15.61±2.67. When the scores were evaluated, it was found that the level of creativity of the students was below average, and they were found to be classified as the "skeptics", according to the total score taken in the individual innovation scale.

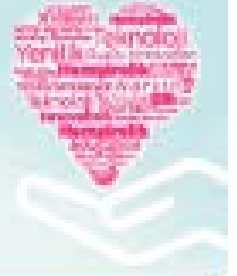
There was a significant difference between creativity levels of students in terms of their years in school, and parental education levels (p<0.05). There was also a significant difference between the students' economic status and individual innovation levels (p<0.05). And, there was no statistically significant relationship between students' creativity levels and individual innovation levels.

Conclusion: Creativity levels of the students were found to be below average, and their levels of individual innovativeness were found to be classified in the skeptics class.

Keywords: Individual innovativeness, nursing, student, creativity

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE TELEFON BAĞIMLILIĞI VE BENLİK SAYGISI

Kübra GÖKALP¹

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-

Posta:kubragungormus2010@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu araştırma hemşirelik öğrencilerinde telefon bağımlılığı ve benlik saygısını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma Ekim 2019 tarihinde Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde öğrenim gören araştırmaya katılmayı kabul eden 692 öğrenciyle yapılmıştır. Çalışmada demografik tanıtım formu, Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Karşılaştırılmasında bağımsız gruplarda tanımlayıcı analizler ve regresyon kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %74.3'ü bayan, %29.5'i 2. sınıf öğrencisi ve %21.4'ü ise 19 yaşındadır. Öğrencilerin Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalamasının 30.96 ± 12.93 olduğu ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği puan ortalamasının ise 2.05 ± 0.46 olarak belirlenmiştir. Benlik saygısı akıllı telefon bağımlılığını %4 oranında açıkladığı tespit edilmiştir ($R=.204$; $R\text{ Square}=0.042$).

Sonuç: Araştırmada öğrencilerin akıllı telefon bağımlılıklarının ve benlik saygılarının orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Benlik saygısı akıllı telefon bağımlılığını açıklayan bir etkidir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelikte eğitim, bağımlılık, benlik saygısı

PHONE ADDICTION AND SELF-ESTEEM IN NURSING STUDENTS

Kübra GÖKALP¹

¹ **Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,**
E-mail:kubragungormus2010@hotmail.com

Abstract

Aim: This study was conducted to determine phone addiction and self-esteem among nursing students.

Methods: The study was conducted in October 2019 with 692 students who accepted to participate in the study. Demographic identification form, Smart Phone Addiction Scale and Rosenberg Self-Esteem Scale were used in the study. Descriptive analysis and regression were used in independent groups.

Results: 74.3% of the participants were female, 29.5% were second grade students and 21.4% were 19 years old. The mean score of the Smart Phone Addiction Scale of the students was 30.96 ± 12.93 and the mean score of the Rosenberg Self-Esteem Scale was 2.05 ± 0.46 . Self-esteem was found to explain 4% of smartphone addiction ($R = .204$; R Square = 0.042).

Conclusion: In this study, it was determined that smart phone addictions and self-esteem of the students were moderate. Self-esteem is a factor that explains smartphone addiction.

Key Words: nursing education, addiction, self-esteem

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

AÇIK KALP CERRAHİSİ YAPILAN HASTALARDA ERKEN VE DÜZENLİ MOBİLİZASYONUN YAŞAM BULGULARI VE OKSİJEN SATURASYONU ÜZERİNE ETKİSİ

Sema KÖSE¹, Gülçin AVŞAR²

¹Atatürk Üniversitesi, Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: gokkiz_kose@hotmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/ Türkiye,

E-Posta: gulcin-avsar@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma açık kalp cerrahisi olan hastalarda erken ve düzenli mobilizasyonun yaşam bulguları ve oksijen saturasyonu üzerine etkisinin değerlendirilmesi amacıyla yarı deneysel olarak yapılmıştır.

Materyal ve Metot: Araştırmanın evrenini Atatürk Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Kalp Damar Cerrahisi Yoğun Bakım Ünitesi'nde açık kalp ameliyatı olan hastalar oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise Kasım 2016 ve Nisan 2017 tarihleri arasında açık kalp ameliyatı olan, araştırma kriterlerini sağlayan, çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden hastalar oluşturdu. Çalışmaya toplam 75 hasta alınmış olup, mobilizasyon programını 67 hasta tamamladı. Örneklem alınan hastaların mobilizasyon programı, post-op birinci günde başlayarak iki gün devam etti. Her hasta post-op birinci gün iki defa, post-op ikinci gün bir defa olmak üzere üç kez mobilize edildi. Her mobilizasyondan 10 dk. önce ve mobilizasyondan 20 dk. sonra hastaların yaşam bulguları ve oksijen saturasyonları monitörlerden kaydedildi.

Bulgular: Çalışmada hastaların %47.8'i 61 yaş ve üzerinde, %73.1'i erkek ve %44.8'i ilköğretim mezunuydu. Birinci mobilizasyon öncesi ve sonrası yalnızca nabız ve sistolik kan basıncı değerleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı ($p < 0.05$). İkinci mobilizasyon öncesi ve sonrası, nabız değeri dışında diğer parametreler arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptandı ($p > 0.05$). Üçüncü mobilizasyon öncesi ve sonrası ise diastolik kan basıncı değeri dışında diğer parametreler arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptandı ($p > 0.05$). Ayrıca birinci mobilizasyon ve son mobilizasyon karşılaştırıldığında; sistolik kan basıncı değeri 1. mobilizasyon öncesi ortalama 123.43 ± 14.09 mmHg, 3. mobilizasyon sonrasında ise ortalama 117.94 ± 14.05 mmHg'dir ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı ($p < 0.05$). Ancak tüm mobilizasyonlarda parametreler normal değer aralığında seyretti.

Sonuç: Açık kalp ameliyatı geçiren hastalarda erken ve düzenli mobilizasyonun yaşam bulguları ve oksijen saturasyonunun normal sınırlardan sapmaya neden olmadığı ve açık kalp ameliyatı geçiren hastalarda uygulanabilir olduğu sonucuna varıldı.

Anahtar Kelimeler: Açık kalp cerrahisi, hemşirelik, mobilizasyon, yaşam bulguları

THE EFFECT OF EARLY AND REGULAR MOBİLİZATION ON VİTAL SİGNS AND OXYGEN SATURATİON İN THE PATİENTS UNDERGOİNG OPEN-HEART SURGERY.

Sema KÖSE¹, Gülçin AVŞAR²

¹Atatürk University, Health Research and Application Center, Erzurum / Turkey,

E-mail: gokkiz_kose@hotmail.com

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: gulcin-avsar@hotmail.com

Abstract

Aim: This study was conducted as a quasi-experimental study in order to assess the effect of the early and regular mobilization on vital signs and oxygen saturation in the patients undergoing open-heart surgery.

Material and Method: The population of the study was composed of the patients who underwent an open-heart surgery in Atatürk University Health Research and Application Center Cardiovascular Surgery Intensive Care Unit. The sample of the study consisted of the patients who underwent an open-heart surgery between November 2016 and April 2017, met the inclusion criteria, and were voluntary to participate in the study. A total of 75 patients were included in the study and 67 patients completed the mobilization program. The mobilization program of the patients included in the sample started on the post-operative first day and lasted for two days. Each patient was mobilized three times including two times on the post-operative first day and once on the post-operative second day. The vital signs and oxygen saturation of the patients were recorded from the monitors 10 minutes before and 20 minutes after each mobilization.

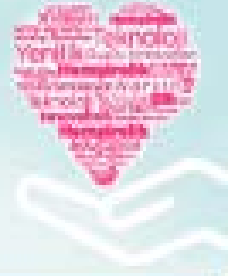
Results: In the study, 47.8% of the patients were aged 61 years and over, 73.1% were male, and 44.8% were primary school graduates. It was determined that the difference only between the pulse and systolic blood pressure values before and after the first mobilization was statistically significant ($p<0.05$). It was determined that the difference between the parameters other than the pulse values before and after the second mobilization was not statistically significant ($p>0.05$). The difference between the parameters other than the diastolic blood pressure value before and after the third mobilization was not statistically significant ($p>0.05$). Also, when the first and last mobilizations were compared, it was determined that the mean systolic blood pressure value was 123.43 ± 14.09 mmHg before the first mobilization and 117.94 ± 14.05 mmHg after the third mobilization and the difference between them was statistically significant ($p<0.05$). However, in all mobilizations, the parameters were in the normal range.

Conclusion: It was concluded that the early and frequent mobilization in the patients, who underwent the open-heart surgery, did not cause the vital signs and oxygen saturation to deviate from the normal limits and it was applicable in the patients who underwent the open-heart surgery.

Key Words: Open-heart surgery, nursing, mobilization, vital signs

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

ÖFKE KONTROL EĞİTİMİNİN ÖĞRENCİLERDE ŞİDDET EĞİLİMİNE ETKİSİ

Sevgi AVCIOĞLU¹, Kübra GÖKALP²

¹Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum / Türkiye,

E-Posta:sevgi_h@hotmail.com

² Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta:kubragungormus2010@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu araştırma lise öğrencilerine verilen öfke kontrol eğitiminin şiddet eğilimine etkisi belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel olarak Ekim 2018-Ağustos 2019 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın evrenini doğuda bir ilde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında sağlık eğitimi alan 9. ve 10. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise dahil edilme kriterlerine uyan 75 öğrenci (34 deney ve 41 kontrol) oluşturmuştur. Deney grubunda yer alan öğrencilere Öfke Kontrol Eğitimi verilmiştir. Verilerin toplanmasında, “Demografik Tanıtım Formu” ve “Şiddet Eğilimi Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerinin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Ki-kare, bağımlı ve bağımsız gruplarda t testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Kontrol grubu şiddet eğilimi ölçeği ön test (50.39±7.86) ve son test (50.68±8.65) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı (p>0.05) tespit edilmiştir. Deney grubunda ise son test puan ortalamasının (38.26±9.12) ön test puan ortalamasına (50.70±9.37) göre anlamlı düzeyde azaldığı (p<0.05) belirlenmiştir.

Sonuç: Lise öğrencilerine verilen öfke kontrol eğitiminin öğrencilerin şiddet eğiliminin azalmasında etkili olduğu saptanmıştır. Gelişim dönemi olarak ergenlik döneminde olan lise öğrencileri için çocuk- ergen ruh sağlığı hemşireleri tarafından düzenli olarak öfke kontrol eğitimlerinin yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Öfke, saldırganlık, şiddet, hemşirelik, eğitim

THE EFFECT OF ANGER MANAGEMENT TRAINING ON VIOLENCE TENDENCY TO STUDENTS

Sevgi AVCIOĞLU¹, Kübra GÖKALP²

¹*Atatürk University, Institute of Health Sciences, Erzurum / Turkey*

E-mail:sevgi_h@hotmail.com

²*Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,*

E-mail:kubragungormus2010@hotmail.com

Abstract

Aim: This study was conducted in order to determine the effect of anger management training on the violence tendency of high school students.

Methods: The study was carried out semi-experimentally with pretest-posttest control group between February- August 2019. The population of the study consisted of 9th and 10th grade health students in 2018-2019 academic year. The sample of the study consisted of 75 students (34 experiments and 41 controls) who met the inclusion criteria. Anger Management Training was provided to the students in the experimental group. Demographic Information Form and Violence Tendency Scale were used for collecting data. In order to evaluate the data, descriptive statistics, Chi-Square t test in dependent and independent groups were used.

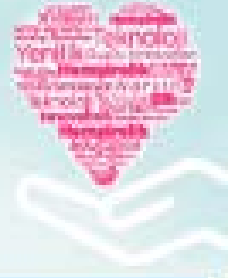
Results: There was no statistically significant difference between the pre-test (50.39 ± 7.86) and post-test (50.68 ± 8.65) scores of the control group violence tendency scale ($p > 0.05$), in the experimental group, there was a significant decrease in posttest mean scores (38.26 ± 9.12) compared to the pre-test (50.70 ± 9.37) ($p < 0.05$).

Conclusion: Anger Management Training is considered to be effective in decreasing student's tendency to violence. Regular anger control trainings may be recommended for adolescent high school students by their child-adolescent mental health nurses.

Key Words: Anger, aggression, violence, nursing, education

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

MODERN TOPLUMDA NARSİSTİK TAVIRLAR

Kübra GÖKALP¹, Rabia ARPACI²

¹Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: kubra.gungormus@atauni.edu.tr

²Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzurum / Türkiye,

E-Posta: rabia.arpaci18@ogr.atauni.edu.tr

Özet

Narsisizm; Çağımızda kişilik yapılanması olarak bilinen Yunan mitolojisinden sudaki yansımasını gören ve bu yansımasına aşık olan ve bir ömür boyu ulaşamayacağı bu aşkın peşinde kendisini izleyerek ömrünü tüketen Nakkissos'dan gelmektedir. Narsistik kişilik bozukluğu şiddetli devam eden ve klinik açıdan oldukça ender teşhis edilirken, sub-klinikal narsisizm ya da narsistik özellikler ciddi sonuçlar ile birlikte epidemik oranlara ulaşmıştır. Her biri artan seviyelerde açgözlülük, hırs, kendini beğenme, yüzeysel ilişkiler, kibir ve gösteriş gibi tavırlar her ortamda görülmekte ve artan yaygın mental sağlık problemleri ile bizleri ve özellikle de gençleri mutsuzluğa doğru sürüklemektedir. Kültürde yaşanan değişiklikler, teknolojik gelişmeler, sosyal medya, yaşlanmaktan korkma, ölüm ve ölüme karşı tutum, şöhrete tapma, gibi durumlarını da içeren, tüm bu tavırlar modern toplumda narsisizmi arttırmış ve birbiriyle ilişkili bir trend olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Narsisizm, modern toplum, teknolojik gelişmeler, sosyal medya

IN MODERN SOCIETY NARCISSISTIC ATTITUDES

Kübra GÖKALP¹, Rabia ARPACI²

¹Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum / Turkey,

E-mail: kubra.gungormus@atauni.edu.tr

²Atatürk University, Faculty of Health Sciences, Erzurum / Turkey,

E-mail: rabia.arpaci18@ogr.atauni.edu.tr

Abstract

Narcissism; In Our age as personality structuring known from Greek mythology, It comes from Nakkissos, who saw his reflection in water fell in love with this reflection and consumed his life by following himself in pursuit of this love that he could not reach for a lifetime. While narcissistic personality disorder is severely diagnosed and rarely diagnosed clinically, sub-clinical narcissism or narcissistic features have reached epidemic proportions with serious consequences. Increasing levels of greed, greed, self-esteem, superficial relationships, arrogance and pretentiousness are seen in every environment and increasing mental health problems lead us and especially young people towards unhappiness. Changes in culture, technological developments, social media, fear of aging, these attitudes have increased narcissism in modern society and have been a related trend

Key Words: Narcissism, modern society, technological developments, social media

GİRİŞ VE AMAÇ

Narsizm terimi Yunan mitolojisi efsanesi Narkissos'dan türemiş olup, modern zamanın en önemli prototipik mitolojilerden birisi olmuştur. Narsisizm modern çağın belirleyici bir özelliği haline gelmiştir. Bu kavrama ilgi; halkın, medyanın ve edebiyatın hayal gücünü ele geçirmiştir. 1970 Yılında Amerikan gazetecisi Tom Wolfe'nin "Ben 10 yılı" kitabında kendini kutlamanın yükselişi (Wolfe, 1976) tanımlamış ayrıca Amerikan tarihçisi ve sosyal eleştirmen Christopher Lasch "Narsisizm Kültürü" adlı eseri yayınlamıştır. Bu eserde narsistik hakların yükselişi ve çöküşü araştırılmıştır. (Lasch, 1979) Freud, narsisizm kelimesini Cinsellik Teorisi Üzerine Bir Giriş adlı makalesi narsisizm hakkında ilk önemli çalışma olarak kabul edilir. Narsisizmin psikoanalizdeki yeri bu makaleye dayanmaktadır. Ancak Freud narsisizmi bir durum olarak ele alırken, Jung ve birçok araştırmacı süregelen bir olgu olarak ele almaktadır (Rapier, 2005). Narsist birey, yaşamının daha ilk aylarında bile yalnızlık duygusunu keşfetmeye başlamıştır. Gereksinimlerini karşılayamayan ve ihmal edilen birey, daha bebeklik döneminde bile kendine yetmeye çalışma gereksinimini deneyimlemektedir (Ozan ve ark., 2008). Normal Narsizm; bireyin kendisi, yakın çevresi ve çevresindeki diğer bireylerle uyumu ve çevresinin beklentilerini karşılayabileceği duygusuna sahiptir (Rozenblatt, 2002). Patolojik narsisizm; bireyin tamamen dıştan gelen yorum ve düşüncelere açık ve muhtaç olmasıdır. Narsistik kişilik bozukluğuna sahip bireyler sürekli hayranlık duyulma ve ilgi görme istekleri vardır. Kişilerarası ilişkileri empati yoksunluğu, kıskançlık, kibir ve diğerlerinden faydalanma alışkanlıkları nedeniyle bozulmuştur. Eleştiriye karşı hassastırlar. Hayranlık duyulmadığında öfkelenirler. En güzel, en yakışıklısı, en başarılısı, en iyisi kendisidir. Diğerlerinden beklediği ilgi ve hayranlığı bulamayınca kendilerine olan saygıları azalır (Kring, A.M., Johnson, S., Davison, G 2015). Sosyal medya ile narsizm arasındaki ilişki; sosyal medya sitelerinin modern toplumda aşırı kullanılması ile birlikte, bireylerde, kibir, manüplatif davranışları, kendini aşırı yüksek görme, fantastik derecede sınırsız başarı hissi, empati yoksunluğu ve ben merkezci grandiosite duyguları arttırdığı görülmüştür. Batı kültürü ile narsizm arasındaki ilişki; bireycilik mantığını aşırı uca götürerek patolojik narsisizm biçime dönüştüren kendisi dışında hiçbir şeyi sevmeme felsefesine ve kendisiyle aşırı bir şekilde ilgilenme, bağıllık ve sürekli ilişkilerden, yaşlanma ihtimalinden korkma, daima genç ve güzel kalmak için sınırsız çabalar, şan şörete tapma gibi kendini gösteren davranışlar narsistik kişilik bozukluğunun hızla çoğalmasına neden olmuştur (Lasch, C). Milenyum nesli ve narsizm arasındaki ilişki; gençlerin teknolojinin gelişmesiyle birlikte sosyal medyada daha zaman geçirmesi, kültürdeki değişimler, bireyselleşmenin artışı, kendilerini daha fazla üstün yetenekli ve hayranlık uyandırıcı görmeleri, daha lüks bir yaşam arzusu ve bunu çok çaba sarf etmeden başarmak istemeleri, kendilerini sürekli ön plana çıkarma isteği gençler arasında narsistik tavırları artırmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Modern toplumda teknolojinin gelişmesiyle özellikle milenyum nesli arasında akıllı telefon kullanımının artması sonucu bireylerin kolaylıkla özçekim yapabilmesi, sosyal medyayı aşırı kullanarak fotoğraf paylaşması (Beattie, 2014) ayrıca ben merkezli batı kültürünün 20. yüzyıldaki sosyal gelişmeler ile bireylerin giderek yalnızlaşması, kaybetmekten, ölümden ve yaşlanmaktan korkması, bağlanmaktan kaçınması, genç kalma ve hemen mutlu olma ihtiyacı gibi tüm davranışlar narsistik tavırları giderek artırmaktadır (Kernberg, 1975).

KAYNAKÇA

1. Kernberg OF. *Borderline Conditions and Pathological Narcissism*. New York: Jason Aronson, 1975.
2. Freud S. *On narcissism: An introduction*. Standart Edition. London: Hogart Press, 1957.
3. Freud S. (1911). *Psycho-analytic Notes On An Autobiographical Account Of A Case Of paranoia (Dementia Paranoids)*. Standard Ed., Cilt 12, İng. Çev: Strachey J, London: Hogarth Press Ltd, 1986.
4. Lasch C. *The Culture of Narcissism: American Life in an Age of Diminishing Expectations*, Revised edition, New York: Norton, 1991
5. *American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, 4. Baskı. Washington DC: American Psychiatric Association, 1994.

6. Kernberg, O. (1975). Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm. Çeviren. M Atakay, Birinci Basım, 1999, Metis Yayınları.
7. Rozenblatt, S. (2002). In Defence of Self: The relationship of Self- Esteem and Narcissim to Aggressive Behavior Long.
8. Özçetin, A., Maraş, A., Ataoğlu, A. ve İçmeli, C. (2008). Deprem Sonucu Gelişen Travma Sonrası Stres Bozukluğu İle Kişilik Bozuklukları Arasında İlişki.
9. Kring,A.M.,Johnson,S.,Davison,G 2015
10. The Moderating Role of Narcissism on the Reciprocal Relationship Between Self-Efficacy and Performance Beattie,2014

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

FARKLI BÖLGELERDEN ÖLÇÜLEN ARTERİYAL KAN BASINÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Bahar ÇİFTÇİ¹, Gülçin AVŞAR², Yunus Emre SATIL³, Suat AĞLAMİŞ⁴

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye

E-posta: bahar.ciftci@atauni.edu.tr

² Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye

E-posta: gulcin-avsar@hotmail.com

³ Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye

y27emre@gmail.com

⁴Dr. Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Gaziantep / Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı; kol, baldır ve ayak bileği arterlerinden ölçülen kan basınçlarının karşılaştırılmasıdır.

Yöntem: Araştırma 15 yaş üzeri, 45-70kg arasında olan ve araştırmaya gönüllü katılan 130 sağlıklı bireyler üzerinde yapıldı. Araştırma verilerinin toplanmasında kalibrasyonu yapılan aynı elektronik tansiyon aleti kullanıldı. Her bir ölçüm, kan basıncı ölçümünde dikkat edilmesi gereken kriterler göz önüne alınarak yapıldı. Sol ve sağ ekstremiteler kendi aralarında değerlendirileceği için önce sol ekstremitedeki üç bölge ardından sağ ekstremitedeki üç bölgenin ölçümü sağlandı. Her birey için 6 ölçüm yapıldı. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdellik, ANOVA ve Bland-Altman plot testi kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan bireylerin 29'u kadın, yaş ortalamasının 22.6±5.9, ağırlık ortalamasının ise 63.5±9.0 olduğu saptandı. Sol baldır bölgesinden ölçülen sistolik arteriyal kan basıncının, kol bölgesinden ölçülen değerden ortalama 11mmHg daha yüksek olduğu, ayak bileği bölgesinden ölçülen arteriyal kan basıncının kol bölgesinden ölçülen değerden ortalama 13mmHg daha fazla olduğu belirlendi. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edildi (**p<0.05**). Benzer şekilde sağ baldır bölgesinden ölçülen diyastolik arteriyal kan basıncının, sağ kol bölgesinden ölçülen değerden ortalama 11mmHg daha yüksek, sağ ayak bileği bölgesinden ölçülen kan basıncının sağ kol bölgesinden ölçülen değerden ortalama 15mmHg daha yüksek olduğu bulundu. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı (**p<0.05**).

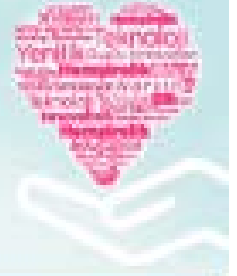
Sonuç: Arteriyal kan basıncı ölçümünden en düşük değer kol bölgesinden, en yüksek değer ise ayak bileği bölgesinden ölçüldüğü belirlendi. Ayrıca baldır ve ayak bileği bölgelerinden ölçülen değerlerin birbirlerine yakın olduğu tespit edildi. Sonuç olarak, arteriyal kan basıncı ölçümünde, ölçümün kol bölgesinin kullanılmadığı durumlarda baldır bölgesinin kullanılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Arteriyal kan basıncı, ayak bileği bölgesi, hemşirelik uygulamaları, kol bölgesi, baldır bölgesi

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

COMPARISON OF ARTERIAL BLOOD PRESSURES MEASURED FROM DIFFERENT REGIONS

Bahar ÇİFTÇİ¹, Gülçin AVŞAR², Yunus Emre SATIL³, Suat AĞLAMIŞ⁴

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: bahar.ciftci@atauni.edu.tr

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: gulcin-avsar@hotmail.com

³ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: y27emre@gmail.com

⁴ Dr. Ersin Arslan Education and Research Hospital, Gaziantep / Turkey,

ABSTRACT

Aim: The aim of this study; is the comparison of blood pressure measured from the arteries of the arms, thighs and calfs.

Methods: The study was carried out on 130 healthy individuals over the age of 15, between 45-70 kg, who volunteered to participate in the study. The same electronic sphygmomanometer which was calibrated was used to collect the research data. Each measurement was made taking into consideration the criteria to be taken into consideration in blood pressure measurement. Since the left and right extremities were evaluated between them, three regions in the left extremity and then three regions in the right extremity were measured. 6 measurements were made for each individual. Percentage, ANOVA and Bland-Altman plot test were used for the evaluation of the data.

Results: 29 of the participants were female, the mean age of the participants was 22.6 ± 5.9 and the mean weight was 63.5 ± 9.0 . The systolic arterial blood pressure measured from the left thigh region was 11mmHg higher than the arm area and the arterial blood pressure measured from the calf region was 13mmHg higher than the arm area. The difference was found to be statistically significant ($p < 0.05$). Similarly, the diastolic arterial blood pressure measured from the right thigh region was 11 mmHg higher than the value measured from the right arm region, and the blood pressure measured from the right calf region was 15 mmHg higher than the value measured from the right arm region. The difference was statistically significant ($p < 0.05$).

Conclusion: It was determined that the lowest value was measured from the arm region and the highest value was measured from the calf region. In addition, it was found that the values measured from thigh and calf regions were close to each other. As a result, in the arterial blood pressure measurement, it may be recommended to use the thigh region when the arm region of the measurement cannot be used.

Keywords: Arterial blood pressure, calf region, nursing practices, arm region, thigh region

GİRİŞ

Hasta bakımından sorumlu olan hemşireler, hastaların yaşamsal bulgularının değerlendirilmesinden sorumludur.¹ Vücudun fizyolojik durumunu yansıtan yaşamsal bulguları bireyin sağlık durumunun değerlendirilmesi konusunda bilgi sağlayan verilerdir ve bireyin sağlık durumunun temel göstergelerindedir.² Yaşamsal bulgulardan birisi olan kan basıncının ölçülmesi genellikle hemşirelerin sorumluluğu altındadır.³

Kan basıncı; ventrikülden artere atılan kanın, arter duvarına yaptığı basınçtır. Kan basıncı, sistolik ve diyastolik basınçtan oluşur.⁴ Sistolik kan basıncı: kanın sol ventrikülden aortaya atıldığı esnada kaydedilen en yüksek kan basıncıdır. Diyastolik kan basıncı: Kalp siklusunun diyastol periyodunda yani sol ventrikülün dolması esnasında kaydedilen en düşük kan basıncıdır. ^{1,2,4} Arteriyal kan basıncı direkt ya da indirekt olarak ölçülebilir. Yoğun bakım haricindeki diğer servislerde genelde indirekt arteriyal kan basıncı ölçümü kullanılmaktadır.¹

Profesyonel hemşireler hastaların sağlık durumuna ve gereksinimine göre yaşamsal bulguları ne zaman, nasıl ve nereden ölçeceğini bilmelidirler.² Sistemik arteriyel kan basıncı kolda brakial arter, baldırda popliteal arter ve ayak bileğinde ise dorsalis pedis arterleri üzerinden ölçülmektedir. Mahremiyetin sağlanması, sürdürülmesi ve kolay ulaşılabilmesi açısından arteriyal kan basıncı ölçümünde, genellikle kol bölgesinde bulunan brakial arter kullanılmaktadır.⁵ Tüm yaşamsal bulguların standart aralığının bilinmesi, normalden sapmalar olduğunda sorunların ortaya çıkartılmasında hemşirelere fayda sağlamaktadır. Vücut sıcaklığı ölçümlerinde kullanılan bölgelerden herhangi birisinde sorun (enfeksiyon, hemoroid vb.) olması durumunda alternatif olarak başka bir bölge kullanılmaktadır. Benzer şekilde arteriyal kan basıncı ölçümü sırasında da genellikle kullanılan kol bölgesinde herhangi bir sorun olması durumunda (amputasyon, yanık vb.) diğer bölgeler rahatlıkla kullanılabilir, her bölgenin standart değeri bilinmeli ve sonuçları her bölgenin kendi standart değerine göre analiz etmelidir.

Literatür incelendiğinde; ülkemizde kan basıncı ölçümünde farklı bölgelerin karşılaştırılmasına yönelik yapılan bir araştırmaya rastlanılmadı. Yurt dışında ise farklı bölgeleri kan basıncı yönünden karşılaştırılan birçok araştırmaya ulaşılabildi. Bu araştırma; kol, baldır ve ayak bileğinden ölçülen kan basınçlarının karşılaştırılması amacıyla gerçekleştirildi.

YÖNTEM

Araştırmanın evrenini, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde eğitim gören öğrenciler oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise belirlenen fakültede eğitim gören, veri toplama sürecinde araştırmanın kriterlerine uyan, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 130 birey oluşturdu. 18-24yaş aralığında olan, 50-80kg aralığında olan, herhangi bir kalp-damar rahatsızlığı olmayan ve ölçüm yapılacak bölgelerde ölçüme engel olacak herhangi bir sorunu bulunmayan sağlıklı bireyler araştırmaya dahil edildi.

Araştırmanın verilerinin toplanmasında literatürden yararlanılarak geliştirilen "*Hasta Tanıtım Formu*" ve "*Arteriyal Kan Basıncı Ölçüm Kontrol Çizelgesi*"nden yararlanıldı. "*Hasta Tanıtım Formu*": Bireylerin sosyo-demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, Kilogram) içeren sorular bulunmaktadır. "*Arteriyal Kan Basıncı Ölçüm Kontrol Çizelgesi*": 6 farklı bölgeden ölçülen arteriyal kan basıncının ölçüm sonucu ve ölçüldüğü saati içeren bir çizelgedir. Bireylere araştırmanın amacı ve hedefleri, araştırmadan sağlanacak yararlar, görüşme için harcayacağı zaman konusunda açıklamalar yapıldıktan sonra, sözlü onamları alınarak veriler toplandı.

Veri Toplama Aşaması

- Bireylere araştırmanın amacı ve hedefleri konusunda açıklamalar yapıldı.
- Bireyin demografik özellikleri dolduruldu.
- Eller yıkandı.
- Bireyin ölçüm boyunca konuşmaması sağlandı.
- Ölçüm yapılacak bölgeler (vücudu sıkmayacak şekilde) açıldı.
- Semi fawler pozisyonu verilerek, 5dk boyunca bireyin dinlenmesi sağlandı.

- Sol ve sağ ekstremitelerde kendi aralarında değerlendirileceği için önce sol ekstremitedeki üç bölge ardından sağ ekstremitedeki üç bölge ölçüldü (sol kol, baldır, ayak bileği sonra sağ kol, baldır, ayak bileği gibi).
- Hassas ölçüm (124/78mmhg gibi) yapılabilmesi için kalibrasyonu yapılan ve elektronik tansiyon aleti kullanıldı. Ölçümlerden sonra “Arteriyal Kan Basıncı Ölçüm Kontrol Çizelgesi”ne her ölçüm kayıt edildi.
- Bireylerin hepsi için aynı tansiyon aleti kullanıldı.

Verilerin analizinde; bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdellik, ANOVA ve Bland-Altman plot testi kullanıldı.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Tanıtıcı Özellikleri (n=130)

		S	%
Yaş	20 yaş ve altı	47	36.2
	21-30	74	56.9
	31 yaş ve üzeri	9	6.9
Cinsiyet	Kadın	29	22.3
	Erkek	101	77.7
Kilo	60 kg ve altı	53	40.8
	61-70 kg	50	38.5
	71 kg ve üstü	27	20.8

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılanların % 56.9’u 21-30 yaş grubunda olduğu ve yaş ortalamalarının 22.74 ± 5.67 olduğu tespit edildi. Ayrıca araştırmanın % 77.7’si erkek, % 40.8’i 60 kg ve altı kilo grubuna sahip olduğu ve kilo ortalamalarının 63.58 ± 9.03 olduğu belirlendi.

Tablo 2. Üç Farklı Bölgeden Ölçülen Arteriyal Kan Basıncı Değerleri

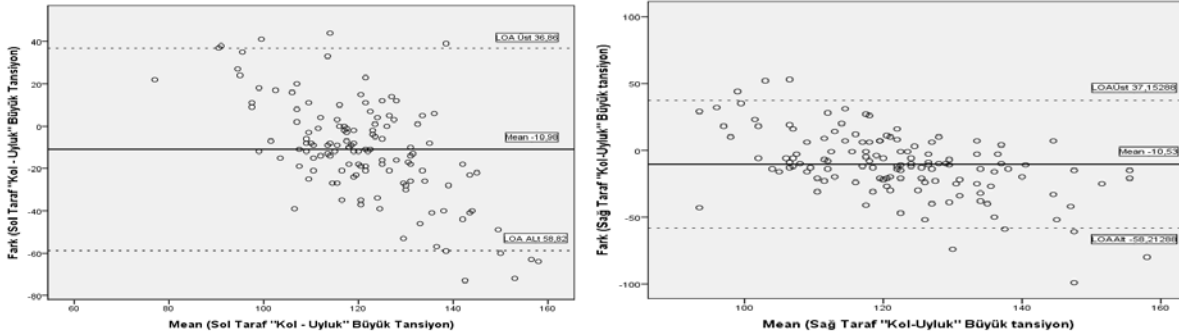
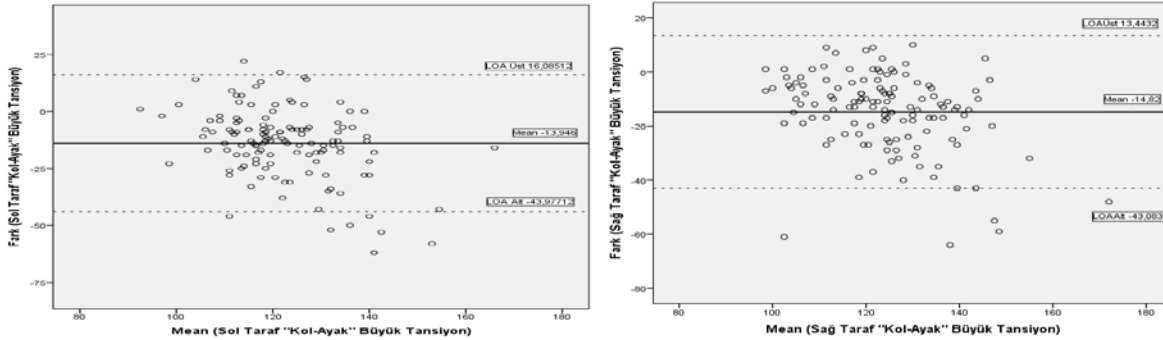
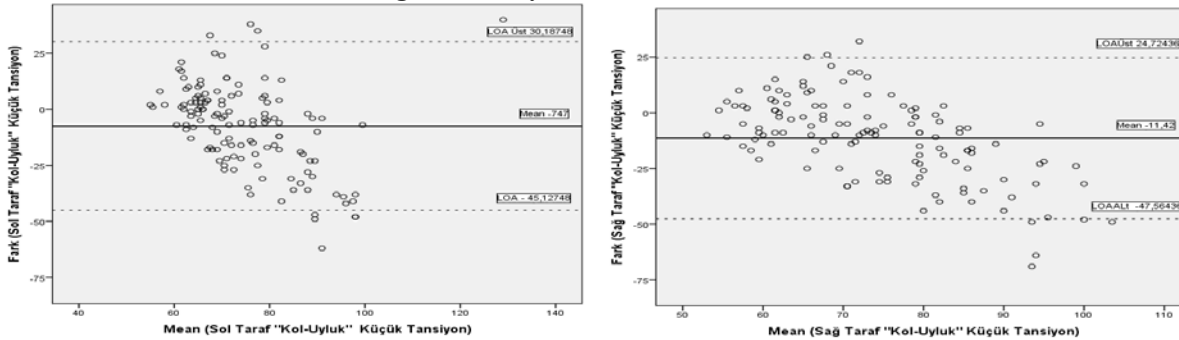
Sol/Sağ	Sistolik/Diyastolik	Arter Bölgeleri	Ort±ss	Test Değeri ve İstatistik
Sol	Sistolik	Kol	115.2±11	F: 18.411 p:0.000
		Baldır	126.1±23	
		Ayak Bileği	128.3±19	
	Diyastolik	Kol	69.3±13	F: 7.710 p:0.001
		Baldır	77.1±18	
		Ayak Bileği	74.8±16	
Sağ	Sistolik	Kol	116.5±12	F: 23.797 p:0.000
		Baldır	127.0±22	
		Ayak Bileği	131.3±16	
	Diyastolik	Kol	67.3±11	F: 18.524 p:0.000
		Baldır	79.3±20	
		Ayak Bileği	74.1±15	

Tablo 2 incelendiğinde sol kol bölgesine en yakın sistolik arteriyal kan basıncı değerinin baldır (126.1 ± 23) bölgesi olduğu, sol kol bölgesine en yakın diyastolik arteriyal kan basıncı değerinin ise ayak bileği (74.8 ± 16) bölgesinin olduğu saptandı ve aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi (**p<0.05**). Ayrıca sağ kol bölgesine en yakın sistolik arteriyal kan basıncı değerinin baldır (127.0 ± 22) bölgesi olduğu, sağ kol bölgesine en yakın diyastolik arteriyal kan basıncı değerinin ise ayak bileği (74.1 ± 15) bölgesinin olduğu bulundu ve aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edildi (**p<0.05**).

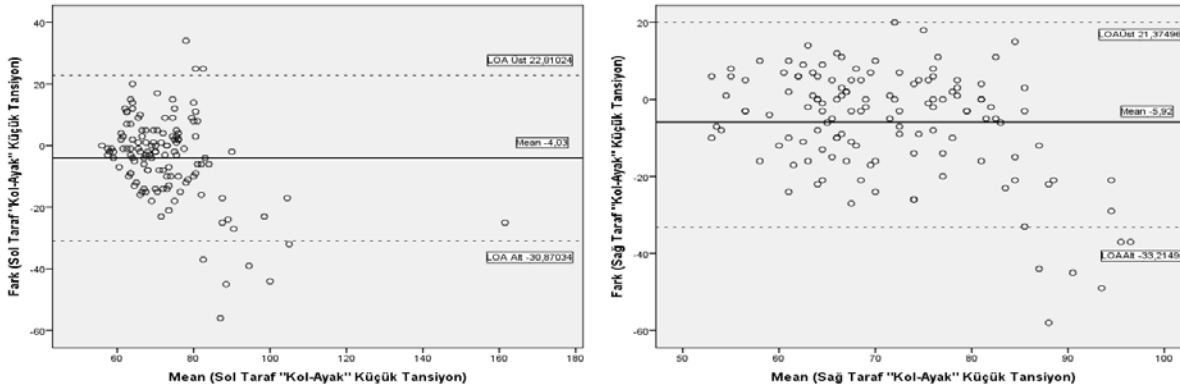
Tablo 3 incelendiğinde sol baldır bölgesinden ölçülen sistolik arteriyal kan basıncının, kol bölgesinden ölçülen değerden ortalama 11mmHg daha yüksek olduğu, ayak bileği bölgesinden ölçülen arteriyal kan basıncının kol bölgesinden ölçülen değerden ortalama 13mmHg daha fazla olduğu belirlendi. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edildi (**p<0.05**). Benzer şekilde sağ baldır bölgesinden ölçülen diyastolik arteriyal kan basıncının kol bölgesinden ölçülen değerden ortalama 11mmHg daha yüksek bulunduğu, ayak bileği bölgesinden ölçülen kan basıncının kol bölgesinden ölçülen değerden ortalama 15mmHg daha fazla olduğu belirlendi. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edildi (**p<0.05**).

Tablo 3. Bölgelere Göre Sistolik ve Diyastolik Kan Basıncı Puanlarının Farklarına İlişkin Değerleri

Bölgeler			Ort±SS	t	p
Sol	Sistolik	Kol Baldır Farkı	-10,98±23,40	-5,351	p:0.000
		Kol Ayak Bileği Farkı	-13,95±15,32	-10,378	p:0.000
	Diyastolik	Kol Baldır Farkı	-7,47±19,21	-4,432	p:0.000
		Kol Ayak Bileği Farkı	-4,03±13,69	-3,356	p:0.000
Sağ	Sistolik	Kol Baldır Farkı	-10,53±24,32	-4,935	p:0.000
		Kol Ayak Farkı	-14,82±14,42	-11,720	p:0.000
	Diyastolik	Kol Baldır Farkı	-11,42±18,44	-7,058	p:0.000
		Kol Ayak Bileği Farkı	-5,92±13,92	-4,843	p:0.000

Grafik 1. Kol ve Baldır Bölgelerinin Sistolik Kan Basıncı Sonuçlarına İlişkin Bland-Altman Grafikleri**Grafik 2.** Kol ve Ayak Bileği Bölgelerinin Sistolik Kan Basıncı Sonuçlarına İlişkin Bland-Altman Grafikleri**Grafik 3.** Kol ve Baldır Bölgelerinin Diyastolik Kan Basıncı Sonuçlarına İlişkin Bland-Altman Grafikleri

Grafik 4. Kol ve Ayak Bileği Bölgelerinin Diyastolik Kan Basıncı Sonuçlarına İlişkin Bland-Altman Grafikleri

Kol bölgesinden ölçülen arteriyel kan basıncına en yakın ölçümün hangisi olduğunu tespit etmek için Bland-Altman plot grafiklerinde LOA Üst ve LOA alt aralık değerleri incelendi. Grafiklerden de anlaşıldığı üzere, baldırdan alınan arteriyel kan basıncı ölçümlerinin ayak bileğinden alınan ölçümlere göre daha uygun olduğu belirlendi.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Arteriyel kan basıncı ölçümünden en düşük değer kol bölgesinden, en yüksek değer ise ayak bileği bölgesinden ölçüldüğü belirlendi. Ayrıca baldır ve ayak bileği bölgelerinden ölçülen değerlerin birbirlerine yakın olduğu tespit edildi.

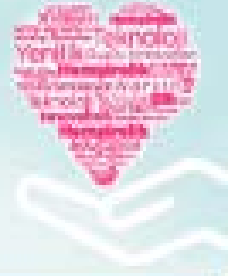
Sonuç olarak, arteriyel kan basıncı ölçümünde, ölçümün kol bölgesinin kullanılmadığı durumlarda baldır bölgesinin kullanılması ve araştırmanın daha geniş örnekleme tekrar edilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Potter PA, Perry AG (2005) Fundamentals of Nursing Concepts, Process and Practice. 6th edition, St. Louis The C. V. Mosby Company, s650-665.
2. Çakırcalı E. (2012) Yaşamsal Bulgular. İçinde: Atabek Aştı T, Karadağ A (editörler). *Hemşirelik Esasları Hemşirelik Bilim ve Sanatı*, 1. Baskı. İstanbul, Akademi Basın ve Yayıncılık, 580-620.
3. Zaybak A, Yapucu Güneş Ü. (2007). Hemşirelerin indirekt arteriyel kan basıncını ölçme yöntemleri ile ilgili gözlemsel bir çalışma. *C.Ü. hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 11(3).23-28.
4. Demir Işık R. (2007). Yaşam Bulguları. İçinde: Akça Ay F (editör). *Sağlık Uygulamalarında temel kavramlar ve Beceriler*, 4. Baskı. İstanbul, Nobel Tıp Kitapevleri, 270-306.
5. [Moore C, Dobson A, Kinagi M, Dillon B.](#) (2008). Comparison of blood pressure measured at the arm, ankle and calf. *Anaesthesia*. 63(12):1327-31
6. Zahn J, Bernstein H, Hossain S, et al. (2000) Comparison of noninvasive blood pressure measurements on the arm and calf during Cesarean delivery. *J Clin Monit Comput*. 16:557-62.
7. Tran N, Hackett H, Cadaver C, Fichera S, Azen C. (2014) Comparison of calf and brachial blood pressures in infants: is there a difference between calf and brachial blood pressures? *J Vasc Nurs*. 32(4):139-43. doi: 10.1016/j.jvn.2014.03.003.
8. Sareen P, Saxena K, Sareen B, Taneja B. (2012) Comparison of arm and calf blood pressure *Indian J Anaesth*. 2012 Jan-Feb; 56(1): 83–85. doi: 10.4103/0019-5049.93354 PMID: 22529430

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

ULUSLARARASI AKREDİTASYON BELGESİ ALMIŞ HASTANELERDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN KARIYER PLANLAMA VE GELİŞTİRME UYGULAMALARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

Emine ÖZELKAN¹, Yasemin ERGÜN²

¹*Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul/Türkiye, emineozelkan92@gmail.com*

²*Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul/Türkiye, vergun@marmara.edu.tr*

Özet

Amaç: Araştırma, JCI belgesi almış hastanelerde çalışan hemşirelerin kurumlarındaki kariyer planlama ve geliştirme (KPG) uygulamaları hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak gerçekleştirildi.

Gereç ve Yöntem: Araştırma evrenini İstanbul ilinde, akredite 17 hastanede çalışan (N=2536) hemşireler oluştururken, örnekleme çalışmaya izin veren yedi hastanede ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı onaylayan 373 hemşire oluşturmaktadır. Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile KPG uygulamalarına ilişkin görüşlerini içeren anket formu kullanıldı. Veriler frekans, yüzde, ortalama, standart sapma ve ki-kare testi ile değerlendirildi.

Bulgular: Hemşirelerin %37,5'i kurumlarında KPG uygulamasının olmadığını, %45,6'sı KPG uygulamalarının ise yetersiz olduğunu belirtti. Katılımcıların %50,4'ü kurumdan çalışanlara eşit kariyer olanakları sunulmasını beklediğini bildirdi. Çalışanların %37'si geliştirilmesi gereken yönleri konusunda yöneticilerinden destek aldığını bildirdi. Çalışanların eğitimi, kariyer ihtiyaçları ile kariyer yönetimi uygulanması arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı fark bulundu ($X^2=27,52$; $p=0,001$). Katılımcıların eğitimi ile çalışanlara yönelik kariyer planlaması arasında istatistiksel yönden anlamlı fark belirlendi ($X^2=15,515$; $p=0,050<0,05$). Yaş ile çalışma şeklinin kariyer hedeflerini etkileme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($X^2=17,816$; $p=0,001<0,05$). Genç yaş grup çalışma şeklinin kariyer planlarını olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Sonuç: Kurumlarda KPG sistemlerinin ve terfi prosedürünün oluşturulması ve çalışanlarla paylaşılması gerektiği, kariyer planlama çalışmalarının üst yönetim tarafından desteklenmesi gerektiği ortaya konuldu ve bu sonuçlar doğrultusunda çalışanların kariyer yönetimlerine ilişkin hastane yönetimi ile yönetici hemşirelere önerilerde bulunuldu.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Kariyer, Kariyer Planlama, Akredite Hastane

DETERMINATION OF THE OPINIONS OF NURSES WORKING HOSPITAL WITH INTERNATIONAL ACCREDITATION CERTIFICATE ABOUT CAREER PLANNING AND DEVELOPMENT PRACTICES

Emine ÖZELKAN¹, Yasemin ERGÜN²

¹Marmara University, Institute of Health Sciences, İstanbul/Turkey, emineozelkan92@gmail.com

²Marmara University, Institute of Health Sciences, İstanbul/Turkey, vergun@marmara.edu.tr

Abstract

Aim: The research was conducted as a descriptive study in order to determine the opinions of nurses working in hospitals that have JCI certificate about their career planning and development (KPG) practices in their institutions.

Material and Methods: The study population consisted of 373 nurses (N = 2536) working in 17 accredited hospitals in Istanbul. A questionnaire including the descriptive characteristics of the nurses and their opinions about KPG applications was used. Data were evaluated by frequency, percentage, mean, standard deviation and chi-square test.

Results: 37.5% of the nurses stated that there was no KPG in their institutions and 45.6% stated that KPG was insufficient. 50.4% of the participants stated that they expect equal career opportunities from employees. 37% of the employees reported that they received support from their managers about the aspects that needed improvement. Statistically significant difference was found between employee training, career needs and career management application ($X^2 = 27.52$; $p = 0.001$). There was a statistically significant difference between participants' training and career planning for employees ($X^2 = 15.515$; $p = 0.050 < 0.05$). A statistically significant relationship was found between age and the effect of working style on career goals ($X^2 = 17.816$; $p = 0.001 < 0.05$). The young age group stated that the way of working had a negative effect on their career plans.

Conclusion: It was revealed that KPG systems and promotion procedures should be established and shared with employees, career planning studies should be supported by senior management and recommendations were made to hospital management and management nurses in line with these results.

Key Words: Nurse, Career, Career Planning, Accredited Hospital

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

ORAL MUKOZİT VE HASTA EĞİTİMİ

Yasemin ERDEN¹, Gülay İPEK ÇOBAN²

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: y.erden84@hotmail.com

²Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: laypek_6@hotmail.com

Özet

Oral mukozit kanser tedavisinde çok sık karşılaşılan ve oral mukozanın yaygın enflamasyonu olarak tanımlanan bir komplikasyondur. Oral mukozit, hastaların beslenmesini, yaşam kalitesini, günlük yaşam fonksiyonlarını etkilemesi ve ekonomik açıdan da yük getirmesi nedeniyle önemi bir sağlık sorunudur. Bu nedenle bu hastalarda ağız bakımı ve sağlık eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Hemşirenin değişen yaşam koşullarının gereği olarak görülen çağdaş rollerinden olan eğitici rolü, sağlığın korunması, yükseltilmesi ve geliştirilmesinde çok önemlidir. Bireyin hastalığa yönelik sorunlarla başa çıkabilmesi, hastalığa uyum sağlaması, yaşam biçiminde değişiklikler yapması ve karar alma becerilerinin artması için eğitime gereksinimi vardır. Etkili yöntem ve tekniklerle, hemşirenin profesyonel kimliği ve çağdaş eğitimci rolü ile düzenleyeceği sağlık eğitimleri; sağlıklı yaşam biçimlerinin kazandırılmasını, yaşam kalitesinin artırılmasını, sağlığın geliştirilmesini sağlayacaktır. Oral mukozitli hastaların eğitimine tedavi öncesinde başlanmalı ve tedavi boyunca da devam edilmelidir. Bu eğitimde hastaya; tedavi öncesi ve sonrası periodental muayenenin önemi, oral mukozanın normal görüntüsü ve görülebilecek değişiklikler, tedavi sırasında dikkat edilmesi gereken yiyecek-ışecekler ve kullanacağı solüsyonlar, günlük ağız bakımının önemi, kullanacağı diş macunu ve diş fırçası, alkol-sigara gibi zararlı maddelerden uzak durması, yeterli ve dengeli beslenmenin sağlanması, bol hidrasyonun sağlanması ve oral mukozit geliştiğinde yapılması gerekenler hakkında bilgi verilmelidir. Verilen bu eğitimler sayesinde oral mukozitin gelişme riski en aza indirilmiş ve mukozitin yönetimi daha kolay bir hale gelmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Eğitim, Oral Mukozit

ORAL MUCOSITIS AND PATIENT EDUCATION

Yasemin ERDEN¹, Gülay İPEK ÇOBAN²

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: y.erden84@hotmail.com

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail:laypek_6@hotmail.com

Abstract

Oral mucositis is a very common complication in the treatment of cancer and is described as a common inflammation of the oral mucosa. Oral mucositis is an important health problem because it affects patients' nutrition, quality of life, daily life functions and imposes economic burden. Therefore, oral care and health education play an important role in these patients. The role of the educator, which is one of the contemporary roles of the nurse, which is seen as a necessity of changing life conditions, is very important in the protection, promotion and development of health. The individual needs training to cope with the problems related to the disease, adapt to the disease, make changes in the way of life and increase their decision-making skills. Health trainings to be organized with effective methods and techniques, with the professional identity of the nurse and the role of the contemporary educator; healthy lifestyles will be gained, quality of life will be improved and health will be improved. Therefore, patient education is a priority in the prevention and treatment of oral mucositis. Trainings should be started before the treatment and continued throughout the treatment. In this training; the importance of periodontal examination before and after treatment, normal appearance of oral mucosa and can be seen changes, food-drinks and solutions to be considered during treatment, the importance of daily oral care, toothpaste and toothbrush to be used, avoiding harmful substances such as alcohol and cigarettes and providing balanced nutrition, enough hydration, and what to do when oral mucositis develops. Thanks to these trainings, the risk of oral mucositis development will be minimized and the management of mucositis will be easier.

Key Words: Education, Nursing, Oral Mucositis

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

TÜRKİYE'DE Kİ HEMŞİRELİK LİSANS PROGRAMLARINDA HEMŞİRELİĞİN TEMEL KAVRAMLARININ MÜFREDATTAKİ YERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Mağfired Kaşıkçı¹, Esra Aydın², Ayşe Elkoca³

¹Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum/Türkiye

E-posta: magfired@atauni.edu.tr

²Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Gümüşhane/Türkiye,

E-posta:esra_2924@hotmail.com

³Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Gümüşhane/Türkiye,

E-posta:ayse.elkoca@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma, Türkiye'deki üniversitelerin hemşirelik lisans programlarında yer alan hemşireliğin temel kavramları; "insan, çevre, sağlık/hastalık ve hemşireliği" incelemek amacıyla tarama modeli kullanılarak tanımlayıcı tasarımda yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma evrenini belirlemek amacıyla, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi'nden aktif olan 199 üniversitenin listesi elde edilmiştir. Listedeki üniversitelerde 145 hemşirelik programı olduğu saptanmıştır. Ancak çalışmamızda ders içeriklerine ulaşabildiğimiz 90 devlet üniversitesi ve 33 vakıf üniversitesi bünyesinde ki 127 hemşirelik lisans programları örnekleme alınmıştır. Veriler, 15 Mart-30 Haziran 2019 tarihleri arasında üniversitelerin web sayfalarında yayınlanan ders bilgi paketlerinin taranmasıyla elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22.0 Windows paket programında tanımlayıcı istatistik (frekans) kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Bu çalışmada; Türkiye'de eğitim veren ve ders bilgi paketlerine ulaşılabilen tüm devlet ve vakıf üniversitelerindeki hemşirelik programlarının eğitim müfredatları incelenmiştir. Hemşirelik eğitimi veren programların % 60.9'u Sağlık Bilimleri Fakültesinde, % 23.4'ü Sağlık Yüksekokulunda, % 8.6'sı Hemşirelik Fakültesinde, % 5.6'sı Sağlık Bilimleri Yüksekokulunda, % 1.5'i Hemşirelik Yüksekokulunda bulunmaktadır. Hemşirelik programlarında işlenen derslerde insan, çevre sağlık/hastalık ve hemşirelikten oluşan hemşireliğin temel kavramlarının % 75.6'sının 1.sınıf ders içeriğinde yer aldığı, %17.3'ünün Hemşirelik Esasları-1 dersi içinde olduğu tespit edilmiştir. Bu derslerden % 37.1'inin haftalık ders saatinin 2 olduğu ve işlendiği derslerde hemşireliğin temel kavramları konusuna % 55.2 oranında 1 hafta yer verildiği belirlenmiştir.

Aynı zamanda bu derslerin % 38.3'ünün teorik ders olarak işlendiği, derslerin yerel kredi değerlerinin %31.2 oranında 2 olduğu ve % 17.5'inin AKTS sinin 2 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca dersi veren öğretim elemanlarının % 68'i hemşirelik lisans mezunu, % 33'ü Dr. Öğretim Üyesi ve % 21.8'inin uzmanlık alanlarının Hemşirelik Esasları olduğu tespit edilmiştir.

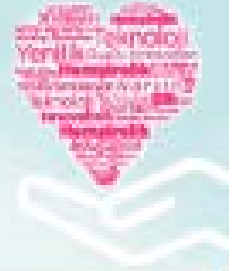
Sonuç: Hemşirelik programlarının müfredatları incelendiğinde; hemşireliğin temel kavramları konularının Hemşirelik Esasları-1 ya da Hemşireliğe Giriş dersinde verildiği belirlenmiştir. Üniversitelerin web sayfalarında yer alan hemşireliğin temel kavramları konusunun işlendiği derslere ait müfredat içerikleri karşılaştırıldığında önemli farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu derslerin içerik açısından benzerlik gösterdiği ancak isimlerinin, ders saatlerinin, yerel kredi ve AKTS' lerinin çok çeşitlilik gösterdiği izlenmiştir. Dersi veren öğretim elemanları yüksek oranda (% 68) hemşirelik lisans mezunu ve öğretim üyesi (% 54.3) seviyesinde olduğu görülmektedir. Tamamladığı eğitimi neticesinde aynı mesleki lisansı alarak, aynı mesleği icra edecek olan bireylerin ortak eğitimi de alması gerekmektedir. Hemşirelik eğitimi veren kurumların HUÇEP raporunu dikkate alarak standartlar doğrultusunda eğitim vermesi önem arz etmektedir. Buna ek olarak hemşireliğin temel kavramlarının, büyük çoğunlukla 1. sınıf dersleri arasında ve kısa bir zaman diliminde işlendiği ve Hemşirelik Esasları sorumluluğunda olduğu görülmektedir.

Bu kavramların Hemşirelik Esasları dersi ile sınırlı olmayıp, hemşirelik eğitimi müfredatının tamamına yayılmasının daha yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, eğitim, kavram, lisans programı

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

TURKEY THAT INSTEAD OF NURSING GRADUATE PROGRAM IN THE CURRICULUM FOR BASIC CONCEPTS OF NURSING AN EVALUATION / REVIEW

Mağfired Kaşıkçı¹, Esra Aydın², Ayşe Elkoca³

¹Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,

E-mail: magfired@atauni.edu.tr

²Gümüşhane University, Vocational School of Health Services, Gümüşhane/Turkey

E-mail:esra_2924@hotmail.com

³Gümüşhane University, Vocational School of Health Services, Gümüşhane/Turkey

E-mail:ayse.elkoca@hotmail.com

Abstract

Aim: In this study, the basic issues involved in the university's nursing degree programs of nursing program in Turkey; Identifying the screening model through the study of 'human, environment, health / disease and nursing' 'was done in descriptive design.

Methods: Prepare the study population, a list of nursing departments active from the Higher Education Information Management System was obtained. In the list of 90 state universities, 33 foundation universities in the field of 127. This web page can be analyzed web page nursing degree programs are made. The data were obtained by scanning the course information packages stated on the web pages of the universities between 15 March and 30 June 2019. Descriptive statistics (frequency) analysis were analyzed in SPSS 22.0 Windows package program.

Results: In this city; providing education in Turkey and course information of all state and private universities in the nursing program curriculum can be reached on the package were investigated. %8.6 of the programs providing nursing education were in Faculty of Nursing, %60.9 were in Faculty of Health Sciences, %23.4 were in School of Health, %5.6 were in School of Health Sciences and 1.5 were in School of Nursing. In the courses taught in nursing programs, %75.6 of the basic concepts of nursing consisting of human, health, disease and nursing were found in the first class and %17.3 of them were in nursing principles-1. While %37.1 of these courses have an annual course time of 2 and %55.2 of the subjects on the basis of nursing are taught in one week.

At the same time, it was determined that %38.3 of these courses were theoretical courses, the local credit values of the courses were 2, %31.2 and %17.5 of the courses were 2 ECTS. In addition, %68 of the instructors who teach the course graduate nursing, %33 of Dr. Faculty and %21.8 of the areas of expertise

Conclusion: When the curriculum of nursing programs is examined; It is determined that the basic concepts of nursing issues are given in nursing principles-1 or nursing introduction course. When the contents of the curriculum of the courses on the basic concepts of nursing in the web pages of the universities are compared, it is seen that there are significant differences. It is remarkable that these courses show similarities in terms of content, but their names, course hours, local credits and ECTS vary widely. It is seen that the lecturers who teach the course are highly nursing graduate and faculty member. As a result of the completed training, individuals who will have the same occupational license and who will perform the same profession should also receive joint training. It is important that nursing education institutions provide education in line with the standards by taking into account the HUÇEP report. It is seen that the basic concepts of nursing are mostly covered in a short period of time between 1st grade courses and are under the responsibility of nursing principles. Since these concepts should be handled as specific to nursing, not specific to nursing principles, the basic concepts should not be given to the responsibility of Nursing Principles only in the first grade.

Keywords: Nursing, education, concept, undergraduate program

GİRİŞ VE AMAÇ

Hemşirelik mesleği, bilim ve sanatın armonisinde biyo-psiko-sosyo-kültürel bir varlık olan insana hizmet etmeyi; insan sağlığını korumayı, geliştirmeyi ve iyileştirmeyi hedefler (Sabuncu ve ark. 2008). Uygulamalı bir disiplin olarak sürdürülen hemşirelik, holistik ve hümanistik bir yaklaşımla hasta/sağlıklı bireyleri rahatlatma felsefesi üzerine kurulmuştur (Pirbudak Çöçelli ve ark. 2008, Köşgeroğlu 2013). Hemşirelik, uygulamalı bilim yaklaşımı ile teori ve uygulama arasındaki ilişkiyi ortaya koyar ve teorinin uygulamaya geçirilmesiyle hayat bulur (Fealy 1999, Upton 1999, Noureddine 2001). Her profesyonel disiplinde olduğu gibi; kuramsal bilgi ve beceriyi içeren hemşirelikte de uygulamaların bilimsel bir temele oturtulması gereği vardır (Biol 2011).

Hemşirelik bilimi, hemşireliğe özgü bilgi birikiminin bilimsel yöntem ışığında oluşturulmasıyla mümkündür (Karagözoğlu 2005). Hemşireliğin bilgi özü hemşirelik bilimini oluştururken, hemşirelik bilimi ise; hemşirelik uygulamalarına rehberlik eder (Botes 1998, Barrett 2002, Fawcett 2003, Rawnsley 2003). Hemşirelik uygulamalarına rehberlik edecek bilimsel bilgi içeriğini ortaya çıkarıp açıklarken, kullanılan terminolojide ortak anlayışa varmak önemlidir (Velioğlu 2012).

Profesyonel bir mesleğin temel amacı, uygulamalarında kullanılacak bilimsel bilgi birikimini ortaya koymaktır (Akça Ay 2012, Alpar ve ark.2015). Bu bilgileri kavramsal bir çerçevede içinde örgütlemek, ilişkilendirmek öğrenilmesini kolaylaştıran temel özellik olup, genellikle kavram ve kuram terimleri ile açıklanır (Akça Ay 2012). 20. yüzyılın ikinci yarısında hemşire liderler; hemşireliğin profesyonel bir meslek olarak kabullenilmesi için, kavramsal ve kuramsal çerçevesinin belirlenmesi yönünde çalışmalarda bulunmuşlardır (Ocakçı ve Alpar 2013). Hemşirelik alanındaki kuramsal çalışmalar, modeller sistematik bir biçimde sınıflandırılarak; insan, çevre, sağlık/hastalık ve hemşirelik kavramları üzerinde görüş birliğine varılmıştır. Bu kavramlar, çok geniş bir alanı kapsayan kuram çalışmalarında bilginin gelişim sürecinin kalitesini artırmış ve netleştirmiştir. Aynı zamanda kavramlar, paradigmatik bakış açısı içinde hemşireliğin bir bilim olarak gelişiminin anlaşılmasını kolaylaştırmıştır (Atabek Aştı 2012).

Hemşirelik öğretiminin ülke gereksinimlerine yanıt verebilmesi ve kalitesinin artırılması için hemşirelik öğretiminin kabul edilir ve güncel standartlara dayandırılması gerekmektedir. Ülkemizde hemşirelikte yüksek öğrenim 1955 yılında başlamakla birlikte, bu süreç içerisinde hemşirelik lisans eğitimi iyileştirilmesi, temel standartların oluşturulması için çalışmalar yürütülmüştür. Bu amaçla Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (HUÇEP) Komisyonu oluşturulmuş ve “Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı” çalışmalarına 2002 yılında başlanmıştır. HUÇEP’e (2014) göre hemşirelik öğretimi; sağlıklı ya da hasta bireylerin her ortamda hemşirelik bakımı gereksinimlerini saptayabilecek, bu gereksinimleri mesleki standartlar düzeyinde karşılayabilmek için gerekli hemşirelik bakımını planlayabilecek, uygulayabilecek ve değerlendirebilecek hemşire yetiştirmeyi amaçlamaktadır (HUÇEP 2014).

Özünde hasta/sağlıklı bireye bakımı barındıran hemşirelik; bu felsefe doğrultusunda bireyin deneyimlerini, kültürünü, inançlarını, psikolojik durumunu aynı zamanda bireyin yakın ve uzak çevresini göz önünde bulundurmalıdır (Altıok ve ark 2011). Bu bakış açısını benimsemek mesleğin kalitesini, hasta ve çalışan memnuniyetini aynı zamanda da çalışanın iş doyumunu artıracaktır. Hemşirelik öğrencilerinin; hemşirelik disiplinin genel ve global konusuna odaklanan, uygulamalara rehberlik edecek hemşireliğin bilimsel bilgi içeriğini açıklayan terminolojide ortak anlayış sağlayan, mesleklerinin üzerine temellendiği temel kavramlar hakkında bilgi sahibi olmaları, aralarında ilişki kurabilmeleri, sistematik yaklaşım sergileyebilmesi ancak iyi bir eğitimle mümkündür.

Literatür incelendiğinde Türkiye’de hemşirelik mesleğinin üzerine temellendiği temel kavramların, hemşirelik müfredatındaki durumunun belirlendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Buradan hareketle Türkiye’de lisans eğitimi veren hemşirelik kurumlarının ders içeriklerinde hemşireliğin temel kavramları; insan, çevre, sağlık/ hastalık ve hemşireliğin yerinin ve mevcut durumunun belirlenmesi önem arz etmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın amacı ve türü: Bu çalışma, Türkiye’deki üniversitelerin hemşirelik lisans programlarında yer alan hemşireliğin temel kavramları; “insan, çevre, sağlık/hastalık ve hemşireliği” incelemek amacıyla tarama modeli kullanılarak tanımlayıcı tasarımda yapılmıştır.

Araştırma soruları:

- Hemşirelik lisans eğitimi verilen kurumların türü nedir?
- Hemşireliğin temel kavramları konusunun geçtiği derslerin dağılımı nasıldır?
- Hemşireliğin temel kavramları; ‘‘ insan, çevre, sağlık/hastalık ve hemşirelik’’ konularının öğretiminden sorumlu akademik personelin özellikleri nelerdir?

Araştırmanın evren ve örnekleme: Çalışma evrenini belirlemek amacıyla, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi’nden aktif olan hemşirelik bölümlerinin listesi elde edilmiştir. Listede 90 devlet üniversitesi ve 33 vakıf üniversitesi bünyesindeki 127 hemşirelik lisans programı olduğu belirlenmiştir (<https://istatistik.yok.gov.tr>). Aynı üniversite bünyesinde birden fazla hemşirelik lisans eğitimi veren programlar arasından kuruluş tarihi daha önce olan programlar araştırmaya alınma ölçütü olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda web sayfası incelenebilen ve her üniversiteyi temsil eden bir hemşirelik lisans programı örnekleme alınmıştır.

Veri toplama aracı: Bu çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formuyla elde edilmiştir.

Veri toplama formu; ‘‘Hemşirelik eğitimi veren kurumların türü (Hemşirelik Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yüksekokulu, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Hemşirelik Yüksekokulu)’’, ‘‘Hemşireliğin Temel Kavramlarının (İnsan, Çevre, Sağlık/Hastalık ve Hemşirelik) öğretiminden sorumlu akademik personelin özelliğine ilişkin bilgiler (Mezun olunan lisans programı, Ünvanı ve Uzmanlık alanı)’’ ve ‘‘Hemşireliğin Temel Kavramlarının (İnsan, Çevre, Sağlık/ Hastalık ve Hemşirelik) işlendiği dersin içeriğine ilişkin bilgiler (Dersin programdaki tam adı, Seçmeli/ Zorunlu durumu, Kuramsal-Uygulama saati, ACTS/yerel kredisi)’’ olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Verilerin toplanması: Veriler, 15 Mart-30 Haziran 2019 tarihleri arasında üniversitelerin web sayfalarında yayınlanan eğitim programlarının taranmasıyla elde edilmiştir.

Verilerin değerlendirilmesi: Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22.0 Windows paket programında tanımlayıcı istatistik (frekans) kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın sınırlılıkları: Türkiye’de lisans eğitimi veren hemşirelik kurumlarının ders içeriklerinde hemşireliğin temel kavramları; insan, çevre, sağlık/ hastalık ve hemşireliğin yerinin ve mevcut durumunun belirlenmesine yönelik yapılan bu araştırmada üniversitelerin web sitelerinde yer alan bilgiler dikkate alınmıştır. Web sayfalarında yer alan bilgilerin yetersiz olması nedeniyle ulaşılabilecek verilerin tamamına ulaşamaması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

BULGULAR

Tablo-1 Hemşirelik Eğitimi Veren Lisans Kurumlarının Türü

Üniversite Türü	n	%
Devlet Üniversitesi	90	75.6
Vakıf Üniversitesi	33	24.4
Toplam	123	100
Okul Türü	n	%
Hemşirelik Fakültesi	11	8.6
Sağlık Bilimleri Fakültesi	77	60.9
Sağlık Yüksekokulu	30	23.4
Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	7	5.6
Hemşirelik Yüksekokulu	2	1.5
Toplam	127	100

Türkiye’de hemşirelik lisans programlarının bulunduğu üniversiteler incelendiğinde; 90 devlet üniversitesi 33 vakıf üniversitesi bünyesinde olmak üzere 127 adet hemşirelik lisans eğitimi veren kurum olduğu görülmüştür. Bu kurumların % 60.9’u sağlık bilimleri fakültesi, % 23.4’ü sağlık yüksekokulu, % 8.6’sı hemşirelik fakültesi, % 5.6’sı sağlık bilimleri yüksekokulu ve % 1.5’i hemşirelik yüksekokulu olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo-2 Dersin Sorumlu Akademik Personelinin Özelliklerinin Dağılımı

Mezun Olunan Lisans Programı	n	%
Hemşirelik	134	68
Sağlık bilimleri (tıp, ebelik, sağlık eğitimi)	2	1.2
Diğer	38	17.1
Ulaşılamadı	23	13.7
Toplam	197	100

Ünvanı	n	%
Profesör	25	12.7
Doçent	17	8.6
Dr. Öğretim. Üyesi	65	33.0
Öğretim Görevlisi	42	21.3
Okutman	1	0.5
Araştırma Görevlisi	6	3.0
Ulaşılamadı	40	20.3
Doktor	1	0.6
Toplam	197	100

Uzmanlık Alanı	n	%
Hemşirelik Esasları	43	21.8
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği	3	1.5
İç Hastalıkları Hemşireliği	10	5.1
Halk Sağlığı Hemşireliği	7	3.6
Psikiyatri Hemşireliği	7	3.6
Çocuk Hastalıkları Hemşireliği	7	3.6
Kadın Hastalıkları Hemşireliği	6	3.0
Hemşirelik Anabilim dalı	22	11.2
Temel tıp Bilimleri(Anatomi, Fizyoloji, mikrobiyoloji, Biyokimya)	11	5.6
Psikoloji	2	1.0
Sosyoloji	8	4.1
Deontoloji ve Tıp Tarihi	1	0.5
Acil Tıp Hemşireliği	1	0.5
Hemşirelikte Öğretim	1	0.5
Biyoloji	2	1.0
Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği-Temel Tıp Bilimleri	1	0.5
İç Hastalıkları Hemşireliği-Temel Tıp Bilimleri	3	1.5
Psikiyatri Hemşireliği-Hemşirelik Esasları	1	0.5
Temel tıp Bilimleri- İç Hastalıkları Hemşireliği	5	2.5
Temel tıp Bilimleri- Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği	2	1.0
Ulaşılamadı	54	27.4
Toplam	197	100

Dersin sorumlu akademik personelinin özellikleri incelendiğinde, %68'inin hemşirelik mezunu olduğu, %33'ünün Dr. Öğretim Üyesi olduğu ve %21.8' inin uzmanlık alanının hemşirelik esasları olduğu belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 3-Hemşireliğin Temel Kavramları Konusuna İlişkin Tanıtıcı Bilgiler (n=197)

Dersin Adı	n	%
Sağlık Bilimleri ve Hemşireliğe Giriş	1	0.5
Hemşireliğe Giriş	32	16.2
Hemşirelikte Temel İlke ve Uygulamalar	16	8.1
İç Hastalıkları Hemşireliği	17	8.6
Mesleki Oryantasyon	1	0.5
Hemşirelikte Öğretim	1	0.5
Hemşirelikte Temel Kavramlar	7	3.6
Sağlık Sosyolojisi	20	10.2
Hemşirelik Esasları-1	34	17.3
Hemşireliğe Giriş ve Yasal Yönleri	1	0.5
Hemşireliğe Giriş Deontoloji ve Etik	1	0.5
Meslek Esasları	3	1.5
Hemşirelik Felsefesi Temel Kavram ve İlkeleri	12	6.1
Hemşirelik Süreci	2	1.0
Hemşireliğe Giriş ve Temel Kavramlar	2	1.0
Hemşirelik Esasları-2	2	1.0
Mesleki Oryantasyon ve Hemşireliğe Giriş	1	0.5
Hemşirelik Tarihi ve Felsefesi	1	0.5
Hemşirelikte Kişiler arası İlişkiler	1	0.5
Hemşirelik Felsefesi	1	0.5
Sosyal Çevre ve Sağlık	1	0.5
Halk Sağlığı Hemşireliği	1	0.5
Hemşireliğin Kavramsal Çerçevesi ve Tarihi-1	1	0.5
Hemşireliğin Kavramsal Çerçevesi ve Tarihi-2	1	0.5
Hemşirelikte Profesyonellik	1	0.5
Sağlıklı Yaşam ve Hemşirelik	2	1.0
Mesleki Temeller-1	1	0.5
Hemşirelikte Temel Kavramlar ve Bakım Teorileri	1	0.5
Sağlık ve Hemşirelik-1	1	0.5
Sağlığı Koruma ve Geliştirme	1	0.5
Hemşirelik Esasları Uygulama	1	0.5
Hemşirelik Tarihi Kavram ve İlkeleri	1	0.5
Meslek Esasları ve Tekniği-1	2	1.0
Meslekte Temel İlke ve Uygulamalar	1	0.5
Hemşirelik Tarihi	1	0.5
Ders İçeriklerine Ulaşılamadı	24	12.4
Toplam	197	100

Ders Saati	n	%
1	3	1.8
2	62	37.1
3	15	9.0
4	10	6.0
5	4	2.4
6	8	4.8
7	8	4.8
8	11	6.6
9	1	0.6
11	2	1.2
12	4	2.4
13	1	0.6
14	2	1.2
15	2	1.2
16	6	3.6
17	1	0.6
18	10	6.0
20	1	0.6
21	1	0.6
22	11	6.6
24	4	2.3
Toplam	167	100

‘‘Hemşireliğin temel kavramları’’ konularına derslerde yer verilme durumları incelendiğinde ise; %75.6 oranıyla 1.sınıf ders içeriğinde ve %17.3 oranıyla da Hemşirelik Esasları-1 dersi içinde yer aldığı dikkat çekmiştir. Aynı zamanda %37.1 oranında işlenen ders saatinin 2 saat olduğu ve %55.7’sinin uygulama saatinin olmadığı tespit edilmiştir. Derslerin yerel kredi değerlerinin %31.2 oranında 2 olduğu ve % 17.5’inin AKTS sinin 2 olduğu tespit edilmiştir. Derslerde hemşireliğin temel kavramlarına, %55.2 oranında 1 hafta yer verildiği belirlenmiştir (Tablo 3).

TARTIŞMA

Bu çalışmada; ders içeriklerine ulaşabildiğimiz 90 devlet üniversitesi ve 33 vakıf üniversitesi bünyesindeki 127 hemşirelik lisans programı incelenmiştir. Bu kurumların % 60.9’u (n=77) sağlık bilimleri fakültesi, % 23.4’ü (n=30) sağlık yüksekokulu, % 8.6’sı (n=11) hemşirelik fakültesi, % 5.6’sı (n=7) sağlık bilimleri yüksekokulu ve % 1.5’i (n=2) hemşirelik yüksekokulu olduğu belirlenmiştir (Tablo1). Hemşirelik lisans eğitiminin çoğunlukla Sağlık Bilimleri Fakültesi bünyesinde yürütüldüğü tespit edilmiştir. Erdöl’ün 2011 yılında yapmış olduğu çalışmada ÖSYM 2011 verilerine göre Türkiye’de, 63 sağlık yüksekokulu, 21 sağlık bilimleri fakültesi, 8 hemşirelik yüksekokulu, 3 sağlık bilimleri yüksekokulu ve 1 hemşirelik fakültesi olduğu belirlenmiştir. Türkiye’de hemşirelik eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının farklı yapılanması dikkat çekmektedir. İspir ve ark.nın 2017 yılında yapmış oldukları çalışmada ise (<https://istatistik.yok.gov.tr>) verilerine göre %58 oranında sağlık yüksekokulu, %36 oranında sağlık bilimleri fakültesi ve %6 oranında hemşirelik fakültesi olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma sonuçları karşılaştırıldığında, son 8 yılda hemşirelik eğitimi veren yükseköğretim kurumu yapısı sayısının giderek arttığı, sağlık yüksekokulu oranlarının giderek azaldığı, sağlık bilimleri fakültesi ve hemşirelik fakültesi oranlarının da giderek arttığı görülmüştür. Ülkemizde hemşirelik eğitiminin yükseköğretim olarak sürdürüldüğü beş farklı kurum (Sağlık yüksekokulları, Hemşirelik fakülteleri, Hemşirelik yüksekokulları ve Sağlık bilimleri fakülteleri,

Sağlık bilimleri yüksekokulu) olmasına karşın, Dünya Sağlık Örgütü'nün hemşirelik eğitimiyle ilgili belirlediği stratejilerde hemşirelik eğitiminin tek düzey şeklinde verilmesinin önemi vurgulanmıştır (WHO, 2000; WHO, 2003; WHO, 2009; WHO, 2016).

Bu göstergeler hemşirelik eğitiminin gelişme gösterdiği ve fakülte yapısının hemşireliğin bilimsel ve profesyonel gelişimi için önemli aşamalar kat ettiğini göstermektedir. Ancak giderek artan yükseköğretim kurumu sayısı ve çeşitliliği; ülkemizde hemşire yetiştiren yükseköğretim kurumları arasında örgütlenme ve işleyiş açısından farklılıklara, öğretim elemanı sayısı dağılımında dengesizliklere ve çoğu zaman lisans eğitimi verilmesini sağlayacak temel standartları karşılayamayan kurumlarda hemşirelik eğitiminin sürdürülmesine neden olabilmektedir. Aynı zamanda artan kurum sayısı ile paralel seyreden öğrenci sayısı uygulamalı bir bilim disiplini olan hemşirelikte; uygulama sahasında öğrencilerin kaliteli eğitim almasını zorlaştırmaktadır.

Hemşireliğin temel kavramların öğretiminden sorumlu akademik personele ilişkin veriler incelendiğinde; % 21.8' inin Hemşirelik Esasları alanında uzmanlaştığı, %12.2'sinin uzmanlık alanının hemşirelik dışı (Anatomi, Fizyoloji, Mikrobiyoloji, Biyokimya, Psikoloji, Sosyoloji, Deontoloji ve Tıp Tarihi) olduğu saptanmış, % 27.4'ünün uzmanlık alanına ulaşamamıştır. Tuna (2015) tarafından yapılan çalışmada ülkemizde hemşire yetiştiren yükseköğretim kurumları bir bütün olarak değerlendirildiğinde kurum çeşitliliği, öğretim elemanı ve öğrenci dağılımı ile kurumlar arasında uzmanlaşma/anabilim dalı yapılanması ve dağılımı arasında belirgin farklılıklar olduğu belirtilmiştir.

Çalışma kapsamında incelenen üniversitelerin tamamına yakınında "Hemşireliğin Temel Kavramları" konularına yer verilmekte olup, konuların geçtiği dersin açık ismi %17.3 oranında "Hemşirelik Esasları 1" olarak yer almaktadır. Duygulu (2015) tarafından yapılan araştırmada hemşirelik lisans müfredatlarında farklılıklar olduğu vurgulanmıştır. Bu çalışmada da hemşireliğin temel kavramlarının işlendiği dersler incelendiğinde toplam 35 farklı ders içeriğinde yer aldığı görülmektedir. Çalışmanın bu bulgusu da üniversitelerin müfredat içeriklerinde önemli farklılıklar olduğunu düşündürmektedir.

İspir ve ark. nın 2017 yılında yapmış oldukları çalışmada üniversitelerin ders programı içeriklerinden %23.1'ine ulaşılmışken, bu çalışmada ders programı içeriklerinin % 89.3'üne ulaşılmıştır. Bu sonuç üniversitelerin Bologna uyum sürecini takip ettiklerini ve düzenleme oranlarını arttırdıklarını göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik lisans programlarında; "hemşireliğin temel kavramları" konularının öğretiminden sorumlu akademik personelin, büyük çoğunlukla (%21.8) Hemşirelik Esasları alanında uzman olduğu göze çarpmaktadır. Buna ek olarak hemşireliğin temel kavramlarının büyük çoğunlukla 1. sınıf dersleri arasında ve kısa bir zaman diliminde işlendiği ve Hemşirelik Esasları sorumluluğunda olduğu görülmektedir. Hemşirelik mesleğinin üzerine temellendiği bu kavramlar; hemşirelik esaslarına özgü değil hemşireliğe özgü bir değer olarak, tüm hemşirelik eğitimi boyunca ele alınmalıdır. Üniversitelerin web sayfalarında yer alan, hemşireliğin temel kavramlarının işlendiği derslere ait müfredat içerikleri karşılaştırıldığında önemli farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu derslerin içerik açısından benzerlik gösterdiği ancak isimlerinin, ders saatlerinin, yerel kredi ve AKTS' lerinin çok çeşitlilik gösterdiği izlenmiştir. Bu çeşitliliğin ortadan kalkması için hemşirelik lisans müfredatlarının standardize edilmesi gerekmektedir. Hemşirelik eğitimi veren kurumların tek tip (hemşirelik fakülteleri vb) yükseköğretim kurumlarında sürdürülmesi ve HUÇEP raporu dikkate alınarak standartlar doğrultusunda verilmesi önem arz etmektedir.

Ayrıca her geçen gün artan hemşirelik okulları nedeniyle hemşirelik öğrencisi sayısı da giderek artmaktadır. Hemşirelik mesleğinin kalite standartlarının yükseltilebilmesi için aynı oranda öğretim elamanı sayısının ve niteliğinin de artırılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Altok, H. Ö., Şengün, F., & Üstün, B. (2011). Bakım: Kavram Analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 4(3), 137-140.

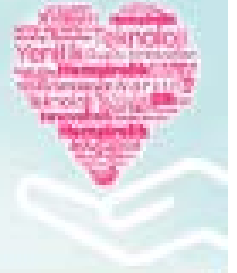
Atabek Aştı T, Karadağ A. (2012). Hemşirelik Esasları: Hemşirelik Bilim ve Sanatı, 1.baskı. İstanbul, Akademi Basım ve Yayıncılık.

- Barış N, Gülseven B, Ecevit Alpar Ş. (2015).** Roy Adaptasyon modeline göre bir hemşirelik bakım planı. Ege üniversitesi hemşirelik fakültesi dergisi 31(2): 130-139.
- Barrett, E.A.M. (2002).** What is Nursing Science? Nursing Science Quarterly 15.1:51-60.
- Birol L. (2011).** Hemşirelik Süreci. 10. Baskı. İzmir. Etki Yayınları.
- Botes, A (1998).** Knowledge or Wisdom for Nursing Science, Curationis, 21(1): 13–18.
- Duygulu, S. (2015).** Hemşirelik lisans eğitim programlarında hemşirelik hizmetleri yönetiminin öğretimi. Sağlıkla Hemşirelik Dergisi, 21, 6-8.
- Ergöl, Ş. (2011).** Türkiyede yükseköğretimde hemşirelik eğitimi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 1:3, 152-155.
- Fawcett, J (2003).** The Nurse Theorists: 21 st Century Updates-Martha E. Rogers, Nursing Science Quarterly, 16(1):44–51.
- Fealy, GM (1999).** The Theory-practice relationship in nursing: the practioners' perspective. Journal of Advanced Nursing, 30(1):74-82.
- Noureddine, S (2001).** Development of the ethical dimension in nursing theory. International Journal of Nursing Practice, 7: 2–7.
- Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitimi Programı 2014. <http://www.hemed.org.tr/images/stories/hucep-2014-pdf.pdf>. Ulaşım:2019
- İspir, Ö.ve ark.(2017).** Türkiye'deki Hemşirelik Lisans Programlarında Yürütülen Hemşirelikte Yönetim Dersinin İncelenmesi. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi, 2:4, 72-78.
- Karagözoğlu, Ş. (2005).** Bilimsel bir disiplin olarak hemşirelik. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 9(1), 6-14.
- Köşgeroğlu, N (2013).** Hemşirelik ve Estetik, Hemşire Olmak Hayata. İstanbul, Nobel Tıp Kitapevleri.
- Ocakçı A.F. Ecevit Alpar Ş. (2013).** Hemşirelik Kavram, Kuram ve Model Örnekleri. 1.baskı. İstanbul. İstanbul Tıp Kitapevi.
- Pirbudak Çöçelli, L, Bacaksız BD, Owayolu N. (2008).**Ağrı tedavisinde hemşirenin rolü. Gaziantep Tıp Dergisi, 14: 53-58.
- Rawnsley, MM (2003).** Dimensions of Scholarship and The Advancement of Nursing Science: Articulating A Vision, Nursing Science Quarterly, 16(1):6–13.
- Tuna, R. (2015).** Türkiye'de Hemşire Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarındaki Öğrenci ve Öğretim Elemanı Dağılımı. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi, 2:2, 94-99.
- Upton, DJ (1999).** How can we achieve evidence-based practice if we have a theory-practice gap in nursing today? Journal of Advanced Nursing, 29(3):549-555.
- Velioğlu P. (2012).** Hemşirelikte Kavram ve Kuramlar. 2. Baskı. İstanbul. Akademi Basım ve Yayıncılık.
- Yüksek Öğretim Bilgi Yönetim Sistemi.** <https://istatistik.yok.gov.tr> (Erişim 15.03.2019).
- World Helath Organizarion (WHO) (2009).** Global Standards for the Initial Education of Professional Nurses and Midwives, http://www.who.int/hrh/nursing_midwifery/hrh_global_standards_education.pdf.(Erişim 20.09.2019).
- World Health Organization (WHO) (2003).** Nurses and Midwives a Force for Health, http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0016/102238/E81549.pdf. (Erişim 20.09.2019).
- World Helath Organizarion (WHO) (2000).** WHO European Strategy for Nursing and Midwifery Education, http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0005/125744/E72918.pdf?ua=1. (Erişim 20.09.2019).
- World Health Organization (WHO) (2016).** Nurse educator core competencies. 1.Education, Nursing. 2.Nursing Staff – education. 3.Competency-Based Education. 4.Health Manpower. 5.Teaching. I.World Health Organization 21-24. (Erişim 20.09.2019).

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

ÖĞRENCİ HEMŞİRELERİN KLİNİK BECERİ DÜZEYLERİNİN VE YETERLİLİK DURUMLARININ BELİRLENMESİ

Yeter KURT¹, Çiğdem Gamze ÖZKAN²

¹*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Trabzon / Türkiye,*

E-Posta:ykurt6161@hotmail.com

²*Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Trabzon / Türkiye,*

E-Posta:ozkan_551907@hotmail.com

Özet

Amaç: Bu çalışma, kliniklerde uygulama yapan hemşirelik öğrencilerinin temel hemşirelik girişimlerini gerçekleştirme durumları ve yeterlilik düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte olan çalışma Hemşirelik bölümünde öğrenim gören 381 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmadaki veriler öğrencilere “kişisel bilgi formu” ve “Temel Hemşirelik Girişimleri Tanımlama Formu”nun değerlendirilmesi ile elde edilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin % 70.1’inin klinik staja hazır hissettiği ve %86.1’inin klinikte uygulama yaparken olumsuz deneyim yaşamaktan korktuğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin %50.1’inin klinik uygulamada teorik bilgisinin %28.9’unun ise beceri gerçekleştirebilme durumlarında yeterli olduğu belirlenmiştir. Öğrenci hemşirelerin en sık uyguladıkları/kendilerini yeterli gördükleri hemşirelik girişimleri arasında anamnez alma (%92.1/%81.4), kan basıncı ölçümü (%91.1/%92.1), vücut sıcaklığı ölçümü (%90.6/%93.7), solunum ve nabız ölçümü (%90/%92.4), oksijen saturasyon ölçümü (%89.8/%91.9), IV puşe yolu ile ilaç uygulama (%87.9/%88.7), subkutan enjeksiyon uygulama (%87.4/%85.8) ve kan şekeri ölçümü (%85.6/%87.9) olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin en az gerçekleştirdikleri uygulamalar/kendilerini yetersiz görme durumu arasında üriner kateter uygulama (%24.7/%37.8), boğaz/balgam kültürü alma(%21.5/%34.4), oral airway uygulaması (%19.4/%39.9), nazogastrik sonda çıkarma (%16.3/%45.1), mide gavajı (%15.2/%49.6) ve nazogastrik sonda takma (%11.3/%50.9) yer almaktadır.

Sonuç: Öğrenci hemşirelerin hastanede sık uygulama fırsatı buldukları vital bulgu ve anamnez alma, parenteral ilaç uygulamaları gibi konularda kendilerini yeterli gördükleri, daha az uygulama fırsatı buldukları üriner kateter ve nazogastrik sonda takma gibi uygulamalarda yetersiz hissettikleri bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik eğitimi, klinik beceri öğretimi, öğrenci hemşire, yeterlilik

DETERMINING STUDENT NURSE'S CLINICAL SKILL LEVELS AND COMPETENCE STATUS

Yeter KURT¹, Çiğdem Gamze ÖZKAN²

¹ Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Trabzon / Turkey,

E-mail: ykurt6161@hotmail.com

² Karadeniz Technical University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Trabzon / Turkey,

E-mail: ozkan_551907@hotmail.com

ABSTRACT

Aim: To determine competence status and status of realization of basic nursing interventions of nursing students who practiced in clinics.

Method: It was undertaken with 381 students who studied at the school of nursing. The data were gathered by assessing "Information Request Form" and "Identification Form of Basic Nursing Interventions" administered to the students.

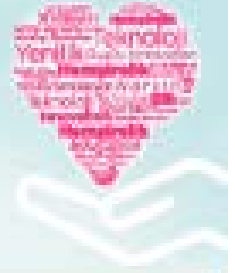
Results: 70.1% of them felt ready for clinical internship and 86.1% of them feared that they would have negative experiences during clinical practice. 50.1% of the students stated that their theoretical knowledge was sufficient for clinical practice while 28.9% of them told that their theoretical knowledge was sufficient for developing skills. The most frequently done/the most sufficiently done nursing interventions by the students were taking medical history (92.1%/81.4%), measuring blood pressure (91.1%/92.1%), measuring body temperature (90.6%/93.7%), measuring respiration rate and heart rate (90%/92.4%), measuring oxygen saturation (89.8%/91.9%), intravenous push medication administration (87.9%/88.7%), giving subcutaneous injection (87.4%/85.8%) and measuring blood glucose (85.6%/87.9%). The least frequently done/the least sufficiently done nursing interventions by the student nurses were urinary catheter insertion (24.7%/37.8%), taking throat swab/sputum culture (21.5%/34.4%), oral airway insertion (19.4%/39.9%), nasogastric catheter removal (16.3%/45.1%), stomach gavage (15.2%/49.6%) and nasogastric catheter insertion (11.3%/50.9%).

Conclusion: Students found themselves capable in such practices as taking vital signs and taking medical history, parenteral medication practices because they often got the opportunity to realize these practices at hospitals while they felt incapable in such practices as urinary catheter insertion and nasogastric catheter insertion because they rarely got the chance to do these practices.

Key Words: Nursing education, clinical skill teaching, student nurse, sufficiency

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

MİGREN ATAKLARINDA AROMATİK YAĞLARLA YAPILAN MASAJIN KAN BASINCI, NABİZ VE OKSİJEN SATURASYONUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Hatice Öntürk (Asst. Prof.)¹, **Leman Şenturan** (Prof.)², **Necmiye Sabuncu** (Prof.)³

¹Bitlis Eren Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, Bitlis, Türkiye,
E Posta: onturk65@hotmail.com

²Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi İstanbul, Türkiye,
E Posta: lemansenturan@gmail.com

³Haliç Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye,
E Posta: necmiyesabuncu@halic.edu.tr

Özet

Amaç: Araştırma, migren tanısı konmuş bireylerde, migren atağı sırasında tıbbi tedaviye ek olarak aromatik yağlarla yapılan masajın kan basıncı, nabız ve oksijen saturasyonuna etkisini incelemek amacı ile deneysel olarak yapıldı.

Yöntem: Örneklemi acil kliniğe tanısı konmuş migren atağı ile başvuran, 18 yaş üzeri, gönüllü, tanılanmış kardiyovasküler ve solunum sistemi hastalığı olmayan 35 deney 35 kontrol olmak üzere toplam 70 hasta oluşturdu. Veriler, hasta bilgi formu, tansiyon aleti ve pulseoximetre kullanılarak toplandı. Araştırma öncesi etik kurul onayı, hastalardan ise aydınlatılmış onam alındı. Kontrol grubu hastalara tıbbi tedavi haricinde herhangi bir uygulama yapılmadı. Deney grubu hastalara ise migren atağı esnasında tıbbi tedaviye ek olarak, aromatik yağ karışımı kullanılarak 15 dakika alın, şakak ve boyun köküne masaj uygulandı. Tıbbi tedavi ve masaj uygulamasından önce kan basıncı, nabız ve oksijen saturasyonu ölçüldü. Tıbbi tedavi ve masaj uygulamasından 30 dk sonra tekrar değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar, Ki kare Testi, Kruskal Wallis Testi, Wilcoxon Testi, Mann Whitney U Testi kullanıldı.

Bulgular: Kontrol grubundaki katılımcıların %60.0'nın kadın, %31.4'ünün ilkokul mezunu; deney grubundaki katılımcıların %88.6'sının kadın, %42.9'unun ilkokul mezunu, olduğu belirlendi. Deney grubu hastaların uygulama öncesi kan basıncının 106,57±15,89; nabız değerinin 78,06±14,27; ve oksijen saturasyonunun 95,40±2,4 olduğu, uygulama sonrası ise bu değerlerde anlamlı bir değişim olmadığı (p>0.05) ; kontrol grubunda ise uygulama öncesi kan basıncının 110,71±13,29; nabız değerinin 78,71±10,17; ve oksijen saturasyonunun 94,80±3,34, uygulama sonrası kan basıncında anlamlı bir azalma olduğu görüldü.

Sonuç: Araştırmada migren atakları sırasında aromatik yağlarla yapılan masajın kan basıncı, nabız ve solunum üzerinde anlamlı bir etki göstermediği sonucuna varıldı.

Anahtar Kelimeler: Migren, nabız, kan basıncı, oksijen saturasyonu, aromaterapi.

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF MASSAGE WITH AROMATIC OIL ON BLOOD PRESSURE, PULSE AND OXYGEN SATURATION IN MIGRAINE ATTACKS

Hatice Öntürk¹, Leman Şenturan ², Necmiye Sabuncu ³

¹Bitlis Eren University, High School of Health, Bitlis/Turkey,

E-mail: onturk65@hotmail.com

²Biruni University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, İstanbul/Turkey,

E-mail: lemansenturan@gmail.com

³Haliç University, High School of Nursing, İstanbul/Turkey,

E-mail: necmiyesabuncu@halic.edu.tr

Abstract

Aim: The aim of this study was to investigate the effect of aromatic oil massage on blood pressure, pulse and oxygen saturation in migraine patients in addition to medical treatment during migraine attacks experimentally.

Method: The sample has been consisted of 70 volunteers (35 of which are volunteers, and 35 are controls) who are older than 18 and have no respiratory system problems and who were admitted to the emergency departments with the diagnosis of migraine attacks. Data were collected using patient information form, sphygmomanometer and pulse oximeter. Ethics committee approval was obtained before the study and informed consent was obtained from the patients. Control group patients did not receive any treatment except for medical treatment. In addition to medical treatment during the migraine attack, experimental group patients were treated for 15 minutes massages that were applied to the temple and the root of the neck using a mixture of aromatic oils. Blood pressure, pulse and oxygen saturation of the patients were measured before medical treatment and massage. They were reevaluated 30 minutes after medical treatment and massage. Descriptive statistical methods, Chi square test, Kruskal Wallis test, Wilcoxon test, Mann Whitney U test has been used in the evaluation of the data.

Results: It has been detected that 60.0% of the participants in the control group were female and 31.4% were primary school graduates; 88.6% of the participants in the experimental group were female and 42.9% were primary school graduates. Before the application, patients blood pressure was measured 106.57 ± 15.89 ; pulse rate was measured 78.06 ± 14.27 ; and oxygen saturation was measured 95.40 ± 2.4 and it has been detected that there was no significant change in these values after the application ($p > 0.05$); In the control group, blood pressure was measured 110.71 ± 13.29 ; pulse rate was measured 78.71 ± 10.17 ; and oxygen saturation was measured 94.80 ± 3.34 and it has been seen that there was a significant decrease in blood pressure after the application.

Conclusion: In this study, it has been concluded that massage with aromatic oils has no significant effect on blood pressure, pulse and respiration during migraine attacks.

Key Words: Migraine, blood pressure, pulse, oxygen saturation, aromatherapy.

GİRİŞ VE AMAÇ

Migren bilinen en eski kronik hastalıklardan biridir. Kelime anlamı olarak migren Yunanca başın tek tarafını tutan ağrı anlamına gelen ‘‘hemicrania’’ kelimesinden türetilmiştir. Çoğunlukla başın sağ ya da sol tarafına yerleşim gösteren, akut ya da kronik ataklar şeklinde gelen, günlerce devam eden, sıkıştırıcı ya da zonklayıcı tarzda seyreden, bulantı, kusma, geyirme ve görme bozukluklarının eşlik ettiği şiddetli ağrı durumudur.^{1,2} Migren fiziksel aktivitelerle şiddetlenen, günlük iş gücü kaybına ve iş verimsizliğine neden olan bir hastalıktır.^{3,4} Migrenin, gözde ışık çakması, burun akıntısı, solunum güçlüğünün bazen ateş ve susama hissinin eşlik edebildiği; nabız gibi atan, yanma şeklinde ve dayanılmaz bir nitelikte bir ağrı olduğu ifade edilmektedir.^{1,4,5}

Yoğun ilaç tüketimi, iş gücü kaybı, yaşam kalitesinde azalma ve yaşanan şiddetli ağrı atakları nedeniyle migren üzerinde durulması gereken önemli bir hastalıktır. Çok boyutlu bir hastalık olan migrenin çeşitli yönleri ile incelenmesi ve farklı yaklaşımlarla tedavi edilmesi, sebep olduğu fiziksel, ruhsal ve ekonomik yükü azaltacaktır.

Araştırma, migren tanısı konmuş bireylerde, migren atağı sırasında tıbbi tedaviye ek olarak aromatik yağlarla yapılan masajın kan basıncı, nabız ve oksijen saturasyonuna etkisini incelemek amacı ile deneysel olarak yapıldı.

YÖNTEM

Örnekleme acil kliniğe tanısı konmuş migren atağı ile başvuran, 18 yaş üzeri, gönüllü, tanılanmış kardiyovasküler ve solunum sistemi hastalığı olmayan 35 deney 35 kontrol olmak üzere toplam 70 hasta oluşturdu. Araştırma öncesi etik kurul onayı ile hastalardan aydınlatılmış onam alındı. Veriler; Araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda oluşturulmuş hasta bilgi formu, kan basıncı değerlendirmesi için tansiyon aleti ve kandaki oksijen moleküllerinin hemoglobin moleküllerine ne miktarda tutunduklarını gösteren, nabız kolay ve hızlı bir şekilde ölçen, yaptığı ölçümleri kaydedebilen bir pulseoximetre kullanılarak toplandı. Çalışma, deney ve kontrol grupları üzerinde yapıldı. Randomizasyon yöntemi ile belirlenen gruplara ait hastalara o grubun protokol numarası verildi. Kontrol grubu hastalara, klinik rutin ve direktiflerine göre doktor tarafından verilen tıbbi tedavi dışında herhangi bir uygulama yapılmadı. Kan basıncı ve oksijen saturasyonu ölçüldü.

Deney grubu hastalara ise migren atağı esnasında tıbbi tedaviye ek olarak, aromatik yağ karışımı kullanılarak 15 dakika alın, şakak ve boyun köküne masaj uygulandı. Tıbbi tedavi ve masaj uygulamasından önce kan basıncı, nabız ve oksijen saturasyonu ölçüldü. Tıbbi tedavi ve masaj uygulamasından 30 dk sonra tekrar değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar, Ki kare Testi, Kruskal Wallis Testi, Wilcoxon Testi, Mann Whitney U Testi kullanıldı.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Tablo 6.1 Hastaların demografik özellikleri

N=70

Özellikler		Deney (n=35)	Kontrol (n=35)	χ^2	p
		n (%)	n (%)		
Cinsiyet	Kadın	31 (%88,6)	21 (%60)	7,479	0,013*
	Erkek	4 (%11,4)	14 (%40)		
Eğitim Durumu	Okuryazar	9 (%25,7)	5 (%14,3)	6,325	0,173
	İlkokul	15 (%42,9)	11 (%31,4)		
	Ortaokul	2 (%5,7)	2 (%5,7)		
	Lise	2 (%5,7)	9 (%25,7)		
	Üniversite	7 (%20)	8 (%22,9)		
Meslek	Ev hanımı	25 (%71,4)	13 (%37,1)	11,789	0,002**
	Memur	7 (%20)	7 (%20)		
	Diğer meslekler	3 (%8,6)	15 (%42,9)		
Ağrının gün içinde başlama zamanı	Düzensiz	19 (%54,3)	23 (%65,7)	2,764	0,664
	Sabah	4 (%11,4)	2 (%5,7)		
	Öğle	5 (%14,3)	5 (%14,3)		
	Akşam	5 (%14,3)	5 (%14,3)		
	Gece	2 (%5,7)	0 (%0)		
Daha önce tedavi uygulanma	Evet	12 (%34,3)	14 (%40)	0,245	0,805
	Hayır	23 (%65,7)	21 (%60)		
Acile gelmeden ağrı kesici alma	Evet	18 (%51,4)	18 (%51,4)	0,001	1,000
	Hayır	17 (%48,6)	17 (%48,6)		

 χ^2 : Ki-Kare Testi* $p < 0,05$ ** $p < 0,01$

Kontrol grubundaki katılımcıların %60.0'nın kadın, %31.4'ünün ilkököl mezunu, %42.9'unun diğer meslekler, %65.7'sinin ağrının gün içi başlama zamanı düzensiz, %60.0'nın daha önce tedavi uygulanmadığı, %51.4'ünün acile gelmeden ağrı kesici aldığı olduğu görüldü (Tablo 1).

Tablo 2 Hastaların Yaşam Bulgularının Değerlendirilmesi N=70

Yaşam Bulguları		Deney (n=35)	Kontrol (n=35)	Z	¹ p
Kan Basıncı	Öncesi	106,57±15,89	110,71±13,29	-1,287	0,198
	Sonrası	105,29±15,09	103,43±10,27	-0,428	0,669
	Fark	-1,29±12,80	-7,29±14,21	-1,828	0,067
	Z	-0,518	-2,797		
	² p	0,605	0,005**		
Nabız	Öncesi	78,06±14,27	78,71±10,17	-0,329	0,742
	Sonrası	76,83±13,42	80,51±11,21	-1,470	0,142
	Fark	-1,23±14,78	1,80±12,31	-0,194	0,846
	Z	-0,736	-0,576		
	² p	0,461	0,563		
Oksijen	Öncesi	95,40±2,4	94,80±3,34	-0,113	0,910
	Sonrası	94,66±5,89	95,94±2,31	-0,330	0,742
	Fark	-0,74±5,99	1,14±4,02	-0,929	0,353
	Z	-0,263	-1,531		
	² p	0,793	0,126		

¹Mann Whitney U Testi²Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi** $p < 0,01$

Deney grubu hastaların uygulama öncesi kan basıncının 106,57±15,89; nabız değerinin 78,06±14,27; ve oksijen saturasyonunun 95,40±2,4 olduğu, uygulama sonrası ise bu değerlerde anlamlı bir değişim olmadığı ($p > 0.05$); kontrol grubunda ise uygulama öncesi kan basıncının 110,71±13,29; nabız değerinin 78,71±10,17; ve oksijen saturasyonunun 94,80±3,34 olduğu görüldü. Kontrol grubu hastalarda uygulama sonrası kan basıncında anlamlı bir azalma olduğu tesbit edildi. Kontrol ve deney grubu hastaların kan basıncı,

nabız ve oksijen değerlerinde uygulama öncesine göre uygulama sonrası değerlerde görülen değişimlerin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görüldü ($p<0,05$). (Tablo 2). Buraya birkaç tartışma cümlesi koy ya da yorum yap.

Tablo 3 Deney Grubunun Demografik Özelliklerine Göre Uygulama Öncesi-Sonrası Yaşam Bulguları Farklarının Değerlendirilmesi

Deney Grubu Genel Özellikler		Fark		
		Kan Basıncı	Nabız	Oksijen
N=35				
Cinsiyet	Kadın	-1,13±13,27	-1,35±15,68	-1,19±6,19
	Erkek	-2,50±9,57	-0,25±4,03	2,75±2,22
	Z	-0,133	-0,729	-1,776
	P	0,894	0,466	0,076
Okul	Okuryazar	2,22±19,06	-6,33±20,80	-3,67±10,33
	İlkokul	-2,67±11,78	-1,40±14,76	-1,00±3,36
	Ortaokul/lise	1,25±10,31	7,75±8,18	1,50±2,89
	Üniversite	-4,29±5,35	0,57±4,76	2,29±1,80
	χ^2	1,038	3,595	6,286
	P	0,792	0,309	0,099
Meslek	Ev hanımı	-0,4±14,57	-2,92±16,72	-1,88±6,69
	Memur	-5,00±5,00	0,71±4,92	2,00±1,83
	Diğer	0,01±10,00	8,33±10,12	2,33±2,52
	χ^2	0,458	1,349	5,374
	P	0,795	0,509	0,068
Ağrının gün içinde başlama zamanı	Düzensiz	-1,32±14,42	-0,68±12,21	-1,42±7,49
	Sabah	2,50±15,00	-8,50±36,59	-1,75±5,85
	Öğle	-6,00±5,48	-0,80±8,79	0,60±2,61
	Akşam	0,001±11,90	1,14±5,18	0,71±2,69
	χ^2	0,883	0,036	0,695
P	0,830	0,998	0,874	
Daha önce tedavi uygulama	Evet	2,50±12,34	-3,92±14,02	0,33±2,81
	Hayır	-3,26±12,85	0,17±15,28	-1,30±7,11
	Z	-1,263	-0,576	-0,403
	P	0,206	0,565	0,687
Acile gelmeden ağrı kesici alma	Evet	-2,5±13,09	-2,33±16,51	-1,28±7,01
	Hayır	0,01±12,75	-0,06±13,11	-0,18±4,82
	Z	-0,760	-0,497	-0,632
	P	0,447	0,619	0,528

Z: Mann Whitney U Testi

χ^2 : Kruskal Wallis Testi

Deney grubundaki hastaların demografik özelliklerine göre , aromatik yağlarla yapılan masajın, uygulama öncesi ve uygulama sonrası yaşam bulgularında kan basıncı, oksijen saturasyonu ve nabız değerlerinde görülen değişimlerin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görüldü ($p<0,05$) (Tablo 3). Literatürde çalışma bulgularıyla benzerlik gösteren sonuçlar bulunmaktadır. Oh ve arkadaşlarının (2000) yaptığı çalışmada, aromaterapi sağlıklı bireylerde kan basıncını etkilememiş, ancak solunum ve nabız değerlerini düşürmüştür.⁶ Rho ve arkadaşlarının (2006) yaptığı bir çalışmada, yaşlı kadınlarda, limon, lavanta, sarı papatya ve gül yağı karışımı ile, iki hafta boyunca, haftada üç kez 20 dakika uygulanan aromaterapi masajı sonrasında sistolik - diyastolik kan basıncı, kalp hızı ve solunum değerlerini etkilemediği bildirmiştir.⁷ Literatürde çalışma bulgusundan farklı sonuçlara da rastlanmıştır. Ergin ve arkadaşlarının (2017) yaptıkları bir çalışmada aromaterapinin anksiyeteyi azaltarak yaşam bulgularını düzenlediği belirlenmiştir.⁸ Yi'nin (2002) çalışmasında, ameliyat öncesi deney ve kontrol grubundaki hastalarda sistolik, diyastolik kan basıncı ve nabız değerleri arasında farklılık saptanmıştır.⁹ Hwang'ın (2006) "solunum yoluyla uygulanan aromaterapinin esansiyel hipertansiyonlu kişilerde kan

basıncı ve strese cevabına etkisi” adlı çalışmasında deney grubu hastalarının kan basıncı ve nabız düzeylerinde önemli ölçüde düşme saptanmıştır.¹⁰

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada migren atakları sırasında aromatik yağlarla yapılan masajın kan basıncı, nabız ve oksijen saturasyonu üzerinde anlamlı bir etki göstermediği sonucuna varıldı. Bu sonuçlar doğrultusunda; hemşirelere hastaların yaşayabileceği akut migren ataklarında ağrı kontrolü ile ilgili hemşirelik girişimleri konusunda eğitim verilmesi ve daha geniş hasta grupları üzerinde yürütülmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

1. Özden SY., Baykan B., Ertekin E. (2015). Migrenli Hastalarda Obsesif- Kompulsif Belirtilerin Araştırılması. Investigation of obsessive-compulsive symptoms in patients with migraine. 27 (1):18-25.
2. Üçler S. (2018). Migren ve Gerilim Tipi Baş Ağrılarında Patofizyoloji Pathophysiology of Migraine and Tension-Type Headache. J Neurol-Special Topics 11(1):21-7.
3. Bradley WG., Daroff BR., Fenichel GM., Jankovic J. (2008) Tan E ve Özdemir SE. (Ed). Neurology in Clinical Practice. (5. Rd Ed.). Ankara. Kalkan Matbaacılık. 134-210, 2011–2059.
4. İdiman F. (2018). Migren Baş Ağrısı, Tipleri, Tanı ve Tedavi. Migraine Headache, Types, Diagnosis and Treatment. J Neurol-Special Topics;11(1):28-42.
5. Headache Classification Subcommittee of the International Headache Society (2013). The International Classification of Headache Disorders. (3rd Ed.). Cephalalgia, 33(9), 629– 808.
6. Oh HG, Cho JY, Jun KK. (2000). Antistress effects of three aromatic blends being composed of synergic essential oils and differentiated effectiveness between three of them. Journal of Korean Aromatherapy Society. 2 (1):1-23.
7. Rho KH., Han SH., Kim KS. (2006). Effects of aromatherapy massage on anxiety and self-esteem in Korean elderly women. Intern. J. Neuroscience. 116 (12):1447-1455.
8. Ergin E., Arslan GG., Yüce ŞÇ., Ayçemen N. (2017). Huzurevinde yaşayan yaşlılarda aromaterapinin anksiyete ve yaşam bulgularına etkisi. Effects of aromatherapy on anxiety and vital signs of the elderly living in nursing homes. Spatula DD. 7;1.
9. Yi YS. (2002). The effects of aromatherapy on the preoperative anxiety of surgical patient Master’s Thesis. Seoul, Korea. J. Neuroscience, 116:1447–1455.
10. Hwang JH. (2006). The effect of the inhalation method using essential oils on blood pressure and stress responses of clients with essential hypertension. Taehan Kanho Hakhoe Chi. Dec; 36(7):1123-34.

TÜRKİYE’DE Kİ HEMŞİRELİK LİSANS PROGRAMLARINDA “BAKIM KAVRAMININ” YERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Mağfiret Kaşıkçı¹, Sevgi Doğan²

¹*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: magfiret@atauni.edu.tr*

²*Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Erzurum / Türkiye, E-Posta: sevgi.dogan@atauni.edu.tr*

Özet

Amaç: Bu çalışma Türkiye’de lisans düzeyinde hemşirelik eğitimi veren yükseköğretim programlarında “bakım kavramının” yer alma durumunu belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Veriler, Nisan 2019-Haziran 2019 tarihleri arasında üniversitelerin ders bilgi içerikleri incelenerek elde edilmiştir. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sisteminden yararlanılarak belirlenen Türkiye’de hemşirelik lisans eğitimi veren devlet üniversiteleri (n=89) ve bu üniversitelerde yer alan fakülte/yüksekokullar (n=103) çalışma evrenini oluşturmuştur. Türkiye’de Hemşirelikte Ulusal Çekirdek Eğitim Programı gereği program içeriğinin %70’inin, fakültelerin kendi kurumsal felsefeleri doğrultusunda yapılandırılmaları gereği farklılıklar olabileceğinden, örneklem seçimine gidilmemiş evrenin tamamı örneklem olarak alınmıştır. Ders bilgi paketi/ders içerikleri belirtilmeyen 2 üniversite, 9 fakülte ve 5 yüksekokul çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmanın örneklemini 87 üniversite ve 87 fakülte/yüksekokul oluşturmuştur. Çalışmada elde edilen veriler yüzdeler, ortalama gibi tanımlayıcı istatistik yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışmada yer alan hemşirelik programlarının %16,1’ini Hemşirelik Fakültesi, %56,3’ünü Sağlık Bilimleri Fakültesi ve %27,6’sını Sağlık Yüksekokulu oluşturmaktadır. Ders bilgi paketlerinin %2,3’ünün 2015 yılına, %2,3’ünün 2016 yılına, %28,7’sinin 2018 yılına ait olduğu ve %66,7’sinde ise tarih belirtilmediği saptanmıştır. Bakım kavramı içeren dersler incelendiğinde (n=1606), derslerin %65,1’i dersin amaç bölümünde, %84,1’i dersin konularında ve %17,2’si dersin adında bakım kavramını bulundurmaktadır. Hemşirelikte Ulusal Çekirdek Eğitim Programına göre, hemşirelik eğitiminin 4600 saatlik teorik ve klinik eğitimi kapsadığı göz önünde bulundurulduğunda, bu sürenin %3,3’ünü bakım kavramını içeren dersler oluşturmaktadır.

Sonuç: Çalışma sonucunda, üniversitelerin çoğunluğunda ders bilgi paketlerinin hangi yıla ait olduğu belirtilmediği ve alınması gereken hemşirelik eğitimi süresi içinde bakım kavramını içeren derslerin oranının az olduğu saptanmıştır. Hemşireliğin bakıma temellenmiş bir meslek olması nedeniyle eğitim içeriğinde çoğunlukla bakım kavramına yer verilmesi ve ders bilgi paketlerinin güncel ve anlaşılır olması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, eğitim, lisans, ders bilgi paketi

AN EVALUATION REGARDING THE PLACE OF “THE CARE CONCEPT” IN NURSING UNDERGRADUATE PROGRAMS IN TURKEY

Mağfiret Kaşıkçı¹, Sevgi Doğan²

¹ Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,
E-Mail: magfiret@atauni.edu.tr

² Atatürk University, Faculty of Nursing, Erzurum / Turkey,
E-Mail: sevgi.dogan@atauni.edu.tr

Abstract

Aim: The aim of this study is to determine the place of ‘‘care concept’’ in higher education programs that provide nursing education at undergraduate level in Turkey.

Method: Data were obtained through examining the course information content of the universities between April 2019 and June 2019. The population of the study consists of the state universities (n=89) that provide nursing education at undergraduate level in Turkey and faculties/colleges (n=103) that are located in these universities which were determined through using Higher Education Information Management System. Since there may have been differences due to the fact that 70% of the program content is structured by the faculties based on their own institutional philosophies in accordance with National Core Education Program of Nursing in Turkey, sampling was not conducted and the whole population was taken as the sampling. 2 universities, 9 faculties and 5 colleges of which course information package/course content was not stated were not included in the study. The population of the study consisted of 87 universities and 87 faculties/colleges. The data obtained in the study were analysed using descriptive statistical methods such as percentage and average.

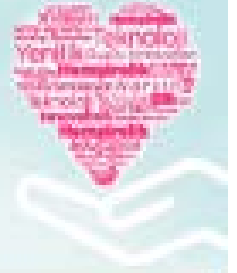
Findings: 16.1% of the nursing programs included in the study are Nursing Faculties, 56.3% were Health Sciences Faculties and 27.6% were Health Colleges. It has been determined that 2.3% of the course information packages belong to 2015, 2.3% belong to 2016, 28.7% belong to 2018. It has been also determined that a specific date was not stated in 66.7% of the course information packages. When the courses that contain the concept of care were examined (n = 1606), it has been observed that the concept of care is included in the aim section in 65.1% of the courses, in course subjects section in 84.1% of the courses and in course titles in 17.2% of the courses. Considering that nursing education covers 4600 hours of theoretical and clinical education according to the National Core Education Program in Nursing, 3.3% of this period consists of courses that include the concept of care.

Results: As a result of the study, it was found that the majority of the universities did not specify the year to which the course information packages belong and the percentage of the courses that include the concept of care within the nursing education period was low. Since nursing is a profession based on care, it is recommended that the concept of care should be more included in the education content and the course information packages should be updated and understandable.

Keywords: Nursing, education, undergraduate, course information package

PALANDÖKEN ULUSLARARASI HEMŞİRELİK EĞİTİMİ KONGRESİ

Palandöken, International
Nursing Education Congress

24 - 26 EKİM 2019

MİKROBİYOLOJİK TANIDA HEMŞİRE EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Dilek Bilici¹

*¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Erzurum Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Erzurum / Türkiye,
E-Posta: drdilekbilici@hotmail.com*

Özet

Kaliteli ve başarılı sağlık hizmetinin sunumu iyi bir ekip çalışması sonucunda olmaktadır. Hastaneye başvuranların %70'inden laboratuvar incelemesi istenmektedir. Laboratuvar için örnek alımı servislerde ve örnek alma birimlerinde hemşireler aracılığıyla yapılmaktadır. Bu nedenle topluma kaliteli hizmet verebilmeleri için hemşirelerin, bilgi ve becerilerinin en üst seviyede olması için en iyi şekilde yetiştirilmesi zorunludur. Mikrobiyoloji laboratuvarlarında hasta örneklerinin çalışılması oldukça karmaşık bir süreç olup ortak bir yaklaşım gerektirir. Laboratuvar uygulaması preanalitik, analitik ve postanalitik süreçlere ayrılır. Bu süreçlerden herhangi birinin aksaması test sonuçlarının hatalı çıkmasına yol açar. Preanalitik süreçler mikrobiyoloji laboratuvarının dışındaki birimler tarafından yürütüldüğü için standardize edilmesi diğer süreçlere göre nispeten daha zordur ve hata kaynaklarının % 65'inin bu süreçte oluştuğu çeşitli yayınlarda gösterilmiştir. Servislerde ve örnek alma birimlerinde uygun olmayan tüp kullanılması, numune alınmasında uygulama ve zamanlama hataları, numunenin laboratuvara ulaştırılmasında gecikme, tüplerin uygun taşınmaması ve numune alım zamanının kayıt altına alınmaması bu aşamada hatalara yol açmaktadır. Bu hizmeti veren hemşirelerin eğitimleri esnasında bu konuda doğru ve standartlara uygun şekilde eğitilmeleri mikrobiyolojik tanıda hatayı en aza indirecektir. Bu uygulamaların hastane kalite standartlarına uygun şekilde yerine getirilmesi hastaların daha iyi, daha kısa sürede hizmet almalarını sağlayacağı gibi mortalite, morbidite oranlarını ve hastanede yatış sürelerini azaltacaktır.

Anahtar kelimeler: Mikrobiyoloji laboratuvarı, preanalitik hata, eğitim

IMPORTANCE OF NURSE TRAINING IN MICROBIOLOGICAL DIAGNOSIS

Dilek Bilici¹

¹Sağlık Bilimleri University, Erzurum Regional Education and Research Hospital, Erzurum / Turkey

E-mail:drdilekbilici@hotmail.com

Abstract

The presentation of quality and successful health services is a result of coordinative good teamwork. 70% of hospital applicants require to have laboratory examinations. Sample reception for the laboratory is conducted through nurses in the services and sampling units. Therefore, in order to provide quality service to the community, it is significant that nurses are well trained to have the highest level of knowledge and skills. The study of patient samples in microbiology laboratories is a highly complex process and it requires a common approach. Laboratory practice is divided into preanalytical, analytical, and postanalytical processes. A failure in any of these processes leads to incorrect test results. Preanalytical processes are relatively harder to standardize than the other processes, because they are carried out by units outside the microbiology laboratories, and it has been shown in many publications that 65% of error sources occur in this process. Improper use of tubes in services and sampling units, application and timing errors in sampling, delay in the delivery of the sample to the laboratory, failure to carry the tubes properly and failure to record the time of sampling can lead to errors at this stage. Correct training of nurses providing that service and the given standarts during their training will minimize errors in microbiological diagnosis. Application of these practices in accordance with hospital quality standards will provide shorter service time and decrease mortality, morbidity rates and hospitalization periods and patients get more qualified services.

Key words: Microbiology laboratory, preanalytical error, training